

সোণাপুৰ মহাবিদ্যালয়

আলোচনা

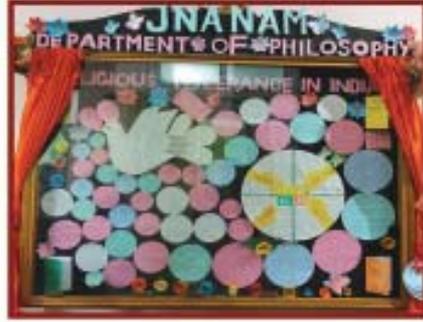
২০২১-২২ বৰ্ষ

তত্ত্বাবধায়কদ্বয়
ড° দীপজ্যোতি ডেকা
ড° গীতিমা কলিতা

সম্পাদক
গায়ত্ৰী বংপি

মহাবিদ্যালয়ৰ প্ৰাচীৰ পত্ৰিকাসমূহ

সোণাপুৰ মহাবিদ্যালয়

আলোচনা

২০২১-২২ বৰ্ষ

একাদশ বাৰ্ষিক প্ৰকাশ

তত্ত্বাবধায়কদ্বয়
ড° দীপজ্যোতি ডেকা
ড° গীতিমা কলিতা

সম্পাদক
গায়ত্ৰী ৰংপি

সোণাপুৰ মহাবিদ্যালয়

আলোচনা

২০২১-২২ বৰ্ষ

একাদশ বাৰ্ষিক প্ৰকাশ

সম্পাদনৰ আঁৰত

উপদেষ্টা	: ড° দেৱব্ৰত খনিকৰ ড° বিপুল বৰা
তত্ত্বাবধায়কদ্বয়	: ড° দীপজ্যোতি ডেকা ড° গীতিমা কলিতা
সম্পাদক	: গায়ত্ৰী ৰংপি
শিক্ষক সদস্য	: ড° নিজৰা হাজৰিকা, মিনাক্ষী বৰুৱা, পূজাশ্ৰী নাথ, সৰ্বজিৎ সোনোৱাল
ছাত্ৰ সদস্য	: অভয় বোস, তৰালী ঠাকুৰীয়া
বেটুপাত আৰু অংগসজ্জা	: কালাৰপ্লাছ
ফটো	: নৱদ্বীপ মেধি আৰু সম্পাদনা সমিতি
মুদ্ৰণ	: কালাৰপ্লাছ এড্‌ভাৰ্টাইজিং এণ্ড পাব্লিছিং ৰাজগড় মেইন ৰোড, ৮নং উপপথৰ বিপৰীতে, গুৱাহাটী-৩ ফোন নং : ৯৮৬৪০-৩৩৫২৯, ৮৮২২০-৮৯৯২৯ email : colourplus.guwahati@gmail.com

শ্রদ্ধাজালি

* কনক চন্দ্র হালৈ
প্রাক্তন সভাপতি
সোণাপুৰ মহাবিদ্যালয় পৰিচালনা সমিতি

* লিলি কলিতা
প্রতিষ্ঠাপক সদস্য

* মনি পুৰকায়ষ্ঠ
প্রতিষ্ঠাপক সদস্য

* চিংৰায় চোৰেণ
প্রতিষ্ঠাপক সদস্য

* থানেশ্বৰ মেধি
প্রতিষ্ঠাপক সদস্য

“I’m success today because I had a friend who believed in me and I didn’t have the heart to let him down.”

- Abraham Lincon

বৌদ্ধিক বিকাশ অবিহনে সমাজৰ ইঙ্গিত উত্তৰণ যেনেদৰে সম্ভৱ হ’ব নোৱাৰে ঠিক তেনেদৰেই উপযুক্ত শিক্ষাৰে শিক্ষিত নহ’লে ব্যক্তিৰ বৌদ্ধিক বিকাশ সম্পূৰ্ণ হ’ব নোৱাৰে। মানুহৰ সমষ্টিয়েই হ’ল সমাজ। শুদ্ধ চিন্তা ধাৰণাৰে মানুহৰ মন মস্তিষ্ক পূৰ্ণ হ’লেহে সমাজখনৰ প্ৰতি থকা আমাৰ দায়িত্ব সুচাৰুৰূপে পালন কৰিব পাৰিম। শিক্ষানুষ্ঠান হৈছে সমাজ গঠনৰ প্ৰথম আহিলা। উত্তৰ প্ৰজন্মক কৰ্মণেৰে পূৰ্ণ তথা সামগ্ৰিক বিকাশ কৰাৰ দায়িত্ব শিক্ষানুষ্ঠানটোৰ, শিক্ষানুষ্ঠানৰ সন্মানীয় শিক্ষক সমাজৰ। ছাত্ৰ সমাজৰ উৎকৰ্ষ সাধনৰ অৰ্থে শিক্ষানুষ্ঠানটোৰ প্ৰচেষ্টা শিক্ষক সমাজে যোগ্যতাৰ পালন কৰে আৰু এই ক্ষেত্ৰত ছাত্ৰ সমাজৰ সহযোগিতা আৰু অন্তঃকৰণ বিশেষভাৱে প্ৰয়োজন হয়। ছাত্ৰ-শিক্ষকৰ মধুৰ সম্পৰ্কই এখন শিক্ষানুষ্ঠানৰ বৰ্তমান আৰু ভৱিষ্যত। অতীতৰ ভেটিত বৰ্তমান আৰু বৰ্তমান যিমানেই সুন্দৰ হ’ব, আমাৰ ভৱিষ্যত সিমানেই সুন্দৰ আৰু প্ৰতিষ্ঠিত হ’ব। ছাত্ৰ সমাজৰ ভৱিষ্যত গঢ়াৰ প্ৰতিশ্ৰুতিৰে সোণাপুৰ মহাবিদ্যালয় প্ৰতিশ্ৰুতিবদ্ধ।

অসমতই নহয় সমগ্ৰ দেশৰ ভিতৰতে সোণাপুৰ মহাবিদ্যালয় এখন প্ৰতিষ্ঠিত উচ্চ শিক্ষানুষ্ঠান। প্ৰতিষ্ঠাৰ পৰা ৩২ টা বছৰ গৰকা অসমৰ আগশাৰীৰ শিক্ষানুষ্ঠানসমূহৰ মাজত সোণাপুৰ মহাবিদ্যালয় এখন প্ৰধান তথা অগ্ৰণী মহাবিদ্যালয়। বৃহত্তৰ ডিমৰীয়া অঞ্চলৰ শৈক্ষিক, সামাজিক আৰু বৌদ্ধিক বিকাশৰ প্ৰতিশ্ৰুতিৰে মহাবিদ্যালয়খনে প্ৰতিনিয়ত প্ৰয়াস কৰি আহিছে। এই প্ৰয়াসৰ অন্যতম অংশীদাৰ হৈছে মহাবিদ্যালয়ৰ বাৰ্ষিক আলোচনীখন। মহাবিদ্যালয় এখনৰ বাৰ্ষিক আলোচনীখনে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ লগতে শিক্ষক-কৰ্মচাৰীক বৌদ্ধিক বিকাশৰ সুযোগ প্ৰদান কৰাৰ লগতে

দিক্‌দৰ্শনৰ ভূমিকা গ্ৰহণ কৰে। শিক্ষাৰ্থীৰ বৌদ্ধিক চিন্তা আৰু সৃজনীশীল শক্তিৰ উপযুক্ত মঞ্চ হিচাপে আলোচনীখনৰ গুৰুত্ব অপৰিসীম। প্ৰসংগক্ৰমে উল্লেখযোগ্য যে শিক্ষাৰ লক্ষ্যই হৈছে শিক্ষাৰ্থীৰ শৈক্ষিক ক্ষেত্ৰৰ বিকাশৰ লগে লগে সামাজিক, সাংস্কৃতিক তথা বৌদ্ধিক বিকাশ সাধন কৰা। এই দিশৰ ওপৰত গুৰুত্ব আৰোপ কৰিয়ে মহাবিদ্যালয় এখনে বছৰটোৰ বিভিন্ন সময়ত বিভিন্ন কাৰ্যসূচী গ্ৰহণ কৰে। এই বছৰজোৰা কাৰ্যসূচীৰ প্ৰতিফলন আলোচনীখনৰ মাজতেই প্ৰতিফলিত হয়। গতিকে আলোচনীখন যাতে মহাবিদ্যালয়খনৰ বৌদ্ধিক চিন্তা আৰু সৃজনীশীলতাৰ পৰিচায়ক হৈ উঠিব পাৰে তাৰ প্ৰতি সততে আমি দৃষ্টি ৰাখিব লাগে।

বয়সৰ ফালৰ পৰা তেনেই চালুকীয়া হ'লেও সোণাপুৰ মহাবিদ্যালয়ে বিভিন্ন ক্ষেত্ৰত অসমৰ আন আন মহাবিদ্যালয়ৰ সৈতে প্ৰগতিৰ দিশেৰে গতি কৰিছে। বিগত সময়ত মহাবিদ্যালয়খনে ৰাষ্ট্ৰীয় পৰ্যায়ৰ বিভিন্ন মূল্যায়নত নিজৰ নাম লিপিবদ্ধ কৰিবলৈ সক্ষম হৈছে। ইতিমধ্যে ৰাষ্ট্ৰীয় মূল্যায়ন আৰু প্ৰত্যয়ন পৰিষদ (NAAC) ৰ তৃতীয় চক্ৰৰ মূল্যায়ন আৰু স্বীকৃতিৰ বাবে পূৰ্ণ প্ৰস্তুতি চলাই আছে। মহাবিদ্যালয়খনে ইতিমধ্যে NIRF ৰ বেংকিঙত স্থান দখল কৰিছে। তদুপৰি “India Today”ৰ শ্ৰেষ্ঠ কলেজ সমীক্ষাত ১৩৬ নং স্থানেৰে নিজৰ নাম ৰাষ্ট্ৰীয় স্তৰত জিলিকাই তুলিবলৈ সক্ষম হৈছে।

সোণাপুৰ মহাবিদ্যালয়, বৃহত্তৰ ডিমৰীয়া অঞ্চলৰ এটা সপোন, যি সপোনে ডিমৰীয়া অঞ্চলত শৈক্ষিক, সামাজিক, সাংস্কৃতিক তথা বৌদ্ধিক জাগৰণক তীব্ৰতৰ কৰি গঢ়ি তুলিছে। এইদিশসমূহক পূৰণ কৰিবলৈ যাওঁতে মহাবিদ্যালয়খনে বৌদ্ধিক চিন্তাৰ ফচলেৰে অঞ্চলটোক জাগ্ৰত কৰাৰ লগতে মহাবিদ্যালয়খনৰ বিকাশৰ যাত্ৰাকো সমৃদ্ধিশালী কৰি তুলিছে।

বৰ্তমান সোণাপুৰ মহাবিদ্যালয়ত কলা আৰু বাণিজ্য শাখাৰ উচ্চতৰ মাধ্যমিক আৰু স্নাতক পাঠ্যক্ৰমৰ লগতে অসমীয়া, ইংৰাজী আৰু ভূগোল বিজ্ঞান বিষয়ত স্নাতকোত্তৰ পাঠ্যক্ৰমৰ ব্যৱস্থা আছে। বৃত্তিমূলক (Vocational) শিক্ষাৰ অগ্ৰণী অনুষ্ঠান হিচাপে সোণাপুৰ কলেজ ইতিমধ্যে বিশ্ববিদ্যালয় অনুদান আয়োগ (UGC) ৰ দ্বাৰা স্বীকৃতি লাভ কৰিছে আৰু DDU কৌশল কেন্দ্ৰৰ অধীনত বৃত্তি মূলক শিক্ষাৰ B.Vocation পাঠ্যক্ৰমত পাঠদান কৰি আহিছে আৰু সমাজলৈ অৰিহণা যোগাই আহিছে। এই মূল পাঠ্যক্ৰম সমূহৰ লগতে বহুকেইটা “Certificate courses” ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ সুবিধা হোৱাকৈ প্ৰদান কৰা হৈছে। তদুপৰি বৰ্তমানৰ প্ৰতিযোগিতামূলক জগতখনৰ সৈতে আমাৰ শিক্ষাৰ্থীসকল আগবাঢ়ি যাব পৰাকৈ মহাবিদ্যালয়খনে বিভিন্ন সময়ত বিভিন্ন প্ৰতিযোগিতামূলক কাৰ্যসূচী হাতত লৈছে। মহাবিদ্যালয়খনৰ সমূহ অংশীদাৰীৰ দায়িত্বৰে মহাবিদ্যালয়খনক আগবাঢ়াই নিয়াৰ প্ৰতিশ্ৰুতি আমাৰ সকলোৰে থকাটো বাঞ্ছনীয়। আমাৰ মহাবিদ্যালয়খনক আমি উচ্চ শিখৰত চাব বিচাৰো, কাজেই আমি আমাৰ ওপৰত ন্যস্ত দায়িত্ব আস্থাবে পালন কৰিব লাগিব।

২০২১-২২ বৰ্ষৰ মহাবিদ্যালয়ৰ আলোচনীখন ছাত্ৰ-ছাত্ৰী, শিক্ষক-কৰ্মচাৰীৰ লগতে অতিথি লেখকৰ চিন্তাশীল আৰু সৃজনীশীল লেখাৰে সমৃদ্ধ কৰি তত্বাৰ্থায়কদ্বয়ে আলোচনীখন সৰ্বাংগীন সুন্দৰ কৰিবলৈ প্ৰচেষ্টা কৰিছে। তেওঁলোকৰ প্ৰচেষ্টাত আলোচনীখন সুন্দৰভাৱে প্ৰকাশ হওক, এই আশাৰে আলোচনীখনৰ সৈতে জড়িত প্ৰত্যেকজন ব্যক্তিলৈ শুভেচ্ছা জনালোঁ আৰু আলোচনীখন মহাবিদ্যালয়ৰ প্ৰগতিৰ বাহক হৈ পৰক তাৰে কামনা কৰিলোঁ।

ড° দেৱব্ৰত খনিকৰ

অধ্যক্ষ

সোণাপুৰ মহাবিদ্যালয়

শিক্ষার্থীসকলক শৈক্ষিক দিশৰ লগতে শিক্ষার্থীৰ সৰ্বতোপ্ৰকাৰৰ বিকাশেৰে শিক্ষাই এখন সমাজৰ উন্নতিৰ পথ ৰচনা কৰে। ছাত্ৰ সমাজৰ বিকাশৰ উদ্দেশ্যেৰে প্ৰতিষ্ঠা হোৱা উচ্চ শিক্ষাৰ অনুষ্ঠানে শিক্ষার্থীক সৰ্বতোপ্ৰকাৰৰ উন্নতি কৰি এখন সুস্থ সমাজ গঢ়াৰ পোষকতা কৰে। প্ৰকৃততে এখন মহাবিদ্যালয়ে ছাত্ৰসমাজক শৈক্ষিক ক্ষেত্ৰত নেতৃত্ব দিয়াৰ লগে লগে সাহিত্য-সংস্কৃতি -ক্ৰিয়া ক্ষেত্ৰৰ বিকাশৰ বাবে এখন মঞ্চ হৈ ধৰা দিয়ে। এইক্ষেত্ৰত মহাবিদ্যালয় এখনত ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলৰ বাবে নানা কাৰ্যসূচী লোৱাৰ লগতে বাৰ্ষিক আলোচনী প্ৰকাশেও বিশেষ ভূমিকা পালন কৰে। শিক্ষার্থীৰ সৃষ্টিশীল মানসিকতা, সমাজৰ বিভিন্ন ক্ষেত্ৰত শিক্ষার্থীসকলৰ দৃষ্টিভংগী আৰু বৌদ্ধিক বিকাশৰ বাবে আলোচনী এখনে বিশেষভাৱে প্ৰভাৱ বিস্তাৰ কৰিব পাৰে। ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলৰ অনুভৱী মন আৰু তেওঁলোকৰ অধ্যয়নৰ ফলত জন্ম হোৱা কবিতা, গল্প, প্ৰবন্ধ আদিৰ মাজেৰে তেওঁলোকে তেওঁলোকৰ সৃজনীশীলতা আৰু সমাজ তথা বিভিন্ন বিষয়ত তেওঁলোকৰ দৃষ্টিভংগী প্ৰকাশ কৰি সাহিত্যৰ পথাৰত নকৈ খোজ দিয়ে। এই ক্ষেত্ৰত মহাবিদ্যালয়ৰ আলোচনীখনে তেওঁলোকৰ সাহিত্যৰ ৰচনাৰ বুনীয়াদ গঠন কৰে আৰু অদূৰ ভৱিষ্যতে সাহিত্যৰ পথাৰত সবল খোজ দিবলৈ সাঁকো হৈ ধৰা দিব বুলি আমি আশাবাদী।

ছাত্ৰ সমাজেই হৈছে দেশৰ ভৱিষ্যত। উঠি অহা প্ৰজন্মৰ চিন্তাৰ সৈতে দেশ এখনৰ প্ৰগতিৰ দিশটো জড়িত হৈ থাকে। নকৈ যৌৱনপ্ৰাপ্ত হোৱা যুৱ প্ৰজন্মৰ কল্পনাশক্তি আৰু সৃজনীশীলতাৰে চৌপাশৰ সমাজ আৰু অন্য বিষয়বোৰ বিশ্লেষণ কৰি তেওঁলোকৰ দৃষ্টিভংগীৰে সাহিত্য চৰ্চা কৰাত মহাবিদ্যালয়ৰ আলোচনীখনে বিশেষ মঞ্চ হৈ পৰে, আমিও তাৰে প্ৰয়াস কৰিছোঁ।

২০২১-২২ বৰ্ষৰ সোণাপুৰ মহাবিদ্যালয়ৰ বাৰ্ষিক আলোচনীখনো বিগত সময়বোৰৰ দৰেই সাহিত্যৰ বিভিন্ন বিধাৰে সমৃদ্ধ হৈছে। অসমীয়া, ইংৰাজী আৰু হিন্দী তিনিওটা ভাষাত অতিথি লেখক, মহাবিদ্যালয়ৰ অধ্যাপক, বিশিষ্ট ব্যক্তিৰ সাক্ষাৎকাৰ, ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ লেখাৰ লগতে ৰং তুলিকা, আলোকচিত্ৰেৰে এই সংখ্যাৰ আলোচনীখন সজাই তুলি লেখকসকলৰ মৌলিক চিন্তাৰে প্ৰতিফলন ঘটাবলৈ চেষ্টা কৰিছোঁ।

আমি আশা ৰাখিছোঁ বিগত সংখ্যাবোৰৰ দৰে এই সংখ্যাৰ আলোচনীখনো পাঠকসমাজে আদৰি ল'ব। মহাবিদ্যালয় এখনৰ আলোচনী প্ৰকাশ গাইগুটীয়া ফচল। মহাবিদ্যালয়ৰ মাননীয় অধ্যক্ষ ডঃ দেৱব্ৰত খনিকৰ, উপাধ্যক্ষ ডঃ বিপুল বৰাকে প্ৰমুখ্যে কৰি মহাবিদ্যালয়ৰ শিক্ষকমণ্ডলী, কৰ্মচাৰী, ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ সামূহিক প্ৰচেষ্টাতে আলোচনীখনে প্ৰাণ পাই উঠিছে। আলোচনীখনৰ সৈতে জড়িত প্ৰত্যেকজন ব্যক্তিক আন্তৰিকতাৰে কৃতজ্ঞতা জ্ঞাপন কৰি আৰু অজানিতে ৰৈ যোৱা ভুল- ভ্ৰুটীৰ বাবে ক্ষমা প্ৰাৰ্থনা জনায় ২০২১-২২বৰ্ষৰ সোণাপুৰ মহাবিদ্যালয়ৰ আলোচনীখন আপোনালোকৰ মাজলৈ আগবঢ়াই দিলোঁ।

ড° দীপজ্যোতি ডেকা
ড° গীতিমা কলিতা

কিছু প্রাসংগিক চিন্তা

“সাঁচিপাতে ভাষা দিব চিহ্নে আশা দিব
বংঘৰে মেলিব দুৱাৰ,
সমাজে সাবাটিব মহান মানৱতাক
বিজ্ঞানে আনিব জোৱাৰ”

সুধাকৰ্ণ ড° ভূপেন হাজৰিকাই সপোন দেখিছিল শিক্ষা, সংস্কৃতি আৰু বৌদ্ধিক জাগৰণ তথা বিজ্ঞান-প্ৰযুক্তি বিকাশেৰে অসম মাতৃ উজ্জ্বলাই তোলাৰ। কুৰি শতিকাতে দেখা ড° হাজৰিকাদেৱৰ সপোনে একবিংশ শতিকাৰ তৃতীয় দশকত বাস্তৱ ৰূপ ধাৰণ কৰিছে। সময়ৰ তাগিদাত সভ্যতাৰ যিদৰে বিকাশ সাধন হৈছে একেদৰে যুগৰ তাগিদাত মানুহৰ জীৱনশৈলীৰো পৰিৱৰ্তন হয়। লগে লগে মানুহৰ ৰুচিবোধৰো সলনি হয়। এনে এক সন্ধিক্ষণত আমি চৌদিশে বলা প্ৰতিযোগিতাৰ দৌৰত ভাগ ল'বলৈ বাধ্য হৈ পৰো।

সম্পাদনাৰ বাটচ'ৰাতে.....

‘মহাবিদ্যালয়’ কেৱল উচ্চ শিক্ষাৰ প্ৰতিষ্ঠানেই নহয়, বৰঞ্চ ই ছাত্ৰ-সমাজৰ বৌদ্ধিক উৎকৰ্ষ সাধনৰ অন্যতম আখৰাস্থলী। গতিকে মহাবিদ্যালয়ৰ বাকৰিত শিক্ষা-সংস্কৃতি-বৌদ্ধিক উৎকৰ্ষ সাধনৰ কচৰং চলে। অসমৰ আগশাৰীৰ মহাবিদ্যালয় হিচাপে সোণাপুৰ মহাবিদ্যালয়ও ইয়াৰ ব্যতিক্ৰম নহয়। শিক্ষার্থীৰ বৌদ্ধিক চিন্তাৰ পৰিস্ফুৰণ ঘটাত মহাবিদ্যালয়খনৰ আলোচনীখনে বিশেষ অৰিহণা যোগায়, এইক্ষেত্ৰত সোণাপুৰ মহাবিদ্যালয়ৰ বাৰ্ষিক আলোচনীখনেও জন্মলগ্নৰ পৰা তাৰেই চেষ্টা চলাই আহিছে। সোণাপুৰ মহাবিদ্যালয়ৰ এই সংখ্যাৰ আলোচনীখনে এই ধাৰাবাহিকতা ৰক্ষা কৰিবলৈ যাওঁতে যিসকল লেখকে বিভিন্ন লেখাৰে আলোচনীখন সমৃদ্ধ কৰিলে সকলোলৈকে আন্তৰিক কৃতজ্ঞতা জ্ঞাপন কৰিছোঁ। আলোচনীখন প্ৰকাশৰ বিভিন্ন ক্ষেত্ৰত দিহা-পৰামৰ্শৰে আগুৱাই দিয়া অধ্যক্ষ ড° দেৱব্ৰত খনিকৰ ছাৰ, উপাধ্যক্ষ ড° বিপুল বৰা ছাৰৰ ওচৰত চিৰকৃতজ্ঞ। তদুপৰি দায়িত্ব লোৱাৰ পৰা আলোচনীখনে প্ৰকাশৰ দুৱাৰ গৰকালৈকে আমাৰ লগতে থাকি দিহা-পৰামৰ্শ, সহায়-সহযোগিতা আগবঢ়োৱা শ্ৰদ্ধাৰ তত্ত্বাৱধায়ক ড° দীপজ্যোতি ডেকা ছাৰ আৰু ড° গীতিমা কলিতা বাইদেউকে মুখ্য কৰি সম্পাদনা সমিতিৰ শিক্ষক সদস্যবৃন্দ আৰু ছাত্ৰ সদস্যসকলক আন্তৰিক ধন্যবাদ আৰু কৃতজ্ঞতা জ্ঞাপন কৰিছোঁ। পৰিশেষত অজানিতে ৰৈ যোৱা ভুল-ত্রুটিৰ মাৰ্জনা বিচাৰি আমাৰ সম্পাদকীয় কলম সামৰিলোঁ।

গায়ত্ৰী ৰংপি

সূচীপত্ৰ

সাক্ষাৎকাৰ

- ২০২১ চনৰ সাহিত্য অকাডেমিৰ অনুবাদ বঁটা লাভ কৰা পৰী হিলৈদাৰীৰ সৈতে কথোপকথন

সাক্ষাৎ গ্ৰহণকাৰী ✍️ সৰ্বজিৎ সোনোৱাল ❖ ✍️ অভয় বোস / ১৩

অসমীয়া শিতান

ভিন্নৰঙী প্ৰবন্ধ

- বকুল বনৰ কবি আনন্দ চন্দ্ৰ বৰুৱাৰ অনূদিত কবিতা ✍️ ড° মুগেন্দ্ৰ নাথ শৰ্মা / ১৭
- আধুনিক অসমীয়া কবিতা সংজ্ঞা, বৈশিষ্ট্য, পটভূমি ✍️ ড° ভনিতা নাথ / ২১
- অনুভৱৰ একেয়া বুটলি ✍️ ড° প্ৰশান্ত শইকীয়া / ২৪
- সংগ্ৰহালয় : এটি অৱলোকন (ডিমৰীয়াৰ আঁত ধৰি) ✍️ ক্ষীৰদা মালী / ২৫
- বেংকক ভ্ৰমণৰ মনোৰম অভিজ্ঞতা ✍️ ড° ধৰ্ম্ম ৰাম ডেকা / ২৭
- সমন্বয়ৰ ক্ষেত্ৰ হাজো : এক বিশ্লেষণাত্মক অধ্যয়ন ✍️ ডালিমী পাঠক / ৩১
- অসমীয়া ভাষা-প্ৰাক্শংকৰী যুগৰ পৰা অৰুণোদয়ৰ সময়লৈকে এক অৱলোকন ✍️ সৰ্বজিৎ সোনোৱাল / ৩৩
- সমাজতাত্ত্বিক দৃষ্টিভংগীৰে নাৰী নিৰ্যাতন ✍️ গায়ত্ৰী বসুমতাৰী / ৩৮
- দ্ৰৌপদী মুৰ্মু ✍️ প্ৰিয়ংকা কুমাৰী পণ্ডিত / ৩৯
- যুৱ-মানসিকতাত ছ'চিয়েল মিডিয়াৰ প্ৰভাৱ ✍️ শাশ্বতী কাশ্যপ / ৪০
- গীতাত পুনৰ জন্ম ✍️ তৰালি ঠাকুৰীয়া / ৪২

লোকসংস্কৃতিৰ সঁফুৰা

- হাজং জনগোষ্ঠীত প্ৰচলিত পৰম্পৰাগত 'বাঁশ পূজা' ✍️ পৰিস্মৃতা দত্ত / ৪৫
- মিচিংসকলৰ লোক-উৎসৱ 'আলি আয়ে লুগাং' ✍️ দিপালী টেৰণ / ৪৭
- ডিমৰীয়া অঞ্চলত বাস কৰা তিনিটা জনগোষ্ঠীৰ পৰিচয় ✍️ অনামিকা দাস / ৪৯
- সমন্বয়ৰ উৎসৱ জোনবিল মেলা ✍️ মধুস্মিতা দাস / ৫২
- বিহুগীতত তামোল-পাণ ✍️ কাকলি বৰ্মন / ৫৫
- অসমীয়া সমাজত প্ৰচলিত গামোচা (অসমীয়া বিভাগৰ প্ৰাচীৰ পত্ৰিকা 'জ্ঞানাংকুৰ'ৰ পৰা সংগ্ৰহিত) / ৫৬
- বিয়ানাম ✍️ সংগ্ৰাহক - নেইনা বড়ো / ৫৯

গ্ৰন্থ আলোচনা

- অনুৰাধা শৰ্মাপূজাৰীৰ 'কাঞ্চন' এক আলোচনা শ্ৰী কৃষ্ণ শৰ্মা / ৬৩
- ৰুদ্ৰাণী শৰ্মাৰ উপন্যাস 'কাঁহিবুনৰ মালিতা' শ্ৰী অভয় বোস / ৬৪
- 'নীল প্ৰজাপতি'ত প্ৰকাশ হোৱা আধুনিক জীৱনশৈলী শ্ৰী কংকিতা শৰ্মা / ৬৭
- ইন্দ্ৰাণী শৰ্মাৰ 'অৰ্ণৱ, আস্থা আৰু JEC' শ্ৰী অভিজিত দাস / ৬৮

গল্পমঞ্জৰী

- নীলাৰ ডায়েৰী শ্ৰী কৃষ্ণ শৰ্মা / ৭১
- অন্য এক দুৰ্গা শ্ৰী কৃষ্ণ শৰ্মা / ৭১
- ৰঙা চুৱেটাৰ শ্ৰী নেইনা বড়ো / ৭২
- ৰং জীৱনৰ শ্ৰী নেইনা বড়ো / ৭২
- বিশ্বাস-অবিশ্বাসৰ দোমোজাত শ্ৰী পূজা দত্ত / ৭৩
- ছহিদ শ্ৰী গৰিস্মিতা দেৱী / ৭৬
- জুনুকা আৰু ব্লেকবেল্ট শ্ৰী সীমা কলিতা / ৭৬
- আকাশ চোৱাৰ হেঁপাহ শ্ৰী সৰ্বোজিনী বসুমতাৰী / ৭৭
- ৰাতিৰ ফোনকল শ্ৰী দিপাংকৰ বড়ো / ৭৯
- বন্ধুত্ব শ্ৰী সীমা কলিতা / ৮১
- ডায়েৰীৰ পাতৰ পৰা শ্ৰী অভিজিত দাস / ৮২

কবিতা কানন

- এটোপাল চকুপানী শ্ৰী অভয় বোস / ৮৪
- জীৱন শ্ৰী ৰণু কলিতা / ৮৪
- তোমালৈ নিলিখা চিঠিখন শ্ৰী অভিজিত দাস / ৮৫
- সপোনৰ ছবি শ্ৰী ৰাজদ্বীপ দেউৰী / ৮৫
- সোণাপুৰ কলেজ শ্ৰী সিমাস্ত ৰংহাং / ৮৫
- জীৱনৰ বাট মুকলি শ্ৰী কামিনী দাস / ৮৬
- ফাগুনৰ বতাহ শ্ৰী শ্যামলিকা বড়ো / ৮৬
- হেৰোৱা সপোন শ্ৰী তৃষণ ৰাভা / ৮৬
- মোৰ অন্তহীন ঠিকনা মাথোঁ তুমি শ্ৰী কৃতিমিতা দাস / ৮৭
- ব'হাগ শ্ৰী ৰাজদ্বীপ দেউৰী / ৮৭
- জীৱন শ্ৰী গৰিস্মিতা দেৱী / ৮৭
- জীয়াই থকাৰ আৰ্তনাদত জন্মভূমি শ্ৰী নিতুমণি কলিতা / ৮৮
- জীৱন তাৰেই নাম শ্ৰী বৰষা দাস / ৮৮
- আপোনাৰ সান্নিধ্যত শ্ৰী কৃতিমিতা দাস / ৮৯
- এক অনুভূতি শ্ৰী পূৰ্বী কলিতা / ৮৯
- জীৱনৰ যুঁজ শ্ৰী তপেশ্বৰ ফাংছ / ৮৯

- ব'হাগ - আৰম্ভ এক যাত্ৰাৰ
 - ভাৱনা
 - তুমি
 - কথোপকথন : সত্য আৰু অহংকাৰ
 - নীৰৱ প্ৰকৃতিৰ বুকুত
 - শাৰদী মনেৰে
 - মই দ্ৰৌপদী
 - তোমালৈ এভুমুকি
- ✍ নিতুমণি কলিতা / ৯০
 - ✍ পূৰ্ববী কলিতা / ৯০
 - ✍ মৌচুমী কলিতা / ৯০
 - ✍ অভিজিত দাস / ৯১
 - ✍ গৌৰৱ দাস / ৯১
 - ✍ গৌৰৱ দাস / ৯১
 - ✍ কৃষ্ণ শৰ্মা / ৯২
 - ✍ ধৰিত্ৰী তামুলী / ৯২

নীলাখামৰ চিঠি

- তোমালৈ প্ৰথম আৰু শেষ চিঠি
- ✍ কৰিশা কলিতা / ৯৩

ENGLISH SECTION

- Philosophy of B R Ambedkar
 - Importants of Financial Literacy for Students
 - Her Last Letter
 - The Box
 - Spring and Autumn
 - The Last Breath
 - The Love Wolf
 - Struggle to The Shore
 - The Rejuvenator of Beauty
 - Carry on Regardless
 - Tourism
 - Health – the best wealth
 - The washerman and his dog
 - Love at Christmas
 - Building an Inclusive Society
- ✍ Sathi Bhowmick / ৯৫
 - ✍ Suman Roy / ৯৮
 - ✍ Pooja Dutta / ১০০
 - ✍ Prasenjit Singha / ১০২
 - ✍ Jahnabi Das / ১০৪
 - ✍ Vringa Raj / ১০৪
 - ✍ Bhaskar Pratim Deka / ১০৫
 - ✍ Sinam Tamphanganbi / ১০৫
 - ✍ Fatma Banu / ১০৬
 - ✍ Priyanka Kalita / ১০৭
 - ✍ Dhanmoni Rahang / ১০৯
 - ✍ Johney Ekka / ১১১
 - ✍ Ritu Parna Boro / ১১১
 - ✍ Agres Korgharg / ১১২
 - ✍ Dipankar Boro / ১১৩

हिन्दी विभाग

- 'राम की शक्ति पूजा' और प्रकृति-चित्रण
 - मन्नु भण्डारी के उपन्यास महाभोज : एक आलोचना
- ✍ मिनाक्षी बरुवा / ১১৬
 - ✍ সীমা কলিতা / ১১৮

- कथानक की दृष्टि से 'मजदुरी और प्रेम' निबंध की समीक्षा
- वक्त
- जिदंगी
- इन्सानियत और व्यक्तित्व
- त्यौहार
- हिन्द, हिन्दी, हिन्दुस्तान
- बेटी
- एक औरत
- अस्तित्व
- जींदगी
- प्रकृति
- असम के कुटीर शिल्प
- इतिहासकार आचार्य रामचन्द्र शुक्ल
- स्वतंत्रता संग्राम में असम की भूमिका
- लोक-संस्कृति की अवधारणा
- राजभाषा की संवैधानिक स्थिति
- संचार माध्यमों में हिन्दी की भूमिका
- प्रेमचंद के उपन्यासों की मूल संवेदना
- समकालीन साहित्यिक पत्रकारिता : अवधारणा और महत्व
- महादेवी वर्मा जी के काव्यगत विशेषताएँ

- ✍ सुनिती डेकारजा / १२०
- ✍ पिंकी उरांग / १२३
- ✍ अभिनाश राय / १२३
- ✍ दीपा शर्मा / १२४
- ✍ छयनिका बड़ो / १२४
- ✍ प्रियंका देवनाथ / १२५
- ✍ सारिका फांचो / १२५
- ✍ मौचुमी कलिता / १२५
- ✍ अभय बोस / १२६
- ✍ मोरोमी रॉय / १२६
- ✍ निशिता राभा / १२६
- ✍ जिमणी काथार / १२९
- ✍ एन. निशा चन / १३१
- ✍ दिक्षीता शमा / १३३
- ✍ निशिता ठाकुरीया / १३६
- ✍ सविता विश्वास / १३८
- ✍ प्रिया देवनाथ / १४०
- ✍ बिजय भक्ता / १४४
- ✍ द्वीपान्दिता रहा / १४९
- ✍ नयनज्योति राभा / १४९

प्रतिवेदन

- সভাপতিৰ प्रतिবেदन
- উপ-সভাপতিৰ প্রতিবেदन
- সাধাৰণ সম্পাদকৰ প্রতিবেदन
- সহকাৰী সাধাৰণ সম্পাদকৰ প্রতিবেदन
- সাহিত্য আৰু আলোচনী বিভাগৰ প্রতিবেदन
- তৰ্ক আৰু আলোচনা-চক্ৰ সম্পাদকৰ প্রতিবেदन
- খেল বিভাগৰ সম্পাদকৰ প্রতিবেदन
- সমাজসেৱা বিভাগৰ প্রতিবেदन
- ছাত্ৰী জিৰণি কোঠাৰ সম্পাদিকাৰ প্রতিবেदन

- ✍ সিমাস্তু বংহাং / ১৫৩
- ✍ তনু কলিতা / ১৫৪
- ✍ জুবিন ৰাভা / ১৫৫
- ✍ চিন্ময় দাস / ১৫৮
- ✍ গায়ত্ৰী বংপি / ১৫৯
- ✍ অভয় বোস / ১৬০
- ✍ মিন্টু দৰ্জী / ১৬২
- ✍ সুভম দাস / ১৬৩
- ✍ শ্ৰীমতী তৰানী ঠাকুৰীয়া / ১৬৪

২০২১ চনৰ সাহিত্য অকাডেমিৰ অনুবাদ বঁটা লাভ কৰা পৰী হিলৈদাৰীৰ সৈতে কথোপকথন

সাক্ষাৎ গ্ৰহণকাৰী, সৰ্বজিৎ সোনোৱাল
অভয় বোস

প্ৰশ্ন : নমস্কাৰ বাইদেউ,
সোণাপুৰ মহাবিদ্যালয়ৰ তৰফৰ
পৰা আপোনাক প্ৰথমে শ্ৰদ্ধা আৰু
অভিনন্দন জ্ঞাপন কৰিলোঁ।

উত্তৰ : ধন্যবাদ, তোমালোকলৈও
শুভেচ্ছা থাকিল।

প্ৰশ্ন : অসমীয়া সাহিত্য সৃষ্টিৰ
পৰা বৰ্তমানলৈকে বিকাশৰ
গতিধাৰা সম্পৰ্কে আপোনাৰ মন্তব্য
জনাব নেকি ?

উত্তৰ : বিকাশৰ যি গতিধাৰা
সেই সম্পৰ্কে সাহিত্যৰ বুৰঞ্জী
অধ্যয়ন কৰা ব্যক্তিসকলে ভালকৈ
ক'ব পাৰিব। কিন্তু অসমীয়া সাহিত্যৰ
বিকাশৰ ধাৰা স্পষ্ট ৰূপত অংকন
কৰিব লাগিছিল, সিমান এতিয়াও
হোৱা নাই। এই সম্পৰ্কে
সমালোচনাত্মক চৰ্চা বিস্তাৰিত হোৱা
নাই। এই সম্পৰ্কে যিমানদূৰ চৰ্চা হ'ব

লগা আছিল, সিমান এতিয়াও হোৱা নাই। এই ক্ষেত্ৰত ব্যক্তিৰ অভাৱ আছে। কাৰণ আমি দেখিবলৈ পাইছোঁ যে ইংৰাজী অথবা ইউৰোপীয় সাহিত্যৰ বুৰঞ্জী অধ্যয়নৰ ক্ষেত্ৰত যিদৰে নতুনত্ব আহিছে, অসমীয়া সাহিত্যত কিন্তু তেনেধৰণৰ চিন্তা তুলনামূলকভাৱে কম যেন পৰিলক্ষিত হয়। সময়ৰ লগে লগে সাহিত্যৰ বুৰঞ্জী অধ্যয়নৰ দৃষ্টিভঙ্গীও সলনি হ'ব লাগে, আৰু যদি ধাৰাৰ কথা কওঁ তেন্তে অসমীয়া সাহিত্যৰ বুৰঞ্জীৰ ধাৰা অতি সমৃদ্ধ, কিয়নো সময়ে সময়ে অসমীয়া সাহিত্যৰ ৰূপ বৈচিত্ৰ্যত বিভিন্ন পৰিবৰ্তন আহিছে; কুৰি শতিকাত অসমীয়া সাহিত্যত ৰোমাণ্টিক ধাৰা আৰু আধুনিকতাৰ প্ৰৱেশ ঘটিছিল। কিন্তু সাহিত্যৰ বুৰঞ্জীক নকৈ হোৱাৰ প্ৰয়োজন আছিল আৰু যিমান চৰ্চা হ'ব লগা আছিল, সিমানখিনি বুলি মই ব্যক্তিগতভাৱে ভাবোঁ।

প্ৰশ্ন : আপুনি মামাং দাইৰ ইংৰাজী উপন্যাস “The Legends of Pensam”ৰ অসমীয়া অনুবাদ কৰি
সাহিত্য অকাডেমীৰ অনুবাদ বঁটা লাভ কৰিছিল, গ্ৰন্থখন কিয় অনুবাদ কৰিবলৈ নিৰ্বাচন কৰি লৈছিল ?

উত্তৰ : প্ৰশ্নটোৰ উত্তৰ দিয়াৰ আগতে ক'ম যে মই কিতাপখন প্ৰকাশক ব্ৰজকিশোৰ শইকীয়াৰ অনুৰোধত
পঢ়িছিলোঁ। কিতাপখন পঢ়ি গম পালোঁ যে আমাৰ দাঁতিকাষৰীয়া ৰাজ্যৰ এজন লেখকে যাদুকৰী বাস্তৱবাদৰ
ওপৰত কথাৰ ব্যৱহাৰ কৰি ইমান ধুনীয়া এখন কিতাপ লিখি গৈছে, যিয়ে আমাৰ অসমীয়া সাহিত্যত নতুন

এটা ধাৰাৰ সৃষ্টি কৰিব পাৰিব। বিদেশী ভাষাত চৰ্চিত এই ধাৰাটো যে আমাৰ প্ৰান্তীয় ৰাজ্যখনৰো সাহিত্যত প্ৰকাশ লাভ কৰিছে এই কথাটোৱে মোক আশ্বস্ত কৰিছিল। আধুনিকতা আৰু পৰম্পৰাৰ মাজৰ সংঘাতৰ সত্যক উপন্যাসখনে অগতানুগতিক শৈলীৰে উপস্থাপন কৰিছে। গতিকে মই কিতাপখন অনুবাদ কৰাৰ দায়িত্ব লৈছিলোঁ।

প্ৰশ্ন : অসমীয়া অনুবাদ সাহিত্যৰ ক্ষেত্ৰখনৰ বৰ্তমানৰ স্থিতি আৰু ভৱিষ্যতৰ সম্ভাৱনা সম্পৰ্কে আপোনাৰ মন্তব্য ?

উত্তৰ : প্ৰথম কথা, আমাৰ শৈশৱ কালতে অনুবাদ সাহিত্যৰ সৈতে পৰিচয় ঘটিছিল। NBT এ প্ৰকাশ কৰা বিভিন্ন ধৰণৰ অনুবাদ সাহিত্য যেনে শংকু মহাৰাজৰ বিগলিত কৰুণা, জাহ্নৱী যমুনা ইত্যাদি পঢ়ি অনুবাদ সাহিত্যৰ সোৱাদ লাভ কৰিছিলোঁ। তেতিয়া বিশ্বসাহিত্যৰ সৈতেও চিনাকি হৈছিলোঁ। আমাৰ অসমীয়া সাহিত্যৰ ক্ষেত্ৰখনতো অনুবাদ নতুন নহয়, ৰামায়ণ মহাভাৰতৰ দিনৰ পৰাই এই পৰম্পৰা আছে। বিভিন্ন কাৰণত হয়তো অনুবাদ সাহিত্যই যিমান দূৰ আগবাঢ়ি যাব লাগিছিল হোৱা নাই। তদুপৰি অনুবাদৰ লগতে অন্য কিছুমান আনুসংগিক কথাও জড়িত হৈ আছে। আমিও বিচাৰোঁ, কেৱল বাহিৰৰ সাহিত্য অসমীয়ালৈ অনুবাদ নহয়, অসমীয়া সাহিত্যও বেলেগ বেলেগ ভাষালৈ অনুবাদ হওক, তেতিয়াহে অসমীয়া সাহিত্যই বিশ্বসাহিত্যৰ পথাৰ গছকিব। কিন্তু এই ক্ষেত্ৰত অনুবাদকৰ অভাৱ এটা ডাঙৰ সমস্যা। ইয়াৰ মূল কাৰণেই হৈছে দুটা ভাষাত দখল থকা মানুহৰ অভাৱ আছে।

প্ৰশ্ন : আপুনি যিহেতুকে সমালোচনামূলক সাহিত্যৰ সৈতে বিশেষভাৱে জড়িত, এইক্ষেত্ৰত আপুনি কোনবোৰ দিশক বেছি গুৰুত্ব দিয়ে ?

উত্তৰ : সাহিত্য সমালোচকৰ মূল দায়িত্ব হৈছে লেখক আৰু

পাঠকৰ মাজত এখন সাঁকো সৃষ্টি কৰা। সাহিত্য অধ্যয়নৰ সময়ত সাধাৰণ পাঠক এজনৰ চকুত কেতিয়াবা সেই সাহিত্যৰ মাজত অন্তৰ্নিহিত হৈ থকা সকলোবোৰ দিশ স্পষ্ট নহ'বও পাৰে, তেনে ক্ষেত্ৰত সমালোচক এগৰাকীৰ দায়িত্ব সেই দিশসমূহ পাঠকৰ সন্মুখত তুলি ধৰা। মই সাহিত্য সমালোচনা কৰাৰ কাৰণটো হৈছে সাহিত্যৰ যিকোনো এটা পাঠ পঢ়াৰ পিছত মোক সেই পাঠটোৱে কিবা এটা ভাবিবলৈ সুযোগ দিব লাগিব, অৰ্থাৎ মই সমালোচনা কৰা পাঠটোৱে মোক সমালোচনা কৰাৰ সুযোগটো দিব লাগিব। তদুপৰি সাধাৰণ পাঠকৰ চকুত নপৰা বিভিন্ন তৰপবোৰ দাঙি ধৰিবলৈ মই চেষ্টা কৰোঁ।

প্ৰশ্ন : বৰ্তমান সময়ত যুৱ প্ৰজন্মৰ গ্ৰন্থ অধ্যয়নৰ প্ৰৱণতা কমি আহিছে বুলি অভিযোগ শুনা যায়, এই ক্ষেত্ৰত আপোনাৰ মন্তব্য জনাব নেকি ?

উত্তৰ : কথাটো একেবাৰে শুদ্ধ বুলিও ক'ব নোৱাৰি, একেবাৰে অশুদ্ধও নহয়। এটা সময় আছিল আজিৰ দৰে কিতাপ উপলব্ধ হোৱা নাছিল, পুথিভঁৰালৰ ব্যৱস্থাও সুচল নাছিল। তাৰমাজতো কিন্তু মানুহে কিতাপ পঢ়িছিল। কিন্তু তাৰ তুলনাত বৰ্তমান বিভিন্ন উৎসৰ লগতে ইণ্টাৰনেটতো বহু কিতাপ উপলব্ধ হৈছে। কিতাপ পঢ়া যুৱ পঢ়ুৱৈৰ সংখ্যা কমি আহিছে। তাৰ কাৰণ কিন্তু বহুসময়ত ইণ্টাৰনেট। বহুসময়ত সাধাৰণ পাঠকে নিজে কিনি কিতাপ নপঢ়ে। এটা সৰু উদাহৰণ; কোনোবা এজন লেখকৰ কিবা এটা লেখা আলোচনী বা কোনোবা কাকতত প্ৰকাশ পাইছে, তেওঁ সামাজিক মাধ্যমত তাৰ কিছু অংশ দিলে বহুতে সম্পূৰ্ণ পাঠটো বিচাৰে। অৰ্থাৎ সেই ব্যক্তিসকলে কিতাপখন কিনিবলৈ নিবিচাৰে। তদুপৰি দেখা যায়, শিক্ষিত এচামৰ মাজতো কিতাপ পঢ়াৰ প্ৰতি ধাউতি খুবেই কম। মই ভাবোঁ যে প্ৰত্যেকঘৰত যদি এটাকৈ কিতাপৰ আলমাৰী থাকে, তেন্তে তেওঁলোকৰ সন্তানসকল তাৰ প্ৰতি আকৰ্ষিত হ'ব। মানুহ হিচাপে জীয়াই থাকিবলৈ হ'লে কিতাপ পঢ়াৰ প্ৰয়োজন আছে।

প্ৰশ্ন : বৰ্তমান সামাজিক মাধ্যমত সততে বিভিন্ন গ্ৰন্থৰ চৰ্চা হৈ থাকে, বহুসময়ত পাঠক বিভ্ৰান্তিও হোৱা দেখা যায়। এই ক্ষেত্ৰত আপোনাৰ মন্তব্য ?

উত্তৰ : গ্ৰন্থৰ জাগৰণৰ বাবে সামাজিক মাধ্যমে বৰ্তমান সময়ত বিশেষ ভূমিকা পালন কৰে। আমি সামাজিক মাধ্যমবোৰত সততে কিছুমান কিতাপৰ বিষয়ে চৰ্চা হোৱা দেখোঁ, যাৰ ফলত বহু সময়ত সাধাৰণ পাঠকৰ সেই গ্ৰন্থখনৰ প্ৰতি আকৰ্ষণ জন্মে। আকৌ বহুতে ৰাইজৰ মতামত বিচাৰে দহখন ভাল কিতাপৰ লিষ্ট বিচাৰি। সেইক্ষেত্ৰত পাঠকৰ ৰুচি নজনাকৈয়ে বহুতে মন্তব্য কৰি লিষ্ট এখন দি দিয়ে। যিয়ে পাঠকক বিপথে পৰিচালিত কৰিব পাৰে। পাঠকে জনপ্ৰিয় লেখা আৰু ভাল লেখাৰ পাৰ্থক্য বুজিব পৰাকৈ অধ্যয়ন কৰিব পাৰিব লাগে বুলি মই ভাবোঁ। গতিকে অধ্যয়ন অতি জৰুৰী, ইয়াৰ দ্বাৰা আমি আমাৰ সাহিত্যিক এক উন্নত মান দিব পাৰিম।

প্ৰশ্ন : আন্তৰিক ধন্যবাদ বাইদেউ, আপোনাৰ এই কথাখিনিয়ে আমাৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলক উপকৃত কৰিব বুলি আমি আশাবাদী।

উত্তৰ : তোমালোকক শুভেচ্ছা আৰু আন্তৰিক ধন্যবাদ। ❖

অসমীয়া শিতান

ভিন্নৰঙী প্ৰবন্ধ

“অধ্যয়ন আৰু অভিজ্ঞতাৰ সংযোগত মন আৰু মগজুৰ কচৰং কৰি, ব্যক্তি আৰু সমাজক সাহিত্যৰ মাধ্যমত তুলি ধৰিবলৈ প্ৰয়াস কৰা হয়। চিন্তাশীল আৰু সৃজনীশীলতাৰে সমাজ, সংস্কৃতি, সভ্যতাক অৱলোকনৰ প্ৰচেষ্টা চলায় নিয়া হয়।”

বকুল বনৰ কবি

আনন্দ চন্দ্ৰ বৰুৱাৰ অনূদিত কবিতা

ড° মৃগেন্দ্ৰ নাথ শৰ্মা

সহকাৰী অধ্যাপক, অসমীয়া বিভাগ
বেলতলা মহাবিদ্যালয়

অনুবাদৰ ইতিহাস বহু পুৰণি। অনুবাদ-সাহিত্য প্ৰতিটো জাতিৰে জাতীয়-সাহিত্যৰ এটা অংশ হিচাপে বিবেচিত হৈ আহিছে। অনুবাদ-সাহিত্যই বিশ্বৰ বিভিন্ন ভাষাৰ সাহিত্যত এক বিশিষ্ট স্থান অধিকাৰ কৰি আছে। অফুৰন্ত জ্ঞানৰ ভাণ্ডাৰ স্বৰূপ বিশ্বৰ অমৰ গ্ৰন্থসমূহে পৃথিৱীৰ সকলো লোককে আকৃষ্ট কৰে। অনুবাদৰ মাধ্যমেৰে জ্ঞানপিপাসু আৰু সৌন্দৰ্যপিপাসুসকলে এনেবোৰ গ্ৰন্থ অধ্যয়ন কৰে। মহাকবি ডাণ্টেৰ ‘ডিভাইন-কমেডি’, হোমাৰৰ ‘ইলিয়াড’, ‘ওডিছী’, ভাৰ্জিলৰ ‘এনিড’, তথা গ্যেটে, ভল্টেয়াৰ, মণ্টেস্কিয়ে, ৰছ’ আদিৰ অমৰ সৃষ্টিসমূহ পৃথিৱীৰ বিভিন্ন ভাষালৈ অনূদিত হৈছে।

ভাৰতবৰ্ষতো ইষ্ট ইণ্ডিয়া কোম্পানী আৰু খৃষ্টান মিছনেৰীসকল প্ৰৱেশ কৰাৰ লগে লগে পাশ্চাত্যৰ সাহিত্য তথা জ্ঞান-বিজ্ঞানৰ প্ৰভাৱ ভাৰতীয় লোকৰ মনত প্ৰতিফলিত হ’বলৈ ধৰে। আনহাতে ভাৰতীয় বৈদিক তথা সংস্কৃত-সাহিত্য, পালি-প্ৰাকৃত সাহিত্যৰ ৰচনাসমূহেও ইংৰাজ জ্ঞানপিপাসুসকলক অনুপ্ৰাণিত কৰিছিল। ইংৰাজ, ফৰাচী, মাৰ্কিন আৰু জাৰ্মান পণ্ডিতসকলক বেদ, উপনিষদ, পুৰাণ, মহাভাৰত, ৰামায়ণ, গীতা প্ৰভৃতি গ্ৰন্থসমূহ অনুবাদ কৰি সেই দেশৰ লোকসকলক লগতে সমগ্ৰ বিশ্বকে সংস্কৃত সাহিত্যৰ সুধা পান কৰাৰ সুবিধা দিছে।

অসমীয়া অনূদিত কাব্য-সাহিত্য :

প্ৰাচীন কালৰে পৰা অসমত অনুবাদ চৰ্চাৰ পৰম্পৰা চলি আহিছে। অসমীয়া কাব্য-সাহিত্যৰ ইতিহাস আৰম্ভ হৈছে অনুবাদমূলক ৰচনাৰাজিৰে। চতুৰ্দশ শতিকাৰ পৰা অষ্টাদশ শতিকাৰ শেষলৈ সংস্কৃত সাহিত্যৰ নিৰ্বাচিত গ্ৰন্থৰাজিৰ অনুবাদ বা ভাবানুবাদ নিৰৱচ্ছিন্ন গতিত চলি আহিছিল। প্ৰাক-শংকৰী যুগৰ কাব্য-সাহিত্যৰ মূল আধাৰ আছিল ৰামায়ণ আৰু মহাভাৰত। ভাৰতীয় প্ৰাক্তীয় ভাষাসমূহৰ ভিতৰত মাধৱ কন্দলিৰ ৰামায়ণ ৰচনাৰে মূল সংস্কৃত ৰামায়ণৰ অনুবাদ হৈছিল প্ৰথমে অসমীয়া ভাষাতেই। অসমীয়া কাব্য-সাহিত্যৰ প্ৰথম নিদৰ্শন স্বৰূপ

হেমসৰস্বতীৰ ‘প্ৰহ্লাদচৰিত’ মূলতঃ এখন অনূদিত কাব্য। প্ৰাক-শংকৰী যুগৰ পাছত শংকৰদেৱ আৰু মাধৱদেৱকে আদি কৰি শংকৰী যুগৰ ৰচনাসমূহ ঘাইকৈ অনুবাদমূলক। শংকৰদেৱৰ ‘ভাগৱত পুৰাণ’ অনুবাদকলাৰ সুন্দৰ নিদৰ্শন। শংকৰী যুগত বহুকেইজন কবিয়েই সংস্কৃত সাহিত্যৰ নিৰ্বাচিত গ্ৰন্থসমূহৰ অনুবাদ কৰিছিল আৰু কেতিয়াবা মূলৰ আলমত নিজাকৈ কাব্য, নাট আদি ৰচনা কৰি নিজস্ব সংযোজন ঘটাইছিল। মহাপুৰুষ মাধৱদেৱৰ ‘নামঘোষা’ প্ৰধানতঃ বিভিন্ন শাস্ত্ৰৰ পৰা সংগৃহীত শ্লোকৰ অনুবাদ হৈও সৰ্বকালৰ এক অনুপম গ্ৰন্থ। তেওঁৰ ‘ভক্তিৰত্নাৱলী’ আন এখন অনূদিত গ্ৰন্থ। শংকৰদেৱ-মাধৱদেৱৰ পিছতে অনন্ত কন্দলি, ৰামসৰস্বতী আদিয়ে অসমীয়া কাব্য-সাহিত্যত অনুবাদৰ ধাৰাটো অব্যাহত ৰাখে। এওঁলোকৰ উপৰি খ্যাত-অখ্যাত বহু কবি-সাহিত্যিকে শংকৰোত্তৰ যুগৰ অনুবাদ সাহিত্যলৈ অৰিহণা আগবঢ়ায়।

অসমীয়া সাহিত্যত অনুবাদৰ ধাৰাটো সলনি হয় খৃষ্টান মিছনেৰীৰ উদ্যোগত ১৮১৩ চনত প্ৰকাশ কৰা আত্মাৰাম শৰ্মাৰ বাইবেলৰ অসমীয়া অনুবাদৰ যোগেদি। বাইবেলৰ অনুবাদৰ জৰিয়তে অসমীয়া অনুবাদ-সাহিত্যৰ দুৱাৰ মুকলি হয়। অৰুণোদয় যুগত ধৰ্ম প্ৰচাৰৰ উপৰি ভাষা-সাহিত্যৰ উন্নতিকল্পে মিছনেৰীসকলে ভালেমান গ্ৰন্থ ইংৰাজী, বঙলা আদি ভাষাৰ পৰা অনুবাদন কৰিছিল। মিছনেৰীসকলৰ লগতে হেমচন্দ্ৰ বৰুৱা, আনন্দৰাম ঢেকীয়াল ফুকন, গুণাভিৰাম বৰুৱা আদি অসমীয়া লেখকসকলেও এই সময়ছোৱাত গুৰুত্বপূৰ্ণ ভূমিকা গ্ৰহণ কৰিছিল।

জোনাকী যুগ অসমীয়া সাহিত্যৰ প্ৰাণ-প্ৰতিষ্ঠাৰ যুগ। অসমীয়া অনুবাদ সাহিত্যয়ো এই যুগতে গতিময়তা লাভ কৰে। সাহিত্যৰ আন আন শাখাৰ লগতে ইংৰাজী সাহিত্যৰ কবিতা আদি এই সময়ছোৱাত বহুলভাৱে অনূদিত হয়। অনুবাদৰ যোগেদি অসমীয়া পাঠক-

লেখকসকলে এই যুগতে দেশ-বিদেশৰ সাহিত্যৰ স্বাদবৈচিত্ৰ্য লাভ কৰিবলৈ সক্ষম হয়। অসমীয়া কাব্য-সাহিত্যত অনুবাদৰ পৰিধি বিস্তৃত হৈ পৰে ইংৰাজী ৰোমাণ্টিক কবিসকলৰ কবিতাৰ অনুবাদেৰে। অনূদিত কবিতাৰে অসমীয়া কাব্য-সাহিত্যৰ সৌষ্ঠৱ বৃদ্ধি কৰা অসমীয়া ৰোমাণ্টিক কবিসকলৰ ভিতৰত লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱা, আনন্দ চন্দ্ৰ আগৰৱালা, হিতেশ্বৰ বৰবৰুৱা, যতীন্দ্ৰনাথ দুৱৰা, দুৰ্গেশ্বৰ শৰ্মা, পদ্মধৰ চলিহা, ডিম্বেশ্বৰ নেওগ, সূৰ্যকুমাৰ ভূঞা, বত্ৰকান্ত বৰকাকতি, আনন্দ চন্দ্ৰ বৰুৱা আদি কবিসকল অগ্ৰগণ্য আছিল। দ্বিতীয় মহাযুদ্ধৰ পাছৰ পৰা আধুনিক অসমীয়া কাব্য-সাহিত্যৰ যুগ আৰম্ভ হোৱাৰ লগে লগে অনুবাদৰ পৰিধিও বিস্তৃত হ'বলৈ ধৰে। আনন্দ চন্দ্ৰ বৰুৱাই 'কুমাৰ সম্ভৱ', 'সেই নিমাতী পুৱাৰে পৰা', 'ছোভিয়েত কবিতা', 'হাফিজৰ সুৰ' এই চাৰিখন অনূদিত কবিতাৰ পুথিৰে অসমীয়া অনুবাদ-সাহিত্যলৈ উল্লেখনীয় বৰঙণি আগবঢ়াইছে। বৰুৱাৰ অনুবাদ কুশলতা সম্পৰ্কে আলোচনা কৰাৰ পূৰ্বে দেশী-বিদেশী সাহিত্যৰ প্ৰতি থকা তেওঁৰ অনুৰাগৰ বিষয়ে কিছু কথা কোৱাৰ প্ৰসঙ্গ আহে।

আনন্দ চন্দ্ৰ বৰুৱাৰ দেশী-বিদেশী সাহিত্যৰ প্ৰতি অনুৰাগ :

ল'ৰালিৰে পৰা সাহিত্য-চৰ্চাত মনোনিবেশ কৰা আনন্দ চন্দ্ৰ বৰুৱা ভাৰতৰ প্ৰাচীন ঐতিহ্য আৰু অসমৰ ঐতিহ্যৰ লগতে জন-সাহিত্য আৰু জন-সংস্কৃতিৰ প্ৰতি সততে শ্ৰদ্ধাশীল আছিল। ভাৰতীয় ঐতিহ্য-পৰম্পৰাৰ প্ৰতি সজাগ দৃষ্টি ৰখা বৰুৱাই বেদ, উপনিষদ, পুৰাণ আদি সাহিত্য অধ্যয়ন কৰিছিল। অতীত ভাৰতৰ ধৰ্ম, সংস্কৃতি আৰু সমাজৰ জীৱন-ধাৰণ-প্ৰণালীৰ ইতিহাস স্বৰূপ ভাৰতীয় মহাকাব্য দুখনেও (মহাভাৰত, ৰামায়ণ) তেওঁক সৰুৰে পৰা মুগ্ধ কৰি ৰাখিছিল। তদুপৰি মহাকাব্য কালিদাসৰ যাউতিয়ুগীয়া সাহিত্যৰাজিৰ প্ৰতি কবিৰ শ্ৰদ্ধা আছিল অপৰিসীম।

ভাৰতীয় সাহিত্যৰ উপৰি বিদেশী সাহিত্যৰ বিভিন্ন ৰচনাই আনন্দ চন্দ্ৰ বৰুৱাৰ কবিতা সিক্ত কৰি ৰাখিছিল। চুফীবাদী ভাবধাৰা, ছোভিয়েত দেশৰ সাহিত্য, আৰু গ্ৰীচ দেশৰ পৌৰাণিক আখ্যানসমূহৰ সৈতে তেওঁৰ পৰিচয় আছিল। দেশী-বিদেশী সাহিত্যৰ প্ৰতি থকা অনুৰাগেই 'কুমাৰ সম্ভৱ', 'সেই নিমাতী পুৱাৰে পৰা', 'হাফিজৰ সুৰ' আৰু 'ছোভিয়েত কবিতা' নামৰ চাৰিখন অনূদিত কবিতাৰ পুথি প্ৰকাশ কৰিবলৈ তেওঁক প্ৰেৰণা যোগাইছিল।

মহাকাব্য কালিদাসৰ সাহিত্যৰাজিৰ প্ৰতি কবি বৰুৱাৰ গভীৰ আকৰ্ষণ আছিল। কালিদাসে 'মেঘদূতম্', 'ৰঘুবংশম্', 'অভিজ্ঞানশকুন্তলম্', 'কুমাৰ সম্ভৱম্' আদি ৰচনাৰ মাজেৰে ভাৰতীয় ঐতিহ্য আৰু পৰম্পৰা সাহিত্যত বিকশাই তুলিছে। এই মহান কবিজনাৰ সাহিত্যৰ মাজেৰে বিভিন্ন জাতি-উপজাতিৰ মিলন তথা ভৌগোলিক, সাংস্কৃতিক আৰু ঐতিহাসিক ঐক্যবোধৰ চিত্ৰও প্ৰতিফলিত হৈছে। কালিদাসৰ এই মহান সাহিত্য-কৰ্মসমূহৰ প্ৰতি আজিৰ কবিসকলে উভতি চোৱাৰ প্ৰয়োজন আছে বুলি বৰুৱাই সাহিত্য সভাৰ ভাষণৰলীত উল্লেখ কৰিছে।

'কুমাৰ সম্ভৱ' কালিদাসৰ অমৰ প্ৰতিভাৰ এটি নিদৰ্শন। ইয়াৰ

মাজেৰে ভাৰতীয় ঐতিহ্যৰ এটি সুন্দৰ ৰূপ প্ৰস্ফুটিত হৈ আছে। হৰ-পাৰ্বতীৰ বিবাহৰ জৰিয়তে দেৱতাৰ কাৰ্য সমাধা কৰাৰ বৰ্ণনাৰে 'কুমাৰ সম্ভৱ' মহাকাব্য ৰচিত হৈছে। সাতোটা সৰ্গত বিভক্ত এই মহাকাব্যখনত কালিদাসৰ কালৰ সমাজ, হিমালয় পৰ্বতৰ বুকুত থকা বনজ, খনিজ আৰু জীৱ-জন্তু, কিম্বৰ-কিম্বৰীৰ বিচিত্ৰ ৰূপ প্ৰকাশ পাইছে। তদুপৰি হৰ-পাৰ্বতীৰ বিয়াৰ বৰ্ণনাৰ সৈতে অসমীয়া সমাজৰ বিবাহ-ব্যৱস্থাৰ মিল থকাটো লক্ষ্য কৰিব পাৰি। ই ভাৰতীয় মূল সংস্কৃতিৰ সৈতে অসমীয়া সংস্কৃতিৰ একাত্মতাৰ কথাৰো প্ৰমাণ কৰে। শিৱৰ বাবে হিমালয়ক ছোৱালী খুজিব যোৱা, জ্যোতিষীৰে দিন-বাৰ চোৱা, কন্যাঘৰৰ সভা-মণ্ডপ, নোৱনি ঘৰ, বেই সজা, দৰা আদৰিবলৈ তোৰণ সজা, কইনাক নোৱাই-ধুৱাই মূৰত চাউল, দুৰি বন দিয়া, দৰা আঙুৰা, আলহী-অতিথিৰ সমাগম, হোমগুৰিত বহি দৰা-কইনাই আছতি দিয়া, বিয়া ভগাৰ পিছত দৰা-কইনাক ভিতৰলৈ নি কৌতুক কৰা এই সকলোবিলাক দিশ মনোগ্ৰাহীকৈ কালিদাসে তেওঁৰ কাব্যখনত বৰ্ণনা কৰিছে। বৰুৱায়ো এই সকলোবোৰ চিত্ৰ অসমীয়া সমাজ-সংস্কৃতিৰ লগত খাপ কোৱাকৈ উল্লেখ কৰিছে।

'সেই নিমাতী পুৱাৰে পৰা' সংকলনটিত বৰুৱাই ভাৰতীয় ঐতিহ্য পৰম্পৰাৰ লগতে গ্ৰীক পৌৰাণিক আখ্যান কিছুমানৰ সহায়ৰে অতীত ভাৰতৰ ঐতিহ্য ৰোমন্থন কৰিছে। এনে আদৰ্শৰ প্ৰতি থকা আনুগত্যৰ বাবেই তেওঁ কেইটিমান ঋক্বেদৰ সূক্তৰ কাব্যৰূপ লিখি উলিয়াইছিল। ইয়াৰ উপৰি "Golden Age of Myth and Legends" নামৰ গ্ৰন্থত সন্নিৱিষ্ট পৃথিৱীৰ পৌৰাণিক কাহিনীবিলাক তেওঁ অধ্যয়ন কৰিছিল। গ্ৰীচ, ৰোম, মিছৰ, ইজিপ্ত, নৰৱে, চুইডেন আদি দেশৰ পুৰাণত থকা দেৱ-দেৱীবিলাকৰ লগত ভাৰতৰ দেৱ-দেৱীসকলৰ নাম আৰু গুণৰ সাদৃশ্য তেওঁ লক্ষ্য কৰিছিল। তেওঁ বেদ, উপনিষদ তথা গ্ৰীক পৌৰাণিক আখ্যানৰ ইংৰাজী অনুবাদ আৰু কলিকতা বিশ্ববিদ্যালয়ে প্ৰকাশ কৰা ৰমেশ চন্দ্ৰ দত্তৰ বঙলা ভাষালৈ অনূদিত 'ঋক্বেদ সংহিতা' গভীৰভাৱে অধ্যয়ন কৰিছিল।

'সেই নিমাতী পুৱাৰে পৰা' শীৰ্ষক কবিতা সংকলনটিত বৰুৱাই ঋক্বেদৰ পৰা 'বেদৰ উষা', 'উৰ্বশী-পুৰুৰবা', উপনিষদৰ 'যাজ্ঞবল্ক্য আৰু মৈত্ৰেয়ী' শ্ৰীমদ্ভাগৱত পুৰাণৰ আধাৰত ৰচিত 'কালিন্দী ভোমোৰা' আৰু গ্ৰীক পুৰাণৰ আধাৰত ৰচিত 'প্ৰাণী মহামণ্ডল' নামৰ ব্যঙ্গ কবিতা আৰু 'শেৱালি আৰু বকুল' শীৰ্ষক কবিতা এটিও সন্নিৱিষ্ট কৰিছে। এই কাব্য-গ্ৰন্থখন ৰচনা কৰাৰ মূল উদ্দেশ্য হৈছে পঢ়ুৱৈ সমাজে বৰ্তমান যুগৰ বিক্ষিপ্ত চিন্তাধাৰাৰ পৰা আঁতৰি গৈ ভাৰতীয় সভ্যতাৰ নিমাতী পুৱাৰ কালতে ৰচিত বেদ-বেদান্তৰ অতল-গভীৰ চিন্তাধাৰা আৰু ধৰ্মানুভূতিৰ উপলব্ধি কৰি আধ্যাত্মিক অনুপ্ৰেৰণা যাতে লাভ কৰি পাৰে।

কবি বৰুৱাই ৰমেশ চন্দ্ৰ দত্তৰ 'ঋক্বেদ সংহিতা'ত সন্নিৱিষ্ট ড° সুনীতি কুমাৰ চট্টোপাধ্যায়ৰ প্ৰবন্ধ এটি পঢ়ি ঋক্বেদৰ উষা, উৰ্বশী-পুৰুৰবা প্ৰভৃতি বৈদিক দেৱতাৰ মাজত মানৱীয় গুণৰ সন্ধান পাইছিল। ঋক্বেদত উষাক পূব আকাশত উদয় হোৱা স্নিগ্ধ কেঁচা সোণবৰণীয়া

দীপ্লিপ আকাশ-তনয়া হিচাপে প্ৰাণৰন্ত্ৰ ৰূপত বৰ্ণনা কৰা হৈছে। আন আন দেশৰ Myth বিলাকতো বেদৰ উষাৰ দৰে দেৱতাত আৰোপিত নাৰী মূৰ্তিৰ উল্লেখ কৰা হৈছে। গ্ৰীক পুৰাণত মিনাৰ্ভা দেৱী জ্ঞানৰ অধিষ্ঠাত্ৰী দেৱী। তেৱেই স্বৰ্গৰ পৰা জ্ঞানজুই আনি পৃথিৱীৰ মানুহক বিলাই দিয়ে। এইবিলাক কাহিনীৰ অন্তৰালত যি জ্ঞানৰ আলোক-ৰশ্মি নিৰ্গত হৈ আছে সেই ভাবসমূহেই কবি বৰুৱাক আসক্ত কৰে। হাজাৰ হাজাৰ বছৰ আগতে ৰচিত ঋক্বেদৰ উৰ্বশী-পুৰুষৰ নাটকীয় সংলাপত মানৱীয় গুণেৰে যি মিলন-বিবহ, প্ৰেমৰ আকুল-আবেগ আদি প্ৰকাশ পাইছে সিয়ে পঢ়োঁতাক বিস্ময়-বিমুগ্ধ কৰে।

দৰাচলতে আনন্দ চন্দ্ৰ বৰুৱাৰ বেদ, উপনিষদ তথা পৌৰাণিক আখ্যানসমূহৰ প্ৰতি থকা আকৰ্ষণৰ মূলতে হৈছে সেই গ্ৰন্থসমূহত অন্তৰ্নিহিত হৈ থকা অতীত ঐতিহ্য-পৰম্পৰা, যিয়ে পুৰুষানুক্ৰমে আমাক আধ্যাত্মিক প্ৰেৰণা যোগাই আহিছে। আমেৰিকাৰ এজন বিশ্ববিখ্যাত চিন্তাশীল অধ্যাপক দাৰ্শনিক ইমাৰ্চেন বেদ সম্পৰ্কে এনে ভাব পোষণ কৰিছে—

বেদসমূহ অগ্নিৰ দৰে, ৰাতিৰ দৰে মহান আৰু এখন অতল মহাসাগৰ। ইয়াত ধৰ্ম ভাবত সকলো অনুভূতি আছে। ভদ্ৰ আৰু কবি মনক আকৃষ্ট কৰিব পৰা নীতিজ্ঞান আছে। বেদ পাঠৰ অন্তত মোৰ এনে ধাৰণা হ'ল যেন মই এজন সেই যুগৰ ব্ৰাহ্মণহে।

বেদৰ মাজতেই মানুহৰ অনন্তকালৰ কাৰণে প্ৰয়োজনীয় ভাবসমূহ, অনন্ত শাস্তি, জুথিব নোৱৰা শক্তি আৰু অব্যাহত মৌনতা সোমাই আছে।

বৰ্তমান আমি এক বিশৃংখল সময়ৰ সোঁতত আহি উপনীত হৈছোঁ। বিজ্ঞানৰ বিস্ময়কৰ উদ্ভাৱন, ধ্বংসকাৰী ক্ষমতাৰ ট্ৰাস, অল্প-বস্ত্ৰৰ হাহাকাৰ, পৰম্পৰাৰ মাজত সংশয় আৰু শংকাৰ ব্যৱধান, যান্ত্ৰিকতাৰ প্ৰতি আনুগত্য আদি ভাৱে গাইগুটীয়া গভীৰ চিন্তাৰাশি লাহে লাহে নাইকিয়া কৰিবলৈ ধৰিছে। এই প্ৰসঙ্গত উইল ডুৰাণ্ড নামৰ এজন আমেৰিকান পণ্ডিতৰ দৃষ্টিভংগী উল্লেখনীয়। তেওঁৰ মতে—

যিহেতু আমি আমাৰ মনবোৰ সূশৃংখল কৰিব খোজো আৰু বিক্ষিপ্ত অধ্যয়নৰ বিশৃংখলা পৰিহাৰ কৰি চলিব খোজো, আমি আৰম্ভ কৰিব লাগিব একেবাৰেই আৰম্ভণিৰ পৰাই। আনকি সুদূৰবৰ্তী নক্ষত্ৰমালা আৰু প্ৰাক্-ঐতিহাসিক পৃথিৱীৰ পৰাই।

আনন্দ চন্দ্ৰ বৰুৱাই বিশৃংখল সমাজ আৰু ইয়াৰ ভাবাদৰ্শৰ পৰা আঁতৰি গৈ আৰম্ভণিৰে পৰা বৈ অহা ভাৰতবৰ্ষৰ চিন্তাৰ প্ৰবাহটোৰ সৈতে পঢ়ুৱৈসকলক চিনাকি কৰি দিয়াৰ উদ্দেশ্যেৰেই 'সেই নিমাতী পুৱাৰে পৰা' কবিতাৰ পুথিখন আগ বঢ়াইছে। প্ৰসঙ্গক্ৰমে তেওঁৰ এই কথাখিনি উল্লেখনীয় —

আমাৰ চিন্তা-চৰ্চাতো এনে এটা বিশৃংখল ভাবাদৰ্শ প্ৰৱেশ কৰিছে। বৰ্তমানৰ সাহিত্য ভাৰতবৰ্ষৰ সাৰুৱা মাটিত শিপাইছে নে নাই, ঘাই শিপা ক'ৰবাত আছে, বিচাৰি উলিওৱা কঠিন হৈ পৰিছে। এনে দিনত যাতে আমাৰ পঢ়ুৱৈসকলে এবাৰ ওলটি গৈ মনত নপৰা কালৰে পৰা বৈ অহা ভাৰতবৰ্ষৰ চিন্তাৰ গতি-প্ৰবাহটোৰ

আন দেশৰ সাহিত্য-সংস্কৃতিৰ প্ৰতিও বৰুৱাৰ আগ্ৰহ আছিল। তেওঁ পৃথিৱীৰ সাহিত্য-সংস্কৃতিৰ নতুন ভাব-চিন্তাৰ সন্মান কৰোতে ছোভিয়েট দেশৰ প্ৰতি আগ্ৰহান্বিত হয়। বনুৱাই 'ছোভিয়েট লিটাৰেচাৰ' নামৰ ইংৰাজীতে প্ৰকাশ হোৱা মাহেকীয়া আলোচনীৰ কিছুসংখক পঢ়া-শুনা কৰিছিল। সেই আলোচনীসমূহত প্ৰকাশ হোৱা সাহিত্য-সমালোচনা, গল্প, কবিতা, সমসাময়িক সাহিত্য, আলোচনা আদিৰ প্ৰতি তেওঁৰ অনুৰাগ জন্মে। তেওঁ বেছিকৈ আকৃষ্ট হৈছিল ছোভিয়েট সাহিত্যৰ আধুনিক কবিতাৰ প্ৰতি। এই সন্দৰ্ভত তেওঁ 'ছোভিয়েট কবিতা'ৰ 'পূৰ্বাভাষ'ত কৈছে—

'ছোভিয়েট লিটাৰেচাৰ' পঢ়োঁতে আধুনিক ছোভিয়েট কবিতাই আমাক বিশেষভাৱে আকৃষ্ট কৰিলে। প্ৰতীক ধৰ্ম বা বুদ্ধিৰ কৌশলপূৰ্ণ কবিতাৰ দৰে ইয়াত অস্পষ্টতা বা সাধাৰণ জ্ঞানৰ অগোচৰ একো নাই। উৎকণ্ঠ কামগন্ধ বা অশ্লীলতাও লেখমাে নাই। সৰ্বসাধাৰণ জীৱনৰ মাজত, শস্যৰ পথাৰত, দৈনন্দিন কৰ্মৰ মাজতেই ছোভিয়েট কবিসকলে কবিতা বিচাৰি পাইছে আৰু এই কাৰণে ছোভিয়েট কবিতাই সমাদৰো লাভ কৰিছে। সাহিত্যৰ এই ধাৰাটোক তেওঁবিলাকে "সমাজবাদী বাস্তৱতা (Socialist Realism) বুলিছে।"

'ছোভিয়েট কবিতা' সংকলটিত সন্নিবিষ্ট অনূদিত কবিতাকেইটি বচা বচা ছোভিয়েট কবি কেইগৰাকীমানৰ ৰচনা। কবিতাকেইটি 'ছোভিয়েট লিটাৰেচাৰ'ত প্ৰকাশিত বিভিন্ন অনুবাদকৰ ইংৰাজী অনুবাদৰ অসমীয়া ৰূপান্তৰ। এই কবিতাসমূহে বৰুৱাক আকৃষ্ট কৰাৰ মূলতে ইবিলাকত প্ৰকাশ পোৱা স্বদেশ-প্ৰেম, সমাজপ্ৰীতি আৰু উপেক্ষিতসকলৰ প্ৰতি শ্ৰদ্ধা নিবেদন ইত্যাদি। ভিকটৰ ব'কভৰ 'আন্তৰ্জাতিক' (ইণ্টাৰনেশ্যনেল) কবিতাত দেওবৰীয়া হাটত বিক্ৰী কৰিবলৈ যোঁৱা গাড়ীত বোজাই কৰি অনা ঘাঁহৰ দ'মৰ ওপৰত বহি থকা এজনী ভল্গা নদীৰ তীৰৰ উপজাতীয় ছোৱালীৰ যীচু জননী মেডোনাৰ আসন দি কবিয়ে গাইছে—

অ' ৰাফেল ? তুমি যদি ইয়ালৈ

আহিব পাৰিলাহেঁতেন।

ঘাঁহ দ'মৰ ওপৰত বহি থকা

সৌ মানুহজনী—

ৰাফেল,

তোমাৰ তুলিকাৰ পৰশত

হ'লহেঁতেন— "গাড়ীৰ ওপৰত মেডোনা"ৰ ছবি।

আনহাতে মানৱতাবাদ সম্পৰ্কেও ছোভিয়েট কবিসকলৰ এটা স্পষ্ট ধাৰণা কবিতাবোৰৰ মাজেদি প্ৰকাশ পাইছে। ভাৰতবৰ্ষতো মানৱতাবাদৰ দৰ্শনে ৰোমাণ্টিক যুগৰ কবি-সাহিত্যিকসকলক আকৰ্ষিত কৰিছিল। কবি চন্দ্ৰ কুমাৰ আগৰৱালাই 'বীণ-বৰাগী' কবিতাত গাইছে—

দেখিছোঁ পৃথিৱী স্বৰ্গতো অধিক,

মানুহৰ নিজাপী ঘৰ,

মানুহেই দেৱ ইহজগতৰ

মানুহেই পৰাৎপৰ।

ভিক্টৰ ব'ক'ভৰ 'মই এইটো বিশ্বাস নকৰো', 'আন্তৰ্জাতিক', আন্দ্ৰেই মেলিঙ্ক'ৰ 'কুৰি শতিকাৰ মাজভাগ' আদি ছোভিয়েট কবিতাকেইটা এইক্ষেত্ৰত উল্লেখযোগ্য। অনূদিত এই কবিতা সংকলনটিত নিকোলাই আছিয়ভৰ 'সুখ' আৰু মিখাইল শ্বেংলভৰ 'অমৰত্ব' নামৰ কবিতা দুটিত মৃত্যুঞ্জয়ী মানুহৰ আশা-আকাংক্ষা প্ৰকাশ কৰা হৈছে। আন এজন ছোভিয়েট কবি মিৰ্জ্জ' টাৰচান্ জে'ডৰ 'এজন কবিলৈ' নামৰ কবিতাটোত কবিসকলৰ সৃষ্টিশীল প্ৰতিভাৰ স্বীকৃতি দি কবিয়ে কৈছে—

সূৰ্য আৰু কবি, দুয়োৰে একে ব্যৱসায়,
দুয়ো উম্ দিয়ে আৰু তেওঁবিলাকৰ সৃষ্টিত
প্ৰকাশিত হয় পোহৰৰ উৎস।
উম্ নথকা হিয়া আনন্দত দলিওৱা শিলগুটিৰ দৰে,
উম্ নথকা গীত-কবিতাও সেইদৰে নিৰস শুকান।
মুছা জলিলৰ 'এজন বন্ধুলৈ' কবিতাত দেশ-প্ৰেমৰ নিদৰ্শন পোৱা

যায় এনেদৰে—

মই এটা প্ৰতিজ্ঞা পালন কৰিম বুলি শপত খালোঁ;
প্ৰতিজ্ঞা কৰিলোঁ—
মোৰ জাতি ভাই আৰু দেশৰ কাৰণে
এই প্ৰাণ বিসৰ্জন দিম।

ছোভিয়েট কবিসকলৰ কবিতাত প্ৰেম সম্পৰ্কে এক বহল কৃষ্টিভংগী প্ৰকাশ হৈছে, প্ৰেমৰ ধাৰণা সম্বন্ধে কবিৰ অভিমত এয়া যে প্ৰেম বিকশিত হ'বলৈ হ'লে কেউপিনৰ পৰিৱেশ মুক্ত হ'ব লাগে। স্বাধীনভাৱে পোহৰ পালেই প্ৰেম গঢ় লৈ উঠে।

মিৰ্জ্জ' টাৰচান্ জে'ডৰ 'এজন কবিলৈ' শীৰ্ষক কবিতাটিত কৈছে—
“সেইবাবে, প্ৰেম, কবিতা আৰু তীখা তিনিওৰে একে স্বভাৱ;
গঢ় লৈ থিয় দিবলৈ তিনিওকে লাগে মাত্ৰ স্বাধীন আলোক।”
আনহাতে ভিক্টৰ ব'ক'ভৰ 'আন্তৰ্জাতিক' কবিতাটিত কৈছে—
এই ছোৱালীজনীৰ কাৰণেই
সি ঘৰ এৰি গুচি আহিল।
কিন্তু সেইটোনো কি?
প্ৰেমেই য'ত লক্ষৰ খুঁটি
কোনো ত্যাগ তাত কঠিন নহয়?

অৰ্থাৎ প্ৰেমত ত্যাগৰ নিদৰ্শন আছে। আধুনিক ছোভিয়েট কবিসকলৰ এনেবোৰ দৃষ্টিভঙ্গীৰ প্ৰতি আনন্দ চন্দ্ৰ বৰুৱাৰ কবি-মন আকৰ্ষিত হয়। ৰুচিয়াৰ সহজ-সৰল জীৱনধাৰা, সৰ্বসাধাৰণৰ জীৱন-ধাৰণ প্ৰণালী, শস্যৰ পথাৰৰ বৰ্ণনা, কৰ্মৰ প্ৰেৰণাৰে কবিতাবোৰ প্ৰোঞ্জুল। তদুপৰি মেক্সিম গোকীৰ সমাজবাদী চিন্তাধাৰাৰ প্ৰতি বৰুৱাই আকৰ্ষিত হৈছিল। এনেধৰণৰ চিন্তা-চৰ্চাৰে অসমীয়া কবি-সাহিত্যিক, সমালোচকসকলক উদ্বুদ্ধ কৰাৰ উদ্দেশ্যেই তেওঁ ছোভিয়েট কবিতাসমূহ অনূদিত কৰিছিল। তেওঁৰ ভাষাত—

আশাবাদী ছোভিয়েট কবিতা কেইটিয়ে অসমীয়া
কবি কাব্যমোদী আৰু সাহিত্য সমালোচকসকলক
উদ্বুদ্ধ কৰক এয়ে ৰূপান্তৰ কৰাৰ উদ্দেশ্য।

পাৰস্যৰ কবি হাফিজৰ কবিতা পাঢ়ি বৰুৱাই চুফীবাদী ভাবধাৰাৰ প্ৰতি আকৃষ্ট হৈছিল। হাফিজৰ কবিতাৰ মাজত তেওঁ যি চুফীবাদী সুৰ শুনিবলৈ পাইছিল তাত তেওঁ নিজকে উটুৱাই দিছিল। হাফিজ আছিল সৌন্দৰ্যপিপাসু। তেওঁৰ কবি দৃষ্টি আৰু ভাব-প্ৰৱণ হিয়াই কেৱল সত্যৰে সন্ধান কৰিছিল। তেওঁৰ অন্তৰত যি ভাবে ক্ৰিয়া কৰিছিল সেই সুন্দৰ ৰাজ্যৰ ধাৰাটি কেৱল অনুভৱৰ দ্বাৰাহে বুজিব পাৰি। যি এক গোপন মাধুৰ্যৰ প্ৰকাশ মাথোন। বৰুৱাই তেওঁৰ 'হাফিজৰ সুৰ'ৰ 'নিবেদন'ত কৈছে—

আনন্দ-বিলাসী হাফিজে সৃষ্টি ৰহস্যৰ আলোক বাৰণাত
স্নান কৰি অমিয়া পান কৰে। ইয়াত মৃত্যু নাই। জীৱন
চিৰমুক্ত; সদায় সেউজীয়া।

হাফিজৰ 'সুৰ' আৰু 'চাকী'ৰ মাজেদি যি অনাবিল শান্তি আৰু সৌন্দৰ্যৰ ফল্গুধাৰা বৈ আহে সি হৃদয়ৰহে অনুভূতি। হাফিজে যি মদিৰা পান কৰি সংসাৰৰ যন্ত্ৰণাৰ কথা পাহৰি থাকে সেয়া সাধাৰণ আঙুৰ ৰসৰ মদিৰা নহয়। সেয়া ভগৱান প্ৰাপ্তিৰ অমিয়াহে। বৰুৱাই হাফিজৰ কবিতাৰ মাজেদি জীৱন ৰহস্যৰ সন্ধান কৰিছিল। হাফিজে কৈছে—

হেৰেই হাফিজ,
আজি শেষ কৰ এই জীৱনৰ
ল'ৰা নিচুকোৱা গুলৈ বাজী,
সৰাপাত তুলি শিকিয়াত খোৱা
পালেহি সময় শেহৰ আজি।

আমি দেখা জগতখন ৰহস্যৰে পৰিপূৰ্ণ। জীৱবোৰ এই ৰহস্যৰ সাগৰত ডুব গৈ আছে। সংসাৰখন নানা দুখ-যাতনাৰে ভৰা আৰু মায়াৰ দ্বাৰা প্ৰভাৱিত। দুখ-যাতনাৰে ভৰা এই দুদিনীয়া সংসাৰত মানুহ ধন-সম্পদ আত্মীয়-স্বজনৰ মোহত পীড়িত। সেয়ে হাফিজে পৰমাত্মাৰ সন্ধানৰূপ অমিয়া পান কৰি জীৱন উপচাই তুলিব বিচাৰে।

দিয়া তেনেহ'লে পান কৰি লওঁ
তুমি দিয়া সেই সুৱদী ৰস,
হওঁ যদি হ'ম তাতেই অমৰ,
কিজানিবা সেয়ে তোমাৰ যশ।

দুদিনীয়া সংসাৰত 'মই' 'মোৰ' ভাব দুখ-যন্ত্ৰণা সকলো পাহৰি আনন্দ পাবলৈ হ'লে চিৰসুন্দৰৰ ওচৰত সকলো ভাৰ অৰ্পণ কৰিব লাগে—

তোমাৰ ছবিকে ধ্যান কৰি প্ৰিয়,
দৃষ্টি যে মোৰ সদায় থিৰ;
তোমাৰ ঘৰৰ বাটটি এৰি
নলয় ভৰিয়ে কেনিও ভিৰ।

চুফীবাদী কবিতাবোৰৰ মাজেদি আনন্দ চন্দ্ৰ বৰুৱাই এনেবোৰ ভাবৰ দ্বাৰা প্ৰভাৱান্বিত হয়।

এনেদৰে বৰুৱাৰ দেশী-বিদেশী সাহিত্যৰ প্ৰতি থকা অনুৰাগৰ বিষয়ে আলোচনা কৰিলে তেওঁক এজন চিন্তাশীল সচেতন সাহিত্যনুৰাগী বুলি ক'ব পাৰি। ❖

আধুনিক অসমীয়া কবিতা সংজ্ঞা, বৈশিষ্ট্য, পটভূমি

ড° ভনিতা নাথ

সহকাৰী অধ্যাপিকা, অসমীয়া বিভাগ
সুৰেন দাস মহাবিদ্যালয়, হাজো

অসমীয়া কবিতাৰ গতিপথ তথা ইয়াৰ ইতিহাস বিচিত্ৰ। অসমীয়া প্ৰাচীন কাব্য সাহিত্য মাধৱ কন্দলি, শংকৰদেৱ, মাধৱদেৱ আদি কবিৰ দ্বাৰা সৃষ্ট কাব্য সম্ভাৰেৰে প্ৰোজ্জ্বল। এই কাব্য সম্ভাৰৰ প্ৰায় সংখ্যকেই সু-গভীৰ, আধ্যাত্মিক ভাৱাপন্ন, সৌন্দৰ্যময়। শংকৰ-মাধৱৰ পৰৱৰ্তী সময়ত অসমীয়া কবিতাৰ গতিপথত জড়তা আহিছিল। আধুনিক অসমীয়া সাহিত্যৰ উন্মেষৰ আগে আগে ‘অৰুণোদই’ৰ পোহৰে এক নতুন জাগৰণ অনাৰ সময়ত কবিতাৰ প্ৰায় বিনুপ্তিয়েই ঘটিছিল বুলিব পাৰি। ১ ‘অৰুণোদই’ যুগত ইংৰাজীৰপৰা ভাঙনি কৰা কিছুমান ঈশস্তুতি ৰচনা হৈছিল। এইবোৰ কল্পনা-অনুভূতিহীন, প্ৰাণহীন, অনাড়ম্বৰ আছিল। তেনে সময়ত অসমত শিক্ষাৰ প্ৰসাৰো তেনেই সীমিত আছিল। অতি ক্ষীণভাৱে বংগীয় আৰু পাশ্চাত্য সাহিত্যৰ প্ৰভাৱ পৰিবলৈ লৈছিল। সেই ছাঁ-পোহৰৰ সময়খিনিতে সীমিত সামৰ্থে ওলাই আহিছিল ৰমাকান্ত চৌধুৰী, ভোলানাথ দাস আদি কবিসকল। তেওঁলোকৰ আন্তৰিক অনুৰাগ আৰু সদিচ্ছাৰ ফলত আধুনিক কবিতাৰ প্ৰথমটো সোপান গঢ়া হৈছিল। গতিকে তেওঁলোকৰ পৰাই আৰম্ভ হৈছিল অসমীয়া কবিতাৰ গতিধাৰা। ২

অসমীয়া কবিতাৰ নতুন জন্ম হৈছিল ‘জোনাকী’ যুগত। নতুন ৰীতি-আদৰ্শ-ভাৱধাৰা আদৰি লৈ দায়বদ্ধতা সহিতে অসমৰ লুপ্তপ্ৰায় গৌৰৱ পুনৰুদ্ধাৰৰ উদ্দেশ্যে অসমীয়া কবিতাৰ বৈচিত্ৰ্যময় জগতখনত বিচৰণ কৰিছিল লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱা, চন্দ্ৰকুমাৰ আগৰৱালা, হেমচন্দ্ৰ গোস্বামীৰ দৰে কবিসকলে। অসমীয়া কবিতাৰ ভাৱ-ৰীতি-আদৰ্শ-গতিপথ নিৰ্ণয়ত ‘জোনাকী’ৰ দৰেই ‘জয়ন্তী’ আৰু ‘ৰামধেনু’ আলোচনীক কেন্দ্ৰ কৰি নিৰ্ণীত যুগ বিশেষৰ ভূমিকাও তাৎপৰ্যপূৰ্ণ। এই তিনি আলোচনীক কেন্দ্ৰ কৰি হৰেকৃষ্ণ ডেকাই আধুনিক অসমীয়া কবিতাৰ তিনিটা পৰ্বৰ বৈশিষ্ট্য সুন্দৰকৈ দেখুৱাইছে: প্ৰথম পৰ্বত জাতীয়তাবাদী চিন্তাৰ স্পৰ্শ লাগিছিল ৰোমাণ্টিকতাৰ সৈতে, দ্বিতীয় পৰ্বৰ কবিৰ সমাজ দৃষ্টিত শ্ৰেণী চেতনাৰ প্ৰভাৱ পৰিছিল আৰু তৃতীয় পৰ্বত কবিৰ ব্যক্তি চেতনাত আধুনিকতাৰ জটিলতাই তীৰ্থক প্ৰকাশভংগীৰ সৃষ্টি কৰিছিল। ৩

১৯৪৩ চনত প্ৰকাশিত ‘জয়ন্তী’ আলোচনীৰ পাততে পৰম্পৰাগত কাব্যশৈলীৰ পৰিৱৰ্তন ঘটি প্ৰতিবাদী চেতনা সম্বলিত নতুন অসমীয়া কবিতাৰ শংখধ্বনি বাজি উঠিছিল। কমল নাৰায়ণ দেৱ আৰু চক্ৰেশ্বৰ ভট্টাচাৰ্যৰ সম্পাদনাত ‘জয়ন্তী’য়ে নব্য ৰূপত প্ৰকাশ পোৱাৰ লগতে ই প্ৰগতিশীল চিন্তা-চেতনাক অৱলম্বন কৰি বাস্তৱবাদী চিন্তাধাৰাৰ বাট কাটি দিয়ে। ‘জয়ন্তী’ত নতুনত্ব লভা অসমীয়া কবিতাই ‘পছোৱা’ত পৰিপুষ্টি লভে। ১৯৪৩ চনৰ নৱেম্বৰ মাহত প্ৰকাশ পোৱা ‘জয়ন্তী’ত ভবানন্দ দত্তই ‘নচিকৈতা’ ছদ্মনামেৰে লিখা ‘ৰাজপথ’ নামৰ কবিতাটিৰ মাজেৰেই আধুনিক অসমীয়া কবিতাৰ জয়যাত্ৰা আৰম্ভ হয় যদিও ১৯৩৫ চনত প্ৰকাশিত ধীৰেন্দ্ৰনাথ দত্তৰ ‘অভিযানে’ ইয়াৰ বাটটো চিকুণাই থৈছিল। জয়ন্তীতে আধুনিক অসমীয়া কবিতাৰ চৰ্চাই এক আন্দোলনৰ ৰূপ পৰিগ্ৰহ কৰিছিল। আত্মপ্ৰকাশৰ ব্যতিৰেকে প্ৰগতিশীল আখ্যা লভা সাম্যবাদ-মাত্ৰবাদ আধাৰিত শ্ৰেণী-দ্বন্দ্ব সম্বলিত দৃষ্টিভংগীৰে বক্তব্যধৰ্মী কাব্যপ্ৰবাহ এটাৰ ইয়াতে আৰম্ভ হৈছিল। বাস্তৱবাদ আৰু প্ৰগতিবাদী চিন্তাক

কাব্য সাধনাত জীণ নিয়াব পৰা পাৰিপাৰ্শ্বিকতা এটাৰ সৃষ্টি কৰি আধুনিকতাক সমৃদ্ধ কৰা 'জয়ন্তী'ত অভিনৱ কাব্য-বিষয় আৰু কাব্য-কৌশলৰ সৰ্বতোপ্ৰকাৰৰ সমৃদ্ধি নঘটিলেও ই ষষ্ঠ দশকৰ 'ৰামধেনু'ৰ কাৰণে এক ধৰণৰ আৰ্হি প্ৰতিষ্ঠা কৰিলে বুলি ক'ব পাৰি। ৪

অসমীয়া সাহিত্যৰ যাত্ৰাপথত 'ৰামধেনু'ৰ ভূমিকা অতিশয় গুৰুত্বপূৰ্ণ। 'ৰামধেনু'ৰ পাতত নতুন-পুৰণি কবিৰ সমিল-মিল ঘটিছিল। এফালে যেনেকৈ 'আৱাহন', 'জয়ন্তী', 'পছোৱা'তে কবিতা লিখি অহা পুৰণি কবিসকলে 'ৰামধেনু'ৰ পাততো কবিতা লিখি আছিল, আনফালে নতুন ভাৱ-ভংগী, বিষয়-আংগিকেৰে নতুনকৈ লিখিবলৈ কলম তুলি লোৱা কবিসকলেও 'ৰামধেনু'ৰ পাততে ভুমুকি মাৰি পাঠকৰ মাজত প্ৰতিষ্ঠিত হৈছিল। এই কবিসকলে পাশ্চাত্যৰ বিভিন্ন সাহিত্যিক আন্দোলন, দ্বিতীয় বিশ্বযুদ্ধকালীন পৰিস্থিতি আদিৰদ্বাৰা প্ৰভাৱিত হোৱাৰ উপৰিও ভাৰতৰ স্বাধীনতা লাভৰ অৰ্থে চলা জোৰদাৰ আন্দোলনে কবিসকলৰ চিত্ত জোকাৰি গৈছিল। এনে অৱস্থাই 'ৰামধেনু'ৰ কবিসকলক এক নতুন সামাজিক পটভূমি আৰু বৌদ্ধিক বাতাবৰণৰ মাজলৈ প্ৰক্ষেপ কৰিছিল। ফলত 'ৰামধেনু'ৰ কবিতালৈ নতুনত্ব আহিছিল আৰু জীৱন বীক্ষাৰে সমৃদ্ধ হৈছিল সমকালীন কবিতা। ষষ্ঠ দশকৰ অসমীয়া কাব্যৰীতিত টি. এছ এলিয়টৰ প্ৰভাৱ পৰিলক্ষিত হয়। বিংশ শতিকাৰ সপ্তম দশকলৈ অসমীয়া কবিতাৰ পৰিধি ইঙ্গ-ফৰাচী আধুনিকতাবাদৰ মাজত আৱদ্ধ হৈ আছিল। শেষলৈ এই পৰিধি নেওচি কবিসকল ওলাই আহে। নীলমণি ফুকনে গাৰ্থিয়া লৰ্কাৰ কবিতা অনুবাদ কৰি অসমীয়া কবিতাৰ ইতিহাসত পৰ্বাস্তৰৰ সূচনা কৰে।

অসমীয়া কবিতাৰ 'আধুনিকতা'ৰ দিশটোৰ সময় সাপেক্ষ বিচাৰৰ লগতে বিশেষ লক্ষণ বা গুণগত দিশটোৰ বিচাৰো গুৰুত্বপূৰ্ণ বিষয়। গতিকে 'আধুনিক' শব্দটোকে প্ৰথমে বিচাৰ কৰা উচিত। কবীন ফুকনে লিখিছে: *আধুনিক ধাৰণাটোৰ স্থিতি আপেক্ষিকতাৰ অস্থিৰ জলাশয়ত; আনহাতে এইটোও সঁচা যে আপেক্ষিকতাৰ অবিৰত প্ৰবাহৰ পৰা আঁতৰি যি কোনো বস্তু বা বিষয়ৰ আধুনিক গুণবোৰ আপেক্ষিকতাৰ দ্বাৰা অভেদ্য হ'ব খোজে। এফালে স্থান-কালৰ পৰিৱৰ্তনৰ আঁচোৰ আধুনিকতাই গা পাতি লয় আৰু আনহাতে আধুনিকতা বুলি মূৰ্ত হয় কিছুমান সাধাৰণ অপৰিৱৰ্তিত লক্ষণ। স্থিৰ আৰু অস্থিৰ, আপেক্ষিকতা আৰু অনা-আপেক্ষিকতাৰ দুৱলীয়া হেন্দোলনিত থিত্তি লয়; আধুনিকতা মানে ঠিক যেন অনন্ত অবিৰত গতিশীলতাৰ মাজত এটা কম্পিত স্থিৰতা। নিঃসন্দেহে স্থান আৰু কালভেদে আধুনিকতাই কিছু দূৰ আৱৰণ সলায়; কিন্তু আধুনিকতাই সলনিৰ মাজতো অনন্ত হৈ থকা গুণৰ প্ৰতিও আঙুলিয়ায়। এনেবোৰ কাৰণত সম্পূৰ্ণ নিৰ্ভুল বুলি ঠাৱৰাব পাৰি যে অতীত কালৰ কোনো সৃষ্টিতো আধুনিকতা নিহিত হৈ থাকিব পাৰে আৰু কোনো অতি-সাম্প্ৰতিক সৃষ্টিতো আধুনিকতা হ'ব পাৰে অনুপস্থিত। বাহ্যিক আৱৰণ অনা-আধুনিক হৈও ভিতৰৰ সাৰবস্তু হ'ব পাৰে আধুনিক, সাৰবস্তু অনা-আধুনিক হ'লেও ৰূপসজ্জা হ'ব পাৰে আধুনিক। ৫*

অসমীয়া কবিতাৰ আধুনিকতা বুৰঞ্জীকাৰসকলে দেখুওৱাৰ দৰে সময়ৰে বিচাৰ কৰিলে নহ'ব। নতুন লক্ষণাবিশিষ্ট আধুনিক অসমীয়া কবিতা একেদিনাই সৃষ্ট নহয়। পাশ্চাত্য আৰু আধুনিক বাংলা কাব্য ভাৱনাৰ আধাৰতহে অসমীয়া কবিতাৰ আধুনিকতাই বাট পোনাইছে। 'জয়ন্তী'ত পৰিদৃষ্ট আধুনিকতাৰ বীজ 'জোনাকী'তে ৰোপন হৈছিল। আধুনিক কবিতা বা নতুন কবিতাকো ৰোমাণ্টিকতাৰ আচ্ছাদনে চানি আছিল। অসমীয়া কবিতা প্ৰকৃতৰ্থত আধুনিক হৈ পৰে নৱকান্ত বৰুৱাৰ 'হে অৰণ্য হে মহানগৰ' (১৯৫১) কবিতা পুথিখন প্ৰকাশৰ লগে লগে। তদুপৰি শ্ৰেণী সচেতনতাৰ লগতে ব'ডলেয়াৰ, য়েট্ছ, ছুইটমেন, পুঙ্কিন আদি বিদেশী বা পাশ্চাত্যৰ কবিসকলৰ কাব্যৰীতিয়ে আধুনিক অসমীয়া কবিৰ কবিতাক বিশেষভাৱে প্ৰভাৱিত কৰি আছিল। নৱকান্ত বৰুৱা, মহেন্দ্ৰ বৰা, কেশৱ মহন্ত, হীৰেণ ভট্টাচাৰ্য, নীলমণি ফুকন, হৰি বৰকাকতি, বীৰেশ্বৰ বৰুৱা আদি কবিৰ কাব্যশৈলীলৈ চকু দিলেই এই কথা প্ৰতীয়মান হয়।

আধুনিক কবিতা বহু সময়ত সময় সাপেক্ষ নহৈ গুণ আধাৰিত বুলি ৰাজীৱ বৰাই 'বিৱৰ্তন-অনুৱৰ্তন'ত গভীৰ অধ্যয়নপুস্তক বৰ্ণনাৰে সুন্দৰকৈ আলোচনা কৰি দেখুৱাইছে: *Imagery patterned increasingly on every day speech, absence of inversions, silted apostrophes, conventional end-rhymes, poetic language etc. Freedom from the ordinary logic of sequence, jumping from one image to the next, by association rather than by the usual cause-effect route. Emphasis on the ordinary, in reaction against the traditional poetic emphasis on the cosmic.* আধুনিক কবিতাৰ বিশেষ লক্ষণসমূহৰ এই সাধাৰণীকৰণ সকলো ক্ষেত্ৰতে প্ৰযোজ্য নহ'লেও মোটামুটিভাৱে এনেলক্ষণাক্ৰান্ত কবিতাকে আমি আধুনিক কবিতা বুলি ধৰি ল'ব পাৰোঁ। ৬ আকৌ দিপ্তী ত্ৰিপাঠীৰ 'বাংলা কাব্য পৰিচয়'ত আধুনিক কবিতাৰ লক্ষণ সম্পৰ্কে আছে: *ভাৱবস্তুৰ ক্ষেত্ৰত— আংগিকৰ ফালৰপৰা বাক্যৰীতি আৰু কাব্যৰীতিৰ সংমিশ্ৰণত বৈশিষ্ট্য দেখা যায়। গদ্যৰ ভাষা, প্ৰবাদ, চলিত শব্দ, গ্ৰাম্য শব্দ আৰু বিদেশী শব্দৰ ব্যৱহাৰৰ জৰিয়তে গদ্য, পদ্য আৰু কথ্য ভাষাৰ মাজৰ ব্যৱধান হ্রাস কৰাৰ চেষ্টা পৰিলক্ষিত হয়। পদ্যগন্ধী শব্দৰ ব্যৱহাৰ, প্ৰাচ্য-পাশ্চাত্যৰ প্ৰাচীন তথা জনপ্ৰিয় কবিৰ উদ্ধৃতিৰ প্ৰয়োগেৰে নতুনত্ব অথবা সমন্বয় সাধনৰ প্ৰচেষ্টা, প্ৰচলিত কবি প্ৰসিদ্ধি, উপমা-বৰ্ণনাৰ ব্যৱহাৰ হ্রাস, নতুবা প্ৰাচীন শব্দ-উপমাৰ নতুন অৰ্থ প্ৰকাশক বা চিত্ৰকল্প সৃষ্টিৰ বাবে প্ৰয়োগ, শব্দ প্ৰয়োগ বা শব্দ গঠনত মিতব্যয়ী হোৱা আৰু অৰ্থঘনত্বৰ সৃষ্টি কৰা, নামবাচক বিশেষ্য, বহুপদময় বিশেষণ, অব্যয় আৰু ক্ৰিয়াৰ পূৰ্ণৰূপৰ ব্যৱহাৰ, প্ৰচলিত ক্ৰিয়াপদৰ লগত সংস্কৃত বহুল বিশেষ্য বা বিশেষণৰ সংযোগ, প্ৰচলিত পয়াৰ, ছন্দ আৰু মাত্ৰা প্ৰধান ছন্দৰ ৰূপান্তৰ আৰু মধ্যমিলৰ (internal rhyme) সৃষ্টি, গদ্য ছন্দৰ ব্যৱহাৰ, ব্যঙ্গ, বিতৰ্ক, অদ্ভুত, বীভৎস ৰসৰ বহুল ব্যৱহাৰ, শব্দালঙ্কাৰতকৈ বিৰোধাভাস, বক্ৰোক্তি, স্মৰণ প্ৰভৃতি অৰ্থালঙ্কাৰৰ ব্যৱহাৰ, বিষয় বৈচিত্ৰ্য আদি। ৭*

এইখিনিতে উল্লেখযোগ্য যে কাব্য সাহিত্যত প্ৰকাশি উঠা আধুনিক প্ৰবৃত্তি আৰু প্ৰেৰণা মূলতঃ ঐহিক অৰ্থাৎ ইহজগতসংস্পৰ্শিত। ঐহিক বা ঈশ্বৰকেন্দ্ৰিকতা পৰিহাৰ কৰি ঐহিক চিন্তা-চেতনাক মূৰ্ত কৰাতে আধুনিক আৰু আধুনিকতাৰ প্ৰতিফলন ঘটে। আধুনিক শিল্প সাহিত্যই বিশেষভাৱে মাটিৰ ৰূপ-ৰস-গন্ধ সনা লৌকিকতাৰ পৰশ থকা বিষয়বস্তু বা জীৱন দৃষ্টিকহে প্ৰাধান্য দিয়ে। আধুনিক অসমীয়া কবিতা বুলিলেও সেয়ে জোনাকী, জয়ন্তী, পছোৱাৰ আগৰ কবিতালৈ আগবাঢ়িব নোৱাৰি। অৰুণোদয়ৰ আগৰ সময়ছোৱাত প্ৰায়ভাগ কবিৰ কবিতাত জীৱনবোধে ঐহিক ৰূপতে প্ৰকাশ লাভ কৰিছিল। অসমীয়া সমাজ ব্যৱস্থাত আনুষ্ঠানিক শিক্ষা ব্যৱস্থাৰ অভাৱ, বিজ্ঞান-চৰ্চাৰ অভাৱত মানুহে যুক্তি নিৰ্ভৰ চিন্তা-চেতনা বা ঐহিক জীৱনবোধৰ দীনতাত ভুগিছিল। কিন্তু ইংৰাজসকলৰ শিক্ষা-সংস্কৃতি-সাহিত্যৰ সংস্পৰ্শই আধুনিক আৰু আধুনিকতাৰ সন্ধান দিয়ে। কম-বেছি পৰিমাণে ই আৰেগ-অনুভূতিক শৃংখলিত কৰি, আত্ম-সচেতনতাৰে আগবাঢ়ি গৈ জোনাকী যুগত কিছু পৰিপক্বতা লাভ কৰে। কবিন ফুকনে লিখিছেঃ *স্থিৰ বিশ্বাস আৰু অস্থিৰ সংশয় সাঙোৰ খাই থকা জীৱন-চেতনা আধুনিকতাৰ উঁহ। এনে জীৱন-চেতনাই ঐহিক আৰু ঐহিকৰ দ্বন্দ্ব স্বীকাৰ কৰি লয় ; লগতে স্বীকাৰ কৰি লয় ঐহিকৰ সংঘাতময় সংঘৰ্ষমূলক অভিব্যক্তি। স্থিৰ বিশ্বাস, অস্থিৰ সংশয়, অনিশ্চয়তাবোধ একে সময়তে আধুনিক জীৱন-চেতনাত কৰ্মঠ হৈ থাকে। আধুনিক জিজ্ঞাসাই জীৱনৰ সমাধানহীন জটিলতাত সত্য-অসত্য, সুন্দৰ-অসুন্দৰ, মঙ্গল-অমঙ্গল একাকাৰ হৈ থকা দেখা পায়। জীৱনবোধ জটিল হোৱা হেতুকে আধুনিক কবিতা সন্ধানী, বিশ্লেষণী আৰু সহজ সিদ্ধান্তবিমুখী হয়। প্ৰকৃততে আধুনিক কাব্য-চেতনাত বিলোপবিভোলতা আৰু প্ৰবোধবিলাসৰ ঠাই নাই। নিৰ্মম-নিৰ্মোহ বাস্তৱবোধ আধুনিকতাৰ বুনয়াদ।*

অসমীয়া কবিতাই ঐহিক-লৌকিক ইংৰাজী ৰমন্যাসবাদৰ সংস্পৰ্শলৈ আহি পোনপ্ৰথম আধুনিকতাৰ পোখা মেলিলে। তাৰপিছতে বৈজ্ঞানিক বাস্তৱবোধে আধুনিকতাৰ দ্বিতীয়টো স্তৰত খোজ দিলে। এই কাব্যিক আধুনিকতাৰ প্ৰায় লগে লগে প্ৰতীকবাদী আৰু চিত্ৰকল্পবাদী পৰ্বান্তৰৰ সূচনা হ'ল। ই বিভিন্ন মাত্ৰাৰে বৈচিত্ৰময় আৰু আয়তনিক দিশত সম্প্ৰসাৰিত হৈয়েই আছে। তদুপৰি 'জোনাকী'লৈ ৰমন্যাসিক ভাৱধাৰাৰ আগমন পাশ্চাত্য প্ৰভাৱৰ মাজেৰে অহাৰ তদনুৰূপভাৱেই 'ৰামধেনু'ৰ মাজলৈ আধুনিকতাৰ আগমন ঘটিছিল পাশ্চাত্য প্ৰভাৱৰ মাজেৰেই। পশ্চিমীয়া মূল্যবোধৰ জীৱন দৰ্শন আধুনিক অসমীয়া কবিতাত জীণ যাব নোৱাৰাৰ বাবেই জীৱন-চেতনা আৰু কাব্য-কৌশলত দেশীয় সাহিত্যিক-সাংস্কৃতিক ঐতিহ্য লুপ্ত হৈ পৰিছিল। এনে ঐতিহ্যহীন আচহুৱা-ঠুনুকা আধুনিক দাৰ্শনিক ভেঁটিয়ে আধুনিক অসমীয়া কবিতা জটিল তথা দুৰ্বোধ্য হোৱাত অৰিহণা যোগাইছিল। কিন্তু সেয়া হ'লেও প্ৰতীকবাদ, চিত্ৰকল্পবাদ, অভিব্যক্তিবাদ, অধিবাস্তৱবাদ, মনচ্ছায়াবাদ, এবছাৰ্ভিটি আদিৰ প্ৰভাৱত অসমীয়া কবিতালৈ পৰিৱৰ্তন আহিল, বহু পৰিমাণে সমৃদ্ধিশালী হ'ল। ১৯৫১

চনৰপৰা প্ৰায় ১৯৭০ চনলৈকে এনে এখন ছবি আধুনিক অসমীয়া কবিতাৰ ক্ষেত্ৰত দেখিবলৈ পোৱা যায়।

আধুনিকতাবাদী কবিতাত ব্যক্তি চেতনাৰ প্ৰাধান্য, বৌদ্ধিক সচেতনতা, নগৰকেন্দ্ৰিক আধুনিকতাৰ প্ৰতি সঁহাৰি, অসমীয়া লোক সাহিত্য-লোক জীৱনৰ প্ৰতি আকৰ্ষণ, ধৰ্মীয় দৃষ্টিভংগীৰ উত্তৰণ, ভাৰতীয় দৰ্শনৰ প্ৰভাৱ, দেশী-বিদেশী সাহিত্যৰ অভিজ্ঞতালব্ধ জ্ঞান, সংস্কৃত শাস্ত্ৰৰ জ্ঞান, যন্ত্ৰণাকাতৰ মানুহৰ জীৱনমৰ্ম, আশাবাদী চিন্তন-মনন, দ্বন্দ্ব, ক্ষোভ আদি সমাজ বাস্তৱতাৰ নানান দিশ প্ৰকাশি উঠিছে। 'ৰামধেনু'ৰ পৰৱৰ্তী সময়ত ভালেমান আলোচনী প্ৰকাশ হ'ল। স্বাধীনতাই আনি দিয়া প্ৰেক্ষাপটত নতুন চিন্তা-চেতনা-উপলব্ধি তথা সামাজিক-ৰাজনৈতিক অৱস্থাই আধুনিকতাবাদী কবিতাৰ আন এক পৰ্বান্তৰৰ সূচনা কৰিলেও নতুন যুগ এটা সৃষ্টিত ব্যৰ্থ হ'ল, তাৰ পৰিৱৰ্তে এই আলোচনীসমূহে কেৱল অসমীয়া কবিতাৰ গতিপ্ৰবাহ নিৰৱচ্ছিন্নভাৱে বোৱাই ৰাখিলে। সময়ে সময়ে এচাম কবিয়ে আপোন স্থিতি অটুট ৰাখি এক নিৰ্দিষ্ট চাৰিত্ৰিক বৈশিষ্ট্য সম্বলিত কাব্যবীতিৰ সন্ধানৰে আগবাঢ়ি যোৱা পৰিলক্ষিত হৈছে আৰু বৰ্তমানৰ একবিংশ শতিকাতো বিভিন্ন অনুষ্ণংগৰ উপস্থাপনেৰে এই পৰিৱৰ্তন-সম্প্ৰসাৰণ অবিৰতভাৱে চলি আছে। ❖

পাদটীকা :

- (১) হাজৰিকা, কৰবী ডেকা, অসমীয়া কবি আৰু কবিতা, পৃ.১-২।
- (২) পূৰ্বোক্ত গ্ৰন্থ, পৃ. ২।
- (৩) ডেকা, হৰেকৃষ্ণ, আধুনিক কবিতা, বাটচ'ৰাত।
- (৪) বৰা, ৰাজীৱ, বিৱৰ্তন-অনুৱৰ্তন, অসমীয়া কবিতাৰ বিৱৰ্তন।
- (৫) বৰগোহাঞি, হোমেন (সম্পা.), অসমীয়া সাহিত্যৰ বুৰঞ্জী (ষষ্ঠ খণ্ড), পৃ. ৩০১-৩০২।
- (৬) পূৰ্বোক্ত গ্ৰন্থ, অসমীয়া কবিতাৰ বিৱৰ্তন।
- (৭) পূৰ্বোক্ত গ্ৰন্থ, অসমীয়া কবিতাৰ বিৱৰ্তন।
- (৮) পূৰ্বোক্ত গ্ৰন্থ, পৃ. ৩০৩।

গ্ৰন্থপঞ্জী :

- (১) ডেকা, হৰেকৃষ্ণ। আধুনিক কবিতা। গুৱাহাটী : পেপিৰাছ, ২০১৩।
- (২) বৰগোহাঞি, হোমেন (সম্পা.)। অসমীয়া সাহিত্যৰ বুৰঞ্জী (ষষ্ঠ খণ্ড)। উত্তৰ গুৱাহাটী : আনন্দৰাম বৰুৱা ভাষা-কলা-সংস্কৃতি সংস্থা, মাৰ্চ, ২০১২।
- (৩) বৰা, ৰাজীৱ। বিৱৰ্তন-অনুৱৰ্তন। গুৱাহাটী : বনলতা, নৱেম্বৰ, ২০১৯।
- (৪) হাজৰিকা, কৰবী ডেকা। অসমীয়া কবি আৰু কবিতা। ডিব্ৰুগড় : বনলতা, ২০১১।

অনুভৱৰ একেয়া বুটলি

ড° প্ৰশান্ত শইকীয়া

সহযোগী অধ্যাপক, অৰ্থনীতি বিভাগ

১৯৯১ চনত সেউজীয়া সোণাপুৰত প্ৰতিষ্ঠা হোৱা সোণাপুৰ কলেজৰ সোণালী যাত্ৰাত মই এজন সামান্য যাত্ৰী। জীৱনৰ বোধ বুদ্ধি আৰু অনুভৱত মোৰ কৰ্মভূমি এই কলেজখন সদায়েই সজীৱ হৈ থাকিব। বৃত্তি আৰু জীৱনবোধৰ সমন্বয়ত ইয়াতেই সমৃদ্ধ হৈছে মোৰ জীৱন। সেয়ে মই অহৰহ কৃতজ্ঞ এই কলেজৰ প্ৰতি।

ইয়াতেই মোৰ জীৱনৰ বহু দিন উচৰ্গা কৰিলোঁ। এতিয়া বিয়লিৰ এই বিদায়ৰ ক্ষণত উভতি চালে মই দেখা পাওঁ— সকলো প্ৰিয় মানুহৰ মুখবোৰ— সুখে-দুখে আগবাঢ়ি অহা সহমৰ্মিতাৰ হাতবোৰ— অথবা বুকুত বৈ থকা শুভ কামনাৰ একোখন নদী।

এই বছৰেই মোৰ বিদায়ৰ সময়। অনাগত দিনৰ বাবে মোৰ হৃদয়ত থাকি যাব কলেজৰ সকলো মানুহৰে পৰা পোৱা মৰম-স্নেহ, শ্ৰদ্ধা-ভালপোৱা। ঈৰ্ষা সংঘাতক এৰি থৈ কেৱল ভালপোৱাখিনি লৈ মই অহা বাটেৰে উভতি যাম।

সোণাপুৰৰ সকলো স্মৃতি মোৰ বাবে সাদৰী ৰ'দালি দিন এটা হৈ বুকুত থাকি যাব— কাৰণ কলেজখন মোৰ বাবে প্ৰিয় তীৰ্থস্থানৰ দৰে। নিজৰ অকিঞ্চন সামৰ্থ্যৰে সোণাপুৰ কলেজক যিখিনি দিলোঁ— সেয়া মোৰ সৰ্বোচ্চ আৰু সৰ্বস্ব উজাৰি দিয়াৰ মন্ত্ৰ। এই কলেজৰ বৌদ্ধিক যাত্ৰাত সামান্য পৰিমাণে হ'লেও অৱদান আগবঢ়াই মই কৃতার্থ।

যিবোৰ দিনত মই এটা উজ্জ্বল জীৱনৰ সপোন দেখিছিলোঁ— মোৰ তেজত আছিল শিক্ষকতাৰ প্ৰতি অফুৰন্ত টান— মমৰ দৰে গলি গলি মই নতুন প্ৰজন্মৰ বাবে পোহৰ দেখুৱাৰ বাটত খোজ পেলাইছিলোঁ— সেই যাত্ৰাত মই প্ৰথম ভৰি থৈছিলোঁ— এই কলেজৰ বাকৰিত। কলেজৰ এহাত এমুঠন মাটিত মই জ্ঞানৰ বীজ সিঁচি দিবলৈ আৰম্ভ কৰাৰ পৰাই আজি সোণাপুৰ কলেজ জ্ঞানৰ মহীৰুহ হৈ উঠিছে। মোৰ বাবে পৰম আনন্দৰ কথা।

মোৰ এই সুদীৰ্ঘ কৰ্মময় যাত্ৰাত ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ বাবে মমতা, কল্যাণ আৰু শুভ বোধৰে মই সুখী। ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ লগত কটোৱা প্ৰতিটো মুহূৰ্তই মোক ভৱিষ্যতে উজ্জীৱিত কৰি ৰাখিব।

সহকৰ্মী সকলো সুহৃদৰে অলেখ মৰম, শ্ৰদ্ধা আৰু ভালপোৱাৰে মোৰ সমৃদ্ধ জীৱন। ময়ো জীৱনৰ বহুত অমূল্য পাঠ ইয়াতে শিকিলোঁ। শিকিলোঁ আশা-আকাংক্ষা, সপোন-বেদনাৰ অনেক পাঠ। ইয়াতেই শ্ৰদ্ধা, কৃতজ্ঞতা আৰু শুভ কামনাৰ অনেক অপূৰ্ব আৰু অনন্য অভিজ্ঞতা লাভ কৰাৰ সৌভাগ্য হ'ল। এই সকলো মোৰ জীৱন সোঁৱৰণিত অমলিন হৈ থাকি যাব।

সোণাপুৰ কলেজৰ এই যাত্ৰা অনন্ত হ'ব— সেই বিশ্বাস মোৰ আছে। কেৱল অসমতেই নহয়— ভাৰততে নহয়— সোণাপুৰ কলেজ এদিন জগত সভাত উজলি উঠিব। এতিয়াও সময় আছে— এতিয়াও আশা আছে— এতিয়াও পোহৰ আছে। এদিন এই কলেজে গছৰ দৰে ছাঁ দিব— ফল দিব।

সোণাপুৰ কলেজ মানেই এক সনাতন আৱেগৰ নাম। মই আশা কৰিম— সোণাপুৰ কলেজৰ বৌদ্ধিক যাত্ৰাৰ প্ৰাচীন ইতিহাসত এদিন ময়ো বৈ যাম। এনেকৈয়ে জীয়াই ৰাখিম নিজক— এটা পোহৰৰ আলিবাটত। কাৰণ শিপাই মাটিত খামুচি ধৰাৰ দৰে মোৰ এই শিক্ষকতাৰ সুদীৰ্ঘ জীৱন। তাক উভালিব নোখোজোঁ— কষ্ট হ'ব।

মোৰ বোধ অনুভৱৰ এই একেয়াত কলেজখনৰ প্ৰতি মোৰ সশ্ৰদ্ধ প্ৰণাম— অনেক ভালপোৱা আৰু নিৰন্তৰ শুভেচ্ছা। ❖

সংগ্ৰহালয় : এটি অৱলোকন (ডিমৰীয়াৰ আঁত ধৰি)

✍ ফীৰদা মালী

সহযোগী অধ্যাপিকা, শিক্ষা বিভাগ

জ্ঞান বিস্তাৰ কৰিব পৰা সম্পদ সংগ্ৰহ কৰি প্ৰদৰ্শন কৰা ভৱন বা ঠাই বা মন্দিৰকে সংগ্ৰহালয় বুলি কোৱা হয়। সময়ৰ সোঁতত নিচিহ্ন হৈ নাযাবলৈ ইয়াত বিভিন্ন ধৰণৰ আপুৰুগীয়া সম্পদ সংগ্ৰহ কৰি ৰখা হয়। এই সংগ্ৰহীত সম্পদৰ লগত সম্পদটোৰ ইতিহাস, প্ৰাপ্তস্থান, ব্যৱহাৰ কৰোঁতা আদি বহু কথা জড়িত হৈ থাকে। সেই সম্পদৰ পৰা কেনেকৈ তাৰ ইতিহাস বা সেই ঠাইৰ ইতিহাস আৰু সামাজিক অৱস্থাৰ বিষয়ে অধ্যয়ন কৰি সংগ্ৰহালয়ৰ কৰ্তৃপক্ষই দৰ্শকক জ্ঞান দিব পাৰে তাৰ ওপৰতেই সংগ্ৰহালয়ৰ সাৰ্থকতা নিৰ্ভৰ কৰে।

ক'বলৈ গ'লে সংগ্ৰহালয় স্থাপন কৰা অভিযান পৃথিৱীত ২০০ বছৰ পুৰণি। তাৰ আগত যদি ধৰা হয় মঠ-মন্দিৰ, সত্ৰবোৰো একপ্ৰকাৰ অঘোষিত সংগ্ৰহালয় আছিল।

আমাৰ দেশত সংগ্ৰহালয় স্থাপনৰ অভিযান আৰম্ভ হয় ১৭৮৪ চনত। ইয়াৰ গুৰি ধৰোঁতা আছিল ইংলেণ্ডৰ চাহাব চাৰ উইলিয়াম জোনচ্ আৰু ডেনমাৰ্কৰ চাহাব ড° নাথানিয়েল ৱালিচ। ১৭৮৪ চনত এই দুয়োগৰাকী ব্যক্তিয়ে কলিকতাত এছিয়াটিক ছ'চাইটি অৱ বেংগলৰ যোগেদি সংগ্ৰহালয় স্থাপনৰ জাগৰণ আৰম্ভ কৰে।

পূৰ্বতে অভিজাত লোকে পাশ্চাত্য দেশত দুশ্ৰাপ্য সম্পদসমূহ সংৰক্ষণ কৰি নিজৰ ঘৰত ৰাখি গৌৰৱবোধ কৰিছিল। সেইবোৰক অৱশ্যে সংগ্ৰহালয় বুলিব নোৱাৰি। যেতিয়া এনে সম্পদবোৰ ৰাজত্বৰ স্থানত ৰাখি ৰাইজক দেখুওৱাৰ ব্যৱস্থা কৰিলে তেতিয়াৰ পৰাহে এই সম্পদবোৰ সংগ্ৰহ কৰি ৰখা ভৱনবোৰে সংগ্ৰহালয় আখ্যা পালে। তথাপি আজিও কিছুমান ব্যক্তিগত মালিকীস্বত্ব থকা সংগ্ৰহালয় আছে— য'ত ৰাইজে প্ৰৱেশ কৰি সেইবোৰ চাব পাৰে বা অধ্যয়ন কৰিব পাৰে।

সংগ্ৰহালয়ক জ্ঞানৰ মন্দিৰ বুলি কোৱা হয়। কাৰণ ইয়াত বিভিন্ন দেৱ-দেৱীৰ সংগৃহীত মূৰ্তি থাকে। সেইবোৰ দৰ্শন কৰি বিভিন্ন ধৰ্মৰ মানুহে সেই বিষয়ে বিশদ জ্ঞান লাভ কৰিব পাৰে। শিক্ষাৰ কেন্দ্ৰ হিচাপেও আমি সংগ্ৰহালয়ক অভিহিত কৰিব পাৰো। ইয়াত বিভিন্ন প্ৰান্তৰ পৰা অহা ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলক শিক্ষকসকলে তাত থকা সম্পদসমূহৰ বিষয়ে বিশদ ব্যাখ্যা আগবঢ়াই জ্ঞানৰ পৰিসৰ বৃদ্ধি কৰিব পাৰে। সংগ্ৰহালয় পৰ্যটকৰো আকৰ্ষণৰ কেন্দ্ৰবিন্দু। কিয়নো, বাহিৰৰ পৰা অহা লোক বা বিদেশী পৰ্যটকসকলে এখন ঠাইলৈ আহিলে সেই ঠাইৰ ইতিহাস, সংস্কৃতি সম্পৰ্কে জানিবলৈ বিচাৰে। সেয়ে সংগ্ৰহালয়সমূহ হ'ল এক গৱেষণা কেন্দ্ৰও। কাৰণ ইয়াত গৱেষকসকলে গৱেষণাৰ বিভিন্ন সমল, বিতং তথ্য, আলোকচিত্ৰ আদি আহৰণ কৰাৰ সুযোগ পায়। ই এক সাংস্কৃতিক কেন্দ্ৰও। কাৰণ ইয়াত ৰখা সম্পদবোৰে এটা জাতিৰ সংস্কৃতিৰ বিষয়ে জানিবলৈ দিয়ে।

সংগ্ৰহ, সংৰক্ষণ আৰু প্ৰদৰ্শন এই তিনিটা কামতে সংগ্ৰহালয়সমূহ সীমাবদ্ধ হৈ থাকিব নালাগে। ই এখন শিক্ষানুষ্ঠানৰ ভূমিকাও গ্ৰহণ কৰিব লাগে। প্ৰত্যেকটো সম্পদৰ পৰা কিমান ধৰণৰ তথ্য পাব পাৰি আৰু ইয়াৰ পৰা কিমান জ্ঞান আহৰণ কৰিব পাৰি সেইটোৱে সংগ্ৰহালয়ৰ মূল উদ্দেশ্য হোৱা উচিত। সংগৃহীত সম্পদৰ পৰা কিমান লুকাই থকা তথ্য উদ্ধাৰ কৰাৰ লগতে গৱেষণা কৰি কেনেদৰে ছাত্ৰ-ছাত্ৰী আৰু জনসাধাৰণৰ মাজত বিলাব পাৰি সেইটোহে সংগ্ৰহালয়ৰ কৰণীয় হোৱা উচিত।

সংগ্ৰহালয় কোনো এটা জাতি, দেশ বা একোটা অঞ্চলৰ পৰিচয়সূচক আপুৰুগীয়া সম্পদসমূহৰ সংৰক্ষিত ভঁড়াল। এই সংগ্ৰহালয় ব্যক্তিগতও হ'ব পাৰে আৰু ৰাজহুৱা বা চৰকাৰী পৰ্যায়ৰো হ'ব পাৰে। তদুপৰি বিশ্ববিদ্যালয়, মহাবিদ্যালয়সমূহেও নিজ অঞ্চল বা সামূহিকভাৱে সংগ্ৰহালয় স্থাপন কৰা দেখা যায়। সাম্ৰাজ্যবাদী বৃটিছসকলে এটা সময়ত পৃথিৱীৰ প্ৰায়বোৰ দেশৰ পুৰণি সম্পদসমূহ গোটেই বৃটিছ মিউজিয়ামত সংৰক্ষিত কৰি নৰখা হ'লে প্ৰায়বোৰ দেশে ঐতিহ্য সম্পদসমূহ নাপালেহেঁতেন। উদাহৰণস্বৰূপে মহাপুৰুষ শ্ৰীমন্ত শংকৰদেৱে সাত বৈকুণ্ঠৰ পট আঁকি 'চিহ্নযাত্ৰা' ভাঙনা কৰা পটখন বৃটিছ মিউজিয়ামত সংৰক্ষিত হৈ নাথাকিলে আমি আপুৰুগীয়া সম্পদ হেৰুৱালোহেঁতেন। সেয়েহে ক'ব পাৰি সংগ্ৰহালয় কোনো এটা অঞ্চল বা দেশৰ সমাজ-সংস্কৃতি আৰু বুৰঞ্জীৰ সংৰক্ষিত সম্পদৰ ভঁড়াল।

অসমৰ মধ্যযুগীয়া ইতিহাসে গৰকা দিশপুৰ সমষ্টিৰ অন্তৰ্গত ডিমৰীয়া অঞ্চলটো বিভিন্ন জনগোষ্ঠীৰ আৱাসভূমি, ক্ষুদ্ৰ অসম বুলিয়েই ক'ব পাৰি। কাৰ্ব্বি, বড়ো, তিৱা, গাৰো, চাহ মজদুৰ, ব্ৰাহ্মণ, কোচ, কলিতাকে ধৰি সকলো জাতি-জনগোষ্ঠীৰ উপৰিও ইছলামধৰ্মী আৰু খ্ৰীষ্টানধৰ্মী লোকসকলে দূৰ অতীতৰে পৰা সমন্বয় আৰু সহযোগিতাবে বসবাস কৰি আছে। প্ৰত্যেকটো জনগোষ্ঠীয়ে নিজ

নিজ ধৰ্ম পালন কৰাৰ উপৰি অস্তিত্ব আৰু ধৰ্মীয় বিশ্বাস বজাই ৰাখি নামঘৰ, মন্দিৰ, মছজিদ, গীৰ্জা আদি সাজি নিজৰ সাংস্কৃতিক পৰম্পৰা জীয়াই ৰাখি আহিছে। এনে এটি অঞ্চলৰ বাবেৰহণীয়া সমাজ, ধৰ্ম আৰু সংস্কৃতি ধৰি ৰখাটো গুৰুত্বপূৰ্ণ কৰ্মই নহয়, ই এক সামাজিক দায়িত্বও। এনে ক্ষেত্ৰত সংগ্ৰহালয়ৰ গুৰুত্ব অপৰিসীম। অঞ্চলটোৰ পুৰণি জনগোষ্ঠীয় ব্যৱহাৰ্য সামগ্ৰী, ধৰ্মস্থানসমূহত সংৰক্ষিত বিভিন্নধৰণৰ ঢাল-তৰোৱাল, সাঁচিপাতৰ পুথি, মন্ত্ৰপুথি, মুখা আদিৰ লগতে ব্যক্তিগতভাৱে সংগৃহীত স্থাপত্য-ভাস্কৰ্য আৰু সকলোধৰণৰ পৰম্পৰাগত সামগ্ৰীৰ তালিকা প্ৰস্তুত কৰি সংগ্ৰহালয়ত ৰখাটো সামাজিক দায়িত্বই নহয়, জাতিৰ অস্তিত্বৰ কৰ্মসূচীও।

মেঘালয় আৰু অসমৰ সীমান্তৱৰ্তী ডিমৰীয়া অঞ্চলটো এটি গুৰুত্বপূৰ্ণ অঞ্চল। উদ্যোগকে কেন্দ্ৰ কৰি পাহাৰে-পৰ্বতে, সমভূমি-মালভূমিয়ে বাণিজ্যিক অঞ্চল আৰু নগৰীকৰণৰ ফালে ধাৰমান হোৱাত এই অঞ্চলৰ সমাজ গাঁথনি, ভাষা-সংস্কৃতি আৰু ঐতিহ্যৰ প্ৰতি ভাবুকি আহিছে। সেইবাবে অঞ্চলটোৰ সম্পদ-সংস্কৃতি আৰু অস্তিত্বৰ সন্ত্ৰেদ পাব পৰাকৈ সংগ্ৰহালয়ৰ আৱশ্যকতা নুই কৰিব নোৱাৰি। ইতিমধ্যে লোক-সংস্কৃতিৰ গৱেষক তথা সংগ্ৰাহক মুৰুলীধৰ দাসৰ ব্যক্তিগত সংগ্ৰহে ডিমৰীয়া অঞ্চলৰ বিভিন্ন জনগোষ্ঠীৰ উৎসৱ-পাৰ্বণত ব্যৱহাৰ কৰা সা-সামগ্ৰী, তেওঁলোকৰ সাজ-পোছাক, লোকাচাৰ আদিৰ বিষয়ে পৰিচয় কৰাই দিয়ে। তেখেতৰ ব্যক্তিগত প্ৰচেষ্টাত ডিমৰীয়া অঞ্চলৰ বহু আপুৰুগীয়া সম্পদ সংৰক্ষিত হৈ আছে যাৰ যোগেদি এই অঞ্চলৰ নৱ-প্ৰজন্মই বিভিন্ন জনগোষ্ঠীৰ বিষয়ে এক সম্যক জ্ঞান পাব পাৰে। তদুপৰি উলনীৰ নিৰিবিলিত তৰুণ ডেকাৰ একক প্ৰচেষ্টাত গঢ় লৈ উঠা 'ডিমৰীয়াৰ গ্ৰাম্য সংগ্ৰহালয়' এক প্ৰশংসনীয় পদক্ষেপ। আনহাতে বামফৰত থকা ৰজাঘৰীয়া সংগ্ৰহালয়ত বহুতো পুৰণি অস্ত্ৰ-শস্ত্ৰ, সাঁচিপাতৰ পুথি, মন্ত্ৰপুথি আদি সংৰক্ষিত হৈ আছে।

ডিমৰীয়াৰ উচ্চ শিক্ষাৰ অনুষ্ঠান ডিমৰীয়া মহাবিদ্যালয়ত থকা লোক-সংস্কৃতিৰ সংগ্ৰহালয়টোও লেখত ল'বলগীয়া। আন এটি উচ্চ শিক্ষাৰ অনুষ্ঠান সোণাপুৰ মহাবিদ্যালয় ২০০৩ চনৰ পৰাই এটি সুন্দৰ সংগ্ৰহালয় আছে— য'ত ডিমৰীয়াৰ উপৰি উত্তৰ-পূৰ্বাঞ্চলৰ বিভিন্ন জনগোষ্ঠীৰ সাজ-পোছাক, আ-অলংকাৰ, উৎসৱ বা পূজা-পাৰ্বণত ব্যৱহাৰ কৰা বিভিন্ন সামগ্ৰীৰ উপৰি ডোলা, চন্দুক, কাপোৰ খোৱা 'জপা' বৃটিছৰ যুগৰ লোহাৰ প্ৰেচাৰ কুকাৰ, ভাঙনাত ব্যৱহাৰ কৰা বিভিন্ন মুখা, ফুটা, পইচা, কল গাহান আদি অতি পুৰণি মূল্যবান সামগ্ৰী আছে। ব্যক্তিগত আৰু আনুষ্ঠানিক প্ৰচেষ্টাৰ উপৰি মিটনী জগন্নাথ ধাম, ক্ষেত্ৰীৰ কামাখ্যা মন্দিৰ, খালৈবাৰীৰ নামঘৰ, থান-মন্দিৰত সংৰক্ষিত সম্পদসমূহে ডিমৰীয়াৰ ঐতিহ্যৰ লেখ দিয়ে। তদুপৰি ডিমৰীয়াৰ ধোপগুৰি অঞ্চলত উদ্ধাৰ হোৱা শিলালিপি আৰু ওচৰে-পাঁজৰে পৰি থকা ইটাৰ টুকুৰা আৰু শৈল স্তম্ভই ডিমৰীয়াৰ প্ৰাচীনত্বৰ কথাকে কয়। ❖

বেংকক ভ্ৰমণৰ মনোৰম অভিজ্ঞতা

ড° ধৰ্ম্ম ৰাম ডেকা

মুৰব্বী অধ্যাপক, ভূগোল বিজ্ঞান বিভাগ

সোণাপুৰ মহাবিদ্যালয়

২০১১ চনৰ মাৰ্চ মাহত দক্ষিণ পূব এছিয়া মহাদেশৰ ৰাষ্ট্ৰ থাইলেণ্ডৰ ৰাজধানী বেংককৰ ৰামা গাৰ্ডেন হোটেলত অনুষ্ঠিত 'প্ৰথম পৰিৱেশ এছিয়া আন্তৰ্জাতিক সন্মিলনত' অংশ গ্ৰহণ কৰাৰ সুযোগ পাইছিলো। থাইলেণ্ডৰ মাহীডুল বিশ্ববিদ্যালয়ৰ Thai Society of Higher Education Institutes on Environment ৰ উদ্যোগত অনুষ্ঠিত হোৱা সন্মিলন খনৰ বিষয় আছিল - 'Environmental Supporting in Food and Energy Security : Crisis and opportunity। সন্মিলনখনত থাইলেণ্ড আৰু ভাৰতবৰ্ষৰ বাহিৰেও পৃথিৱীৰ ভালে কেইখন দেশৰ গৱেষক আৰু ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়ে অংশগ্ৰহণ কৰিছিল। সেইদেশ সমূহৰ ভিতৰত আছিল গ্ৰীচ, ফিলিপাইনচ, ভিয়েটনাম, বেলজিয়াম, ইৰাণ, জাপান, কোৰিয়া, চীন, কুৱেইট, হাইৰেইন, ইন্দোনেচিয়া, চিলি, বাংলাদেশ আদি। ভাৰতবৰ্ষৰ প্ৰায় দহজন বিশ্ববিদ্যালয় আৰু মহাবিদ্যালয়ৰ অধ্যাপক আৰু গৱেষক প্ৰতিনিধি আছিল। অসম তথা উত্তৰ পূব ভাৰতৰ পৰা মই একমাত্ৰ প্ৰতিনিধি আছিলো। বিগত কিছুবছৰ ধৰি অসমৰ কলেজ সমূহত বিশ্ববিদ্যালয় অনুদান আয়োগৰ অৰ্থ সাহায্যত অনুষ্ঠিত কৰি অহা বিভিন্ন আলোচনাচক্ৰ, কৰ্মশালাৰ এযেমিয়া গতিয়ে আমনি লগোৱাৰ সময়ত বেংককত অনুষ্ঠিত এই পৰিৱেশ সন্মিলনখনত অংশ গ্ৰহণ কৰি যথেষ্ট উৎসাহ আৰু কৰ্ম প্ৰেৰণা লাভ কৰিছিলো। বিদেশী বিশ্ববিদ্যালয়ৰ অধ্যাপক আৰু গৱেষক পণ্ডিতসকলৰ সৈতে বাৰ্তালাপ আৰু সান্নিধ্য লাভ কৰি আনন্দিত হৈছিলো। ২২ মাৰ্চৰ পৰা ২৫ মাৰ্চলৈ অনুষ্ঠিত হোৱা সন্মিলনীখন এদিনত চাৰিটাকৈ চেক্ষন পৃথকে পৃথকে চাৰিটা হলত অনুষ্ঠিত হৈছিল।

প্ৰথমদিনা অৰ্থাৎ ২২ মাৰ্চ তাৰিখে থাইলেণ্ডৰ স্থানীয় সময় মতে পুৱা ৮ বজাত প্ৰতিনিধি পঞ্জীয়নৰ কাম আৰম্ভ হৈছিল। আচলতে পঞ্জীয়ন প্ৰায় ছয়মাহ আগতে কৰা হৈছিল। গতিকে পঞ্জীয়নৰ নামত কেৱল ৰিপোৰ্টহে কৰা হৈছিল। পঞ্জীয়ন মাছুল আছিল প্ৰায় ৪০০ আমেৰিকা ডলাৰ। ভাৰতীয় টকাত ইয়াৰ মূল্য প্ৰায় ১৯,৪০০/- টকা। প্ৰতিনিধি সকলৰ বাবে একোখন কাপোৰৰ মোনা, প্ৰয়োজনীয় কাগজ, কলম আৰু পৰিচয় পত্ৰ সাজু কৰি থোৱা আছিল। মই মোৰ পৰিচয়

দিয়াত তেওঁলোকে প্ৰতিনিধিৰ তালিকাখন চাই মোৰ বাবে সাজু কৰি ৰখা সামগ্ৰীখিনি আগবঢ়াই মোৰ হাতত তুলি দি স্বাগতম জনালে আৰু সন্মিলন উদ্বোধন হ'বলগীয়া Ground Ball Room লৈ যাবৰ বাবে অনুৰোধ কৰিলে। মোৰ লগত আছিল বেংককৰ সুৰ্ণভূমি আন্তৰ্জাতিক বিমান বন্দৰত লগ পোৱা দক্ষিণ আমেৰিকাৰ চান্তিয়াগো বিশ্ববিদ্যালয়ৰ সমাজ শাস্ত্ৰৰ অধ্যাপক ড° খ্ৰীষ্টান পাৰকাৰ। আমি দুয়ো হলৰ ভিতৰত সজাই থোৱা দুখন আসনত বহিলোঁগৈ। ৯ বজাত Thai Society of Higher Education Institute on Environment ৰ সভাপতি তথা সহকাৰী অধ্যাপক Dr. Sittipong Dilokwamich য়ে আদৰণি ভাষণ দিয়াৰ পিছত Keynote ভাষণ দিছিল থাইলেণ্ডৰ Ministry of Agriculture and Co-operatives ৰ Secretary General, Mr. Apichart Jongsakul য়ে। ইয়াৰ পিছতে Panel Discussion হৈছিল। আলোচনাৰ বিষয় আছিল— 'Awareness of Environmental Issues and Realities'। আলোচনাত অংশ গ্ৰহণ কৰিছিল থাইলেণ্ডৰ Burapha University ৰ পৰিৱেশ বিজ্ঞানৰ অধ্যাপক Prof. Bill Beamish, থাইলেণ্ডৰ Ministry of Natural Resources and Environment ৰ প্ৰাক্তন প্ৰধান সাধাৰণ পৰিদৰ্শক Dr. Monthip Srirattana আৰু ইংলেণ্ডৰ লিভাৰপ'ল বিশ্ববিদ্যালয়ৰ School of Environment ৰ মুৰব্বী অধ্যাপক Dr. Chris Frid। উক্ত আলোচনাত পৃথিৱীৰ পৰিৱেশ সমস্যাসমূহৰ বিষয়ে আলোচনা কৰা হৈছিল আৰু ইয়াৰ নিৰাময়ৰ কিছুমান পৰামৰ্শ আগবঢ়াইছিল। ইয়াৰ পিছতে পৃথকে পৃথকে চাৰিটা হ'লত একে সময়তে চাৰিটা Session আৰম্ভ হৈছিল। বিষয় বস্তুবোৰ আছিল ক্ৰমে Global Environmental Change and Disaster, Environmental Education, Geoinformatics for the Environment আৰু Environmental Science and Technology। প্ৰথমদিনা এনেদৰে কিছুমান গুৰুত্বপূৰ্ণ বিষয়েৰে আলোচনা অন্ত পৰাৰ পিছত দ্বিতীয়দিনা অৰ্থাৎ ২৩ মাৰ্চ তাৰিখে Panel Discussionৰে সন্মিলনীৰ কাম আৰম্ভ হয়। আলোচনাৰ বিষয় আছিল - Modes of Living towards Sustainability'।

ইয়াত আলোচক হিচাপে আছিল- থাইলেণ্ডৰ Thammasat Universityৰ জনস্বাস্থ্য বিভাগৰ অধ্যাপক Dr. William Leggett Aldis, আমেৰিকা যুক্তৰাষ্ট্ৰৰ ৰাইট ষ্টেট বিশ্ববিদ্যালয়ৰ অধ্যাপক Dr. Timothy S. Wood আৰু জাপানৰ Kyoto Universityৰ Graduate School of Agriculture অধ্যাপক Dr. Eiji Nawata। দুপৰীয়া আহাৰ বিৰতিৰ পিছত পুণৰ চাৰিটা হ'লত পৃথকে পৃথকে চাৰিটা Session আৰম্ভ হৈছিল। সেইদিনাৰ আলোচনাৰ বিষয় বিলাক আছিল- Natural Resource Conservation, Environmental Sustainability and Development, Environmental Health আৰু Environmental Science and Technology। উল্লেখ্যে IV-Sessionৰ দুই নম্বৰত মোৰ Presentation আছিল। প্ৰথমে গৱেষণা পত্ৰ পাঠ কৰিছিল বেলজিয়ামৰ এগৰাকী মহিলা গৱেষক - Alice Lattine। তেখেতৰ বিষয় আছিল- South-East Asian Limestone Karsts : An Impending Biodiversity Crisis। তেখেতে চূৰ্ণশিল অঞ্চলসমূহত জৈৱবৈচিত্ৰতাৰ ওপৰত কেনেদৰে প্ৰভাৱ পেলাইছে নিগনিৰ বংশ বৃদ্ধিৰ এক সুন্দৰ উপমাৰে বিষয় বস্তুৰ বৰ্ণনা কৰিছিল। যি কি নহওঁক, মোৰ গৱেষণা পত্ৰৰ বিষয় আছিল— Wetland Resources and Conservation : A part of Digaru and Kalong River Basins of Assam, India। বিদেশ ৰাষ্ট্ৰত গৱেষণা পত্ৰ পাঠ কৰা এইখনেই মোৰ জীৱনৰ প্ৰথমখন সন্মিলন। গতিকে আৰম্ভণিতে কিছু চিন্তাত পৰিছিলো, কিয়নো মোৰ গৱেষণা পত্ৰ পাঠ শুনাৰ বাবে ভালেকেইজন বিদেশী গৱেষক পণ্ডিত উপস্থিত আছিল। কিন্তু অনুষ্ঠানটো সঞ্চালনা কৰা সঞ্চালক লণ্ডনৰ লিভাৰপ'ল বিশ্ববিদ্যালয়ৰ অধ্যাপক Dr. Chris Fried য়ে মোক উপস্থিত গৱেষকসকলৰ সৈতে পৰিচয় কৰাই দি সহজ কৰি দিছিল। আমাক বহি বহি বক্তৃতা প্ৰদান কৰিব দিয়া হৈছিল আৰু লগত এটা লেপটপ দিয়া হৈছিল। আমাৰ বাবে সময় ১৫ মিনিট নিৰ্ধাৰিত কৰি থোৱা আছিল আৰু পিছত প্ৰশ্নোত্তৰৰ বাবে পাঁচ মিনিট সময় দিয়া হৈছিল। মই বক্তৃতা প্ৰদান কৰোঁতে ডিমৰীয়াৰ আৰ্দ্ৰভূমি সমূহৰ উদ্ভৃতিৰে অসমৰ বিল সমূহৰ সমস্যা আৰু সংৰক্ষণৰ বিষয়ে উল্লেখ কৰিছিলো। সাম্প্ৰতিক সময়ত জৈৱ বৈচিত্ৰতা সংৰক্ষণৰ লগতো যে আৰ্দ্ৰভূমিৰ এক গুৰুত্বপূৰ্ণ ভূমিকা আছে তাৰো এক চমু বৰ্ণনা দাঙি ধৰিছিলো। মোৰ গৱেষণা পত্ৰ পাঠৰ অন্তত কেইবাজনো প্ৰশ্ন কৰিছিল আৰু মোৰ উত্তৰবোৰ যথায়থ আছিল। সেইদিনা এক মহান সুখ আৰু আনন্দ অনুভৱ কৰি মই থকা Hotel খনলৈ উভতিছিলো।

২৪ মাৰ্চত পুণৰ ৰমা গাৰ্ডেন হোটেল পালোগৈ। Panel discussion ৰে সন্মিলন আৰম্ভ হৈছিল। আলোচ্য বিষয় আছিল - 'Action to Resolve the Environmental Issues'। ইয়াত আলোচক হিচাপে অংশ গ্ৰহণ কৰিছিল- Kasetsart Universityৰ College of Environmental ৰ অধ্যাপক Dr. Kasem Chanekaew, ভিয়েটনামৰ Can Tao University অধ্যাপক Dr.

Dung Van Ni আৰু থাইলেণ্ডৰ King Mongkut's University of Technologyৰ অধ্যাপক Shabbir H. Gheewala। ইয়াৰ পিছতে অন্তিম দুটা Session আৰম্ভ হৈছিল। বিষয় আছিল- Environmental Science and Technology আৰু Environmental Management। ইয়াৰে এখনৰ অধ্যক্ষতা কৰিছিল- Thammasart Universityৰ অধ্যাপক Dr. Chongrak Polprasert আৰু আনখনত আছিল- Mahasarakham Universityৰ সহযোগী অধ্যাপক Dr. Charlie Navanugraha। ২৫ মাৰ্চত সন্মিলনখন সমাপ্ত হোৱা কথা আছিল যদিও ২৪ তাৰিখে সন্ধিয়া সামৰণি অনুষ্ঠান অনুষ্ঠিত হৈছিল। সন্মিলনৰ অংশ হিচাপে ২৫ তাৰিখে কেৱল পৰিৱেশ আৰু সাংস্কৃতিক শিক্ষামূলক ভ্ৰমণহে বাকী ৰ'ল। ২৪ তাৰিখে সন্মিলনত অংশ গ্ৰহণৰ প্ৰমাণ পত্ৰ লোৱাৰ পিছত ঘৰলৈ উভতিবলৈ মনটো উদ্বাউল হৈছিল। কিন্তু Flight ৰ টিকট ২৬ তাৰিখে থকাত ২৫ তাৰিখে বেংককত থাকিবলগীয়া হ'ল। এইখিনিতে সন্মিলনৰ উদ্যোক্তাসকলে আয়োজন কৰা পৃথক পৃথক তিনিটা Package ৰ কথা উল্লেখ কৰিলো। প্ৰথমটো ভ্ৰমণ আছিল Ancient city, Sarrut Prakarn Province আৰু The world's Largest Crocodile Farm আৰু Samut Prakarn Province ইয়াত প্ৰতিজনৰ বাবদ খৰছ নিৰ্ধাৰণ কৰা হৈছিল ১৫০০ বাহট (Baht)। ভাৰতীয় টকাতো থাইলেণ্ডত বাহট (Baht) বুলি কোৱা হয়। দ্বিতীয় ভ্ৰমণটোত আছিল - Environment and Natural Resource Conservation and Remediation Learning Centre of Eastern Mahachai Samut Sakhon Province আৰু Bangrakan sub-district Administration organization, Bang Lane District, Nakhon Pathon Province দৰ্শন। তৃতীয়টো ভ্ৰমণ আছিল আটাইতকৈ কম খৰছৰ। মাত্ৰ ১০০০ বাহট। ইয়াত দেখুৱাবলগীয়া ঠাই সমূহ আছিল Grand Palace আৰু Bangkok Vimanmek Mension। মই অৱশ্যে এই কেইটা পেকেজৰ সলনি নিজাববীয়াকৈ Tour ঠিক কৰিছিলো। Grant Service নামৰ এটা এজেন্সিৰ সৈতে ইয়াৰ বাবে কথা পতা হৈছিল। এজেন্সিটোৱে মোক সুৱৰ্ণভূমি আন্তৰ্জাতিক বিমান বন্দৰলৈ বেংককৰ পৰা অনা নিয়া কৰিছিল। ব্যক্তিগত খণ্ডৰ এই পৰিবহন এজেন্সিটোৱে মোক বেংককৰ Crocodile Park আৰু Rose Garden দেখুৱালে। সেইদিনাৰ ভ্ৰমণটো আৰম্ভ হৈছিল Central Bangkokৰ Century Park Hotel নামৰ এখন অভিজাত হোটেলৰ সন্মুখৰ পৰা। বেংককত থকা সময়খিনি মই ননথাবুটী নামৰ ঠাই এখনত আছিলো। মই থকা হোটেলখনৰ নাম আছিল 13 Coin Hotel। মই এখন Fired Tax ৰে তাৰ পৰা Century Park Hotelৰ সন্মুখলৈ আহিছিলো। হোটেলৰ সন্মুখত বাতানুকুল যুক্ত এখন গাড়ী ৰে আছিল। গাড়ীখনত মোৰ সৈতে ছয়জন যাত্ৰী আছিল। ফিলিপাইনচৰ এজন ডাক্তৰ আৰু তেওঁৰ ছয় বছৰীয়া পুত্ৰ, এজন পাকিস্তানী লোক

আৰু দুগৰাকী ৰাছিয়ান মহিলা। আমাক এগৰাকী থাই মহিলাই Guide কৰিছিল। এই ভ্ৰমণটোৰ বাবে আমাৰ প্ৰতিজনৰ পৰা ৭০০ বাহট লোৱা হৈছিল। আমাক প্ৰথমে Crocodile Park খনলৈ লৈ যোৱা হ'ল। Century Park Hotelৰ পৰা প্ৰায় তিনিঘণ্টা সময় লৈছিল। Crocodile Parkৰ পৰা আমাক নিয়া হৈছিল ওচৰৰে Rose Garden নামৰ পৰ্যটনৰ কেন্দ্ৰবিন্দু এখন ঠাইলৈ। পাৰ্কখনত তিনিটা হাতী আছে। হাতী কেইটাত উঠি পাৰ্কখনত অলপ ঘূৰা-ফুৰা কৰিব পাৰি। সেই সময়ত গীতৰ সুৰে সুৰে তাল মিলাই হাতীৰ নৃত্য চাবলৈ দেশী-বিদেশী পৰ্যটক ঠাই খাই আছিল। ইয়াৰ পিছতে বাঁহ, খেৰ আৰু কাঠেৰে নিৰ্মীত এটা প্ৰকাণ্ড প্ৰেক্ষাগৃহত Thai Cultural Show এটা আমাক দেখুৱা হৈছিল। প্ৰেক্ষাগৃহৰ মাজত মাটিৰে মঞ্চ আৰু তিনিওফালে দৰ্শকৰ গেলাৰী আৰু আন এটা ফালে বাদ্য-যন্ত্ৰী আৰু এখন ওখ কাঠ-বাঁহৰ মঞ্চ। থাইলেণ্ডৰ সময় মতে ঠিক ২.৪৫ বজাত সাংস্কৃতিক অনুষ্ঠানটো আৰম্ভ হৈছিল। দৰ্শকৰ হেতা উপৰা লাগিছিল। আমাক দুৱাৰ মুখতে একোখনকৈ সুগন্ধি মিশ্ৰিত ভিজা ৰোমাল দিয়া হৈছিল। প্ৰেক্ষাগৃহৰ ভিতৰৰ হেলোজিন লাইটৰ পোহৰৰ উত্তাপৰ পৰা উপশম পাবলৈ আমাক এখন ৰোমাল দিয়া হৈছিল। আমিও দৌৰা দৌৰিকৈ গৈ প্ৰেক্ষাগৃহত এখন আসন দখল কৰিছিলো। কাষত পাকিস্তানী বন্ধুজন। সাংস্কৃতিক অনুষ্ঠান আৰম্ভ হ'ল এটি প্ৰাৰ্থনামূলক থাই সংগীতেৰে। তেওঁলোকে ব্যৱহাৰ কৰা সকলোবোৰ বাদ্যই আছিল লোকবাদ্য। দেখি আৰু শুনি অভিভূত হ'লো। গীতটো ঠিক আমাৰ বৰগীতৰ লেখীয়া। মঞ্চখনৰ সন্মুখত মাটিৰ কলহ, দবাজাতীয় বাদ্য, মাছ মাৰা জুলুকী, পল' আৰু ভিন্ন জাতৰ মাটিৰ পাত্ৰ সজাই থোৱা আছিল। অভিভূত হৈ গ'লো। ইয়াৰ বেছিভাগেই অসমত ব্যৱহৃত সামগ্ৰী। নৃত্য-গীত আৰু অভিনয়ৰ সাদৃশ্য দেখি আচৰিত হ'লো। কম সময়ৰ ভিতৰত কেইবাটাও থাইলেণ্ডৰ সংস্কৃতি দেখুৱাব চেষ্টা কৰিছে। প্ৰথমে এখন থাই বিয়া দেখুৱালে। বিয়াখনৰ আচাৰ-নীতি ছব্বছ আমাৰ দৰে। প্ৰতিটো নৃত্য-গীত আৰু সংস্কৃতিয়ে পাঁচৰ পৰা সাত মিনিট সময়ৰ ভিতৰত পৰিৱেশন কৰিছিল। হাতীৰ ওপৰত দৰা আহিছে কইনা নিবলৈ, লগত বেণুপাটী, ছোৱালীৰ জাকে চাউল চতিয়াইছে। দৰাই লাজ লাজ ভাৱেৰে কইনাৰ কাষত বহিছে। অসমীয়া সমাজত প্ৰচলিত প্ৰথাৰ দৰে দৰা আৰু কইনাৰ লগত গাঁঠি দিয়া হৈছে। কইনাৰ ঘৰত দৰা কইনাক খাব দিয়া হৈছে। এই সংস্কৃতিখিনি চাই থাকোতে সম্পূৰ্ণ এখন অসমীয়া সমাজৰ বিয়া চাই থকা যেন লাগিছিল। ইমান সাদৃশ্য ভাবিলে আচৰিত লাগে। ইয়াৰ পিছত পুৰুষ আৰু মহিলাৰ মাৰ্চিয়েল আৰ্ট প্ৰদৰ্শন কৰিলে। থাই মহিলাসকলো যে পুৰুষৰ সমানে মাৰ্চিয়েল আৰ্টত পাৰ্গত সেই কথাতো পতিয়মান হ'ল। ইয়াৰ পিছত প্ৰদৰ্শন কৰিলে থাইলোক সকলৰ কৃষি প্ৰথা। মঞ্চত প্ৰৱেশ ঘটিল খেতিয়কৰ। এহাল ম'হ, নাঙল- জুৱলী, মহিলা সকলে আগে আগে ধান চতিয়াই গ'ল, পিছে পিছে পুৰুষ সকল। ইয়াৰ পিছত দেখুৱালে মঞ্চত পুৰুষ আৰু মহিলাৰ বাঁহ নৃত্য (Bamboo Dance)। এই নৃত্য চাই থাকোতে আমাৰ উত্তৰ পূৱ ভাৰতৰ নগা আৰু মণিপুৰি ভাইভনী সকললৈ মনত পৰিছিল। সেই সময়ত মই

বেংককৰ পৰিৱৰ্ত্তে অসমৰ কোনোবা এখন বিহতলিত বাঁহ নৃত্য উপভোগ কৰি থকা যেন লাগিছিল। ইয়াৰ মাজে মাজে যে কিমান থাইলোক নৃত্য গীতলৈ সাংস্কৃতিক অনুষ্ঠান সামৰিব হৈছে। পুৰুষ আৰু মহিলাসকলে হাতত পৃথিৱীৰ বেলেগ বেলেগ দেশৰ ৰাষ্ট্ৰীয় পতাকা হাততলৈ নৃত্য প্ৰদৰ্শন কৰিলে। ইয়াৰ পিছতে থাই ভাষাত এটি গীত সমস্বৰে পৰিৱেশন কৰিলে। যদিও ভাষাটো বুজি পোৱা নাই, ইয়াৰ প্ৰকাশ ভঙ্গীৰ পৰা গীতটো যে ৰাষ্ট্ৰীয় সংগীত সেইটো নকলেও হ'ব। যেনেদৰে আমি আমাৰ অনুষ্ঠানৰ অন্ততঃ জাতীয় অথবা ৰাষ্ট্ৰীয় সংগীত পৰিৱেশন কৰো, ঠিক তেনেদৰে সেই গীতটো শিল্পীসকলে পৰিৱেশন কৰিছিল। ইয়াৰ পিছত ইংৰাজীতে ঘোষণা কৰা হ'ল অনুষ্ঠান সমাপ্ত, সকলো দৰ্শককে একেলগে নৃত্য কৰিবলৈ আহ্বান জনালে। মই নোৱাৰিলো, একেকোবে গৈ নৃত্যৰত পুৰুষ-মহিলাৰ মাজত প্ৰৱেশ কৰি হাতত হাত মিলাই নৃত্য কৰিলো। প্ৰায় দেৰ ঘণ্টা সময় থাইলেণ্ডৰ লোক সংস্কৃতি উপভোগ কৰাৰ পিছত এক অনাবিল আনন্দ মনতলৈ হোটেললৈ উভতিছিলো। সেই মিঠা আৰু ৰঙীন নৃত্যগীত হয়তো জীৱনত কোনোদিনে পাহৰিব নোৱাৰিম। পুণৰ Century Park Hotel পাওঁতে প্ৰায় সন্ধিয়া হওঁ হওঁ। মই থকা 13 Coin Hotel লৈ বুলি টেক্সী বিচাৰিলো। এখন টেক্সী আহি ৰাখিলে আৰু মোক সুধিলে কলে যাম? মই ননথাবুটা বুলি কোৱাত সন্তোৰ উৰ্দ্ধৰ দ্ৰাইভাৰজনে মোৰ দুপীয়ালে। টেক্সীত উঠাৰ পিছতে আমাৰ কথপোকথন আৰম্ভ। বয়স্ক লোকজনে সুধিলে মই ক'ৰ পৰা আহিছো। মই ভাৰতবৰ্ষৰ পৰা আহিছো বুলি কোৱাত তেওঁ হাঁহি মাৰি কলে- You are looking Thai people. তাৰ পিছত ক'লে- You have Mahatma Gandhi, Indira Gandhi, Rajive Gandhi, বৃদ্ধই সুধিলে - Who is Prime Minister of India. মই উত্তৰ দিছিলো - Dr. Monmohan Singh বুলি। মই আচৰিত পালো বৃদ্ধ জনে ভাৰতবৰ্ষৰ কথা ইমান জানে। কথা প্ৰসংগত কলে তোমাৰ দৰে মোৰ ছোৱালী এজনী চৰকাৰী কলেজ এখনৰ অধ্যাপক। তাই প্ৰায় আশী হাজাৰ বাহট দৰমহা পায়। মই লগে লগে সুধিলো। তেনেহলে আপুনি কিয় গাড়ী চলাইছে? তেওঁ কলে- শৰীৰ ভালৈ আছে, কাম কৰি যোৱাটোত কোনো আপত্তি নাই। বৃদ্ধৰ সন্মুখত মই অলপ লাজ পালো। তেওঁ মোক হোটেলত নমাই মোৰ পৰা বিদায় ললে। পিতৃতুল্য এইলোক জনক দেখি শ্ৰদ্ধা আৰু ভক্তি মূৰ দো খাই গৈছিল।

উল্লেখ্য যে উক্ত ভ্ৰমণৰ বাবে মই প্ৰায় ৮ মাহ আগৰ পৰা প্ৰস্তুতি চলাবলগীয়া হৈছিল। বিশেষকৈ সেই সময় চোৱাৰ ভিতৰতে Passport বনোৱা আৰু আগতীয়কৈ Flight ৰ টিকট কৰিছিলো। আগতীয়াকৈ বিমানৰ টিকট কৰি ৰখাৰ বাবে গুৱাহাটী কলকতা বেংকক অহা যোৱাৰ বাবদ মাত্ৰ ১১,৫৩৯ টকাৰেই হৈছিল। ২১ মাৰ্চ তাৰিখে যেতিয়া আবেলি Air Asia নামৰ বিমান পৰিবহন সংস্থাটোৰ বিমানেৰে বেংককৰ আন্তৰ্জাতিক বিমান বন্দৰ 'সুৱৰ্ণভূমি'ত উপস্থিত

হৈছিলো বিমান বন্দৰটো দেখি আচৰিত হৈছিলো। নিৰাপত্তা কটকটীয়া আছিল আৰু Visa at arrival ৰ কাম কৰি বাহিৰলৈ ওলাই আহি দেখিলো বিমান বন্দৰৰ বাহিৰত মোৰ বাবে Grant Service নামৰ এটা ট্ৰেভেল এজেন্সিৰ ভদ্রলোক এজন বৈ আছিল। এই ভদ্রলোকজনৰ লগত বৈ আছিল ইতিমধ্যে উল্লেখ কৰা দক্ষিণ আমেৰিকাৰ চান্তিয়াগো বিশ্ববিদ্যালয়ৰ সমাজ শাস্ত্ৰৰ অধ্যাপক Dr. Christan Parkar। যথাবিহীত পৰিচয় হোৱাৰ পিছত আমি শীত-তাপ নিয়ন্ত্ৰীত এখন গাড়ীত উঠি আগবাঢ়িছিলো বেংকক অভিমুখে। সন্ধিয়া লাগো লাগো। বৰ সুন্দৰ নগৰ। চাফচিকুন। ধূলী-বালি একো নেদেখিলো। আহল বহল ৰাষ্ট্ৰাঘাট। সন্ধিয়া নামি অহাৰ বাবে গাড়ীৰ গতি বাঢ়িছিল। সুৰম্বৰ হেঙুলী কিৰণে বেংকক চহৰখন অপূৰ্ব কৰি তুলিছিল। লাহে লাহে চহৰখন আন্ধাৰে গ্ৰাস কৰিলে আৰু বিজুলী বাতিৰ পোহৰে আলোকময় কৰি তুলিছিল। Dr. Parkar ক Rama Garden Hotel ত নমাই থৈ মই ঠিক কৰি থোৱা 13 Coin নামৰ হোটেল খনলৈ গ'লো। আগতে ঠিক কৰি থোৱা বাবে একো অসুবিধা নহ'ল। অলপ ফ্ৰেছ হৈ PCO অথবা Internet Caffee বিচাৰি ওলাই আহিলো। ওচৰে পাজৰে সুবিধা নথকাত অলপ দূৰত যাবলগীয়া হ'ল। আমাৰ ইয়াত অটোৰিক্সা আৰু ৰিক্সা ভাৰাত পোৱাৰ দৰে তাত মটৰ চাইকেল আৰু টেক্সী ভাৰাত পোৱা যায়। মই এখন মটৰ চাইকেলেৰে কিছুদূৰত থকা Internet Caffee এটাত গৈ ঘৰত Mail কৰিলো। ইয়াৰ পিছত Mail কৰাৰ বাবে সন্ধিয়া আৰু ৰাতিপুৱা তাত থকা কেইদিন সদায়ে আহিছিলো। তাত থকা কেইদিন খাদ্য খানাৰ বাবে অসুবিধা পাইছিলো। কিয়নো খাদ্যটো আমাৰ ভাৰতীয় খাদ্যৰ লগত মিল নথকা বাবে অসুবিধা হৈছিল। প্ৰায়ে আধাপেটি হৈ থাকিবলগীয়া হৈছিল। আমাৰ লগত কেইবাজনো ভাৰতীয় বন্ধুই পানী আৰু নিমখ মিহলাই ভাত খাইছিল। এৰাতি Chiken Alaska খায়েই নিশাটো কটাইছিলো। অৱশ্যে চেণ্ট্ৰেল বেংককত যথেষ্ট ভাৰতীয় মূলৰ স্থায়ীলোক আৰু ব্যৱসায়ী আছে। তাতহে ভাৰতীয় খাদ্য বিচৰামতে খাব পাৰি। আমি এদিনাখন বজাৰ কৰিবগৈ পঞ্জাৰী হোটেল এখনত উদৰপূৰাই ভাত খাইছিলো। তাত বজাৰ কৰাৰ বাবে সুবিধা। বিশেষ দৰদাম নহয়। ফিল্ম প্ৰাইজ। মহিলা ব্যৱসায়ী সংখ্যাই বেছি। চেণ্ট্ৰেল বেংককত দুখন বিখ্যাত বজাৰ Central World Market আৰু Indira Market ত বজাৰ কৰিছিলো। বজাৰ সমূহত উত্তৰ ভাৰতৰ ফুৰিব যোৱা বহুতো পুৰুষ মহিলা লগ পাইছিলো। বেছি ভাগেই হিন্দী ভাষী। সেয়ে সেই সময়চোৱাত ভাৰতবৰ্ষৰ বাহিৰত থকা যেন অনুমান কৰা নাছিলো। ২৩ মাৰ্চত পুৱতি নিশা বেংককত

ডবা পিতা বৰষুণ পৰিছিল। কাণ-তাল মাৰা বিজুলী চেৰেকণীয়ে চহৰখন কপাঁই তুলিছিল। মই থকা নানথাবুটী নামৰ ঠাইখন জলমগ্ন হৈ পৰিছিল। পানীৰ বাবে যানজট হৈ এক অবৰ্ণনীয় সমস্যাৰ সৃষ্টি কৰিছিল। তেতিয়া এই অৱস্থা দেখি এজাক বৰষুণতে জলমগ্ন হোৱা গুৱাহাটীৰ কথা মনত পৰিছিল। মই থকা হোটেলখন বেংককৰ অলপ দাঁতি কাষৰীয়া। ৰাতিপুৱা চৰাই চিৰিকতীৰ মাতত সাৰ পাও। কুলি চৰাই জাতীয় এবিধ চৰাইৰ মাত শুনা পাইছিলো। ঘৰচিৰিকা, কপৌ এইবোৰ চৰাই সহজলভ্য। তাত এজাৰ, সোণাৰু, কাঞ্চণ, কৃষ্ণচূড়া ফুলিব ধৰিছিল। বাজৰত আম, অমিতা, কঠাল, লেতেকু, তৰমুজ, আনাৰস আদি ফল যথেষ্ট পৰিমাণে দেখিছিলো। বেংককৰ প্ৰকৃতি আৰু চৰাই চিৰিকতীৰ লগত যেনেদৰে মিল আছে, তেনেদৰে তাৰ কৃষ্টি সংস্কৃতিৰ লগত যথেষ্ট সাদৃশ্য আছে। উদাহৰণস্বৰূপে 'সূৰ্ণভূমি' বিমান বন্দৰৰ নামটো আমাৰ ভাৰতীয় অথবা অসমীয়া মূলৰ নাম যেন লাগে। তেনেদৰে ৰামা (ৰামাগাৰ্ডেন) আৰু নানথাবুটী নাম কেইটাও যেন আমি সচৰাচৰ ব্যৱহাৰ কৰা নামৰ লগত সামঞ্জস্য আছে তেনে লাগে। মানুহবোৰ বৰ সহজ সৰল। সহায় কৰে। বেংককৰ মানুহ অতিথি পৰায়ণ আৰু সৰলতা দেখি আমাৰ ঠাইবোৰ নৰক আৰু সেইখন স্বৰগ যেন ভাৱ হৈছিল। তেওঁলোকে অতিথিৰ আদৰণি জনাওঁতে আৰু চিনাকী হওঁতে আমাৰ দৰে নমস্কাৰ দিয়া দেখিছিলো। এনেদৰে প্ৰথম পৰিৱেশ এছিয়া আন্তৰ্জাতিক সন্মিলনত অংশ গ্ৰহণ আৰু বেংকক ভ্ৰমণৰ এক মিঠা স্মৃতি লৈ ২৬ মাৰ্চত বেংকক এৰিছিলো ঘৰলৈ বুলি। পুৱা ১০.২৫ বজাত ফ্লাইট আছিল। সেয়েহে পুৱা ৭ বজাত মই 13 Coin হোটেল এৰিছিলো। Grant Service নামৰ Travel Agency টোক বিমান বন্দৰলৈ অহাৰ বাবে গাড়ী কৈ থোৱা আছিল। আমি ৮ বজাত সূৰ্ণভূমি আন্তঃ ৰাষ্ট্ৰীয় বিমান বন্দৰ পাইছিলো। ঠিক সময়তে আমাৰ বিমান Air Asia-F4-3782 কলকতালৈ বুলি উৰা মাৰিছিল। সাগৰৰ নিলা ভ জলৰাশিৰ ওপৰেৰে আমাৰ আকাশী জাহাজখনে আগবাঢ়িছিল। মাজে মাজে ডাৱৰৰ লগত লুকা ভাকু খেলি কোন মুহূৰ্তত কলকতা বিমান বন্দৰ পালোহি গমেই নাপালো। কিছু সময় কলকতা বিমান বন্দৰত জিৰণী লোৱাৰ পিছত আবেলি পাঁচ বজাত গুৱাহাটীৰ লোকপ্ৰিয় গোপীনাথ বৰদলৈ আন্তৰ্জাতিক বিমান বন্দৰত আমাৰ বিমানখন অৱতৰণ কৰিছিল। বিমান বন্দৰত মোৰ বাবে বৈ আছিল মোৰ সহধৰ্মিনী ডলী ঠাকুৰীয়া আৰু কণমানি প্ৰিয়দৰ্শনা। ছয়দিনৰ মূৰত তিনিওজনে লগালগি হৈ আবেগত মুক হৈ পৰিছিলো। ইয়াৰ পিছত ঘৰলৈ বুলি আমাৰ গাড়ী আগবাঢ়িছিল। ❖

সমস্বয়ৰ ক্ষেত্ৰ হাজো : এক বিশ্লেষণাত্মক অধ্যয়ন

ডালিমী পাঠক

সহকাৰী অধ্যাপিকা, অসমীয়া বিভাগ

সোণাপুৰ মহাবিদ্যালয়, সোণাপুৰ

মানুহৰ প্ৰব্ৰজনৰ পৰিক্ৰমা বুৰঞ্জীয়ে ঢুকি নোপোৱাৰে পৰা চলি আহিছে। বিভিন্ন কাৰণত পৃথিৱীৰ ইটো প্ৰান্তৰ পৰা সিটো প্ৰান্তলৈ সময়ে সময়ে মানুহৰ প্ৰব্ৰজন ঘটি আছে। সমস্বয়ৰ ক্ষেত্ৰ হাজো অঞ্চললৈয়ো অতি প্ৰাচীন কালৰে পৰা বিশ্বৰ বিভিন্ন জাতি-ধৰ্মৰ মানুহৰ প্ৰৱেশ হৈ আহিছে। আমাৰ বৰ্তমানৰ অসমীয়া সমাজখনৰ বৰভেঁটিটো যেনেদৰে বিভিন্ন জাতি-জনগোষ্ঠীৰ সংমিশ্ৰণত গঢ়ি উঠা, ঠিক তেনেদৰে হাজো অঞ্চলৰো সমাজৰ ভেটিটো সংমিশ্ৰণৰ সংস্কৃতিৰে গঢ়ি উঠা। বিভিন্ন জাতি-উপজাতি, ধৰ্ম তথা ভাষা-ভাষী লোকৰ সংমিশ্ৰণত গঢ়ি উঠা সমস্বয়ৰ ক্ষেত্ৰ হাজো কাৰো আছুতীয়া ভেটি নহয়; ই সকলোৰে সমন্বিত স্বৰূপ। কোনোও ভাষা, জাতি তথা ধৰ্মৰ নামত নিজৰ পৰিচয় দাঙি নধৰে, সকলোৰে হিন্দু, মুছলমান আৰু বৌদ্ধ ধৰ্মৰ পবিত্ৰ পীঠস্থান হিচাপে হাজোত যুগ যুগ ধৰি সমস্বয়ৰ এক মহা ঐতিহ্যৰ স্বাক্ষৰ বহন কৰি আহিছে।

পুণ্যভূমি হাজো ভাৰতৰ ভিতৰতে এখন বুৰঞ্জীপ্ৰসিদ্ধ তীৰ্থস্থান। অতীজৰে পৰা আজিলৈ হাজো হিন্দু, মুছলমান আৰু বৌদ্ধ ধৰ্মাৱলম্বী লোকৰ মিলনভূমিকৰূপে পৰিচিত আৰু সেয়ে এই ঠাইখণ্ড ধৰ্মৰ ত্ৰিবেণী সঙ্গমৰূপে অভিহিত কৰা হৈছে। ধৰ্মীয় সমস্বয়ৰ উপৰি সাংস্কৃতিক সভা-সমিতি, শিল্প আৰু ভৌগোলিকভাৱেও হাজোৱে মহামিলনৰ এক কেন্দ্ৰ হিচাপে পৰিচয় দিবলৈ সক্ষম হৈছে।

ধৰ্মৰ ক্ষেত্ৰত দেখা যায় কালিকা পুৰাণ, যোগিনী তন্ত্ৰ আৰু মাৰ্কণ্ডেয় পুৰাণ সকলো ধৰ্মীয় গ্ৰন্থতে হাজোৰ পৰিত্ৰতা আৰু অভিনৱত্বৰ উল্লেখ আছে। হিন্দুসকলে আজিও হাজোক পঞ্চতীৰ্থ বুলি ভক্তিভাৱত গদগদ হয়। তেওঁলোকৰ বাবে মুখ্য আকৰ্ষণ হ'ল হয়গ্ৰীৱ মাধৱ মন্দিৰ। অথচ বৌদ্ধসকলৰ বাবেও একেটাই মন্দিৰ আৰু একেজনাই দেৱ। হয়গ্ৰীৱ মাধৱৰ পৰিত্ৰ মূৰ্ত্তিৰ সন্মুখত হিন্দু আৰু বৌদ্ধ উভয়ৰে পূজা-অৰ্চনা চলে। এনে অভিনৱত্ব বিশ্বৰ ভিতৰতে চমকপ্ৰদ। সাম্প্ৰদায়িক সঙ্ঘাতৰ এনে নিজৰ বিশ্বৰ ক'তো পাবলৈ নাই। উল্লেখযোগ্য যে এচাম গৱেষকে বিশ্বাস কৰে হয়গ্ৰীৱ মাধৱ মন্দিৰ পূৰ্বতে এটি বৌদ্ধ মঠ আছিল। উক্ত মঠৰ ভেটিতে স্থিত আজিৰ হয়গ্ৰীৱ মাধৱ মন্দিৰ। এইফালৰ পৰাও এই মন্দিৰ বৌদ্ধ আৰু হিন্দুৰ পৰিত্ৰ উপাসনাথলী বুলিও বিশ্বাস কৰাৰ থল আছে। সেয়েহে হয়গ্ৰীৱ মাধৱ মন্দিৰৰ সৈতে বৌদ্ধ ধৰ্মাৱলম্বী লোকসকলৰ ধৰ্মীয় বিশ্বাস আৰু কিংবদন্তি ঘনিষ্ঠভাৱে সাঙোৰ খাই থকা দেখা যায়। তদুপৰি হয়গ্ৰীৱ মাধৱক তিব্বতী লামাসকলে তথা ভূটানৰ ভূটীয়াসকলে 'মহামুনি' বা 'মাহামুনি' বুলি গণ্য কৰে। আনকি তেওঁলোকে এই সমস্বয়ৰ ক্ষেত্ৰক বৌদ্ধ হাজো বুলিও বৰ্ণনা কৰিছে, ঠিক বুদ্ধ গয়াক

বৰ্ণোৱাৰ দৰে। এই মাধৱ মন্দিৰলৈ বাৰ্ষিক সেৱাৰ বাবে চীন, তিব্বত আৰু ভূটান আদিৰ পৰা বৌদ্ধ তীৰ্থযাত্ৰী আজিও আহে আৰু ইয়াৰ তীৰ্থস্থান দৰ্শন কৰে। সুদূৰ চীন দেশৰ পৰা অহা এই বৌদ্ধ ধৰ্মাৱলম্বী লোকসকলৰ প্ৰতি হাজো অঞ্চলৰ এটা সুকীয়া পৰিয়ালে তেওঁলোকৰ ভৰণ-পোষণৰ দায়িত্ব গ্ৰহণ কৰি আহিছে। এনেদৰেই বৌদ্ধ আৰু হিন্দুৰে পুণ্যভূমি হাজোত একতাৰ এনাজৰীৰে আজিও বান্ধ খাই আছে।

হিন্দু আৰু বৌদ্ধৰ সমস্বয়ৰ দৰে হাজোক হিন্দু আৰু মুছলমানৰ সমস্বয়ৰ ক্ষেত্ৰ বুলিও কোৱা হয়। দেখা যায় হিন্দু, মুছলমান আৰু বৌদ্ধ এই তিনিও সম্প্ৰদায়ৰ লোকৰে হাজো মিলনভূমিকৰূপে জনা গৈছিল আৰু ইয়াৰ বাবে হাজোক ত্ৰিবেণী সঙ্গম বুলিও অভিহিত কৰা হয়। হাজোৰ পোৰামক্কা মুছলমান সম্প্ৰদায়ৰ লোকসকলৰ বাবে এক পৰিত্ৰ তীৰ্থস্থান। গৰুড়াচল পাহাৰত স্থিত পোৰামক্কাৰ ধৰ্মীয় গুৰুত্ব আৰবৰ মক্কা-মদিনাৰ পাছতে। যিসকলে মক্কা-মদিনালৈ গৈ হজ যাত্ৰা কৰিব পৰা নাই তেওঁলোকে নিজৰ ঐশ্বৰিক তথা আত্মিক উন্নতিৰ বাবে পোৰামক্কাৰ দৰগাহ দৰ্শন কৰিলেও প্ৰায় সম পৰ্যায়ৰ পুণ্য অৰ্জন হয় বুলি এক গভীৰ বিশ্বাস আছে। এই বিশ্বাসৰ আধাৰত অগণন ধৰ্মপ্ৰাণ ইছলামধৰ্মী লোক পোৰামক্কা লৈ আহে। কেৱল মুছলমানসকলেই নহয়, হিন্দু ধৰ্মাৱলম্বী লোকসকলো পোৰামক্কাৰ প্ৰতি গভীৰভাৱে আকৰ্ষিত। পৃথিৱীৰ এনে এখন তীৰ্থস্থান নাই— য'ত হিন্দু আৰু মুছলমানৰ এনে মহামিলন হয়। এনে সম্বন্ধ পৃথিৱীৰ ভিতৰতে বিৰল। এই পোৰামক্কা এনে এক মহাশক্তি যে কোনোদিন হাজোত হিন্দু-মুছলমানৰ বৈৰিতা তথা বিভেদ নাই। প্ৰতি বৃহস্পতিবাৰে ইয়াত হিন্দু আৰু মুছলমান লোকৰ সমাবেশ ঘটে। ইও ধৰ্মীয় সম্প্ৰীতিৰ এক নতুন সংযোজন। ভাৰতবৰ্ষৰ ইছলাম আৰু হিন্দু লোকৰ উপৰি খ্ৰীষ্টান আৰু বৌদ্ধ ধৰ্মৰ লোকসকলো পোৰামক্কা দৰ্শনৰ বাবে আহে। হিন্দু লোকসকলে পোৰামক্কা লৈ অহাৰ এক জনবিশ্বাস হ'ল যে শ্ৰীকৃষ্ণই যেতিয়া ভীষ্মক ৰজাৰ জীয়েক ৰুক্মিণীক হৰণ কৰিবলৈ গৈছিল তাৰপৰা তেওঁ ঘূৰি আহোঁতে জেঠ মাহৰ শুক্লা পূৰ্ণিমাৰ দিনা গৰুড়পক্ষী এই পাহাৰৰ ওপৰত একেবাৰে অচল হৈ পৰিছিল। কিছুসময় ইয়াতে জিৰণি লৈছিল আৰু পিছত সুদূৰ দ্বাৰকালৈ টাপলি মেলিছিল। সেইবাবে হিন্দু ধৰ্মাৱলম্বী লোকসকলে এই গৰুড়াচল পাহাৰত জেঠ মাহৰ শুক্লা পূৰ্ণিমা তিথিত পোৰামক্কা দৰ্শন কৰিবলৈ আহে। তদুপৰি হিন্দু আৰু মুছলমানৰ সমস্বয়ৰ আন এক দিশলৈ লক্ষ্য কৰিলে দেখা যায় যেতিয়া হয়গ্ৰীৱ মাধৱ মন্দিৰত বিগ্ৰহ উৎসৱ-পাৰ্বণত নগৰ পৰিভ্ৰমণ কৰিবলৈ উলিয়াই আৰু অশোকাষ্টমীত শূৱালকুছি

দৌলযাত্ৰা কৰাই তেতিয়া হাজোৰ এজন নিৰ্বাচিত মুছলমান লোকে হাতত মাধৱ মন্দিৰৰ সোণ, বেটি লৈ বিগ্ৰহৰ আগে পথৰ যান-জট আঁতৰ কৰি যায়। ইয়াৰ উপৰিও বিগ্ৰহৰ দোলাৰ আগত কোনেও ছাতি নাইবা টুপী পিন্ধা বা ব্যৱহাৰ কৰাত বাধা প্ৰদান কৰে। পৰম্পৰাগতভাৱে এই প্ৰথা আজিও চলি আছে।

সাংস্কৃতিকভাৱেও হাজোৱে সকলোকে একতাৰ দোলেৰে বান্ধি ৰাখিছে। য'ত জাতি-ধৰ্ম-বৰ্ণ নিৰ্বিশেষে সকলো সম্প্ৰদায়ৰ লোকে একেলগে সাংস্কৃতিকভাৱে সম্প্ৰীতিৰে জীৱন নিৰ্বাহ কৰে। হাজোৰ হয়গ্ৰীৱ মাধৱ মন্দিৰত চলা দেৱদাসী নৃত্যই সকলো জিঞ্জীসু লোককে আকৰ্ষণ কৰি আহিছে। হিন্দু-মুছলমান তথা স্থানীয় ৰাইজৰ একক সহযোগত হাজো অঞ্চলত কেইবাখনো সত্ৰানুষ্ঠান গঢ় লৈ উঠা দেখা যায়। মাঘ বিহুৰ প্ৰথম দুদিন মন্দিৰৰ চৌহদত বুলবুলি চৰাইৰ যুঁজ পতা হয়, য'ত সকলো ধৰ্মাৱলম্বী লোকে একেলগে আনন্দ কৰে। তদুপৰি মাঘ মাহৰ পহিলা তাৰিখে মণিকূট সমন্বয় ক্ষেত্ৰত মণিকূট উৎসৱ পতা হয়। এই উৎসৱত অগণন তীৰ্থযাত্ৰীৰ ভিৰ হয়। চাহবাগিচাৰ ছোৱালীসকল আহিও নৃত্য-গীত কৰা দেখা যায়। এনেদৰে একতাৰে সকলোৱে আনুষ্ঠানিকভাৱে বিভিন্ন উৎসৱৰ অনুষ্ঠান কৰে। মাঘ আৰু ফাগুন এই দুয়োটা মাহতে পোৱামক্কাত 'উৰুচ' নামৰ এক অনুষ্ঠান অবিৰামভাৱে চলি থাকে। সেয়ে মাঘ আৰু ফাগুন মাহত এই স্থানলৈ অহা তীৰ্থযাত্ৰীৰ সংখ্যা বৃদ্ধি পায়। মাঘ মাহৰ দুদিন আগৰ পৰা এই উৰুচ মেলা আৰম্ভ হয়। এই উৎসৱত পঞ্চতীৰ্থফালৰ কেদাৰ মন্দিৰৰ পৰা পোৱামক্কা লৈ 'চিল্লীৰ' (ভোগ)ৰ বাবে এটা সিধা দিয়া হয়। ঠিক তেনেদৰে ফাগুন মাহত কেদাৰ মন্দিৰত যি শিৱৰাত্ৰি পূজা পালন কৰা হয় তাতে পোৱামক্কাফালৰ পৰা এটা সিধা পঠিয়ায়। এই আদান-প্ৰদানৰ দ্বাৰা বুজিব পাৰি হাজোত মানুহৰ লগতে মন্দিৰ, মছজিদৰো এক ঐতিহাসিক একতা আছে। একেদৰে বিয়া-বাৰুৰ লগতে আন আন ঘৰুৱা উৎসৱ-অনুষ্ঠানৰ ক্ষেত্ৰত হিন্দু-মুছলমান জাতি-জনজাতিৰ মাজত কোনো জাতিভেদ নাই। হিন্দুসকলৰ বিবাহ তথা অইন উৎসৱ অনুষ্ঠানত মুছলমানসকল যায় আৰু মুছলমানসকলৰ বিবাহ আৰু অইন উৎসৱ-অনুষ্ঠানত হিন্দুসকল যায়। হাজো অঞ্চলৰ অন্তৰ্গত ৰামদিয়াত হিন্দুসকলৰ উপাসনাৰ বাবে মঠ-মন্দিৰ নাই যদিও কেইবাটাও কীৰ্তনঘৰ নাইবা সত্ৰ আছে আৰু লগতে ইছলামধৰ্মীসকলৰ বাবে আছে মছজিদ। তথাপি বিভিন্ন সম্প্ৰদায়ৰ লোকে সমূহীয়াভাৱে ৰাস, দুৰ্গা পূজা, লক্ষ্মী পূজা, ঈদৰ নামাজ আদি পালন কৰাৰ লগতে ব'হাগৰ ছয় তাৰিখৰ দিনা জাতি-ধৰ্ম-বৰ্ণ নিৰ্বিশেষে 'ভঠেলি' উৎসৱ পালন কৰে। দেখাত ৰামদিয়াৰ ভঠেলিৰ দৰে ধৰ্মীয় প্ৰভাৱ বিদ্যমান যদিও তাত পূজা-পাতল কিম্বা তন্ত্ৰ-মন্ত্ৰৰ কোনো ব্যৱস্থা নাই। সেয়ে তাত সকলো শ্ৰেণীৰ লোকৰ সহযোগ দেখা যায়। লোক-সংগীতৰ ক্ষেত্ৰতো দেখা যায় হিন্দু আৰু মুছলমান সমন্বয়ৰ এনাজৰীৰে বান্ধ খোৱা। লোক স্তবত প্ৰচলিত বেউলাৰ গীত মুছলমান সম্প্ৰদায়ৰ লোকৰ মুখত শুনা যায়। ঠিক তেনেদৰে মুছলমানৰ গীত-মাততো হিন্দুৰ অৱদান বিদ্যমান। গতিকে ক'ব পাৰি যে হাজোৰ সংস্কৃতি সংমিশ্ৰণৰ সংস্কৃতি। অতীতত আৰম্ভ হোৱা এই সংমিশ্ৰণৰ ৰূপ বৰ্তমানো বৰ্তি থকা দেখা যায়। দৈনন্দিন জীৱনত ঘনিষ্ঠ সম্বন্ধ থকা হিন্দু আৰু মুছলমানৰ মনত পৰস্পৰৰ ৰীতি-নীতি ইত্যাদিৰ বিষয়ে সত্ৰাৰ থকাৰ উপৰি এনেবোৰক

পৰস্পৰে সমাদৰ কৰি আহিছে। এনে এটা পৰিৱেশত ঘনিষ্ঠভাৱে বসবাস কৰা হাজো অঞ্চলৰ হিন্দু আৰু মুছলমান লোকসকলৰ লগতে বিভিন্ন জাতি-জনজাতিৰ লোকসকলে এটা উমৈহতীয়া সংস্কৃতিৰ অংশীদাৰ আৰু অংশগ্ৰহণকাৰীৰূপে বাস কৰি আহিছে।

ৰাজনৈতিক দৃষ্টিভঙ্গীৰ ফালৰ পৰাও হাজোত মোগল, আহোম আৰু কোঁচসকলৰ সমন্বয় স্থাপন হৈছিল বুলি ক'ব পাৰি। আৰু সেয়ে এইফালৰ পৰা হাজোৰ গৌৰৱ দুগুণে বাঢ়িছিল। শ্বাহচুলতান, গিয়াছুদ্দিন আউলিয়া আৰু তেখেতৰ লগৰ সত্তৰজন সাধু পুৰুষৰ ইয়াতে মৃত্যু হৈছিল। গিয়াছুদ্দিন আউলিয়াৰ কবৰটো সত্ৰাট ছাহজাহানৰ পুত্ৰ গাজী চুজাউদ্দিনে নিৰ্মাণ কৰিছিল। এসময়ত এই ঠাইখন মোগল শাসনৰ অধীনত আছিল যদিও পিছত মোগলৰ হাতৰ পৰা আহোম ৰজাৰ হাতলৈ যায়। এসময়ত হাজো কোঁচ ৰজাৰ অধীনলৈ আহিছিল। হয়গ্ৰীৱ মাধৱ মন্দিৰৰ আকৰ্ষণ শত্ৰু-মিত্ৰ সকলোৰে হৃদয়ত সমানে জাগ্ৰত হোৱাটো লক্ষণীয়। ধৰ্মীয় সহনশীলতাই ৰাজনৈতিকভাৱে সকলোকে একতাৰে বান্ধি ৰাখিছিল। দেখা যায় অসম তথা অসমীয়াৰ শত্ৰুসকলৰ মনতো এই মন্দিৰৰ প্ৰতি আগ্ৰহ আছিল অপৰিসীম। শৰাইঘাটৰ ৰণত মোগলসকলৰ সেনাপতি ৰামসিংহই আহোম সেনাপতি লাচিত বৰফুকনৰ হাতত পৰাজিত হৈ দিল্লীলৈ উভতি যোৱা সময়তো হয়গ্ৰীৱ মাধৱ মন্দিৰ শেষবাৰ দৰ্শন কৰিবলৈ পাহৰা নাছিল।

হাজোৰ হিন্দু-মুছলমানৰ লগতে বিভিন্ন সম্প্ৰদায়ৰ লোকসকলে মাধৱ দামোঠাৰ গুৰিত একেলগে বহি আজিও বিভিন্ন সভা-সমিতি অনুষ্ঠিত কৰি সমস্যাসমূহৰ বিষয়ে আলোচনা কৰে। তদুপৰি মন্দিৰ পৰিচালনা সমিতিৰ সদস্য নিৰ্বাচন প্ৰক্ৰিয়াত হাজো অঞ্চলৰ হিন্দুৰ লগতে মুছলমান সম্প্ৰদায়ৰ সহযোগ বাধ্যতামূলক। এয়া হাজোৰ এক-সংহতিৰ এক উৎকৃষ্ট নিদৰ্শন।

হাজোৰ পিতল শিল্প এক উল্লেখযোগ্য অৱদান। হাজোৰ হিন্দু সম্প্ৰদায়ৰ ধনী শ্ৰেণীৰ কিছু লোকে পিতলৰ কেঁচা সামগ্ৰী কিনি আনি মুছলমান সম্প্ৰদায়ৰ লোকসকলক যোগান ধৰে। মুছলমান সম্প্ৰদায়ৰ এই লোকসকলে সেই কেঁচা সামগ্ৰীবোৰৰ পৰা বিভিন্ন বাচন-বৰ্তন তৈয়াৰ কৰি উলিয়ায়। এই শৈল্পিক দিশৰ পৰাও হিন্দু আৰু মুছলমান সম্প্ৰদায়ৰ মাজত সমন্বয়ৰ এখন সুস্পষ্ট প্ৰতিচ্ছবি দেখিবলৈ পোৱা যায়।

হাজোৰ মৎস্য ব্যৱসয়েও এক উল্লেখনীয় স্থান দখল কৰি আহিছে। এই মৎস্য ব্যৱসয়ে হাজোৰ সমন্বয়ৰ বাঘজৰীডাল আৰু অধিক কটকটীয়া কৰি গঢ়ি তোলাত যথেষ্ট বৰঙণি আগবঢ়োৱাত সহায় কৰিছে। পৰিৱ ৰমজান মাহত মুছলমান সম্প্ৰদায়ৰ লোকসকলে ৰোজা ৰাখে। হিন্দু সম্প্ৰদায়ৰ মৎস্য ব্যৱসায়ীসকলে ৰমজান মাহত মুছলমান লোকসকলৰ ঘৰলৈ গৈ খোৱাৰ বাবে মাছৰ যোগান ধৰে।

ভৌগোলিক দিশৰ পৰাও হিন্দু, ইছলাম, বৌদ্ধ আৰু অন্যান্য ভাষিক জনগোষ্ঠীসমূহে একেলগে এই ঠাইত বসবাস কৰি আহিছে। সেয়ে বৰ্তমানৰ হাজো অঞ্চলৰ লোকজীৱনত এই চাৰি পৰস্পৰৰ প্ৰভাৱ লক্ষ্য কৰা যায়। হাজো অঞ্চলৰ অন্তৰ্গত বিভিন্ন ঠাইত বড়োসকলৰ বসবাস দেখা যায়। এনেদৰে ক'ব পাৰি যে বিভিন্ন ধৰ্মৰ মিলনভূমি হোৱাৰ লগতে সাংস্কৃতিক, শিল্প আৰু ভৌগোলিকভাৱেও হাজোক মিলনভূমিৰ সেতু হিচাপে আখ্যা দিব পাৰি। ❖

অসমীয়া ভাষা-প্ৰাক্‌শংকৰী যুগৰ পৰা অৰুণোদয়ৰ সময়লৈকে এক অৱলোকন

✍ সৰ্বজিৎ সোনোৱাল

সহকাৰী অধ্যাপক, অসমীয়া বিভাগ

ভাষা হৈছে মানৱ মনৰ ভাব প্ৰকাশৰ বলিষ্ঠ মাধ্যম। পৃথিৱীত প্ৰচলিত খ্যাত-অখ্যাত অজস্ৰ ভাষাৰ ভিতৰত অসমীয়া ভাষাটো অন্যতম। অসমৰ ৰাজ্য ভাষা হিচাপে স্বীকৃতি লাভ কৰা অসমীয়া ভাষাটো ইন্দো-ইউৰোপীয় ভাষা পৰিয়ালৰ অন্যতম এটা প্ৰধান ভাষা। অতি প্ৰাচীন কালৰে পৰা অসমীয়া ভাষাই বৰ্তমানলৈকে এক সুদীৰ্ঘ ইতিহাস পাৰ কৰিছে। ড° ভীমকান্ত বৰুৱাই কৈছে যে, “প্ৰাচীন কালৰে পৰা নিজা লিপি আৰু লিখিত সাহিত্যৰে পুষ্ট হৈ অসমীয়া ভাষাই বিৰতনৰ স্বাক্ষৰ বহন কৰিছে।” ভাৰতীয় আৰ্য ভাষাৰ ক্ৰমবিকাশৰ ইতিহাস পাৰ কৰি তিনিটা স্তৰ ক্ৰমে প্ৰাচীন ভাৰতীয় আৰ্য, মধ্য ভাৰতীয় আৰ্য আৰু নব্য ভাৰতীয় আৰ্য ভাষা গৰাকি সৃষ্টি হোৱা মাগধী প্ৰাকৃতৰ পৰা অসমীয়া ভাষাৰ জন্ম হৈছে। অসমীয়া ভাষাৰ উদ্ভৱৰ পৰা বিকাশৰ ধাৰাটোক তিনিটা প্ৰধান ভাগ কৰি অসমীয়া ভাষাৰ ইতিহাসক স্পষ্ট কৰি তুলিছে—

ক) প্ৰাচীন অসমীয়া : চতুৰ্দশ শতিকাৰ পৰা ষোড়শ শতিকাৰ শেষভাগলৈকে, এই কালছোৱাক প্ৰাক্ বৈষ্ণৱ আৰু বৈষ্ণৱ এই দুটা ভাগত ভাগ কৰিব পাৰি।

খ) মধ্য অসমীয়া : সপ্তদশ শতিকাৰ পৰা ঊনবিংশ শতিকাৰ আদিভাগলৈকে। আহোম ৰাজসভাৰ বুৰঞ্জীৰ গদ্যলৈকে মধ্য অসমীয়া কালছোৱাত পৰিব্যাপ্তি।

গ) আধুনিক অসমীয়া : ঊনবিংশ শতিকাৰ প্ৰাৰম্ভৰ পৰা বৰ্তমানলৈকে। (অসমীয়া ভাষাৰ গঠন আৰু বিকাশ)

আমাৰ আলোচনাত প্ৰাক্-শংকৰী যুগৰ পৰা আধুনিক যুগৰ আৰম্ভণিলৈকে অসমীয়া ভাষাৰ গতিধাৰাক আলোকপাত কৰিবলৈ যত্ন কৰা হ'ব।

লিখিত সাহিত্যৰ মাজেৰে অসমীয়া ভাষাৰ গতিধাৰাক বিচাৰ কৰিবলৈ যাওঁতে চৰ্যাপদৰ কথাই মনলৈ আহে। যদিও মতানৈক্য আছে, তথাপি অসমীয়া সাহিত্যৰ প্ৰথম লিখিত সাহিত্যৰ নিদৰ্শনৰ কথা ক'লে

চৰ্যাপদৰ পৰাই আৰম্ভ হয়। তাৰপিছতে কম-বেছি পৰিমাণে কিছু সমল পোৱা যায় যদিও স্পষ্ট ৰূপত অসমীয়া সাহিত্যৰ নিদৰ্শন প্ৰত্নোদচৰিতখনৰ কথা ক'ব পাৰি। প্ৰকৃততে ইয়াৰ পৰাই অসমীয়া ভাষাৰ স্পষ্ট নিদৰ্শন সংৰক্ষিত বুলি মন্তব্য কৰিব পাৰি। এই সম্পৰ্কে ড° উপেন্দ্ৰনাথ গোস্বামীয়ে মন্তব্য কৰিছে, “লিখিত সাহিত্যৰ প্ৰাচীনতম নিদৰ্শনৰূপে কমতাপুৰ-ৰাজ্যৰ ৰজা দুৰ্লভ নাৰায়ণৰ পৃষ্ঠপোষকতাত ৰচনা কৰা তেৰ শতিকাৰ পৰাৰ্থৰ কবি হেম সৰস্বতীৰ প্ৰত্নোদচৰিতখনৰ কথাকে বেছিভাগ সমালোচকে উল্লেখ কৰে। ইয়াৰ অলপ পাছত (চৈধ্য শতিকা) অপ্ৰমাদী কবি মাধৱ কন্দলিৰ ৰামায়ণখনে (বৰাহী ৰজা মহামণিক্যৰ পৃষ্ঠপোষকতাত ৰচনা কৰা) কিন্তু অসমীয়া সাহিত্যৰ এটা অতি উন্নত স্তৰৰ সাক্ষ্য বহন কৰে।” অসমীয়া সাহিত্যৰ বুৰঞ্জীত এই সময়ছোৱাক প্ৰাক্-শংকৰী যুগ বুলি কোৱা হৈছে। ভাষাতাত্ত্বিক দিশেৰে বিচাৰ কৰিলে এই সময়ৰ ভাষাৰ বিশেষ বিশেষত্ব পৰিলক্ষিত হয়।

প্ৰাক্-শংকৰী যুগ বুলিলে তেৰ শতিকাৰ প্ৰাৰম্ভৰ পৰা পোন্ধৰ শতিকাৰ শেষ ভাগলৈকে সময় নিৰ্ধাৰণ কৰা হৈছে। এই সময়ছোৱাত হেম সৰস্বতী, কবিৰত্ন সৰস্বতী, ৰত্ন কন্দল, হৰিবৰ বিপ্ৰ আৰু মাধৱ কন্দলিৰ দ্বাৰা ৰচিত সাহিত্যৰাজিয়ে অসমীয়া ভাষাৰ নিদৰ্শন বহন কৰে। উল্লেখযোগ্য যে এই সময়ৰ সাহিত্যৰাজিত প্ৰয়োগ হোৱা অসমীয়া ভাষাৰ নিতুল ৰূপলৈ লক্ষ্য কৰিলে ইয়াৰ এক দীৰ্ঘকালীন সাহিত্যিক পৰম্পৰা থকাৰ কথা অনুমান কৰিব পাৰি। এই যুগৰ ভাষাৰ গতিধাৰা বিচাৰ কৰিবলৈ সাহিত্যিক সমলৰ ভিতৰত প্ৰত্নোদচৰিত, ব্ৰহ্মবাহনৰ যুদ্ধ, লৱ-কুশৰ যুদ্ধ, তাম্ৰধ্বজৰ যুদ্ধ, সাত্যকি প্ৰৱেশ আৰু সপ্তকাণ্ড ৰামায়ণেই প্ৰধান। এইখিনিতে মনকৰিবলগীয়া কথাটো হৈছে হেম সৰস্বতীৰ প্ৰত্নোদচৰিতৰ ভাষাৰ সৈতে এই সময়ৰ অন্য সাহিত্যৰ ভাষাৰ কিছু পৃথকতা পৰিলক্ষিত হয়। হেম সৰস্বতীক বাদ দি বাকী সাহিত্যিকসকলৰ আখৰ জেঁটনি আধুনিক অসমীয়া ভাষাৰ ওচৰ চপা।

প্ৰাক্-শংকৰী যুগৰ ভাষা বুলিলে কিছুমান বিশেষ বৈশিষ্ট্য চকুত

পৰে। সেইবোৰৰ ভিতৰত—

ক) ধ্বনিতাত্ত্বিক বৈশিষ্ট্য :

১) প্ৰাক্-শংকৰী যুগত যুক্তাক্ষৰৰ প্ৰৱণতা কম আছিল। ভাষা পৰিৱৰ্তনৰ নিয়ম অনুসৰি লোপ, স্বৰভঙিৰ বাবে বহু যুক্তাক্ষৰ সৰল ৰূপ ধাৰণ কৰিছিল—

প্ৰহৰ > পহৰ

কবি > কই

দৰ্শন > দৰশন

ভক্ত > ভকত

২) হ্রস্ব-দীৰ্ঘস্বৰৰ পাৰ্থক্যহীনতা প্ৰাক্-শংকৰী যুগৰ ভাষাৰ আন এটা বৈশিষ্ট্য।

সীতা > সিতা

তিৰী > তিৰি

৩) শ, য, স সংস্কৃতৰ এই ধ্বনি কেইটাৰ নিজস্ব ধ্বনি গুণ হেৰুৱাবলৈ আৰম্ভ কৰিছিল প্ৰাক্-শংকৰী যুগৰ সাহিত্যত। তিনিওটা ধ্বনি পাৰ্থক্যহীনতাত ব্যৱহাৰ হোৱা পৰিলক্ষিত হয়। তদুপৰি পদৰ মাজত বা অন্তত থকা শ, য-ৰ ঠাইত খ ব্যৱহাৰ পৰিলক্ষিত হয়—

আকাশ - আকাষ

নাসা - নাখা

৪) দন্ত্য আৰু মূৰ্ধণ্য ধ্বনিৰ অভেদ প্ৰয়োগ হয়। উল্লেখযোগ্য যে প্ৰহ্লাদচৰিতত মূৰ্ধণ্য ধ্বনিৰ প্ৰয়োগ নাছিল। যেনে—

দক্ষিণ - ডাহিন

কনিষ্ঠ - কনিষ্ত

৫) প্ৰাক্-শংকৰী যুগৰ সাহিত্যত ক্ষ ধ্বনি খ/খ্য/খে হৈছে। যেনে—

কক্ষ - কাখ

ক্ষমা - খেমা

উল্লেখযোগ্য যে তৎসম বা অৰ্ধ তৎসম ৰূপৰ ক্ষেত্ৰত ক্ষ অপিবৰ্তনীয়ভাৱে ব্যৱহাৰ হৈছে। যেনে অলক্ষিত। বহু সময়ত খ্য-ৰ ঠাইত ক্ষ-ৰ প্ৰয়োগ হয়। যেনে— কুখ্যাতি > কুক্ষীয়াতি

৬) প্ৰাক্-শংকৰী যুগত ৰ ধ্বনি অ/য়/ই/উ আৰু য ধ্বনিৰ ঠাইত জ, পদৰ আদি বা মাজত থকা য জ/আ হোৱা পৰিলক্ষিত হয়।

গোদাৱৰী > গোদাঅৰি

দিৱস > দিয়স

সেৱ > সেউ

বিয়োগ > বিজোগ

৭) প্ৰাক্-শংকৰী যুগৰ আখৰ-জোঁটনি অন্য এটা দিশ হৈছে নাসিক্য ধ্বনিৰ ওপৰত চন্দ্ৰবিন্দুৰ ব্যৱহাৰ।

খ) ৰূপতাত্ত্বিক বৈশিষ্ট্য

১) প্ৰাক্-শংকৰী যুগৰ বিভক্তি চিহ্নবোৰ আধুনিক অসমীয়া ভাষাৰ সৈতে প্ৰায় একেধৰণে ব্যৱহাৰ হৈছিল।

প্ৰথমা বিভক্তি - শূন্য/এ

দ্বিতীয়া বিভক্তি - শূন্য/ক

তৃতীয়া বিভক্তি - এ, এৰে, দ্বাৰা

চতুৰ্থ বিভক্তি - ক/লাগি (পৰসৰ্গ)

পঞ্চমী বিভক্তি- হন্তে (পৰসৰ্গ) কিছুক্ষেত্ৰত পৰাও ব্যৱহাৰ হৈছিল।

ষষ্ঠী বিভক্তি - এ, ই, ত

২) সৰ্বনাম

প্ৰথম পুৰুষ

একবচন :

মান্য : মই, মঞি, ময়ি, আমি

তিৰ্যক : মো, আসা, মোহো

বহুবচন :

মান্য : আমি, আমিসব

দ্বিতীয় পুৰুষ :

একবচন :

মান্য : তুমি, তৰ, তজু

তিৰ্যক : তই, তঞি

বহুবচন :

মান্য : তোমাৰ, তুমিসৰ

তিৰ্যক : তুচ্ছ, তোৰা, তোঠে

তৃতীয় পুৰুষ :

একবচন :

মান্য : সি, তাই

তিৰ্যক : তা, তাহা

বহুবচন : আহাৰ, তাহাৰ, তেহোসব, তাহাক

৩) প্ৰাক্-শংকৰী যুগৰ ভাষাৰ আন এটা বৈশিষ্ট্য হৈছে বচন নিৰ্ণয় পদ্ধতি। প্ৰাক্-শংকৰী যুগত একবচনৰ পৰা বহুবচন কৰিবলৈ তিনিটা উপায় অৱলম্বন কৰা পৰিলক্ষিত হয়—

ক) প্ৰত্যয় সংযোগ কৰি

ঠে - আমাঠেৰ

হা - আহাৰ, তাহাৰ

খ) সমষ্টিবাচক শব্দ যোগ কৰি

দল : দশদিশ ছানি যেন কালমেঘদলে

বিস্তৰ : বিস্তৰ ফুৰিলো দিগ্বিজয়ৰ কাজে

গ) দ্বিৰুক্তিৰ সহায়ত

শাৰী শাৰী - শাৰী শাৰী প্ৰকাশয় সবে নগৰৰ

মনে মনে - মনে মনে যেন বিধিয়ে চলয়

৪) প্ৰাক্-শংকৰী যুগত লিংগভেদ কৰিবলৈ কেতবোৰ নিয়ম অৱলম্বন কৰা পৰিলক্ষিত হয়—

ক) স্ত্ৰী আৰু পুৰুষবাচক পৃথক শব্দৰ প্ৰয়োগেৰে—

পিতা - আই

ভাই - বহিনী

খ) ই/ঈ আৰু নী/ইনী প্ৰত্যয় যোগ কৰি

দুখী - দুখিনী

মিতা - মিতিনী

তৰুণ - তৰুনী

গ) কিছুমান নিৰ্দিষ্ট স্ত্ৰীবাচক শব্দৰ প্ৰয়োগেৰে

বিধৱা, সতিনী, ধাই

৫) প্ৰাক্-শংকৰী যুগৰ ভাষাত নিৰ্দিষ্টতাৰ বাচক প্ৰত্যয় ব্যৱহাৰৰ ক্ষেত্ৰত আধুনিক অসমীয়া ভাষাৰ সৈতে সাদৃশ্য পৰিলক্ষিত হয়। যেনে—

খন/খান/খানি - সিকালতো নেদেখি এখন নগৰ

যুৰি - কুশৰ খৰমযুৰি আছে তাস্ক দিল

একেদৰে বিশেষণ, ক্ৰিয়া, ক্ৰিয়াৰ কাল ব্যৱহাৰতো প্ৰাক্-শংকৰী যুগৰ ভাষাৰ বিশেষত্ব পৰিলক্ষিত হয়।

গ) শব্দগত বৈশিষ্ট্য : প্ৰাক্-শংকৰী যুগৰ ভাষাৰ বৈশিষ্ট্যময় কৰিছে কবি-সাহিত্যিকসকলে ব্যৱহাৰ কৰা শব্দসম্ভাৰে। তৎসম, অৰ্ধ-তৎসম, তদ্ভৱ শব্দৰ পৰা আৰম্ভ কৰি নানা অনা-আৰ্য, আৰৱী-পাৰ্চী শব্দৰ বহুল ব্যৱহাৰ প্ৰাক্-শংকৰী যুগৰ সাহিত্যত পৰিলক্ষিত হয়।

তৎসম : হৃদীকেশ, চৰণ, তৃণ, মৃত্যু

অৰ্ধ-তৎসম : দগধ, ভকত, তপসী, অগনি

অনা-আৰ্য : গৰক, জিৰা

আৰৱী-পাৰ্চী : বাকী, দেৱান, খুন, ফৰমান

প্ৰাক্-শংকৰী যুগত ব্যৱহাৰ কৰা বিভিন্ন শব্দৰাজিৰ ভিতৰত—

১। সম্বন্ধবাচক শব্দ : পিতামহ, আই, বাই, ভাগিন, বহিনাই, ভাতিজে ইত্যাদি

২। গছ-লতিকা সম্পৰ্কীয় শব্দ : বদৰিকা, তেন্তেলী, গুৱা অশোক

৩। ফল-মূলৰ নাম : পদ্ম, জাম্ব, কণ্ঠাল, কমলা

৪। খেল-ধেমালিবাচক শব্দ : পাশা, জুৱা, মালযুজ

৫। অংগ-প্ৰতংগবাচক শব্দ : মুণ্ড, চক্ষু, কৰ্ণ, নাসা

৬। চৰাই-চিৰিকটি : কোকিল, মাখি, কুপটি

৭। জীৱ-জন্তুৰ নাম : শৃগাল, গণ্ড, গদৰ্ভ

৮। জাতি, ব্যৱসায় সম্বন্ধীয় শব্দ : ব্ৰাহ্মণ, ক্ষত্ৰিয়, নট, নটি, বৈশ্য, চণ্ডাল

৯। গালি-গালাজ জাতীয় শব্দ : নিলাজ, পাপীষ্ঠ, বৰ্বৰ, নাগিনী, ৰাক্ষসিনী

প্ৰাক্-শংকৰী যুগৰ ভাষাৰ সঁতিটো শংকৰী যুগতে প্ৰায় একেদৰে সংৰক্ষিত হৈ আছে। প্ৰাক্-শংকৰী যুগৰ ভাষিক বৈশিষ্ট্যৰ সৈতে শংকৰী যুগতো সমপৰ্যায়ৰ বৈশিষ্ট্য বিৰাজমান যদিও এই সময়তে শংকৰদেৱৰ সময়ত ব্ৰজাবুলী ভাষা নামৰ আন এক ভাষিক ৰূপৰ জন্ম হৈছিল।

ব্ৰজাবুলী হৈছে এটা কৃত্ৰিম সাহিত্যিক ভাষা। ড° সত্যেন্দ্ৰনাথ শৰ্মাৰ মতে, “এই ব্ৰজাবুলী বৈষ্ণৱসকলে সৃষ্টি কৰা এটা কৃত্ৰিম সাহিত্যিক ভাষা, ই মৈথিলী ভাষাৰ লগত অসমীয়া ভাষাৰ সংমিশ্ৰণ।” অসমীয়া ব্ৰজাবুলি ভাষাৰ সময় ষোড়শ শতিকাৰ পৰা অষ্টাদশ শতিকালৈ চলি আছিল বুলি অনুমান কৰা হয়। শংকৰদেৱকে মুখ্য কৰি

এই সময়ৰ বৈষ্ণৱ সাহিত্যিকসকলে বৰগীত, অংকীয়া নাট আৰু ভক্তিমূলক গীত-পদ কিছুমানৰ এই ভাষা ৰূপৰ ব্যৱহাৰ কৰা হৈছিল। শ্ৰীমন্ত শংকৰদেৱৰ “মন মেৰি চৰণহি লাগু” বৰগীতটোৰ জৰিয়তে অসমীয়া ব্ৰজাবুলি ভাষাৰ আৰম্ভণি ঘটে। বিৰিঞ্চি কুমাৰ বৰুৱাই মন্তব্য কৰিছে যে ব্ৰজাবুলি (অসমীয়া) হ’ল “a mixed Assamese language।” শংকৰদেৱৰ সময়ত গঢ় লৈ উঠা ব্ৰজাবুলি ভাষাৰ ভাষিক দিশলৈ লক্ষ্য কৰিলে কেতবোৰ বৈশিষ্ট্য চকুত পৰে। সেইবোৰৰ ভিতৰত—

ক) ধ্বনিগত বৈশিষ্ট্য :

১) স্বৰধ্বনি ব্যৱহাৰৰ ক্ষেত্ৰত হ্ৰস্ব-দীৰ্ঘৰ পাৰ্থক্যহীনতা।

শৰীৰ > সৰিৰ

নাৰী > নাৰি

২) দ্বন্দ্ব-মূৰ্ধণ্য ধ্বনিৰ ব্যৱহাৰৰ ক্ষেত্ৰত পাৰ্থক্য স্পষ্ট যদিও ন/ণ-ৰ ক্ষেত্ৰত পাৰ্থক্যহীনতা। যেনে—

মণি > মনি

গণ > গন

৩) শ, ষ, স-ৰ ঠাইত স আৰু জ, য-ৰ ঠাইত জ ধ্বনি ব্যৱহাৰৰ প্ৰৱণতা পৰিলক্ষিত হয়।

নাশ > নাস

বিষ > বিস

যত > জত

৪) শ্ৰুতিধ্বনি ‘ৱ’ আৰু য-ৰ প্ৰয়োগ কম, এইবোৰৰ সলনি অ/আ/এ আদিৰ প্ৰয়োগ পৰিলক্ষিত হয়।

৫) পদৰ শেষত খ, স্বৰ- মধ্যস্থিত মহাপ্ৰাণ ধ্বনিবোৰ ‘হ’ হোৱা পৰিলক্ষিত হয়।

হৰিষ > হৰিখে

বিধি > বিহি

মেঘ > মেহ

৬) স্বৰভক্তি ব্ৰজাবুলি ভাষাৰ অন্যতম এটা বৈশিষ্ট্য—

শক্তি > সকতি

দৰ্প > দৰপ

৭) সংযুক্ত ব্যঞ্জনৰ ক্ষেত্ৰত সৰলীকৰণৰ প্ৰৱণতা পৰিলক্ষিত হয়।

ক্ষম্ব > কম্ব

স্থিৰ > থিৰ

খ) ৰূপতাত্ত্বিক বৈশিষ্ট্য

১) ব্ৰজাবুলি ভাষাত ব্যৱহাৰ কৰা বহুবচনৰ ৰূপবোৰ আধুনিক অসমীয়া ভাষাৰ সৈতে প্ৰায় সমপৰ্যায়ৰ। যেনে—

লোক - আহে সভাসদ লোক

গণ - চলে সৰে সখিগণ

বন্দ - নূপবন্দ

২) বিভক্তি প্ৰয়োগৰ ক্ষেত্ৰত আধুনিক অসমীয়া ভাষাৰ সৈতে

প্ৰায় একে।

প্ৰথমা বিভক্তি : এ - গোপসৰে প্ৰাৰ্থনা কৰল
দ্বিতীয় বিভক্তি : ক - হাবাক সৰ্বলোকে পূজয়
তৃতীয় বিভক্তি : এ - পৰম হৰিসে কৃষ্ণক সমিপ লল
চতুৰ্থী বিভক্তি : তে/ইতে - কান্দিতে লাগিল
পঞ্চমী বিভক্তি : ক/প্ৰতি - শ্ৰীকৃষ্ণক প্ৰতি
ষষ্ঠী বিভক্তি : ব - তাহেৰ প্ৰাৰ্থনা ভংগ কয়লো

৩) সৰ্বনামৰ ক্ষেত্ৰত প্ৰাক্-শংকৰী যুগৰ সৈতে সাদৃশ্য পৰিলক্ষিত হয়। যেনে— হামাৰ, হামি, তোহাৰি, হামাক, হামু ইত্যাদি।

ইয়াৰ পাছতে অসমীয়া সাহিত্যৰ ক্ষেত্ৰত বহুখিনি নতুনত্ব আহিছিল। শংকৰদেৱৰ ঠিক পাছতে অসমীয়া সাহিত্যৰ ইতিহাসত গদ্য জন্ম হৈছিল ভট্টদেৱৰ হাতত। ই অসমীয়া ভাষাৰ বাবেও এটা বিশেষ বিষয়। ভট্টদেৱৰ গদ্যত তৎসম শব্দৰ যথেষ্ট ব্যৱহাৰ হোৱা পৰিলক্ষিত হয়। ড° বাণীকান্ত কাকতিৰ মতে, “ইমান দিনৰ আগতে কথা-শৈলীৰ এক নমুনা দাঙি ধৰা হিচাপে আদৰ্শীয় হ’লেও এই কথানুবাদত ভাষাতাত্ত্বিক দৃষ্টিকোণৰ পৰা চালে বিশেষত্ব প্ৰায় নোহোৱাৰ দৰে। শব্দচয়ন সংস্কৃত শব্দেৰে ভাৰাক্ৰান্ত আৰু ভাষাটোও কথা ৰূপক বাট-এৰি দিয়া পদ্য লিখকসকলৰ ভাষাতকৈ কম ঘৰুৱা বৈয়াকৰণিক ৰূপবোৰেও আধুনিকতাৰ ফালে সৰলীকৰণ নেদেখুৱায়। গতিকে এই গদ্যই সমসাময়িক কথিত ভাষাৰ কোনো ধাৰণা নিদিয়ে। কিন্তু ইমানখিনি সমালোচনাৰ পাছতো ভট্টদেৱৰ গদ্যৰ ভাষাত চকু দিলে তদুৰ শব্দৰ ব্যৱহাৰে সুন্দৰভাৱে হোৱা পৰিলক্ষিত হয়। এইসমূহৰ বাহিৰেও ড° ৰমেশ পাঠকে ভট্টদেৱৰ গদ্যৰ কেতবোৰ ভাষিক বৈশিষ্ট্য উল্লেখ কৰিছে। তাৰ ভিতৰত—

১। ভট্টদেৱৰ ভাষা সংস্কৃতগন্ধী, কথ্য ৰূপৰ চানেকি নহয়। ইয়াতে বিৰিঞ্চি কুমাৰ বৰুৱাৰ মত উল্লেখ কৰিব পাৰি “ভট্টদেৱৰ লেখনিত অসমীয়া গদ্যই ব্যাকৰণসম্মত এটি সুনিৰ্দিষ্ট ৰূপ গ্ৰহণ কৰে।”

২। যেনে-তেবে, যি-সি, যদি বোলা আদি শব্দেৰে বক্তব্য আৰম্ভ হৈছিল।

৩। ‘ন’ ক্ৰিয়াৰ আগত বহিন্‌ঞৰ্থক কৰা হয়—নসাধে, নহে ইত্যাদি।

৪। সৰ্বনামৰ ব্যৱহাৰ

প্ৰথম পুৰুষ : মই, মঞি, মোৰ, মোত, আমাৰ, আমাত

দ্বিতীয় পুৰুষ :

তুচ্ছাৰ্থত : তই, তঞি, তাৰ

মান্যার্থত : সি, তেঞে, তাই, তাৰা

৫। বহুবচনাত্মক প্ৰত্যয়বোৰ আধুনিক অসমীয়াৰ সৈতে সাদৃশ্য আছে। যেনে—

সৰ : দেৱসৰ

সকল : সকল দেৱগণ প্ৰকাশে

শংকৰোত্তৰ যুগত অসমীয়া ভাষাত অধ্যয়ন এটা গুৰুত্বপূৰ্ণ বিষয়। এই সময়ত ভাষাৰ ইতিহাসত দুটা ধাৰা প্ৰবাহিত হৈ আছিল— চৰিতপুথিৰ ভাষা আৰু বুৰঞ্জীৰ ভাষা। গতিকে একে সময়তে দুই ধৰণৰ

ভাষাশৈলীয়ে অসমীয়া সাহিত্যত বৈশিষ্ট্যৰ সৃষ্টি কৰিছিল।

ক) চৰিত পুথিৰ ভাষা : চৰিত পুথিৰ ভাষা শংকৰী যুগৰ ভাষাশৈলীৰ সৈতে একে ধৰাতলত গঢ় লৈছে। প্ৰকৃততে চৰিত পুথিৰ ভাষাই সত্ৰীয়া পৰিবেশত গঢ় লৈ উঠা বিশেষ ভাষিক ৰূপৰ প্ৰতিনিধিত্ব কৰে। উল্লেখযোগ্য যে চৰিত পুথিৰ ভাষাৰ ধ্বনিতাত্ত্বিক দিশৰ সৈতে শংকৰী যুগৰ ভাষা প্ৰায় সমপৰ্যায়ৰ, আনহাতে ৰূপতাত্ত্বিক দিশৰ কেতবোৰ বৈশিষ্ট্য হৈছে—

১) আধুনিক অসমীয়া ভাষাত ব্যৱহাৰ হোৱা বিভক্তি চিহ্নৰ সৈতে চৰিত পুথিৰ বিভক্তিৰ সাদৃশ্য পৰিলক্ষিত হয়।

প্ৰথমা : এ - ভাগতি এ

অপাদান কাৰকৰ ক্ষেত্ৰত “তেৰ পৰা” দৰে সৰ্গৰ ব্যৱহাৰ পৰিলক্ষিত হয়।

কৰ্তে (কৰ পৰা) তাৰৰ্তে (তাৰ পৰা)

২) ক্ৰিয়াৰ কাল বাচক ৰূপৰ ক্ষেত্ৰত আধুনিক অসমীয়া ভাষাৰ দৰে পুৰুষবাচক চিহ্ন যোগ হয়—

প্ৰথমা পুৰুষ : ওঁ, নিওঁ, কহো

দ্বিতীয় পুৰুষ :

মান্য - আঃ কাৰ লোৱা

তুচ্ছ - অ : খুৰ ধৰাইছ

তৃতীয় পুৰুষ : এ - পূজে, কৰে, কই, লই

৩) পাচনী ধাতুৰ প্ৰয়োগ এনেধৰণৰ—

এৰুৱাব, পঢ়াইছে দলালে

৪) স্বাৰ্থিক প্ৰত্যয় :

গৈ - সোমালগৈ নি - দলালেনি

হি - কৰেহি

চৰিত পুথিৰ ভাষাত অসমাপ্ত বাক্য, বক্তব্যৰ সৰলতা, ফকৰা যোজনাৰ সাৰ্থক প্ৰয়োগ কৰা পৰিলক্ষিত হৈছে। তদুপৰি বিদেশী ভাষাৰ প্ৰয়োগ চৰিত পুথিৰ ভাষাত সীমিত। ইয়াৰ পৰিৱৰ্তে কামৰূপী উপভাষাৰ বহুল প্ৰয়োগ পৰিলক্ষিত হয়।

খ) বুৰঞ্জীৰ ভাষা : অসমীয়া সাহিত্যৰ ইতিহাসত বুৰঞ্জী সাহিত্য আহোমসকলৰ শ্ৰেষ্ঠ অৱদান। উল্লেখযোগ্য যে এই শ্ৰেণীৰ সাহিত্য আদিতে টাই ভাষাত লিখা হৈছিল যদিও সপ্তদশ শতিকাৰ পৰা অসমীয়া ভাষাত লিখিবলৈ আৰম্ভ কৰিছিল। ই প্ৰমাণ কৰে যে ছয়শ বছৰীয়া আহোমসকলৰ ৰাজত্বৰ ফলত বহু টাইমূলীয়া শব্দৰ অস্তিত্ব অসমীয়া সাহিত্যত পৰিলক্ষিত হয়। বুৰঞ্জীৰ ভাষাই অসমীয়া ভাষাক গতানুগতিকতাৰ পৰা উলিয়াই আনি আধুনিক অসমীয়া ভাষাৰ গঢ় দিবলৈ আৰম্ভ কৰিলে। ৰমেশ পাঠকৰ ভাষাত, “অসমীয়া বুৰঞ্জীৰ ভাষা বৰ প্ৰাঞ্জল। অনাৱশ্যকীয় বা বৰ্ণনাৰ বাহুল্য নাই। ফকৰা যোজনা আদিৰ প্ৰয়োগেৰে বৰ্ণনীয় বিষয়ক উজ্জ্বলতা দান কৰা হৈছে।” বুৰঞ্জীৰ ভাষাৰ কেইটামান বৈশিষ্ট্য হৈছে—

১) বুৰঞ্জীৰ ভাষাত সংস্কৃত আৰু অসমীয়া মান্য ভাষাৰ ধ্বনি কিছুমানৰ বিশেষভাৱে পৰিৱৰ্তন হোৱা পৰিলক্ষিত হয়—

ক্ষ > খ - পৰীখিত

শ > খ - দখৰথী

ৰ > ল - শৰীল

২) বুৰঞ্জীৰ ভাষাত নিম্ন স্বৰধ্বনিৰ সলনি উচ্চ স্বৰৰ ব্যৱহাৰ পৰিলক্ষিত হয়—

সুধা > সোধা সাজিছি > সাজিছে

৩) বুৰঞ্জীৰ ভাষাত পৰম্পৰাগতভাৱে প্ৰাচীন অসমীয়া ভাষাৰ কেতবোৰ ৰূপ পৰিলক্ষিত হয়—

কহিলন্তু, পঞ্চি-পঠাই, তেবেসে, ধৰিবাক, মঞি

৪) বুৰঞ্জীৰ ভাষাত তৎসম, অৰ্ধতৎসম, তদ্ভৱ শব্দৰ প্ৰয়োগ হোৱাৰ দৰে টাইমুলীয় বহু শব্দ অসমীয়া ভাষাত প্ৰৱেশ কৰে। যেনে চৌখাম কৰি, চকলং, লাও, হোলোং ইত্যাদি।

৫) ৰূপতাত্ত্বিক দিশত বুৰঞ্জীৰ ভাষা আধুনিক অসমীয়া ভাষাৰ প্ৰায় সমপৰ্যায়ৰ প্ৰত্যয়, বিভক্তিকে আদি কৰি সৰ্বহসংখ্যক ক্ষেত্ৰত আধুনিক অসমীয়া ভাষাৰ সৈতে সাদৃশ্য আছে।

ইয়াৰ পাছতে দুই-এখন ব্যৱহাৰিক জ্ঞানসম্পৰ্কীয় গ্ৰন্থ, অনুবাদ আদিৰ বাহিৰে তেনেকৈ বিশেষ ভাষিক সমল বিচাৰি পোৱা নাযায়। ইফালে আহোম ৰাজ্যৰ আভ্যন্তৰীণ বিদ্রোহ, ইংৰাজৰ অসম আধিপত্যত লাহে লাহে অসমীয়া মানুহে ভাষা-সাহিত্য-সংস্কৃতিৰ চৰ্চাৰ ফালে পিঠি দিবলৈ আৰম্ভ কৰে। তাৰ মাজতে অসমত ইংৰাজ সাম্ৰাজ্যৰ প্ৰতিষ্ঠা হোৱাৰ পাছত বংগদেশৰ পৰা অহা লোকসকলে ইংৰাজসকলক উচটাই অসমৰ পঢ়াশালি, অফিচ-আদালতৰ পৰা অসমীয়া ভাষাক বিতাড়িত কৰে ১৮৩৬ চনৰ পৰা ১৮৭৩ চনলৈকে। অসমীয়া ভাষাৰ বিকাশ যাত্ৰাৰ ই এটা ডাঙৰ প্ৰত্যাহ্বান হিচাপে থিয় দি উঠে। কিন্তু তাৰ মাজতে খ্ৰীষ্টধৰ্ম প্ৰচাৰ কৰিবলৈ বাধ্য আমেৰিকান মিছনেৰীসকল আহে। কিন্তু তেওঁলোকৰ উদ্দেশ্য পূৰণৰ প্ৰথম প্ৰত্যাহ্বান আছিল অসমৰ সেই সময়ৰ ভাষা সমস্যা। গতিকে এই সমস্যাক ওৰ পেলাই তেওঁলোকে অসমীয়া ভাষাক পুনৰ্জীৱিত কৰিবলৈ হাতে-কামে লাগি যায়। ফলস্বৰূপে কেইখনমান সৰু সৰু ধৰ্ম সম্পৰ্কীয় গ্ৰন্থ অসমীয়া ভাষাত প্ৰকাশ লাভ কৰে। ইয়াৰ মাজতে ১৮৩৯ চনত ৰবিনছন চাহাবে প্ৰকাশ কৰা “A Grammar of Assamese Language”ই অসমীয়া ভাষাৰ ইতিহাসক যুগান্তৰ আনে। গ্ৰন্থ প্ৰকাশৰ মাজতে অসমীয়া ভাষাটো পুনৰুদ্ধাৰ কৰা প্ৰচেষ্টা সীমাবদ্ধ নকৰি কাগজ-পত্ৰৰ মাজেৰেও চৰকাৰৰ ভুল আঙুলিয়াই দিয়ে। এওঁলোকক সংগ দিছিল আনন্দৰাম ঢেকিয়াল ফুকনকে মুখ্য কৰি কেইজনমান উদ্যমী অসমীয়া যুৱকে। এই ভাষিক আন্দোলনৰ ফলশ্ৰুতিত প্ৰকাশ পাইছিল ১৮৪৬ চনত “অৰুণোদই” বাৰ্তালোচনী। ইয়াৰ জৰিয়তে অসমীয়া সাহিত্যৰ বুকুত আধুনিকতাৰ টোৱে উকমুকনি আৰম্ভ কৰিছিল। তাৰ পাছতে অসমীয়া ভাষাৰ বৈশিষ্ট্য আলোচনা কৰি ১৮৪৮ চনত ড° নাথন ব্ৰাউনে Grammatical Notices of the Assamese Language প্ৰকাশ কৰে। ইয়াৰ বাহিৰেও বহু চেষ্টা-প্ৰচেষ্টাৰ মাজতে অসমীয়া ভাষাৰ উদ্ধাৰৰ অভিযান চলি আছিল। অৱশেষত ১৮৭৩ চনৰ ২৫ জুলাইত অসমীয়া ভাষাই হেৰুৱাই পেলোৱা মৰ্যাদা ঘূৰাই পাইছিল।

মিছনেৰীসকলে অসমীয়া বৰ্ণ-বিন্যাসৰ ক্ষেত্ৰত এক শৃংখলা

আনে। অৰুণোদয় যুগৰ ভাষা উচ্চাৰণভিত্তিক আছিল। সাধাৰণ মানুহে বুজি পোৱাকৈ এই সময়ত কথাবোৰ উপস্থাপন কৰিছিল। এই সময়ত পাশ্চাত্য বাক্য, গঠন-ৰীতিৰ সৈতে থলুৱা প্ৰকাশভংগীৰ সাৰ্থক মিশ্ৰণেৰে এক নতুন বাক্যৰীতি গঢ় লৈ উঠিছিল। এই সময়ৰ ভাষিক বৈশিষ্ট্য হৈছে—

১) হ্রস্ব স্বৰধ্বনিৰ প্ৰয়োগ বহুলতা। যেনে— পানি, পাপি, ৰূপ ইত্যাদি।

২) ৰ আৰু য-ৰ সীমিত ব্যৱহাৰ। যেনে— জোআ, সকলোএ, কৰোআ, অনুভও, স্বভাও, দিএ ইত্যাদি।

৩) ঙ > গ্য, ক্ষ > খ, ঢ > হ, ড > ৰ হোৱা দেখা যায়—

আঞ্জা > আগ্যা দক্ষিণ > দখিন

কাঢ়ি > কাৰ্হি গাড়ী > গাৰি

৪) উচ্চাৰণভিত্তিক লিখন পদ্ধতিৰ প্ৰচলন আছিল— গিয়ান, এন্দাজ, সম্পতি

৫) কিছুমান সুকীয়া শব্দৰ প্ৰয়োগ পৰিলক্ষিত হয়— অনেক (বহুতো), অসম ভাষা (অসমীয়া ভাষা), ৰাতিপুআ বেলিত (ৰাতিপুৱা সময়ত)।

৬) মিছনেৰীসকলে অসমীয়া ভাষাৰ শব্দসম্ভাৰত নতুন শব্দৰ সৃষ্টি কৰি লৈছিল—

লতা - পনিয়ল (আঙুৰ), শিলপানী (বৰফ), নগামাটি (কয়লা) ইত্যাদি।

৭) ঔপভাষিক ৰূপৰ যথেষ্ট ভাষিক সমল সেই সময়ৰ অসমীয়া ভাষাত পৰিলক্ষিত হয়— আকাল, তিৰি, তপিলা ইত্যাদি।

এইদৰে লাহে লাহে অসমীয়া ভাষাই সৰলীকৰণৰ ৰূপ এটা গ্ৰহণ কৰিছিল। প্ৰাক-শংকৰী যুগৰ পৰা নানা উত্থান-পতনৰ ইতিহাস আৰু বৈশিষ্ট্য সাৰটি লৈ অসমীয়া ভাষাই আধুনিক অসমীয়া ভাষাৰ গঢ় লৈ উঠে। এই সুদীৰ্ঘ পৰিক্ৰমাৰ ভাষিক স্থিতি মন কৰিবলগীয়া বৈশিষ্ট্য। উত্থান-পতনৰ এই বাটত অসমীয়া ভাষাৰ আংগিকতাত বহু পৰিৱৰ্তন আহিছে, বহু বৈশিষ্ট্য একে অৱস্থাতে আছে। অসমীয়া ভাষাৰ এই গতিটোৰ অধ্যয়নত যথেষ্ট প্ৰাসংগিকতা আছে। ❖

সহায়ক গ্ৰন্থৰাজি :

- ১। কাকতি, বাণীকান্ত : অসমীয়া ভাষা গঠন আৰু বিকাশ, চতুৰ্থ প্ৰকাশ-১৯৮৭, প্ৰকাশ, গুৱাহাটী।
- ২। গোস্বামী, উপেন্দ্ৰনাথ : অসমীয়া ভাষাৰ উদ্ভৱ, সমৃদ্ধি আৰু বিকাশ, চতুৰ্থ প্ৰকাশ-২০১৪, মণি-মাণিক প্ৰকাশ, পাণবজাৰ, গুৱাহাটী।
- ৩। পাঠক, ৰমেশ : অসমীয়া ভাষাৰ ইতিহাস, নৱম প্ৰকাশ, আগষ্ট-২০১৫, অশোক বুক ষ্টল, পাণবজাৰ, গুৱাহাটী।
- ৪। বৰুৱা, ভীমকান্ত : অসমীয়া ভাষা, দ্বিতীয় সংশোধিত প্ৰকাশ-২০০৬, বনলতা, ডিব্ৰুগড়।
- ৫। শৰ্মা, সত্যেন্দ্ৰনাথ : অসমীয়া সাহিত্যৰ সমীক্ষাত্মক ইতিবৃত্ত, দশম সংস্কৰণ-২০১৩, সৌমাৰ প্ৰকাশ, গুৱাহাটী।

সমাজতাত্ত্বিক দৃষ্টিভঙ্গীৰে নাৰী নিৰ্যাতন

✍ গায়ত্ৰী বসুমতাৰী

স্নাতকোত্তৰ তৃতীয় ষাণ্মাসিক, অসমীয়া বিভাগ

সৃষ্টি মানে নাৰী। নাৰীক জগতৰ সৃষ্টিৰ আধাৰ বুলি বিশ্ব মানৱে গণ্য কৰে। নাৰীক বাদ দি সৃষ্টি কেতিয়াও সম্ভৱ হ'ব নোৱাৰে। মানৱ জাতিৰ সৃষ্টিৰ ঘাই শিপাডালেই হৈছে নাৰী। নাৰী অবিহনে পৃথিৱীৰ সকলো অস্তিত্বহীন, আমি জানো যে বিনন্দীয়া পৃথিৱীত বাস কৰা জীৱৰ ভিতৰত মানুহ নামৰ জীৱবিধেই দাবী কৰে আমি শ্ৰেষ্ঠ জীৱ। অতীজৰে পৰা মানুহৰ চিন্তাধাৰা, বিচাৰ-বুদ্ধিয়েই সকলো জীৱতকৈ শ্ৰেষ্ঠ বুলি প্ৰমাণিত হৈ আহিছে। এইখন ধৰাত নাৰী অৰ্থাৎ মহিলাৰ ভূমিকা অতুলনীয়। এটা পৰিয়াল, সমাজ, দেশ আৰু বিভিন্ন দিশত উন্নত কৰিব পৰা শক্তি নাৰীৰ যথেষ্ট আছে। সেইবাবে কোৱা হয়— তিৰোতা ভাল মানেই সকলো ভাল। বিশেষকৈ সমাজ, পৰিয়াল, জাতি, দেশৰ উন্নতি হ'বলৈ হ'লে সেইখন পৰিৱেশত নাৰীৰ মৰ্যাদা উচ্চ হ'বই লাগিব। স্বামী বিবেকানন্দই নাৰী জাতিক সদায় মাতৃৰূপত সন্মান দিছিল। তেখেতৰ মুখেৰে পৱিত্ৰ উপদেশ নিগৰিছিল— “যি দেশে, যি জাতিয়ে, যি লোকে তিৰোতাক সন্মান নকৰে সেই দেশ, জাতি আৰু লোকসকলে মহান হ'ব পৰা নাই আৰু ভৱিষ্যতেও হ'ব নোৱাৰে।” গোটেই বিশ্বৰ চেতনা নাৰীৰ প্ৰেমেৰে আবদ্ধ। নাৰী অবিহনে সমগ্ৰ ধৰা হৈ পৰিব স্থবিৰ। তেনে মানৱ জীৱনত আমি সমাজত ঘটি থকা বিশৃংখল বিকৃত ঘটনাবোৰক লৈ প্ৰায়ে কিয় অপমানিত অনুভৱ কৰিবলগীয়া হওঁ? দৈনন্দিন সমাজত যিবিলাক অপ্ৰীতিকৰ ঘটনা আমি দেখিবলৈ-শুনিবলৈ পাওঁ তাত এচাম ব্যক্তিয়ে মহিলাক পণ্য সামগ্ৰীৰ দৰে ব্যৱহাৰ কৰে।

বৰ্তমান মহিলাৰ সমস্যা অতি ভয়াৱহ। অতীতৰ পৰাই নাৰীক খেলাৰ পুতলা বা সামগ্ৰীৰ দৰে ব্যৱহাৰ কৰে। দৈনন্দিন নাৰীৰ ওপৰত চলা অত্যাচাৰ, নিৰ্যাতন, ধৰ্ষণ, অপহৰণ, হত্যা ইত্যাদি, অতিকৈ দুখ লগা যে যৌতুকৰ বাবে নাৰীক অৰ্থাৎ বোৱাৰীক বিভিন্ন ধৰণৰ কাৰ্যকলাপেৰে হত্যা কৰা চৰিত্ৰবোৰ নাৰীৰ ওপৰত নিৰ্যাতন সঘনাই হৈছে। যৌতুকৰ বাবে বৰ্তমান শতিকাত মহিলাক হত্যা কৰাৰ সংখ্যা অনেক। এইক্ষেত্ৰত অপৰাধবোৰ বাধা দিবলৈ বহুত সজাগতাৰ ব্যৱস্থা হাতত ল'লেও সমাধান কৰিব পৰা নাই। মানৱ জাতিৰ উত্থানৰ ইতিহাসত নাৰীৰ ভূমিকা যথেষ্ট। উদাহৰণ দি শেষ কৰিব নোৱাৰি। নাৰীক বাদ দি মানৱ জাতিৰ, প্ৰকৃতিৰ ইতিহাস ৰচিব নোৱাৰি।

নাৰীয়ে পুৰুষৰ সমানে সমাজৰ বিভিন্ন অধিকাৰসমূহ বৰ্তমানো ভোগ কৰিব পৰা নাই। স্বাধীন মনোভাৱ লৈ ঘৰৰ পৰা ওলাই আহিলেও সমাজত কেতিয়াবা লজ্জিত হ'ব লগা হয়। যাৰবাবে মহিলাসকলে সুৰক্ষা বিচাৰি হাবাথুৰি খাবলগীয়া হয়। মন কৰিবলগীয়া যে দৈনন্দিন শিশু ধৰ্ষণ, হত্যা, ডাইনী সজাই হত্যা কৰি পেলাই থৈ যোৱা ঘটনাবোৰ চলি আছে। এনেকুৱা হৃদয় বিদাৰক ঘটনাই নাৰী সমাজক কঁপাই তুলিছে।

পথিলা খেদি ফুৰা ফুলকুমলীয়া তিনি বছৰৰ পৰা প্ৰায় দহ-বাৰ বছৰৰ শিশুক ধৰ্ষণ কৰি হত্যা কৰা, মহিলাক ধৰ্ষণ কৰি হত্যা কৰা আৰু নিৰ্দোষী মহিলাক টানি-আঁজুৰি ডাইনী সজাই বা সন্দেহ কৰি হত্যা কৰা বৰ্তমান আমাৰ সমাজত সংঘটিত হৈ আছে।

ধৰ্ষণ, হত্যা, অপহৰণৰ ক্ষেত্ৰত প্ৰায় পুৰুষৰ হাত থাকে। তথাপি বৰ্তমান বিভিন্ন দিশত নাৰী হত্যাৰ ক্ষেত্ৰত মহিলাক জগৰীয়া কৰিলেও ইমান ভুল নহ'ব। কিয়নো, বৰ্তমান মহিলাসকলৰ সমাজতো উচ্ছৃংখলতাই দেখা দিছে। স্বাধীন ভাবাপন্ন হৈ চিন্তা বিবেক বুজিব নোৱাৰাত বহুত মহিলাই বিপদত পৰিছে। সকলো আধুনিকতাই আৱৰি ধৰিছে। নিজৰ জাতীয় সংস্কৃতি, সাজ-পোছাক প্ৰায় সকলোবোৰকে নেওচি বৰ্তমান এচাম অত্যাধুনিক নাৰীৰ বাবে আধুনিকতাৰ সংজ্ঞা হৈ পৰিছে পশ্চিমীয়া সাজপাৰৰ লগতে পশ্চিমীয়া আদৰ-কাঁচাৰ অন্ধ অনুকৰণ। অত্যাধুনিক ভুল সংজ্ঞাৰে পৰিচালিত হৈ এই নাৰীসকলে আধুনিকতা, মুক্তমনা হ'বলৈ গৈ নিজৰ নাৰীত্বকে পদে পদে লাঞ্চিত কৰিছে। এইক্ষেত্ৰত প্ৰত্যেকজন অভিভাৱকৰ প্ৰথম দায়িত্ব হৈছে সন্তানটিৰ সুস্থ পৰিৱেশ অটুট ৰখাটো। বৰ্তমান দৈনন্দিন নাৰীৰ কিছুমান চৰিত্ৰই সমাজক চিন্তাত পৰিণত কৰি তোলে আৰু সেইবোৰ চৰিত্ৰই সুযোগৰ পাত্ৰ হৈ জপে-মখে মৃত্যুমুখত পৰা প্ৰায়ে দেখিবলৈ পোৱা যায়।

মহিলাৰ সমস্যা বা নিৰ্যাতন ৰোধ কৰিবলৈ নাৰী-পুৰুষ উভয়ে মূল শিক্ষাৰে শিক্ষা লোৱাৰ মানসিকতা থাকিব লাগিব। প্ৰাথমিক অৱস্থাতে নাৰীৰ সাৱধানতাৰ শিক্ষা থাকিব লাগিব। প্ৰাথমিক অৱস্থাতে নাৰীৰ সাৱধানতাৰ শিক্ষা থাকিব লাগিব। নিজৰ আত্মসন্মান তথা অস্তিত্ব বচাই ৰখাত সদায় সাৱধান হোৱা উচিত। প্ৰত্যেকেই উচিত শিক্ষা গ্ৰহণ কৰি সবল ব্যক্তিত্বৰে জীয়াই থকাৰ সমাজেও সদায় লক্ষ্য ৰখাটো অতি প্ৰয়োজন। কিয়নো, মানুহ মাত্ৰেই সমাজ আবদ্ধ। সেইবাবে ভাল-বেয়া দুয়োটাকে শাসন কৰা সমাজৰ কৰণীয়। আনফালে আকৌ মহিলাৰ প্ৰতি স্নেহশীল স্বভাৱ গঢ় দিয়াৰ বাবে সমাজত জাগৰণৰ সৃষ্টি কৰিব লাগিব। আইনৰ সন্মুখে বহল আলোচনা সদায় হোৱাটো লাভদায়ক।

নাৰী প্ৰকৃতিৰ অনুপম সৃষ্টি, যাৰ অবিহনে এই পৃথিৱীৰ কোনো অস্তিত্ব নাই বুলিয়েই ক'ব পাৰি। নাৰী সৃষ্টি আৰু প্ৰেৰণাৰ চিৰন্তন প্ৰতীক। সৃষ্টিৰ পাতনিৰে পৰা লক্ষ্য কৰিলে দেখা যায় যে, পুৰুষ-মহিলা উভয়ে উভয়ৰ পৰিপূৰক। গতিকে এইক্ষেত্ৰত দুয়োপক্ষই কৰ্তব্য পালনত আধ্যাত্মিকতা আৰু নেতৃত্বতাবে আগবাঢ়ি আহিলে নিশ্চয় আমাৰ সমাজত মহিলাসকল সুৰক্ষিত হ'ব। সেয়ে আমি নাৰী সমাজত একত্ৰিত হৈ অন্যায়েৰ বিৰুদ্ধে যুঁজিবলৈ মাৰ বান্ধি প্ৰভাৱশালী ভূমিকা গ্ৰহণ কৰিব লাগিব। ❖

দ্রৌপদী মুৰ্মু

প্ৰিয়ংকা কুমাৰী পণ্ডিত

দ্রৌপদী মুৰ্মু বৰ্তমান ভাৰতবৰ্ষৰ ৰাষ্ট্ৰপতি। ৰামনাথ কোবিন্দৰ পিছত তেওঁ ভাৰতৰ ১৫তম ৰাষ্ট্ৰপতি হিচাপে নিৰ্বাচিত হয়। ২০১৫ চনত তদানীন্তন ভাৰতৰ ৰাষ্ট্ৰপতিয়ে তেওঁক ঝাৰখণ্ডৰ ৰাজ্যপাল হিচাপে নিযুক্তি দিছিল। ৰাজ্যপাল পদত নিযুক্তি লাভ কৰা তেওঁ প্ৰথমগৰাকী জনজাতীয় মহিলা। ইয়াৰ লগতে তেওঁ ঝাৰখণ্ডৰ প্ৰথমগৰাকী মহিলা ৰাজ্যপাল আছিল। তেওঁ ওড়িশা বিধানসভাৰ ৰায়বংপুৰ বিধানসভা সমষ্টিৰ সদস্য আছিল। ভাৰতীয় জনতা পাৰ্টি আৰু বিজু জনতা দলৰ সন্মিলিত চৰকাৰত তেওঁ বাণিজ্য আৰু পৰিবহণ বিভাগৰ স্বতন্ত্ৰ ৰাজ্য আৰু মীন, পশুধন উন্নয়ন বিভাগৰ মন্ত্ৰী পদতো কাৰ্যনিৰ্বাহ কৰিছিল।

ৰাজনীতিত প্ৰৱেশ কৰাৰ আগতে, তেওঁ ১৯৭৯ চনৰ পৰা ১৯৮৩ চনলৈ ৰাজ্যিক জলসিঞ্চন আৰু শক্তি বিভাগত কনিষ্ঠ সহায়ক হিচাপে কাম কৰিছিল, আৰু তাৰ পিছত ১৯৯৭ চনলৈকে ৰায়বংপুৰৰ শ্ৰীঅৰবিন্দ ইণ্ডিগ্ৰেল শিক্ষা কেন্দ্ৰত শিক্ষক হিচাপে কাম কৰিছিল। ২০২২ চনৰ জুন মাহত বিজেপিয়ে মুৰ্মুক ২০২২ চনৰ নিৰ্বাচনৰ বাবে ৰাষ্ট্ৰীয় গণতান্ত্ৰিক মিত্ৰজোঁটৰ (এন ডি এ) ৰাষ্ট্ৰপতি পদৰ প্ৰাৰ্থী হিচাপে মনোনীত কৰে। ২০২২ চনৰ জুলাই মাহত তেওঁ দেশৰ সৰ্বকনিষ্ঠ নিৰ্বাচিত ৰাষ্ট্ৰপতি হয়। তেওঁ হৈছে ভাৰতৰ স্বাধীনতাৰ পিছত জন্মগ্ৰহণ কৰি ৰাষ্ট্ৰপতি নিৰ্বাচিত হোৱা প্ৰথম জনজাতীয় ৰাজনীতিবিদ।

প্ৰাৰম্ভিক জীৱন :

১৯৫৮ চনৰ ২০ জুন তাৰিখে ওড়িশাৰ ময়ূৰভঞ্জ জিলাৰ বৈদাপচি গাঁৱত দ্ৰৌপদী মুৰ্মুৰ জন্ম হৈছিল। তেওঁৰ পিতৃৰ নাম বিৰাধি নাৰায়ণ তুদু। তেওঁলোক চাওতাল জনজাতিৰ অন্তৰ্ভুক্ত। তেওঁ ভূৱনেশ্বৰৰ ৰামা দেৱী মহিলা মহাবিদ্যালয়ৰ পৰা কলা শাখাৰ স্নাতক উপাধি গ্ৰহণ কৰিছিল। তেওঁ ৰায়বংপুৰত অৱস্থিত শ্ৰীঅৰবিন্দ অখণ্ড শিক্ষা আৰু গৱেষণাৰ সন্মানীয় সহকাৰী অধ্যাপিকা হিচাপে কাম কৰিছিল। তাৰপিছত তেওঁ ওড়িশাৰ জলসিঞ্চন বিভাগত কনিষ্ঠ সহকাৰী হিচাপে কৰ্মৰত আছিল। ১৯৯৭ চনত তেওঁ ভাৰতীয় জনতা পাৰ্টিত যোগদান কৰে।

ৰাজনৈতিক জীৱন :

দ্রৌপদী মুৰ্মুয়ে ১৯৯৭ চনত ৰায়বংপুৰ নটিফাইড এৰিয়া কাউঞ্চিলৰ হিচাপে নিৰ্বাচিত হৈছিল। পিছলৈ তেওঁ ৰায়বংপুৰ নটিফাইড এৰিয়া কাউঞ্চিলৰ উপ-সভাপতি পদবী লাভ কৰিছিল। তেওঁ ৰায়বংপুৰ বিধানসভা সমষ্টিৰ পৰা ২০০০ চনৰ পৰা ২০০৪ চনলৈ ওড়িশা বিধানসভাৰ বিধায়ক আছিল। তেওঁ ভাৰতীয় জনতা পাৰ্টি আৰু বিজু জনতা দলৰ সংমিলিত ওড়িশা চৰকাৰত তেওঁ ২০০০ চনৰ ৬ মাৰ্চৰ পৰা ২০০২ চনৰ ৬ আগষ্টলৈকে বাণিজ্য আৰু পৰিবহণ বিভাগৰ স্বতন্ত্ৰ ৰাজ্য মন্ত্ৰীৰ পদ লাভ কৰিছিল। ২০০২ চনৰ ৬ আগষ্টৰ পৰা ২০০৪ চনৰ ১৬ মে'লৈকে তেওঁ ওড়িশা চৰকাৰৰ মীন আৰু পশুধন উন্নয়ন বিভাগৰ মন্ত্ৰী আছিল। তেওঁ ২০০২ চনৰ পৰা ২০১৫ চনলৈ ময়ূৰভঞ্জ জিলা বিজেপিৰ অধ্যক্ষ আছিল। ২০০৪ চনত তেওঁ পুনৰাই ৰায়বংপুৰ বিধানসভা সমষ্টিৰ পৰা বিধায়ক হিচাপে নিৰ্বাচিত হয়। তেওঁ ২০০৬ চনৰ পৰা ২০০৯ চনলৈ ওড়িশাৰ ৰাজ্যিক বিজেপিৰ জনজাতীয় মৰ্চাৰ অধ্যক্ষ আছিল।

ৰাজ্যপাল :

২০১৫ চনত ভাৰতৰ ৰাষ্ট্ৰপতিয়ে তেওঁক ঝাৰখণ্ডৰ ৰাজ্যপাল নিযুক্তি কৰে। তেওঁ ঝাৰখণ্ডৰ প্ৰথম মহিলা ৰাজ্যপাল। ৰাজ্যপাল হিচাপে নিযুক্ত লাভ কৰা তেওঁ প্ৰথমগৰাকী জনজাতীয় মহিলা। ইয়াৰ লগতে ৰাজ্যপাল হিচাপে নিযুক্তি লাভ কৰা দ্ৰৌপদী মুৰ্মু ওড়িশাৰ প্ৰথম মহিলা। ২০২২ চনত ভাৰতৰ শাসনাধিষ্ঠিত এন ডি এ চৰকাৰে দ্ৰৌপদী মুৰ্মুক ৰাষ্ট্ৰপতি পদৰ প্ৰাৰ্থী হিচাপে মনোনীত কৰে।

ৰাষ্ট্ৰপতি :

২১ জুলাই ২০২২ তাৰিখে মুৰ্মু ভাৰতীয় জনতা পাৰ্টিৰ দলৰ পৰা স্বাধীন ভাৰতৰ ১৫ তম ৰাষ্ট্ৰপতি নিৰ্বাচিত হয়। ৰাষ্ট্ৰপতি হিচাপে নিৰ্বাচিত হোৱা তেখেত প্ৰথমগৰাকী জনজাতীয় মহিলা। ❖

যুৱ-মানসিকতাত ছ'চিয়েল মিডিয়াৰ প্ৰভাৱ

শাস্বতী কাশ্যপ

প্ৰাক্তন ছাত্ৰী, ভূগোল বিভাগ

পৰিৱৰ্তন। চৌদিশে পৰিৱৰ্তনৰ টো। প্ৰযুক্তিবিদ্যাৰ ইমান দ্ৰুত প্ৰসাৰ হৈছে যে নিমিষতে এটা অদ্ভুত পৰিৱৰ্তনৰ বতাহে সকলোকে চুই গৈছে। এটা বিশেষ পৰিৱৰ্তনৰ ফালে আমাৰ সমাজখন গতি কৰিছে; লগতে মানসিকতা সলনিৰ সম্ভাৱনা তথা দুৰ্ভাৱনাই সমাজত ইতিবাচক তথা নেতিবাচক কিছুমান কথা-কাণ্ডৰ সৃষ্টি কৰিছে। অৰ্থাৎ, মানসিকতা সলনি হোৱা আৰু নোহোৱাৰ মাজত হোৱা বিৰক্তিদায়ক সংঘাত।

যুগৰ পৰিৱৰ্তনৰ লগত খাপ খাবলৈ ব্যৱহাৰ কৰা সামাজিক মাধ্যমসমূহে বিভিন্নজনৰ জীৱনলৈ বিভিন্নধৰণে পৰিৱৰ্তন নমাই আনিছে। বৰ্তমানে হয়তো বহু চৰ্চিত, জনপ্ৰিয় আৰু প্ৰচলিত শব্দটোৱেই হৈছে ছ'চিয়েল মিডিয়া। ই আমাৰ মাজত ইমানেই জনপ্ৰিয় হৈ পৰিছে যে ৰাতিপুৱাৰ পৰা ৰাতিলৈকে ছ'চিয়েল মিডিয়াসমূহ মানৱ জীৱনৰ এক গুৰুত্বপূৰ্ণ অংগ হৈ পৰিছে। ছ'চিয়েল মিডিয়াবিহীন পৃথিৱী এখন হয়তো বৰ্তমান সময়ত মানৱ সমাজে কল্পনাই কৰিব নোৱাৰে। এয়া আজিৰ দিনৰ বাস্তৱ সত্য। ম'বাইল ফোন, ইণ্টাৰনেট, ছ'চিয়েল মিডিয়াৰ যুগলবন্দীত নিয়ন্ত্ৰিত আমাৰ প্ৰতিটো পল।

ছ'চিয়েল মিডিয়া হৈছে এনে কিছুমান ৰেবভিভিক প্ৰযুক্তি— যিয়ে গণসংযোগ ব্যৱস্থাৰ অধিক সক্ৰিয় কৰি তুলিছে। ছ'চিয়েল নেটৱৰ্কিং ছাইট, যাৰ দ্বাৰা ইণ্টাৰনেটৰ জৰিয়তে বন্ধু-বান্ধৱ পৰিয়ালবৰ্গক অতি সহজতে সংযোগ আৰু ভাবৰ আদান-প্ৰদান কৰিব পাৰি, ইয়াৰ সহায়ত ফটো, ভিডিঅ', যিকোনো ধৰণৰ তথ্য, সংবাদ, বিজ্ঞাপন আদি অতি সহজে আদান-প্ৰদান কৰিব পৰা যায়। মনোৰঞ্জনৰ বাবে নতুন-পুৰণি গানবোৰ, চিনেমাবোৰ ডাউনলোড কৰি নিমিষতে শুনিব পাৰি বা চাব পাৰি। ইউটিউবৰ জৰিয়তে বিশ্বৰ বিভিন্ন স্থানত ঘটি থকা ঘটনাবোৰৰ ভিডিঅ' চাব পাৰি। ইণ্টাৰনেট সেৱাৰ সংযোগ হোৱাৰ লগে লগে প্ৰয়োজনীয় তথ্য গুগলত বিচাৰিলে নিমিষতে লাভ কৰা যায়। হাজাৰ হাজাৰ মাইল দূৰত থকাজনক এক মিনিটতে এখন চিঠি, প্ৰয়োজনীয় গুৰুত্বপূৰ্ণ তথ্য সম্পূৰ্ণ সুৰক্ষিতভাৱে প্ৰেৰণ কৰিব পাৰি ই-মেইলৰ জৰিয়তে। তেনেদৰে বিভিন্ন সংবাদ মাধ্যমৰ এপচবোৰ ডাউনলোড কৰা থাকিলে তাৰ জৰিয়তে ঘৰত বহিয়েই বিভিন্ন স্থানত ঘটি থকা খবৰবোৰ পাব পাৰি মুহূৰ্তৰ ভিতৰতে। শিক্ষা ব্যৱস্থাৰ উন্নতি কৰাৰ ক্ষেত্ৰতো গুৰুত্বপূৰ্ণ ভূমিকা গ্ৰহণ কৰি আহিছে ছ'চিয়েল

মিডিয়াসমূহে, দুৰ শিক্ষাৰ ক্ষেত্ৰত এক অতি গুৰুত্বপূৰ্ণ স্থান দখল কৰি আছে বিভিন্ন ধৰণৰ ছ'চিয়েল মিডিয়াই। সাম্প্ৰতিক সময়ত ই শিক্ষা-দীক্ষাৰ ক্ষেত্ৰত তথা প্ৰযুক্তিবিদ্যাৰ উন্নতিৰ ক্ষেত্ৰত যথেষ্ট সহায়ক হৈ পৰিছে। ব্যৱসায় বাণিজ্যৰ ক্ষেত্ৰতো বাণিজ্যিকভাৱে পৃথিৱীৰ ইমূৰৰ পৰা সিমূৰলৈ মানুহক একেলগ কৰাতো সক্ষম হৈছে— যিয়ে গোলকীকৰণৰ ক্ষেত্ৰতো যথেষ্ট সহযোগিতা আগবঢ়াইছে।

নিজকে ইনফৰ্মেটিভ কৰি ৰখাৰ বাবে এয়া অতিশয় প্ৰয়োজন। কিন্তু ইমানখিনি সুবিধা থকাৰ পিছতো আমি কিমানে ইয়াৰ মূল দিশটোৰ প্ৰতি চকু ৰাখিছো, সেইটোহে গুৰুত্বপূৰ্ণ কথা। ছ'চিয়েল মিডিয়াৰ ভিতৰৰ পৃথিৱীখনত আমি যিমানেই বেছি সামাজিক হৈ পৰিছো, কিন্তু তাৰ তুলনাত বাহিৰৰ পৃথিৱীখনত যেন আমি একেবাৰে অসামাজিক আৰু আত্মকেন্দ্ৰিক। ছ'চিয়েল মিডিয়াৰ আসক্তিত পৰি আজিৰ প্ৰজন্ম ইমানেই আত্মকেন্দ্ৰিক হৈ পৰিছে যে নিজৰ দৈনন্দিন কাম-কাজতো ব্যাঘাত জন্মা পৰিলক্ষিত হৈছে। নতুন গৱেষণালব্ধ জ্ঞানো আমাক উপলব্ধি কৰাইছে যে ছ'চিয়েল মিডিয়াই আমাক আগতকৈ অধিকতৰ নিঃসংগতাবোধত ভুগিবলৈ বা আত্মমুগ্ধ হ'বলৈহে অৰিহণা যোগাইছে, যাৰ ফলত উঠি অহা প্ৰজন্ম মানসিক আৰু শাৰীৰিকভাৱে সুস্থতাৰ অভাৱত পৰা দেখা গৈছে। ছ'চিয়েল মিডিয়াত থকা বন্ধু-বান্ধৱসকলৰ জীৱনৰ মাজলৈ গৈ “ব্ৰুছ” নামৰ গৱেষকজনেও কিছু ঋণাত্মক দৃষ্টিভংগী প্ৰকাশ কৰা দেখা গৈছে। তেওঁৰ মতে সমাজৰ লগত যোগাযোগ ৰাখিবলৈ লগা মৌলিক প্ৰয়োজনীয়তাবোৰ পূৰণ কৰিবৰ বাবে ছ'চিয়েল মিডিয়াই আমাক যথেষ্ট সমল দিছে যদিও সমাজৰ কল্যাণ সাধন কৰাতকৈ ই তলে তলে ক্ষতি হৈ কৰি আছে। ছ'চিয়েল নেটৱৰ্কিং ছাইট ব্যৱহাৰকাৰীসকলৰ প্ৰায়ভাগৰেই এটা বদ অভ্যাস হৈছে— হাতৰ মুঠিতে সকলো পোৱাৰ বাবে সামান্যতম কষ্ট কৰিবলৈও কুৰ্ণাবোধ কৰা হৈছে।

আগতে পুৱাৰ বাতৰিকাকত পঢ়া মানুহে এতিয়া ম'বাইল ফোনত পুৱাৰ শুভেচ্ছা জনায়। আমাৰ হাতত থকা ম'বাইলটোৰ প্ৰতি আমাৰ আকৰ্ষণ ইমান বেছি যে খোজকাঢ়ি গৈ থকাৰ সময়ত, সভাত থকাৰ সময়ত, কাৰোবাৰ ঘৰলৈ ফুৰিবলৈ যোৱাৰ সময়তো ম'বাইল ফোনটো

লিৰিকি-বিদাৰি থকাহে দেখা যায়। ‘ম’বাইল মেনিয়া’ বোলা কথাষাৰ এইক্ষেত্ৰত প্ৰয়োজ্য। বহু সময়ত দেখা যায় যে যুবক-যুবতীৰ পৰা আৰম্ভ কৰি বয়স্ক লোকসকলেও বহু ৰাতিলৈকে ফেচবুক বা হোৱাট্‌ছ এপত ব্যস্ত থাকে। ফেচবুক, হোৱাট্‌ছ এপত চেট বা ভিডিঅ’ কলিঙৰ সুবিধা থকাৰ ফলত বহুতে গোপনে ইয়াৰ অপব্যৱহাৰ কৰি আহিছে। বহু সময়লৈকে এইবোৰত ব্যস্ত থকাৰ ফলত কৰণীয় কামবোৰ আধৰুৱা হৈ থাকি যায়। ছ’চিয়েল ছাইটসমূহে এটা দিনৰ সবহখিনি সময় কাটি লোৱাৰ ফলত আন কামত সময় দিয়াটো অসম্ভৱ হৈ পৰিছে। আজিকালি ফেচবুক, হোৱাট্‌ছ এপত হোৱা ভুৱা প্ৰচাৰে ব্যাপক বিতৰ্কৰ সূত্ৰপাত কৰা, মত প্ৰকাশৰ স্বাধীনতা থকা বাবেই অশ্লীল ভাষাৰে, মনে সজা কথাৰে চৰকাৰ বা কোনো ব্যক্তিবিশেষক সমালোচনা বা অপদস্থ কৰাৰ সুবিধাও দিছে ছ’চিয়েল ছাইটসমূহে। কোনো কোনো লোকে নিজকে প্ৰতিষ্ঠা কৰিবলৈ এই মাধ্যমসমূহৰ বুকুত সোমাই পৰিছে। সামাজিক মাধ্যমৰ এনে কিছুমান বিতৰ্কিত আপডেটৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰি সমাজ আঙুৱাৰ নে তেনে বিষয়বোৰৰ বাবে সুকীয়া কিবা ব্যৱস্থা কৰাৰ দৰকাৰ হ’ব? যাৰ দ্বাৰা ছ’চিয়েল মিডিয়াত আপডেট হোৱা সকলো সমাজবিৰোধী বিষয়ৰ বাবে গ্ৰহণযোগ্য ব্যৱস্থা কৰিব পাৰে। ব্যক্তিবিশেষৰ ভালেই হওক বা বেয়াই হওক, যিকোনো কথা বা কামৰ প্ৰচাৰ সহজলভ্য হোৱাত তেনে সুবিধাৰ অপপ্ৰয়োগ হোৱা স্বাভাৱিক। যদিও ই উন্নত প্ৰযুক্তিবিদ্যাৰ এক ভাল ফচল, ইয়াৰ ব্যৱহাৰৰ বেয়া দিশৰ ফলত কি নহয়— পৰকীয়া প্ৰেম, বিবাহ বিচ্ছেদ, ধৰ্ষণ, হত্যা, চাকৰিৰ প্ৰলোভনেৰে বিক্ৰী, দেহ ব্যৱসায়ত জড়িত হ’বলৈ বাধ্য কৰোৱা, ছেলফি প্ৰৱণতা বৃদ্ধিৰ বাবে অঘটন-দুৰ্ঘটনা, আনকি সাম্প্ৰদায়িক সংঘৰ্ষ আদিও হোৱা দেখা যায়। ইপিনে ফেচবুকৰ জৰিয়তে চিনাকি হৈ প্ৰেমসম্পাদক বিচাৰি হাবাখুৰি খোৱা লোকৰ সংখ্যাও কম নহয়। আচৰিতভাৱে গ্ৰাম্যাঞ্চলত ইয়াৰ কু-প্ৰভাৱ বেছি। নিৰক্ষৰ লোকসকলেও ফেচবুক, হোৱাট্‌ছ এপ চিনি পায়। ফলত সংসাৰত আউল লাগে। বৰ্তমানৰ প্ৰজন্মই ছ’চিয়েল মিডিয়াক নিজৰ ফটা ঢোল বজোৱা মাধ্যম হিচাপে ব্যৱহাৰ কৰিছে, কোনে ক’ত গৈছে, কি কৰিছে, কি পিন্ধিছে, কি খাইছে, কি চাইছে, কাক লগ পাইছে তাৰ A to Z প্ৰদৰ্শনী। এনে হোৱাৰ ফলত ব্যক্তিগত স্বাধীনতা তথা সুৰক্ষাত আউল লাগিছে। অস্বাভাৱিক কাৰ্যকলাপ, ভুৱা একাউণ্টৰ প্ৰয়োজন, বিতৰ্কিত ৰাজনৈতিক মন্তব্য, অদ্ভুত, উদ্ভট কাণ্ডৰ সৃষ্টি আদি।

সম্প্ৰতি ফেচবুকৰ অপব্যৱহাৰৰ দিশটোক লৈ অতিকৈ শংকিত হৈ পৰিছে দেশৰ সচেতন মহল। ইণ্টাৰনেট সম্প্ৰতি একাংশ অপৰাধী মানসিকতাৰ ব্যক্তিৰ ৰম্যভূমিত পৰিণত হৈছে। ইণ্টাৰনেটত এতিয়া সঘনে মানুহৰ চৰিত্ৰ হনন কৰা হৈছে। ব্যক্তিগত শত্ৰুতা, ৰাজনৈতিক শত্ৰুতাৰ প্ৰতিশোধ পূৰণ কৰিবলৈ ইণ্টাৰনেটৰ বিভিন্ন ৱেবছাইট ব্যৱহাৰ কৰি মানুহৰ সন্মান হানি কৰা হৈছে, সম্পূৰ্ণ মিছা কথাৰে সত্য বুলি বাৰম্বাৰ প্ৰচাৰ কৰা হৈছে। কোনো নাৰীৰ বিৰুদ্ধে প্ৰতিশোধ ল’বলৈ তেনে নাৰীৰ মুখমণ্ডলৰ ছবি আন নাৰীৰ শৰীৰত ফৰ্ম কৰি সংযোগ

কৰি অশালীনভাৱে উপস্থাপন কৰা হয়। ৰাজনৈতিক শত্ৰু-নেতাৰ বিৰুদ্ধে প্ৰতিশোধ ল’বলৈ উক্ত ব্যক্তিজন আৰ্থিক-নাৰীকে ধৰি বিভিন্ন কেলেংকাৰিত জড়িত বুলি ইণ্টাৰনেটৰ বিবিধ ছাইটৰ জৰিয়তে ধাৰাবাহিকভাৱে চলোৱা হয় প্ৰসাৰ। ধাৰাবাহিকভাৱে কোনো ব্যক্তিৰ বিৰুদ্ধে মিছা প্ৰচাৰ চলোৱা হোৱাৰ বাবে তেনে ব্যক্তিক বিতৰ্কিত অথবা প্ৰৱঞ্চক ব্যক্তি বুলি সাধাৰণ নাগৰিকৰ মাজত সৃষ্টি হয় ধাৰণাৰ। ইণ্টাৰনেটত এনেদৰে শত্ৰুতাৰ বলি হোৱা ব্যক্তিৰ বহুতৰে ব্যক্তিগত, সামাজিক জীৱন হৈ পৰে অতিকৈ যন্ত্ৰণাদায়ক। সমাজৰ সন্মুখীন হ’বলৈ তেওঁলোকে সংকোচবোধ কৰিবলৈ আৰম্ভ কৰে। অতিকৈ হতাশ হৈ একাংশ ব্যক্তিয়ে আনকি আত্মহননৰ পথো গ্ৰহণ কৰে। ধনৰ বিনিময়ত জনপ্ৰিয় ব্যক্তিৰ সামাজিক ভাবমূৰ্তি ধ্বংসৰ এনে ইণ্টাৰনেট ব্যৱসায়টোৰ কথা টি ভি চেনেলৰ সাংবাদিকৰ স্তিং অপাৰেচনত এতিয়া পোহৰলৈ আহিছে, এই ঘৃণনীয় ব্যৱসায় একাংশ অসং ছাইবাৰ বিশেষজ্ঞই দেশত দহ বছৰৰ পৰা চলাই আছে। এই অসং ছাইবাৰ বিশেষজ্ঞসকলৰ বাবেই ইতিমধ্যে বহু জনপ্ৰিয় ব্যক্তিৰ সামাজিক ভাবমূৰ্তিৰ ওপৰত প্ৰশ্ন চিহ্নৰ উদয় হৈছে।

ইণ্টাৰনেটৰ সহজলভ্যতাই এদিন আমাক এক বিৰাট ক্ষতি কৰিব ই নিশ্চিত, যদিহে আমি সংযত নহওঁ। খুব কম দিনৰ ভিতৰত ইণ্টাৰনেটৰ সহজলভ্যতাই সীমা অতিক্ৰম কৰি অপৰাধ আৰু সাম্প্ৰদায়িক সংঘৰ্ষ বৃদ্ধি কৰাত এক ডাঙৰ ভূমিকা লৈছে, ই চিন্তনীয়। আমি সংযত নহ’লে এদিন পৰিস্থিতি নিয়ন্ত্ৰণ কৰাই কঠিন হৈ পৰিব। তাৰ কাৰণে এনে নেতিবাচক সাম্প্ৰদায়িক, কথাবোৰ আওকাণ কৰি আমি সুস্থ আৰু ধনাত্মক চিন্তাৰ দিশে আঙুৱাই যাব লাগিব। ভালকৈ চালে দেখা যায় যে ফেচবুক আদিত যি অনৰ্থক ৰাজনৈতিক আৰু সাম্প্ৰদায়িক শীতল যুদ্ধ লাগি থাকে তাৰপৰা যুদ্ধ কৰাসকলৰ একো লাভ নহয়। তেওঁলোকে নিজৰ কাম আৰু সময় নষ্ট কৰি মিছাতে নিজৰ মগজুক কষ্ট দি যুদ্ধ কৰি থাকে। সেই যুদ্ধৰ পৰা আন তৃতীয় পক্ষহে লাভান্বিত হয়।

আটাইতকৈ গুৰুত্বপূৰ্ণ কথাটো হৈছে কেৰিয়াৰ সচেতন যুৱপ্ৰজন্মই জীৱনৰ অতিকৈ মূল্যবান সময়খিনি অবাৰতে এখন ভাৰ্চুৱেল পৃথিৱীৰ কৰলত পৰি হেৰুৱাই পেলাইছে। ছ’চিয়েল মিডিয়াৰ ধনাত্মক আৰু ঋণাত্মক দিশসমূহ চালি-জাৰি চালে বুজিব পাৰি যে ই জীৱনৰ অবিচ্ছেদ্য অংগ হৈ যিদৰে সহায় কৰিছে ঠিক তেনেদৰে ইয়াৰ অপব্যৱহাৰে ব্যক্তিগত জীৱনৰ লগতে পাৰিবাৰিক, সামাজিক, ৰাজনৈতিক, অৰ্থনৈতিক, শৈক্ষিক জীৱনতো প্ৰত্যক্ষ তথা পৰোক্ষভাৱে কু-প্ৰভাৱ পেলাইছে।

বৰ্তমানৰ প্ৰজন্ম তথ্য-প্ৰযুক্তিৰ এই অভিনৱ সৃষ্টিবোৰক ওঠৰ শতিকাৰ মানসিকতাৰ প্ৰচাৰ আৰু প্ৰসাৰৰ বাবে ব্যৱহাৰ কৰি উচ্চ প্ৰযুক্তিসম্পন্ন নাদৰ ভেকুলীস্বৰূপ হৈ পৰিছেহু একবিংশ শতিকাৰ প্ৰযুক্তিৰ সৈতে খাপ খোৱা ধ্যান-ধাৰণা অংকুৰিত হ’ব পৰাকৈ উন্নতমানৰ চিন্তাক জীপ দি লহপহকৈ বঢ়াব পৰা মানসিকতাৰ গঢ় দিব পাৰিলেহে ছ’চিয়েল মিডিয়াই আমাৰ সমাজখনক উজলাই প্ৰগতিৰ উচ্চ শিখৰলৈ ধাৰমান কৰাব পাৰিব। ❖

গীতাত পুনৰ জন্ম

তৰালি ঠাকুৰীয়া

তৃতীয় ষাণ্মাসিক, অসমীয়া বিভাগ

পুনৰ জন্ম শব্দটোৱে মানুহক অলপ চিন্তাশ্বিত কৰি তোলে। আদিকাল সন্তৃত এই চিন্তাত প্ৰৱাহ। বিজ্ঞানো বিচলিত হয়— যুক্তিৰ প্ৰবল ধুমুহাত। আশ্ৰয় গধুৰ ধৰ্মগ্ৰন্থ আৰু বিজ্ঞানৰ পৰিশীল। ধৰ্ম আৰু বিজ্ঞান আচলতে একেটা বস্তুৰেই ইপিঠি আৰু সিপিঠি। এটা অবিহনে আনটো অস্তিত্বহীন। বিজ্ঞানৰ প্ৰমাণিত সত্যটোকে সহজ-সৰল মানুহক বুজাবলৈ “এইটো নাপায়, দোষ হ’ব”, “এইটো কৰিবা, শাস্তি পাবা” ইত্যাদি ধৰণে বুজাবলৈ চেষ্টা কৰা হয়। পৰিণতি বা ফলাফল একেটাই। মহা মহা মনীষীসকলৰ আজন্ম তপস্যালব্ধ জ্ঞানৰাশি নিহিত থাকে তেখেতসকলৰ প্ৰণীত গ্ৰন্থৰাজিৰ মাজত। সেয়ে হ’ল বিজ্ঞানৰ প্ৰমাণিত সত্য আৰু ধৰ্মৰ দাৰ্শনিক তত্ত্ব। বিজ্ঞান প্ৰতিষ্ঠিত প্ৰমাণত আৰু গভীৰ বিশ্বাসত।

কথাতে শুনা যায় যে শাস্ত্ৰতে উত্তম গীতা ভাগৱত ইয়াত আমি গীতাতনো পৰলোক আৰু পুনৰ্জন্ম সম্বন্ধে কি আলোচনা কৰিছে তাকেই অলপ আলোকপাত কৰিব বিচাৰিছোঁ।

ভগৱান শ্ৰীকৃষ্ণই শ্ৰীমদ্ভগৱদগীতাত মূল চৰিত্ৰ— যাক কোৱা হয় “কৃষ্ণ ভগৱান স্বয়ম্”, অৰ্থাৎ শ্ৰীকৃষ্ণই হৈছে সৃষ্টিকৰ্তা নাৰায়ণ। এইখিনিতে কথা এটি উদয় হয় যে— শ্ৰীকৃষ্ণ ভগৱান কেনেকৈ হ’ল? তেওঁৰোতো জন্ম হৈছিল, মৃত্যুও হৈছে। তাৰ উত্তৰ তেওঁ নিজেই দিছিল।

গীতাত অৰ্জুনক কৈছে— ইয়াৰ আগতে বহুতৰে বহু জন্ম হৈ গৈছে। কাৰণ বিশ্ব সংসাৰৰ ধৰা বন্ধা প্ৰচলিত নিয়ম যে—

জন্মিলেই মৰিব লাগে নীতি এই বন্ধাধৰা।

একেৰাহে চলি আছে সৃষ্টি পাতনিৰে পৰা।।

পৰাৰ পিছতো হ’ব পুনৰ্জন্ম যে নিশ্চয়।

জানিবা জানিবা হেৰা তাত নহিয়ে সংশয়।।

বৰ্তমান যেনেকৈ পুৰণি কাপোৰ পৰিত্যাগ কৰি নতুন কাপোৰ লওঁ, তাত কোনো আপচোচ নাই, তেনেকৈ শৰীৰৰ মাজত থকা আত্মায়ে পুৰণি শৰীৰ পৰিত্যাগ কৰি নতুন শৰীৰ এটা গ্ৰহণ কৰে। ভাবি চালে আচলতে আমাৰ শৰীৰটোৱে আমি ঠিক ৰাখিব নোৱাৰোঁ। জন্মতে যিটো অকণমান শিশু শৰীৰ থাকে, লাহে লাহে সি ডেকা হয়, পিছত প্ৰৌঢ় হৈ বুঢ়া হয়। শৰীৰ বা সেই নামৰ মানুহতো একেজনে, সেই বিষয়েতো আমি কোনো চিন্তা কোনোদিনেই কৰা নাই, শৰীৰতো সলনি হৈয়েই আছে। আমাৰ সমস্যা হয়— আত্মাই শৰীৰটো এৰি যোৱাৰ লগে লগে। এই ক্ষেত্ৰতে বুঢ়া মানুহ এজনে এজন সৰু ল’ৰাক কোৱা কথা এটা বিশেষ প্ৰণিধানযোগ্য—

আছ যেনে আছিল তেনে।

হৈছে যেনে হবি তেনে।।

ভগৱানৰ এষাৰ কথা আছে— অনিত্য বস্তুৰ স্থায়িত্ব নাই, নিত্য বস্তুৰ বিনাশ নাই আমাৰ শৰীৰবোৰ অনিত্য, জন্মৰ আগতে নাছিল, মৃত্যুৰ পিছতো নাথাকে, মাজত থকা দিনকেইটাতো সলনিতো হৈয়েই থাকে। গতিকে দুঃখ কিহৰ।

বিজ্ঞানত স্পষ্টভাৱে পোৱা যায়— শক্তিৰ বিনাশ নাই, তেনেহ'লে এটা মৃত শৰীৰৰ শক্তিবোৰ ক'লে গ'ল? “শৰীৰস্যান চৈতন্য, মুতেষু ব্যভিচাৰত”— ভাষা পৰিচ্ছেদঃ অৰ্থাৎ শৰীৰবোৰ সক্রিয় হ'ব লাগিছিল। শৰীৰৰ মাজত থকা যিটো আত্মা সেইটোহে চৈতন্য শক্তি বিশিষ্ট, ক্ৰিয়াশীল। সেই আত্মাই শৰীৰটোৰ সহায়ত কাৰ্যবোৰ সম্পন্ন কৰে। যেনেকৈ কলমে লিখিব নোৱাৰে, কিন্তু কলমৰ সহায়ত আত্মাটোহে, মানে লিখকে লিখে। যথা সময়ত আত্মাই সেই শৰীৰ পৰিত্যাগ কৰি অন্য শৰীৰ গ্ৰহণ কৰে। তাকে আমি সহজভাৱে পুনৰ্জন্ম বুলি কওঁ। কাৰণ ধ্বংসশীল এই শৰীৰত নিত্য আত্মাৰ গতি অপ্ৰতিহত, চিৰ প্ৰৱাহমান সকলো মানুহেই কৰ্মৰ অধীন। কৰ্ম নকৰিলে জীৱনটোৱেই নচলিব। জীয়াই থাকিবলৈ খাব লাগিব, তাৰবাবে কৰ্ম কৰাটো অপৰিহাৰ্য।

এই সংসাৰ ধৰ্মটোৱেই এনেকৈ ৰচনা কৰা হৈছে যে প্ৰকৃতিয়েই মানুহক কৰ্ম কৰিবলৈ বাধ্য কৰিব। আত্মীয় হত্যাৰ পৰা আঁতৰি থাকিবলৈ যদিও অৰ্জুনে যুদ্ধ নকৰোঁ বুলি কৈছে, যেতিয়া মানুহে যুদ্ধৰ ভয়তহে তেওঁ পলায়ন কৰা বুলি নিন্দা কৰিব, তেতিয়া তেওঁৰ সুপ্ত সিংহ জাগৃত হৈ উঠিব আৰু নিজে নিজে যুদ্ধত প্ৰবৃত্ত হ'ব।

ঈশ্বৰে সকলো প্ৰাণীৰে হৃদয়ত থাকি এই সংসাৰ ধৰ্ম পৰিচালনা কৰে। পৰিৱেশে তেওঁক প্ৰবৃত্ত হ'বলৈ বাধ্য কৰায়। নিজৰ কল্পনা বা আশা কৰা মতে কাম নহ'বও পাৰে তেওঁৰ আগৰ কৃতকৰ্মৰ ফল অনুযায়ী এই জনম আগ বাঢ়িব, তাৰ ওপৰত নিজৰ প্ৰভুত্ব নেখাটে। অৰ্থৰবেদৰ মুণ্ডক উপনিষদত কৈছে— মানুহৰ হৃদয়ত এটা ব্যৱধান ৰাখি তাৰ এফালে জীৱাত্মা আৰু আনফালে পৰমাত্মাৰ দূত এজন থাকে। তেওঁৰ সমস্ত জীৱনৰ বাধ্য চিত্ৰ দূতজনে ধৰি ৰাখি, মানুহজনৰ মৃত্যুৰ লগে লগে সেইখন ভগৱানৰ হাতত অপৰ্ণ কৰে। গতিকে তেওঁৰ ওপৰত বিচাৰ কৰাত কোনো অসুবিধা নহয়।

ভাগৱতৰ চিত্ৰকেতুৰ কাহিনী এইক্ষেত্ৰত বিশেষ প্ৰণিধানযোগ্য। দেৱৰ্ষি নাৰদ আৰু মহৰ্ষি অঙ্গিৰাই ৰজা চিত্ৰকেতুক স্পষ্টভাৱে ক'লে যে তেওঁৰ পুত্ৰ হ'বলগীয়া নাই। কিন্তু ৰজাৰ আঁকোৰগোজ আচৰণত তেওঁলোকে ৰজাক এটি পুত্ৰ সন্তান আশীৰ্বাদস্বৰূপে দিলে। কিন্তু শিশু অৱস্থাতে বিষ খুৱাই তেওঁক হত্যা কৰাত, ৰজাই পুনঃ ঋষি দুজনাক পুত্ৰক জীয়াই দিবলৈ খাটনি ধৰিলে। মৃতপুত্ৰই জী উঠি ৰজাক ক'লে— “মহাৰাজ, আগৰ জন্মত মই এটা মাছখোৱা চৰাই আছিলোঁ। মাছ এটা আনি মই পোৱালি দুটাৰ আগত খাবলৈ দিছিলোঁ। তেনেতে আপুনি আহি মাছৰে সৈতে আমাৰ পোৱালি দুটাকো ধৰি লৈ গ'ল। আমি মাক-দেউতাকহাল শোকতে মৰি থাকিলোঁ। সেই মাছখোৱা চৰাইটোৱেই মই এতিয়া আপোনাৰ পুত্ৰৰূপে জন্ম মৃত্যুক বৰণ কৰিলোঁ। মই যেনেকৈ পুত্ৰশোকত মৰিছিলো, আপুনিও পুত্ৰশোকত কষ্ট পাওক। মই আহিলোঁ”, এইবুলি কৈ তেওঁ আকৌ শূই মৰি থাকিল। এই ঘটনাত পূৰ্বজন্মৰ কথা স্পষ্টভাৱে বৰ্ণিত হৈছে।

ভগৱানৰ দহ অৱতাৰৰ কথা এইক্ষেত্ৰত বিশেষ প্ৰণিধানযোগ্য ভগৱান ৰাম অৱতাৰত ৰামৰ কিছুমান কথা লক্ষ্যণৰ মুঠেও পছন্দ হোৱা নাছিল— বিশেষকৈ সীতাৰ বনবাস, অগ্নিপৰীক্ষা আদি। কিন্তু নিজে সৰু ভাই হিচাপে দাদাকৰ কথা মানিবলৈ বাধ্য কাৰণে নিজৰ বিবেকৰ

বিৰুদ্ধেও মানি ল'বলগীয়া হৈছিল। সীতা উদ্ধাৰৰ পিছত ৰামে বৰ দিব খোজাত লক্ষ্মণে তৎক্ষণাৎ ক'লে যে ইয়াৰ পিছত তুমি যেতিয়া অৱতাৰ গ্ৰহণ কৰিবা তেতিয়া মই যেন তোমাৰ দাদা হওঁ। পিছত সেয়ে হ'ল। শ্ৰীকৃষ্ণৰ দাদা বলৰাম। বালিপুত্ৰ অঙ্গদেও ৰামক বৰ বিচাৰিলে যেন তেওঁ পিতৃহত্যাৰ প্ৰতিশোধ ল'ব পাৰে। ৰামে ক'লে এই অৱতাৰত এই অৱতাৰত মোৰ মৃত্যুটো অন্যধৰণে আছে, গতিকে ইয়াৰ পিছত অৱতাৰত তুমি সেই আশা পূৰণ কৰিব পাৰিবা। কৃষ্ণ অৱতাৰত ব্যাধকপী অঙ্গদৰ হাতত তেওঁ মৃত্যুবৰণ কৰিছিল স্বৰ্গৰ জয় বিজয়ে শাপভ্ৰষ্ট হৈ হিৰণ্যাক্ষ আৰু হিৰণ্যকশিপু তথা ৰাৱণ-কুম্ভকৰ্ণ হোৱাটো শাস্ত্ৰীয় বৰ্ণিত বিষয়। সীতাৰ আগৰ জন্মৰ নাম আছিল— বেদৱতী।

জাতিত্মৰ কথা বিশেষ তাৎপৰ্যপূৰ্ণ। ডাকৰ বচন প্ৰসিদ্ধ ডাক আৰু খনাৰ বচন বুলি প্ৰসিদ্ধ খনা পূৰ্বজন্মৰ জ্ঞান আৰু অভিজ্ঞতাৰে পুষ্ট। এটা প্ৰসিদ্ধ ঘটনা— এটা ডাঙৰ মন্দিৰৰ পৰা এজনী আচাৰ্যন্ত, শিক্ষিতা বৃদ্ধা মহিলা ধীৰে ধীৰে আহি আছে। এটা ৫/৬ বছৰীয়া সৰু ল'ৰা দৌৰি গৈ তেওঁক কাপোৰত ধৰি কৈছে— “মা, মই তোমাৰ লগত যাম, ইয়াত বৰ কষ্ট পাইছোঁ।” ভদ্ৰ মহিলাই শিশুটোলৈ চালে। চিনি নেপায়। ল'ৰাটোৱে অবিৰতভাৱে কৈ গ'ল— “মা, মই তোমাক ভালকৈ জানো, তোমাৰ নাম অমুক, দেউতাৰ নাম অমুক, দাদা আৰু বাইদেউ অমুক, অমুক। ঘৰ অমুকত ইত্যাদি। মই ইমানদিন আগতে গাঁৱৰ পুখুৰীত পৰি মৰিছিলোঁ। এতিয়া মই বেলেগ এটা ঘৰত জন্মিছোঁ। ইয়াত মোৰ ভাল নালাগে। বৰ কষ্ট পাইছোঁ। মই তোমাৰ লগত যাম।” মানুহজনী হতভম্ব হ'ল। শিশুটোৰ সকলো কথা আখৰে আখৰে সত্য। এনেতে দেখাতে অতি দুখীয়া স্বামী-স্ত্ৰী এহাল আহি ওচৰত ব'ল আৰু ক'লে— “এইটো আমাৰে ল'ৰা। আপোনাক দেখি দৌৰি আহিছে.....।” এই জাতিত্মৰ ল'ৰাজনৰ কাহিনীও আলোচ বিষয়। পূৰ্বজন্মৰ জ্ঞান আৰু কৰ্মফল পিছৰ জনমলৈ অনুবৰ্তন হয় আৰু সিয়েই ৰচনা কৰে মানুহৰ ভাগ্য।

কোনোবাই জন্মৰে পৰা সুখ-স্বাচ্ছন্দ্যৰ জীৱন লাভ কৰে, আৰু আন কোনোবাই আজীৱন লাভ কৰে দুখৰ উপৰি দুঃখ। কাৰণ কি ইয়াৰ? যিজনে আগৰ জনমত সং কৰ্ম, পৰোপকাৰ, দান ধৰ্মীয় অনুষ্ঠান, সজ্ঞান আহৰণ কৰিছিল, তেওঁৰ আত্মাৰ যোগে সেইখিনি পিছৰ জনমলৈ অনুবৰ্তন হয়। জন্মসূত্ৰে তেওঁ তেনেকুৱা পৰিৱেশ পাই জীৱনটো মধুময় হৈ উঠে। আনহাতে যিজনে কুকৰ্ম, অন্যায়, অত্যাচাৰ, হত্যা, লুণ্ঠন আদি কৰি মৃত্যুক আঁকোৱালি ল'লে, পৰ জনমত তেওঁৰ আত্মাই তেনে এটি পৰিৱেশত জন্ম ল'বলগীয়া হয় আৰু দুখ-কষ্টত ভুগি বা বিকলাঙ্গ হৈ জীৱন কটাবলগীয়া হয়। মানুহে নিজৰ ভাগ্য নিজৰ ৰচনা কৰে। এই জীৱনতে আদি ভাগৰ কৰ্মফল, জীৱনৰ পিছ ছোৱাত ভোগ কৰে, আৰু অভুক্ত ফলখিনি ভোগ কৰে পৰজীৱনত। ভাল কামৰ ফল ভাল আৰু বেয়া কামৰ ফল বেয়া— এইটো স্বতঃসিদ্ধ কথা।

গতিকে নিজৰ জন্ম-জন্মান্তৰৰ সুখ-শান্তিৰ বাবে মানুহে কু-ভাৱ, কু-প্ৰবৃত্তি পৰিহাৰ কৰি সু-ভাৱ আৰু সং কৰ্মৰ প্ৰবৃত্ত হোৱা উচিত। তাৰ পৰা নিজৰ আৰু সামগ্ৰিকভাৱে সমাজখনৰো সৰ্বতোপ্ৰকাৰে মঙ্গল শাস্তি হ'ব। ❖

লোকসংস্কৃতিৰ সঁফুৰা

“সংস্কৃতি এটা জাতীয় জীৱনৰ বোৱতী
সুঁতি। নৈৰ গতিয়ে সংস্কৃতিৰ গতি। নৈয়ে
যেনেকৈ নিৰবিচ্ছিন্ন গতিৰে চিৰদিন বৈ থাকে,
সংস্কৃতিও তেনেকৈ ধাৰাবাহিক গতিৰে চলি
থাকে।”

হাজং জনগোষ্ঠীত প্রচলিত পৰম্পৰাগত 'বাঁশ পূজা'

পৰিসংখ্যাত দত্ত

সহকাৰী অধ্যাপিকা, দৰ্শন বিভাগ

সোণাপুৰ মহাবিদ্যালয়

মনোমোহা নৈসৰ্গিক সৌন্দৰ্য আৰু বৈচিত্ৰ্যময় সুন্দৰ সাংস্কৃতিক পৰিবেশত অৱস্থিত উত্তৰ-পূব ভাৰতৰ সীমান্তৱৰ্তী ৰাজ্য অসম। ৰঙানদী নীলা পাহাৰ দেশ অসম বাবেবৰণীয়া জাতি-জনজাতিৰ মিলনভূমি। এই আশ্চৰ্যভূমি অসমতে বিভিন্ন জনগোষ্ঠীয়ে বসন্ত কালত নানা উৎসৱ-পাৰ্বণৰ আয়োজন কৰে। বাবেবৰণীয়া আচাৰ-অনুষ্ঠান তথা বসন্ত উৎসৱসমূহৰ ভিতৰত এটা উল্লেখযোগ্য বসন্তকালীন উৎসৱ হৈছে 'বাঁহ পূজা'। অসম আৰু উত্তৰবংগৰ আন ভালেমান ঠাইত বাঁহ পূজাৰ প্ৰচলন আছে যদিও গোৱালপাৰা জিলা তথা তাৰ সমীপৱৰ্তী অঞ্চলৰ হাজংসকলৰ মাজত ব্যাপকভাৱে এই পূজাৰ প্ৰচলন থকা পোৱা যায়। অসমৰ পাহাৰে-ভৈয়ামে বসবাস কৰি থকা বড়ো, কাৰ্বি, ডিমাছা, মিচিং আদি জনজাতিসকলৰ ভিতৰত হাজং জনজাতিও এটা উল্লেখযোগ্য জনজাতি। হাজংসকল হিন্দু ধৰ্মাৱলম্বী আৰু কৃষিজীৱী হোৱা হেতুকে কৃষিকৰ্মৰ লগত জড়িত বিভিন্ন পূজা-পাৰ্বনসমূহ হিন্দু ধৰ্মৰ আন আন লোকৰ দৰেই অনুষ্ঠিত কৰা দেখা যায়। তাৰ ভিতৰত 'বাঁহ পূজা' অন্যতম লোক উৎসৱ।

বাঁহৰ লগত জড়িত বিভিন্ন লোকবিশ্বাস আৰু লোক-পৰম্পৰাৰে অসমৰ জনগোষ্ঠীসমূহ সমৃদ্ধ। অসমৰ বিভিন্ন প্ৰান্তত বিভিন্নৰূপে বাঁহক পূজা কৰা দেখা যায়। অসমীয়া সমাজ আৰু সংস্কৃতিও বাঁহৰ লগত ওতপ্ৰোতভাৱে জড়িত। অসমীয়া গ্ৰাম্য অঞ্চলত বাঁহ সংস্কৃতিৰ ভূমিকা গুৰুত্বপূৰ্ণ। ড° ভৃগুমোহন গোস্বামীয়ে লিখিছে— 'বাঁহক লৈ অনেক অন্ধবিশ্বাস, জনবিশ্বাস জড়িত হৈ আছে। জন্ম, বিবাহ, মৃত্যুৰ লগত বাঁহৰ সম্বন্ধ অপৰিহাৰ্য। বাঁহৰ চোঁচৰে কেঁচুৱাৰ নাড়ী কটা হৈছিল। আকৌ এই বাঁহেৰেই বিয়াত ৰভা দিয়া হয়। বাঁহৰ সাঙী সাজি মৃতকৰ সৎকাৰ কৰিবলৈ নিয়ে। সেয়ে বাঁহক এৰি অসমীয়া মানুহ থাকিব নোৱাৰে।' অসমীয়া সমাজত বাঁহক লৈ এটা প্ৰবাদেই আছে— 'যাৰ নাই বাঁহ, তাৰ নাই সাহ'।

বসন্ত কাল অৰ্থাৎ সমস্ত প্ৰকৃতি ৰঙীন। বসন্ত কালত নানা চৰাই-চিৰিকটিৰ মাতেৰে যেন উৎসৱৰ আলোড়ন উঠে। 'বাঁশ পূজা' বা 'বাঁহ পূজা' বসন্ত কালৰ অন্যতম লোকানুষ্ঠান। চ'ত মাহৰ শুক্লা চতুৰ্দশী তিথিত হাজংসকলে বৰ উলহ-মালহেৰে বাঁশ পূজা পালন কৰে। এই পূজাৰ দেৱতা মদন কাম বা গোপাল বুলি কোৱা হয়। বাঁহ পূজাত সাধাৰণতে নাৰীৰ অংশগ্ৰহণ নিষিদ্ধ। এই উৎসৱত হাজংসকলে মদন আৰু গোপালৰ প্ৰতীকৰূপে তিনিডাল বাঁহ চাফ-চিকুণ কৰি মাটিত পুতি লয়। যদিও মদন বা গোৱাল এই পূজাৰ দেৱতা, তথাপি তিনিজন বাঁহেৰে পূজা কৰা হয় বাবে হাজংসকলে ইয়াক বাঁশ পূজা বা বাঁহ পূজা বুলি কয়। তিনিডাল বাঁহৰ প্ৰথমডালত বগা কাপোৰ, দ্বিতীয় ডাল বাঁহত ৰঙা কাপোৰ আৰু তৃতীয় ডালত জাকৈ-খালৈ, আধা ভগা

নাঙল আঁৰি থোৱা হয়। প্ৰথম দুডাল বাঁহৰ শীৰ্ষস্থানত চোঁৱৰ বান্ধি ওচৰা-উচৰিকৈ পোতা হয়। লোকবিশ্বাস মতে ইয়াৰে এডাল মহাদেৱ আৰু আনডাল পাৰ্বতীৰ প্ৰতীক। তৃতীয় বাঁহডাল প্ৰথম দুডাল বাঁহৰ অলপ আঁতৰত সংস্থাপন কৰা নিয়ম। বাঁহ তিনিডালৰ গুৰিত তিনিদিন ধৰি পূজা-অৰ্চনা কৰা হয়। এই পূজাত বাঁহ এডালক সুসজ্জিত কৰি বাঁহৰ জন্ম বৃত্তান্ত বৰ্ণাই গীত আৰু নৃত্য কৰাটো বাঁহ পূজাৰ আকৰ্ষক দিশ। এই সময়ছোৱাত গাঁৱৰ ডেকা ল'ৰা-ছোৱালীবোৰে ঘৰে ঘৰে চোঁৱৰ লগোৱা বাঁহ জোকাৰি নৃত্য কৰে আৰু গীত গায়। তেনে এফাকি গীত এনেধৰণৰ—

দাদাৰে দাদা
বিয়া দে মোৰে
ভাল কইনাটা নিয়া গেল পৰে
নাথাকিম মুই ওৰে দাদা
বিয়া নেদেয় ঘৰতে
যাম দাদা মই শালকচাবলে।

এনেকৈ বিভিন্ন গীত-মাত গাই, নৃত্য কৰি শেষৰ দিনা গধূলি পূজা মণ্ডপৰ পৰা বাঁহকেইডাল উভালি নৈত গা ধুৱাবলৈ নিয়ে। এই সময়তো গীত গোৱা হয়। বাঁহ পূজাত গীত গোৱা ঘাইজনক 'গীতাল' বুলি কোৱা হয়। গীতালৰ লগত পালিসকলো থাকে। গীতাল সন্মুখত থাকি পালিসকলৰ লগত গণেশ, শিৱ-পাৰ্বতী, চন্দ্ৰ, সূৰ্য, সৰস্বতী আদি দেৱ-দেৱীৰ বন্দনা আৰু স্তুতি গীত গায়। এটি গীত তলত দিয়া ধৰণৰ—

জয় জয় বন্দং যশে বন্দং বাম।
প্ৰণাম কৰিয়া বন্দং গোসাঁইৰ চৰণ ॥
মুটিংগা সিদ্ধাইল গোসাঁই কৰিয়া যতন।
কৰ্ম বাণে জনম হইল ঠাকুৰ মদন-কাম ॥
দেৱ বন্দং ধৰম বন্দং ধৰম লইবা কাৰ।
হৰ গৌৰী মাধৱ বন্দং শিৱেৰ জটাভাৰ ॥

গোৱালপৰীয়া বাঁশ পূজাৰ গীতক ড° ধীৰেন দাসে দুটা ভাগত ভাগ কৰিছে— বাঁশ পৰ্ব আৰু ভাং পৰ্ব। বাঁশ পৰ্বৰ কেইবাটাও বিভাগ পোৱা যায়, যেনে— বাঁশ সৃজন, চোঁৱৰ সৃজন, কাপোৰ সৃজন, মদন কামেৰে বাঁশ আৰু বাঁশ খেলা।' ভাং পৰ্বত শিৱ-পাৰ্বতীৰ কথা পোৱা যায়। যেনে—

'বাইছখন টেকীৰে তাৰ তেইশখন কুলা।
ঠেকিয়া ঠুকিয়া নিল জটিয়া ভাংগেৰ গুৰা ॥'

স্থানবিশেষে মাদাৰ, মীদাৰ বা দাকা পূজাৰূপে মুছলমানসকলে বাঁহ পূজাত ভাগ লয়। জনশ্ৰুতি অনুসৰি, নিঃসন্তান মুছলমান এটি দম্পতীয়ে সভক্তিৰে বাঁশ পূজা কৰি সন্তান লাভ কৰিছিল। বহু খানত মাদাৰ দেৱতাৰ প্ৰতীকৰূপে এডাল বাঁহ পোতাটো তাৎপৰ্যপূৰ্ণ।

সুসজ্জিত বাঁহক কেন্দ্ৰ কৰি কৰা এই উৎসৱৰ লগত কামৰূপৰ ভঠেলি উৎসৱৰ সাদৃশ্য থকা দেখা যায়। বাঁহ পূজাৰেই যেন অন্য

এক অভিব্যক্তি ভঠেলি। কিয়নো, এই উৎসৱৰ লগত বাঁহৰ বিশেষ সম্পৰ্ক থকা দেখা যায়। ভঠেলি গ্ৰাম্য লোক সমাজৰ বসন্তকালীন এটি বিখ্যাত কৃষিভিত্তিক লোক-উৎসৱ। ভঠেলি উৎসৱ সাধাৰণতে ৰাজহুৱা ঠাইত অনুষ্ঠিত হয়। গঞা নামঘৰ প্ৰাঙ্গণ, গোসাঁই থান, মুকলি ওখ পথৰুৱা ঠাই আৰু ওখ ডাঙৰ গছক আশ্ৰয় কৰি উদ্‌যাপন কৰা হয়। যি ঠাইত ভঠেলি উৎসৱ অনুষ্ঠিত হয় সেই ঠাইক সততে ভঠেলি খলা বুলি কোৱা হয়।

ভঠেলি উৎসৱ ঘাইকৈ দুটা বস্তুক কেন্দ্ৰ কৰি অনুষ্ঠিত কৰা হয়। প্ৰথমটো 'পাৰ' আৰু দ্বিতীয়টো ভঠেলি ঘৰ বা ভঠেলি। এই উৎসৱত দুডাল বাঁহক চাঁচি ধুই-পখালি ৰঙীন কাপোৰেৰে সুসজ্জিত কৰি শংখ, ডবা, কাঁহ আদি বজাই ৰাজহুৱা স্থান, মন্দিৰ প্ৰাংগণত পোতা হয় আৰু পূজা কৰা হয়। গঞা লোকে ভঠেলিত বাঁহ গছত মেৰিয়ালে গৃহস্থৰ বাঁহ গছৰ শ্ৰীবৃদ্ধি হয় বুলি লোকবিশ্বাস থকা দেখা যায়। মাটিত পোতা বাঁহ দুডালৰ মাজত এখন ধেমেলীয়া বিয়া পাতি নানা বং-বহইচ কৰে। এই বাঁহ দুডালক 'পাৰ বা পাউৰা' বুলি কোৱা হয়। ভঠেলিৰ দুটা পাৰৰ এটা চুটি আৰু আনটো দীঘল। দীঘল পাৰটোক দৰা পাৰ আৰু চুটি পাৰটোক কইনা পাৰ বুলি কোৱা হয়। এই দুডাল বাঁহৰ উপৰি আৰু এডাল সৰু বাঁহ পুতি তোৰণৰ দৰে কলপাতৰ সৰুকৈ ঘৰ সজা হয়। ইয়াক ভঠেলি ঘৰ বুলি কোৱা হয়। ভঠেলি ঘৰ বা ভঠেলিটো কলপটুৱা-দোনাৰে সজা এটি অস্থায়ী কৃত্ৰিম ঘৰ। ঘৰটো ঘূৰণীয়া অথবা চাৰিকোণীয়াকৈ সজা হয়। কেতিয়াবা ওপৰফালে ক্ৰমে জোঙা। ভঠেলি ঘৰত ৰাইজে ভক্তিভাৱে পূজা-অৰ্চনা কৰি নৈবেদ্য আগবঢ়ায়। অৱশ্যে বেদীয় পূজা আদি অনুষ্ঠিত কৰা দেখা নাযায়। কেৱল বৰুণ দেৱতাৰ সন্তুষ্টিৰ অৰ্থে সেৱা প্ৰাৰ্থনা জনোৱা হয়।

ভঠেলি বা পাৰ তোলাত দুটা পৰ্ব থাকে পাউৰা বা পাৰ ৰূপী বাঁহ পূজন আৰু ভঠেলি গৃহ ভাঙন। ভঠেলি ভঙাৰ অন্তত গঞা কেইজনমান ডেকা ল'ৰাই হাতত টাঙোন-টোকন লৈ আহি ভঠেলি ঘৰৰ চৌপাশে গীত গায় গায় ঘূৰে আৰু এটা সময়ত ভঠেলি ঘৰটো কোবাই ভাঙে। ইয়াকে ভঠেলি ভঙা বুলি কয়। কিছুমান স্থানত এই ভঠেলি গৃহটো পানীত উটুৱাই দিলে বেমাৰ-আজাৰ আঁতৰে বুলি বিশ্বাস কৰা দেখা যায়। ভঠেলি ভঙাৰ পিছত 'পাৰ' বাঁহকেইটা আনন্দ উৎসৱ কৰি কোনো এক নিৰ্দিষ্ট স্থানত থৈ দিয়া হয়। ভঠেলি উৎসৱত নানা বং-ধেমালিৰ লগতে ইয়াত এখন ডাঙৰ মেলাও বহে আৰু এই মেলাত ল'ৰা-ছোৱালী আৰু মহিলাসকলে নিজ হাতেৰে সজা মাটিৰ কইনা, দোলা, কুকুৰ, চৰাই, হাতী, ফুল আদি পুতলা পোৱা যায়।

গ্ৰাম্য অঞ্চলৰ এক জনপ্ৰিয় উৎসৱৰূপে পৰিচিত ভঠেলি উৎসৱত হিন্দুসকলৰ উপৰি নামনি অসমৰ মুছলমান সম্প্ৰদায়ৰ লোকসকলেও অংশগ্ৰহণ কৰে। মুছলমানসকলে এই উৎসৱ 'বাইৰিয়া' বা 'বাইৰিয়া' নামেৰে পালন কৰা দেখা যায়। ❖

মিচিংসকলৰ লোক-উৎসৱ 'আলি আয়ে লুগাং'

✍️ দিপালী টেৰণ

সহকাৰী অধ্যাপিকা, দৰ্শন বিভাগ
সোণাপুৰ মহাবিদ্যালয়, সোণাপুৰ

অসমৰ জাতীয় জীৱনৰ এক শক্তিশালী অংগ হ'ল মিচিং জনগোষ্ঠী। নৈপৰীয়া এই জনগোষ্ঠীটো সাংস্কৃতিকভাৱে অন্যতম চহকী জনজাতি বুলি পৰিচিত। খাৱন-শোৱন, পিন্ধন-উৰণ, কৃষি-কৰ্ম, উৎসৱ-পাৰ্বণ, কথা-বতৰা, বিবাহ-উৎসৱ আদিকে ধৰি মিচিং জীৱনৰ সৰ্বত্ৰে এক গুণগত বৈশিষ্ট্য লক্ষ্য কৰা যায়।

অসমৰ সংস্কৃতি মূলতঃ পথৰুৱা সংস্কৃতি, প্ৰকৃতিৰ বুকুত জন্ম পোৱা সংস্কৃতি, লুইতপৰীয়া বা নদীকেন্দ্ৰিক সংস্কৃতি। প্ৰকৃতিৰ বুকুতেই এদিন ডাঙৰ-দীঘল হৈ নদ-নদী, হাবি-বননি, পথাৰ-সমাৰতেই যাপন কৰা এই সংস্কৃতিৱানসকলে কৰ্মৰ আনন্দও আহৰণ কৰে প্ৰকৃতিৰ পৰাই। অসমৰ লোক-জীৱনৰ প্ৰথম আৰু প্ৰধান কৰ্মক্ষেত্ৰ খেতিপথাৰ। এই কৰ্মময় জীৱনৰ শুভাৰম্ভ আৰু সমাপন কৰা হয় বিভিন্ন উৎসৱ, গীত-নৃত্য আৰু পূজা-পাতলৰ মাধ্যমেদি। মিচিংসকলেও কৃষিকৰ্মৰ লগত সংগতি ৰাখি বিভিন্ন উৎসৱ-পাৰ্বণ পালন কৰি আহিছে।

প্ৰকৃতিৰ বুকুলৈ এদিন ফাগুন আহে; পলাশ ফুলে; পছোৱা বয়। শিমলু, মদাৰ ফুলেৰে ৰাঙলী হৈ উঠে ফাগুনীৰ আকাশ। বসন্তৰ পৰশ লাগি গছ-গছনি, ফলে-ফুলে, কুঁহিপাতে জাতিষ্কাৰ হৈ উঠে। ডালত বহি কুলি-কেতেকীয়েও বতৰা দিয়ে। সেই বতৰা বসন্তৰ। লগে লগে সজীৰ হৈ উঠে প্ৰকৃতি। শিমলু-মদাৰ ফুলে প্ৰকৃতিৰ সন্তান মিচিং ডেকা-গাভৰুসকলৰ মনবোৰ ৰিঙা ৰিঙা কৰি তোলে। এয়া যে পৃথিৱীক শস্যগৰ্ভা কৰি তোলাৰ বতৰ। এনে সময়তে, এনে বতৰতে মিচিং লোক-জীৱনে পৃথিৱীৰ কোমল সাৰুৱা মাটি চহাই

শইচৰ বীজ ৰোপণ কৰিবৰ বাবে তেওঁলোকে অতি আদৰৰ 'আলি-আয়ে-লুগাং' নামৰ কৃষ্টি উৎসৱৰ আয়োজন কৰি আহিছে।

মিচিংসকলৰ আলি-আয়ে-লুগাং তিনিটা পদৰ সমষ্টি। আলি, আয়ে আৰু লুগাং। আলি মানে মাটিৰ তলত হোৱা বীজ, আয়ে হ'ল গা-গছৰ ওপৰত হোৱা ফল বা গুটি আৰু লুগাং শব্দৰ অৰ্থ হ'ল ৰোপণ কাৰ্য। অৰ্থাৎ বীজ-গুটি ৰোৱা কাৰ্য। সেয়েহে এই উৎসৱক কৃষিভিত্তিক উৎসৱ আখ্যা দিয়া হয়। কিন্তু কৃষিপ্ৰধান হ'লেও ই কেৱল কৃষিৰ লগতে সীমাবদ্ধ হৈ থকা নাই। ইয়াত থকা নৃত্য আৰু গীতসমূহে মিচিংসকলৰ ঐতিহ্য আৰু পৰম্পৰাক প্ৰতিনিধিত্ব কৰি আহিছে।

কৃষিভিত্তিক উৎসৱ 'আলি-আয়ে-লুগাং' মিচিংসকলৰ জাতীয় উৎসৱ। শস্য সিঁচাৰ বা ৰোপণ কৰাৰ আৰম্ভণি বা প্ৰথম দিনটোৰ পৰা আলি-আয়ে-লুগাং উৎসৱ পালন কৰা হয়। নৈপৰীয়া কৃষিজীৱী মিচিংসকলৰ মূল খেতি ধান, মাহ, সবিয়হ, আলু, কচু আৰু ৰঙালাও। হ'লেও আস্থানৰ খেতি কৰিহে তেওঁলোকে জীৱন নিৰ্বাহ কৰি আহিছে। অসমৰ ভালেমান জনজাতি লোকৰ দৰেই মিচিংসকলেও খেতিপথাৰত কামৰ শুভাৰম্ভ কৰাৰ আগে আগে নানা দেৱ-দেৱীৰ উদ্দেশ্যে পূজা-পাতল কৰাৰ উপৰি পৃথিৱীক শস্যগৰ্ভা কৰি তোলাৰ মানসেৰে নানা গীত-নৃত্য আৰম্ভ কৰে।

বুধবাৰটো মিচিংসকলৰ বাবে লখিমী বাৰ। বুধবাৰৰ দিনটোক মিচিংসকলে শুভদিন বুলি বিশ্বাস কৰে। সেয়ে মিচিংসকলে ফাগুন মাহৰ প্ৰথম বুধবাৰটো অতি আদৰৰ উৎসৱ আলি-আয়ে-লুগাং পালন কৰি আহিছে। বসন্তৰ আৰম্ভণিতে পালন কৰা বাবেই এই উৎসৱক বসন্তকালীন উৎসৱ বুলি জনা যায়।

লুগাং উৎসৱৰ দিনা ৰাতিপুৱাই প্ৰাতঃকাৰ্য সমাপন কৰি ঘৰখনৰ মুৰব্বীজনৰ অবিহনে পুত্ৰ সন্তানে ৰাতিপুৱাই উঠি গা-পা ধুই পথাৰলৈ যায়। পথাৰত আগতেই ঠিক কৰি থোৱা পূবৰ এচুকত মাটি চহ কৰি আস্থানৰ বীজ ৰোপণ কৰি 'খোজনীয়াক দিম, মগনিয়াক দিম, গুৰুক দিম, ভকতক দিম' ইত্যাদি মন্ত্ৰ গায়। লগতে উদাৰভাৱে উৰ্বৰা শক্তি দান কৰিবৰ বাবে 'দএঃপল' (চন্দ্ৰ-সূৰ্য)ৰ পৰা তাপ আৰু শক্তি পাবলৈ, বৰুণ দেৱতাৰ পৰা অনুকূল বতৰ আৰু বৰষুণৰ কামনাৰে খৰাং পৃথিৱীক জীপাল কৰি তুলিবৰ বাবে সৃষ্টিকৰ্তা দেৱতাৰ ওচৰত সমূহীয়াভাৱে প্ৰাৰ্থনা জনায়। কঠীয়া সিঁচা ঠাইডোখৰ 'পিঃ' (মেগেলা) গছেৰে চিন দি ৰাখে। তাৰপিছত ঘৰলৈ আহি গাঁৱৰ মুৰব্বীসকলক নিমন্ত্ৰণ কৰি জুইশালৰ চুকত 'পৰঃ আপং' (ছাই মদ) মাছ, মাংস 'দএঃপল' আৰু পূৰ্বপুৰুষসকললৈ উচৰ্গা কৰি প্ৰাৰ্থনা জনায়— যাতে বছৰটোত খেতি পথাৰত শস্যই নদন-বদন হৈ উঠে।

লুগাং উৎসৱৰ দিনা দুপৰীয়াৰ পৰা গাঁৱৰ ৰাইজে প্ৰতি ঘৰে

ঘৰে গৈ ভোজনপৰ্ব আৰম্ভ কৰে। গৰখীয়া ল'ৰাহঁতে পুৰাং, পৰঃ আপং খাই ঘৰে ঘৰে আশীৰ্বাদ দি ফুৰে যাতে অনাগত বছৰটোত খোৱা-বোৱা কৰি থাকিব পৰাকৈ ধনে-ধানে সমৃদ্ধ হয়। পুৰাং আলি-আয়ে-লুগাং উৎসৱৰ অতি লাগতিয়াল খাদ্য-সামগ্ৰী। সাধাৰণতে পুৰাঙক টোপোলা ভাত বুলি কোৱা হয়।

লুগাঙৰ নিশা ডেকা-গাভৰুৱে বিহু অৰ্থাৎ 'গুমৰাগ চঃমান' পাতে। এই বিহুত গীততকৈ নৃত্যৰ প্ৰাধান্য বেছি। হুঁচৰি আৰম্ভ কৰাৰ লগে লগে ঢোলৰ ছেৰে ছেৰে বৃত্তাকাৰে ডেকা-গাভৰুহঁতে লুগাং স্থানৰ চাৰিওফালে ঘূৰি নাচে। ধান সিঁচা, কঠীয়া তোলা, ধান কটা, তাঁত বোৱা, মাছ মৰা, ধেনু-কাঁড় মৰা ইত্যাদি বিবিধ ভংগিমা নৃত্যৰ যোগেদি প্ৰদৰ্শন কৰা হয়। গাঁৱৰ ডেকা-গাভৰু, বুঢ়া-বুঢ়ী সকলোৱে এই আনন্দত অংশগ্ৰহণ কৰে। এনেদৰে গাঁৱৰ প্ৰতিঘৰতে বিহু মৰাটো নিয়ম। শেষত গৃহস্থই ৰাইজক সেৱা-সংকাৰ কৰি আশীৰ্বাদ লয়। এনেদৰে বিহু মাৰি পোৱা দান-দক্ষিণাৰে গাঁৱৰ ৰাইজে প্ৰীতিভোজৰ আয়োজন কৰে।

লুগাং উৎসৱত গুমৰাগ নাচিবলৈ মিচিংসকলে নিজৰ জাতীয় সাজপাৰ পৰিধান কৰে। গাভৰুহঁতে নিজ হাতেৰে বোৱা 'ৰিবি গাচেং' (ৰং-বিৰঙৰ বিশেষ চাদৰ) 'মচাঃ নাম এগে' (ভমকাফুলীয়া মেখেলা) আদি পিন্ধে। ডেকাসকলে 'মিকুগালুক' (দেওধাই চোলা) 'গনৰ উগন' (খাদী চুৰিয়া) 'য়াম্ব' (টেঙালি) পিন্ধে। ডেকা-গাভৰুসকলে মিচিং সংস্কৃতিৰ এই স্বকীয় সাজ-পোছাক পৰিধান কৰি শাৰী শাৰীকৈ নাচি থাকিলে এনেহেন লাগে যেন ফাগুনৰ পছোৱা বতাহৰ বা লাগি ৰং-বিৰঙৰ ফুলেৰে পলাশ গছবোৰ হালি-জালি নাচি আছে।

মিচিংসকলে আলি-আয়ে-লুগাং উৎসৱ সাধাৰণতে পাঁচ দিনীয়াকৈ পালন কৰে। অৱশ্যে অঞ্চলভেদে ইয়াৰ তাৰতম্য হোৱা পৰিলক্ষিত হয়। লুগাং উৎসৱত গেনা (ব্ৰত) পালন কৰাৰ নিয়ম। এই সময়ছোৱাত মিচিংসকলে জীৱ বধ নকৰে, বাঁহ-বেত, খৰি আদি নাকাটে, মাটি নাখান্দে, জলা-টেঙা আদিও নাখায়। গেনা (ব্ৰত) পালনৰ সময়ছোৱাত এই বস্তুবোৰ খালে মানুহৰ অমঙ্গল হ'ব পাৰে, পথাৰত শস্যবোৰক পোক-পৰুৱাই উপদ্ৰৱ কৰিব পাৰে বুলি মিচিংসকলে বিশ্বাস কৰে। এই গেনা উৎসৱৰ সামৰণিৰ দিনাহে ব্ৰত ভংগ কৰা হয়।

মিচিংসকলৰ বিশ্বাস যে এই আলি-আয়ে-লুগাং উৎসৱ পালন নকৰিলে শস্যৰ দেৱতা তুষ্ট নহয়। ফলত খেতি-পথাৰত শস্যৰ উৎপাদনো ভাল নহয়। গতিকে মিচিংসকলে এই উৎসৱ অতি আনন্দৰে পালন কৰি আহিছে। লুগাং উৎসৱে মিচিং সমাজলৈ আনে আনন্দ-উলাহ আৰু ঐক্য-সংহতিৰ বাহোন। ❖

ডিমৰীয়া অঞ্চলত বাস কৰা তিনিটা জনগোষ্ঠীৰ পৰিচয়

✍ অনামিকা দাস

অসম তথা উত্তৰ-পূৰ্বাঞ্চলত জাতি-জনগোষ্ঠীৰ লোকে বাস কৰি আছে। কামৰূপ মহানগৰ জিলাৰ অন্তৰ্গত ডিমৰীয়া অঞ্চলৰ সাংস্কৃতিক দিশ অধ্যয়ন কৰিলে ইয়াত প্ৰধানকৈ তিনিটা জনগোষ্ঠীৰ জনজাতীয় উপাদানেৰে সাংস্কৃতিক দিশটো বৈচিত্ৰ্যময় কৰি তুলিছে। কাৰ্বি, তিৱা আৰু বড়ো জনগোষ্ঠীৰ সাংস্কৃতিক উপাদানেৰে এই অঞ্চলৰ ভাষা, কলা-সংস্কৃতি সমৃদ্ধিশালী কৰিছে। এই তিনিওটা জনগোষ্ঠীৰে এটা পৰিচয়মূলক টোকা প্ৰস্তুত কৰিবলৈ প্ৰয়াস কৰিলো।

কাৰ্বি জনগোষ্ঠী

আমি জানো যে আমাৰ সকলো জনজাতিৰে নিজা নিজা ধৰ্ম উৎসৱ পূজা-পাৰ্বন, খাদ্য আৰু সাজপাৰ থাকে। তাৰে কাৰ্বিসকলৰো নিজা ধৰ্ম বা পূজা-পাৰ্বনসমূহ হ'ল— কাৰ্বি জনগোষ্ঠীসকলৰ প্ৰথম পূজা হিচাপে দেহাল পূজাক জাতীয় পূজা বুলি গণ্য কৰে। এই পূজাবিধ ফাগুন মাহৰ প্ৰথম মঙলবাৰ দিনটোত কৰা হয়। এই পূজাবিধ ৰাইজৰ মংগলৰ কাৰণে কৰা হয়। এই পূজাভাগ কৰোতে পূজাৰ সামগ্ৰীৰ লগত হৰলাং অৰ্থাৎ মদৰ ব্যৱহাৰ হয়। অকল এইটো পূজা বুলিয়ে নহয় তেওঁলোকৰ সকলো পূজাতে হৰলাং থকাটো বাধ্যতামূলক। তেওঁলোকৰ দিনৰ ভাগৰ পূজাভাগ এনেদৰেই নিয়ম কিছুমানৰ মাজেৰে পাৰ কৰাই আৰু ৰাতিৰ ভাগত বলি বিধানৰ প্ৰথা চৰাই, ছাগলী উচৰ্গা কৰে। দেহাল পূজাৰ তৃতীয় দিনা গাঁৱৰ বাংঠেৰ ঘৰত সমূহীয়া ভোজ হয়। আৰু বলিত উচৰ্গা কৰা চৰাই, ছাগলী আদিৰে ৰাইজে ভাত এসাঁজ খায়। ঢোল, কালী বজাই আনন্দ কৰি শেষত সকলো ঘৰাঘৰি হয়। উল্লেখযোগ্য যে কাৰ্বি সমাজৰ কোনো কোনো গাঁৱৰ দেহাল পূজাত মহিলাসকলো অংশগ্ৰহণ কৰিব নোৱাৰে। দেউৰীৰ ঘৰত তেওঁলোকৰ কাৰণে দেহাল থানৰ পৰা প্ৰসাদ কঢ়িয়াই আনি দিয়ে। কাৰ্বিসকলৰ এই দেহাল জাতীয় পূজাবিধ বছৰে এনেদৰেই কৰা হয়।

কাৰ্বি জনগোষ্ঠীসকলৰ দ্বিতীয় পূজাবিধ হৈছে— এঠাক কুৰিৰ, এঠাক কুৰিৰ হৈছে সৌৰজগতৰ গোটেই গ্ৰহক লৈ কৰা হয়। আৰু এই পূজাবিধ সকলোৱে সুবিধা অনুযায়ী নিজৰ নিজৰ ঘৰত কৰে।

কাৰ্বিসকলৰ আন এটা নিয়ম আছে যে তেওঁলোকৰ যিকোনো পূজা-পাৰ্বণ বা নিয়ম কৰাৰ আগত বিৰকিলুত কৰে। বিৰকিলুত মানে হ'ল তেওঁলোকৰ মতে গা-চিকুনোৱা আৰু আমাৰ অসমীয়া ভাষাত উদ্ধাৰ-পৰাচিত হোৱা এই নিয়মটো পালন কৰে।

এয়াই হৈছে কাৰ্বি জনগোষ্ঠীসকলৰ উৎসৱ, পূজা-পাৰ্বণ। এতিয়া আহিছে আমি তেওঁলোকৰ খাদ্যৰ বিষয়ে ক'বলৈ তেওঁলোকে কেনেধৰণৰ খাদ্য খায় সেইবোৰৰ আলোচনা কৰা হ'ল—

কাৰ্বি জনগোষ্ঠীসকলৰ খাদ্য : কাৰ্বি জনজাতি লোকসকলে তেওঁলোকৰ নিয়ম বা পূজা-পাৰ্বণ সময়ত বেলেগ বেলেগ প্ৰকাৰৰ খাদ্য ব্যৱহাৰ কৰে। তাৰে যেনে— দেহাল পূজাৰ সময়ত দালি, পিঠাগুড়ি আৰু তাতে ছাগলী/মুৰ্গী ব্যৱহাৰ কৰে। আৰু নতুন ভাত খোৱাৰ সময়ত ইংৰত পাত মানে আমাৰ অসমীয়া ভাষাত (বি-ঢেকীয়া) বুলি কয় এই পাতৰ লগত পিঠাগুড়ি আৰু মুৰ্গী মাংস খাৰ সৈতে বন্ধা হয়। আৰু তেওঁলোকৰ নিয়মত কাৰোবাৰ নতুনকৈ জন্ম হোৱা শিশুৰ নামকৰণৰ সময়ত ঠেকেৰা টেঙা পিঠাগুড়ি লগত ৰাখে। তেওঁলোকৰ আন এটা নিয়ম যে বিৰকিলুতৰ সময়ত ৰঙালোও, চালকোমোৰা লগত লোকেল মুৰ্গী মাংস খাৰ ৰাখে। এনেদৰেই তেওঁলোকৰ বিভিন্ন খাদ্যসম্ভাৰ আমি দেখিবলৈ পাবোঁ।

কাৰ্বিসকলৰ সাজপাৰ : কাৰ্বি জনগোষ্ঠীসকলৰ সাজপাৰবোৰৰ নাম হৈছে— পে-ছাৰপী, খন-জাৰী, পে-ছেলেং, দুকফিৰছ ইত্যাদি। আনহাতে কাৰ্বি পুৰুষে পৰিধান কৰা সাজপাৰ হ'ল ৰিকং (চুৰিয়া), চই (চোলা) আৰু পাগুৰি এইবোৰ সাজপাৰৰ নাম হৈছে পাহাৰীয়া কাৰ্বিসকলৰ আৰু আমাৰ ভৈয়ামৰ কাৰ্বিসকলৰ সাজপাৰৰ নামবোৰ হ'ল— ছোৱালীবোৰে বুকুত মৰাটো ৰাংকক বুলি কয় আৰু কঁকালত মৰাটো ৰেংকক মেখেলাক পিনিং কয় আৰু ল'ৰাবোৰে চোলাটোক চল বুলি কয়।

কাৰ্বিসকলৰ আ-অলংকাৰ : বিচিত্ৰ ৰঙৰ কাপোৰ পিন্ধি ভালপোৱাৰ দৰে কাৰ্বি নাৰীয়ে ডিঙিত লেক (মণি), কাণত নখেংপি (কাণ থুৰিয়া), হাতত ৰয় (খাৰু) আৰু আঙুলিত আৰনান (আঙঠি)।

কাৰ্বি জনগোষ্ঠীসকলৰ বাদ্যযন্ত্ৰ : কাৰ্বিসকলৰ উৎসৱ-পাৰ্বণসমূহত ব্যৱহাৰ কৰা কিছুমান বাদ্যযন্ত্ৰ হ'ল— ঢোলটোক চেং বুলি কয় আৰু পেঁপাটোক টেংমুৰি আৰু তেওঁলোকে নৃত্য কৰোতে ব্যৱহাৰ কৰা সামগ্ৰীবোৰ হ'ল ঢাল-তৰোৱালখনক চক-নক বুলি কোৱা হয়।

তিৱা জনগোষ্ঠী

তিৱা জনগোষ্ঠীসকলৰ উৎসৱ, পূজা-পাৰ্বণ : তিৱা জনগোষ্ঠীসকলৰ উৎসৱ হৈছে— বৰত পূজা। এই পূজাবিধ তেওঁলোকৰ পাৰম্পৰিক ধৰ্মীয় লোক উৎসৱ। প্ৰাচীন অসমৰ তেতেলীয়া তিৱা ৰাজ্যত প্ৰচলিত এই বৰত উৎসৱ কাতি বিহুৰ আৰম্ভণিতে সৰস্বতী পূজা পালন কৰি, প্ৰথম বৰত উৎসৱ পালন কৰি পুহ মাহৰ পূৰ্ণিমা ৰাতি মূল বৰত পূজা কৰি উৎসৱটো পালন

কৰা হয়। এই পূজাবিধ সৰস্বতী পূজাৰ দিনাৰ পৰা সপ্তাহৰ মূৰে মূৰে নদীৰ সাতটা ঘাটৰ পৰা সাত ঘট পানী আনি ব্ৰত পালন কৰি ব্ৰতেশ্বৰীক নোওঁৱা হয়। বিয়াত অকুমাৰী ছোৱালী এজনীয়ে ঘট ধৰাৰ নিয়ম। এটা বিশেষ 'কুল'ৰ পৰা ব্ৰতেশ্বৰী নিৰ্বাচন কৰা হয়। বিশেষ দলে বংশত যদি উপযুক্ত যুৱতী নাথাকে, তেনেহ'লে বৃদ্ধা অথবা আদহীয়া তিৰোতাক ব্ৰতেশ্বৰী নিৰ্বাচন কৰা হয়। যদি সেই কুলত বিশেষ তিৰোতা নাথাকে তেনেহ'লে অন্য 'কুল'ৰ পৰা বৰতানীক নিৰ্বাচন কৰে। পানী তোলা আয়তীসকলে এমাহজুৰি বৰতানীক সেইগৰাকী ৰজাই বিশেষ পুৰস্কাৰেৰে পুৰস্কৃত কৰিছিল। সেই সময়তে বৰতৰ বিদায়ী গীত গাই বৰতৰ কুঁৱৰীক পুৰাৰ পিছৰবাৰলৈ বৰত পূজালৈ অহাৰ আমন্ত্ৰণ জনায়।

বৰত পূজাৰ পিছতে আন এটা পূজা হ'ল বাংচোৱা পূজা। এই পূজা জুন-জুলাই মাহত কৰে। এই পূজাত তেওঁলোকৰ পূজাৰ সামগ্ৰী লগত তামোল-পাণ আৰু মদ আগবঢ়াই আৰু এই পূজাত তেওঁলোকৰ বলিবিধান প্ৰথা থাকে। পূজাৰ শেষত সকলোৱে মিলি ভোজ-ভাত খায়। এইদৰে এইবিধ পূজাও সম্পন্ন কৰে।

তিৱাসকলৰ খাদ্য সম্ভাৰ : তিৱাসকলে কেনেকুৱা ধৰণৰ খাদ্য খায়, কোনটো নিয়মত কি কি খাদ্য খায়, তাৰ তালিকাখন হ'ল— তিৱাসকলে ৰাংচোৱা পূজাত কুকুৰা মাংস, ডিমৰু পাতৰ পিঠাগুড়ি খাৰ ৰাখে আৰু তেওঁলোকৰ বিয়াৰ পাছদিনা দৰাঘৰত দৰা-কইনাক তিল, পিঠাগুড়ি, কুকুৰা মাংস একেলগে খাবলৈ দিয়াৰ নিয়ম আছে।

তিৱাসকলৰ সাজপাৰ : তিৱাসকলে পৰিধান কৰা সাজপাৰবোৰৰ নাম হ'ল—

- ক) জচকাই : তিৱাসকলৰ মহিলাই পিন্ধা দখনাৰ দৰে চাদৰ।
- খ) ফাচকাই : বুকুত পিন্ধা ফুলাম চাদৰ।
- গ) ফাগা : তিৱা পুৰুষে মূৰত পিন্ধা পাগুৰি।
- ঘ) ফালি : তিৱাসকলৰ পৰম্পৰাগত গামোচা।
- ঙ) ফুইছাল : ডিঙিত পিন্ধা পইচাৰ মণি বা মালা।

তিৱাসকলৰ বাদ্যযন্ত্ৰ : তিৱাসকলে উৎসৱ-পাৰ্বণত ব্যৱহাৰ কৰা বাদ্যযন্ত্ৰৰ নাম হ'ল— তিৱাসকলে ঢোলটোক খাম বুলি কয় আৰু বাঁহীটোক পোংচি বুলি কয়।

তিৱাসকলে নৃত্য কৰিলে ব্যৱহাৰ কৰা সামগ্ৰীবোৰ হ'ল— বেৰ্মো মানে বাঁহ গছ। তেওঁলোকে বাঁহৰ গছৰ পৰা বাঁহবোৰ কাটি চাফা কৰি অলপ নতুন ৰূপ দি নৃত্য কৰে আৰু তেওঁলোকে জাকৈ-খালৈ প'ল নৃত্য কৰে সেই নৃত্যৰ নাম লালিলাং নৃত্য বুলি কোৱা হয় এইবিধ নৃত্য বুলি কোৱা হয়। এইবিধ নৃত্য বিহুৰ সময়ত সকলো মিলিজুলি নদীত এই লালিলাং গীতটো গাই মাছ মাৰে আৰু সেইটোকে নতুন ৰূপ দি ডেকা-গাভৰুৱে নৃত্য পৰিদৰ্শন কৰে।

এনেদৰেই তিৱা জনগোষ্ঠীৰ লোকসকলে নিজৰ পৰম্পৰা মানি চলি আহিছে।

বড়ো জনগোষ্ঠী

বড়ো জনগোষ্ঠীৰ উৎসৱ, পূজা-পাৰ্বণ ঃ বড়ো জনগোষ্ঠী হৈছে অসমৰ ভৈয়ামৰ জনগোষ্ঠী। অসমৰ ভৈয়ামত বাস কৰা জনগোষ্ঠীসকলৰ ভিতৰত এওঁলোক সংখ্যাগৰিষ্ঠ। বড়োসকলৰ মাতৃভাষা বড়ো ভাষা। বড়োসকল বৃহৎ মংগোলীয় গোষ্ঠীৰ অন্তৰ্ভুক্ত।

প্ৰাচীন কালৰ হিমালয়ৰ উত্তৰে আৰু চীনৰ পশ্চিমে অৱস্থিত 'বড়' দেশৰ বাসিন্দাসকলৰ এই জনগোষ্ঠীটো প্ৰায় ১৫ শতিকাতেই সমগ্ৰ পূব ভাৰতত বিয়পি পৰে। মহাভাৰতত উল্লেখ কৰা কিব্ৰাতসকলেই পূব ভাৰতৰ বড়োসকল। প্ৰাচীন কালত এই মূল 'বড়' দেশৰ বাসিন্দাসকলক 'বড়ো-ফিচা' বা 'ডোচা' (বড় মানে ভূমি আৰু ফিচা বা চা মানে সন্তান অৰ্থাৎ বড় দেশৰ সন্তান) বুলি জনা হৈছিল আৰু সময়ৰ সোঁতত বড় বা বড়ো হিচাপে জনাজাত হয়। বড়োসকলৰ উৎসৱ-পাৰ্বণ যেনে অসমৰ অন্যান্য জনগোষ্ঠীৰ দৰে তেওঁলোকে প্ৰজনন আৰু উৰ্বৰাৰ প্ৰতীকৰূপতে খেৰাই পূজা পালন কৰে। এই খেৰাই পূজা ব'হাগ বিহুৰ দৰে বসন্তকালীন উৎসৱ। এই পূজা বা উৎসৱৰ লগত জড়িত খেৰাই নৃত্য হ'ল বড়োসকলৰ এক ঋতুধৰ্মীয় নৃত্য। সিজু গছক বাথৌ দেৱতা হিচাপে মানি বড়োসকলে পৰম্পৰাগতভাৱে এই পূজা পাতে। খেৰাই পূজাৰ অৰ্থ পূৰ্বপুৰুষ পণ্ডিতসকলে কোৱা মতে খেৰাই হ'ল খাৰ। খাৰ মানে হ'ল দৌৰা বা গতি কৰা আৰু আই মানে গোসাঁনী। আই মাতৃক সম্বোধন কৰিবৰ বাবে কৰা এই নৃত্যক খেৰাই নৃত্য বোলে। খেৰাই পূজাত বাথৌ দেৱতাৰ সন্মুখত বিভিন্ন উপাচাৰ, বলি জীৱ-জন্তু, পশু-পক্ষী থৈ দেওধনীয়ে পূবফালে মুখ কৰি গমাৰি কাঠৰ পীৰাত বহে। ওজাই পিছত বহি আঁঠুকাটি মন্ত্ৰ মাতে। ওজাৰ পিছত গাঁৱৰ জ্যেষ্ঠ বা ৰাইজে বহে। দেউৰীয়ে দেওধনীৰ বাঁওপিনে কিছু আঁতৰত বহে। সেই সময়তে খেৰাই নৃত্য চলি থাকে, পূজা শেষ হৈ যোৱাৰ পিছতো নৃত্য কৰি থাকে। খাম, চিফুং, ৰিঙি, ৰামতাল, ওৱা, খোৱাং, বংগনা আদি এই নৃত্যত ব্যৱহাৰ কৰা বাদ্যযন্ত্ৰ।

বড়োসকলে বছৰত এবাৰ সমাজৰ সকলোৱে মিলি গাৰজা এবাৰ খেৰাই বা বাথৌ আৰু ব্যক্তিগতভাৱে মায়নাও ব্ৰী (লক্ষ্মী) বুল্লি ব্ৰী (কামাখ্যা), মাৰাই (মনসা)ৰ উদ্দেশ্যে বিশেষ নিয়ম-নীতিৰে আৰু বলি-বিধানৰে পূজা দিয়ে। খেৰাই উৎসৱ অতি জাক-জমকতাৰে উদ্‌যাপন কৰে। আমতি চুৱা (অম্বুবাচী), কাতিগছা (কাতি বিহু), দোমাহি (ভোগালী বিহু) আদিৰে বড়োসকলে উদ্‌যাপন কৰে।

উৎসৱ-পাৰ্বণত পুৰুষৰ লগতে বড়ো চিখলা (গাভৰু), আয়থা (আয়তী), বৈৰাথী (নামতী) আৰু বয়োজ্যেষ্ঠ লোকৰ বিশেষ ভূমিকা

আছে। খেৰাই পূজাত নাৰীসকলে দৈদিনী (দেওধনি) আৰু বাগৰুন্না আদি নৃত্যগীত কৰে।

বড়ো জনগোষ্ঠীসকলৰ খাদ্যসত্তাৰ ঃ বড়োসকলৰ বন্ধা-বঢ়াটো অতি নিপুণ। তেওঁলোকৰ প্ৰধান খাদ্য— ভাত, পচলা, টেকীয়া, কচুখোৱা, লফা, বাঁহগাজ, খৰিচা, খামুক আদি ব্যঞ্জন মংগোলীয় সংস্কৃতিৰ দান। নাফাম (শুকান মাছ), শুকান মাংস, শোকোতা পাট আদি তেওঁলোকৰ প্ৰধান। সৰু শামুক দি বন্ধা মাটিমাহৰ দাইল বড়োসকলৰ প্ৰিয় খাদ্য। জুমায় দৌফিথিমা আদি বিভিন্ন ধৰণৰ লাওপানী, কোমল চাউল, ভাপ পিঠা, চুঙা পিঠা, টোপোলা পিঠা, খাৰলি, কাছদি আদি বহু প্ৰকাৰৰ খাদ্য তেওঁলোকে প্ৰস্তুত কৰাত পাৰ্গত।

বড়োসকলৰ সাজপাৰ ঃ বড়ো জনজাতিসকলৰ সাজপাৰ হ'ল— বড়ো তিৰোতাসকলে দখনা পিন্ধে, গাত ফাছৰ লৈ ঘিলাখোপা বান্ধে, খোপাত কাকৈ গুঁজি লৈ সাজি-কাচি ভাল পায়। হাংমা-হাংছানি ফালি নামৰ ৰুমালৰ ব্যৱহাৰ বহুত চিত্তাকৰ্ষক। আৰু বড়ো পুৰুষসকলে কঁকালত আঁঠুৰ ওপৰলৈ বা আঁঠু ঢাক খোৱাকৈ ফখৰা-চিতৰ গামচা (চুৰিয়া) গাত গছলা (চোলা) পিন্ধি দিঙিত ফুলাম আৰুনাই ফালি আঁৰি লয়। এইবোৰে বড়োসকলৰ সাধাৰণ সাজপাৰ।

বড়োসকলৰ বাদ্যযন্ত্ৰ আৰু নৃত্য ঃ বড়োসকলৰ উৎসৱত ব্যৱহাৰ হোৱা বাদ্যযন্ত্ৰবোৰ হ'ল— খাম, চিফুং, ৰিঙি, ৰামতাল, ওৱা, খোৱাং, বংগনা আদি। তেওঁলোকৰ নৃত্য হ'ল— বাগৰুন্না, বৈছাণ্ড, মৈছানায় আদি ব'হাগ মাহত মন উৰুঙা কৰা নৃত্য গীতৰ লগতে জাৰ আকাপ্লা, থেছামালি, খফ্ৰিমৌছানায় (জাপি নৃত্য), বৌণচণ্ডী আদি ধৰ্মীয় নৃত্য-গীত আৰু দাওহা (যুদ্ধ) না (মাছ মৰা) আদি বিভিন্ন কাৰ্য বা কাম-কাজক লৈ বড়োসকলে নৃত্যগীত কৰে। ৰাওনা-ৰাওনী, ছদ্ৰমালি-মৌথিয়া নুদাং আছাগি বৈছাগি, জাৰা ফাণ্ডা আদি সাধুকথা, কাহিনী, গীত আৰু হাবা মেথায় (বিহুগীত) আদি বহুধৰণৰ লোকগীত, মন্ত্ৰ, ফকৰা-যোজনা, প্ৰবচন ইত্যাদি বড়োসকলে জানে।

সামৰণি ঃ ডিমৰীয়া অঞ্চলত বাস কৰা তিনিওটা জনগোষ্ঠীৰ উপাদানে অঞ্চলটোৰ সমাজ-জীৱনত বহু প্ৰভাৱ বিস্তাৰ কৰা পৰিলক্ষিত হয়। তদুপৰি এই জনগোষ্ঠীৰ প্ৰভাৱবোৰ এই অঞ্চলত বাস কৰা অন্য জনগোষ্ঠীৰ মাজতো কম-বেছি পৰিমাণে শিপাই গৈছে। গতিকে অঞ্চলটোৰ জন-গাঁথনি তথা জনগোষ্ঠীসমূহৰ বিভিন্ন দিশেৰে কৰা আলোচনাৰ অৱকাশ আছে আৰু কিছু আলোচনা ইতিমধ্যে হৈছে। ❖

সমন্বয়ৰ উৎসৱ জোনবিল মেলা

✍ মধুস্মিতা দাস

দ্বাদশ শ্ৰেণী, কলা শাখা

‘জোনবিল মেলা’ পাহাৰ-ভৈয়ামৰ সকলো জনগোষ্ঠীৰ মিলনতীৰ্থ। মৰিগাঁও জিলাৰ জাগীৰোডৰ পৰা নাতিদূৰৈৰ জোনবিলৰ পাৰত মাঘৰ বিহুৰ তিনিদিনৰ পাছতেই এই মেলা উৎসৱ অনুষ্ঠিত হয়। জোনবিল মেলা উৎপন্ন দ্ৰব্যাদিৰ বিনিময়ৰ বজাৰ। দূৰ-দূৰণিৰ পাহাৰ-ভৈয়ামৰ পৰা তিৱা, খাছি, কাৰ্বি, বড়োসকলে নিজ নিজ উৎপাদিত সামগ্ৰী বেহাবলৈ আহিছিল আৰু বৰ্তমানো আহে। মেলাথলী পায়ৈই ইকৰা-খাগৰি আৰু ধানখেৰৰ নৰাৰে এটি অস্থায়ী পঁজা সাজে। এই ঘৰটোতে উৎপন্ন দ্ৰব্যাদি জমা কৰি ৰাখি পাছত পোহাৰ মেলে। তেওঁলোকৰ বিনিময়ৰ সামগ্ৰী হ’ল নানাবিধ পাহাৰীয়া জলকীয়া, আলু, কচু, আদা, হালধি, ধূনা, গন্ধক, লাও, আমলখি, শিলিখা, লা, গাজ, কপাহ, টেঙা আৰু তিলকে ধৰি নানা দ্ৰব্য। ভৈয়ামৰ লোকসকলে সান্দহ, তিলৰ পিঠা, শুকান মাছ, তামোল-পাণ আদি বেহাবলৈ আনে। পাহাৰৰ লোকসকলে ভৈয়ামৰ লোকসকলক ‘মামা-মামী’ সম্বোধন কৰি প্ৰয়োজনীয় সামগ্ৰীৰ বিনিময় কৰি লয়।

উল্লেখযোগ্য যে জোনবিল মেলাৰ ইতিহাস উভতি চালে দেখা যায় যে গৱেষকসকলে পশ্চিম নগাঁও আৰু মায়ঙকে ধৰি গোভা ৰাজ্যৰ কথা স্মৰণ কৰে। গোভা ৰাজ্যৰ পুৰণি বাসিন্দাসকলে তিৱা বা লালুং মানুহ। এই গোভা ৰাজ্যৰ সস্ত্ৰীতিৰ নিদৰ্শন জোনবিল মেলা সম্বন্ধে এটি সুন্দৰ কাহিনী আছে। গং বাং লালুঙৰ সাঁচিপতীয়া পুথিৰ পৰা পণ্ডিতসকলে উদ্ধাৰ কৰা কাহিনীমতে তিৱাসকলে জয়তা ৰাজ্যৰ উত্তৰাঞ্চলত বসবাস কৰিছিল। তাৰে এটি পৰিয়ালত লাংবাৰ আৰু লুংবৰ নামে ভাতৃদ্বয়ৰ জন্ম হৈছিল। লাংবৰ আছিল চিকাৰপ্ৰিয়। লাংবাৰে চিকাৰ কৰি ফুৰোঁতে এদিন জয়তা ৰাজ্যৰ ৰাজধানী চৌহদত সোমাই পৰিলগৈ। তেওঁ নিজৰাৰ ঘাটত জয়তা কুমাৰী হিলালী আৰু অন্যান্য মহিলাসকল স্নান কৰিবলৈ অহা দেখিছিল। কেইবাবাৰো এনে সাক্ষাৎ হোৱাৰ পাছত লাংবৰ আৰু হিলালীৰ এই পৰিচয় প্ৰেম-প্ৰণয়ত পৰিণত হয়। অহুকাণে-পহুকাণে এই কথা জয়তা ৰাজ্যৰ দাঁতিকাষৰীয়া উত্তৰ অঞ্চলটো দান কৰি গোৱা নৈৰ পাৰৰ ফুলগুৰিত ৰাজদৰবাৰ পাতি উত্তৰে কপিলীলৈকে ভূ-খণ্ড অৰ্পণ

কৰিলে। ‘তিৱা সংস্কৃতিৰ ৰূপৰেখা’ নামৰ গ্ৰন্থত লেখক-গৱেষক লোকেশ্বৰ গগৈৰ মতে লাংবৰক বজাই দিব খোজা শাস্তিৰ কথা শুনি ৰাজকুঁৱৰী হিলালী কেইবাদিনো ভাত-পানী নাখাই শুকাই-খীণাই যাবলৈ ধৰিলে। এদিন হিলালী মুছকঁছ গৈ হঠাৎ মাটিত ঢলি পৰিল। একমাত্ৰ জী হিলালীৰ এনে কৰুণ পৰিণতি দেখি মাকো মুছকঁছ গ’ল। ৰাজ্যত হাহাকাৰ লাগিল। বজাই নানা বেজ-জ্ঞানী লগালে, কিন্তু সুফল নহ’ল। জয়তাৰ নাৰীয়ে কান্দি কান্দি গছৰ পাত সৰালে। ৰাজ্যৰ চৌপাশে কান্দোনৰ ৰোল শুনি জয়তা ৰজাৰ মন মুকলি গ’ল আৰু হঠাতে ৰাজসভা বহুৱাই লাংবৰক বলি দিয়াৰ আদেশ প্ৰত্যাহাৰ কৰিলে। কিছুদিনৰ পাছত ৰজাৰ আদেশত লাংবৰক সহকাৰী সেনাপতি পদত মকৰল কৰিলে। জয়তাৰ প্ৰথামতে ঘৰজোঁৱাই চপালে সম্পত্তিৰ একাংশ দিব লাগে। সেয়েহে জয়তাৰাজে বৃদ্ধ বয়সত ৰাজদৰবাৰ পাতি ঘৰজোঁৱাইক ৰাজ্যৰ একাংশ অপৰ্ণ কৰিলে। লাংবৰক ৰাজ অভিষেক অনুষ্ঠান মাঘ বিহুৰ উৰুকাৰ সাত দিনৰ পাছত অনুষ্ঠিত হৈছিল, যি অভিষেক পৰৱৰ্তী কালত বিহু উৎসৱ আৰু মেলালৈ ৰূপান্তৰিত হৈছিল, যি অভিষেক পৰৱৰ্তী কালত বিহু উৎসৱ আৰু মেলালৈ ৰূপান্তৰিত হৈছিল। সেয়ে গোভা ৰাজ্যৰ তিৱাসকলে মাঘ বিহুৰ উৰুকাৰ সাত দিনৰ পাছত শনি আৰু দেওবাৰে মেলা অনুষ্ঠিত কৰি আহিছে।

লাংবৰক পাছত ৰজা জোন সিঙৰ দিনত ৰাজ্যৰ মধ্যস্থলত এখন বিলৰ পাৰত মহা আড়ম্বৰেৰে মেলা উদ্‌যাপন কৰা হয়। গোভা ৰজাৰ সংৰক্ষিত বিলৰূপে ধাৰ্য কৰা এই বিলৰ নাম ৰজাজনৰ নাম অনুসৰি জোনবিল হয়। মাঘ বিহুৰ উৰুকাৰ পাছৰ বৃহস্পতিবাৰৰ সন্ধিয়াৰ পৰাই ৰজা ঘৰৰ আদেশক্ৰমে ‘জোনবিল’ত গোভা ৰাজ্যৰ প্ৰজাই সমূহীয়াভাৱে মাছ মাৰে। ইয়াৰ প্ৰতিজন মাছুৱেৰ পৰা কিছু মাছ ৰজা ঘৰত মাননি হিচাপে দি যোৱাৰ প্ৰথা প্ৰচলন আছে। জোনবিল মেলাত গোভা ৰজাই আহি ডা-ডাঙৰীয়া, বিষয়া, ঢুলীয়া-কালীয়া সমন্বিতে ৰাজদৰবাৰ পাতি বহা আৰু কৰভাৰ গ্ৰহণ কৰাৰ ৰীতি আজিও প্ৰচলন আছে। দৰবাৰত ৰজা পাটৰ বৰবৰুৱা, বৰদলৈ, তামুলী, খাটনিয়াৰ, টঙাভাৰী আদি বিষয়া উপস্থিত থাকে। আনহাতে জোনবিল মেলাৰ বিহুৰ খাদ্যখিনি বিনিময়ৰ যোগে যোগাৰ কৰিবলৈ কৃষিজাত সামগ্ৰীৰ মেটমৰা বোজাৰে পাহাৰৰ ‘মামা-মামী’হঁত নামি আহে আৰু উভতি যাওঁতে পিঠা, সান্দহ, শুকান মাছ আদিৰ মেটমৰা বোজা লৈ পাহাৰলৈ ওভতে। পাহাৰৰ তিৱা ৰাইজে ভৈয়ামৰ তিৱা ৰাইজৰ দৰে ৰঙালী আৰু ভোগালী বিহু উদ্‌যাপন নকৰে। পাহাৰৰ তিৱাসকলে জোনবিল মেলাৰ পৰা বিনিময় প্ৰথাৰে গোটাই নিয়া সান্দহ-পিঠা পৰিয়ালবৰ্গই মিলি মাঘ বিহু উৎসৱৰ দিনকেইটা খাই-বৈ বিহু উদ্‌যাপনৰ আনন্দ উপভোগ কৰে।

প্ৰাধান্যযোগ্য যে জোনবিলৰ পাৰত প্ৰতি মাঘ মাহৰ আৰম্ভণিতে অনুষ্ঠিত জোনবিল মেলাত প্ৰাচীন অৰ্থনীতিত বিশেষ গুৰুত্ব লাভ কৰা ‘বিনিময় প্ৰথা’ আজিও বৰ্তি আছে। আধুনিক

মুদ্ৰাৰ প্ৰচলনে এই প্ৰথাৰ গুৰুত্ব কমালেও পাহাৰীয়া আৰু ভৈয়ামৰ লোকসকলৰ জনজীৱন আৰু লোক-সংস্কৃতিৰ আঁহে আঁহে এই প্ৰথা জোনবিল মেলাত বিৰাজমান।

জোনবিল মেলাৰ ইতিহাস :

অসমৰ এটা অতি আকৰ্ষণীয় উৎসৱ হ’ল জোনবিল মেলা। মৰিগাঁও জিলাৰ মধ্যৱৰ্তী অঞ্চলৰ জাগীৰোডৰ পৰা উত্তৰে তিনি কিলোমিটাৰ দূৰত্ব (গুৱাহাটীৰ পৰা ৩২ কি.মি.) অৱস্থিত এখন বিলৰ নাম হৈছে জোনবিল। এই বিলৰ পাৰত অনুষ্ঠিত হোৱা মেলাৰ নামেই জোনবিল মেলা। মাঘ বিহুৰ পিছৰ সপ্তাহত এই মেলা অনুষ্ঠিত হয়।

জোনবিল মেলাৰ আৰম্ভণি :

জোনবিল মেলা মাঘ বিহুৰ পিছৰ সপ্তাহত আৰম্ভ হয়। সপ্তাহটোৰ মঙ্গল-বুধবাৰৰ পৰা মানুহৰ সমাগম হয় যদিও শুক্ৰবাৰ আৰু শনিবাৰেহে প্ৰধান মেলা হয়। মেলা আৰম্ভ হোৱাৰ পূৰ্বে জোনবিলত ৰজাৰ পাৰিষদবৰ্গ তথা বিভিন্ন গাঁৱৰ নিৰ্দিষ্ট ব্যক্তিবোৰে মাছ মাৰে, ইয়াক ‘ৰজা মাজ’ মৰা বুলি কয়। সেই মাছেৰে জোনবিলৰ পাৰত ৰজাৰ সহিতে সকলোৱে মিলিজুলি ভোজভাত খায়। ইয়াৰ পিছদিনা সকলো ৰাইজলৈ এই বিলখন মাছ মৰাৰ বাবে মুকলি কৰি দিয়ে।

জোনবিল মেলাৰ উৎপত্তি :

জোনবিল মেলাৰ আৰম্ভ সম্পৰ্কে সঠিক তথ্য পোৱা নাযায়। ঐতিহাসিক গোভাৰাজ্য প্ৰতিষ্ঠাৰ দিনৰে পৰা এই মেলাৰ আৰম্ভণি হয় বুলি গৱেষকসকলে মত পোষণ কৰে। গোভা ৰজাকেই জোনবিল মেলাৰ জন্মদাতা বুলি কোৱা হয়। একাংশ পণ্ডিতৰ মতে, তিৱাসকলৰ গোভা ৰজা জোনসিঙৰ ৰাজ অভিষেকৰ স্মৃতিৰে বিলখনৰ নাম ‘জোনবিল’ হৈছে। আৰু তেখেতৰ নামেৰেই ‘জোনবিল মেলা’ৰ উৎপত্তি হোৱা বুলি কোৱা হয়। জোনবিল মেলাৰ উৎপত্তি সম্পৰ্কত বিভিন্ন জনশ্ৰুতিৰ প্ৰচলন আছে। গোভাৰাজ্য প্ৰতিষ্ঠা কৰা ৰজাই এদিন ৰাণীৰ সৈতে বিহাৰ কৰি ঘূৰি ফুৰোঁতে এখন বিলৰ কাষ পাইছিল, বিলৰ ফটফটীয়া পানীত জোনৰ পোহৰ পৰি জিলিকি উঠিছিল। তাকে দেখি ৰজা-ৰাণীৰ মনত আনন্দ লাগিছিল আৰু তেতিয়াই ৰজাই ৰাণীক কৈছিল— ‘হেবে দুনাই পিল হউদ’ অৰ্থাৎ এইখন, জোনটোৰ দৰে বিল। তিৱা ভাষাত দুনাই মানে হৈছে জোন, এই ছাই পিলৰ পৰাই কালক্ৰমত অপভ্ৰংশ হৈ ছাই পিল > জনাই পিল > জোনবিল হোৱা বুলি কোৱাৰ থল আছে। কোনো কোনোৰ মতে বিলখনৰ আকৃতি কাঁচিজোনটোৰ দৰে হোৱাৰ কাৰণেও জোনবিল নামৰ উৎপত্তি হোৱা বুলি কোৱা হয়।

আন এক জনশ্ৰুতি অনুসৰি দেখা যায় গোভা ৰাজ্যৰ প্ৰতিষ্ঠাতা ৰজাই (খনোৰ মতে ৰজা পাণ্ডেশ্বৰ) শুক্লপক্ষৰ সুন্দৰ ৰাতি ৰাণীৰ সৈতে বিহাৰ কৰি আহি এখন বিলৰ পাৰত অৱস্থান কৰে। তেতিয়াই বিলৰ ফটফটীয়া জলৰাশিত প্ৰতিবিম্বিত সুন্দৰ আকৃতিৰ জোনটি

দেখি বজা-বাণী আনন্দত অধীৰ হৈ পৰে। লগে লগে বজাৰ আদেশ মতে, তেতিয়াৰ পৰা বিহাৰত বজা-বাণীক আনন্দ দিওঁতা সেই জোন প্ৰতিবিস্মিত বিলখনৰ নাম হৈ পৰে জোনৰ বিল— জোনবিল। আকৌ তাতে সেই বজাৰ আদেশমৰ্মে অনুষ্ঠিত হ'বলৈ ধৰিলে বজা-প্ৰজাৰ মিলনৰ এক অপূৰ্ব উৎসৱ মেলা— যি ক্ৰমে খ্যাত হৈ পৰিল বিখ্যাত 'জোনবিল মেলা' তথা 'জোন-মেলা' ৰূপে। আন এক প্ৰবাদ অনুসৰি 'জোনবিল মেলা' গোভা বজাৰ 'নোৱান' অৰ্থাৎ ন-খোৱা উৎসৱৰহে এটি সন্মোহিত ৰূপ।

আঘোণ-পুহত খেতি চপোৱাৰ পাছত ন-ধানৰ ভাত খাবলৈ তিৱা ৰাজপৰিয়ালৰ লোকসকলে সুন্দৰ জোনবিলৰ পাৰত মিলিত হৈ তিৱা ধৰ্ম আৰু সাংস্কৃতিক পৰম্পৰাৰ ভেটিত নিৰ্দিষ্ট বলি-বিধানৰে ইষ্ট দেৱতাক পূজা-পাতল কৰি তেওঁবিলাকৰ পূৰ্বপুৰুষক বিধিপূৰ্বক ন-ধানৰ অন্ন-ব্যঞ্জন, লাওপানী আদি অৰ্পণ কৰি পাছত সকলোৱে লগ লাগি স্মৃতি-তামাচাৰে ভোজ-ভাত খায়। পৰৱৰ্তী সময়ত তিৱা গোভা ৰাজৰ এই ন-খোৱা উৎসৱৰ সোঁৱৰণি পৰ্বৰ আধাৰত সৃষ্টি হ'ল জোনবিল মেলা।

জোনবিল মেলাৰ বৈশিষ্ট্য :

পাহাৰ-ভৈয়ামৰ জনগোষ্ঠীয় লোকৰ মধুৰ সম্পৰ্ক গঢ়া এই জোনবিল মেলাৰ আগমনৰ লগে লগে আজিও নগাঁও-মৰিগাঁওবাসীৰ মন আনন্দিত হয়। মৰিগাঁও জিলাৰ জাগীৰোডৰ সমীপৱৰ্তী জোনবিলৰ পাৰতেই মাঘ বিহুৰ সময়ত জোনবিল মেলা উদযাপিত হয়। এই মেলালৈ পাহাৰ-ভৈয়ামৰ তিৱা, খাছি, বড়ো, কছাৰী, কাৰ্বি আদি জনজাতিৰ লোকসকল আহে। জোনবিল মেলাৰ মূল বৈশিষ্ট্য হ'ল— ভালপোৱা, সমন্বয়-সম্প্ৰীতিৰ এনাজৰীডাল দৃঢ় কৰি ৰখা। পাহাৰৰ জনগোষ্ঠীয় লোকসকলে ভৈয়ামৰ এই জোনবিল মেলাত দ্ৰব্য বিনিময় কৰি দুদিন-দুৰাতিৰ পাছত মেলাস্থলীত সাজি লোৱা অস্থায়ী ঘৰবোৰ জ্বলাই নিজৰ ঘৰলৈ যায়গৈ। বিনিময়ৰ মাধ্যমেৰে পোৱা বস্তুবোৰ তেওঁলোকে 'হোৰা'ত ভৰাই পিঠিত ওলোমাই লৈ যায়। ভৈয়ামৰ পৰা লৈ যোৱা দ্ৰব্য-সামগ্ৰীৰেই পাহাৰীয়া লোকসকলে ভোগালী বিহু উদযাপিত কৰে। সকলো জাতি-জনগোষ্ঠীৰ লোকে জোনবিল মেলাত সমূহীয়াভাৱে মাছ মৰাৰ পৰম্পৰা আছে।

পৰম্পৰা অনুসৰি গোভা ৰজাই জোনবিল মেলাস্থলীতে অস্থায়ী ৰাজদৰবাৰ পাতে আৰু মেলাৰ শান্তি-শৃংখলা ৰক্ষাৰ ওপৰত গুৰুত্ব দিয়ে। ইয়াৰদ্বাৰা তিৱা প্ৰশাসন আৰু ৰাজকাৰ্যবোৰ আভাস পোৱা যায়। এই মেলাত তিৱা সংস্কৃতিৰ গীত-মাত, নৃত্য আদি পৰিৱেশন কৰা হয়। থলুৱা খাদ্যদ্রব্যৰ আদান-প্ৰদান কৰাটো জোনবিল মেলাৰ আন এক বিশেষ বৈশিষ্ট্য। পাহাৰত বসবাস কৰা তিৱাসকলে তেওঁলোকৰ উৎপাদিত খাদ্য শস্য, বিভিন্ন সা-সামগ্ৰী ভৈয়ামৰ তিৱাসকলৰ সৈতে বিনিময় কৰে। ভৈয়ামৰ লোকসকলে সান্দহ, পিঠা, মাছ ইত্যাদিৰে সৈতে পাহাৰৰ পৰা অনা আদা, কচু, হালধি, জলকীয়া, থেকেৰা, লা, ধূনা আদি নানা দ্ৰব্যৰ আদান-প্ৰদান কৰে।

তিলপিঠা, সান্দহ, পাতত দিয়া পিঠা, শুকান মাছ, এড়ী চাদৰ, মুগা সূতা, পাটসূতা, কমলা, লাইশাক, দুলা, কলডিল, বিছনাত পাৰিবলৈ আৰু গাত ল'বলৈ বহুৰণী আলা, ৰঙালাও, তিল আদিৰ বিনিময় জোনবিল মেলাত পৰিলক্ষিত হয়। তিৱা জনগোষ্ঠীৰ বাহিৰেও আন আন জনগোষ্ঠীয় লোকসকলেও দ্ৰব্য বিনিময়ত সমানেই অংশ লয়।

জোনবিল মেলাৰ তাৎপৰ্য :

মৰিগাঁও জিলাৰ জাগীৰোড আৰু ভকতগাঁৱৰ মধ্যস্থানত থকা এখন বিলৰ নাম হ'ল 'জোনবিল'। এই বিলৰ পাৰত অনুষ্ঠিত মেলাই হৈছে 'জোনবিল মেলা'। জোনবিল মেলাই অসমৰ প্ৰাচীন প্ৰথাক প্ৰতিনিধিত্ব কৰে। পাহাৰ আৰু ভৈয়ামত বসবাস কৰা তিৱা লোকসকলে নিজৰ নিজৰ ঠাইত উৎপাদিত দ্ৰব্যসামগ্ৰী নিজৰ আৰু আন আন জনগোষ্ঠীবোৰৰ লগত বিনিময় কৰে। জোনবিল মেলাৰ প্ৰধান তাৎপৰ্যটোৱেই হৈছে বিনিময় প্ৰথাৰ মাজেৰে জাতি-জনগোষ্ঠীৰ মাজত সম্প্ৰীতিৰ এনাজৰীডাল দৃঢ় কৰি ৰখা।

জোনবিল মেলাৰ বিশেষত্ব :

পূৰ্বৰ পৰম্পৰা অনুসৰি জোনবিল মেলাত তিৱাসকলৰ গোভা ৰজাই ডা-ডাঙৰীয়াসকলৰ সৈতে অস্থায়ী ৰাজদৰবাৰ পাতে আৰু মেলাথলীৰ পৰা কৰ সংগ্ৰহ কৰে। ৰাজদৰবাৰলৈ কলতলীয়া খলা, নেলী, কুমৈ, বঘৰা, ডিমৰীয়া, চহৰী, তেতেলীয়া, দমাল, গধুৱা আদিৰ ৰজাসকলৰ লগতে আহোম ৰজাক বিশেষ অতিথি হিচাপে নিমন্ত্ৰণ জনোৱা হয়। জোনবিল মেলাত কুকুৰা যুঁজকে ধৰি বিভিন্ন খেল-ধেমালি আৰু সাংস্কৃতিক অনুষ্ঠান অনুষ্ঠিত হয়। তদুপৰি তিৱা সংস্কৃতিৰ কেতবোৰ সম্পদ ৰাজদৰবাৰত প্ৰদৰ্শিত হয়। এই মেলাৰ শেষৰ দিনা বিলত সমূহীয়াভাৱে মাছ ধৰা হয়। পূৰ্বতে জোনবিল মেলালৈ ওচৰ-চুবুৰীয়া ৰাজ্যৰ বিভিন্নজন ৰজাৰ আগমন ঘটিছিল।

মেলাৰ মূল বিষয় :

মেলাৰ মূল বিষয় হৈছে বিনিময় প্ৰথা। বৰ্তমান যুগত টকা-পইচাৰে ক্ৰয়-বিক্ৰয় কৰাৰ সময়তে এই মেলাত থলুৱা খাদ্য দ্ৰব্যৰে আদান-প্ৰদান কৰি থকা প্ৰথা দেখা যায়। পাহাৰত বসবাস কৰা তিৱাসকলে তেওঁলোকৰ উৎপাদিত খাদ্য শস্য, কৃষি সামগ্ৰী। যেনে— কচু-হালধি, বাঁহগাজ, জলকীয়া, ঠেকেৰা, লা, শালধূনা আদি ভৈয়ামৰ লোকসকলৰ সান্দহ, পিঠা, মাছ ইত্যাদিৰ সৈতে বিনিময় কৰে। এই মেলাত খাচিয়া, জয়ন্তীয়া, গাৰো, কাৰ্বি পাহাৰৰ লোকসকলেও অংশগ্ৰহণ কৰে। সকলোৱে নিজ নিজ দ্ৰব্য হোৰাত ভৰাই লয় আৰু মেলাত থাকিবৰ বাবে বিভিন্ন সা-সঁজুলি লৈ আহে। বিনিময় প্ৰথা আৰম্ভ হোৱাৰ সমান্তৰালভাৱে সেই ঠাইৰ ওচৰতে কুকুৰা যুঁজ আৰম্ভ কৰা হয়। আনহাতে গোটেই মেলাখন পৰিচালনা কৰিবৰ বাবে একোখন পৰিচালনা সমিতি থাকে। এই উদ্যাপন সমিতিয়ে যাৱতীয় সকলো সা-সুবিধাৰ ব্যৱস্থা কৰি দিয়ে। ❖

বিহুগীতত তামোল-পাণ

✍ কাকলি বৰ্মন

স্নাতকোত্তৰ প্ৰথম বাণাসিক, ইংৰাজী বিভাগ

অসমীয়া সংস্কৃতিৰ তামোল-পাণ এক অবিচ্ছিন্ন অংগ। তামোলৰ মোল নুবুজা অসমীয়া অতি বিৰল। এখন পিছত আন এখনকৈ তামোল মুখত ভৰাই নল'লে হেনো অসমীয়াৰ কথাৰেই জুতি নুঠে। চেনেহৰ বঙালী বিহুটিৰ কথা কৈয়ো ওৰ পেলাব নোৱাৰি। তামোল-পাণে বিহুগীতৰ ক্ষেত্ৰখনতো এক বৃহৎ অংশ অধিকাৰ কৰি আহিছে। বিহুগীতত তামোলৰ মোল নুবুজাজনক এনেদৰে বিদ্ৰূপ কৰি কৈছে—

“ক'ৰ পৰা পালাহি দেৱা খোৱাত
তামোলৰ নাজান মোল।”

পূৰ্ণি কালৰ পৰাই অসমীয়া সামাজিক আৰু সাংস্কৃতিক জীৱনৰ লগত তামোল-পাণৰ যি সম্বন্ধ বিহুগীতসমূহতেই তাৰ প্ৰমাণ পোৱা যায়। তামোল-পাণেৰে অসমীয়াই মিতিৰ পাতে। আলহী-অতিথিক তামোলখনেৰেই আদৰ-সাদৰকৈ সোধা-পোছা কৰে। ভাত খোৱাৰ পিছত মুখশুদ্ধি কৰে তামোলখনেৰেই। গুৰু-গোসাঁইকো সেৱা-সৎকাৰ কৰি গুৱাপাণ আগবঢ়োৱা নিয়ম আছে। ৰাইজৰ আশীৰ্বাদ বিচাৰোঁতেও শৰাইত তামোল-পাণ আগবঢ়াইহে আঁঠু লোৱা নিয়ম।

অসমীয়া সমাজ-জীৱনৰ অতি আদৰৰ, অতি চেনেহৰ তামোল-পাণ-নাৰিকলৰ বাৰীখন। বিহুগীতত ইয়াৰ চিত্ৰ এনেদৰে প্ৰকাশ পাইছে—

“আগবাৰী শূৱনি কাকিনী তামোল ঐ
পিছবাৰী শূৱনি পাণ,
বৰঘৰ শূৱনি জীয়ৰী ছোৱালী
উলিয়াই দিবলৈ টান।”

অসমীয়া ডেকা-গাভৰুৰ প্ৰণয়-প্ৰীতিতো তামোল-পাণে এক বিশেষ ভূমিকা গ্ৰহণ কৰি আহিছে। ফুলৰ দৰে তামোল-পাণো প্ৰেম-প্ৰীতি নিবেদনৰ প্ৰতীকস্বৰূপ। প্ৰেমিক-প্ৰেমিকাই পৰস্পৰক যুৰীয়া তামোল যাচে আৰু তাৰ জৰিয়তে প্ৰেম নিবেদন কৰে।

বিহুগীতত তাৰ বিৱৰণ এনেদৰে পোৱা যায়—

“কিনো তামোলখনি দিলা মোৰ মইনা
অতি চেনেহেৰে খালোঁ,
সেইনো তামোলখনি খাবৰে পৰা ঐ
তোমাৰ লগত চিনাকি হ'লো।”

অসমীয়া লোকসমাজৰ হিয়াৰ আমঠু এই তামোল-পাণ খোৱাৰ লগতে প্ৰাচীন অসমীয়া মানুহৰ ধৰ্মাঙ্কতা আৰু অন্ধবিশ্বাসৰ নিদৰ্শনো পোৱা যায়। উচ্চ সম্প্ৰদায়ৰ লোকে হীনকুলীয়া মানুহৰ ঘৰত অন্ন গ্ৰহণ নকৰাৰ দৰে তামোল-পাণো গ্ৰহণ নকৰে, কাৰণ জাত যায়। ইয়াৰ বৰ্ণনা কৰিছে এনেধৰণে—

“তোমাৰ কটা তামোল নাখাওঁ ঐ লাহৰী
আমাৰে মাৰিব কুল।
অজাতি নহওঁ মই বিজাতি নহওঁ মই
তোমাৰ মোৰ একেটি কুল।”

ঘৰৰ মানুহে প্ৰিয়জনলৈ বিয়া নিদিয়াত আঁকোৰগোজ হৈ থকাত গৃহস্থই মাৰি-পিটি ঘৰৰ পৰা বাহিৰ কৰি দিয়াৰ বিৰহতো প্ৰেমিকাই তামোলক এৰিব পৰা নাই।

“আয়ে মাৰিলে দাঙি বাৰী ভাঙিল
ঘৰতো নিদিলে ঠাই
আমি দুয়োজনী ফুৰোঁ বাটে বাটে
গাঁথিৰ কটা তামোল খাই।”

তদুপৰি আৰু বহু বিহুগীত আছে— য'ত তামোল-পাণৰ বিভিন্ন বৰ্ণনা পোৱা যায়।

“ৰঙাকৈ গামোচা মাজে খেল দিয়া
তুমি তামোল কাটি যোৱা
লাহৰী হাতেৰে থুৰিয়াই থুৰিয়াই
আমাকো এখনি দিয়া।”

এইদৰে বিহুগীতত তামোলখনিৰ মাজেদিয়েই প্ৰেমিক-প্ৰেমিকাৰ মনৰ সুখ-দুখ, আশা-আকাংক্ষা, হাঁহি-কান্দোন, ব্যৰ্থতা, হুমুনিয়াহ আৰু প্ৰণয়মধুৰ যৌৱনৰ আৱেগ, উন্মাদনা আদিৰ মনস্তাত্ত্বিক চিন সুন্দৰকৈ প্ৰস্ফুটিত হৈ আহিছে। অকল বিহুগীতেই নহয়, অসমীয়া সামাজিক, সাংস্কৃতিক, ধাৰ্মিক আৰু লৌকিক জীৱনৰ লগতো তামোল-পাণৰ অনাবিল সম্পৰ্ক আদিকালৰ পৰাই চলি আহিছে আৰু চলি থাকিব। ❖

অসমীয়া সমাজত প্ৰচলিত গামোচা

(অসমীয়া বিভাগৰ প্ৰাচীৰ পত্ৰিকা 'জ্ঞানাংকুৰ'ৰ পৰা সংগ্ৰহিত)

ভাৰতবৰ্ষৰ পূব প্ৰান্তৰ অসম এখন বহুজাতিক বহুভাষিক ৰাজ্য। অসমৰ অতীতৰে পৰা নানা জাতি-জনগোষ্ঠীৰ লোকে সমিল-মিলেৰে বাস কৰি আহিছে। অসমৰ এই জাতি-জনগোষ্ঠীসকলৰ নানাবিধ সাংস্কৃতিক পৰম্পৰাই অসমৰ সংস্কৃতিৰ ক্ষেত্ৰখনত বহুৰঙী চানেকি এখনৰ সৃষ্টি কৰিছে। খাদ্য, বাসস্থান, বস্ত্ৰৰ লগতে নৃত্য, গীত, উৎসৱ-পাৰ্বণ ইত্যাদিয়ে অসমৰ সাংস্কৃতিক ক্ষেত্ৰত একধৰণৰ সমন্বয়ৰ সৃষ্টি কৰিছে। অসমত বাস কৰা নানা জাতি-জনগোষ্ঠীৰ লোকসকলে পৰিধান কৰা বস্ত্ৰৰ ভিতৰত গামোচা অন্যতম। অসমীয়া হিচাপে স্বাভিমানৰ প্ৰতীক অসমীয়াৰ গামোচাখনৰ বাহিৰেও নানা জনগোষ্ঠীসকলৰ মাজত তেওঁলোকৰ নিজা একোখন গামোচাৰ প্ৰচলন আছে।

অসমীয়াৰ গামোচা :

গামোচা অসমীয়া জাতিৰ জাতীয় সত্তাৰ প্ৰতীক। অসমীয়া সংস্কৃতিত গামোচাই বিশেষ স্থান অধিকাৰ কৰি আছে। বিহু, বিবাহ অনুষ্ঠান বা অন্যান্য যিকোনো সামাজিক অনুষ্ঠানত গামোচাক সন্মানৰ প্ৰতীক হিচাপে ব্যৱহাৰ কৰা হয়। ফাগুন, চ'ত মাহৰ ধূলিয়ৰিয়ে প্ৰাকৃতিক ব'হাগত অহা বৰষুণজাকে গা-ধুৱাই নিকা কৰি সজাই-পৰাই ন-ৰূপেৰে আঁকোৱালি ল'বলৈ প্ৰস্তুতি চলাই বসন্তৰ আগমনক। গাঁৱৰ জীয়ৰী-বোৱাৰীয়ে তাঁতশালৰ খট-খটনিত ৰঙা আঁচুসূতাৰে গামোচা লগাই অতি ব্যস্ততাৰে চেনেহৰজনক ভমকা ভমকা ফুলৰ চানেকিৰ ফুল বাছি সপোন ৰচি ৰচি জাত জাত বিহুৰামৰ ছেৱত তাঁতশালৰ দোপতি গৰকা শিপিনীক ফুল বাছি গামোচা ববলৈ প্ৰেৰণা যোগায়। বগা গামোচাখনত ৰঙা সূতাৰ ফুল, ৰঙা পাৰি দি আটোম-টোকাৰিকৈ তৈয়াৰ কৰা হয়। এই আপুৰুগীয়া সম্পদবিধ তিনি প্ৰকাৰৰ— (১) পানী গামোচা, (২) তামোল গামোচা, (৩) বিহুৱান। ফুল নথকা গামোচাক পানী সৰু ফুলৰ গামোচাক তামোল গামোচা আৰু চেনাইলৈ বোৱা গামোচাক বিহুৱান বুলি কোৱা হয়। নামনি অসমত প্ৰচলিত গামোচাৰ আন এটা ৰূপ হ'ল— অনাকাটা গামোচা। তদুপৰি, উকা গামোচা, তিয়নী গামোচা, গোসাঁইৰ থাপনাৰ গামোচা ইত্যাদি।

কাৰ্বি গামোচা :

বিভিন্ন জনগোষ্ঠীৰে পৰিপূৰ্ণ অসমৰ এটা প্ৰধান পাহাৰীয়া জনগোষ্ঠী হৈছে— কাৰ্বিসকল। কাৰ্বিসকলক মিকিৰ বুলিও কোৱা হয়।

বিভিন্ন সাজপাৰৰ ভিতৰত গামোচা কাৰ্বিসকলৰ অন্যতম প্ৰধান বস্ত্ৰ। গামোচাখনক কাৰ্বিসকলে 'প'হ' বুলি কয়। প'হ সাধাৰণতে পুৰুষসকলে ব্যৱহাৰ কৰে আৰু প্ৰথম অৱস্থাত বা আগতে পুৰুষসকলে পাহাৰলৈ 'আৰ' কোৱাৰ যাওঁতে প'হখনক পাণ্ডৰি হিচাপে ব্যৱহাৰ কৰিছিল। ব্ৰাহ্মণ বা বামুণসকলক সন্মান জনোৱাৰ অৰ্থেও তেওঁলোকে এই প'হ ব্যৱহাৰ কৰিছিল। পিছলৈ সময়ৰ পৰিৱৰ্তনৰ লগে লগে তেওঁলোকে বিবাহ অনুষ্ঠান বিভিন্নধৰণৰ উৎসৱ-পাৰ্বণ আৰু সামাজিক অনুষ্ঠানসমূহত সন্মান জনোৱাৰ অৰ্থে ব্যৱহাৰ কৰা দেখা যায়। ভৈয়ামৰ কাৰ্বিসকলে নীলা, ৰঙা আৰু বগা প'হ পৰিধান কৰে যদিও বেছিকৈ নীলা ৰঙৰ প'হক ব্যৱহাৰ কৰা দেখা যায়। কাৰ্বিসকলৰ প'হখনত ৰঙা, হালধীয়া, সেউজীয়া ৰঙৰ ফুল বহু হয়।

মিচিং গামোচা :

অসমৰ আন জাতি-জনজাতিসমূহৰ ভিতৰত দ্বিতীয় বৃহত্তম জনজাতি মিচিংসকলৰ মিচিং সমাজৰ ধুনীয়া গামোচাখন হ'ল 'দুমৌৰ'। তেওঁলোকে বগাত ৰঙা আঁচুৰ পাৰি দি এটা মুৰে বেলেগ বেলেগ চানেকিৰ নক্সা দি ফুল বাছে। এই দুমৌৰখন বহলে মাত্ৰ এবাগত আৰু দীঘলে প্ৰায় চাৰি ফুট। কিন্তু বিয়া-সভাত লোৱা দুমৌৰখন বহলে প্ৰায় ১ ফুট। আকৌ তেওঁলোকে সদায় ল'বলৈ নানাৰঙী সূতাৰে বোৱা 'গৌগুং দুমৌৰ' ব্যৱহাৰ কৰে। 'মৌৰ পুং দুমৌৰ' মুৰত আৰু 'টঙালি দুমৌৰ' কঁকালত বন্ধা গামোচা। তাৰোপৰি 'গাপা' হ'ল তেওঁলোকৰ সন্মানসূচক গামোচা। বগা, হালধীয়া, ক'লা আদি ৰঙেৰে বোৱা এই সুন্দৰ গামোচাই মিচিং বয়ন শিল্পৰ দক্ষতা শৈলীৰ কথা প্ৰকাশ কৰে। মিচিং শিপিনীসকলৰ সুনিপুণ হাতৰ সুন্দৰ প্ৰকাশ তেওঁলোকৰ পৰম্পৰাগত শিল্পত দেখা যায়। পৰম্পৰাগত চানেকিবোৰত নতুন শৈলীৰ ফুল তোলা কৌশল সঁচাকৈয়ে শলাগিবলগীয়া। পৰম্পৰাগত সাজপাৰৰ আৰ্হিৰ আৰু ৰঙৰ সংমিশ্ৰণ বিশ্বৰ ভিতৰতে লেখত ল'বলগীয়া।

অইয়াই ইয়াকাং নেলগেহা অই ই

লানাং চিহ ইউকক আপিন দনাহো

কাহাপন নেনপেহা লাপাহা চাইদ

চুনেহা দবাগ চুনেমে।

ৰাভা জনগোষ্ঠীৰ গামোচা :

গুটিফুলৰ গামোচাখন প্ৰতি জনগোষ্ঠীৰ অতি আদৰৰ, অতি হেঁপাহৰ, অতি সন্মানৰ সম্পদ। অসমত বসবাস কৰা প্ৰতিটো জনজাতি-জনগোষ্ঠীৰ লোকৰে নিজা নিজা বৈশিষ্ট্যপূৰ্ণ অতি আদৰৰ গামোচা আছে। এনে গামোচাক একোটা জাতিৰ চিনাকি সূত্ৰ আৰু জাতি সন্তাৰ মূলধাৰ বুলি কোৱা হয়। প্ৰতিটো জাতি-জনগোষ্ঠীৰ বিভিন্ন ৰঙৰ গামোচাক বিভিন্ন নামেৰে জনা যায়। ৰাভা জনগোষ্ঠীৰ গামোচাখনক ‘পাজাৰ’ বুলি জনা যায়। ই প্ৰায় এক ফুট বহল আৰু তিনি-চাৰি ফুট দীঘল বিভিন্ন ৰঙৰ আঁচুৰে বোৱা হয়। গামোচা বা পাজাৰ সাধাৰণতে হালধীয়া, ৰঙা, বেঙুনীয়া, বগা, সেউজীয়া, ক’লা আঁচুৰে বোৱা হয়। দুয়োমূৰে সুন্দৰকৈ দহি সূতা দীঘলকৈ ৰাখি বিভিন্ন বুটা বহু চানেকিৰে বোৱা দেখা যায়। এই গামোচা (পাজাৰ) ৰাভা সমাজত সভা-সমিতিত সন্ম্বৰ্ণনা হিচাপে দিয়াৰ উপৰি নৃত্য আদিত এই পাজাৰ কঁকালত আৰু ডিঙিত মেৰিয়াই লোৱা দেখা যায়।

বড়ো গামোচা :

বড়ো জনগোষ্ঠী হৈছে অসমৰ ভৈয়ামৰ জনগোষ্ঠী। অসমৰ প্ৰধান জনগোষ্ঠী বুলি পৰিচিত হৈ অহা বড়ো জনগোষ্ঠী হ’ল ইতিহাসপ্ৰসিদ্ধ জনগোষ্ঠী। ৰাজ্যৰ বিভিন্ন প্ৰান্তত বসবাস কৰা অতি প্ৰাচীন জনগোষ্ঠীসমূহৰ ভিতৰত বড়োসকলৰ নিজস্ব ভাষা-সাহিত্য-সংস্কৃতি ক্ষেত্ৰখন সমৃদ্ধিশালী। বড়োসকল পূৰ্বে কছাৰী বুলি পৰিচিত আছিল। তেখেতসকলক ‘কছহত’ সংস্কৃত ‘কজজুৰ-কজজাত’ শব্দৰ পৰাও কছাৰী হোৱা বুলি কোৱা হয়। প্ৰতিটো জনগোষ্ঠীৰ নিজা-নিজা বৈশিষ্ট্যপূৰ্ণ অতি আদৰৰ তথা পৰিচয়মূলক গামোচা থকাৰ দৰে বড়োসকলৰো নিজস্ব গামোচা আছে। এই গামোচাখনক ‘আৰ’নাই’ বুলি কোৱা হয়। ‘আৰ’নাই’ হৈছে বড়ো জনগোষ্ঠীৰ পৰম্পৰাগত বস্ত্ৰ। বিভিন্ন ৰং-বিৰঙৰ আঁচু সূতাৰে তেওঁলোকে ‘আৰ’নাই’ বয়। এই ‘আৰ’নাই’খন ১২০ ছেণ্টিমিটাৰ দীঘল আৰু ১ হাত বহল বগা ফুলৰ চানেকি থকা গাঢ় সেউজীয়া সূতাৰে প্ৰস্তুত কৰা হয়। বড়োসকলে এই আৰ’নাইখন সভা-সমিতিত দিয়াৰ উপৰিও খেৰাই, বাগৰুন্না আদি নৃত্য-গীতত ডিঙিত আৰু কঁকালত লোৱা দেখা যায়। পৰম্পৰাগতভাৱে পৰিধান কৰাৰ উপৰি প্ৰিয়জনক উপহাৰ হিচাপে ভেদ কৰা হয়। আৰ’নাই বড়ো সংস্কৃতিৰ এক অপৰিহাৰ্য অংগ।

গাৰো গামোচা :

বৃহত্তৰ মংগোলীয় ঠালৰ অন্তৰ্গত অসমৰ অন্যতম এক জনগোষ্ঠী হ’ল গাৰোসকল। উত্তৰ-পূৰ্বাঞ্চলৰ প্ৰতিখন ৰাজ্যত সিঁচৰতি হৈ থকা গাৰোসকলৰ বাংলাদেশতো বসতি লক্ষ্য কৰা যায়। অসমৰ অন্যান্য জনগোষ্ঠীৰ দৰে গাৰোসকলৰো স্বকীয় জাতীয় সাজপাৰ আছে। তেওঁলোকে সাজপাৰৰ ভিতৰত নাৰী আৰু পুৰুষে ব্যৱহাৰ কৰা ৰং-বিৰঙৰ বস্ত্ৰ অন্যতম। ক’লা ৰঙৰ গামোচাখনত দুয়োকাষে সেউজীয়া ৰঙৰ আঁচু টানি দুয়োমূৰৰ আঁচলত সেউজীয়া ৰঙৰ সূতাৰে সুন্দৰ ফুলৰ চানেকি বাছে। তেওঁলোকে জাতীয় উৎসৱ-অনুষ্ঠানত ধৰ্মীয়

পূজা-পাতল আদিত গামোচা ব্যৱহাৰ কৰে। তদুপৰি নৃত্য-গীততো গামোচা পৰিধান কৰে। ই সন্মানসূচক। বহিৰাগতক শ্ৰদ্ধাৰে তেওঁলোকে গামোচাৰে উত্তম আদৰণি জনায়।

কোচ-ৰাজবংশী গামোচা (আওচাই) :

নানা জাতি-জনগোষ্ঠীৰ মিলনভূমিয়ে হৈছে অসম। বিশাল বৰলুইতক সৰু-বৰ উপনৈৰ জীপাল কৰি ৰখাৰ দৰে, লুইতৰ অস্তিত্বক চিৰ জ্যোতিষ্মান কৰি ৰখাৰ দৰে অসমীয়া জাতিৰ কৃষ্টি-সংস্কৃতিক জাতি-জনগোষ্ঠীৰ বৰ্ণিল সংস্কৃতিয়ে জীপাল কৰি ৰাখিছে। সাজপাৰৰ ক্ষেত্ৰত কোচ-ৰাজবংশীসকলৰ গামোচাখন অসমীয়া ‘গামোচা’খনৰ লগত প্ৰায় একেই। মাত্ৰ কাপোৰৰ ৰং আৰু পাৰিৰ ক্ষেত্ৰতহে পৃথক। হালধীয়া আঁচুৰে বোৱা আৰু দুয়োকাষে হালধীয়া সূতাৰে পাৰি দি কোচ-ৰাজবংশীসকলৰ গামোচাখনক ‘আওচাই’ বুলি কোৱা হয়। ‘আওচাই’খনৰ দুয়োটা মূৰত সেউজীয়া আঁচু সূতাৰে ফুলৰ বিভিন্ন চানেকি তুলি প্ৰায় ডেৰ ফুট বহল আৰু চাৰি ফুট দীঘলকৈ বোৱা হয়।

ডিমাছাৰ গামোচা :

ডিমাছা জনজাতি হৈছে অসমৰ অন্যতম প্ৰাচীন জনগোষ্ঠী। ডিমাছাসকল কছাৰী জনগোষ্ঠীৰ এটা ঠাল। তেওঁলোকে ডিমা হাছাও জিলাত বাস কৰে। ডিমাছা শব্দৰ অৰ্থ হ’ল ‘ডি’ মানে ‘পানী’, ‘মা’ মানে ‘বৃহৎ’, ‘ছা’ মানে ‘সন্তান’ অৰ্থাৎ ‘বৰনৈৰ সন্তান’। অসমৰ অন্যান্য জনজাতিৰ দৰে ডিমাছাসকলো সাজপাৰৰ ক্ষেত্ৰত নিপুণ শিপিনী। মহিলাসকলে পুৰুষৰ বাবে প্ৰয়োজনীয় সাজপাৰ ৰিঙাঃ (মেখেলা), ৰিজাম্ফাইন (ৰিহা), ৰিটাব আৰু ৰিচা (গামোচা) আদি তৈয়াৰ কৰা দেখা যায়। ডিমাছা জনগোষ্ঠীৰ কান্ধত লোৱা গামোচাখনক ‘ৰিচা’ বুলি কোৱা হয়। বিভিন্ন ৰঙেৰে ডিমাছাসকলে এই ৰিচা ৰমাইখন বয়। অতি সুন্দৰ হালধীয়া, ৰঙা, কমলা, সেউজীয়া আদি ৰঙত এই গামোচা উপলব্ধ। বিয়া বা যিকোনো ধৰ্মীয় অনুষ্ঠান বিছু (বিছ) অতি সন্মানসূচকভাৱে এই ৰিচাখন পৰিধান কৰে। প্ৰায় দুটা ৰঙৰ আঁচুৰে সুন্দৰকৈ সৰু সৰু ফুল বা বুটা দি এই ৰিচাখন বয়।

ওৱানচ’হি ডং লাডু এং

নিং কে নিং আনি মাজাংদাও

ওৱান চ’হি ডং লাডু এং

শৰণীয়া কছাৰী গামোচা :

অসমৰ অন্যতম এক জনগোষ্ঠী হ’ল শৰণীয়া কছাৰীসকল। অসমত হিন্দু ধৰ্মৰ প্ৰভাৱত কছাৰীমূলীয় জনগোষ্ঠীৰ মাজৰ পৰা সৃষ্টি হোৱা কেইবাটাও ক্ষুদ্ৰ জনগোষ্ঠীৰ ভিতৰত শৰণীয়া কছাৰীসকল অন্যতম। অসমৰ আন জাতি-জনগোষ্ঠীৰ দৰে শৰণীয়া কছাৰীসকলৰ স্বকীয় জাতিসন্তাৰ পৰিচয় আছে। জনগোষ্ঠীটোৰ অস্তিত্ব ৰক্ষাৰ ক্ষেত্ৰত তেওঁলোকৰ বয়নশিল্পৰ ভূমিকা অতি তাৎপৰ্যপূৰ্ণ। প্ৰকৃতিৰ সেউজীয়া লগত হাড়ে-হিমজুৰে জড়িত শৰণীয়া কছাৰীসকলৰ সেউজীয়া ৰঙটো বৰ প্ৰিয়। তেওঁলোকৰ সেউজীয়া গামোচাক মুকচা বুলি কয়। শৰণীয়া কছাৰীসকলৰ এই মুকচাখন প্ৰায় সেউজীয়া ৰঙৰ

আৰু দুয়োফালে বগা মাছৰাইজ সূতাৰে বৈ, সুন্দৰ বুটা বাছি ফুল তুলি বৰ ধুনীয়া কৈ বয়। এই গামোচাখন তেওঁলোকে ডিঙিত সন্মানসূচক হিচাপে লোৱাৰ উপৰি সাংস্কৃতিক ঐতিহ্যৰ পৰম্পৰা ৰক্ষা কৰে। পৰম্পৰাগতভাৱে জাতিৰ বৈশিষ্ট্য বজাই ৰাখি ডেকাসকলে এইখন পিন্ধেও। শৰণীয়াসকলৰ বয়নশিল্পৰ অপূৰ্ব চানেকিসমূহ তেওঁলোকৰ সাজপাৰত দেখিবলৈ পোৱা যায়।

সোনোৱাল কছাৰীৰ গামোচা :

সোনোৱাল কছাৰীসকল উজনি অসমৰ এক ভূমিপুত্ৰ জনজাতি। গাঁৱত থকা সোনোৱাল কছাৰীসকলে নানা বৰণীয়া আটকধুনীয়া সাজপাৰ পৰিধান কৰে। সোনোৱাল কছাৰী নামেৰে এই জনজাতিৰ গামোচাখনৰ নাম 'সোণোৱালী'। এই 'সোণোৱালী'খন হালধীয়া হোৱা দেখা যায়। পাৰি কেইটা সেউজীয়া হোৱাৰ লগতে দুয়োমূৰে চৈধ্যডাল পাৰি থাকে। এই চৈধ্যডাল পাৰিয়ে তেওঁলোকৰ চৈধ্য বংশৰ কথা বুজায়। গামোচাখনৰ এটা মূৰত ফুল বহা হয়। দুই মূৰত ফুল থকা গামোচা পিন্ধিলে বিবাহৰ অবৈধ (ব্যভিচাৰ) প্ৰেম থকা বুলি তেওঁলোকৰ লোকবিশ্বাস। সোণোৱালী গামোচাখন বওঁতে ডিঙিৰ পৰা কঁকাললৈকে পৰা হ'ব লাগে। মতা মানুহখিনিয়ে গামোচাখনৰ ফুলটোক বাওফালে লোৱাৰ নিয়ম।

দেউৰীৰ গামোচা :

দেউৰী হ'ল বৃহৎ অসমীয়া জাতিৰ অন্তৰ্গত এটা জনগোষ্ঠী। অসমত বসবাস কৰা প্ৰতিটো জাতি-জনজাতিৰ নিজা বৈশিষ্ট্যপূৰ্ণ অতি আদৰৰ তথা পৰিচয়সূচক গামোচা থকাৰ দৰে দেউৰীসকলৰো নিজস্ব গামোচা আছে। দেউৰীসকলে পৰম্পৰাগত ব্যৱহৃত সাজপাৰযোৰ ঘৰতে প্ৰস্তুত কৰি লয়। দেউৰীসকলৰ গামোচাৰ পাৰি সাধাৰণতে হালধীয়া আৰু পাৰিৰ মাজত বহা ফুল থাকে। বিবাহিত মহিলাই বুকুৰ পৰা ভৰিৰ গোৰোহাত পৰাকৈ মেঠনি মাৰি দীঘল মুগা বা কপাহী মেখেলা পিন্ধে। মহিলাসকলে মূৰত মৰা গামোচাখনক 'টকয়া' (গাতিকী) বোলে। সাধাৰণতে সমাজত দেউৰী মহিলাসকলে উৎসৱ-পাৰ্বন আদিত বগা মেখেলা আৰু চোলা পিন্ধি গাত এখন বগা চাদৰ মেৰাই লয়। গাভৰু ছোৱালীয়ে মেখেলা পিন্ধি বুকুত এখন দীঘল গামোচা মেৰাই লয়। এই মেঠনিক 'পাউগা' বুলি কয়। পুৰুষসকলে প্ৰধানকৈ চোলা আৰু চুৰিয়া পিন্ধে। মৰ্যাদা অনুসৰি পুৰুষসকলে মূৰত পাউৰ অথবা কপাহী কাপোৰ পাণ্ডুৰিৰ ব্যৱহাৰ কৰা দেখা যায়। এই দেউৰী গামোচাখনে দেউৰী জনগোষ্ঠীটোৰ পৰম্পৰা ৰক্ষা কৰাৰ লগতে সভ্যতা সংস্কৃতিত এক স্বকীয় বৈশিষ্ট্য বহন কৰি আহিছে।

মৰাণৰ গামোচা :

অসমৰ প্ৰাচীন অধিবাসীসকলৰ ভিতৰৰ মৰাণসকল অন্যতম। বসতিস্থল প্ৰধানকৈ উজনি অসমৰ কেইবাখনো জিলাত মৰাণসকল বড়ো-কছাৰী মূলৰ বুলি ভবা হয়। মৰাণ জনগোষ্ঠীৰ নিজা সামাজিক-সাংস্কৃতিক উপাদানৰ লগতে সাজপাৰৰ ক্ষেত্ৰতো চহকী। মৰাণসকলৰ

গামোচাখন বগা সূতাৰে ফুল বহা হয়। মৰাণ সমাজত প্ৰচলিত আন এখন উল্লেখযোগ্য বস্তু হ'ল— চালি গামোচা বা চালিমেচা। এই চালি গামোচাৰে গুৱা, পাণ, চালি, চূণ, ধঁপাত আদি বন্ধা হয়। মৰাণ বিহুৱাসকলে বিহুৰ সময়ত চুৰিয়া, মুগাৰ চোলা আৰু মৰাণ (গেমেচা) পৰিধান কৰিছিল। পূৰ্বতে মৰাণসকলে ছয়গুণ চোলা, এগুৰ চোলা, চাক-কণ চোলাৰ লগতে এই গামোচা পৰিধান কৰিছিল। এই মৰাণ গামোচা মৰাণ জনজাতিটোৰ সভ্যতা-সংস্কৃতিৰ পৰিচায়ক।

তোৰে আই বোপায়ে এ

সম্বন্ধ মিলাইছে এ

হাজং জনগোষ্ঠীৰ গামোচা :

স্বকীয় সমাজ আৰু বৈশিষ্ট্যপূৰ্ণ ৰীতি-নীতিৰে অসমত অতীজৰে পৰা শাস্তিপূৰ্ণভাৱে বসবাস কৰি অহা অন্য এক জনগোষ্ঠী হ'ল হাজং জনগোষ্ঠী। গাৰো ভাষাত 'হা' মানে মাটি আৰু 'জং' মানে পোক। অৰ্থাৎ মাটিত থকা পোক। হাজং জনগোষ্ঠীৰ বিভিন্ন সাজপাৰৰ ভিতৰত অন্যতম গামোচা। গামোচা হাজংসকলে বিভিন্ন কাৰ্যত ব্যৱহাৰ কৰা দেখা যায়। গামোচা হাজং পুৰুষসকলে পিন্ধা বস্ত্ৰ হিচাপে ব্যৱহাৰ কৰে। এই গামোচা মহিলাসকলে তাঁতশালত প্ৰস্তুত কৰি উলিয়ায়। ইয়াৰ আকাৰ আকৃতি দীঘল ৪/৫ হাত আৰু পথালি ২ হাত। গলত লোৱা গামোচাৰ কোনো নিৰ্দিষ্ট ৰং নাই। এই গামোচা বিভিন্ন ৰঙেৰে প্ৰস্তুত কৰা দেখা যায়। বৃদ্ধালোকসকলে লিংটি গুঁজি ভাল পায়। সেয়েহে লিংটি গুঁজা গামোচা কিছু দীঘলীয়া কৈ প্ৰস্তুত কৰে। এই বস্ত্ৰ প্ৰস্তুত কৰে বয়নশিল্পৰ দ্বাৰা। বয়নশিল্পক এওঁলোকে বানা বুলি কয়।

মটক জনগোষ্ঠীৰ গামোচা :

মটক অসমৰ এটি অতি পুৰণি টাই-মংগোলীয় জনগোষ্ঠী। 'মটক' শব্দটি টাই ভাষাৰ শব্দ। অসমৰ প্ৰতিটো জাতি-জনজাতিৰ সাজপাৰত নিজস্ব বৈশিষ্ট্য নিহিত হৈ থকাৰ দৰে মটক জনগোষ্ঠীৰ সাজপাৰত এক স্বকীয় বৈশিষ্ট্য পৰিলক্ষিত হোৱা দেখা যায়। মটকসকলে পৰম্পৰাগত ব্যৱহৃত সাজপাৰযোৰ ঘৰতে প্ৰস্তুত কৰি লয়। মটক জনগোষ্ঠীৰ গামোচাখনো তেওঁলোকৰ সমাজ-জীৱনৰ অতি আদৰৰ তথা সন্মানৰ বস্ত্ৰ। সাধাৰণতে গামোচা চাৰিওফালে ৰঙা সূতাৰে পাৰি দি বোৱা এখন বগা দীঘলীয়া কাপোৰ। কপাহী সূতাৰে বিশেষভাৱে গামোচা তৈয়াৰ কৰা হয়, যদিও পাট আদি সূতাৰে ইয়াক তৈয়াৰ কৰা হয়। অসমৰ আপুৰুগীয়া প্ৰকৃতি তথা সংস্কৃতিৰ চানেকিৰে মটক জনগোষ্ঠীৰ গামোচাখনত ৰঙা সূতাৰে ফুল বাছে ৰঙা আঁচুৰে। মটক জনগোষ্ঠীৰ গামোচাখন সেই জাতিৰ ঐতিহ্য-পৰম্পৰা ৰক্ষা কৰাৰ লগতে, যিকোনো সামাজিক অনুষ্ঠানত সন্মানৰ প্ৰতীক সৰুৱে ডাঙৰক সন্মান জনাবলৈ বা নামঘৰত সন্মানৰ প্ৰতীক, ডেকা-গাভৰুৰ প্ৰেম প্ৰকাশৰ প্ৰতীক স্বৰূপে ঐতিহ্য বহন কৰি আহিছে। ❖

বিয়ানাম

সংগ্রাহক - নেইনা বড়ো
চতুর্থ ষাণ্মাসিক, অসমীয়া বিভাগ

প্ৰস্তৰ যুগৰ অৱসান ঘটাব পিছত সভ্যতাৰ ক্ৰমবিকাশৰ লগে লগে যেতিয়া সমাজ-ব্যৱস্থাৰ আৰম্ভ হৈছিল, তেতিয়াৰ পৰাই সমাজত বিবাহৰ প্ৰথাৰ প্ৰচলন হৈছিল। এই প্ৰথা হৈছে অসমীয়া সমাজৰ এক প্ৰাণময় উৎসৱ। বিশেষকৈ আমাৰ গঞা সমাজৰ বাবে ই এক বং-বহুইচৰ বহুঘৰা। এই উৎসৱৰে অন্য এক মুখ্য উপাদান হৈছে ‘বিয়ানাম’। থলুৱা অসমীয়াৰ মুখে মুখে চলি বহুদূৰ বাট অতিক্ৰম কৰিছে যদিও বৰ্তমান সময়ত বিশ্বায়নৰ প্ৰভাৱত ইয়াৰ প্ৰভাৱ বা এই ‘বিয়ানাম’ৰ প্ৰথা কিছু কমি অহা দেখা গৈছে। যাৰ ঠাইত স্থান দখল কৰিছে বিভিন্ন ধৰণৰ আধুনিক সংগীত, ডি. জে. মিউজিক ইত্যাদি। তদুপৰি দেখা যায় যে কিছু কিছু লোকে আজিকালি নাম গাবলৈকে লাজ কৰা হৈছে। সেয়েহে আমাৰ আওপুৰণি ‘বিয়ানাম’সমূহ প্ৰায় কমি অহাৰ দৰেই হৈ পৰিছে। এনে এক চিন্তাৰ আধাৰতে লুপ্তপ্ৰায় ‘বিয়ানাম’সমূহক পুনৰুজ্জীৱিত কৰাৰ প্ৰয়াসেৰে অতি আগ্ৰহেৰে ‘নামতী’ আইৰ কিছু সহায় লৈ পুৰণি বিয়ানামৰ কলি কেইটামান তলত দিয়া হ’ল—

প্ৰথমতে আৰম্ভ হ’ল জোৰোণৰ নামেৰে— জোৰোণ আদৰিবলৈ যাওঁতে আয়তীসকলে উৰুলি দি এনেদৰে গাই যায়—

(১)

“শাৰুৱেক আহিছে

বহিছে বাজত

আইদেউ শুই আছেগৈ

সুবৰ্ণৰ খাটত।

লাহে লাহে কৰি, মাকে জগাই

উঠা মোৰ লাহৰী

গহনা পিন্ধাই।

(২)

ছাট মাৰে বিজুলী

ঐ ৰাম!

ঘনে দিয়া উৰুলি

তোমাৰ শিৰৰ সেন্দূৰ যেন

ঐ ৰাম!

চিৰদিন থাকে উজলি।

মূৰত তেল দিয়াৰ সময়ত গোৱা গীত—

(১)

ডালিম থিয় কৰি

মূৰত তেল দিবা

ঐ ৰাম! সুগন্ধ মালতী হাতে হে

তেলে চিকেমিকাই

চিকণ ঐ আইদেউ

ঐ ৰাম! আৰু চিকেমিকাই হাতে হে।।

পানী তুলিবলৈ যোৱাৰ সময়ত গোৱা গীত—

(১)

ওলাই আহা শশীপ্ৰভা ৰজাৰ মহাদৈ

শুভক্ষণে যাত্ৰা কৰি জল আনোঁগৈ।।

কাষে ঘণ্ট লোৱা ৰাধা মাথে লোৱা মালা।

যমুনালৈ যাব লাগে নকৰিবা হেলা হে।।

ইপাৰৰ চাকনৈয়া সিপাৰৰ টৌ।

তামৰে কলসী মাতা ভৰিল নে নৌ।।

(২)

ওঁৰে গছতে ফুল চন্দন তুলসী

মৌৰে বাহে ল’লে ফুল চন্দন তুলসী

দাদাই পাৰি খাওঁহে ফুল চন্দন তুলসী

ভৰিল নে নভৰিল ৰাধা তোমাৰ কলচি।

অধিবাসৰ নাম :

সৰলেৰে মাৰলি সৰলেৰে ছতি
সৰলেৰে লগালে বাতি হে
আজি ৰামচন্দ্ৰই অধিবাস পাতিছে
গোপিনীসকলক মাতি হে।

দৈয়ন দিয়া নাম :

দৈয়ন দিয়া দৈয়ন দিয়া আপোনাৰে আই
ভালে কৰি দৈয়ন দিয়া ক্ষণ সাৰি যায়।।
ওলাই আহা ৰুক্মিণীয়ে ঘৰৰ হৈয়া বাজ।
তোমাৰ মাৰাই দৈয়ন দিব নকৰিবা লাজ।।

কইনা সজোৱাৰ নাম :

একাঁঠু তুলিতে আইদেউ বহিছে
মেলে সমনীয়াই চুলি হে
তুলিতে তলিচা বহিছে ললিতা ঐ ৰাম
শৰাই লৈ মেলিছে চুলি হে
দহো আঙুলিয়ে বত্ন জ্বলিছে ঐ ৰাম
নূপুৰে ধৰিছে তুলি হে।

কইনা ৰভাৰ তলত বহোঁতে গোৱা নাম :

(১)
আকাশত ওলালে ন-জোনবাই
ছোৱালীৰ জীৱনত একো কাম নাই
পুৱতি নিশাতে উঠিবা শুই
বাহী-বন কৰি লৈ ধৰিবা জুই
জুই ধৰি উঠি চাহৰ চচ্ তুলি
দেওৰক মাতিবা উঠা সোণ বুলি।

(২)
তাঁতৰ দোৰেপতি নাচনী জৰী
মৰমতে মাতে আইজনী বুলি
আজিৰ পৰা আইজনী নঙলাৰ বাজ
আলহী স্বৰূপে খাই যাব ভাত।
বাছে হৰ্ণ দিলে বাইদেৱে কান্দিলে
নিদাৰুণ বিধাতা পিছলৈ ঘূৰি চাই
ভাইটি মোৰ লগত নাই।

দৰাক আদৰাৰ নাম :

বাতি বাৰ বাজে জোঁৱাই আহি পালে
ঐ ৰাম আছে কলৰ তলত বৈ হে।
বিধি ব্যৱহাৰে বস্ত্ৰ অলঙ্কাৰে
ঐ ৰাম জোঁৱাইক আদৰা গৈয়ে হে।

দৰাক সেৱা কৰোঁতে গোৱা নাম :

আইনা দিলে ভাঙিব
কাপোৰ দিলে ফাটিব
সোণৰ আঙঠি দিলে
গোটেই জীৱন থাকিব।

জোৰা নাম বা খিচা গীত :

(১)

কইনা খুজিবলৈ, ৰৌ মাছৰ বাকলি
আহিছে ভায়েকজন, ৰৌ মাছৰ বাকলি
কথালৈ কৰিবা কাণেহে, ৰৌ মাছৰ বাকলি
পুঠি মাছৰ পোৱালি
হাজাৰ টকা নিদিলে নিদিওঁ আমাৰ
কইনাজনী।

(২)

ফটো তোলা কেমেৰা চাহাবৰে বেহেৰা
দৰাৰে বায়েকে দেখুৱাইছে চেহেৰা।
চেহেৰা চেহেৰা অতিপাত চৰা
থিয় হৈ থাকোতে লুটি খাই পৰা।

আঁখে দিয়া নাম :

শংখ বাজে ঘণ্টা বাজে, বাজে শংখ ধ্বনি
সভা মध्ये বহি আছে দ্ৰুপদ নন্দিনী।
গোত্ৰ ছিঙি আইদেৱে মিত্ৰ কৰি যায়
আঁখে দিয়া আঁখে দিয়া আপোনাৰে ভাই।

দৰা-কইনা ভিতৰলৈ যোৱা নাম :

শহুৰৰ বৰে ঘৰ দাঁতৰি ওলোৱা
ঐ ৰাম চাপৰি চাপৰি যাবা হে
ৰজাই বঁটা দিয়া সোণালী পাণ্ডৰি
ঐ ৰাম এলাক্ষু লাগিব চাবা হে।।

কইনা বিদায় লোৱা নাম :

হাতত পাণ বটা লৈ দেউতাৰাক মাতাগৈ
চেনেহৰ দেউতা ঐ যাবলৈ ওলালো
সেৱাহে জনালো।
হাতত পাণ বটা লৈ মাৰাক মাতাগৈ
মৰমৰ মা ঐ যাবলৈ ওলালো
সেৱাহে জনালো।
যাবৰ সময়তহে মাতাহে লগালো। ❖

(উৰুলি)

গ্ৰন্থ আলোচনা

“সমাজ জীৱন আৰু ব্যক্তি জীৱনৰ
বিভিন্ন দিশ সাঙুৰিয়ে সাহিত্যৰ জন্ম।
সাহিত্যৰ বুকুত সঞ্চিত হৈ থকা লেখকৰ
চিন্তা-চেতনা বিচাৰি পাঠকে গ্ৰন্থৰ বুকুত
বিচৰণ কৰে।”

অনুৰাধা শৰ্মাপূজাৰীৰ ‘কাঞ্চন’ এক আলোচনা

কৃষ্ণ শৰ্মা

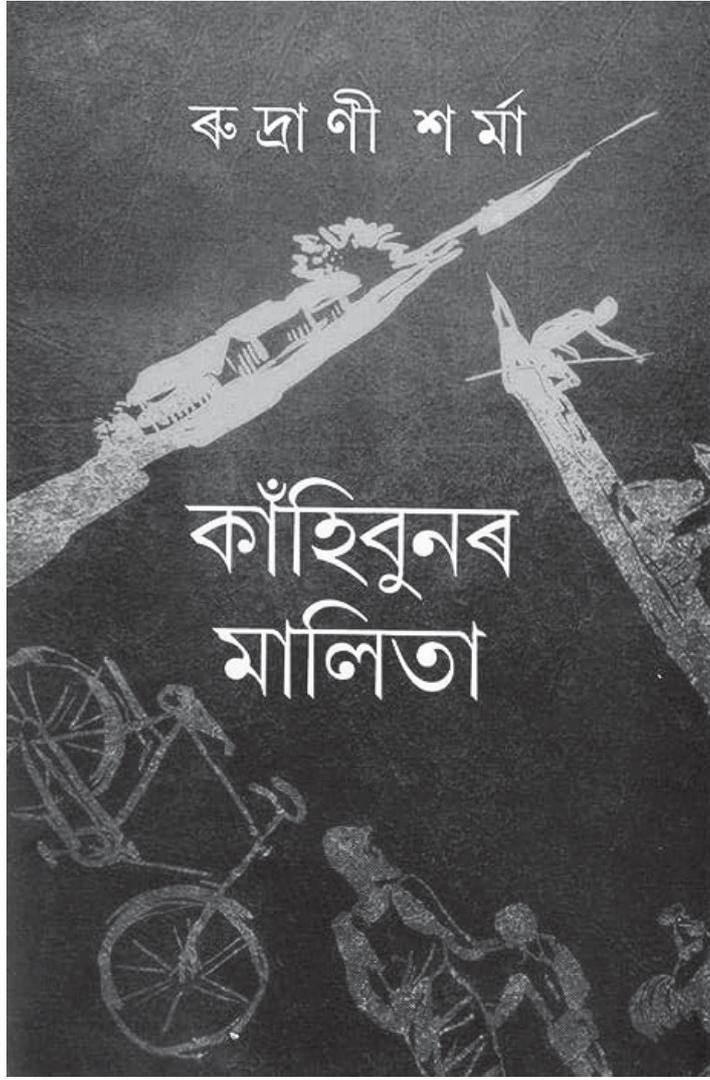
একাদশ শ্ৰেণী, বাণিজ্য বিভাগ

সাংবাদিকতাৰ পৰিচয়েৰে আৰু নিজৰ লিখনশৈলীৰে পঢ়ুৱৈসকলক মুগ্ধ কৰা অতি প্ৰতিভাৱান সাহিত্যিক অনুৰাধা শৰ্মা পূজাৰী। সমাজক নিজৰ কলমৰ শক্তিয়ে সাহিত্যত প্ৰতিফলিত কৰা এগৰাকী অতি চিন্তাশীল লেখক। তেখেতৰ প্ৰতিটো লিখনিয়ে পঢ়ুৱৈসকলৰ মাজত আলোড়ন তুলিবলৈ আৰু নতুন চিন্তাৰ উদ্ৰেক ঘটাবলৈ সক্ষম হৈছে। তেখেতৰ ৰচনাসমূহৰ এক নিজস্ব স্বকীয়তা আছে। অনুৰাধা শৰ্মা পূজাৰীৰ “কাঞ্চন” উপন্যাসখনৰ বিষয়বস্তু বৰ্তমান যুগৰ এক নিৰ্মম সত্য। বৰ্তমানৰ পুৰুষতান্ত্ৰিক সমাজত নাৰীৰ অস্তিত্ব কোনটো স্তৰত আছে, তাৰ বিষয়ে সাহিত্যৰ মাজেৰে অৱগত কৰা কাঞ্চন এখন উল্লেখযোগ্য ৰচনা/উপন্যাস। কাঞ্চন উপন্যাসখন হৈছে এগৰাকী নাৰীৰ জীৱনৰ কৰুণ গাথা। সত্য সমাজৰ মুখা পিন্ধা দানৱসকলৰ দ্বাৰা কিদৰে নাৰী জাতিটোৰ বিনাশ ঘটিছে, এই সকলো বিষয়ক নগ্ন কৰি সমাজৰ আগত ইয়াক দাঙি ধৰা হৈছে। কাঞ্চন হৈছে পাপৰ শেলাই জমি যোৱা ঘিণ লগা সমাজ এখনৰ তিক্ত বাস্তৱ। উপন্যাসখনৰ প্ৰতিটো পৃষ্ঠাই একো একোটা কাহিনী কৈছে, তাৰ প্ৰত্যেকটো বাক্যই বিস্ফোৰণৰ বাৰুদসদৃশ। কাঞ্চন হৈছে এটি কাণতাল মৰা চিঞৰ, যি চিঞৰে সকলোৰে বুকু বিদীৰ্ণ কৰি পেলাব খোজে।

চৰকাৰী কাৰ্যালয় এটাৰ কৰ্মক্ষেত্ৰত নিয়োজিত কাঞ্চনে সদায়েই তাইৰ সহকৰ্মীৰ ককৰ্থনা শুনিবলগীয়া হয়। কাঞ্চনৰ দৰে চৰিত্ৰ এটি অংকন কৰিবলৈ বহু সাহসৰ আৰু গভীৰ চিন্তাৰ প্ৰয়োজন। প্ৰতিদিন অল্লীল গালি আদি শুনিও যেন তাই নুশুনাৰ ভাও ধৰে। সৰুৰে পৰা মেধাৰ পৰিচয় দিয়া কাঞ্চন পিতৃহাৰা হোৱাৰ পৰাই তাইৰ জীৱনে কিছু বেলেগ দিশে গতি কৰিলে। পিতৃহীন সন্তানলৈ আগবঢ়োৱা ননীৰ সহায়ৰ হাতটোৱেই যেন এদিন তাইৰ বস্ত্ৰ খুলিব সেয়া তাহানিও ভবা নাছিল কাঞ্চনে। কাম-পিপাশাৰ বলি হৈছিল, বাৰে বাৰে প্ৰতাৰিত, লঘু-লাঞ্ছনা খাই খাই কাঞ্চনৰ হৃদয় এটা শিলাখণ্ডলৈ ৰূপান্তৰিত লৈছিল। সেই শিলাখণ্ড ভাঙিবৰ বাবে প্ৰয়োজন আছিল সামান্য প্ৰেমৰ। প্ৰেম আহিছিল তাইৰ জীৱনলৈ আকাশজ্যোতিৰ ৰূপত। তাইৰ আৱেগৰ সৰ্বস্ব দি দিছিল আকাশজ্যোতিক। তায়ো অনুভৱ কৰিছিল যে তাইৰ মনতো সামান্য অনুভূতি জীয়াই আছে, যাক তাই আৰু কেতিয়াও হেৰুৱাব নোখোজে। কিন্তু সেই আকাশজ্যোতিয়ে তাইৰ লগত ছলনা কৰিলে। তাইক মিছাৰ কাল বিন্যাসত এনেদৰে আবদ্ধ কৰা হ’ল—

য’ৰ পৰা তাই আকৌ নিজক ঘূৰাই আনিব নোৱাৰে। কিয়? প্ৰশ্নটো হৈছে মাত্ৰ কিয় বাৰে বাৰে নাৰী জাতিটোৱে এনে ঘটনাৰ বলি হ’ব লগা হয়? তাইক নিৰ্মমভাৱে দলবদ্ধ ধৰ্ষণ কৰা হয় এখন নিৰ্জন ঠাইত। আজি তাই আকৌ সেই অতীতৰ অমানিশাত পিছলি পৰিলে, কিন্তু এইবাৰ চিৰদিনৰ বাবে। ধৰ্ষণৰ পিছত কাঞ্চন ‘Psychologic Amenia’ত ভুগিবলৈ ধৰিছিল, যাৰ ফলত তাই মানসিক বিকাৰত ভুগিব লগা হৈছিল। মানসিক বিকাৰত নুভুগিলে হয়তো তাই আজি মৃত্যুক আঁকোৱালি ল’লেহেঁতেন।

কাঞ্চন, কেৱল এখন উপন্যাসৰ চৰিত্ৰ নহয়, কাঞ্চন হৈছে এক সত্য, এক জীয়া বাস্তৱ। পুৰুষতান্ত্ৰিক সমাজত নাৰীক কিদৰে ভৰিৰে মোহাৰি পেলোৱা হয়, কাঞ্চন উপন্যাসখন তাৰে এক নিদৰ্শন। নাৰী কেৱল ভোগৰ সামগ্ৰী নেকি? হ’ব পাৰে যুদ্ধ কৰিব পৰাটো আৰু ডাঙৰ কথা, পৰিস্থিতিৰ সৈতে মোকাবিলা কৰাটো অতি প্ৰয়োজন, কিন্তু সকলো নাৰী দ্ৰৌপদী নহয় অন্যান্যৰ সৈতে যুঁজিবলৈ, সকলো নাৰী ফিনিঞ্জ নহয় মৰি মৰি আকৌ জী উঠিবলৈ। কিন্তু অনুৰাধা শৰ্মা পূজাৰীক ‘কাঞ্চন’ৰ বিষয়বস্তুটোৰ লগত সংগতি ৰাখি এটা বিষয়ত তীব্ৰভাৱে সমালোচনা কৰিম যে— পুৰুষতান্ত্ৰিক সমাজখনক সম্পূৰ্ণভাৱে ধিকাৰ দিয়াৰ অধিকাৰো আমাৰ নাই। বহুতো পুৰুষে এই সমাজখনক উচ্চ শিখৰলৈ তথা এখন সু-শৃংখল সমাজ গঢ় দিবলৈ চেষ্টা কৰিছে। উপন্যাসখনতো বদৰৰ উদাহৰণ আছে। পিছলৈতো বিশ্বনাথ দাসেও মানৱতাৰ পথ অনুসৰণ কৰিলে। মুঠতে অনুৰাধা শৰ্মা পূজাৰীৰ দ্বাৰা ৰচিত উপন্যাসখন জীৱনত এবাৰ হ’লেও পঢ়ি চোৱা উচিত। বিশেষকৈ, আজিৰ যুৱ-সমাজেও এই গ্ৰন্থখনৰ দ্বাৰা একো একোটা শিক্ষা লাভ কৰিবলৈ সক্ষম হ’ব। প্ৰতিগৰাকী নাৰীয়ে এই উপন্যাসখনৰ পৃষ্ঠা লুটিয়াই চোৱা উচিত। সদায় একে দৃষ্টিৰে চাই থকা সমাজখনক কাঞ্চনে এক নতুন দৃষ্টিৰে চাবলৈ শিকায়। আজিও এই প্ৰগতিশীল সমাজ এখনত ছোৱালী, মহিলাসকলৰ প্ৰতি বান্ধি দিয়া সীমাবদ্ধতাৰ অভাৱ নাই। কেৱল বাহ্যিকভাৱে সমাজখন চালেই নহয়, তাৰ আভ্যন্তৰীণ অৱস্থিতিৰ বিষয়ে জনা উচিত। আমাৰ দৃষ্টিভংগীত গ্ৰন্থখনৰ মূল কথাখিনি কলমৰ চিয়াহীৰে লিখিব খুজিছোঁ। বহুতো উপন্যাস বা গ্ৰন্থ কিছু পঢ়িছো, তাৰ ভিতৰত কাঞ্চনে এক বিশেষ স্থান ৰাখিবলৈ সক্ষম হৈছে। ❖

ৰুদ্ৰাণী শৰ্মাৰ উপন্যাস 'কাঁহিবুনৰ মালিতা'

অভয় বোস

চতুৰ্থ ষাণ্মাসিক, বাণিজ্য বিভাগ

অসমীয়া সাহিত্য জগতৰ এগৰাকী সু-প্ৰসিদ্ধ নাম ৰুদ্ৰাণী শৰ্মা। গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়ৰ আধুনিক ভাৰতীয় ভাষা আৰু সাহিত্য অধ্যয়ন বিভাগৰ সহযোগী অধ্যাপিকা অনুৰাধা শৰ্মাই ৰুদ্ৰাণী শৰ্মাৰ নামেৰে সৃষ্টিশীল সাহিত্য জগতত ইতিমধ্যে খ্যাতি অৰ্জন কৰিছে। তেখেতৰ 'উত্তৰকাল', 'দমিতাৰ দস্তাবেজ', 'লৌহিত্য তীৰৰ অমৃত গাথা' আৰু 'পাণবজাৰৰ পাণ্ডুলিপি' আদি উপন্যাস তথা 'এটি পখিলাৰ আত্মকথা' আৰু 'ওলোমা বাগান' উপন্যাসিকাই পাঠক সমাজৰ সমাদৰ লাভ কৰিছে। তেখেতৰ উপন্যাসবোৰ বাংলা, হিন্দী, নেপালী আদি ভাষালৈ অনূদিত হৈছে। ঔপন্যাসিক ৰুদ্ৰাণী শৰ্মাই তেখেতৰ উপন্যাসৰ মাজেৰে

সমাজৰ একোটা গুৰুত্বপূৰ্ণ দিশ, উপেক্ষিত শ্ৰেণী তথা প্ৰাপ্তবৰ্গৰ চিত্ৰ আদি বলিষ্ঠ ভাষাৰে বৰ্ণনা কৰিছে। তেখেতৰ শেহতীয়া উপন্যাস 'কাঁহিবুনৰ মালিতা' হৈছে বংগমূলীয় অসমীয়া মুছলমানসকলৰ সমাজ-জীৱনৰ চিত্ৰ।

কাহিনী :

চৰ-চাপৰিবাসী বংগমূলীয় অসমীয়া মুছলমানসকল বৃহত্তৰ অসমীয়া সমাজখনৰ সৈতে লীন যোৱাৰ পাছতো সম্প্ৰীতিৰ বাট ৰুদ্ধ কৰিছে কুটীল ৰাজনীতিয়ে, নিজকে দেশী বুলি চিনাকি দিয়াৰ পাছতো সমাজৰ একোণত তেওঁলোক উপেক্ষিত হৈ ৰৈছে সেই

বিদেশীৰ সংজ্ঞাৰে— লুপ্তী পিন্ধা, দাঢ়ি বখা, মৰাপাটৰ খেতি কৰা চৰ-চাপৰিৰ নৈপৰীয়া মানুহবোৰ বিদেশী। উপন্যাসখনত মূল নায়ক ৰমিজ মাষ্টৰ অথবা ৰমিজ কিন্তু এয়া অকল ৰমিজ মিএগৰ নহয়, এয়া প্ৰত্যেকজন মিএগৰ মুছলমানৰ জীৱনৰ কাহিনী।

ওপন্যাসিকাগৰাকীয়ে প্ৰথম পৃষ্ঠাত এটি উক্তি দিছে যিয়ে এই উপন্যাসৰ বিষয়বস্তুক তুলি ধৰিছে। উক্তিটো ঠিক এনেধৰণৰ—

“নদীয়ে কথা নকয়
কাহিনী বুকুত লৈ নীৰৱে বয়
কঁহুৱাৰ গান নদীৰ টোতে উঠে
টোতে লুকায়
পিছে নদী মানেই গতি
সেই গতিত ছন্দোময় হৈ উঠে
জীৱনৰ গান,
সেই গানেই জগাই তোলে মৌন কণ্ঠৰ প্ৰাণ।”

ৰমিজ মাষ্টৰ এনেকুৱা চৰিত্ৰ— যিটো চৰিত্ৰই উপন্যাসখনত মূল ভূমিকা গ্ৰহণ কৰিছে। উপন্যাসত তিনিটা প্ৰজন্মৰ কাহিনী দাঙি ধৰিছে।

ৰমিজ মাষ্টৰৰ ককাক বছৰ মিএগ। পূৰ্ববংগত ১৮৯৩ চনত প্ৰথমটো দুৰ্ভিক্ষই দেখা দিছিল। তাৰ পিছত একেৰাহে দুটা ১৮৯৭ চনত দেখা দিছিল। দুৰ্ভিক্ষ মানে মাটি শুকান, খেতি নোহোৱা, খাবলৈ নোহোৱা, মানুহৰ শৰীৰৰ শুকাই যোৱা অৱস্থা ইত্যাদি দুৰ্ভিক্ষই নিজৰ ঠাইখনৰ প্ৰতি হেঁপাহ কৰাই আনিছিল বছৰ মিএগ। সেয়ে তেওঁ মনটোক দৃঢ় কৰি ঘৰৰ সকলো মানুহবোৰক অৰ্থাৎ মাক, ঘৈণীয়েক পাহি বিবি আৰু ছোৱালী আমিনাক লৈ চটপ্ৰামৰ পৰা তিনিচুকীয়ালৈ ৰে'লৈৰে আৰু বাকীখিনি ভাপৰ নাৱত উঠি অৰাবাৰীলৈ আহিল, ইতিমধ্যে পূৰ্ববংগৰ বহু মানুহ ইয়ালৈ আহিছিল। এনেদৰে চৰ-চাপৰিৰ অলপমান মাটি ঠিক কৰি তাত সিহঁতে থাকিবলৈ ল'লে। তাৰপিছত তেওঁৰ চিনাকি মাধু মহাজনৰ সৈতে হ'ল। তেওঁৰ লগত লগ লাগি বছৰ মিএগই তেওঁৰ খেতিৰ সকলো কাম কৰিবলৈ ল'লে। এনেদৰে দিনবোৰ চলি গৈ থাকিল। তাৰ পিছত বছৰ মিএগ আৰু পাহি বিবিৰ দ্বিতীয়টো সন্তান ল'ৰা জন্ম হ'ল। মাধু মহাজনৰ পৰা তেওঁ প্ৰচুৰ সাহায্য পোৱাৰ বাবে ল'ৰাজনৰ নাম মাধু ৰাখিলে। তাৰ লগে লগে আমিনাও ডাঙৰ হৈ আহিল, তাইক বিয়া দিয়াৰ বয়স হ'ল। নৈৰ সিপাৰে আমিনাক বিয়া দিয়া হ'ল। আমিনাৰ ল'ৰা দুটি জন্ম হোৱাৰ পাছত আমিনাৰ গিৰীয়েক নৈৰ বাঢ়নী পানীত উটি গৈ মৃত্যু হৈছিল। ল'ৰা দুজনক লৈ তাই গিৰীয়েকৰ ঘৰত কেনেকৈ থাকে সেইবাবে তাই দেউতাকৰ ঘৰলৈ গুচি আহিল।

মাধুৰ পঢ়াৰ প্ৰতি খুব ধাউতি আছিল, কিন্তু বিভিন্ন কাৰণবশতঃ যেনে নৈৰ সিপাৰে এখন বিদ্যালয়, অহা-যোৱা কৰাত অসুবিধা হ'লেও

সি কেইদিনমান গৈছিল। এইখিনি সময়ত আইতাকো ঢুকাল। তাৰ পিছতে বছৰ মিএগ ঢুকাল। বছৰ মিএগ ঢুকোৱাৰ পিছত ঘৰখনৰ সকলো দায়িত্ব মাধুৰ ওপৰত আহি পৰিল।

সিফালে আকৌ বছৰি নৈৰ তাণ্ডৰ। বানপানীৰ ফলত সকলোৰে মাটিৰ চিন-চাব নোহোৱা হৈ গ'ল। তেনেদৰেই মাধু মিএগৰ চিনাকি হয় ভৱ মেধীৰ লগত। ভৱ মেধীয়ে বিভিন্ন ধৰণে মাধু মিএগক যেনে খেতি-বাতি, কাগজ-পত্ৰ, চৰকাৰী নিয়ম আদিৰে সহায় কৰিছিল।

ৰহিমা মাধুৰ পত্নী। তাই মাধুক সকলো ক্ষেত্ৰতে সহযোগ কৰিছিল। মাধুৰ সাতোটা সন্তানৰ ভিতৰত ৰমিজ মাধুৰ আটাইতকৈ সৰু। মাধু মিএগৰ স্কুল পতাৰ বৰ হেঁপাহ আছিল। ভৱ মেধীৰ লগ লাগি মাধু অম্বিকাগিৰী ৰায় চৌধুৰীৰ আদৰ্শৰ প্ৰথম স্কুল বিভিন্ন খাম-খেয়ালিৰ মাজতো স্থাপন কৰিছিল। অম্বিকাগিৰী ৰায় চৌধুৰীয়ে কৈছিল ভাৰতৰ অন্য প্ৰদেশৰ পৰা অহা লোকক 'নতুন অসমীয়া' বুলি। এনেদৰেই মাধুৰ স্কুল পতাৰ হেঁপাহ পূৰণ হ'ল।

আমিনাৰ সন্তান দুটাকো মাধু মিএগই বেলেগ কৰি দিছিল, কাৰণ তেওঁলোকৰ মাজত সৰু সৰু কথা লৈয়ে কাজিয়াৰ সৃষ্টি হৈছিল। আমিনায়ে সিহঁতৰ লগত নাথাকি ভায়েক মাধুৰ সৈতে থাকিব ল'লে। আনকি আমিনা তাইৰ ভগ্নি ৰহিমাৰ মৰমৰ পাত্ৰী। ৰমিজ আৰু আমিনা পেহীয়েকক বৰ আদৰ কৰে আৰু আমিনায়ে। কেতিয়াবা আমিনা আৰু সি নদীৰ ফালে ফুৰিব গ'লে নদীৰ পাৰৰ কঁহুৱানিবোৰো দেখুৱাই আমিনাই তাক বুজায়, “আমাৰ জীৱনবোৰো কঁহুৱাৰ দৰে, নদীয়ে ভাঙে, উটি যায়..... ক'ৰবাত পাৰত লাগে, তাতেই আকৌ গজি উঠি।” কেতিয়াবা হুমুনিয়াহ এৰি ক'ব, “আমিবোৰ ক'ৰপৰা যে উঠিলো.... গজিলো।” এনেদৰেই ৰমিজ ডাঙৰ হৈ উঠে। ভালদৰে শিক্ষা অৰ্জন কৰি ডাঙৰ হয়। আমিনাও বেমাৰত পৰে আৰু এদিন চকুলো মুদি দিয়ে এই সংসাৰৰ পৰা। মাধু আৰু আইতাকৰো মৃত্যু হয়। আমিনাৰ মৃত্যুৱে ৰমিজক অকলশৰীয়া কৰি তুলিব। সি পঢ়ি-শুনি মহাবিদ্যালয়ত নামভৰ্তি কৰে। বিভিন্ন ধৰণৰ সংগঠনৰ সৈতে জড়িত হ'ল আৰু ঘৰখনৰ চোৱা-চিতা কৰিবৰ বাবে দুটামান টিউচনো কৰিছিল। ভায়েকহঁতৰ সৈতে নাথাকি মাকৰ সৈতে বেলেগকৈ থাকিবলৈ লয়।

ৰমিজ নিৰ্ভীক, নিৰপেক্ষ, সত্যবাদী হোৱাৰ লগতে এজন ভাল মানুহো আছিল। ৰমিজ কাগজে-পত্ৰই লেখা-মেলাও কৰিছিল আৰু আন আন মানুহকো বিভিন্ন ধৰণে সাহায্য কৰিছিল।

ইফালে বহিৰাগত খেদা আন্দোলন। বাংলাদেশৰ স্বাধীনতাৰ সময়ৰ হোৱা প্ৰব্ৰজন খেদা আন্দোলন গঢ়ি উঠিছিল। সি কলেজৰ নিৰ্বাচনতো নিজৰ প্ৰতিদ্বন্দ্বিতা আগবঢ়াইছিল, কিন্তু সি মুছলমান হোৱাৰ বাবে সেই সময়ত তাক বিভিন্ন ধৰণে অৱজ্ঞা কৰিছিল। সি যিটো সংগঠনৰ সৈতে জড়িত হৈছিল তাৰ পৰাও তাক অব্যাহতি

দিয়া হৈছিল। তাৰ পাছতে সি নিজাকৈ এটা সংগঠন খুলিলে যিটো সংগঠনে সমাজৰ হকে কাম কৰিব পাৰে। এনেদৰেই সি স্নাতকৰ পঢ়া সমাপ্ত কৰি গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়লৈ গৈছিল ইংৰাজীত অনাৰ্চ লৈ পঢ়িবৰ বাবে। তাতেই একে ৰাজনৈতিক যড়যন্ত্ৰ, তাক হোষ্টেলত মাৰধৰ কৰিছিল বাবে সি বেলেগকৈ মেজত থাকিবলৈ লৈছিল। মেজত সি পঢ়া-শুনা কৰাৰ উপৰি বিভিন্ন কাৰ্যত নিজক ব্যস্ত কৰি ৰাখিছিল সি এম. এ. পাছ কৰিছিল। তাৰ পাছত সি গাঁৱলৈ ঘূৰি আহে আৰু তাৰ স্কুল এখনতে তাক জগদীশ শৰ্মাই তাক চাকৰি এটাৰ যোগাৰ কৰি দিলে। এনেদৰে সি টিউচন পঢ়াই, লেখা-মেলা, সংগঠনৰ কাম আদি কৰি থকাৰ মাজতে প্ৰাইভেটকৈ অসমীয়াত এম.এ. কৰাৰ মন মেলিলে। সেইখিনি সময়তে বিভিন্ন ধৰণৰ আন্দোলন গা কৰি উঠাৰ বাবে সি জগদীশ শৰ্মা— যিহেতু বেলেগ সম্প্ৰদায়ৰ আছিল, সেয়ে সি জগদীশ শৰ্মাৰ ল'ৰাক পঢ়োৱা বাদ দিলে। সেইখিনি সময়ত তাৰ বহুত বেয়া লাগিছিল, কিন্তু উপায় নাই।

সি সংসাৰৰ বান্ধোনতো সোমায়। ফিৰোজাৰ সৈতে সি বিবাহপাশত আবদ্ধ হয়। ফিৰোজাই তাক কৰা সাহায্যবোৰে দুজনৰ অন্তৰ একত্ৰিত কৰে আৰু বান্ধোনত আবদ্ধ হয় দুয়ো। জীৱন সুকলমে চলি আছিল, সমাজৰ হকে চৰ-চাপৰিবাসীৰ হকে, সংগঠনৰ কাম-কাজত বিভিন্ন ঠাই ভ্ৰমণ কৰিছিল। বাহিৰৰ পৰা মানুহো প্ৰব্ৰজিত হৈ আছিল। কিন্তু এদিন হঠাৎ ৰাজনৈতিক যড়যন্ত্ৰৰ কৰলত পৰি ৰমিজ মাস্টৰ ঢুকাই থাকিল।

ঔপন্যাসিকাই কৈছে সেই অকলশৰীয়া আৰু অসহায় মানুহজনৰ আশা আৰু স্বপ্নৰ কথাও— “কিমান স্বপ্ন। চাবা অসমৰ জনতাই এদিন অসমৰ্থন ৰাখিব। ৰাজনীতিয়েহে দেশখনকে চেপিব খোজে। সাধাৰণ জনতাৰ ভালপোৱাৰ শক্তি দেখা নাইতো সিহঁতে। কিমান কৰিব যড়যন্ত্ৰ, এদিন নিশ্চয় নিজেই সেই ফাকত পৰিব।” “জন জলিন, সিহঁতে ভাবিছে এটাক মাৰিলে সকলো শেষ হৈ যাব। সিহঁতে ভাবিবই পৰা নাই এটা ৰমিজ মাস্টৰ মৰিলে দহটা ৰমিজ মাস্টৰ ওলাই আহিব।”

সমাজ-জীৱন :

ইতিহাসে নকয় সাধাৰণ মানুহৰ সুখ-দুখৰ কথা। সৰু-সৰু মানুহৰ চকুপানী, হুমুনিয়াহ আৰু নিৰ্মল হাঁহিবোৰ থাকে সাহিত্যত। ঊনবিংশ শতিকাৰ শেষভাগৰ পৰা অসমলৈ হোৱা বংগমূলীয় মুছলমানসকলৰ

প্ৰব্ৰজন আৰু চৰ-চাপৰিত বসবাস কৰিবলৈ লোৱা তেওঁলোকৰ জীৱনচৰ্যাক লৈ ৰচিত হৈছে। ‘কাঁহিবুনৰ মালিতা’ উপন্যাসত তিনিটা প্ৰজন্মৰ কাহিনী ইয়াত দাঙি ধৰা হৈছে। বৃটিছৰ ঔপনিৱেশিক ৰাজনীতি, ভাৰত বিভাজন আৰু পৰৱৰ্তী সময়ৰ জটিলতাৰে ৰক্তাক্ত হৈ পৰা অসমৰ ইতিহাসো কাহিনীৰ হাত ধৰি আগবাঢ়িছে। বৃহত্তৰ অসমীয়া সমাজখনত লগত চৰ-চাপৰিবাসীৰ মিলি যোৱাৰ প্ৰচেষ্টা আৰু সম্প্ৰীতিৰ বাটত কুটিল ৰাজনীতি আৰু ক্ষমতাৰ লোভে অনা জটিলতাবোৰো লেখিকাই সূক্ষ্ম দৃষ্টিৰে তুলি ধৰিছে। কাহিনীৰ মাজত সমাজত প্ৰচলিত কিছুমান প্ৰথা চিত্ৰিত হৈছে যেনে— বাল্যবিবাহ, বহুবিবাহ, নিৰক্ষৰতা, অন্ধবিশ্বাস, সাস্থ্যহীনতা, মহিলাৰ পুৰোজনক অৱস্থা আদি চৰ-চাপৰিৰ সমাজখনৰ বাস্তৱ সমস্যাবোৰ। সমাজৰ প্ৰান্তবৰ্গত থকা উপেক্ষিত এজাক অসহায় মানুহৰ আৰু ক্ৰমে তেওঁলোকৰ মাজৰ পৰাই আৰম্ভ হোৱা উত্তৰণৰ যাত্ৰাই বৰ্ণিত কৰি তুলিছে ‘কাঁহিবুনৰ মালিতা’ উপন্যাসখনক।

সংস্থাপন কৌশল :

ৰুদ্ৰাণী শৰ্মাৰ ‘কাঁহিবুনৰ মালিতা’ এক ঐতিহাসিক দৃষ্টিৰ বাটকটীয়া সৃষ্টি। ঔপন্যাসিকাই কাহিনীৰ আৰম্ভণিতে এটি উক্তিব সহায়েৰে সম্পূৰ্ণ কাহিনীৰ মূল কথাৰ কেন্দ্ৰবিন্দু ৰূপত অংকিত কৰিছে। ঔপন্যাসিকাই অতি সহজ আৰু সৰল ভাষাৰ প্ৰয়োগ কৰি উপন্যাসখনিক মধুৰ কৰি তুলিবলৈ সক্ষম হৈছে। যিদৰে কঁহুৰাবনবোৰ নৈৰ বাঢ়নী পানীত উটি যায় আৰু উটি গৈ যি স্থানপ্ৰাপ্ত হয় তাত আকৌ গজালি মেলে, ঠিক একে পৰিস্থিতিক কেন্দ্ৰ কৰি বংগমূলীয়া অসমীয়া মুছলমানসকলৰ অৱস্থাক চিত্ৰিত কৰিছে। সেইবোৰে আমি কাহিনীটিৰ সৈতে উপন্যাসৰ নামকৰণ সাৰ্থক হোৱা বুলি ক'ব পাৰো। ঔপন্যাসিকাই কৌশলেৰে এই লোকসকলৰ মাজত প্ৰচলিত সমস্যাবোৰৰ বিভিন্ন প্ৰথা আৰু ৰাজনৈতিক যড়যন্ত্ৰৰ বিষয়ে আভাস দিবলৈ সক্ষম হৈছে।

সামৰণি :

ঐতিহাসিক ঘটনাৰ ধামখুমীয়াত বিভিন্ন সমস্যা, জটিলতা থকা সত্ত্বেও বংগমূলীয় অসমীয়া মুছলমানসকলে যে স্বপ্ন দেখা বাদ নিদি গধুৰ পৰিশ্ৰম কৰি স্বপ্নবোৰ পূৰণ কৰিছে সেয়া অতুলনীয়। ভালপোৱাৰ শক্তি জগাই তুলিব পৰাকৈ ‘কাঁহিবুনৰ মালিতা’ উপন্যাসখনি সাঁচকৈয়ে এখন শক্তিশালী আৰু সু-পাঠ্য উপন্যাস। ❖

‘নীল প্রজাপতি’ত প্রকাশ হোৱা আধুনিক জীৱনশৈলী

কংকিতা শৰ্মা

স্নাতকোত্তৰ চতুৰ্থ বাৰ্ষিক, ইংৰাজী বিভাগ

সাম্প্ৰতিক সময়ত অসমৰ সাংবাদিক জগত তথা সাহিত্য জগতৰ এগৰাকী প্ৰথিতযশা শিল্পী অনুৰাধা শৰ্মা পূজাৰী। গল্প, উপন্যাস, আত্মজীৱনীমূলক প্ৰবন্ধ তথা বিভিন্ন ৰচনাৰাজিৰে অসমীয়া সাহিত্যক তেখেতে প্ৰদান কৰিছে এক নতুন দিশ। তেখেতৰ প্ৰত্যেকটি সৃষ্টিৰ কাহিনী, পটভূমি, চৰিত্ৰত পৰিলক্ষিত হয় এক নতুন চিন্তা আৰু লগতে জীৱন সম্পৰ্কে সূক্ষ্ম পৰ্যবেক্ষণ।

সারলীল ভাষা, নিপুণ কথনশৈলী, মৌলিক ৰচনাৰে বাংময় কৰি তুলিছে অনুভূতিৰ জগতখন। ঔপন্যাসিকগৰাকীৰ বেছিভাগ উপন্যাসতেই প্ৰতিফলিত হৈছে আধুনিক জীৱন আৰু তাৰে এক সাৰ্থক নিদৰ্শন হৈছে ‘নীল প্ৰজাপতি’। সাম্প্ৰতিক অসমীয়া উপন্যাস সাহিত্যত যিসমূহ উপন্যাসত আধুনিকতা তথা জলজল-পটপট এক আধুনিক জীৱন উন্মুক্তভাৱে উপস্থাপিত হৈছে তাৰে ভিতৰত অনুৰাধা শৰ্মা পূজাৰীৰ ‘নীল প্ৰজাপতি’ এক জ্বলন্ত উদাহৰণ। ঔপন্যাসিকে অতি কলাসন্মতভাৱে উপন্যাসখনত আধুনিক জীৱনৰ লগতে আধুনিক চিন্তাধাৰাক অপূৰ্ব এক শৈলীৰে উপস্থাপন কৰা দেখা গৈছে। উক্ত উপন্যাসখনত প্ৰতিফলিত আধুনিক জীৱনে কেনেদৰে মানৱ জীৱনত প্ৰভাৱ বিস্তাৰ কৰাৰ লগতে বিশ্বায়ন, মুক্ত বাণিজ্যিক অৱস্থা, আধুনিক সমাজ ব্যৱস্থাৰ আমূল পৰিৱৰ্তনে কেনেদৰে মানৱ জীৱনৰ অৰ্থ সলনি কৰিছে ইত্যাদি বিভিন্ন মনোগ্ৰাহী দিশ উপস্থাপনৰ প্ৰয়াস কৰা হৈছে।

এই সদা গতিশীল মানৱ সভ্যতাৰ প্ৰতিটো বিচাৰ্য ৰূপেই আধুনিক। যিদৰে নিত্য নতুন আৱিষ্কাৰ, বিজ্ঞান প্ৰযুক্তিবিদ্যাৰ জৰিয়তে মানৱ জীৱনৰ বিভিন্ন দিশ পোহৰাই তুলিছে ঠিক তেনেদৰে এই আধুনিক জীৱনে মানৱ সমাজক মূল সঁতিৰ পৰা বিচ্ছিন্ন কৰি এক অন্তৰ্মুখী, ব্যক্তিবাদী তথা জীৱন সম্পৰ্কীয় নেতিবাচক দৃষ্টিভংগী গঢ়ি মানৱ ধ্যান-ধাৰণা দ্ৰুতভাৱে সলনি কৰিছে। আধুনিক জীৱনৰ এই দ্ৰুত পৰিৱৰ্তনৰ ধামধুমীয়া পৰিস্থিতিয়ে উটুৱাই নিছে মানৱ সমাজৰ দৈনন্দিন জীৱন পৰিক্ৰমা, মূল্যবোধ, বৈবাহিক সম্পৰ্ক তথা আচাৰ, ৰীতি-নীতি, সম্পৰ্কীয় ধাৰণাক। আধুনিক জীৱনে মানৱ সমাজক অৰ্থসৰ্বস্ব আৰামপ্ৰিয় তথা অযথা উচ্চাকাঙ্ক্ষী কৰি মানৱক যন্ত্ৰলৈ

ৰূপান্তৰিত কৰিছে। যাৰ বাবে মানুহৰ মনবোৰ হৈ পৰিছে যান্ত্ৰিক আৰু জটিল। এই আধুনিক জীৱন তথা আধুনিক মনে মানৱ সমাজলৈ নমাই আনিছে আত্মহত্যাৰ প্ৰৱণতা, অনিশ্চয়তা, নিৰাপত্তাহীনতা, নিঃসংগতা আদি। আধুনিক জীৱনৰ এই সমগ্ৰ দিশ প্ৰতিবিম্বিত হৈছে অনুৰাধা শৰ্মা পূজাৰীৰ ‘নীল প্ৰজাপতি’ত।

এই ব্যতিক্ৰমীধৰ্মী উপন্যাসখনৰ নামকৰণো ব্যঞ্জনাময়। নীলা ৰং বিষাদৰ প্ৰতীক, আনহাতে প্ৰজাপতি বিবাহৰ প্ৰতীক। আদিম কালৰ পৰা সমাজক সূশুংখলিত কৰি ৰখাৰ বাবে সৃষ্টি হয় বিবাহ অনুষ্ঠানৰ। বিজ্ঞান-প্ৰযুক্তিবিদ্যাৰ যুগত এই বিবাহ আৰু পৰিয়াল ব্যৱস্থাত বিভিন্ন পৰিবৰ্তন আহিছে। আধুনিক জীৱনে এই পৰিৱৰ্তন বাঞ্ছনাত মিলিত দম্পতীসকলক কৰি তুলিছে বিষাদগ্ৰস্ত। বাহিৰৰ পৰা ৰঙীন আৰু সুখী যেন লগা এই লোকসকলে প্ৰকৃততে এক নিঃসংগ আৰু অস্থিৰ জীৱন যাপন কৰিব লগা হৈছে। উপন্যাসখনৰ সৃজয়, ৰিমঝিম, ৰাছল, উষা, সুভদ্ৰা, নীলেশ আদি চৰিত্ৰই দাম্পত্য জীৱনৰ পৰা কি বিচাৰে তাৰ কোনো স্পষ্ট ধাৰণা নাই, নাই কোনো নিৰ্দিষ্ট কাৰণ অসুখী হোৱাৰ। এই দাম্পত্য জীৱন প্ৰকৃততে সঁচা নে সমাজক দেখুৱাবলৈ কৰা এক অভিনয়? তেওঁলোকে প্ৰেম, পৰিয়াল, বিবাহৰ মহত্ব বুজি পাইনে? নে নীল আকাশৰ দৰে এই প্ৰজাপতিসকলৰো অন্তৰত বিৰাজ কৰিছে বিশাল শূন্যতা তথা সামাজিক ৰীতি-নীতি বা বাঞ্ছনৰ অৱমাননা?

‘নীল প্ৰজাপতি’ উপন্যাসখনত যিদৰে এফালে আধুনিক জীৱনৰ জটিল তথা ঠেক মানসিকতা, নিঃসংগতা, সম্পৰ্কত অৰাজকতা আদিৰ চিত্ৰ প্ৰতিফলিত হৈছে, ঠিক তেনেদৰেই ডালিয়া-ৰোহন, বিটপী-সিদ্ধাৰ্থ আদি চৰিত্ৰৰ যোগেদি প্ৰতিফলিত হৈছে জীৱনবোধ তথা শেষত নীলেশ-সুভদ্ৰাৰ পুনৰ্মিলনৰ মাজেৰে নৈৰাজ্যৰ মাজত আশাৰ এক সারলীল গীতি নিজৰা।

মুঠৰ ওপৰত আধুনিক জীৱন তথা আধুনিক মানসিকতাৰ স্বচ্ছ প্ৰতিফলন ঘটোৱা ‘নীল প্ৰজাপতি’ উপন্যাসখনে পাঠক সমাজৰ লগতে সমালোচকৰো সাৰ্থক উপন্যাস স্বৰূপে স্বীকৃতি বুটলিবলৈ সক্ষম হৈছে। ❖

ইন্দ্ৰাণী শৰ্মাৰ ‘অৰ্ণৱ, আস্থা আৰু JEC’

অভিজিত দাস

চতুৰ্থ ষাণ্মাসিক, হিন্দী বিভাগ

“জটিল পৃথিৱীৰ পৰা বহু আঁতৰত আমাৰ সকলোৰে এখন সৰু পৃথিৱী থাকে, য’ত আমি কেৱল ভালপোৱাৰ সপোন দেখোঁ।” এনে এক পৃথিৱীৰ কল্পনা কৰিছিল ইন্দ্ৰাণী শৰ্মা ডাঙৰীয়াই। যাৰ কল্পনাত সৃষ্টি হ’ল ‘অৰ্ণৱ, আস্থা আৰু JEC’ নামৰ উপন্যাস। লেখিকা ইন্দ্ৰাণী শৰ্মা অসমৰ শিৱসাগৰ জিলাৰ যদিও কৰ্মসূত্ৰে তেওঁ বৰ্তমান বাংগালুৰুৰ বাসিন্দা। স্কুল-কলেজত থকাৰ পৰাই গল্প, কবিতা লিখিছিল যদিও কেতিয়াও কাকত বা আলোচনীত প্ৰকাশৰ বাবে পঠিওৱা নাছিল। ‘অৰ্ণৱ, আস্থা আৰু JEC’ তেওঁৰ প্ৰথম আনুষ্ঠানিক প্ৰকাশ। গ্ৰন্থখন প্ৰথমতে ফেচবুকত প্ৰকাশ পাইছিল আৰু ফেচবুকতে ইয়াৰ জনপ্ৰিয়তা অধিক বৃদ্ধি পাইছিল। বহুতো অনুৰাগীৰ অনুৰোধমৰ্মে ২০১৯ বৰ্ষৰ নৱেম্বৰ মাহত আনুষ্ঠানিকভাৱে প্ৰকাশ পায় ইন্দ্ৰাণী শৰ্মাৰ প্ৰথমখন উপন্যাস ‘অৰ্ণৱ, আস্থা আৰু JEC’ আৰু ২০১৯ বৰ্ষৰ গ্ৰন্থমেলাত সৰ্বাধিক চৰ্চিত গ্ৰন্থ হৈ পৰে।

‘অৰ্ণৱ, আস্থা আৰু JEC’ উপন্যাসখন JEC অৰ্থাৎ যোৰহাট অভিযান্ত্ৰিক মহাবিদ্যালয়ৰ পটভূমিত ৰচিত। উপন্যাসখনৰ মুখ্য চৰিত্ৰত আছে জটিল পৃথিৱীৰ আও-ভাও নোপোৱা এগৰাকী কিশোৰী আস্থা আৰু ভালপোৱাৰ বৰষুণত জুৰুলি-জুপুৰি এজন কিশোৰ অৰ্ণৱ। এক কথাত ক’ব গ’লে পোহৰমুখী এজাক কিশোৰ-কিশোৰী তথা তৰুণ-তৰুণীৰ হৃদয়পৰশা কাহিনী।

উপন্যাসখনৰ আৰম্ভণি এক চিনাকি পৰ্বৰ পৰা আৰম্ভ হৈছে। গ্ৰাম্য অঞ্চলৰ পৰা, এখন সুখ্যাতি শিক্ষানুষ্ঠানত পঢ়িবলৈ যাওঁতে সন্মুখীন হোৱা সমস্যাবোৰ উপন্যাসখনত ফুটি উঠিছে। বহু দুৰ-দূৰণিৰ পৰা পঢ়িবলৈ আহি হোষ্টেল আদিত থকাৰ আমেজৰ পৰা ঘৰলৈ মনত পৰাৰ আবেগবোৰ লেখিকাই ধুনীয়াকৈ ব্যক্ত কৰিছে। উপন্যাসখনৰ মূল বস্তু হৈছে বৰ্তমান যুৱ প্ৰজন্মৰ প্ৰেম। লেখিকাই প্ৰেমৰ ভাৱবোৰ সুন্দৰকৈ ব্যক্ত কৰি গৈছে। যৌৱনৰ প্ৰথম প্ৰেমৰ আভাস, মনৰ ভাৱবোৰ আস্থা আৰু অৰ্ণৱৰ চৰিত্ৰৰ মাজেৰে সুন্দৰভাৱে দেখা গৈছে। প্ৰেমৰ ধনাত্মক আৰু ঋণাত্মক দুয়োটা দিশেই লেখিকাই উপন্যাসখনত দাঙি ধৰিছে। এফালে আস্থা আৰু অৰ্ণৱৰ প্ৰেমে কি সুন্দৰকৈ এটি ধনাত্মক দিশলৈ গতি কৰিছে। আস্থাৰ বাবে খঙাল আৰু জেদি অৰ্ণৱ আৰু তেওঁৰ মাকৰ সম্পৰ্ক পুনৰ আগৰ দৰে হৈ পৰিছে। আনফালে নিশা আৰু তাইৰ প্ৰেমিকৰ প্ৰেম এটা ঋণাত্মক দিশলৈহে গতি কৰিছে। ভুল ব্যক্তিৰ লগত প্ৰেম হোৱাৰ বাবে নিশাৰ জীৱনলৈ অহা বিপদবোৰ

ইয়াৰে উদাহৰণ। প্ৰেমবোৰ ধনাত্মক হ’লে— যিদৰে জীৱন শুধৰাব পাৰে ঠিক তেনেকৈ ঋণাত্মক হ’লে জীৱন ধ্বংস কৰিব পাৰে।

উপন্যাসখনত লেখিকাই বৰ্তমান সমাজৰ দোষ-ত্ৰুটিবোৰ সুন্দৰভাৱে দেখুৱাইছে। বৰ্তমানৰ সমাজখন সম্পূৰ্ণৰূপে যে সমান হোৱা নাই তাৰ প্ৰতিচ্ছবি লেখিকাই দাঙি ধৰিছে। পুৰুষতান্ত্ৰিক সমাজত মহিলাৰ স্থান কি সেয়া দেখুওৱা হৈছে। অৰ্ণৱৰ দেউতাকৰ অকাল আৰু অস্বাভাৱিক মৃত্যুৰ বাবে অৰ্ণৱৰ মাকক হত্যাকাৰী হিচাপে সন্দেহ কৰা, মানসিকভাৱে অত্যাচাৰ চলোৱা, শহুৰ-শাহুৱে সন্দেহ কৰা, সাত বছৰীয়া অৰ্ণৱক মাকৰ বুকুৰ মাজৰ পৰা কাঢ়ি নিয়া এই সকলোবোৰে বৰ্তমান সমাজত নাৰীৰ ওপৰত চলোৱা অত্যাচাৰৰ প্ৰতিচ্ছবি দাঙি ধৰিছে। ইয়াৰে পৰা লেখিকাৰ নাৰীবাদী মনোভাৱ সুন্দৰভাৱে প্ৰকাশ পাইছে।

সোতৰটা অধ্যায়ৰ উপন্যাসখনৰ ভাষা ক’বলৈ গ’লে, একেবাৰে সহজ-সৰল ভাষাৰ প্ৰয়োগ দেখা যায়। দুই-এটা শব্দ কাব্যিক; হিন্দী আৰু ইংৰাজীৰ বাহিৰে বাকীবোৰ আমাৰ নিতৌ ব্যৱহাৰ কৰা শব্দ। সাহিত্যিক ভাষা বা কাব্যিক শব্দৰ বাহিৰে নিতৌ ব্যৱহাৰিত শব্দৰে যে উপন্যাস এখন লিখিব পাৰি তাৰ উদাহৰণ লেখিকাই দেখুৱাইছে। গ্ৰন্থখনৰ মূল বিষয়বস্তু যিহেতু প্ৰেম আছিল। সেয়ে গ্ৰন্থখনৰ শেষত প্ৰেমৰ সফলতা দেখুওৱা হৈছে। বহু বাধা নেওচি অৱশেষত অৰ্ণৱ আৰু আস্থাৰ প্ৰেমে সাফল্য পাইছে। ভাষা, বিষয়বস্তু আৰু মনৰ ভাব সুন্দৰকৈ বৰ্ণনা কৰাৰ বাবে বৰ্তমানৰ যুৱপ্ৰজন্মক গ্ৰন্থখনে আৰু অধিক আকৰ্ষিত কৰি তোলে। সোতৰটা অধ্যায়তে নতুনত্ব থকাৰ বাবে গ্ৰন্থখন আমনিদায়ক নহৈ আমোদজনক হৈছে। পঢ়ুৱৈৰ মনত পিছৰটো অধ্যায়ৰ বাবে হেঁপাহ জগাইছে।

সামগ্ৰিকভাৱে গ্ৰন্থখনে পাঠক সমাজক আকৰ্ষিত কৰিছে। বিশেষকৈ, কিশোৰ-কিশোৰীসকলে উপন্যাসখনৰ চৰিত্ৰবোৰৰ মাজত কেতিয়াবা নিজকে বিচাৰি পোৱাৰ সম্ভাৱনা পৰিলক্ষিত হয়। ফলত গ্ৰন্থখনে যুৱপ্ৰজন্মৰ মাজত বিশেষ সমাদৰ বুটলিবলৈ সক্ষম হৈছে। মহাবিদ্যালয়খনক পটভূমি হিচাপে লৈ ৰচনা কৰা গ্ৰন্থখনত আৰু বহু দিশ সাঙুৰিব পৰা থল আছিল যদিও উপন্যাসখনত তেনে কৰা পৰিলক্ষিত নহ’ল। তথাপি বৰ্তমান সময়ৰ পোহৰমুখী এজাক কিশোৰ-কিশোৰী তথা তৰুণ-তৰুণীৰ হৃদয়পৰশা কাহিনী লেখিকাই আমাৰ মাজত আকৌ আনিব তাৰে কামনা কৰিলোঁ। ❖

গল্পমঞ্জৰী

“চুটিগল্প সাহিত্যৰ বিশেষ
শিল্পকৃতি য’ত পোৱা যায় ক্ষণিকৰ
বুকুত চিৰন্তনৰ ব্যঞ্জনা আৰু বিন্দুৰ
বুকুত সিন্ধুৰ চেতনা।”

নীলাৰ ডায়েৰী

✍ কৃষ্ণ শৰ্মা

দ্বাদশ শ্ৰেণী, বাণিজ্য শাখা

দেওবাৰ, ৰাতিপুৱাৰ কামখিনি কৰি আজৰি হৈ নীলাই তাইৰ পুৰণি ডায়েৰীখন মেলি লৈ ফটো কিছুমান চাই আছিল। হঠাৎ অনিৰুদ্ধৰ ফটোখন দেখি তাই ৰৈ গ'ল। অনিৰুদ্ধ, নীলাৰ প্ৰথম প্ৰেম। অনিৰুদ্ধৰ পৰাই অংকুৰিত হৈছিল তাইৰ বুকুত প্ৰেমৰ বীজ। কিন্তু..... হঠাৎ বিক্ৰম কমলৈ সোমাই অহাত নীলাই বন্ধ কৰি দিলে তাইৰ স্মৃতিৰ খহটা পৃষ্ঠাবোৰ। তাইৰ কোমল হৃদয়ৰ এচুকত জাপি বন্ধ কৰিলে অতীতৰ ডায়েৰীখন। ❖

অন্য এক দুৰ্গা

✍ কৃষ্ণ শৰ্মা

দ্বাদশ শ্ৰেণী, বাণিজ্য শাখা

ৰাতি প্ৰায় ১০.৩০ বজাত মাধুৰী আৰু বিপ্লৱৰ ঘৰৰ পৰা চিঞৰ-বাখৰ আহি মোৰ কাণত পৰিল। মাজে মাজে মাধুৰীৰ উচুপনি। হয়তো পাৰিবাৰিক কাজিয়া। সেইবাবে কাণ নিদিলো। ৰাতিপুৱা শুই উঠি দেখিলো বিপ্লৱে ধুনীয়া পায়জামা-কুৰ্তা পিন্ধি ক'বলৈ ওলাই গৈছিল। দুৱাৰমুখত মাধুৰী, তাইৰ মুখত ক'লা দাগ, হাতত বগা বেণ্ডেজ আৰু উখহা চকু। কৌতূহল দমাব নোৱাৰি মই সুধিয়ে পেলালো— “এ ক'লৈ গ'ল তোৰ গিৰীয়েক এই পুৱাই পুৱাই?”

ঃ দুৰ্গাপূজা আহিছেনহয় দাদা, কমিটিৰ কামলৈ যায় বোলে।

হেজাৰটা প্ৰশ্ন লৈ মই মাধুৰীৰ মুখলৈ চাই থাকিলো। ❖

ৰঙা চুৰেটাৰ

শ্ৰী নেইনা বড়ো

স্নাতকোত্তৰ চতুৰ্থ ষাণ্মাসিক, অসমীয়া বিভাগ

জাৰ দিন, কুঁৱলী পৰিছে। কঁপি কঁপি কলেজলৈ গ'লো। চোঁচা বতাহ এজাকে বৰ বেয়াকৈ কোবাই আছিল। তথাপি কলেজলৈ গৈ ক্লাছত সোমোওঁতেই লগৰবোৰে হাঁহি হাঁহি চিঞৰি কৈছিল— 'এহু এহু মোহনৰ চুৰেটাৰ ফুটা। চাবি আকৌ মোহন, সেই ফুটাৰে পোক সোমাই যাবহু' তেতিয়া মই বৰ দুখ পাইছিলোঁ। খং উঠিছিল, ককাইদেউৰ ওপৰত এটা নতুন চুৰেটাৰ কিনি দিব নোৱাৰে বুলি। ঘৰত আহি খঙেৰে কাকো মাতেই নিদিলো। খেতিৰ পৰা আহি ককাইদেৱে মাতি আছিল— 'অ' মোহন, পানী এগিলাচ আনচোনহু বৰ পিয়াহ লাগিছে অহু' পানী দিয়াৰ লগে লগে ককাইদেৱে প্ৰশ্ন কৰিছিল— 'পিছে আজি কলেজত দিনটো কেনেকুৱা গ'ল?' কথাটো শুনি টিঙিচকৈ খঙটো উঠি আহিল। খঙতে একো নমতাকৈ ঘৰৰ পৰা ওলাই গ'লো। ৰাতি ভাত খোৱাৰ সময়ত ককাইদেউক ক'লো— 'দাদা, মোক এটা নতুন চুৰেটাৰ লাগে। এই ৰঙাটো ফুটিছে। কলেজত সকলোৱে হাঁহে।' দাদাই কিন্তু মুখেৰে একো নামাতিলে। খঙত ভাতৰ পাতৰ পৰা উঠি গ'লো। একো কৰিবলৈ মনেই নগ'ল, সেয়ে খঙতে শুই থাকিলো।

ৰাতিপুৱা কাউৰীৰ কা কা আৰু দাদাৰ নাঙল তুলি লোৱা শব্দত সাৰ পালো। সাৰ পাই আৰু কলেজলৈ যাবলৈ মন নগ'ল। দাদাই সোধাত চুৰেটাৰ কাৰণে নাযাওঁ বুলি ক'লো। তেতিয়াই দিলে নহয় দাদাই এসোপামান গালিৰ বৰষুণ।

অ' বোলো হাতত টকা নাথাকিলেও যে তোক পঢ়া-শুনাৰ বাবে কষ্ট কৰি টকাকেইটা দি আছে সেয়ে বহুত বুলি ভাবিবি। চুৰেটাৰটো অলপহে ফাটিছে, আজি চিলাই দিম বুলি কৈ পথাৰলৈ ওলাই গ'ল। ককাইদেউৰ খং চুৰেটাৰটোকে নি পুখুৰীত পেলাই দিলে।

জাৰ দিন, তাতে আকৌ ৰাতি ঠাণ্ডাটো বেছিয়ে লাগে। ভাত-পানী খাই সোনকালে কক্ষলখন লৈ শুই থাকিলো। ৰাতি হঠাৎ কাৰোবাৰ কেকনিত সাৰ পালো। উঠি চালো দাদাই ঠাণ্ডাত কঁপি আছে। গাত এখনো কাপোৰ নাই। দাদাক উঠাই ক'লো— 'তই একো কাপোৰ গাত লোৱা নাই যে, কক্ষলখনো মোকেই দিয়।' তেতিয়া দাদাই ক'লে— 'নহয় অ' তোক ঠাণ্ডাৰ পৰা বচাবৰ বাবে তোক কক্ষলখন দি তোৰ ফটা ৰঙা চুৰেটাৰটো মই পিন্ধি লওঁ। কিন্তু আজি দেখোন চুৰেটাৰটো বিচাৰিয়ে পোৱা নাই। ক'ত বা থাকিলে?'

কথাখিনি শুনি মই অনুসূচনাত দক্ষ হৈ পৰিলোঁ। শ্ৰেণীকোঠাৰ লগৰবোৰৰ দুটা কথা শুনি মই খং কৰিলোঁ। খঙৰ ভমকত চুৰেটাৰটো দলিয়াই দিলোঁ। অথচ দাদাৰ কথা মই এবাৰো নেভাবিলোঁ। মোৰ বাবে, ঘৰখনৰ বাবে দাদাই কি কৰা নাই। নিজে নপঢ়ি মোক পঢ়াইছে, খোৱাইছে আৰু মই.... নাই আৰু ভাবিব নোৱাৰিলোঁ। মই দাদাক সাবটি ধৰিলোঁ, ইমান সময় চোঁচা বতাহে কোবাই যোৱা দেহত দাদাৰ বুকুৰ উম লাগি ঠাণ্ডা ভাবটো নোহোৱা হৈছিল লাহেকৈ.... ❖

অণুগল্প

ৰং জীৱনৰ

শ্ৰী নেইনা বড়ো

স্নাতকোত্তৰ চতুৰ্থ ষাণ্মাসিক, অসমীয়া বিভাগ

ৰাতিপুৱাই গাটো ধুই সেওঁতাত সেন্দূৰ লওঁ বোলোতে হঠাৎ সেন্দূৰৰ টেমাটো হাতৰ পৰা সৰকি পৰিল। মনত যেন এক চিন্তাই আঙুৰি ধৰিছিল। তলত পৰি থকা সেন্দূৰৰ চিটিকণি আৰু মূৰৰ চুলিৰ পৰা পানীৰ মাজত যে বহুতো অজান চিন্তাই কিৰীলি পাৰিছিল। তেনেতে দুৱাৰত কোনোবাই টুকুৰিয়াই থকা শুনিলো। ততালিকে সকলো চিন্তা বাদ দি চাদৰ-মেঙেলাযোৰ গাত মেৰিয়াই বাহিৰলৈ বুলি গ'লো। দুৱাৰ খুলিয়ে দেখিলো দুৱাৰমুখত শুৱাই থোৱা আছে বগা কাপোৰেৰে ঢাকি ৰখা এটা মৃতদেহ। কাপোৰখন উঠায়ে দেখিলো এজন চিনাকি মুখ। লগে লগে চাৰিওফালৰ ৰঙাবোৰ ক্ৰমশঃ ধূসৰ হৈ আহিল। ❖

বিশ্বাস-অবিশ্বাসৰ দোমোজাত

পূজা দত্ত

তৃতীয় ষাণ্মাসিক, ইংৰাজী বিভাগ

(১)

পশ্চিম আকাশত বেলিটি ডুব যাবৰ হ'ল। অতপৰে কামত ডুব গৈ থকা মামনে কথোটো লক্ষ্যই কৰা নাছিল যে তাইৰ মৰমৰ কলী আৰু বগী দুয়োজনীৰ এতিয়ালৈকে দেখা-দেখিয়েই নাই। ক'লী আৰু বগী হৈছে মামনে মৰমতে দি লোৱা তাইৰ পোহনীয়া ছাগলী দুজনীৰ নাম। প্ৰায় এমাহ হ'ল ছাগলী দুজনী ঘৰলৈ অনা। গিৰীয়েক প্ৰদীপ পেছাত এজন বি.এছ.এফ. জোৱান। তেওঁ বৰ্তমান মহাৰাষ্ট্ৰত কৰ্মৰত। সিহঁতৰ বিয়া যোৱা ব'হাগত দুবছৰ অতিক্ৰম কৰিছে। অকলশৰে শাখৰেকৰ লগত থকা মামনে সেয়েহে ছাগলী দুজনী বৰ আদৰেৰে যতন লৈছিল, ঘৰৰে সদস্য যেন লাগিছিল তাইৰ ছাগলী দুজনী।

পিছে অতদেৰি ছাগলীকেইজনী ঘৰলৈ উভতি নহাত মামনৰ চিন্তা হ'ব ধৰিলে। কোনোদিনা ছাগলী দুজনী সন্ধিয়া পৰলৈকে ঘৰলৈ উভতি নহাকৈ নাথাকে। অলপ সময়ৰ বাবে অপেক্ষা কৰিও চালে, নাই ছাগলী দুজনীৰ ক'তো দেখা-দেখি নাই। সেয়েহে তাই নিজেই ছাগলী দুজনী বিচাৰি যাবলৈ ওলালে। তেনেকুৱাতে মামনৰ শাখৰেকে মাত দিলে—

ঃ আই, তই এই সন্ধিয়াখন কোনফালে যাবনো ?

ঃ মা, আমাৰ ক'লী-বগী অহাই নাই নহয় ঘৰ, মই পথাৰৰ ফালে বিচাৰি যাওঁ।

ঃ সন্ধিয়া হ'বৰ হ'ল, তাতে তোৰ আজি মাহেকীয়া, নালাগে যাব থ' আহিব সিহঁত।

ঃ নাই মা, এতিয়াও সন্ধিয়া হ'ব অলপ সময় বাকী আছে। বেছি দূৰলৈ নাযাওঁ। পথাৰত আছেনে চাই আহোঁ।

ঃ হ'ব দে যা। কিন্তু বেলি ডুবাৰ আগতে আহিবি।

ঃ হ'ব মা — বুলি মামন মামনে এচাৰি এডাল হাতত লৈ পথাৰৰ ফালে খোজ ল'লে।

এবাৰ পথাৰত চকু ফুৰালে ইটো মূৰৰ পৰা সিটো মূৰলৈ। নাই ছাগলী দুজনীৰ একো উম-ঘাম নাই। তেনেতে বৰিনকাই গৰুকেইটাৰ সৈতে ঘৰমুৱা হৈ আহি মামনৰ সন্মুখতে ওলালহি। মামনক দেখি তেওঁ মাত দিলে—

ঃ বোৱাৰী, তুমি ইয়াত এই সময়ত যে ?

ঃ অ' খুৰাদেউ, কি ক'ব আৰু, আমাৰ ক'লী-বগী ঘৰলৈ ওভতাই নাই নহয়। সিহঁতকে বিচাৰি ইয়াত পালোহি।

ঃ অ' ক'লী-বগী ছাগলী দুজনী নেকি ?

ঃ হয় খুৰাদেউ, আপুনি দেখিছিল নেকি সিহঁতক ?

ঃ দুয়োজনী বমা কাইৰ পাছৰ যাঁহনিডৰাতে আছে। পিছে ঠাইডোখৰ বৰ জয়াল। তুমি সোনকালে সিহঁতক লৈ আনাই যোৱা।

ঃ ঠিক আছে খুৰাদেউ আপুনি যাব, মই সিহঁতক আনোঁগৈ, সন্ধিয়া হ'বৰে হ'ল।

ঃ ঠিক আছে বোৱাৰী গৈ থাকো— বুলি কৈ বৰিন কাই গ'লগৈ। মামনো লৰালৰিকৈ ক'লী-বগীৰ ওচৰ পালেগৈ।

অৱশেষত কলী-বগীক বিচাৰি পালেগৈ। পিছে বেলি আধা ডুব গ'লেই। পথাৰেদি গ'লে দেৰি হ'ব, সেই কাৰণে চমু ৰাস্তাটোৱেদিয়েই যোৱা ভাল হ'ব ভাবি ক'লী-বগীক লৈ ঘৰমুৱা হ'ল মামন। ঠাইডোখৰ বৰ জৰাজীৰ্ণ। মানুহৰ আহ-যাহ হয়তো অতি কম। তাতে সন্ধিয়া সময়ত বেছিয়েই জয়াল হৈ পৰিছে ঠাইডোখৰ। যেনেতেনে পাৰ হ'ব পাৰিলেই ৰক্ষা বুলি মনতে ভাবি মামন আহিব ধৰিলে। অলপদূৰ আহি হঠাতে এডোখৰ ঠাইত কিছু আধা জ্বলি থকা খৰিৰ ওপৰত তাইৰ ভৰি পৰিল। হঠাত চিৰিৎকৈ বিজুলী সদৃশ বেগেৰে এক শিহৰণে তাইৰ সমগ্ৰ শৰীৰ জোকাৰি থৈ গ'ল। তাই একো তলকিবই নোৱাৰিলে হ'ল কি তাইৰ লগত। তৎমুহূৰ্ততে তাইৰ মূৰ আচন্দ্ৰাই গ'ল, সৰ্বশৰীৰ থকথককৈ কঁপিব ধৰিলে। কি হ'ল অকস্মাৎ..... কিহৰ বাবে আছিল এই জোকাৰণি... ? ?

(২)

মামনৰ সৰ্বশৰীৰ কঁপিব ধৰিলে। তাইৰ যেন শৰীৰৰ ওজন হঠাৎ বাঢ়ি গ'ল তেনে অনুভৱ হ'ল। যেনেতেনে আহি তাই ঘৰ পালেহি। পদূলিমুখত বৈ তাই দীঘলকৈ উশাহটো ল'লে। নামঘৰৰ পৰা ভাহি অহা ডবাৰ শব্দত তাই যেন অলপ শক্তি পালে। মনতে 'কৃষ্ণক স্মৰণ কৰি তাই আহি বাৰাণ্ডাতে বহিলহি। ছাগলী দুজনীক বান্ধিবৰ বাবেও যেন শক্তি নাই তাইৰ গাত। তেনেতে তাই শূনিব পালে—

“যাদৱ যদুনন্দন মাধৱ মধুসূদন

তুমি নিত্য নিৰঞ্জন নাৰায়ণ

তোমাত লৈলো শৰণ।”

শাখৰেকে গোৱা প্ৰাৰ্থনাভাগি শূনিহে যে তাইৰ অলপ শৰীৰটো পাতল লাগিল। শাখৰেকে সেৱা কৰি আহি মামনক বাৰাণ্ডাত সেইদৰে

বহি থকা দেখি প্ৰায় উধাতু খাই অহাদি আহিল।

ঃ মামন, এইদৰে কিয় ফোপাই আছ, কি হৈছে তোৰ?

ঃ নাজানো মা, হঠাতে গাটো জিকাৰ খাই উঠিল আৰু কিবা গধুৰ নিচিনা লাগিছে। ভাগৰ ভাগৰো লাগিছে।

ঃ তই হাত-মুখ ধুই অলপ বিছনাখনত পৰি দৈগৈচোন যা। অলপ আৰাম কৰিলে ভাল পাবি হয়তো। তোক কৈছিলো মাহেকীয়া গাৰে নাযাবি, মোৰ কথা শুনিলেহে— বুলি ভোৰভোৰাই ছাগলীকেইজনী বান্ধিবলৈ শাহুৱেকে উঠি গ'ল।

মামনো লাহে লাহে গৈ ভৰি-হাত ধুই বিছনা পালেগৈ। পিছে তাই ঠিক হোৱাৰ সলনি গাটো বেছি বেয়া লাগিব ধৰিলে। খৰখৰকৈ কঁপিব ধৰিলে তাই। শাহুৱেক সোমাই আহি কপালত হাতখন দি দেখে তাইৰ প্ৰচণ্ড জ্বৰ উঠিছে। কোমল কাপোৰ এখন তিয়াই কপালত আলফুলে দিলে। বোৱাৰী হ'লেও মামনক নিজৰ ছোৱালীৰ দৰেই মৰম কৰিছিল শাহুৱেকে। নিজৰ ছোৱালী সন্তান নথকা হেতুকেই একমাত্ৰ বোৱাৰীজনীকে নিজৰ ছোৱালী জ্ঞান কৰিছিল।

ঘটনাটো হৈ যোৱা আজি চাৰিদিনেই হ'ল কিন্তু মামনৰ শৰীৰৰ উন্নতি একেবাৰেই হোৱা নাই। শাহুৱেকৰ চিন্তা বাঢ়িব ধৰিলে, কি বা হৈছিল যে তাইৰ হঠাতে ইমান অসুস্থ হৈ পৰিল। কথাবোৰ ভাবি বহি থাকোতেই কমলা আহিল মামনহঁতৰ ঘৰলৈ। কমলা গাঁৱৰে এগৰাকী আদহীয়া তিৰোতা, মুখখন চোকা যদিও অন্তৰখন অতি কোমল। বিয়া-বাৰু নোহোৱা কমলাই মামনক এগৰাকী মাতৃৰ দৰেই মৰম কৰিছিল। মামনৰ অসুখৰ খবৰ পায় লৰালৰিকৈ তাইৰ খবৰ ল'বলৈ বুলি আহিছে।

মামনৰ ওচৰতে বহি কমলাই সুধিলে আচলতে তাইৰ সেইদিনা অকস্মাৎ হ'ল কি? তাই সন্ধিয়া পৰত ক'ত গৈছিল? মামনেও সকলো ভাঙি-পাতি কমলাৰ আগত কৈ দিলে। মামনৰ কথা শুনি কমলাৰ চকু কপালত উঠিল।

ঃ মামন, তই কিয় গৈছিলি সেই বাটেৰে, তই জাননে সেইদিনা তাত কি হৈছিল?

কমলাৰ কথাষাৰত মামন আৰু শাহুৱেকে অলপ ভয় খাইছিল কিন্তু তাৰ পিছতে কমলাই যি কথা ক'লে তাক শুনি সিহঁতৰ চকু কপালত উঠিল।

ঃ মামন, তাত এগৰাকী মহিলাৰ মুখাগ্নি কৰা হৈছিল আৰু তই যিবিলাক খৰিৰ কথা কৈছ সেয়া আন একো নহয় চিতাত দিয়া খৰি আছিল আৰু তই আন্ধাৰতে তাতে গৈ ভৰি দিলিগৈ আই— বুলি কমলাই হুকুকাই কান্দি উঠিল।

কমলাৰ কথা শুনি যেন মামন আৰু শাহুৱেকৰ মূৰত সৰগখনহে খহি পৰিল। সিহঁতে ভাবি পোৱা নাই এতিয়া কি কৰা যায়। কমলাই চকুপানী মোহাৰি মোহাৰি আকৌ ক'ব ধৰিলে। সেই মহিলাগৰাকী বলিন তালুকদাৰৰ মাতৃ হয়। বলিন তালুকদাৰ হৈছে সিহঁতৰ গাঁৱৰে এজন নামজলা ব্যৱসায়ী। ব্যৱসায়সূত্ৰে তেওঁলোক চহৰত থাকে, তেওঁৰ মাকো তেওঁৰ লগতেই আছিল। কিন্তু হঠাতে মাক নৰিয়াত পৰিল আৰু প্ৰায় এসপ্তাহৰ মূৰত তেওঁ চিৰদিনৰ বাবে চকু মুদিলে। মাকৰ অস্তিম

ইচ্ছা এয়ে আছিল যে তেওঁৰ চিতা সেই ঠাইত দিয়া হওক য'ত দহবছৰৰ আগতে মৃত্যু হোৱা তেখেতৰ গিৰীয়েকক মুখাগ্নি কৰা হৈছিল। আৰু মামনে সেই চিতাৰ আধা জ্বলি যোৱা খৰিতে অজানিতে ভৰি দিলেগৈ।

কমলাৰ কথা শুনি মামনৰ শাহুৱেকে মূৰে-কপালে হাত দি ঠাইতে বহি পৰিল। অতদেৰি মৌন থকা মামনে মাত দিলে—

ঃ মা, আপুনিতো জানেই মই এইবিলাক কথা বিশ্বাস নকৰো। হ'ব পাৰে তাত মুখাগ্নি কৰিছিল, কিন্তু মই জানি-বুজি যোৱা নাছিলো। তেনে একো কথা নাই আপোনালোকে মিছাতে ভয় কৰিছে। সামান্য জ্বৰ হৈছে, ঠিক হৈ যাব।

মামনৰ কথা শুনি কমলাই কৈ উঠিল—

ঃ আই, তহঁত আজিৰ যুগৰ মানুহ, আমাতকৈ বেছি কথাই জান। কিন্তু কিছুমান কথা আছে— যিবোৰ তহঁতে বিশ্বাস নকৰিলেও সত্য। তোৰ গাত মৃতকৰ দোষ লাগিল আই। তই এবাৰ গৈ তাত তামোল-পাণ, চাকি এগছি জ্বলাই সেৱা এভাগি কৰি আহিবগৈ, তেতিয়াহে তই সুস্থ হৈ উঠবি। মই এতিয়া যাওঁ, তই গৈ দি আহিবগৈ। কথাষাৰ কৈ কমলা গুচি গ'ল।

'মৃতকৰ দোষ' সঁচাই এনেকুৱা কিবা কথা থাকিব পাৰে জানোহু এইবোৰৰ জানো কোনো বৈজ্ঞানিক ভিত্তি আছে? বিশ্বাস কৰাই কৰে, নকৰাই নকৰে। কিন্তু প্ৰশ্ন হৈছে তাই এতিয়া কি কৰিব? বিশ্বাস-অবিশ্বাসৰ দোমোজাত তাই একো বাট বিচাৰি পোৱা নাই। কথাবোৰ ভাবি ভাবি মামন বিছনাত শুই পৰিল। চকু দুটা মুদি শুইছিলহে মাথোঁ, হঠাতে তাই আকৌ এক শিহৰণ অনুভৱ কৰিলে সৰ্বশৰীৰত। কোনোবাই যেন তাইৰ ভৰিকেইটা হেঁচি ধৰিছে। হাত দুখনো লৰচৰ কৰিব পৰা নাই, চকুদুটাও মেলিব পৰা নাই, মাথোঁ খৰখৰকৈ কঁপিছে তাই.....।

তেনেতে কাৰোবাৰ মাত শুনাদি শুনিলে তাই। কোনোবাই তাইৰ কাণৰ নিচেই কাষত আহি কোৱা স্পষ্টকৈ শুনা পালে তাই—

ঃ তই কিয় কৰিলি এনেকুৱা.... কিয়... মই শান্তি পোৱা নাই.... মোক শান্তি দে, শান্তি দে মোক....।

একেজাঁপে তাই বিছনাত উঠি বহিল। কি হৈছিল তাইৰ? সঁচাই হৈছিল নে তাইৰ কিবা ভ্ৰম হৈছিল টোপনিত। একো ভাবি পাৰ নাপালে তাই। তেনেতে তাইৰ চকু যায় ওচৰতে শুই থকা শাহুৱেকলৈ। মানুহজনীৰ তাইক লৈ যথেষ্ট চিন্তা হৈছে। সেয়েহে তাই অৱশেষত সিদ্ধান্ত ল'লে যে কি সত্য, কি অসত্য বিচাৰ কৰি নাথাকি তাই কমলাই কোৱাৰ দৰে ঠাইডোখৰৰ পৰা এবাৰ গৈ আহিবগৈ।

ঘড়ীটোৰ টং টং শব্দত উচপ খাই উঠি মামনে চাই দেখে ৰাতি ১২ টা বাজিছে। চাৰিওফালে নিমাওমাও পৰিৱেশ এটাই বিৰাজ কৰিছে।

(৩)

ঃ মামন, হ'লনে তোৰ? আমি যিমান পাৰো সোনকালে গৈ অহাটো ভাল হ'ব।

ঃ হৈছে মা। চাকিগছি, তামোল-পাণযোৰ বান্ধিলেই হ'ব বুলি

তাই বস্তুকেই পদ বান্ধিব ল'লে।

শাছৰেকে তাইৰ ওলোৱা হয় মানে ঘৰৰে থাপনাত যোৱাৰ আগতে সেৱা এভাগি কৰি যাওঁ বুলি গোসাঁইঘৰত সোমাল। তেওঁ আঁঠু লৈ সেৱা কৰিলে। সেৱা কৰোঁতে মনতে ভাবিলে বোৱাৰীজনী যাতে সোনকালে সুস্থ হৈ উঠে। তাইৰ হৈ নামঘৰত শৰাই এখনো আগ কৰি থৈছে। মুঠতে তাই সুস্থ হৈ উঠক। সাঁচাই মামন অতি ভাগ্যৱান। মামনৰ শাছৰেকৰ দৰে বোৱাৰীক মৰম কৰা শাছৰেক অতি কমহে আছে।

ইফালে মামনৰ মন এতিয়া অশান্ত, তাই শাছৰেকৰ লগত যাব ওলাইছে হয়, কিন্তু তাইৰ মনৰ ভিতৰ যুদ্ধ এখন চলি আছে। জীৱনৰ পাৰ কৰি অহা ২৫ টা বছৰত তাই কোনোদিন এনে অৱস্থাৰ সন্মুখীন হোৱা নাছিল। বহুতে বহুতো কোৱা কথা শুনে কিন্তু এই বিজ্ঞানৰ জগতত তাই সেইসমূহ মানি ল'বলৈ কুণ্ঠাবোধ কৰিব নোৱাৰে। অন্য কোনোৱে কোৱাহেঁতেন হয়তো তাই বিশ্বাসে নকৰিলেহেঁতেন কিন্তু আজি পৰিস্থিতি বিপৰীত। তাই নিজেই একমাত্ৰ সাক্ষী সেই ঘটনাসমূহৰ।

তাইক তাইৰ মাকে কোৱা এঘাৰ কথা এইকেইদিনত বৰকৈ মনত পৰি আছে। এদিন কিবা কথাত লাগি তাইক মাকে কৈছিল, বয়সস্থ লোকসকলে কোৱা সকলো কথাই অন্ধবিশ্বাস বুলি নাভাবিবি, তোতকৈ বেছি পৃথিৱী দেখা মানুহ, তোতকৈ বেছি কথাই জানে জীৱনৰ বিষয়ে। সেয়েহে কিছুমান কথা মানি ল'বলৈ চেষ্টা কৰিবি। যি কি নহওক, তাই নিজৰ অসুস্থ শৰীৰটোৰ পৰা পৰিত্ৰাণ পাব বুলিয়েই ঠাইডোখৰলৈ যাব ওলাইছে।

বস্তুকেই পদ ইতিমধ্যে বন্ধা হৈ গৈছে। তেনেকুৱাতে তাইৰ চকু পৰিল ৰুমৰ টেবুলখনত থোৱা কৃষ্ণৰ মূৰ্তিভাগৰ ওপৰত। মূৰ্তিটোৰ কাষলৈ গৈ এবাৰ হাতেৰে স্পৰ্শ কৰি হাতযোৰ তাই মনতে ভাবিলে হে প্ৰভু মোৰ মনৰ এই খু-দুৱনিবোৰ আজি অন্ত পৰিবনে? মোৰ অশান্ত মনটোক শান্ত কৰি দিয়া যেন প্ৰভু। কৃষ্ণ বুলি সেৱা কৰি তাই বস্তুকেই পদ লৈ ইতিমধ্যে আগফালে তাইলৈ বৈ থক শাছৰেকৰ ওচৰলৈ

আছিল।

অৱশেষত সিহঁত ঠাইডোখৰ পালেগে। মামনে এতিয়াহে ঠাইখন স্পষ্টকৈ দেখিছে। ঠাইডোখৰ সেইদিনাৰ দৰে জয়াল হৈ থকা নাই, আজি সেইদিনাৰ দৰে খৰিবিলাকো সিঁচৰতি হৈ থকা নাই। হয়তো পৰিয়ালৰ কোনোবাই ভালদৰে ঠাইডোখৰ মুচি-কাচি চাকি জ্বলাই থৈছে। সাঁচাকৈয়ে যেন তাই এক অপৰাধহে কৰিলে তেনেকুৱা অনুভৱ হৈছে তাইৰ, অজানিতে তাইৰ চকুলো বৈ আহিল, তাই যে অজ্ঞাতে কি ভুল কৰি দিলে। মনতে অনুতাপ কৰিলে তাই।

ঃ মামন তই কি ভাবি আছ' মই ভালকৈয়ে বুজিছো — শাছৰেকৰ মাততহে তাইৰ সন্তুষ্টি ঘূৰি আহিল।

ঃ যি হ'ল অজানিতে হ'ল। তই জনাহেঁতেন এই ভুল নকৰ। আঁঠু লৈ সেৱা এভাগি কৰি দে আই, সকলো ঠিক হৈ যাব।

মামনেও শাছৰেকে কোৱাৰ দৰেই তামোল-পাণ আগ কৰি অনুতপ মনেৰে আঁঠু লৈ সেৱা কৰিলে। তেনেতে এছাটি অতি শীতল বতাহে তাইক চুই গ'ল। তাইৰ যেন এনে লাগিল তাইৰ মূৰত কোনোবাই মৰমেৰে হাত বুলাই থৈ গ'ল....

তাই উঠি থিয় হ'ল। তাইৰ গাটোও পাতল পাতল অনুভৱ হ'ল। আগৰ সেই গধুৰ ভাবটো নাইচোন এতিয়া। সাঁচাই তাইৰ কমলাই কোৱাৰ দৰে মৃতকৰ দোষ লাগিছিল নেকি বাৰু? নহ'লে নো সেৱা কৰাৰ লগে লগেই তাই এইদৰে ঠিক হৈ উঠেনে? আৰু সেই বতাহছাটি..... ক'ৰ পৰা আহিছিল বাৰু সেই বতাহছাটি..... ?

মনৰ ভিতৰত অসংখ্য প্ৰশ্ন। কথাবোৰ ভাবি ভাবি তাই শাছৰেকৰ লগত ঘৰলৈ উভতিব খোজ ল'লে। যি কি নহওক, তাইৰ শৰীৰটো স্বাভাৱিক অৱস্থালৈ আহিল, সেয়ে তাই সুখী। শাছৰেকৰ মুখতো চিন্তাৰ ৰেখা নাইকিয়া হ'ল। দুয়ো নিমতে ঘৰৰ দিশে আহি থাকিল। তাই আহোঁতে ভাবি আহিল সেই প্ৰশ্নসমূহৰ বিষয়ে— যিসমূহৰ উত্তৰ হয়তো তাই কোনোদিনে বিচাৰি নাপায় আৰু তাই চেষ্টাও নকৰে জানিবলৈ। মাথোঁ মামনৰ মনতো আবদ্ধ হৈ ৰ'ল বিশ্বাস-অবিশ্বাসৰ দোমোজাৰ পাকঘূৰণি...! ❖

ছহিদ

গৰিস্মিতা দেৱী

স্নাতকোত্তৰ চতুৰ্থ ষাণ্মাসিক, অসমীয়া বিভাগ

আইনাখনৰ সন্মুখত বহি মধুৱে সেন্দূৰকণ ল'বলৈ ওলাই থমকি ব'ল। বাহুলৰ মাক অৰ্থাৎ মধুৰ শাছৰেক আহি হাতত খামুচি ধৰি সেন্দূৰ লোৱাৰ পৰা বাধা প্ৰদান কৰে। মধু আৰু শাছয়েকৰ দুই নয়নেৰে অশ্ৰুধাৰি নামি আহিল। মধুৰ যেন তেতিয়া চেতনা ঘূৰি আহিল আজি পোন্ধৰ দিন আগত বাহুল মাওবাদীৰ সৈতে হোৱা এক সংঘৰ্ষত মৃত্যুবৰণ কৰিছে। ❖

জুনুকা আৰু ব্লেকবেল্ট

সীমা কলিতা

স্নাতকোত্তৰ চতুৰ্থ ষাণ্মাসিক, ইংৰাজী বিভাগ

আজি পুৱাই দেউতাকৰ মুখত পোনপ্ৰথমবাৰৰ বাবে নিজৰ প্ৰশংসা শুনিবলৈ পাই খুব উৎফুল্লিত। আজি গধূলি তাইৰ নাচৰ ক্লাছ আছিল। বিশ্বৰ অনুষ্ঠানত অংশগ্ৰহণ কৰিব বাবে আজি কিছু দেৰিলৈ আখৰা চলিল। আহোঁতে সেয়ে তাই অইন এটা ৰাস্তাৰে আহিল আজি। তৎক্ষণাতে বাইকত তাইৰ কাষেৰে তাইৰ বুকুত হাত দি মদ খোৱা ল'ৰা এটা পাৰ হৈ যাব লওঁতেই পূজাই যি এটা প্ৰচণ্ড ঘোঁচা মাৰিলে, ল'ৰাজন চলি পৰিল মাটিত। আচলতে ল'ৰাজনে নাজানিছিল যে পূজাই নাচৰ ক্লাছৰ বাবে ভৰিত জুনুকাই নহয়, আজি কিছুমাহ পূৰ্বে ব্লেকবেল্ট পৰিধানৰ ক্ষমতা অৰ্জন কৰিছিল। ❖

আকাশ চোৱাৰ হেঁপাহ

✍ সৰোজিনী বসুমতাৰী

স্নাতকোত্তৰ তৃতীয় ষাণ্মাসিক, ইংৰাজী বিভাগ

- ঃ নাম কি ?
- ঃ সৰোজিনী।
- ঃ বিশ্ব বিজয়িনী সৰোজিনী নাইডু নেকি ?
- ঃ নহয়, সৰোজিনী বসুমতাৰী।
- ঃ অৰ্থ কি ?
- ঃ Lotus Flower.
- ঃ ঐ ইংৰাজৰ পোৱালি অসমীয়া নাজান' নেকি ?
- ঃ জানো...
- ঃ তেন্তে ক'।
- ঃ পদুম ফুল।
- ঃ হবী ?
- ঃ গান শুনা।
- ঃ তেন্তে গাবও জান চাগে' ?
- ঃ শুনিহে ভাল পাওঁ।
- ঃ মানুহ নহ'লে আন কি হ'লিহেঁতেন ?
- ঃ Kingfisher.
- ঃ Kingfisher?
- ঃ আপোনালোকে নুবুজিব।

ঃ ঐ পোৱালি, ইমান এটিটিউড কিহৰ হা ?
জাকটোৰ মাজৰ পৰা কোনোবা এজনীয়ে চিঞৰি উঠিল।
দেখাত অলপ সৰু হ'ল বুলিয়েনো তাইক পোৱালি ক'ব লাগেনে!
ঃ কি ভাবত বিভোৰ হ'লি অ' পোৱালি ? গান এটা শুনা আৰু যা।
উপায় নাই আৰু এতিয়া তাইৰ। গাবই লাগিব।

“পখি পখি মন মোৰ
উৰি যাব খোজে দূৰ
চিনাকি বাঁহীটিৰ সুৰ
কোনেনো বজায়
উন্মনা মন মোৰ
নিয়ে উৰুৱাই....”

গানটো গায়ে তাত নৰ'ল আৰু তাই। চিধাই ক্লাছত দৌৰ মাৰিলে।
উৎফুল্লিত মনেৰে দিনটোলৈ বুলি আগবাঢ়িলে তাই। কলেজৰ
প্ৰথম গেট পাৰ হৈ দ্বিতীয় গেটৰ মুখ পাইছিলহে তেনেতে দেখিলে
সেই জাকটো। হয়তো তেওঁলোকে কিবা আলোচনা কৰি আছিল।
মনতে বিৰবিৰালে তাই, “উহু প্ৰভু, বচাবা। আজি বা কি কৰিব দিয়ে

ঠিক নাই।” চাওঁ নাচাওঁকৈ লাহেকৈ মূৰ তুলি চালে তাই। দেখিলে
সিহঁতেও তাইৰ ফালেই চাই আছে। ওচৰ পাওঁতে পাতলকৈ হাঁহি
এটি মাৰিলে।

জাকটোৰ মাজৰ পৰাই সিহঁতৰ ছিনিয়ৰ প্ৰহ্লাদদাই মাত দিলে—

- ঃ সৰোজিনী কি খবৰ ?
- ঃ ভালে দাদা। আপোনাৰ ?
- ঃ মোৰো ভালেই। আট্‌ছ। পঢ়া-শুনা কেনে চলিছে ?
- ঃ ভালেই।

ঃ ভাল বাকু। শুনাচোন আজি তোমালোকৰ মেজৰ ক্লাছ দুটা
শেষ হোৱাৰ পিছত ব্ৰেক টাইমত হল-৭ত সকলোকে আহিবলৈ কৈ
দিবাচোন। সাংস্কৃতিক শোভাযাত্ৰা উপলক্ষে মিটিং এখন আছে।

- ঃ হ'ব দাদা।
- ঃ ওমম, ক্লাছত যোৱা এতিয়া।

মেজৰ ক্লাছ শেষ হোৱাৰ পিছত সকলো হল-৭ত উপস্থিত
হ'ল। তাত দুই-এজন নতুন ছিনিয়ৰৰ লগতো চিনাকি হ'ল তাই।
কিছুসময় পিছত ডিপাৰ্টমেণ্টৰ হেড মেম আহি ৰেলীৰ বিষয়ে আৰু
সিহঁতৰ বিষয় (থিম)টোৰ ওপৰত ক'লে আৰু কোনে কি কৰিব
সেইবোৰ বুজাই দিলে। তাইৰ ভাগত তাইৰ নিজৰ বড়ো সংস্কৃতি
পৰিছে। তাইৰ গ্ৰুপটোৱে 'বাগুৰুস্বা' নৃত্য কৰিব। সিহঁতৰ গ্ৰুপটোত
মুঠ ৮ জন সদস্য আছে প্লে-কাৰ্ড ধৰাজনক সাঙুৰি। কথা মতেই
কাম। যিহেতু ৰেলীলৈ মাথোঁ ৫ দিন বাকী আছিল। গতিকে সেইদিনাৰ
পৰাই সকলোৰে জোৰদাৰ প্ৰেক্টিছ আৰম্ভ হৈ গৈছিল। তাইৰ ডেস-
পাৰ্টনাৰ আছিল তাইৰ ছিনিয়ৰ ত্ৰিনয়ন। সুগভীৰ উদীপ্ত চকুৰ গৰাকী।

- ঃ সুন্দৰ গান গোৱা তুমি। — হঠাতে কৈ উঠিল তেওঁ।
- লাজুক হাঁহি এটিৰে তেওঁলৈ চাই ক'লে—
- ঃ থেংক ইউ।

ৰেলীৰ দিন আহিল আৰু সিহঁতৰ বিভাগটোৱে দ্বিতীয় পুৰস্কাৰ
পালে। সকলোৱে নাচি-বাগি বহুত স্মৃতি কৰিলে।

তাৰ মাজতে এযোৰ সুগভীৰ আয়ত চকুৱে আমনি কৰিব লৈছে
তাইক আজি কিছুদিনৰ পৰা। সেই যে তাইক ধুনীয়া গান গোৱা বুলি
কোৱা ছিনিয়ৰজন। লগববোৰৰ মুখত শুনিছে তেওঁৰ নাম হেনো
ত্ৰিনয়ন নাৰ্জাৰী। তৃতীয় ষাণ্মাসিকৰ দাদাজন হেনো ডিপাৰ্টমেণ্ট ট'পাৰ
হৈ আছে এতিয়ালৈকে। এইবাৰ কিতাপৰ বোজা অধিক, লগতে
দামবোৰো অধিক। সেয়ে সকলোৱে ছিনিয়ৰবোৰৰ পৰাই আশা

কৰিছে। তাৰ বাবেই যে কিমান পৰিকল্পনা লগৰবোৰৰ। ডিপাৰ্টমেণ্টৰ পৰা ওলাই আহোঁতে কথাবোৰ ভাবি ভাবি হাঁহি এটিয়ে টো খেলি গ'ল তাইৰ দুয়ো গুঁঠত।

ঃ বাহু আজিচোন বৰ মিচিকিয়াই আছা। কথাটো বা কি ?

যাৰ কথা ভাবি আছিল সাক্ষাৎ তেওঁকেই সন্মুখত দেখি জঁয় পৰি গ'ল তাই।

ঃ এইটো লোৱা। — প্ৰশ্নবোধক দৃষ্টিৰে তেওঁলৈ চালো।

ঃ এয়াই বিচাৰি থকা নাই জানো তুমি ?

হাঁহি থকা দুচকুত চকু থোৱাৰ সাহস নহ'ল তাইৰ। আগতে গল্প, উপন্যাসত পঢ়িছিল তাই যে মানুহৰ দুচকুৱেও হাঁহে কিন্তু দেখা নাছিল সেয়ে বিশ্বাসো কৰা নাছিল। এতিয়া কলেজত স্বয়ং তেনে চকুৰ সৈতে সাক্ষাৎ হোৱাত, সকলো ভ্ৰম দূৰ হ'ল।

ঃ মোক কাৰো পুতৌ নালাগে।

ঃ পুতৌ কৰা নাই। যোগ্যজনৰ হাতত মোৰ অমূল্য সম্পদখিনি অৰ্পণ কৰিছো। কিংগফিছৰ হোৱাৰ পিছত ডেউকা দুখনৰ ছাঁত মাথোঁ জিৰাব দিবা।

বেঁকা হাঁহি এটা মাৰি আঁতৰি গ'ল তেওঁ। গুঁজি থৈ গ'ল সেই কেৰিবেগটো তাইৰ হাতত।

ঘৰলৈ আহি তাই ততাতৈয়াকৈ কেৰিবেগটো খুলি চালে। কেইবাখনো কিতাপ। মেলি চালে তাই এখন এখনকৈ। মাজে মাজে কোনো টান শব্দৰ অৰ্থ লিখা আছে লগতে ইম্প'ৰ্টেণ্ট পেৰেপ্ৰাফবোৰ ধুনীয়াকৈ পেঞ্চিলেৰে ঘেঁৰ দিয়া আছে। উহু, কিতাপখিনি কিনাৰ পৰা কিছু ৰেহাই পালে। এই মুহূৰ্তত নিজকে বৰ ভাগ্যৱান যেন লাগিল তাইৰ।

ৰাতি দেৰিলৈকে পঢ়াটো তাইৰ অভ্যাস। ৰাতিপূৱা সোনকালে উঠিব নোৱাৰে তাই। ৰাতি বাৰ বাজি গৈছে ইতিমধ্যে। তাই পঢ়ি আছে। ম'বাইলটো ভাইব্ৰেচন হোৱাত চালে তাই। আনন্ডন নাম্বাৰহু ইমান ৰাতি কোন হ'ব পাৰে ?

ঃ হেল্লো...

ঃ পঢ়ি আছা ?

চকু খাই উঠিল তাই।

ঃ আপুনি ?

ঃ উমম মই। চিনি পালা।

ঃ উম কিন্তু.....

ঃ নাম্বাৰটো অৰ্পিতাৰ পৰা ল'লো।

ঃ বেয়া পাইছা নেকি ?

ঃ নাই পোৱা।

ঃ তেতিয়াহ'লে সদায় ফোন কৰিম।

ঃ কিয় ?

ঃ তোমাৰ মাতটো শুনিবলৈ।

ঃ “—”

ঃ

ঃ থেংক ইউ।

ঃ কিয় ?

ঃ কিতাপখিনিৰ বাবে।

ঃ ভাল ৰিজাল্ট কৰিব লাগিব কিন্তু।

ঃ চেষ্টা কৰিম।

ক'লটো কাটি দিলে তাই। কিছু সময়ৰ বাবে জোৰকৈ বুকুত ম'বাইলটো হেঁচি ধৰিলে তাই। বুকুত এক অজান সুৰৰ বাংকাৰ অনুভৱ কৰিলে তাই।

পিছদিনা ত্ৰিনয়নে তাইক কিতাপ দিয়া কথাটো গোটেই ডিপাৰ্টমেণ্টতে বিয়পি পৰিল। চকু চৰহাবোৰে জ্বলিছে। দুই-এটাই তাইক শুনায়ো কয়— “কি বা যাদু কৰিলে এইজনীয়ে।” — তাই নুশুনাৰ ভাও জুৰি আঁতৰি থাকিল। আজিকালি এইবোৰ কথাই স্পৰ্শ কৰিব নোৱাৰে তাইক, বৰঞ্চ আৰু অলপ জেদী কৰি তোলে।

লাহে লাহে ত্ৰিনয়নৰ লগত সহজ হয় তাই। দুয়ো বহুত কথা পাতে। পঢ়াৰ কথা, কেৰিয়াৰৰ কথা আৰু বহুতো। কিন্তু ত্ৰিনয়নে এবাৰো ক'ব পৰা নাই তাইক ভাল পাওঁ বুলি। তায়ো নজনাব ভাও ধৰি থাকে।

শেষৰ ছেমিষ্টাৰৰ পৰীক্ষাটো দি তাই ঘৰতেই আছে। ঘৰৰ কাষৰ খুৰীয়েক, বৌয়েকহঁতৰ তাইৰ বিয়া কেতিয়া হ'ব জানিবলৈ উত্থপ্ৰপ্ লাগে। গৰ্জিবলৈ ধৰা পাখি দুখন ভাঙিব খোজে। হৃদয়খন বিষাদেৰে ভৰি পৰে তাইৰ, এনেকুৱা দিনতে তাইৰ ৰিজাল্ট ওলায়। ট'পাৰ হৈছে তাই। গোটেই অঞ্চলত খবৰটো বিয়পি পৰে। তাইৰ সাফল্যত বহুতৰ গা জ্বলে। তথাপি তাইৰ ঘৰত আয়োজন কৰা চাহমেলত সকলোৱে ভাগ লয়।

কিছুসময়ৰ পিছতে ত্ৰিনয়ন আহে তাইৰ ঘৰলৈ। শুভেচ্ছা জনাই তাইক আৰু সাহস কৰি প্ৰথমবাৰলৈ তাৰ মনৰ কথা ব্যক্ত কৰে তাইৰ ওচৰত। তাইৰ আগত আঁঠুকাঢ়ি লৈ—

ঃ “আকাশ চোৱাৰ সপোন পূৰ্ণ হোৱাৰ পথত। এতিয়াতো তোমাৰ ডেউকাৰ ছাঁত জিৰাবলৈ দিবা।”

তাইৰে বাগিছাৰ পৰা ছিঙি অনা এপাহি ৰঙা গোলাপ তাইলৈ আগবঢ়াই দিয়ে।

একেদিনাই ইমান সুখহু ক'ত থ'ব ইমানবোৰ সুখ তাইহু

চকুৰ কোণ দুটা সেমেকি আহিল তাইৰ। লাহেকৈ ফুলপাহ হাতত লৈ ইতিবাচকভাৱে মুৰটো জোকাৰিলে তাই। একেজাঁপে উঠি তাইক সাৰটি ধৰিলে ত্ৰিনয়নে। তায়ো আৰেগেৰে কুৰুকি কুৰুকি সোমাই পৰিল তাৰ বুকুত। এতিয়াৰ পৰা যে আকাশ চোৱাৰ পথত তাই অকলশৰীয়া নহয়। তাইৰ সাহস হৈ সদায়েই কাষত থাকিব ত্ৰিনয়ন।

দুটি প্ৰেমিক চৰাইৰ বুকুত মাজৰাতিৰ আন্ধাৰ ভেদি বাজি থাকিল—

“এই ৰিক্ত বুকুতে বাসনা ঢালিলা

মোৰ তেজে তেজে সিৰে সিৰে

বোৱালা প্ৰেমৰ অলকানন্দা.....” ❖

ৰাতিৰ ফোনকল

✍️ দিপাংকৰ বড়ো

পঞ্চম ষাণ্মাসিক, ৰাজনীতি বিজ্ঞান বিভাগ

আজি কেইবাবিদিনৰ পৰা পঢ়িছোঁ, কেইবাবিদিনৰ পৰা আত্মতৃষ্ণ কৰিবৰ বাবে চেষ্টা কৰিছোঁ আৰু কিছুসংখ্যক সফলো হৈছে। এৰা, সফল হ'বৰে কথা, এমাহৰ পৰা তেওঁৰ যিহে চাৰনি মোলৈ প্ৰথমতে যমৰ চাৰনি বুলিয়ে ভাব হৈছিল মোৰ। দিল্লী বিশ্ববিদ্যালয়ৰ নৰ্থ কেম্পাছৰ এখন কলেজত পঢ়াৰ সৰুৰে পৰা ইচ্ছা আছিল আৰু ছমাহৰ আগতে যেতিয়া মেৰিট লিষ্টত মোৰ নাম আহিছিল। নামটো দেখাৰ লগে লগে যিহে চিএণ্ডেটো মাৰিলো, ঘৰত থকা আমাৰ কুকুৰ দুটা একে কোবে দৌৰি ঘৰৰ বাহিৰ পালেগৈ, মায়েও মই মূৰ ঘূৰাই পৰিছোঁ বুলি এক মগ পানী হাতত লৈ দৌৰি আহিছিল মূৰে-কপালে পানী দিবলৈ আৰু একে কোবে ওচৰৰ বৰানী খুৰীয়েও চেঙেলযোৰ পিন্ধিবলৈও পাহৰি কিবা বিপদ বুলি দৌৰি আহিল। মোৰ আকৌ লিষ্টত নামটো দেখি মুখৰ মাত হেৰাল। মায়েও পানীৰ মগটো লৈ মোৰ মুখলৈ ভেবা লাগি চাই থাকিল, বৰানী খুৰীয়েও 'কি হ'ল?' বুলি এক প্ৰশ্নবোধক চাৰনিৰে ফোপাই-জোপাই মাৰ ওচৰতে থিয় দি থাকিল। মোৰ মনটো ইফালে দিনে-দুপৰে, থিয়ৈ থিয়ৈ সপোন দেখিবলৈ আৰম্ভ কৰিলেই। এৰা, সপোন দেখিবৰে কথা, ইমানদিন সকলো ত্যাগ কৰি পঢ়া-শুনাখিনি যে অথলে যোৱা নাই। মই ওলোটাই এইবোৰ ভাবি কান্দিবহে আৰম্ভ কৰিলো।

ঃ অ, এইজনীক আকৌ কিহে পালে? কিবা বেয়া সপোন দেখিলেনি বাৰু দিন-দুপৰতে? বৰানী খুৰীয়ে মোৰ মালৈ চাই সুধিলে।

ঃ জানো পায়, এই গেলা গৰমত লগৰজনীৰ ঘৰৰ পৰা আহি ঘৰ সোমাইছিলহে, কম পায়েই কি জানো আকৌ এতিয়াই চিএণ্ডে, এতিয়াই কন্দা-কটাখন আৰম্ভ কৰিছেই।

মই চকুপানী টুকি টুকি ম'বাইলতে মোৰ নামটো হয় নে নহয়, জুমি জুমি চাব ধৰিলো, আনফালে আকৌ মা আৰু খুৰীৰ আলোচনা আৰম্ভ হ'লহে।

ঃ মই যি দেখিছোঁ শৰ্মানী, এইৰ কিবা ব্ৰেক্‌আপ্‌হে হ'ল চাগে। নহ'লে নো ম'বাইলতে কিনো জুমি জুমি চাই থাকেহু সৌফালৰজনে কিবা মেছেজ দিলে চাগে, এইজনীৰ আকৌ হজম নোহোৱা হৈছে।

ঃ কি যে হ'ব আজিকালিৰ প্ৰজন্মৰ?

ঃ মা, মই ছিলেক্ট হৈ গ'লো।

ঃ তোমাক আকৌ এই বয়সতে কোনে ছিলেক্ট কৰিলে?

ঃ তোমালোকেও যে কি কোৱা, মই মেৰিট লিষ্টত ছিলেক্ট হৈ গ'লো।

ঃ অ' সেইটো কথাৰ কাৰণে কোনোবাই বলিয়া হৈ কন্দা-কটাখন আৰম্ভ কৰে নেকি?

ঃ এয়া মোৰ সুখৰ চকুপানী।

ঃ এনেকুৱা সুখৰ চকুপানী জীৱনত আজিহে দেখিলো।

খুৰীয়ে ক'লে।

এয়া আছিল, ফলাফলৰ দিনৰ কথা। তাৰ পিছত মোৰ দিল্লীলৈ যাত্ৰা, হোষ্টেলৰ ছীট আগেয়ে ৰেডি হৈ থকাৰ বাবে বিশেষ একো অসুবিধা নহ'ল যদিও দক্ষিণ ভাৰতৰ তামিলনাডুৰ এজনী ছোৱালীৰ লগত ৰুম ছেয়াৰ কৰিবলগীয়া হোৱাত প্ৰথম দুদিনমান অলপ অসুবিধা হৈছিল। অসুবিধা বুলি ক'লে নাৰিকল তেল এসোপামান যিহে মূৰত ঢালি বেণী দুডাল গাঁথিব, গোন্ধৰ কথা বাদেই দিলো, পাপৰ কেইখনমান মূৰতে পকাই খাব পৰা বিধৰ। মই ভাবিলো, এইজনী মোৰ ৰুমত পৰিছে যেতিয়া ইয়াৰ মেক্‌অভাৰ্ কৰিব লাগিব। পাছলৈ অৱশ্যে দুয়োজনীৰে বন্ধুত্ব ভালদৰেই গঢ়ি উঠিল। ক্লাছবোৰ গতানুগতিকভাৱে হৈ আছিল, তাৰ মাজতে পিতল বৰণীয়া চকু এহালৈ মোলৈ দৃষ্টি নিক্ষেপ কৰিব ধৰিলে নিয়মিতভাৱে। সেইহাল চকুৰ গৰাকী মোৰ ক্লাছৰ নহয় যদিও কেম্পাছত প্ৰায়েই দেখা পাওঁ, সেয়ে জীৱনত পোনপ্ৰথমবাৰ আকৰ্ষণীয় হ'বৰ বাবে কিতাপ কিনাৰ বাবে প্ৰয়োজনবোধ কৰিলো, দোকানবোৰ চলাথ কৰি যেনিবা এখন কিতাপ পালো “হাউ টু বি এট্ৰেক্টিভ?” মোৰ এইবোৰত বিশেষ মন নাই যদিও কোনোবাই ঘূৰি চালে মনটো ভালো লাগে দিয়কচোন, সেয়ে ভাবিলো আৰু অলপ আকৰ্ষণীয় হোৱা যাওক আৰু বা কেইজনে ঘূৰি চাই মোলৈ, সেয়ে কেইবাদিনৰ পৰা কিতাপখন মোৰ পঢ়াৰ মাজৰ পৰা সময় পালেই পঢ়ি গৈছো।

আন এদিনৰ কথা। বাতিৰ আহাৰ শেষ কৰি মোৰ অধ্যয়নকাৰ্য সমাপন কৰি চাৰে বাৰমান বজাত শুবলৈ ল'লো। লগৰজনী তেতিয়া ঘোৰ টোপনিত। হোষ্টেলত তেতিয়া এখনেই ডাঙৰ দুজনীয়া বিছনা দিছিল বাবে এখন বিছনাতে আমি দুয়োজনীয়ে শুওঁ। টোপনি আহিছিলহে, তেনেতে আধাঘণ্টামানৰ মূৰত ম'বাইলটো বাজি উঠিল। এবাৰ, দুবাৰ। তিনিবাৰত যেনিবা ফোনটো ৰিচিভ কৰিলো।

ঃ হেল্ল'।

ঃ হেল্ল'।

সিফালৰজনে মাত লগালে, কোনোবা পুৰুষৰ মাত। মাতটো মোৰ বাবে অচিনাকি।

ঃ মে আই ন, হুচ নাম্বাৰ ইচ্ দিচ্?

ঃ তুমি জানিবলৈ বিচাৰিছা নেকি মই কোন?

সিফালৰজনে উত্তৰ দিলে। মই মাজৰাতি ম'বাইলত হঠাৎ অসমীয়া মানুহৰ কথা শুনি আচৰিতো হ'লো।

ঃ হয়, কোন তুমি?

ঃ মই ভূত। চিনি পোৱানে তুমি ভূতক?

মই ভাবিলো, কোনোবা নাইট ডিউটী কৰি থকা মানুহ চাগে, টাইম পাছ কৰিবলৈ ৰাতিখন ৰং নাম্বাৰত ফোন কৰি আছে।

ঃ নাই, মই ভূত চিনি নাপাওঁ, দেখাও নাই অৱশ্যে আজিলৈ।

ঃ তুমি কোনে কৈছা?

সিফালৰজনে সুধিলে।

ঃ তুমি যদি ভূতে কৈছা, মই ভূতুনীয়ে কৈছো।

ময়ো ৰগৰ কৰি ক'লো।

ঃ তুমি ইমান ৰাতিলৈ শুৱা নাই নেকি, কি কৰি আছা?

ঃ মই গছত উঠি আছো।

ঃ কি কোৱাহে, এই ৰাতিখন গছত কিয় উঠি আছা?

ঃ ভূতুনীয়ে গছতহে থাকে।

মই উত্তৰ দিলো। মোৰ কথা শুনি সিফালৰজনে হাঁহিবলৈ আৰম্ভ কৰিলেই।

ঃ কিমান বছৰ হ'ল ভূতুনীজনীৰ?

ঃ বেছি নহয়, সাতশ বছৰমান হ'ব চাগে।

নাই নোৱাৰি, ফোনটো কাটি দিলো। ইমান সময় চেপি ৰখা হাঁহিটোক আৰু দমাব নোৱাৰি। মোৰ হাঁহি উঠি গ'ল। মোৰ হাঁহিৰ পৰিমাণ বাঢ়ি যোৱাৰ লগে লগে বিছনাখনেও কঁপিবলৈ আৰম্ভ কৰাত লগৰজনীয়ে সাৰপাই হিন্দীতে “ভুকম্প, ভুকম্প” বুলি চিঞৰি বিছনাৰ পৰা উঠি বহিল। মোৰ হাঁহিৰ পৰিমাণ দুগুণে বাঢ়ি গ'ল। হাঁহি ৰখাই কোনোমতে লগৰজনীক ফোনত হোৱা কথাখিনি ক'লো। কথা শুনি লগৰজনী খুব হাঁহিলে।

ৰাতিপুৱাহে গম পালো বাহুৰীজনীৰ পৰা, ৰাতি ফোন কৰা ভূতজন আন কোনো নহয়, কলেজ কেম্পাছত দেখা পোৱা পিতল বৰণীয়া চকুহালৰ গৰাকীহে হয়। দুদিনমানৰ আগতে লগৰজনীৰ পৰা মোৰ নম্বৰটো সংগ্ৰহ কৰিছিল। অৱশ্যে সেইহাল চকুৰ গৰাকী যোৰহাটৰ অসীম বৰুৱা, এজন বিখ্যাত অভিযন্তা, মোৰ বৰ্তমান স্বামী। ❖

বন্ধুত্ব

✍ সীমা কলিতা

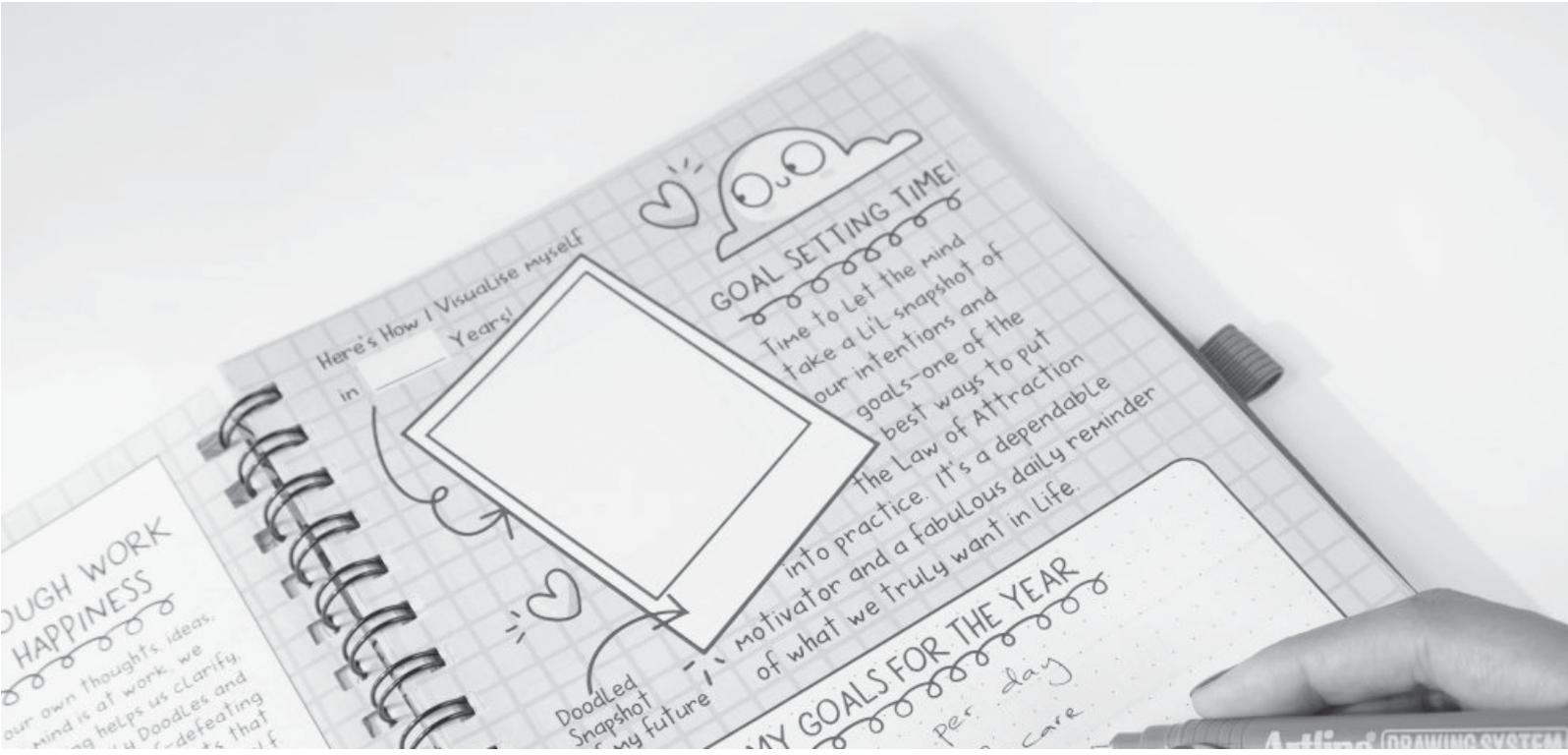
স্নাতকোত্তৰ চতুৰ্থ ষাণ্মাসিক, ইংৰাজী বিভাগ

“মোৰে ভাৰতৰে, মোৰে সপোনৰে চিৰসুন্দৰ সংস্কৃতি.....”

গানটো প্ৰিয়াৰ ম'বাইলত বাজি আছিল। প্ৰিয়া পঢ়াত ব্যস্ত। গান শুনি শুনি উপন্যাস বা গল্পপুথি পঢ়ি তাই খুব ভাল পায়। দুবাৰৰ ফাঁকেৰে তাই জুৰিক গানটো শুনি সৰু-সৰুকৈ মুখৰ ভিতৰতে কিবা গুণগুণাই থকা শুনিলে। জুৰি আমিনাৰ ছোৱালী। আমিনাই প্ৰিয়াহঁতৰ ঘৰত কাম কৰে। জুৰি মাত্ৰ ৮ বছৰ বয়সীয়া। গানটোৰ প্ৰতি ইমান আগ্ৰহ দেখি প্ৰিয়াই জুৰিক নিজৰ কাষলৈ মাতি আনিলে। প্ৰিয়া আৰু জুৰিৰ বয়সৰ বেছি পাৰ্থক্য নাই। প্ৰিয়াৰ বয়স ১২ বছৰ আৰু জুৰিৰ ৮। প্ৰিয়াই জুৰিৰ সৈতে বন্ধুত্বসুলভ ব্যৱহাৰ কৰে। জুৰিয়ে গীত গাই ভাল পায়। সেয়ে প্ৰিয়াই তাইক সুধিলে যে প্ৰিয়াৰ সৈতে তায়ো গানৰ স্কুললৈ যাব নেকি? জুৰিয়ে মুখেৰে একো নামাতিলে। খন্তেক সময় পিছত আমিনা যেতিয়া গাখীৰ এগিলাচ লৈ প্ৰিয়াৰ ৰুমলৈ সোমাই আহিল, প্ৰিয়াই জুৰিৰ কথা আমিনাক ক'লে যে জুৰিয়ে খুব ভাল পায় গান আৰু তাইৰ কণ্ঠ খুবেই নিমজ আৰু শুৱলা। প্ৰিয়া ঘৰৰ একমাত্ৰ সন্তান। মাক-দেউতাকে তাইৰ সকলো কথা, আদৰ-আবদাৰ পূৰণ কৰে। সেয়ে প্ৰিয়াৰ অনুৰোধমৰ্মে মাক-দেউতাক এই কথাত মান্তি হ'ল যে অহা ৰবিবাৰৰ পৰা দুয়ো একেলগে গানৰ স্কুললৈ যাব।

প্ৰথমদিনাৰে পৰাই জুৰিয়ে নিজৰ পাৰদৰ্শিতা দেখুৱাবলৈ সক্ষম হ'ল গানৰ মাজেৰে। প্ৰিয়াই তাইৰ ভগ্নীসম বান্ধৱীৰ এনে আনন্দত আনন্দিত হৈছিল। ক্ৰমশঃ জুৰিয়ে নিজৰ কণ্ঠৰ পৰিচয় ব'হাগী মঞ্চ, মইনা পাৰিজাত আদি অনুষ্ঠানৰ মাজেৰে প্ৰকাশ কৰিবলৈ সক্ষম হ'ল। জুৰিয়ে প্ৰতিদিনে এইবোৰ ক্ষেত্ৰত প্ৰিয়াৰ প্ৰতি কৃতজ্ঞতা

অনুভৱ কৰিছিল। দিনবোৰ তেনেকৈ সুন্দৰভাৱে গৈ আছিল। পিছে ভবা কথা নহয় সিদ্ধি, বাটত আছিল কণা বিধি। কেইমাহমান, কিছু সময়ৰ মূৰে মূৰে প্ৰিয়াৰ পেটৰ সমস্যা হৈ থকা হ'ল। ডাক্তৰে কোৱা মতে বহুতো পৰীক্ষাৰ পিছত ধৰা পৰিল যে প্ৰিয়া লিভাৰজনিত ৰোগত আক্ৰান্ত আৰু সেয়া আৰোগ্য হোৱা তেতিয়াহে সম্ভৱ, যদিহে আন কোনো লোকে নিজৰ যকৃত অৰ্থাৎ লিভাৰৰ আধা অংশ দান কৰে। কথাবোৰ আমিনাৰ মুখেৰেহে জানিবলৈ সক্ষম হৈছিল জুৰিয়ে। তেনেই ফুলকুমলীয়া বয়সত এনে জটিল ৰোগত প্ৰিয়া আক্ৰান্ত হোৱাই জুৰি মানসিকভাৱে ভাঙি পৰিল। জুৰিয়ে এদিন প্ৰিয়াৰ মাক-দেউতাকৰ কথোপকথন মনে মনে শুনিবলৈ পাইছিল। জানিবলৈ পাইছিল যে এই বিপদৰ পৰা উদ্ধাৰ হোৱাৰ উপায় কি? জুৰিয়ে এনে এটা কথা ক'লে সকলোৰে আগত যে কোনেও বিশ্বাস কৰিব নোৱাৰিলে। জুৰিয়ে সিদ্ধান্ত ল'লে যে তাই প্ৰিয়াক নিজৰ যকৃতৰ আধা অংশ দিব। ইমান কম বয়সতেই ইমান বিশাল হৃদয়ৰ গৰাকী হ'ব পৰা জুৰিয়ে কাৰো বুজনিত পতিয়ন নগৈ সাজু হৈছে অহা মাহত অস্ত্ৰোপচাৰৰ বাবে। প্ৰিয়াৰ বাবে তাই ইমান ত্যাগ আৰু ইমান এটা ডাঙৰ সিদ্ধান্তহে ল'লে, সেয়া যেন বন্ধুত্বৰো এক নিদৰ্শন। প্ৰিয়াৰ নিঃস্বার্থ মন, উদাৰ হৃদয়ৰ প্ৰতি জুৰি ইমানেই আকৃষ্ট আৰু কৃতজ্ঞ আছিল যে নিজৰ দেহৰ অংশ এটি ভগাবলৈকো তাই কুণ্ঠাবোধ নকৰিলে। বন্ধুত্ব যে সঁচাই এক নিভাঁজ অনুভৱ, এক ব্যাপক পৰিধিময় অনুভৱ যাৰ নিদৰ্শন জুৰিয়ে দাঙি ধৰিলে। হঠাতে দূৰদৰ্শনত গান এটা বাজি উঠিল 9XM Channelত “য়ে দোষ্টি হাম নেহী তোৰেঙ্গে.....” ❖

ডায়েৰীৰ পাতৰ পৰা

✍ অভিজিত দাস

চতুৰ্থ ষাণ্মাসিক

মৰমৰ.....

মনত আছেনে আজি আমাৰ চিনাকি হোৱাৰ পাঁচ বছৰ সম্পূৰ্ণ হ'ল। তুমি মোক হোৱাট্‌চপত মেছেজ দিছিলি আৰু মই খং কৰিছিলোঁ তোমাক গালিও পাৰিছিলোঁ। তুমি তোমাৰ মনৰ কথাবোৰ কৈছিলি, কিন্তু মই ক'ব পৰা নাছিলো। কিন্তু মনে মনে ময়ো তোমাক ভাল পাইছিলোঁ জানা। তুমি মোক Challenge কৰি কৈছিলি যে তোমাৰ ঠিকনা মই বিচাৰি উলিয়াব নোৱাৰিম বুলি। চোৱা, আজি মই তোমাৰ ঘৰখনো বিচাৰি পালো। চিঠিখনৰ সৈতে দুটা উপহাৰো তোমাৰ মৰ হাতত তুলি দি গ'লোঁ। তুমি তোমাৰ আগৰ প্ৰেমিকৰ সৈতে তুমি হোৱা তাৰেই কামনা কৰো।

ইতি,
অভি

“যাওঁ বুলি এনেকৈয়ে কোনোবাই যায়গৈনে? শেষ কৰো বুলি ক'লেই সকলোবোৰ শেষ হৈ যায়নে? শেষতেই জানো নতুন আৰম্ভণিৰ সূচনা নিদিয়ৈ।” কথাবোৰ মনতে পাণ্ডুলিয়াই থাকোঁতে চকু হঠাতে ঘড়ীটোলৈ গ'ল। সময় তেতিয়া ৰাতি এক বাজিবৰ হ'ল। চিঠিখন এনভেলপ এটাত সুমুৱাই শুই পৰিলো। পুৱা ছয় বজাতে উঠি অফিচলৈ নাযাওঁ বুলি জনাই দিলো। গা ধুই চাহকাপ খায়ে ৰাওনা দিলো অচিন মানুহৰ চিনাকি গাঁওখনলৈ। ৩৭ নং ৰাষ্ট্ৰীয় ঘাইপথেৰে প্ৰায় ৭০ কি.মি. পথ অতিক্ৰম কৰাৰ পিছত সৰু বজাৰ এখনত অকণ ৰৈ দিলো। সন্মুখত জেলেপি ভাজি থকা দেখি মই মোৰ লোভ চপ্তালিৰ নোৱাৰিলো।

দোকানখনত চাহ খাবলৈ সোমাই গ'লোঁ। দোকানখনত সৰু ল'ৰা এটাক কাম কৰি থকা দেখি মোৰ শৈশৱৰ কথা মনত পৰি গ'ল। কিমান যে কষ্টৰ আছিল দিনবোৰ। দেউতাই যদি মোক তেওঁৰ ঘৰত ঠাই নিদিলেহেঁতেন, হয়তো বৰ্তমান য'ত মই আছো নাথাকিলোহেঁতেন। মা-দেউতাৰ কোনো ল'ৰা-ছোৱালী নাছিল। মৃত্যুৰ আগত সকলোবোৰ মোক দি থৈ গৈছে। কথাবোৰ ভাবি থাকোঁতে ক'ব নোৱাৰাকৈ হুমুনিয়াহ এটি ওলাই আহিল। চাহৰ পইচা দি মই আকৌ মোৰ যাত্ৰা আৰম্ভ কৰিলোঁ। চিনাকি মানুহৰ অচিনাকি দেশলৈ।

পাঁচ কিলোমিটাৰ পথ অতিক্ৰম কৰি ওলালোঁগৈ অচিনাকিৰ ঘৰলৈ। জপনাখন খুলি সোমাই গ'লোঁ ভিতৰলৈ। কলিং বেল বজাই দিয়াত ভিতৰৰ পৰা ওলাই আহিল এজনী মহিলা, দেখিয়ে বুজিব পাৰিছো তেওঁ কোন। তেওঁৰ হাতত চিঠিখন আৰু উপহাৰ দুটা দি ওলাই আহিলো। মানুহজনীয়ে মোক পৰিচয় সোধাত উত্তৰ দিব পৰা নাই। খং-অভিমান, আবেগ সকলোবোৰে যেন মোক হেঁচা মাৰি ধৰিছে। আবেগবোৰ ৰাখিব পৰা নাই। বৈ আহিল দুচকুৰে অভিমান, হুমুনিয়াহবোৰ।

ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ পাৰত থিয় হৈ একেথৰে চাই থাকিলো বিশাল ব্ৰহ্মপুত্ৰলৈ। কিমান যে কি উটুৱাই লৈ যায় নৈখনে। আজি হয়তো ময়ো উটি যাম, উটি যাব মোৰ লগত মোৰ ডায়েৰীখনো আৱৰ্জনা হৈ। সৃষ্টি হ'ব ক'ৰবাত নতুনকৈ আকৌ ডায়েৰীৰ পাত। ❖

কবিতা কানন

“কবিতা হ’ল আবেগময় আৰু
ছন্দোস্পন্দিত ভাষাৰ মাধ্যমত
মানৱীয় মনৰ মূৰ্তিমান আৰু শিল্পীত
অভিব্যক্তি।”

এটোপাল চকুপানী

অভয় বোস

পঞ্চম ষাণ্মাসিক

হৃদয় আৰু কান্দোন
সম্পর্ক নিশ্চয় আপোন

জানিও কিয় তোমাৰ বাৰে বাৰে
হৃদয়ৰ লগত মিলন ঘটে?
তুমি জানানে?
হৃদয়ে তোমাক
দুখৰ বাহিৰে আন একো নিদিয়ে

কান্দে হৃদয়েহে, সহায় কৰা তুমি
কিন্তু কিয় সকলোৱে কয় মই কান্দো বুলি

তোমাৰ ভুল আছে
তুমি যদি বেছিকৈ ওলোৱা, লোকে কয় 'অভিনয়'
আকৌ যদি তুমি কমকৈ ওলোৱা, লোকে কয় 'কঠোৰ'
কিয় তোমাকে সকলোৱে দোষে?
তোমাৰ মনৰ কথা তুমিয়ে জানা
হৃদয়ে তোমাক কিহৰ বতৰা দিছে

গধূলি স্নান এক্কাৰত ধিয়ানৰ সপোনপাৰত
তোমাৰ লগত মোৰ নিতে দেখা হয়

তোমাৰ আৰু মোৰ সম্পর্ক বহুত গভীৰ
কন্দুৱালে বহুতে কিন্তু নোলালে চকুপানী
তুমিয়ে ভাবা মই কিদৰে কান্দিছো

আজি মই নিৰস কিন্তু লিখিছো
তোমাৰ মনৰ কাহিনী। ❖

জীৱন

ৰুণু কলিতা

সহযোগী অধ্যাপিকা, অসমীয়া বিভাগ

ক'ৰপৰা জানো ফাণ্ডনৰ এচাটি
মলয়া বা লাগি
জীৱনৰ সচ্চিদানন্দ প্ৰাপ্তিৰ অনুভৱ
অনুভূত হ'ল।
সঁচাকৈয়ে এয়াই জীৱন
প্ৰাপ্তি, প্ৰশান্তি, প্ৰত্যাশা, হতাশা, নিৰাশা
আৰু যে কি নাই
উপলুঙা নকৰিবা
কাৰণ
দৰ্শন, শ্ৰৱণ, স্পর্শ, বিনিময়
আটাইবোৰ অনুভৱ কৰল
তুমিহে লাভ কৰিছা
এদিনতো তুমি লাভ কৰিব পাৰিবা
হয়তোবা গোটেই জীৱনো উপলব্ধি
কৰিব নোৱাৰিবা
বাগিচাখনলৈ চোৱা
ফুলৰ আবেশে
হৃদয় উপচাই পেলাই
প্ৰকৃতিলৈ চোৱা গছবোৰ ঠৰঙা
পাত নাইকিয়া শুকান ডালবোৰ
তাৰ লগতে অস্পষ্ট
এখন ধূলিময় আকাশ
জীৱনটো জানো তেনেকুৱাই নহয়? ❖

তোমালৈ নিলিখা চিঠিখন

✍ অভিজিত দাস

পঞ্চম ষাণ্মাসিক, হিন্দী বিভাগ

তোমালৈ নিলিখা চিঠিখন

এতিয়াও ডাকঘৰত পৰি আছে,

সময় পালে এবাৰ গৈ লৈ আনিবাচোনহু

অব্যক্ত প্ৰেমবোৰ তাতেই লিখা আছে,

চিঠিখন খুলি মাথোঁ এবাৰ,

কেৱল এবাৰৰ বাবে পঢ়িবাচোন।

খোলা চকুৰে দেখা সপোনবোৰ,

তাতেই ভাঙি পৰি আছে।

পাৰিলে এবাৰ তোমাৰ সপোনত স্থান দিবাচোন।

অব্যক্ত ভাববোৰ বগা কাগজখনতে আছে,

চিঠিৰ পাতবোৰ লুটিয়াই চাবাচোন।

সময় পালে এবাৰ গৈ

চিঠিখন লৈ আনিবাচোন।

ঠিকনাইন চিঠিখনক

পাৰিলে এটি ঠিকনা দিবা। ❖

সপোনৰ ছবি

✍ ৰাজদ্বীপ দেউৰী

প্ৰথম বৰ্ষ

এটা শব্দ আছিল,

মোৰ মনত ভাহি আছিল শব্দটো,

স্বপ্নবোৰেও এটা কথাকে

গুণগুণাইছিল

নিশাৰ আকাশত

হাজাৰ হাজাৰ তৰা

মূৰ দাঙি চাওঁ

ভাহি উঠে এখন ছবি

সপোনৰ ছবি

বাস্তৱত ধূসৰ। ❖

সোণাপুৰ কলেজ

✍ সিমান্ত ৰংহাং

নিস্কৰতা জিলাৰ মাতত

আৰু যেন নিস্কৰতা

এপাক ঘূৰি প্ৰকৃতিখনলৈ চোৱা

চাৰিওফালে বহস্যময় সুবিশাল

সুনীল আকাশখনকে দেখিবলৈ পাবা

ভাল নেলাগেনে বাৰু?

এনে এটি পৰিবেশ

আজিৰ হাতৰ মুঠিৰ বিশ্বায়ন যুগৰ

বিশ্বখনত ক'তোৱেই যেন প্ৰতিভাত নহয়।

কষ্টৰ ফল সদায়েই মিঠা

কথাবোৰ যেন ধ্ৰুৱসত্য

যিমনেই কষ্টদায়ক আমাৰ এই

জীৱনৰ যাত্ৰাপথ

প্ৰকৃতিৰ মায়াপাশত আত্মবিভোৰ হৈ পৰোঁ

প্ৰকৃতিৰ ৰূপ-ৰস পান কৰি লভো

শীতলতা আৰু আত্মতৃপ্তি

জনসমুদ্ৰৰ তেনেই নিকটতম

য'ত আছে প্ৰকৃতিৰ এক অদম্য ভাণ্ডাৰ

নীলা আকাশৰ বুকুত সোণসেৰীয়া

ৰূপৰ জেউতি চৰাই জিলিকি উঠিছে

সোণাপুৰ কলেজ। ❖

সভাপতি

সোণাপুৰ মহাবিদ্যালয় ছাত্ৰ একতা সভা

২০২১-২২ বৰ্ষ

জীৱনৰ বাট মুকলি

✍ কামিনী দাস

যেতিয়া মই

মোৰ জীৱনটোক লৈ
নিৰাশ হৈ আছিলোঁ

তেতিয়া এজোপা গছৰ তলত
অকলশৰে বহি আছিলোঁ।

কি কৰিম?

ক'ত যাম?

কি কৰিলে ভাল হ'ব?

ক'ত গ'লে জীৱনটোত

সামৰ্থ্য অৰ্জন কৰিব পাৰিম?

কিন্তু, একোৱেই উপদেশ বিচাৰি নাপালোঁ।

যেতিয়া মই ঘৰলৈ উভতি আছিলোঁ

সকলো উপদেশ যেন নিজৰ

কোঠালিতে পাই গ'লো

মই দাপোণৰ ওচৰত গৈ

থিয় দিলো আৰু দাপোণে ক'লে

যিকোনো কাম কৰাৰ আগত

নিজকে ভালদৰে চাই লোৱা।

তাৰপিছত ঘড়ীটোলৈ চাওঁতে

ঘড়ীটোৱে ক'লে সময়ৰ কাম

সময়ত কৰা।

চিলিঙিয়ে ক'লে সদায় উচ্চ চিন্তা কৰা

ফেনে ক'লে সদায় ঠাণ্ডা হৈ থাকা

উগ্ৰ মনোভাব এৰি দিয়া।

খিৰিকীয়ে ক'লে

বাহিৰা জগতখনক

এবাৰ চাই লোৱা।

কেলেঙাৰে ক'লে সদায় আগবাঢ়ি গৈ থাকা।

পিছপৰি কেতিয়াও নাযাবা আৰু

দুৱাৰে ক'লে নিজৰ লক্ষ্যত

উপনীত হ'বলৈ মনৰ পৰা

কাম কৰি যোৱা। ❖

ফাগুনৰ বতাহ

✍ শ্যামলিকা বড়ো

তৃতীয় ষাণ্মাসিক

ফাগুনৰ বতাহত গছবোৰে

হালি-জালি নাচে,

তাকে দেখি মনৰ

উদাসীনতাৰো অন্ত পৰে,

আৰু মনে বিচাৰে পৃথক অনুভৱ

পূৰ্ণি দুখবোৰো দূৰ হৈ পৰে,

মনৰ ভিতৰত এতিয়া কেৱল

বলে ফাগুনী বতাহ,

আনিছে জীৱনৰ আশাবোৰ পুনৰ ঘূৰাই,

এতিয়া মাথোঁ বলে প্ৰেমৰ কল্পনা

জীৱনৰ ধুনীয়াবোৰ এতিয়া যেন

উন্মুক্ত চকুৰ আগত। ❖

হেৰোৱা সপোন

✍ তৃষ্ণা ৰাভা

স্নাতকোত্তৰ তৃতীয় ষাণ্মাসিক

বিচাৰি পাওঁ কেতিয়াবা

কৃষ্ণচূড়াৰ ৰঙত

ৰঙীন কৰি যোৱা

বিবৰ্ণ সময়বোৰ।

লগ পাওঁ কেতিয়াবা

নিয়ৰ সনা শেৰালিত

সেমেকাই থৈ যায়

মনৰ কোঠালিবোৰ।

ভাহি আহে কেতিয়াবা

চিল-মিল টোপনিত

বৰষা দুটোপাল হৈ

ধুই যায় কোমল স্বপ্নবোৰ

আলোকিত নয়নযুৰিত

দি যায় নুবুজা দিঠকবোৰ। ❖

মোৰ অন্তহীন ঠিকনা মাথোঁ তুমি

✍ কৃতিমিতা দাস

দ্বিতীয় বৰ্ষ

তোমাৰ প্ৰেমৰ চন্দ্ৰসুখাত

জোনাক বিয়পি পৰে

বাউলি বতাহত আবিৰ সানি

মৰমবোৰ বুকুৰে উজাই আহি

মোৰ শিৰত যৌৱনৰ বাট বুলে

প্ৰেমৰ মিঠা পছেৱা

ৰঙেৰে ৰঙীন পদূলি

তুমি কাষত থাকিলে

হিয়াত প্ৰেমৰ ৰুগজুন নূপুৰ বাজে

জীয়াই থাকিব দিয়া মোক

তোমাৰ প্ৰতিটো উশাহত

তোমাৰ প্ৰেমত সেউজীয়া হ'বলৈ

প্ৰতিটো বসন্তত

হিয়া-মন আজি ৰাধা-কৃষ্ণক সোঁৱৰায়

ফাকুৰ ৰঙেৰে ৰাঙলী কৰি

ধৰিত্ৰীৰ মৰমত যে ফাগুনী পূৰ্ণিমাৰ

সতেজতাৰে মোৰ জগত পোহৰায়। ❖

ব'হাগ

✍ ৰাজদ্বীপ দেউৰী

একাদশ শ্ৰেণী

বসন্তৰ বা-লাগি

ৰঙীন গোটেই গাঁওখন

কেতেকী ফুলৰ গোলক বতাহত

আঁহত গছৰ মাজেদি সৰকি আহিছে

সেউজীয়া বেলিটো।

দেহৰ বনত

কুলিৰ মাত

ব'হাগ নামিছে। ❖

জীৱন

✍ গৰিমিতা দেৱী

স্নাতকোত্তৰ চতুৰ্থ ষাণ্মাসিক

জীৱনহু জীৱন মানেনো কি ?

প্ৰকৃত অৰ্থ বিচাৰি পাইছেনে বাকু ?

সেই যন্ত্ৰণাকাতৰ পৰি কক্বকাই থকা

বৃদ্ধজন জীৱনৰ অৰ্থ কি ?

আমি কিদৰে জীৱন অতিবাহিত কৰিছোঁ

সুখেৰে

চাৰিওদিশে হাই-কাজিয়া, ছলনা, যন্ত্ৰণা

বিদ্ৰোহ, ব্যভিচাৰ, সন্ত্ৰাস

পাৰিছোঁনে জীৱনটো সঠিকভাৱে

উদ্যাপন কৰিব।

হায়হু আমি জীৱনটোচোন বস নোহোৱা

কমলাটোৰ দৰে হৈ পৰিছো

ৰাস্তা, পদপথ আদিত দেখোন

এজাক মানুহ পেলাই দিয়া

জাবৰৰ দৰে অলাগতিয়াল

সামগ্ৰী হৈ পৰিছো।

তেওঁলোকৰ জীৱন বাকু সুখৰনে ?

সুধিছেনে কোনোবা

হিংসাভৰা এই সমাজত

তেওঁলোকৰ জীৱন সংগ্ৰাম কেনেকুৱা ?

নাই নাই সময় নাই

ঘূৰি চাবলৈ, সুধি চাবলৈ

জীৱন উদ্যাপন কৰা

জীৱন অতি সুন্দৰ

জীৱন দুখীয়া, নিচলা, ধনী অনুযায়ী নহয়

জীৱন মানেই হ'ল

সকলো, সকলোৱে মিলি জীৱন

সুন্দৰভাৱে অতিবাহিত কৰা

এয়াই জীৱন। ❖

জীয়াই থকাৰ আৰ্তনাদত জন্মভূমি

✍ নিতুমণি কলিতা

স্নাতকোত্তৰ তৃতীয় ষাণ্মাসিক

অৰাজকতাই আৰৰি ধৰিছে
সকলোৰে মনত এটাই আশা
শেষ হ'বনে বাকু এই নিশা।

আকাশত বাজিছে যুদ্ধৰ মাদল
সাজু হৈছে দেশৰ সৈন্য
পাগলাদিয়া নদীয়ে উটুৱাই নিয়াৰ দৰে
উটুৱাই নিছে দেশৰো বান্ধ

আহিছে
হয় সঁচাই আহিছে
জন্মভূমিক পৰাজিত হোৱা দেখিব নোৱাৰো
সেই সৈন্যবোৰ

লক্ষ লক্ষ সৈন্যৰ মনত
এটাই কথা
প্ৰভাতী সূৰুয়ে যেন ধুৱাই নিয়ে
সকলোৰে ব্যাথা।

ধ্বংসমুখীলৈ পৰিণত হৈছে
যুদ্ধকালীন পৰিস্থিতি
ঠায়ে ঠায়ে তেজৰ চেকুৰা
বাষ্পীভৱনলৈ ৰূপান্তৰিত
শাস্তিৰ নৈখনি

কঁপি যোৱা
সৈন্যৰ আৰ্তনাদ
দেশমাতৃৰ কোলাত শুবলৈ
চলিছে যো-জা

পৰাস্ত হৈছে শত্ৰু সৈন্য
বাজি উঠিছে
হাঁহি-কান্দোনৰ ৰোল
কাৰোবাৰ পুত্ৰ হেৰুওৱাৰ দুখ
কাৰোবাৰ দেশ জয়ী হোৱাৰ সুখ

মহান এই দেশভূমি।
জিলিকি থাকক এই জন্মভূমি। ❖

জীৱন তাৰেই নাম

✍ বৰষা দাস

স্নাতকোত্তৰ তৃতীয় ষাণ্মাসিক

জীৱন তাৰেই নাম,
য'ত থাকে
অলপ হাঁহি, অলপ কান্দোন
কাষেদি পাৰ হৈ যোৱা
এজাক জীপাল বৰষুণ
আৰু কিছু
এচেৰেঙা মিঠা ৰ'দ।

লাহে লাহে দেখোন বাগৰে দিন
পাহৰি যাওঁ
শৈশৱৰ মইমতালি কৈশোৰৰ ধেমালি
আৰু পাহৰো
অ আ ক খ শিকাৰ দিনবোৰ।

এখোজ-দুখোজকৈ আগুৱাই আহো
যৌৱনলৈ
যৌৱনৰ ৰঙীন টোবোৰত
উটি-ভাহি ফুৰি
মোৰ তৃষণতুৰ হৃদয়ক লৈ
জীৱনৰ প্ৰকৃত ৰং সাজো
কল্পনাৰ গীতৰ সৈতে
জীৱন তাৰেই নাম।

মোৰ বাৰ্ধক্যই আনে অক্ষমতাৰ চিহ্ন
পুনৰ ঘূৰি আহে শৈশৱ-কৈশোৰ
কিন্তু নাথাকে দেখোন
হাঁহি-কান্দোন-ৰং ধেমালি

বিয়লি বেলাত পিৰালিত বহি
মোৰ আঙুলিৰ মূৰত
হিচাপ কৰি চাওঁ
এই জীৱনৰ পথতনো কি পালো?
আৰু হেৰুৱালো কিমান সপোন
লাহে লাহে মোৰ যাত্ৰালৈ নামো
আৰু এদিন
এজনক হ'লেও কন্দুৱাই
নামি যাওঁ দূৰ দিগন্তলৈ
জীৱন তাৰেই নাম
জীৱন তাৰেই নাম ❖

আপোনাৰ সান্নিধ্যত

✍ কৃতিমিতা দাস

আবেগৰ টোত উটি অহা
জীৱনৰ অবিৰত যাত্ৰাত
নিজকে আবদ্ধ কৰিছোঁ
নিস্তন্ধ, নিৰ্জন তিমিৰতাত
আপোনাৰ বাবেহু
আপুনিজন সদায় প্ৰিয় হৈ থাকক
'মোৰ বাবে'
আপোনাৰ মাতত সাৰ পায়
নতুনকৈ জীৱন পাব বিচাৰোঁ
আৰু আপোনাৰ হাঁহিত জীণ
যায় মোৰ দুখবোৰ।
মোৰ নীৰৱতাখিনিয়ো যেন
কেৱল আপোনাকে বিচাৰে,
আপোনাৰ সুৰাস লাগি ফুলে
বুকুত প্ৰেমৰ গোলাপ।
মৰমবোৰ বোৱাই দিয়া প্ৰেমৰ নদীত
সাঁতুৰিব মন মোৰ আপোনাৰ দুহাতত ধৰি
কপালৰ দীঘল সেন্দূৰীয়া আলিটোৱে বিচাৰে
আপোনাৰ হৃদয়ত শেষ জিৰণি। ❖

এক অনুভূতি

✍ পূৰ্ববী কলিতা

প্ৰাণ পাই উঠিছে সেই জীৱনে
যি জীৱনৰ তুমি অংশীদাৰ
তুমি অহাৰে পৰা মৰহি যোৱা
মনৰ আবেগবোৰেও যেন প্ৰকাশিত হোৱাৰ
নতুন পথ বিচাৰি পাইছে
কি কৰি বুজাওঁ তোমাক
কি হয় তুমি মোৰ বাবে
হেৰোৱা জীৱনৰ ৰঙৰ তুলিকা তুমি
হাঁহি হেৰাই যোৱা মুখখনিৰ চিক্‌মিকনি তুমি
থমকি যোৱা খোজকেইটিক সাহস দিয়া
লাখুটিডাল তুমি
নেঠেলিবা মোক আকৌ সেই
অন্ধকাৰৰ দেৱাল ভাঙি
আহিছা তুমি
বলিয়া প্ৰেমৰ নতুন বলয় তুমি
বহুকেইখন মুখৰ মাজত
ভাল লগা মুখখনি তুমি। ❖

জীৱনৰ যুঁজ

✍ তপেশ্বৰ ফাংছ

স্নাতকোত্তৰ পঞ্চম ষাণ্মাসিক

মৰণ জীৱনৰ

কোনো চিন নাই
এন্ধাৰক খামুচি ধৰি
এন্ধাৰ আঁতৰাম
সকলোতে পোহৰ বিলাম
অবিৰাম.....।

ব'দে-বৰষুণে

কাম আৰু কাম
জীৱনৰ অৰ্থ মই বিচাৰি পোৱা নাই
সূৰ্যৰ উদয় আৰু অস্ত
চকুৰ পচাৰতে পাব হয় সময়
কামৰ নাই যেন কোনো অৰ্থ
এয়াই নহয় জানো জীৱন যুদ্ধ ?

কথা নহয়, কষ্ট কৰা

চোৱা নহয়, কৰি চোৱা।

কষ্ট কৰ্ম যদি হয় ব্যৰ্থ

ব্যৰ্থতাই দিব সাহস

সাহসেই প্ৰতিষ্ঠা কৰিব

নিষ্ঠা আৰু একাগ্ৰতাৰ শক্তি

জীৱন যুদ্ধ হ'ব সাৰ্থক

এনেকৈয়ে আঁতৰাম ক'লা এন্ধাৰক

এনেকৈয়ে বিচাৰিম

জীৱনৰ অৰ্থ।। ❖

ব'হাগ - আৰম্ভ এক যাত্ৰাৰ

✍ নিতুমণি কলিতা

স্নাতকোত্তৰ দ্বিতীয় ষাণ্মাসিক

সেই ব'হাগৰ উজাগৰী নিশা

একেলগে কটোৱা মুহূৰ্তবোৰ মনত আছেনে তোমাৰ ?
ফোনৰ এটা পাৰে তুমি
আনটো পাৰে মই
আৰু মোৰ কাণত বাজি বৈ গৈছিল
তুমি গোৱা গীতৰ কলিবোৰ

সেয়াই আৰম্ভ

এক নতুন পৃষ্ঠাৰ।

বৰদৈচিলাৰ চেৰেকনিৰ শব্দত বুকুত সৃষ্টি হোৱা

ধপ্পপনিবোৰৰ দৰে

আমাৰ মাজতো সৃষ্টি হৈছিল

এক মুদু ধপ্পপনি

সেয়াই আৰম্ভ

এক নতুন পৃষ্ঠাৰ।

ফাগুন-চ'তৰ ধূলিবোৰ ফালি

নতুন দিগন্তৰ বাট দেখুৱাইছিল

সেই বাটতে উদয় হৈছিল

ব'হাগৰ প্ৰথমটো সূৰ্য। ❖

ভাৱনা

✍ পূৰ্বী কলিতা

চাৰিওফালে যেন এক কোলাহল

কিহৰ এই কোলাহল
হয়তো এয়া মোৰ মাজতে
নিৰন্তৰ চলি থকা কোলাহল
গৈ গৈ বৈ যাওঁ
এনে লাগে যেন নোৱাৰিছোঁ আৰু
এই কোলাহলৰ মাজত থাকি
মোৰ মনটোৱে বিচাৰিছে শান্তি
কেনেকৈ বিচাৰো
এই অস্পষ্ট শব্দৰ মাজত
নিজক বিচাৰিব বিচাৰোঁ
হয়তো সেইয়া বিচাৰি পোৱাটোও ব্যৰ্থ
জীয়াই আছে মাথোঁ নিজক বুজাই
'আহিব এদিন তোৰো দিন'
কিন্তু সেই কথা মানি লোৱাটো
অমান্তি মোৰ মন
কিয়ে ভাবনাৰ খেল
ভাগৰি পৰিও যেন ভাগৰি নপৰাৰ
মাথোঁ এটি প্ৰয়াস। ❖

তুমি

✍ মৌচুমী কলিতা

তৃতীয় ষাণ্মাসিক

তোমাৰ অনুপস্থিতিত আবেলিৰ

আকাশখনলৈ

চাই বওঁ

আৱেগিক হৈ পৰে সময়বোৰ

অলেখ স্বপ্ন ৰচি পাৰ কৰা উজাগৰী নিশাবোৰ

আৰু তোমালৈ সাঁচি ৰখা মৰমবোৰ

তুমিতো নাজানা,

তোমাৰ নিদ্ৰাৰ ভাঁজে ভাঁজে

মই থাকো

তোমাৰ মুখত হাঁহি চাবলৈ

মই মুখত এমুঠি হাঁহি কঢ়িয়াই ফুৰোঁ

বহস্যময় কবিতাৰ লুকাই থকা মায়াজাল

ভালপোৱা তুমি,

শৰীৰৰ প্ৰতিটো অংগ

শিয়ৰি উঠে

তোমাৰ মাদকতাত

প্ৰতিটো মুহূৰ্তই যেন

তুমি আৰু তুমি।। ❖

কথোপকথন : সত্য আৰু অহংকাৰ

অভিজিত দাস

মোৰ মনৰ অহংকাৰে

প্ৰশ্ন কৰিলে মনত থকা সত্যক।

কিয় বাৰে বাৰে তোমাৰ জয় হয়?

কিয় বাৰে বাৰে পৰাজয় হয় মোৰ?

মোৰতো সকলো আছে,

কি নাছিল মোৰ?

ধন, সামৰ্থ্য এশ ভাইৰ শক্তিও আছিল।

এঘাৰ অক্ষৌহিনী সেনা, পিতামহ, দ্ৰোণাচাৰ্য

লগত আছিল বহুতো বখী-মহাবখী।

তথাপি.....

সত্যই হাঁহি হাঁহি ক'লে,

যুগ যুগ ধৰি এয়াই চলি আহিছে।

তোমাৰ পক্ষত সকলো আছিল।

কিন্তু মোৰ পক্ষত?

মোৰ পক্ষত আছিল ধৰ্ম।

এয়া নিয়তি,

নিয়তিয়ে কেৱল ধৰ্মক আৰু সত্যক চিনি পায়

আৰু যাৰ পক্ষত ধৰ্ম থাকে,

তাৰ জয় অনিবাৰ্য। ❖

নীৰৰ প্ৰকৃতিৰ বুকুত

গৌৰৱ দাস

মনত পৰিছে সেই

ডাৱৰীয়া দিনটোৰ সেউজীয়া প্ৰভাতত

বননিৰ উজ্বলা প্ৰকৃতি।

জোপোহা বৃক্ষৰ ডাল-পাত হালিছিল বতাহত

সেইদিনা নাছিল ৰ'দ নাছিল বৰষুণ

আছিল মাথোন সজল ডাৱৰৰ আকৃতি।

সেই নিজৰাৰ পানীৰ ঝৰ্ ঝৰ্ শব্দ

শিলেৰে বৈ যোৱা পানীৰ দৃশ্য।

উৰিছিল ৰং-বিৰঙৰ পখিলা

সেই চৰাই-চিৰিকটিৰ সুমধুৰ মাত

আছিল সেই নীৰৰ প্ৰকৃতিৰ সৌন্দৰ্য। ❖

শাৰদী মনেৰে

গৌৰৱ দাস

প্ৰথম বৰ্ষ

শাৰদী মনেৰে

খিৰিকীৰ কাষতে বহি

চাইছিলো সেই জোনাক ৰাতিৰ সৌন্দৰ্য

এন্ধাৰৰ জোনাকী পৰুৱাই উজ্বলা ৰাতি

আকাশত নাছিল মেঘ

নাছিল ডাৱৰ।

আছিল মাথোন তৰাৰ সোণোৱালী ৰাতি।

সেই ৰাতিৰ শেৱালিৰ সুগন্ধই

মন জুৰোৱা শাৰদী বতাহে

দিছিল কুঁৱলীৰ

শীতল অনুভৱ।

শাৰদী মনেৰে

ৰাতিপুৱাৰ

কুঁৱলীৰে ভৰা পাহাৰ,

দুবৰিৰ মুকুতা-মণিত

সাৰিছিল শাৰদী শেৱালি

আৰু পুখুৰীত ফুলিছিল পদুম।

শাৰদী মনেৰে

সেই গধূলিৰ ধোঁৱাময় সৌন্দৰ্য

নদীৰ টোৰ সোঁতত

সেই ৰঙা বেলিৰ ছাঁ

সেই হেঙুলীয়া সৌন্দৰ্য

কেৱল শাৰদী মনেৰে। ❖

মই দ্ৰৌপদী

✍ কৃষ্ণ শৰ্মা

মই দ্ৰৌপদী!!

শুনিবানে মোৰ ভগ্ন হৃদয়ৰ স্পন্দন
মোৰ অন্তৰাত্মাৰ ত্ৰন্দন
চাবানে বঙা পৰি যোৱা মোৰ অশ্ৰুসিক্ত নয়ন
ময়ো নাৰী আছিলো,
মোৰো আত্মসন্মান আছিল, স্বাভিমান আছিল
ময়ো কাৰোবাৰ পত্নী আছিলো
মই কোনো তেজ-মাংস নথকা লৌহ স্ত্ৰী নহয়
দুৰ্যোধন দানৰ আছিল
পাণ্ডৱসকল পুৰুষ আছিলনে??
ধৰ্মৰ ডংকা বজোৱা যুধিষ্ঠিৰ কিয় মৌন ব'ল??
কিয় স্তব্ধ হৈ ব'ল গংগাপুত্ৰৰ আদৰ্শ
জনা নাছিলোঁ চকুৰ অন্ধ ধৃতৰাষ্ট্ৰ মনৰো অন্ধ
কুলবধূৰ নিৰ্যাতন গান্ধাৰীয়েও কৰিলে সহ্য
কাৰণ মই নাৰী আছিলোঁ..... নহয়নে???

তোমালৈ এভুমুকি

✍ ধৰিত্ৰী তামুলী

এইবেলি এজাক বৰষুণৰ অপেক্ষাত আছোঁ।
কিজানিবা ধুই লৈ যায় মোৰ প্ৰতিটো উদাসীন সন্ধিয়া।
কিজানিবা নিকা কৰি যায় হৃদয়ত বাহ লোৱা
দুখৰ টোপোলা।

অন্যথা বৰষুণৰ টোপালবোৰে কঢ়িয়াই আনিব,
তুমি অহাৰ বাৰ্তা।
তুমি অহাৰ বাতৰিয়ে পাৰি দিব মোক আশাৰ
বঙীন দলিচা।

মই চাহৰ কাপত মৰা শোহাটো কিছু চুটি হ'ব,
যেতিয়া তোমাৰ অনুপস্থিতিক সেই বৰষুণজাকে
সোঁৱৰাই দিব।
মোলৈ অহা হুমুনিয়াহটো কিছু দীঘল হ'ব,
যেতিয়া তুমিতো বৰষুণ ভাল নোপোৱা বুলি
মনত পৰিব।
হঠাৎ বাজি উঠা এলাৰ্ম ঘড়ীটোৱে মোক কৈ যাব
আৰেহু এনেকুৱা এজাক বৰষুণেইটো ধুৱাই নিছিল
তোমাক, তোমাৰ বিশ্বাসক আৰু তোমাৰ মৰমক।। ❖

নীলাম্বাৰ চিঠি

তোমালৈ প্ৰথম আৰু শেষ চিঠি

✍ কৰিমা কলিতা

প্ৰিয়,

মুকলি আকাশখনৰ তলত বহি লিখো নিলোখোকৈ বুলি তোমালৈ মোৰ প্ৰথম আৰু শেষ চিঠি। নাজানো এই চিঠিখন ডাকোৱালে পঠিয়াই নে নপঠিয়ায়। জানোচা চিঠিখন পঢ়ি ভাল পোৱা নে নোপোৱা। আশা কৰো তুমি কুশলে আছ। মোৰ খবৰ ল'বলৈ তোমাৰতো আহৰিয়ে নাই। মই জানো তুমি যে এতিয়া বহুত ব্যস্ত। সময়ে সকলোকে সলনি কৰে, অজানিতে কেতিয়াবা মোলৈ মনত পৰেনে? ভুল নুবুজিবা পুনৰ মন ভুলাই তোমাক নিজৰ কৰাৰ চেষ্টা কৰা নাই, আচলতে যুক্তিও নাই। বিশেষ বুলি ভবা মানুহবোৰেই কিবা এটা শেষ কৰি থৈ যায় সদায়, তুমিওতো তাৰ ব্যতিক্ৰম নহ'লা। ভালপোৱাই যেতিয়া কয় মোৰ অবিহনে সুখী হোৱা তেতিয়াই হৃদয়ৰ একোণত এজাক ধুমুহাৰ সৃষ্টি হয়। তোমাৰ দৰে পাহৰি যাম বুলিয়ে পাহৰিব পৰা হ'লে আজি হয়তো তোমালৈ বুলি চিঠি লিখাৰ প্ৰশ্নই নাহে। এৰা, সময়ৰ লগে লগে আমি দুয়ো অচিনাকি হৈ গ'লো, আমাৰ পৰা তুমি মই হৈ গ'লো। বাৰু তোমাৰ ঘৰত সকলোৰে ভাল নহয়? অ' কথা এটা শুনিছো তোমাৰ হেনো ব'হাগত বিয়া। ভালেই কৰিলা জীৱনত আকৌ নতুনকৈ সপোন ৰচিলা। এৰা অ' সময়ৰ লগে লগে সকলো শেষ হৈ যায়। এটা কথা কি জানা, যিদিনাৰ পৰাই মোৰ জীৱনত তুমি বজ্ৰপাত পেলাই থৈ গ'লা, সেইদিনাৰ পৰাই মোৰ খবৰ বেয়া। নিজৰ মিছা হাঁহিৰে সকলোকে বুজাব বিচাৰো যে মই তুমি অবিহনেও কিমান সুখী। মোৰ দুখবোৰৰ কাৰণ মই তোমাক নিদিওঁ। তোমাক ক'বলৈ বহু কথাই থাকি গ'ল, ক'ম ক'ম বুলি ভাবি থাকোতেই সকলো শেষ হৈ গ'ল। আজি..... আজিৰ পিছত কালি, এনেদৰে দিনবোৰ বাগৰি গৈ আছে তোমাৰ অতীতৰ গভীৰ স্মৃতিত। অ' শূন্যচোন তোমাৰ বাৰু মনত আছেনে আমি যে আগত ফোনত কথা পাতি আকাশৰ জোনটো চাইছিলো। মই যে তোমাক জোনটো আনি দিবলৈ কৈছিলো। তেতিয়া তুমি কৈছিলো ধেং পাগলী, আকাশৰ জোনটো আনিব পাৰি জানো। কত অভিমান কৰিছিলো মনত আছেনে বাৰু তোমাৰ? এইবোৰ মনত পৰিলে এনেকুৱা লাগে তুমি মোৰ জীৱনলৈ পোহৰ বিলাবলৈ নহয় আন্ধাৰ বিলাবলৈহে আহিলা। মই যি সপোনৰ ঘৰ সাজিছিলো সেই ঘৰ তুমি ভাঙি দিলা। ভুল মোৰেই আছিল, কাৰণ মই তোমাক মোৰেই বুলি ভাবি লৈছিলো। এই পৃথিৱীত একো বস্তুৰে স্থায়ী নহয়। গতিকে তুমিও মোৰ জীৱনত স্থায়ী নহ'লা। এতিয়া সেইবোৰ মূল্যহীন সপোন। অহু কি যে কথা ভাবি আছে নহয়, এতিয়াতো তুমি বহুদূৰ আগুৱাই গ'লা। শূন্যচোন মোৰ এতিয়াও এটা কথা জানিবলৈ মন যায়, তুমি মোক কিয় প্ৰতাৰণা কৰিলা? কেতিয়াবা বৰ দুখ লাগে জানা, কাৰণ মই আজিলৈ বুজি নাপালো মোৰ দোষ কি? এবাৰ কোৱাহেঁতেনহু এৰা সময়বোৰ ভবাতকৈ অলপ বেছিকৈয়ে বেগেৰে যাব ধৰিছে। এতিয়া যে ভালপোৱাৰ প্ৰতি মোৰ কোনো আগ্ৰহ নাই। এতিয়া মই নিজক লৈয়ে ব্যস্ত। জানানে? ধুন তুমি দি যোৱা শেষৰটো Goodbyeতে পুৰি ছাৰখাৰ হৈছিল আমাৰ নামত গুঁথা মোৰ প্ৰতিটো সপোনৰ মালা। ❖

ইতি,

তোমাৰ অচিনাকি

ENGLISH SECTION

*“A piece of creative writing,
like a day-dream, is a
continuation of, and a
substitute for, what was once
the play of childhood.”*

PHILOSOPHY OF B. R. AMBEDKAR

✍️ **Sathi Bhowmick**

Assistant Professor

Department of Philosophy

Sonapur College

Ambedkar has emerged as a major political philosopher with the rise of the dalit movement in contemporary times. There are several attempts to understand Ambedkar and his philosophy. Confusion prevails among scholars due to the existence of diverse, and sometimes, contradictory theoretical assessments of Ambedkar. Though he had a great influence on Indian political from the nationalist movement onwards, till the eighties, there has been not much academic debate on Ambedkar. The communities of knowledge and centuries of power either ignore or deliberately marginalized him as a thinker and social scientist. Ambedkar is nowhere mentioned in the contemporary Indian philosophy and the philosophical discourses.

Social criticism is the foundation of Ambedkar's philosophy and action. It revolves around the humiliation that he and the other members of the depressed class under went every where in India as untouchables. His philosophy and struggle can be considered as workable and struggle can be considered as workable social practices for the libration of all people who are systematically separated and segregated from the mainstream. Social conscience was regarded as the reliable safeguard of all rights. Social system, sometimes prevent people to realize the moral demands and follow blind cultural conditioning. Caste system made the people blind and immoral. Thus, fundamental human rights and social justice have been violated in India for centuries. Indian social system is based on caste system. Caste system is an arranged social division of labour which is determined by the birth of a person. At present our constitution has made many provisions to protect the members of lower castes from the possible atrocities by the upper castes

Ambedkar systematically evolves a thorough criticism against chaturvarna. It is the determination and division of four castes on the basis of varna or colour. His attack upon caste system was not an outburst but principle based. He found caste system as out dated, impracticable, irrational and superstitious social practice. He narrated the damages done by it on the society.

The upper caste Hindu integrated the untouchables for their political gain and segregated them for exploitation. The untouchables remain untouchable Ambedkar and other leaders of the untouchables were condemned as anti –Nationals.

The Independent Labour Party which he had founded in 1936 struggled for attaining human status for the workers belonging to the depressed classes. Ambedkar's attack on the caste system was not merely aimed at challenging the hegemony of the so-called upper castes, but had a broader connotation of economic development. The vertical and horizontal mobility of the work force is essential for economic development. Caste system reduced the mobility of labour as well as capital. He said, "Social and individual efficiency requires us to develop the capacity of an individual to the point of competency to choose and to make his own career." Selection under caste system was not on the basis of capacities, but on the ground of social status.

Ambedkar's thought as reflected in his writing and speeches, has great importance in tracing the history and growth of social thought in India. It is necessary to understand the philosophy of Ambedkar which is the theoretical foundation for dalit movement. In most of the speeches and writings of Ambedkar the central theme is social reformism. He often debated and confronted the issues. The very foundations of democracy lie in associated living in society.

B R Ambedkar was very much affected by Indian Social System and ideologies and was

influenced by the western modernism. He used the methodology and strategy derived from the West to analysis Indian society. Though he admired the ideals of western liberation and Marxism, he perceived their perfection in Buddhism. He suggested moderate ways to improve our political and economic system and radical methods for the social and religious reformation. Ambedkar has emerged as a major political philosopher with the rise of the dalit movement in contemporary times. There are several attempts to understand Ambedkar and his philosophy. He believed that Economic and Political issues must be resolved only after achieving the goal of social justice. The core of political thinking of Ambedkar is contained in two of his statements. The rights are protected not by law but by social works. The political philosophy of Ambedkar may help in renegotiating the crisis of western political theory in particular and leading the struggles of the masses in general. Ambedkar's philosophy is essentially ethical and religions, For him the social precedes the political social morality is central to his political philosophy. His conceptions of democracy internalizes the principles of equality, liberty, and fraternity in their true spirit.

Social criticism is the foundation of Ambedkar's philosophy and action. It revolves around the humiliation he and other members of the depressed class underwent everywhere in India as untouchables. His philosophy and struggle can be considered as workable social practices for the liberation of all people.

Ambedkar is influence by all the major political tradition of his times. His political thought has emerged from the three grand traditions of political Thought, i.e., liberal, conservative and radical. His conception of community is very novel. He does not conform to their Hindu ideal community based on participation in production process. His conception of community is moral and ethical. It is

not automatically available for participation in common affairs. His idea of community has to be created through hard and tortuous process of moral transformation.

Ambedkar's philosophy is primarily ethical and religious. He thoroughly explored the Indian traditions and its philosophical system in a unique way. He developed political concepts like democracy, justice, state and rights from his understanding of Indian

society and the functioning of its institutions on the moral grounds. He is very critical of the institution of caste, which influences all the spheres of individual's life and the Indian society as a whole. He further discusses how the individual is related to the society and how the individual's freedom is limited by other social forces. He is critical of authoritarian Hindu social foundations of India and gave new meaning to the lives of disadvantaged people.

IMPORTANTS OF FINANCIAL LITERACY FOR STUDENTS

 SUMAN ROY

Assistant Professor
Department of Commerce

Financial literacy is the capacity to use information and skills to successfully manage financial resources for long-term financial security. The combination of financial awareness, information, skills, attitudes, and behaviours that are necessary to make wise financial decisions and, ultimately, attain individual financial well-being, is known as financial literacy.

Indians are renowned for having understood financial judgment. However, there is a clear lack of knowledge and investing appetite when it comes to understanding investments and financial diversification.

The lack of emphasis on financial literacy in the existing educational system is one of its main drawbacks. Due to inadequate emphasis placed on teaching students about managing money, young professionals find it difficult to file their taxes, comprehend the equity markets, or engage in trading and investing.

The majority of parents give their kids a piggy bank to keep their extra change, birthday money, or monetary gifts from their families and relatives. They are able to keep up the discipline of saving thanks to this idea. However, financial markets are

intricate and go much beyond the idea of merely saving money. Children who comprehend the notion of financial markets appropriately for their age are less likely to invest in the wrong financial instruments in the future.

Student who understand the idea can impact their families by teaching them the value of saving and encouraging them to take the required actions to manage their finances more effectively. Therefore, promoting financial literacy and raising student's financial awareness can be very beneficial.

Investment & Saving by Students:

Under the parental supervision, pupils are eligible to open a variety of financial products or schemes. Just as creating a savings account with a child will teach them the value of both saving and investing. The minimum amount required to start a Public Provident Fund (PPF) with a guardian is Rs 100. They can manage this account on their own after they reach adulthood. PPF accounts are only good for 15 years, but they can be extended for as long as you choose in blocks of 5 years. They can manage this account on their own after they reach adulthood.

A Sukanya Samridhi Yojana account can be opened for a girl child below 10 years. After the girl child becomes 10-year-old, they can operate the account themselves as well. Even investments through Systematic Investment Plan (SIP) can be made for a kid with a parent, and this can be a good replacement of “home-piggy bank” which we give to children and can help them in learning the saving and investment concept in the long run. There are several other financial products available which can be chosen as per the needs of the family.

A child would gain responsibility and ownership if they joined in on a scheme. You should talk to your children about the financial product as a parent so they can grasp it. You may create financial plans for them that will enable them to purchase their desired thing, such as a bicycle, educational supplies, a motorbike, a play station, etc., and you can assist them in understanding how this financial product will enable them to realize their goals.

Teach to them financial literacy:

Professionals like doctors, lawyers, and professors are experts in their fields, but frequently they lack the information necessary to make sound financial decisions for themselves. Students who comprehend financial markets from an early age will be able to choose wisely when the time comes.

The flagship school training programmer is administered by organizations like the National Center of Financial Education, and approximately 150 schools in India have received certification as “Money Smart” schools. Through free student workbooks and teacher training, the programmer gives schools the tools they need to teach children about money management.

National Stock Exchange provide different financial education programmer in six states- Nagaland, Gujarat, Himachal Pradesh, Goa, Tamil Nadu and Punjab. At the secondary and senior secondary levels, the Central Board of Secondary Education also provides courses in banking, insurance, and financial markets management.

Along with the attempts made by these institutions, parents can help their children develop financial literacy by accompanying them on supermarket runs and teaching them the fundamentals of commerce. By introducing them to such schemes under your supervision, you may teach them responsibility and give them financial product knowledge. For high school and college students, there are a variety of short-term online and offline courses on responsible money management, which will help them become financially literate.

HER LAST LETTER

✍ Pooja Dutta
PG 3rd Sem

“**S**top, I just say stop it”, Raghu shouted, snatching away the poison bottle from Manav’s mouth.

“Are you mad? What are you doing? Do you have any idea what kind of stupidity you are going to do?”

Manav remains silent, he is crying continuously.

“What’s wrong with you man? Yesterday you promised me that you will never let these things disturb your mind!”

Manav smiles at Raghu saying – “I am a murderer, I don’t have the right to live.”

“Just stop it, you didn’t do anything. Why are you saying like this? This is not your fault, it’s her destiny. You need some rest, let’s go to your bedroom.”

“I only need hard poison. I want my life to end” – Manav replies.

“Are you sick? Tell me one thing if you do this will she happy? Will her soul get place?” - Raghu

“Yes she will. I am her culprit. I am a murderer. I murdered my own mother.” After saying this he cries loudly.

Yes. Manav’s mother is no more. She passed away one month ago. But Manav has not got over the incident. He blames himself for the death of his mother. When she was alive Manav never had good regards for his mother. When he was a child, his parents got separated which made him mentally depressed. This was told by his father that his mother was a gold digger. She doesn’t love him at all. She only loves money that’s why she left him. After hearing these toxic things he started hating his mother.

He grew up with this hatred towards his mother. When he became matured, he left his mother and her house because of this frustration. He got established in another

city. Everything was going well so far. Suddenly one day his mother came back. She wanted to meet him and tell something to him. But he was not ready to listen anything from her. She even came to meet him at his house but he insulted her, calling her a “gold digger”, and blamed her for ruining his childhood. Like every child he also wanted to live with both mother and father. His mother handed over a letter to him and left. He threw the letter in the garden.

The next day, he received a phone call from the hospital. He was informed that his mother died of cancer. He couldn't believe his ears. He immediately ran towards the garden and read the letter.

“Dear Manav, I was unaware of what you were going throughout your childhood. The man who told you about me was your father but not my husband. He never married me. I only asked him money for your upbringing because I became helpless after the incident. I didn't have any job at the beginning. I wanted to give birth to you for which even your grandparents abandoned me. I never approached your father after that. Trust me my son.

Your father visited me last month. He confessed whatever he told you. He was aware of your mental condition. The doctor you visited is a very close friend of him. He is in repentance. He wants you back. I wanted to tell you these things and wrote you letters a number of times. But perhaps this last letter of mine will do the needful. Another truth that I wanted to reveal is that I have few days to live. I am a cancer patient. Stay happy always my son. I will always be there with you. Lots of love!”

Holding the letter Manav felt asleep in the lap of Raghav. Raghav is the only witness of all these incidents that has occurred in Manav's life. He too fell asleep besides him. Exactly at 12 PM Manav gets up from sleep hearing someone's voice. He clearly hears the voice.... a woman's voice, someone calls him “Manav”.

“Manav?” who calls him by this name? After his mother, no one called him like that. He searches all around him, every corner of the room but no one is here. He again hears the same voice –

“Mannu, I am your mother.”

“Mom, are you here? Why can't I see you....where are you?” He speaks these words with his crying voice.

“No Mannu, you can only hear me. I am not happy. What were you going to do today? You donot have right to end your life. I never brought you up to do this.

“I am sorry Mom! I am your culprit. I murdered you, I couldn't even save your life. I never tried to understand you.”

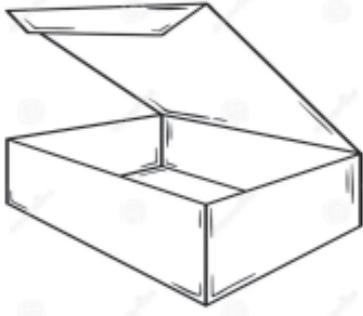
No it's not your fault, son. Everyone will die one day, it's destiny My time was over that's why I died. You didn't do anything, son. You have to promise me that you will not try to do this again. Promise me, Mannu!”

Manav replied with teary eyes. I promise you Mom, I will never do it again I swear on you Mom. I swear.....!

“Love you Mannu. It's time to go. Don't be sad at all and never forget your promise. Good bye.....”

Hearing crying voices of him Raghav woke up. He hugged Manav, they didn't sleep any more that night.

THE BOX

✍️ Prasenjit Singha

MA 1st Sem

“**P**abung kari taurige?” (Dad what are you doing?)

“Asi se senge tauri.. lause siga.” (Planning to clean it. Come here)

It is almost nine years that my grandma died. She was a very common lady. She was a wife who took care of her husband with all she could do, a mother who used to spend almost all the hours of a day in the kitchen for cooking all the favorite dishes of her son and in the pond washing all their dirty cloths. She was even an excellent granny. Unfortunately, only I could enjoy her ride, her lullabies, her songs and her charming smile on my every mistake. None of my brother or sister was so fortunate. They grew up with Google. When she used to tell a story she used to add background music, different voice for different dialogues, different facial expression and if I was confused with some characters she used to give examples of people I know. One of the stories that I still remember is where I was gifted by an angel to her personally and asked her to take care of me and when I will grow up she was to return me to that angel. But the angel took her instead way before I could even finish my school.

But she was not the only story teller I had. My uncle was also a good one. He used to tell me one story each day. One of his stories still makes me wonder about the tolerance power my granny had. In short the story goes like this -once my grandfather

brought Hilsa fish. My grandmother cooked it just the way her family loved, with mustard seeds, less gravy etc. At that time also Hilsa fish was a luxurious dish but much more costly. When granny finished her cooking she served the dish. But when she was cooking my grandpa and dad got indulged in some kind of debate and when grandma who did not know anything about it called them for lunch grandpa got angry and threw away all the curry from everyone’s bowl. Uncle said he and his sister who were enjoying the gravy drop by drop were shocked by the sudden action and all they could do was shed tears silently and licked all that was left on the inner layer of the pan. Now when I see my dad I can bet that he has resembled his father, dipped in the pond of ego and anger. I wonder how she managed these two unique pieces of the creator.

“Sabita paiyu.. nangi emagi sampatti ni baba.. aloiba sampatti.. ai hange” (Sabita hold it. It is your mother’s last property. I will open it.)

By now everyone were standing circling the box. All of us wanted to see what was inside. After granny’s death grandpa had kept this box in his custody and never opened it. I was also standing near the box with a desire to discover something new inside the box. Grandpa slowly murmured something and opened the box. “AH!!!!!!!!!!” My aunty shouted. “Sana-lupa leibo manungda?” (Is there any treasure inside?) my brother questioned who was cleaning his bicycle and came

forward to look inside. I looked inside and saw a happy and healthy mouse family living inside it, a bunch of documents and a hip of old cotton clothes. Suddenly my mom asked “aadei box duga karino? Ei hana ude si.” (what is in that box? I never saw it before). Suddenly my eyes fell on something familiar to me. The small box with two yellow flower designed over it.

“Bobok chocolate chage..” (Granny I want to eat chocolate)

“Kaidei chocolate no hajik bu” (Where will it come from right now?)

“Eigi maya nare.. chocolate chaba tani” (My teeth is paining I have to eat chocolate right now)

“Tumin leiuu.. jenge nangi napa dei lauge” (Shut up. Wait let me see if I can get some money from your dad)

With a very soft voice she called her elder son “Baba tau ne... khara lupa pe nam gada?” (Beta listen nh.. can you give me some money?)

“Tumin leiuu.. khali lupa lupa lupa.. kari taurino sukjam paisa nh ..chakho ..” (Shut up. Only money..money..money what you do with so much money ... get lost)

I was standing there only when my lovely granny was insulted and I could not resist my

emotions and shouted back to dad “launu bobok da.. suni” (Do not shout on my granny I will punch you.)

“Eiii.. chasi lao” (hey..let’s go) granny stopped me and took me inside. My nose and eyes both were flowing as my most lovely granny was insulted in front of me and I could do nothing. She gave me a smile and said ‘you will get your chocolate any how today my boy’ wait. She took out a small beautiful box and said it was her mini bank. I wanted to hold it but she said ‘no. nobody can touch it except me. Promise me that you will also not touch it without permission’. I promised. She took out three rupees from it and we went to the bulbul’s shop for my favorite chocolate four pieces for one rupee.

From that day I had a secret desire to see the mini bank again but I could not. Even after her death I searched for this box to send the box with her to the other end as the Purohit was saying ‘send her beloved and necessary belongings also with her so that she can have them on the other end also’. I thought she might need her mini bank there and when she died I was very small. I even thought she might need the box to save money for my chocolate. I wish to tell her that I still love chocolates a lot but these are costly now so she have to save more money, one chocolate for one rupee my Candyman.

Spring and Autumn

✍️ **Jahnabi Das**

MA 1st Sem

What if spring falls in love with Autumn
The season of rejuvenating falling for the season of maturity
Season of love and life gazing at the season of growth and togetherness
To blend youth and senescence in one.

What if Autumn too conspires to be with spring
The season of mellow fruitfulness longing to meet the season of tenderness.

Season of loading nuts wanting to be with season of budding blooms
to share the sweet Kernels with the nectar of soft kisses

Oh Nature! Be merciful
Let your lovers rest in your heart
Let there be a new season
Blooming the flower of unity and love.

The Last Breath

✍️ **Vringa Raj**

TDC 3rd Sem

Her blue eyes and frail skin
Where she had been?
For months has passed now
Since I accepted it some how

The death was near
As the owl hooted so as clear
Being with her made me feel like in
in heaven!
Who would've knew this would happen

Thought love was gone,
like the sun at down,
She turned cold and alone, her tears
flowing like the river below
She took around, took a sip of
water and let out her last breath
of air.

The Love Wolf

✍️ **Bhaskar Pratim Deka**

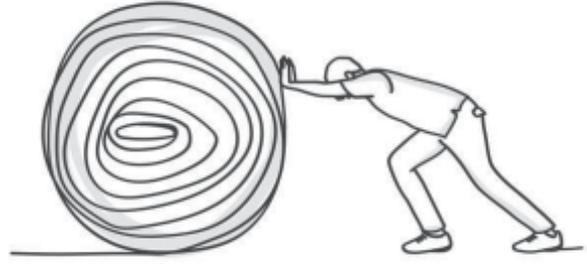
TDC 3rd Sem

Fallen and broken, he was frozen,
Neglected, accused and confused.
He was distracted, the path he chose,
Was way more crowded.

Such an incident happened once,
He got betrayed by his dearly loved one
His heart broke like never been done
Looked for his moon but couldn't fine one.

Fires of destruction kissed him,
The universe thought he was done
But he rose from the flames with
wings of the sun,
Now he'll fly and wait for none.

In the end the love wolf stands tall,
He knew it was his call.
The wolf got stronger after his fall,
Went beyond his limits, higher than all.

STRUGGLE TO THE SHORE

✍️ **Sinam Tamphanganbi**

TDC 3rd Sem

Here I am,
Drowning in my own misery
Retreat,
Not a step towards me,
It is dark and bitterly cold here,
I can't let you suffer beside me.
Nor can I save you, for my feet are numb;
I will push you relentlessly,
For you will be terrified to see the dome I live in
I am afraid but
What if I showed you my scars and bruises?
Will you still look at me the same
You did from a distance?
Will your heart beat the same for me?
Will you hold me and pull me to
the shore you are standing?
Or you'll abandon me?

THE REJUVENATOR OF BEAUTY

✍️ **Fatma Banu**

P.G.-1st semester

The verses of the eminent bards,
Resonates like the trilling of the birds.
The ingenuity woven out in the rhymes,
Reflects the candour and glamour of lives.
The art employed to captive the book worms,
Glances like the reflection of the vivid beams that charms.
The elegance flung in the phrases,
Radiates with a lustrous upshot that need praises.
The issues that they grip up with construction,
Enlivens the mortal figures with perfection.
The terms utilised to manufacture an expression,
Compels us to perceive how pleonastic they are by profession.
The technique applied to delineate a specific theme,
Illumines the excellency with rays that gleam.
The course of action they put on the bibliophiles,
Proceeds to pervade the minds with smiles.
The concealed veracity emphasized on the compositions,
Enhances the beauty of the numerous ceaseless exhibitions.
The lyrics of the distinguished rhymesters,
Shines like a night welkin with myriad stars.

CARRY ON REGARDLESS

✍️ **Priyanka Kalita**

PG 1st Semester Dept. of English

“**F**rom next Monday, maybe the entire state of Assam will be under complete lockdown for seven days” — after seeing that news in T.V, Manjula’s heart got nervous. “Will there be dangerous situations like that come back again in our lives? Do we have to face the same circumstances again? It seemed like the spectacle of death was going all around.” - Manjula started thinking. Actually the recent surge in the number of Covid - 19 cases all over the country has forced the state governments to enforce stringent measures to control the spread of the disease.

“Maa, I’m hungry, let’s have dinner”. - Majula’s daughter Nandini said. She has been studying at 12 standards. She is very good at studies. She got 82% in 10 standard. Manjula and her husband Anil are very hopeful that she will get good marks in 12 standards too. “Okay, let’s have dinner. Go and call your brother too.” - Manjula said to Nandini. “You too now turn off the T.V and come to dinner.” “Manjula says to her husband sitting beside her. His face also looks worried after knowing the news. Manjula understood everything and went to the kitchen without saying anything. While having dinner Prashant, Manjula’s son asked, “Have you heard the Breaking News on lockdown Dawta?” “Yes, I don’t know how long this time the lockdown will be” - Anil replied. After that nobody said anything. Because all of them are aware of what type of situation they have to face in lockdown as Manjula’s husband Anil is a small farmer. After dinner, Anil and Prashant went to sleep. After finishing all the work in the kitchen, Manjula and Nandini also went to sleep.

It was 12 o'clock in the night, but Manjula could not sleep till then. She was thinking about the things of the previous year, when the whole country was under complete lockdown. Last year, Prashant was working as a waiter in Mumbai. But the restaurant, in which Prashant was working, had to be closed due to the pandemic. So Prashant decided to come back home as soon as possible. He reached Kolkata in the evening on 23 March, 2020. But after he had arrived in Kolkata, he came to know that the railway board had announced the suspension of train services from March 23 till March 31. Prashant didn't understand what to do next. That night he slept in the railway station in Kolkata along with some workers. But the next day means March 24, 2020; the Government of India under Prime Minister Narendra Modi ordered a nationwide lockdown for 21 days, limiting movement of the entire 1.38 billion (138 crore) population of India as a preventive measure against the Covid-19 pandemic in India. After knowing this, he started to fear how he would come back home. All the workers were desperately trying to return home. Battling hunger and fatigue, they were bound by a collective will to somehow get back to where they belong. They began walking back home, with no means of transport due to the lockdown. Prashant was walking with some workers to Guwahati some 1007 km away. They were eating biscuits with water to kill hunger. "I walked through the day and I walked through the night. What option did I have? I had a little money and almost no food." Prashant told Manjula after reaching home. His voice was raspy and strained. Prashant was not the only one, all over

India, millions of migrant workers were fleeing its shuttered cities and trekking home to their villages. Thinking about all those things, Manjula did not know when it was midnight.

After reaching home, Prashant with the whole family had to be under quarantine for 14 days. No one was able to go anywhere those days. They had to face the spectre of poverty. Thinking about all these, she can't sleep. Today is Saturday, what if next Monday the entire state will be under lockdown. How will they live again in such a situation? Manjula thinks. Then she remembers the days before her marriage. She belonged to a rich family. Her father was a government employee. But she fell with Anil, a farmer's son. So her father didn't accept Anil because he belonged to a poor family. But Manjula married Anil without telling her parents. After that her parents ended all the relationships with her for good. She tried a lot but her parents didn't forgive her. Now she understood the pain of the parents of moving away from their children when her son Prashant was in Mumbai. After lockdown she didn't let Prashant go back to Mumbai. Due to the lack of money, Prashant could not even complete his studies. So he decided to work. While thinking of all those, she didn't know when it was morning. She looked at the clock, it was 5 o'clock in the morning. She told herself that regardless of the bus to continue this journey of life and got out of bed and walked out. There was a slight breeze outside.

TOURISM

✍️ **Dhanmoni Rahang**

B.A. 6th Sem

Tourism is the activities of people travelling to and staying in places outside their usual environment for business or other purposes for not more than one consecutive year. Tourism is one of the world's fastest growing industries and a major foreign exchange and employment generation for many countries. It is one of the most remarkable economic and social phenomena.

The word 'Tour' is derived from the latin word tornus, meaning a tool for making a circle. Tourism may be defined as the movement of the people from their normal place of residence to another place for a minimum period of twenty four hours to a minimum of six months for the sole purpose of leisure and pleasure.

According to WTO (1933) Tourism encompasses the activities of persons travelling and staying in places outside their usual environment for not more than one consecutive year for leisure, business and other purpose.

The Rome conference on tourism in 1963 defined tourism as a visit to a country other than one's own or where one usually reside and works.

The UNWTO defines tourism as people who travel to and stay in place outside their usual environment for not more than one consecutive year for leisure, business and other purposes not related to the exercise of an activity remunerated from within the place visited.

September 27 is celebrated as world Tourism every year. This date was chosen as on that day 1970, the status of UNWTO were adopted. The purpose of this day is to raise awareness of the role of tourism within the international boundary. Tourism is a major economic activity that has developed significantly over the years.

TOURISM IN ASSAM

Assam becomes a nationally and internationally acclaimed all season tourist destination for its unique wildlife, bio-diversity and experience of an unexploited wonderland. Tourism is to be one of the main sources of income generations for the people. It will also be a vibrant and significant contributor to the sustainable development of the state of Assam. An attractive feature of the Assam's forests is its colourful wildlife. Some of the species are exclusive to the state. Assam is famous as the home of one horned Rhinoceros which is also a unique attraction for tourist.

After wildlife, it is the spiritual tourism which attracts pilgrim tourists to Assam. Centering on the most famous shakti-peeth Kamakhya temple a top Nilachal hill top in Guwahati city, the religious, spiritual tourism can put Assam into a major spiritual tourism destination in the country. Assam is known among the pilgrims and domestic tourists as a wonderland soaked in shakti pooja, mysticism, tantric practice black magic of Mayong with Kamakhya as the epicenter. This advantage shall be turned into revenue spinning machine and local employment creations by right interventions.

Assam is the gateway to the North-Eastern states. Geographically and culturally the states have interdependent relationship. A total North-East in tourism planning where strength of each state complement each other is beneficial to all and is a constructive way forward for tourism promotion. Assam will play a proactive role to develop such a wide view of tourism promotion through coordination among the states in creating zonal and regional circuits.

The first tourism policy of the state was announced in 2008 underlining the importance of

public private partnership which has considerably increased the tourist footfalls to the place. 2014 figures show around 4500000 domestic and 20000 foreign tourist visiting Assam. This tourism policy paper is aiming at creating a policy framework to move tourism into a major economic sector of Assam increasing the inflow tourist at least 2 to 3 in the next five years. Assam has special things to offer but it needs to get the framework in place so as to realize the benefits. This policy will remain valid till 31.03.2022 and may be extended further if required.

MAJOR TOURIST DESTINATIONS OF ASSAM

- 1. Kamakhya Temple :** The temple Kamakhya was built by Koch King Nara Narayan is considered one of the most scored of the 51 shakti peeths shrines of the mother Goddess in the world. On the banks of Brahmaputra river, the temple was originally erected in the 8th century, but much of its present appearance dates to the 17th century.
- 2. The Tolatal Ghar :** Tolatal Ghar was built by King Rudra Singha. It is located in Rangpur, 4 km from present day Sivsagar, Assam. It is one of the grandest examples of Tai Ahom architecture. The Tolatal Ghar is also the largest of all Tai Ahom monuments. Visitors nowadays are only allowed to scout through the ground floor, the first floor and what remains of the 2nd and 3rd floors of the Tolatal Ghar. The floors of the Tolatal Ghar below the ground have been scaled off, as visitors tended to get lost within its mozy structure and were never heard of there after.
- 3. Shiva Doul :** Shiva Doul was built by Shiva Singha. This is one of the tallest Shiva temple in the world which is situated in Sivsagar. Maha Shivaratri is the attraction for its most celebrated puja of this temple. It is not only one of the most sacred place in North East India also the beauty of the place beyond words with
- 4. Kareng Ghar :** Kareng Ghar was built by Rudra Singha. It is one of the grandest examples of Ahom architecture. The place structures were made of wood and stone. After the destruction of the old place it was rebuilt around 1752 as the present storied structure by Suremphaa.
- 5. The Namdang Stone Bridge :** It was built by Rudra Singha. It is a historic bridge located a few kilometers away from Sivsagar town in Assam. It was constructed in 1730. The bridge is 60m long, 6.5m wide and 1.7m high it runs over the Namdang river, a tributary of the Dikhou river.
- 6. Dibrusaikhuwa National Park :** Dibrusaikhuwa National Park is a beautiful place, located in the Tinsukia district of the state of Assam. The park was primarily meant for the conservation of white winged wood duck in its natural habitat, it is also the famous for its bright coloured wild horses known as feral horses.
- 7. Manas National Park :** The name 'Manas' is derived from the snake goddess 'Manasa' and is also shared with the Manas river that transverses through the park. The park is a major tributary of Brahmaputra river and splits into two separate rivers, the Beki and Bholkoduba as it reaches the plains. The Manas river also serves as an international border dividing India and Bhutan.
- 8. Nameri National Park :** Total area of the park is about 137 km². Various species of birds such as the endangered white winged wood duck, four species of Hornbill, butterflies and reptiles are also found here.

HEALTH – THE BEST WEALTH

✍️ **Johney Ekka**

B.Com 1st Sem

The age-old popular saying, ‘Health is Wealth’ is a one-line treasure indeed. Health does not mean the absence of physical troubles only but refers to a state of complete physical, mental and social wellbeing.

In the past decade there has been an unprecedented rise in the growing problem of obesity in children, which is leading to type II diabetes. Children especially in the cities, depend on junks or have sugar-sweetened beverages and includes very few fruits and vegetables in their normal diet. As a result, they become over weight and obese and make themselves vulnerable to lifestyle diseases like high blood pressure and type II diabetes.

Fortunately, the solution to this problems is simple-give the children a better option of nutritious and hygienic home cooked food, made interesting through innovations, school authorities should also take

immediate steps to replace fast food items with health promoting items such as milk, eggs, bread, sandwich, fruit, chaot etc. students should be taught that health is wealth. If they remain healthy, then they can concentrate on studies, junk food will bring nothing but ill health, obesity and unhappy life.

Good health keeps us healthy, in all aspect mentally, physically, socially and intellectually. Good health provides us freedom from all sickness and diseases. Good health is the feeling of mental, physical and social well-being. It is a precious gift of life and necessary for living a purposeful life.

Good health allows us to work for more time without getting tired. Good health is the real pleasure and charm of life. So, it is good to maintain good health to get rid of all the complications of the body and successfully face all life’s challenges.

THE WASHERMAN AND HIS DOG

✍️ **Ritu Parna Boro**

HS 1st Year

Once a washerman was washing clothes near a well. The little dog, Tommy was playing nearby. “Be careful, Tommy, otherwise you will fall in the well”, warned the washerman.

However, Tommy kept on playing and soon fell in the well with a loud splash. “Bow, wow”, he barked loudly feeling very scared inside the dark well. “Oh god!” said the washerman “Tommy has fallen in the well! I must quickly save him or else he will drown.”

He jumped inside the well to save his dog. Just as he was bringing the dog out from the well, he bit the washerman’s leg.” You ungrateful animal!” Cried the washerman. “I have risked my life to save you and this is how you treat me?” saying this, he threw him back into the well.

Moral : Do not bite the hand that feeds you.

LOVE AT CHRISTMAS

✍ Agres Korgharg

HS 1st Year

It was Christmas time and Joe and Lucy were extremely upset. Christmas is that time of the year where you have the best of gifts to offer all. It is the time to be happy and be at peace. Christmas brings joy to all hearts; it is the season of mellow and fruitfulness. During Christmas the air is filled with happiness and there is so much for you to feel good about. But things were rather mundane for both Lucy and Joe. They did not have the money to buy good things for their mother. The children did not have enough money to offer mom the best gifts on the occasion of Christmas. At night Lucy spoke to Joe and she said, “Joe, mom works so hard for us and we should present her with something special and worthy.”

To this Joe replied, “You are right Lucy. I too want to gift mom something special. It should be something that will bring a smile on her face.” Both the kids had seen a wonderful jewellery box at the shop and the item was really remarkable. This was something their mother was in need of as she was looking for a place to keep her bangles. The jewellery box was breathtaking-studded with stores and other decorative items. Joe said, “What are we going to do now? We lack the money to buy this box.” Lucy said, “Don’t worry we will arrange things in time.” Lucy did not want her brother to feel upset. She assured him that things would be fine with time.

It was five days until Christmas and the kids still did not have the money for the gift. Before the month started both the kids had started saving the money they got for lunch. This way Joe fell sick as he lacked the usual nutrition. Their mother was worried and she could not understand what was happening. She took Joe to doctor and she was told that Joe was not eating properly. Mom went home and asked Lucy what the matter was. Lucy was not ready to confess as she did not want their mother to feel bad. However, Lucy stopped taking money from Joe and took the entire responsibility on herself. One day their mother asked Lucy, “What did you had for lunch, darling?” Lucy was confused and she did not have the right answer to give. Their mother sensed something. She followed the kids next day and this way she came across the shop that was selling the jewellery box. There she spoke day to the shopkeeper and paid half the amount of money. Next day when Lucy went to buy the jewellery box she was happy to know that the item can be bought for a lot less money than before. Their mother had asked the shopkeeper not to disclose the truth. This way the children were very happy as they could arrange for the best gift for their mother.

This story explains the real value of Love and relationship.

BUILDING AN INCLUSIVE SOCIETY

✍ **Dipankar Boro**

5th Semester

Inclusive education means different and diverse students learning side by side in the same diversity and the unique contributions each student brings to the classroom, they enjoy field trips and after school activities together and they attend the same sports meets and plays. Inclusive education makes every child feel safe and have a sense of belonging. Students and their parents participate in setting learning goals and take part in decisions that affect them. Also, school staff have the training, support, flexibility and resources to nurture, encourage and respond to the needs of all students. Similarly, an inclusive society is a society that overrides differences of race, gender, class, generation and geography. It ensures inclusion, equality of opportunity as well as enhances the capability of members of the society to determine an agreed set of social institutions that govern social interaction.

The social summit defined that the aim of social integration is to create an inclusive society, in which every individual, each with rights and responsibilities, has an active role to play. But what makes some societies more inclusive than others? What are the critical elements for creating and maintaining an inclusive society in practical terms? An inclusive society based on the fundamental human rights value, that is, “All

human beings are born free and equal in dignity and rights.” They are endowed with reason and conscience and should act towards one another in a spirit of brotherhood. “It is a society in which all members, regardless of their backgrounds, are able and motivated to participate in civic, social, economic and political activities.” For this to happen, legal, regulatory and policy frameworks must be inclusive and uphold and promote just and inclusive processes in all areas of implementation, so that equal access to basic education, public space, facilities and information are ensured and diversity and cultural pluralism are respected and accommodated. As a prerequisite, respect for all human rights, freedoms and the rule of law, both at national and international levels, are fundamental. Every member of society, no matter what his or her economic resources, political status, or social standing are must be treated equally under the law. Legal instruments ensure the guiding principles that will guarantee equity, justice and equal opportunities for all citizens. Violators of human rights should be brought to justice. The judiciary which serves to protest just societies must be impartial, accountable and inclusive to giving weight to the

opinions of those who defined the inclusiveness of the society at the local, regional and national levels. Maintaining the security of all individuals and their living environment is paramount in creating a feeling of inclusion and an atmosphere of participation in society. To create and sustain inclusive societies, it is critical that all members of society are able and motivated to participate in civic, social, economic and political activities, both at the local and national levels. A society where most members, if not all, feel that they are playing a part, have access to their basic needs/livelihoods and are provided with the opportunity to participate in decision-making processes that affect their lives, is a society that will best foster principles of inclusiveness. The existence of a strong civil society is fundamental to active participation and making public policies and institutions accountable. It fosters a respect for the rights, dignity and privileges of all people, while assuming that they fulfill their responsibilities within their society. There must be freedom for people to express diverse views and develop unconventional unique ideas. Members of society must have the confidence to engage and interact with each other and build mutual trust while acknowledging their differences.

There is a need for a strong monitoring and evaluation tools to demonstrate whether inclusiveness was actually achieved, as well as highlighting areas for improvement. Another dimension of inclusive societies is tolerance for and appreciation of cultural diversity.

Education plays a critical role in this area, as it will provide opportunities to learn the history and culture of one's own and other societies, which will cultivate the understanding and appreciation of other societies, cultures and religious. Particularly for young people, education provides the opportunity to instill values of respect and appreciation of diversity. At the same time, education can empower those who are marginalized or excluded from participating in discussions and decision-making. Learning about the historical processes and changes allows people to understand the way in which they and others have been affected by socially inclusive or exclusive policies, which ultimately influence the values, choices and judgements of individual, in particular of those who are in decision-making positions.

Effective leadership is crucial to the development of an inclusive society. Where leadership is not representative of the society, a disconnection between the people and their leaders may eventually result. The most common way of addressing this critical element at the local level is by engaging in open consultations with members of society about issues such as the budget and enhancing the free and timely flow of information to citizens and other stakeholders. Popular participation in decision-making and policy formulation processes could be sought for at all levels of governance. At the same time, there must be an effort made to achieve transparency and accountability by all decision-makers and stakeholders.

हिन्दी विभाग

साहित्य का कर्तव्य केवल
ज्ञान देना नहीं है,
परंतु एक नया वातावरण
देना भी है।

‘राम की शक्ति पूजा’ और प्रकृति-चित्रण

✍ मिनाक्षी बरवा

सहकारी अध्यापिका, हिन्दी विभाग

मानव और प्रकृति तथा काव्य और प्रकृति का अटूट और निकटवर्ती सम्बन्ध होता है। इसी से प्रत्येक देश-काल का कवि किसी न किसी रूप में अपने काव्य में प्रकृति-चित्रण अवश्य करता है। छायावादी कवि सूर्यकान्त त्रिपाठी ‘निराला’ भी इसके अपवाद नहीं हैं।

‘राम की शक्ति पूजा’ कविवर ‘निराला’ कृत लघु काव्य रचना है। लघुकाव्य होने के कारण प्रकृति के विशाल चित्रण का यहाँ न तो अवसर था न ही ऐसा करके कवि ने रचना की शुष्क और बोझिल बनाया है। फिर भी जैसा की डॉ. भगीरथ मिश्र ने कहा है, “निराला जी के काव्य में प्रकृति वर्णन के लगभग सभी अंग हे। कही पर वे प्रकृति का उपदेशात्मक चित्रण करते हैं, कही पर उसका आलंकारिक चित्रण करते हैं, कही उसे पृष्ठभूमि के रूप में उपस्थित करते हैं। वे कही उसके चेतनस्वरूप को चित्रित करते हैं। प्रकृति उनके लिये मनःस्थिति का भी साधन है तथा क्रोध एवं खीझ की अभिव्यक्ति का थी।” ‘राम की शक्ति पूजा’ में किया गया प्रकृति-चित्रण अधिकांशतः पृष्ठभूमि के रूप में है, फिर भी उसमें प्रकृति के विभिन्न रूप और प्रकृति के विभिन्न प्रकार निम्नवत रूप से परिलक्षित किये जा सकता है।

आलम्बन रूप में प्रकृति चित्रण :

रचना के लघु आकार और प्रकृति चित्रण के अधिकांशतः पृष्ठभूमि रूप में होने के कारण कवि प्रकृति का आलम्बन रूप में चित्रण अन्यत्र मात्रा में कर पाया है। जब प्रकृति में किसी प्रकार की भावना का अध्याहार न करके उसका ज्यों वर्णन कर दिया जाता है, उनपे चेतनागत विचारभिव्यक्तियों को एक सहज आश्रय या आधार प्राप्त होता है, तो वह उसका आलम्बन रूप होता है। कम से कम शब्दों में प्रकृति को इस रूप में भी कवि ने स्थान-स्थान पर चित्रित किया है -

‘है अमा-निशा, उगलता घन अन्धकार,
खो रहा दिशा का ज्ञान, स्तब्ध है पवन-चार
अप्रतिहत गरज रहा पीछे अम्बुधि विशाल।’
इस रूप में कवि ने प्रकृति के भयंकर और शान्त दोनों ही रूपों को प्रभावशाली ढंग से अंकित किया है। समुद्र को लेकर एक भयंकर रूप -

‘शत् धूर्णावर्त, तरंग-भंग, उठते पहाड़,
जल-राशि राशि जल पर चढ़ता खाता पछाड़,
तोड़ता बन्ध-प्रतिसन्ध धरा, हो स्फीत-वक्ष
दिग्विजय-अर्थ प्रतिपल समर्थ बढ़ता समक्ष
शत-वायु-वेग-बल डूवा अतल में देश-भाव
जल-राशि विपुल मथ मिला अनिल में महाशय।’
दूसरी ओर, प्रकृति के शान्तरूप सूर्योदय को लेकर -
‘निशि हुई विगत, नभ के ललाट पर प्रथम किरण फूटी’

उद्दीपन रूप में प्रकृति-चित्रण :

जब प्रकृति का प्रयोग भावनाओं को उद्दीप्त करने के लिए तीव्रता ओर साथ देने के लिए किया जाता है, तो वह प्रकृति का उद्दीपन रूप होता है। उद्दीपन रूप में भी कवि ने प्रकृति के शान्त और भयंकर दोनों रूपों को ग्रहण किया है -

शान्त रूप -

देखते हुए निष्पलक, याद आया उपवन
विदेह का,
काँपते हुए किसलय, झरते पराग समुदय,
गाते खग नव जीवन-परिचय, तरू मलय-वलय,

भयंकर रूप -

“दोखो, बन्धुवर, सामने स्थित जो वह भूधर
शोभित शत-हरित-गुल्म-तृण से श्यामल सुन्दर,

पार्वती कल्पना है इसकी मकरन्द विन्दु,
गरजता चरणप्रान्त पर सिंह वह, नहीं सिन्धु,
दशदिक् समस्त हैं हस्त, और देखो ऊपर
अम्बर में हुए दिगम्बर अर्चित शशि शेखर।”

अलंकार योजना के रूप में प्रकृति चित्रण :

चरित्रों के रूप-वर्णन, मनःस्थिति वर्णन और चारित्रिक विशेषताओं के उदघाटन आदि में कवि ने कहीं कहीं प्राकृतिक उपादानों को अलंकार रूप में भी सहायता ली है। निम्नवत् उदाहरण इसी कथन की सत्यता के परिचायक है -

रूप वर्णन -

“दृढ़ जटा-मुकुट हो विपर्यस्त प्रति लट से खुल
फैला पृष्ठा पर, बाहुओं पर, वक्ष पर विपुल
उतरा ज्यों दुर्गम पर्वत पर नैशान्धकार,
चमकती दूर ताराएँ ज्यों हो कहीं पार।”

मनःस्थिति वर्णन -

“प्रशमित है वातावरण, नमित-मुख सान्ध्यकाल”

चरित्र विशेषता का उदघाटन -

“वजाङ्ग तेज घन बना पवन को, महाकाश
रावण-महिमा श्यामा विभावरी अन्धकार।”

मानवीकरण के रूप में प्रकृति-चित्रण :

प्रकृति में चेतन-सत्ता का आरोपण ही मानवीकरण है। चेतन सत्ता का आरोपण करके जब प्रकृति का मानव व्यक्तित्व खड़ा कर दिया जाता है तो उसे मानवीकृत रूप-चित्रण कहते हैं। छायावादी काव्य में प्रकृति को एक चेतन सत्ता के रूप में ही देखा है, जड़ के रूप में नहीं। छायावादी कवि निराला ने भी प्रकृति तत्वों को भी सचेतन और प्राणवान बना कर चित्रित करता है। ‘राम की शक्ति पूजा’ में निराला ने भी रूपकत्व का सहारा लेकर प्रकृति का मानवीकरण किया है। इस विषय में डॉ. भगीरथ मिश्र ने ठीक ही कहा है कि “नके (निराला के) प्रकृति-चित्रण में प्रकृति के मानवीकरण की प्रवृत्ति विशेष रूप से दिखाई देती है।” उदाहरण स्वरूप निम्नवत् अंश है -

“ऐसे क्षण अन्धकार घन में जैसे विद्युत्
जागी पृथ्वी-तनया-कुमारिका-छवि, अच्युत”
“लौटे युग दल। राक्षस-पदतल पृथ्वी तलमल,
बिन महोल्लास से बार-बार आकाश बिकल।”

उपदेशग्रहण के रूप में प्रकृति-चित्रण :

प्रकृति के माध्यम से उपदेशग्रहण के पद्धति आदितम है और प्रायः ही इसको स्थूल माना जाने लगा है। फिर भी कवि ने इसका कही-कही प्रयोग किया है। यथा राम द्वारा पर्वत-पार्वती की कल्पना से उपदेश ग्रहण -

“लख महाभाव-मंगल-पद-तल धँस रहा गर्व,
मानव के मन असूर मन्द हो रहा सर्व।”

रहस्यभावना के रूप में प्रकृति-चित्रण :

कही कही प्रकृति-चित्रण के माध्यम में कवि ने परोक्ष सत्ता की ओर भी इंगित किया है। उदाहरण स्वरूप राम के चरण-कमल के माध्यम से (हनुमान की) परोक्ष सत्ता की अभिव्यक्ति किया है -

“बैठे मारुति देखते राम चरणारविन्द
युग ‘अस्ति-नास्ति’ के एक रूप गुण-गण-अनिन्ध
पा सन्य सच्चिदानन्द रूप, विश्राम-धाम।”

इसी प्रकार पर्वतादि के माध्यम से (पार्वती-रूप की) रहस्य-भावना दृष्टव्य है -

“देखो, बन्धुवर, सामने स्थिर जो वह भूधर
पार्वती कल्पना हैं इसकी मकरन्द विन्दु,
गरजता चरण-प्रान्त पर सिंह वह, नहीं सिन्धु,
दशदिक्-समस्त हैं हस्त.....”

निष्कर्ष रूप से हम कह सकते हैं कि ‘राम की शक्ति पूजा’ में कवि ने प्रकृति का चित्रण पर्याप्त मात्रा में और सभी रूपों में प्रभावशाली ढंग से किया है। वास्तव में जैसा कि डॉ. भगीरथ मिश्र ने कहा है, “निराला जी का प्रकृति-चित्रण एक लीक में नहीं चलता, वह बहुत अधिक व्यापक एवं विविध है। निराला अपना क्रोध प्रकट करते हैं तो वह भी प्रकृति के माध्यम से, शोक प्रकट करते हैं तो वह भी प्रकृति के माध्यम से। उपदेश और आदेश दोनों को प्रवृत्ति के माध्यम से ही प्रसरित करते हैं। निराला जी का प्रकृति-वर्णन उनके विचारों का यथातथ्य रूप में प्रकट करनेवाला है और इस अर्थ में एक प्रकार से वह निराला फिलासफी का दर्पण भी है। परम्परागत प्रकृति-चित्रण की उपेक्षा इसका स्वच्छन्द रूप निराला जी के काव्य में अधिक विशदता से प्रतिफलित हुआ है।” ‘राम की शक्ति पूजा’ में किया गया प्रकृति-चित्रण इसका सर्वोत्तम साक्षी है। ❖

मन्नू भण्डारी के उपन्यास महाभोज : एक आलोचना

सीमा कलिता

चौथी षान्मासिक (एम.ए.)

अंग्रेजी विभाग

मन्नू भण्डारी रचित 'महाभोज' उपन्यास एक राजकीय घटनाओं को प्रस्तुत करनेवाला उपन्यास है। उपन्यास में लेखिका ने राजकीय नेताओं के स्वार्थ, द्वेष, विश्वासघात के अमानवीय पहलुओं को उजागर किया है। इस उपन्यास की मूल समस्या राजनैतिक समस्या है। उपन्यास की कथावस्तु में लेखिका ने बताया है कि 'महाभोग' एक राजकीय दांवपेचो का उपन्यास है। एक बिसेसर नामक दलित युवक की मौत पर सारे राजकीय पक्ष तथा पुलिस विभाग और अखबर तंत्र महाभोग करते हैं और अपने स्वार्थ की पूर्ती करते हैं। साठोत्तरी कथा साहित्य में मन्नू भण्डारी का एक विशिष्ट स्थान है। राजेन्द्र यादव, मकलेश्वर, निर्मल वर्मा, डॉ. रामदश मिश्र, भीष्म साहनी, रमेश बख्शी कृष्णा सोबती, उषा प्रियंवदा प्रभृति अपने समकालीन हस्ताक्षरों में मन्नू भण्डारी जी ने अपनी विशिष्ट पहचान बनाई है। स्वतंत्रता प्राप्ति के बाद आधुनिक हिंदी महिला कथाकारों में मन्नू भण्डारी का स्थान अप्रतिम है। उन कथा लेखिकाओं में मन्नू भण्डारी का नाम सबसे अधिक चर्चित रहा है। उन्होंने जब भी लिखा नए-नए विषयों को चुना। शिक्षित नारी के प्रश्नों को वाणी दी। पति-पत्नी के बदलते संबंधों को और अलग-अलग प्रकार की समस्याओं को बहुत गहराई तथा बारीकी से चित्रित किया। उन्होंने अपने लेखन में कहानी, उपन्यास और नाटक विधा को ही अपनाया है।

सरोहा नामक गाँव में डेढ़ महीने बाद की विधानसभा का चुनाव है। इसी गाँव के हरिजन युवक बिसेसर की अचानक मृत्यु हो जाती है। बिसेसर एक ऐसा युवक है जो अन्याय, शोषण का विरोध करता था। इसी गाँव में महीने भर पहले हरिजन की साँपडियों में आग लगा दी गयी थी। भारी संख्या में लोग

जलकर मर गए थे। गाँव स्तब्ध हो गया था। खबर मिलते ही मंत्रियों, नेता लोग, अखवारवाले आ-आकर अपना स्वार्थ साध कर चले गए थे। विधान सभा में भी इस मुद्दे को लेकर भारी हंगामा हुआ था। पुलिस की कार्यवाही भी शंकास्पद रही थी।

सरोहा गाँव की घटनाएं अब महत्वपूर्ण हो गयी थी, क्योंकि एस चुनाव क्षेत्र से पूर्व मुख्यमंत्री सुकुल बाबू स्वयं उम्मीदवारी कर रहे हैं। सत्तापक्ष में दा साहब का विश्वासु लखनिसंह खड़ा होनेवाला है। दा साहब प्रांत के मुख्यमंत्री हैं। एक कर्मठ राजकारणी और गांधी बापू के भक्त हैं। लखनिसंह को टिकट देने में कई लोगों ने विरोध किया था, पर दा साहब के आगे किसी की नहीं चली थी। दा साहब और लखन को बिसू की मौत के पीछे जोरावर का हाथ लगता था। जोरावर सरोहा का एक सिरकिरा जात था, और उसे निम्न जातिवालों का आगे बढ़ना पसंद नहीं था। दा साहब ने राजकीय चाल चलकर 'मशाल' अखबार के सम्पादक दत्ता साहब को विज्ञापनों की लालच देकर अपने पक्ष में कर लिया। 'मशाल' में बिसू की मौत को आत्महत्या का करार दे दिया गया। दा साहब भी सरोहा में एक सभा का आयोजन करवाते हैं। सभा से पहले वह बिसू के घर जाकर बिसू के पिता हीरा को सांत्वना देकर अपने साथ सभा में ले आते हैं। दा साहब ने बड़ी चालाकी से अपनी सभा का प्रचार इस योजना की जानकारी तथा गाँववालों की रोदजगारी के साथ करवाया था। सरोहा में चुनाव प्रचार का कार्य जोर शोर से हो रहा है। सभी पार्टीवाले अपने पक्ष की जित के लिए तन-मन-धन से जुटे हुए हैं।

उपन्यास की कथा अंत में दा साहब के शक्तिर व्यक्तित्व को उजागर करती है। दा साहब के पास एस. पी. सक्सेना की

सी. आर (कन्फिडेन्शियल रिपोर्ट) आ गयी है। पांडेजी द्वारा दा साहब को पता चलता है कि जोरावर चुनाव में खड़ा हो रहा है। जब जोरावर दा साहब से इसी सिलसिले में मिलने आता है, तब दा साहब उसे एस. पी. की रिपोर्ट की बात करते हैं कि बिसू की मौत तुमने करवाई है और इसके पक्के सबूत भी मिल गए हैं। बिसू को चाय में जहर दे दिया गया था और यह काम जोरावर द्वारा भेजे गये टिटहरी गाँव की दो लड़कों ने कर दिया था। जब जोरावर को यह जानकारी दी जाती है तब वह दा साहब को कैसे भी करके इससे बचाने की विनती करता है। दा साहब जोरावर को बचाना चाहते हैं और बिंदा को फसाना चाहते हैं। दा साहब का असली रूप तो इन वाक्यों में उजागर होता है जब दा साहब डी.आई.जी. सिन्हा को प्रमोशन की लालच देकर सक्सेना की रिपोर्ट को दबाकर उन्हें फिर से नया रिपोर्ट तैयार करवाने की बात करते हैं।

आखिरकार 'मशाल' में खबर छप जाती है कि 'दोस्ती की आइ में बिसू की हत्या करनेवाला बिंदा गिरफ्तार'। इधर दा: साहब ने दांव पेंच द्वारा पार्टी के असंनुष्ट लोचन को पार्टी से निष्कासित करवा दिया, तो उधर एस.पी. सक्सेना को सस्पेंशन लैटर भिजवा दिया। उपन्यास का अंतिम दृश्य रेल डिब्बे में बैठे सक्सेना और रूकमा का आगजनी के प्रणाम, बिसू की मौत के प्रमाण को लेकर न्याय के लिए आगे लड़ने जा रहने का संकेत को उद्घाटित करते हैं।

भारत 26 जनवरी 1950 को प्रजासत्ताक हुआ। देश में से अंग्रेज शासन गया और नया संविधान अस्तित्व में आया। 1952 में प्रथम आम चुनाव हुए और कांग्रेस के नेतृत्व में सरकार बनी। इससे पहले जवाहरलाल नेहरू के नेतृत्व में सरकार काम कर रही थी। आज तक हमें अच्छे प्रधानमंत्रियों में जवाहरलाल नेहरू, लालबहादुर शस्त्री, श्रीमती इंदिरा गांधी जैसे राजनेता पाए। लेकिन धीरे-धीरे भारतीय राजनीति में भ्रष्टाचार ने प्रवेश किया। उन्होंने सत्ता प्राप्ति और कुर्सी के लिए लड़ाई की और नैतिकता को भुला दिया। आठवें-नवें दशक में तो भारतीय राजनीति साम्प्रदायिकता, परिवारवाद, भ्रष्टाचार के चपेट में आ चुकी थी। आज जीवन के हर क्षेत्र में भ्रष्ट राजनीति प्रवेश कर चुकी है। आज खुलेआम सच्चे राजनेताओं का कत्लेआम किया जाता है। सत्ता प्राप्ति के लिए आज के नेता कुछ भी

करने के लिए तैयार है। आज दल बदलना आम बात हो गई है। मन्नुजी ने राजनीति को लेकर 'महाभोज' उपन्यास लिखा है।

मन्नु भण्डारी ने इस उपन्यास में समकालीन राजनीतिक परिस्थितियों का सजीव चित्रण करते हुए अपने दृष्टिकोण का संकेत भी किया है। 'महाभोज' का उद्देश्य बहुमुखी है। वह काल्पनिक ना होकर यथार्थ ही जान पड़ता है। सामान्यतः 'महाभोज' को राजनैतिक उपन्यास कहा जाता है। उसमें समकालीन राजनैतिक परिस्थितियों का प्रसंगानुसार चित्रण भी किया गया है। आज के युग में चुनाव एक आवश्यक राजनैतिक क्रिया है। प्रस्तुत: उपन्यास के माध्यम से एस चुनाव के बिच मानवीय त्रासदी, करुणा और पिढ की नियति की सच्चाई को अभी व्यजित करने का सशक्त प्रयास लेखिका ने किया है। राजनैतिज्ञों की उपरी मत्तानता, औदात्य तथा गंभीरता भरे खेल के अन्दर से उनकी जो घिनौना तस्वीर उभरती है, वह छोटे से छोटे ब्योरे के माध्यम से उभरती है।

'महाभोज' एक सशक्त कृति है, क्योंकि तत्कालीन राजनीति में चल रही गतिविधियों को मन्नुजी ने गहराई से नापा है। आज राजनीति चंद नेताओं की कठ पुतली बन गई है। जिसके पास जोर है, वह उसपर राज करे। इसी बात का यथार्थ चित्रण 'महाभोज' उपन्यास में हुआ है। उपन्यास में मन्नुजी ने बताया है कि शहर की तीन अलग-अलग कोठियों पर तीन पार्टियां नियोजित होती हैं, जिनके ठाकाओं में बिसू की हत्या हो जाती है, ऐसा प्रतीत होता है कि पार्टी में आये लोह मानों गिद्ध हो जो बिसू की लाश को नोट-खरोंच खा रहे हैं। 'राजनीति' में आम जनता के शोषण के बारे में डॉ. शशि जैकब ने 'महाभोज' के बारे में कहा है - "राजनैतिक स्तर पर नैतिकता का किस प्रकार हास हो चला है, लेखिका मन्नुभण्डारी के उपन्यास में स्पष्ट रूप से प्रस्तुत किया है।" ऐसे उपन्यास हिन्दी साहित्य के लिए तथा समाज के लिए बहुत बड़ी देन है। भविष्य में भी लेखक-लेखिकायें समाज में प्रचलित ऐसे कड़वे सच को अपने लेख के माध्यम से सबके सामने ला सके, एक उपन्यास प्रेमी होते हुए मैं बस यही दुआँ करती हूँ। ❖

कथानक की दृष्टि से 'मजदुरी और प्रेम' निबंध की समीक्षा

✍ सुनिती डेकारजा

सरदार पूर्ण सिंह हिन्दी साहित्य के मूर्धन्य निबन्धकार थे। हिन्दी, अंग्रेजी और उर्दू के मर्मज्ञ विद्वान सरदार पूर्ण सिंह के निबन्धों में हृदय के सच्चे उद्गार के, आध्यात्मिक व चमत्कारिकता की भाव मिलती है। वे पेशे से शिक्षक होने के कारण अध्यापक पूर्ण सिंह के नाम से भी प्रसिद्ध थे। सरदार पूर्ण सिंह ने हिन्दी में निबन्धों कुल छः निबन्ध लिखे जो इस प्रकार हैं - 'सच्ची वीरता', 'आचरण की सभ्यता', 'मजदुरी और प्रेम', 'समिरका का मस्ताना योगी वाल्ट विटमैन', 'कन्यादान' और 'पवित्रता'। अपने इन छः निबन्धों से ही सरदार पूर्ण सिंहजी ने हिन्दी गद्य साहित्य के क्षेत्र में अपना गौरवपूर्ण स्थान बना लिया है।

प्रस्तुत निबन्ध 'मजदुरी और प्रेम' में मेहनतकश लोगों के श्रम और उसके सच्चे मूल्य की विवेचना की गई है। किसान का खेती करना, गड़रिये का भेड़ चराना या किसी मजदूर द्वारा किए गए कार्य का मूल्य केवल पैसों से नहीं आंका जा सकता। इन श्रमशील लोगों की साधना, महानता व साम का मूल्य उनके प्रति वे प्रेम व सम्मान व्यक्त करके ही चुकाया जा सकता है।

हल चलाने वाले का जीवन

हल चलाने वाले और भेड़ चराने वाले प्रायः स्वभाव से ही साधु होते हैं। हल चलाने वाले अपने शरीर का हवन किया करते हैं। खेत उनकी हवनशाला है। उनकी हवनकुंड की ज्वाला की किरणों चावल के लंबे और सफेद दानों के रूप में निकलती हैं। गेहूँ के लाल-लाल दाने इस अग्नि की चिनगारियों की डालियों से हैं। मैं जब कभी अनार के फूल और फल देखता हूँ तब मुझे बाग के माली का रुधिर याद आ जाता है। उनकी मेहनत के कण जमीन में गिरकर उगे हैं और हमारा तथा प्रकाश की सहायता से मीठे फलों के रूप में नजर आ रही है। किसान मुझे अन्न में, फूल में, फल में आहुति हुआ सा दिखाई पड़ता है। कहते हैं, ब्रह्माहुति से

जगत पैदा हुआ है। अन्न पैदा करने में किसान भी ब्रह्मा के समान है। खेती उसके ईश्वरी प्रेम का केंद्र है। उसका सारा जीवन पत्ते-पत्ते में, फूल-फल में, फल-फल में बिखर रहा है। वृक्षों की तरह उसका भी जीवन एक प्रकार का मैन जीवन है। ठंडे चरमों और बहती हुई नदियों के शीतल जल से यह अपनी प्यास बुझा लेता है। प्रातः काल उठकर यह अपने हलबैलों को नमस्कार करता है और खेत जोतने चल देता है। दोपहर की धूप इसे भाती है। इसके बच्चों, परिवार को बैल और गाँव से प्रेम है। पानी बरसाने वाले के दर्शनार्थी आँखे नीले आकाश की ओर उठती हैं। नयनों के भाषा में यह प्रार्थना करता है।

गड़रिये का जीवन

एकबार मैंने एक बुढ़े गड़रिये को देखा। घना जंगल है। हरे-हरे वृक्षों के नीचे उसकी सफेद ऊन वालों भेड़े अपना मुँह नीचे किए हुए कोमल-कोमल पत्तियों खा रही हैं। गड़रिया बैठा आकाश की ओर देख रहा है। वह निरोगता की पवित्र मदिरा से मस्त हो रहा है। बाल उसके सोर सफेद है और क्यों न सफेद हो? सफेद भेड़ों का मालिक जो ठहरा। परंतु उसके कपोलों से लाली फुट रही है। बरफानी देशों में वह मानो विष्णु के समान क्षीरसागर में लेटा है। उसकी प्यारी स्त्री उसके पास रोटी पका रही है। उसकी दो जवान कन्याएँ उसके साथ जंगल-जंगल भेड़ चराती घूमती हैं। अपने माता-पिता और भेड़ों को छोड़कर उन्होंने किसी और को नहीं देखा। मकान इनका बेमकान है, घर इनका बेघर है, ये लोग बेनाम और बेपता हैं। गड़रिये की कन्या पर्वत के शिखर के ऊपर खड़ी सूर्य का अस्त होना देख रही है। उनकी सुनहली किरणों इसके लिए लावण्यमय मुख पर पड़ रही हैं। यह सूर्य को देख रही है और वह इसको देख रहा है।

भेड़ों की सेवा ही इनका जीवन है या पुजा है। जरा एक

भेड़ बीमार हुई, सब परिवार पर विपत्ति आई। दिन-रात उसके पास बैठे काट देते हैं। उसे अधिक पीड़ा हुई तो इन सब की आँखें शुन्य आकाश में किसी को देखने लग गईं। पता नहीं ये किसे बुलाती हैं। हाथ जोड़ने तक की इन्हें फुरसत नहीं। पर हाँ, इन सब की आँखें किसी के आगे शब्द-रहित संकल्प-रहित मौन प्रार्थना में खुली हैं। कहते हैं, ऋषियों ने भी इनको देखा ही था, सुना न था। पंडितों की ऊटपटांग बातों से मेरा जी उकता गया है। प्रकृति की मंद-मंद हसी में ये अनपढ़ लोग ईश्वर के हँसते हुए ओंठ देख रहे हैं। पशुओं के अज्ञान में गंभीर ज्ञान छिपा हुआ है। इन लोगों के जीवन में अद्भुत आत्मानुभाव भरा हुआ है। गड़रिये के परिवार की प्रेम-मजदूरी का मुल्य कौन दे सकता है?

मजदूर की मजदूरी

आपने चार आने पैसे मजदूर के हाथ में रखकर कहा - “यह लो दिन भर की अपनी मजदूरी।” वाह क्या दिल्लगी है। हाथ, पाँव, सिर, आँखें इत्यादि सब अवयव उसने आपको अर्पण कर दिए। ये सब चीजें उसकी तो थी ही नहीं, ये तो ईश्वरीय पदार्थ थे। जो पैसा आपने उसको दिए वे भी आपके थे। वे तो पृथ्वी से निकली हुई धातु के टुकड़े थे, अत एव ईश्वर के निर्मित थे। मजदूरी का ऋण तो परस्पर की प्रेम-सेवा से चुकवा होता है। अन्न धन देने से नहीं। वे तो दोनों ही ईश्वर के हैं। अन्न धन वही बनाता है, जल भी वही बनाता है।

गाढ़े की एक कमीज को एक अनाथ विधवा सारी रात बैठकर सी ती है, साथ ही साथ वह अपने दुख पर रोती भी है - एक दिन को खाना न मिला। रात को भी कुछ मथस्सर न हुआ। अब वह एक-एक टाँके पर आशा करती है कि समीज कल तैयार हो जायगी, तब कुछ तो खाने के लिए मिलेगा जब वह थक जाती है तब ठहर जाती हैं। सुई हाथ में लिए हुए है, कमीज घुटने पर बिछी हुई है, उसकी आँखों की दशा उस आकाश की जैसी है, जिसमें बादल बरसकर अभी-अभी विखर गई है। खुली आँखें ईश्वर के ध्यान में लीन हो रही है। कुछ काल के उपशंत ‘हे’ राम कहकर उसने फिर सीना शुरु कर दिया। इस माता और बहन की सिलाई हुई कमीज मेरे लिए मेरे शरीर का नहीं - मेरी आत्मा का बस्त्र है। इसका पहनना मेरी तीर्थ यात्रा है। इस कमीज में उस विधवा के सुख दुःख, प्रेम और पवित्रता के मिश्रण से मिली हुई जीवन-रूपिणी गंगा की बाढ़ चली जा रही है। ऐसी मजदूरी और ऐसा काम-प्रार्थना, संध्या और नमास से क्या काम है? शब्दों से तो प्रार्थना नहीं करती। ईश्वर तो कुछ ऐसी ही मूक प्रार्थनाएँ सुनवा है और तत्काल सुनता है।

प्रेम और मजदूरी

मुझे तो मनुष्य के हाथ से बने हुए कामों में उनकी प्रेममय पवित्र आत्मा की सुगंध आती है। राफेल आदि के चित्रित चित्रों में उनकी कला-कुशलता को देख इतनी सदियों के बाद भी उनके अंतःकारण के सोर भावों का अनुभव होने कलता है। केवल चित्र का ही दर्शन नहीं, किन्तु साथ ही उसमें चिपी हुई चित्रकार की आत्मा तक के दर्शन हो जाते हैं। परंतु यंत्रों की सहायता से बने हुए फोटो निर्जीव से प्रतीत होते हैं। उनमें और हाथ के चित्र में उतना ही भेद है जितना कि बस्ती और शमशान में। हाथ की मेहनत से चित्र में जो रस भर जाता है वह भला लोहे के द्वारा बनाई हुई चीज में कहाँ। जिस आलू में स्वयं बोता हूँ, स्वयं पानी देता हूँ, उस आलू के दि-गिर्द की घास-पात खोदकर मैं साफ करता हूँ उस आलू में जो रस मुझे आता है वह तीन में बंद किए हुए अचार मुरब्बे में नहीं आता। मेरा विश्वास है कि जिस चीज में मनुष्य के प्यारे हाथ लगते हैं, उसमें उसके हृदय का प्रेम और मन की पवित्रता सुक्ष्म रूप से मिल जाती है और वह टीम में बंद किए हुए अचार मुरब्बे में नहीं आता। उसमें मुर्दे को जिंदा करने की शक्ति आ जाती है। होटल में बने हुई रोटी भोजन यहाँ निरस होती है; क्योंकि वहाँ मनुष्य मशीन बना दिया जाता है। महग मेरी प्रिया अपने हाथ से आटे को छलनी से छानती है तब मुझे उसकी छलनी के नीचे एक अद्भुत ज्योति की लौ नजर आती है। जब वह उस अग्नि के ऊपर मेरे लिए रोटी बनाती है तब उसके चुल्हे के भीतर मुझे तो पूर्व दिशा की नभोलालिमा से भी अधिक आनंददायिनी लालिमा देख पड़ती है। यह रोटी नहीं, कोई अमूल्य पदार्थ है। मेरे गुरु ने इसी प्रेम से संयम करने का नाम योग रखा है। मेरा यही योग है। आदमियों की तिजारत करना मुखों का काम है। सोने और लोहे के बदले मनुष्य को बेचना मना है।

मजदूरी और कला

आदमियों की तिजारत करना मुखों का काम है। सोने और लोहे के बदले मनुष्य को बेचना मना है। आजकल भाप की कलों का दाम तो हजारों रूपया है, परंतु मनुष्य कौड़ी के सौ-सौ बिकते हैं! सोने और चाँदी की प्राप्ति से जीवन का आनन्द नहीं मिल सकता। सच्चा आनन्द तो मुझे मेरे काम से मिलता है। मुझे अपना काम मिल जाय तो स्वर्गप्राप्ति की इच्छा नहीं, मनुष्य-पुजा ही सच्ची ईश्वर पुजा है। मंदिर और गिरजे में क्या रखा है? मनुष्य के हाथ से ही ईश्वर के दर्शन करेंगे। अब तो यही इरादा है कि मनुष्य की अनमोल आत्मा में ईश्वर के दर्शन करना पहली धर्म है।

हाथ में कूल्हाड़ी, सिर पर टोकरी नंगे सीर और नंगे पाँव, धूल से लिपटे और कीचड़ से रंग हुए ये वेजवान कवि जब जंगल में लड़की काटेंगे तब लड़की काटने का शब्द इनके असभ्य स्वरो से मिश्रित होकर वायुयान पर चढ़ दसों दिशाओं में ऐसा अद्भुत गान करेगा कि भविष्य के कलावंतों के लिए वही ध्रुपद और मल्हार का काम देगा। चरखा काटने वाली स्त्रियों के गीत संसार के सभी देशों के कौमी गीत होगी। मजदूरों की मजदूरी ही यथार्थ पुजा होगी। कलारूपी धर्म की तभी वृद्धि होगी। तभी नए कवि पैदा हो होंगे, तभी नए औलियों का उद्भव होगा। परंतु ये सब कुछ सब के सब मजदूरी के दूध से पलेगें। धर्म, योग, शुद्धाचरण, सभ्यता और कविता आदि के फूल इन्हीं मजदूर ऋषियों के उद्यान में प्रफुल्लित होंगे।

मजदूरी और फकीरी

मजदूरी और फकीरी का महत्व थोड़ा नहीं। मजदूरी और फकीरी मनुष्य के विकास के लिए परमावश्यक है। बिना मजदूरी किए फकीरी का उच्च भाव शिथिल हो जाता है। फकीरी भी अपने आसन से गिर जाती है। बुद्धि बासी पड़ जाती है। बासी चीजें अच्छी नहीं होती। कितने ही, उम्र भर बासी बुद्धि और बाजी फकीरी में भग्न रहते हैं। परंतु इस तरह भग्न होना किस काम का? हवा चल रही है, जल बह रहे हैं, बादल बरस रही हैं, पक्षी नहीं रहे हैं, फुल खिल रहे हैं, घास नई, पेड़ नए, पत्ते नए - मनुष्य की बुद्धि और फकीरी ही बासी! ऐसा दृश्य तभी तक रहता है जब तक बिस्तर पर पड़े-पड़े मनुष्य प्रभाव का आलस्य सुख मनाता है। मनुष्य की विविध कामनाएँ उसके जीवन को मानो उसके स्वार्थरूपी धुरे पर चक्कर देती हैं। परंतु उसका जीवन अपना तो नहीं, वह तो किसी आध्यात्मिक सूर्यमंजल के साथ की चाल है और अंततः यह चाल जीवन का परमार्थ रूप है। स्वार्थ का यहा भी अभाव है, जब स्वार्थ कोई वस्तु ही नहीं तब निष्काम और कामनापूर्ण कर्म करना दोनों ही एक बात हुई। इसलिए मजदूरी और फकीरी का अन्योन्याश्रय संबंध है। मजदूरी करना जीवनयात्रा का आध्यात्मिक नियम है।

समाज का पालन करनेवाली दुध की धारा

एक दिन गुरुनानक यात्रा करते-करते लालो नाम के एक बड़ई के घर ठहरे। उस गाँव का भागो नामक रईस बड़ा मालदार था। उस दिन भागों के घर ब्रह्मभोज था। दूर-दूर से साधु आए थे। गुरुनानक का आगमन सुनकर भागों ने उन्हें भी निमंत्रण भेजा। गुरु ने भागों का अन्न खाने से इलकार कर दिया। इस बात पर भागों को बड़ा क्रोध आया। उसने गुरुनानक को बलपूर्वक पकड़ मँगाया और उससे पुछा- आप

मेरे यहाँ का अन्न क्यों नहीं ग्रहण करते? गुरु ने उत्तर दिया - भागो अपने घर का हलवा-पुरी ले आओ तो हम इसका कारण बलता दै। वह हलवा-पुरी लाया तो गुरुनानक ने लालो के घर से भी उसके मोटे अन्न की रोटी मँगावाई। भागो की हलवा-पुरी उन्होंने एक साथ में और भाई लालो की मोटी रोटी दुसरे हाथ में लेकर दोनों को जो दबाया तो एकसे लोहू तपका और दुसरी से दूध की धारा निकली। बाबा नानक का यही उपदेश हुआ। जो धारा भाई लाल की मोटी रोटी से निकली थी वही समाज का पालन करने वाली दुध की धारा है। यही धारा शिवजी की जटा से और यही धारा मजदूरों की उँगलियों से निकलती है।

मजदूरी करने से हृदय पवित्र होता है, संकल्प दिव्य लोकांतर में विचरते है। हाथ की मजदूरी से ही सच्चे ऐश्वर्य की उन्नति होती है।

पश्चिमी सभ्यता का एक नया आदर्श

पश्चिमी सभ्यता मुख भोड़ रही है। वह एक नया आदर्श देख रही है। अब उसकी चाल बदलने लगी है। वह कलों की पुजा को छोड़कर मनुष्यों की पुजा को अपना आदर्श बना रही है। इस आदर्श के दर्शनेवाले देवता रस्किन और टालस्टायँ आदि हैं। पाश्चात्य देशों में नया प्रभाव होने वाला है। वहाँ के गंभीर विचार वाले लोग इस प्रभाव का स्वागत करने के लिए उठ खड़े हुए हैं। प्रभाव होने के पूर्व ही उसका अनुभव कर लेनेवाले पक्षियों की तरह इन महात्याओं को इस नए प्रभाव का पूर्व ज्ञान हुआ है। और हो क्यों न? इंजनों के पहिए के नीचे दबकर वहा वालों के भाई-बहन-नहीं नहीं उनकी सारी जाती पिस गई, उनके जीवन के धुरे टुट गए, उनका समस्थ धन गरो से निकल कर एक ही दों स्थानों में एकत हो गया। साधारण लोग मर रहे है, मजदूरों के साथ पाव फट रहे है, लहु चल रहा है, सर्दी से ठिठुर रहे है। एक तरफ दरिद्रता का अखंड राज्य है, दुसरी तरफ अमीरी का चरम दृश्य। परंतु अमीरी भी मानसीक दुखो से विमर्षित है। मशीनें बनाई तो गई थी मनुष्य का पेट भरने के लिए मजदूरों को सुख देने के लिए - परंतु वे काली-काली मशीने ही काली बनकर उन्हीं मनुष्य का भ्रक्षण कर जाने के लिए मुख्य खोल रही है। प्रभात होने पर ये काली-काली बलाए दुर होगी। मनुष्य के सौभाग्य का सुर्यधर होगा।

निष्कर्ष :- पुर्ण सिंह का मानना है कि किसी मजदूर के श्रम का पैसा देकर आप ऋण नहीं चुकता कर देते। बल्कि “मजदूर का ऋण तो परस्पर की प्रेम से चुकता होता है।” जिल्दसाज, अनाथ, विधवा नारी के कमीज सीलने का वर्णन यहाँ निबन्धकार ने किया है। ❖

वक्त

✍ पिंकी उरांग

उच्चतर माध्यमिक प्रथम वर्ष

मैं वक्त हूँ,

जिस तरह इस धरती में,
वायु, पानी और मिट्टी की,
आवश्यकता है, ठिक उसी तरह
इस धरती पर मेरी भी आवश्यकता है।

पर फर्क बस इतनी है कि,
इनसानों को मेरा कदर करना नहीं आता है
इनसान मुझे अपने मुताविक चलाना चाहते हैं।
वह ये भूल जाते हैं कि मैं किसी के भी
मुताविक चल नहीं सकता।

इनसानों को मेरी कदर करनी चाहिए
पर दूख कि बात ये है कि वह मेरी जरा भी
कदर नहीं करते।

वह भूल जाते हैं कि मुझे बनाया
ही इस तरह का है कि न तो
मैं खुद रूक सकता हूँ,
और नहीं किसी के रोकने से रूक सकता हूँ।

और बहुत इनसान ऐसे भी हैं
जो मेरा अनुमान हुए उदय से
करते हैं, और कई डूबते हुए सूरज से करते हैं।

सब इनसान कहते हैं कि,
अगर वक्त मेरे मुताविक चले तो,
मैं कुछ भी कर सकता हूँ।

पर उन्हें क्या पता जब की मैं,
अपने मुताविक ही नहीं चल सकता।
तो भला उनके मुताविक कैसे चलु?
मैं वक्य हूँ, मैं खुद अपना नहीं,
तो किसी ओर का कैसे होउ। ❖

जिदंगी

✍ अभिनाश राय

उच्चतर माध्यमिक प्रथम वर्ष

कल एक झलक जिदंगी को देखा,
वो राहों पे मेरी गनगना रही थी,
फिर ढूँढा उसे इधर उधर
वो आँख मिचौली कर मुस्कुरा रही थी
एक अरसो के बाद आया मुझे करार,
वो सहला के मुझे सुला रही थी
हम दोनो क्यों खफा है एक दूसरे से
मैं उसे और वो मुझे समझा रही थी,
मैंने पूछ लिया - क्यों इतना दर्द दिया कमबख्त तुने,
वो हँसी और बोली - में जिदंगी हूँ पगले
तुझे जीना सिखा रही थी। ❖

इन्सानियत और व्यक्तित्व

✍ दीपा शर्मा

बी कॉम षष्ठ छमाही

इन्सान की व्यक्तित्व की
गाथा अपरंपार।

हर कोई हर किसी से
करता है प्यार

हर किसी की फितरत
इन्सान को करता पहँचान।
इन्सान की इन्सानियत
अपरंपार।

हर कोई हर किसी से
करता है प्यार।

इन्सान को पहचाना न होता
हर जन्म में साकार।

इन्सान की व्यक्तित्व की
गाथा अपरंपार।

हर कोई हर किसी से
करता है प्यार।

इन्सान की व्यक्तित्व के अस्तित्व
को पहचानना है
कठिन सवाल।

इन्सान के व्यक्तित्व को परखना
बड़ा है कठिन काम।

इन्सान की व्यक्तित्व की
गाथा अपरंपार।

हर कोई हर किसी से
करता है प्यार।

अभिलाषाओं का है दुकान
खाबों का है मकान।

इन्सान के व्यक्तित्व की
पहचानना बड़ा ही है कठिन काम। ❖

त्यौहार

✍ छयनिका बड़ो

प्रथम छमाही

बि न त्यौहार न पहचान हमारा
हम है भारतीय त्यौहार हमारा
त्यौहार आए खुशीयाँ लाए
बच्चों के मन में उमंग जगाएँ
चैन ना आए नींद ना आए
अपने संग ये खुशीयाँ ही लाए
त्यौहार आए खुशीयाँ लाए
बच्चों के मन में उमंग जगाएँ
खुशियों की है भंडार ये
ऐसी ही होती त्यौहार ये
त्यौहार आए खुशीयाँ लाए
बच्चों के मन में उमंग जगाएँ। ❖

हिन्द, हिन्दी, हिन्दुस्तान

✍ प्रियंका देवनाथ

स्नातक पंचम छमाही

क्यों? केवल 14 सितंबर को ही होता

हिन्दी का सम्मान।

क्यों? हम अंग्रेजी बोलने में ही,

समझे अपनी शान।

हिन्दी से यह हिंदे बना है,

हिन्दी से यह हिन्दुस्तान।

हिन्दी से हम प्यार करें तो,

बढ़ जाएगी देश की शान।

हिन्दी में हम हसते गाते,

हिन्दी में मन की बात बताते।

हमने पढ़ा गणित और विज्ञान,

पर कभी न दिया हिन्दी पर ध्यान।

मिश्री जेसी मिठास हो जिसमें,

दिल से दिल को जोड़ा जिसने।

हिन्दी है हमारी राष्ट्रीय भाषा,

हम सभी बै हिन्दुस्तानी।

हम सबका यह है अभिमान,

अब ना हो इसका अपमान। ❖

बेटी

✍ सारिका फांचो

उच्चतर माध्यमिक प्रथम वर्ष

जब-जब जन्म लेती है बेटी,

खुशियाँ साथ लाती है बेटी।

ईश्वर की सौगात ही बेटी,

सुबह की पहली किरण है बेटी।

तारों की शीतल छाया है बेटी,

आंगन की चिड़िया है बेटी।

त्याग और समर्पण सिखाती है बेटी,

नये नये रिश्ते बनाती है बेटी।

जिस घर जाए, उजाला लाती है बेटी,

बार-बार याद आती है बेटी।

बेटी की कीमत उनसे पूछो,

जिनके पास नहीं है बेटी। ❖

एक औरत

✍ मौचुमी कलिता

बी कॉम तृतीय छमाही

किन किन निगाहों से,

दो चार होना पड़ता है

औरत की ताउम्र ही,

अखबार होना पड़ता है

कभी मां, कभी बहन,

कभी पत्नी, कभी बेटी

एक चेहरे में कितने ही,

किरदार होना पड़ता है

और अपने हिस्से में,

थोड़ा सा सुकून पाने को

एक औरत को पहले,

बीमार होना पड़ता है

एक घर में ही,

नीव का पत्थर जैसे

उपसो सब सहने को,

तैयार होना पड़ता है

लब खामोश मगर

उम्र बोला करती है

एक औरत को कितना

जिम्मेदार होना पड़ता है। ❖

अस्तित्व

✍ अभय वोस

बी कॉम तृतीय छमाही

अस्तित्व क्या है?

ये तो नदी से पूछीए
सागर में अगर बिलिन होना ही है तो
क्यों पर्वत से निकलकर सागर तक
बहती है,
क्यों किनारियो को अमृत देती है।

अस्तित्व क्या है?

पवन से पूछीए
अगर उन्मुक्त होकर
चलना ही है तो क्यों जीव के
श्वास में जाकर जीवन दान देती है

अस्तित्व क्या है?

ये तो अग्नि से पूछीए
सबको जलानेवाला स्वयं क्यों
जलती है।

अस्तित्व क्या है?

ये तो बरसात से पूछीए
अगर मिट्टी में समाना
ही होता है
तो क्यों बर्फ से पानी
का रूप
लेती है।

क्या है ये अस्तित्व

जो इस संसार में सबके पास है
लेकिन क्यों नाश हो जाती है? ❖

जींदगी

✍ मोरोमी राँय

बी कॉम तृतीय छमाही

तू अपनी खूबियां ढूँढ,
कमियां निकालने के लिए
लोग हैं।

अगर रखना ही है कदम तो आगे रख
पीछे खींचने के लिए
लोग हैं।

सपने देखने ही है तो ऊंचे देख
निचा दिखाने के लिए
लोग हैं।

अपने अंदर जुनून की चिंगारी भड़का,
जलने के लिए
लोग हैं।

अगर बनानी है तो यादें बना,
बातें बनाने के लिए
लोग हैं।

प्यार करना है तो खुद से कर,
दुश्मनी करने के लिए
लोग हैं। ❖

प्रकृति

✍ निशिता राभा

उच्चतर माध्यमिक प्रथम वर्ष

हरे-भरे पेड़ से भरा
पक्षियों का गीत हैं जहाँ
हवा चले हल-चल वहाँ।

वारिष में भिगे जग सारा
फूल रंग-विरंगो से भरा
पहाड़ो से बहती झरना।

गगन का नीला रंग
समुद्र पर प्रभाव
पूर्णिमा में चाँद की रोशनी
नहीं होता सूर्य से कमी।
यही है प्रकृति हमारी। ❖

असम के कुटीर शिल्प

✍ जिमणी काथार

स्नातक पंचम छमाही

हमारा असम पौराणिक काल से विचित्रताओं और जादु-टोने का देश कहा जाता है। अहोमों के यहाँ आने से पहले महाभारत काल से नरकासुर के अत्याचारों से इस प्रदेश की मुक्त करने के लिए द्वारका के राजा श्रीकृष्ण यहाँ पधारे थे। उनके पोते अनिरुद्ध को राजा बाण द्वारा बनी बना लिए जाने पर श्रीकृष्ण और बाण के बीच का भी वर्णन मिलता है। इसके पूर्व राजा भगदत्त ने महाभारत के युद्ध में पाण्डवों की मदद भी की थी। 12 वीं सदी से लेकर 19 वीं शताब्दी तक इस प्रदेश पर अहोमवंशी शासकों का अच्छा शासन रहा। इन शासकों में प्रथम राजा चुकाफा के पश्चात गदाधर सिंह और शिवसिंह की असम के इतिहास में विशेष ख्याति है। अंग्रेजी शासन के दौरान आजादी की लड़ाई में मणिराम देवान, पियालि बरुवा, तरुणराम फुकन, गोपीनाथ बरदलै, कनकलता आदि देशभक्तों ने असम की भूमि पर अपने प्राणों का बलिदान देकर इसमें एकता, आजादी और आपसी प्रेम का बीज बोने का प्रयत्न किया।

पौराणिक काल का प्रागज्योतिषपुर आज का असम प्रदेश है। विशाल भारतवर्ष के प्रागण में उत्तर पूर्वी थोर 'पूर्व की ज्योति' के नाम से विख्यात यह प्रदेश वन प्रदेशों, नदियों, झरनों और सुन्दर पर्वतमालाओं से भरा है। इसके उत्तर में अरुणाचल प्रदेश और भूटान, दक्षिण में मिजोरम, पश्चिम में पश्चिम बंगाल तथा बंगलादेश और पूरब में मणिपुर, नागालैंड तथा म्यांमार (श्रबर्मा) स्थित हैं। इसकी राजधानी गुवाहाटी (दिसपुर) है। असम राज्य 78,438 वर्ग किलोमीटर में फैला हुआ है। यह राज्य अपनी नदिया, झरने, जीलों और अपनी सुन्दरता के लिए काफी प्रसिद्ध है। यह राज्य 35 जिलों में बाटा गया है। पर मुख्य रूप से यह उतरी तथा दक्षिणी असम दो भागों में विभक्त है। यहाँ के लोग सामान्यतया असमिया भाषा बोलते हैं। जो यहाँ

की राजभाषा भी है। यहाँ के लोग खुशहाल जीवन जीते हैं। यह एक धार्मिक राज्य भी है। इस राज्य की स्थापना 2 दिसम्बर 1928 को की गई थी।

असम का सांस्कृतिक जीवन विभिन्न सांस्कृतिक संस्थानों एवं धार्मिक केन्द्रों जैसे सत्र एवं नमोगृह की गतिविधियों से गुंथा हुआ है। यहाँ की वेशभूशा कल्चर और लोगों का जीवन शैली बड़ा ही आकर्षक है। असम पेट्रोलियम उद्योग के लिए भी पूरे भारत में प्रसिद्ध है। असम में स्थित डिगबोई रिफाइनरी एशिया की पहली रिफाइनरी मानी जाती है। यहा के डिब्रुगड़, शिवसागर, सिलचर कच्चे तेल के उत्पादन के लिए प्रसिद्ध है। असम के राष्ट्रीय उद्यान में काजीरंगा का प्रसिद्ध है। असम का काजीरंगा नेशनल पार्क लुप्तप्राय जीव के संरक्षण के लिए प्रसिद्ध है। इस नेशनल पार्क में विश्व का दूर्लभ जानवर एक सींग वाला गैंडा के लिए भी प्रसिद्ध हैं। अंग्रेजी के शासन काल से ही असम चाय का सबसे बड़ा नियतिक राज्य है। असम के जातिंगा नामक स्थान पक्षियों के सामूहिक आत्महत्या वाली जगह के रूप में भी प्रसिद्ध है। उसी तरह असम में प्राचीन काल से ही कुटीर शिल्प का महत्वपूर्ण योगदान रही हैं।

कुटीर शिल्प सामूहिक रूप से उन शिल्प को कहते हैं जिनमें उत्पादन एवं सेवाओं का सृजन अपने घर में ही किया जाता है न कि किसी कारखाने में। कुटीर शिल्प में कुशल कारीगरों द्वारा कम पुंजी एवं अधिक कुशलता से अपने हाथों के माध्यम से अपने घरों में वस्तुओं का निर्माण किया जाता है।

भारत में प्राचीन काल से ही कुटीर शिल्प का महत्वपूर्ण योगदान रहा है। अंग्रेजी के भारत आगमन के पश्चात देश में कुटीर शिल्प तेजी से नष्ट हुए एवं परम्परागत कारीगरों ने अन्य व्यवसाय अपना लिया। किन्तु स्वदेशी आन्दोलन के प्रभाव से

पुनः कुटीर उद्योगों की बल मिला और वर्तमान में तो कुटीर शिल्प उद्योग आधुनिक तकनीको के समानान्तर भूमिका निभा रहे हैं। अब इनमें कुशलता एवं परिश्रम के अतिरिक्त छोटे पैमाने पर मशीनों का भी उपयोग किया जाने लगा है। हालाँकि, इन कलाओं की जीवित रखने के लिए असमिया कलाकारों द्वारा किए गए प्रयास अत्यधिक सराहनीय हैं। असम में बने विभिन्न हस्तशिल्प और हथकरघा उत्पादनों पद एक नजर डाले और आपकी इस कथन में सच्छाई का पता चलता है। इतिहास हमें बताता है कि असम के कलाकार और शिल्पकार अपने अल्कृष्ट शिल्प कौशल के लिए दूर दूर तक जाने जाते थे। विश्व प्रसिद्ध रेशम उत्पादनों के आलावा, बांस और बेंत के उत्पादनों ने भी राज्य के हस्तशिल्प उद्योग में एक महत्वपूर्ण स्थान पर कब्जा कर लिया है। फिर, पारंपरिक मुखौटे, धातु के हस्तशिल्प, पेंटिंग आदि हैं। असमिया शिल्पकला के कौशल में सादगी और शैली की भावना है और यही उनके उत्पादनों को इतना अनूठा और आकर्षक बनाता है। असम के शिल्प राज्य की समृद्ध सांस्कृतिक विरासत को बताते हैं। असम के लोग शिल्पकलाओं में हमेशा से माहिर रहे हैं, लेकिन समय के साथ-साथ असम में धातु शिल्प, मिट्टी के बर्तनों, लकड़ियों और कई अन्य क्षेत्रों में कई अधिक शानदार हस्तशिल्प रूप सामने आए। कला और हस्तशिल्प से सम्बन्धित कुटीर उद्योगों के लिए असम सदैव विख्यात रहा है। प्रेम की निशानी के रूप में, कामरूप के शासक कुमार भास्कर बर्मा ने अपने सहयोगी राजा हर्षवर्धन की कई कृत्रिम जूट के कपड़े, बास के व्यंजन, बांस के फुल की जापिया, हाथी दाँत के बोर्ड और स्याही के पत्ते दिए। ये दुनिया में कला के सबसे राजाओं के शासनकाल में फला-फुला। दरंग राजवंश का कहना है कि महाराजा नरनारायण ने अपने राज्य में विभिन्न तकनीकी कूशल लोगों जैसे लोहार खनिक और अन्य को स्थापित किया। अहोम राजा ऐसी लोगों के साथ खेलते थे। असम के इतिहास में 'कवच-कपोर' नामक एक के कपड़े का उल्लेख मिलता है। रातो-रात पत्नी ने सूत काटा, सूत एक वस्त्र है उसे बुना और अपने योद्धा पति को युद्ध के लिए भेज दिया। कहा जाता है कि यदि कोई योद्धा इस वस्त्र को धारण कर लेता है तो वह युद्ध में नहीं मरता है।

बेंत और बांस : असम की एक कुटीर शिल्प कला में से एक है। असम में बेंत और बांस जीवन के अविभाज्य अंग रहे हैं। यहाँ बहुतायत में उगाया जाता है और इसलिए असमिया के घरों में अधिकांश घरेलू सामान बेंत और बांस से बने होते हैं। वे दैनिक जीवन में दो सबसे अधिक उपयोग की जाने वाली वस्तुएँ

होती हैं, जिनमें घरेलू उपकरणों से लेकर आवास के घरों के निर्माण से लेकर फर्नीचर तक बुनाई के सामान से लेकर संगीत वाद्ययंत्र तक शामिल हैं। मिजो पहाड़ियों, कचर, मिकिर और उत्तरी कचर पहाड़ियों, नौगोंग और लखीमपुर जिलों के बनों का विशेष विशेष उल्लेख किया जा सकता है। पहाड़ी राज्यों में यात्रा करते समय व्यक्ति को कभी-कभी बांस और बेंत के विशाल क्षेत्र पर आश्चर्य होता है। आर्थिक मूल्य वाले बांस की महत्वपूर्ण प्रजातियाँ हैं मुली, डालु, खाग, कलिगोबा और पेचा। मुली और डालु का अत्यधिक व्यावसायिक महत्व है, मुली का लुणदी, निर्माण तथा तारबंदी के प्रयोजनों से और डालु का चताई तथा तोकरी उद्योग के लिए। बेंत और बांस से टोकरी सिलचर, असम में होता है बेंत की चटाई, छलनी, कुला, खोरही, दुकुला, डाला, डुली, डून, ढोल आदि। और मछली पकड़ने के उपकरण भी बेंत और बांस से बनता है - पोलो, जकई, खलई, डोरी, चेपा, परन, झुटी, होगरा आदि। बांस की चटाइयाँ, धारी, छाते के हैडल, जपी, बेंत के फर्नीचर, बेंत की टोकरियाँ आदि।

असम में जपी का महत्वपूर्ण बहुत है। असम आने वाले पर्यटक की दिया जाता है। जापी या जपी असम की एक पारंपरिक शंक्वाकार टोपी है, भारत के अन्य एरियाई शंक्वाकार टोपियों के समान है जो कसकर बूने हुए बांस और। या बेंत और टोकरी पात से एक बड़े, ताड़ के पत्ते से बनाया जाता है। जापी शब्द जाप से निकला है जिसका अर्थ है ताकू के पत्तों का बंडल। अतीत में, असम में आम लोगों द्वारा और किसानों द्वारा धूप से सुरक्षा के लिए सादे जापी का उपयोग किया जाता था, जबकि अलंकृत जापी की रॉयल्टी और बड़प्पन द्वारा स्टेटस सिंबल के रूप में पहना जाता था। सजावटी सोरूदोई जापीजटिल कपड़े के डिजाइन (मुख्य रूप से लाल, सफेद, हरे, नीले और काले) से बने होते हैं जिन्हें बुनाई में एकीकृत किया जाता है।

धातु शिल्प : असमिया कारीगरों के लिए बेल-धातु और पीटल सबसे अधिक इस्तेमाल की जानेवाली धातु रही है। इन कारीगरी द्वारा डिजाइन किए गए पारंपरिक बर्तन और फैसी लेख हर असमिया घर में पाए जाते हैं। विशिष्ट मेहमानों का स्वागत करते हुए सुपारी और पान की पेशकश करने के लिए जोराई और बीटा सिदरों से उपयोग में हैं। पीटल और बेल धातु के शिल्प मुख्य रूप से असम के कामरूप जिले के हाजो और सरथेबारी में निर्मित होते हैं। एक सराय एक गुंबद की तरह एक स्टैंड पर एक उभला कटोरा है और इसका उपयोग असमिया अनुष्ठानों में किया जाता है। सराय आतिथ्य की असमिया संस्कृति को दर्शाता है, जिसे अकसर मेहमानों को

पेश किया जाता है। कलाह एक डिजाइन किया गया घड़ा है जिस पर आकर्षक रूपांकनों को उकेरा गया है। सोना, चांदी और तांबा थी असम में पारंपरिक धातु शिल्प का एक हिस्सा है। और गुवाहाटी में राज्य संग्रहालय में इन धातुओं से बनी वस्तुओं का एक सम्बन्ध संग्रह है। हालाँकि अब सोने का उपयोग केवल गहनों के लिए किया जाता है।

बुनाई और कढाई : बुनाई और कढाई राज्य के प्राथमिक शिल्प हैं। कपास, मुगा, रेशम, पाह रेशम, एरी सिल्क राज्य का काच्चा माल है जो बुनाई के लिए उपयोग किया जाता है। साड़ी, शॉल, जैकेट आम उत्पादन है। असम के मुख्य हथकरया बुनाई जिले कछार जिले और शुआलकूची हैं। नागों जिले के भटद्रवा और धुबरी जिले के गौरीपूर में फाइबर के साथ सोटें, मैट और कुशन बनाए जाते हैं। ऐसा कहा जाता है कि असमिया मिहलाए रेशम में आपन समने बुन सकती हैं। यही तो सच है। बुनाई असम का पारंपरिक शिल्पकला कुटीर उद्योग है। असमिया महिलाए ज्यादातर बुनाई का उपयोग अंशकालिक व्यवसाय या शोक के रूप में करती हैं। वे आमतौर पर अपने परिवार की आवश्यकता को पूरा करने के लिए कपड़े का उत्पादन करते हैं। मेखला चादर एक दो पीस असमिया महिलाओं के परिधान है जो खुबसूरती से डिजाइन किए जाते हैं। असमिया महिलाए आमतौर पर अपने घर के हथकरया में मेखला चादर बनाती है। असमिया घरेलू हथकरया में चादर के अलावा गमोचा जो मूल रूप से एक कपड़ा वस्तु है जिसका उपयोग शरीर और चेहरे को पोंछने के लिए किया जाता है। लेकिन यह कपड़े का एक टुकड़ा है जिसके कई उपयोग और अर्थ है। गमोचा असमिया जीवन और संस्कृति का एक अनिवार्य हिस्सा है, जिसे असम के सामाजिक ताने-बाने में बारोकी से बुना गया है। यह केवल वस्तुओं देशीय भौतिक सुविधा की वस्तु नहीं है। इसकी सेवाएं शरीर से बहुत दूर मन और आत्मा के क्षेत्र में फैली हुई है। साड़ी शाल चटाई और नैपकिन, चुरिया या धूति, घुरी और इज्जरी, चेलेंग, एरी चादर, रिहा, खानिया, तंगाली आदि भी बनाए जाते हैं। असम के खुबसूरत हथकरया कपड़े असमिया बुनकरों की रचनात्मकता को दर्शाते हैं। कपास, मुगा रेशम, पाट, एरी असम में व्यापक रूप से बुनाई के लिए उपयोग किए जानेवाले सामान्य कपड़े हैं।

लकड़ी का शिल्प : असम हमेशा देश के सबसे अधिक वन-आच्छादित राज्यों में से एक रहा है। और यहाँ उपलब्ध लकड़ी और लकड़ी की विविधता ने लोगों की संस्कृति और अर्थव्यवस्था का एक हिस्सा बनया है। एक असमिया लकड़ी को अंधेरे में भी छूकर उसकी पहचान कर सकता है और उससे

वस्तुओं की एक शृंखला का उत्पादन कर सकता है। जबकि अतीत के शाही अहोम महलों और 600 साल पुराने क्षत्रियों या वैष्णव मठों में सजावटी पैनेल जटिल लोगों का एक विशेष कर्म खनिकर के रूप में जाना जाने लगा, एक उपनाम गर्व से पीढ़ी दर पीढ़ी। गोलाघाट की चित्रित काष्ठकला राज्य की लोक कला की बात करती है। लकड़ी का उपयोगी हास से या सरल औजारों की सहायता से ही उनके डिजाइन बनाया जाता है। ऐसी कलाओं का धार्मिक एवं सांस्कृतिक महत्व होता है। इसके विपरीत ऐसी चीजें कुटीर शिल्पकला की श्रेणी में नहीं आती जो मशीनों द्वारा बड़े पैमाने पर बनाये जाते हैं। लकड़ी की वस्तुओं का निर्माण करना असम में एक सामान्य कला है। कला का विकास मुख्य कच्ची सामग्री, लकड़ी की अपलब्धता द्वारा अनुकूल हुआ है। असम में जंगल मूल्यवान वृक्षों से भरे हुए हैं और इसलिए पूरे राज्य में लकड़ी की बहुतायत से उपलब्ध है। असम के मैदानी जिलों में परंपरागत बढई जो ग्रामीण समाज का एक महत्वपूर्ण घटक रहे हैं। सुत्रधार समुदाय से आते हैं और बेदों में इस जाति का उल्लेख से है। प्राचीन काल से ही उनके पूर्वज, जिनमें उन पर यह दायित्व आया है, लकड़ी से संबंधित कार्य करते रहे हैं। सामान्य तौर पर बढई अपनी जीविका, घर बनाकर गाड़ियाँ, हलों, कर्घों फर्नीचर, मूर्तियों और नौकाओं का निर्माण करके चलाते हैं। कभी कमार वह लकड़ी के ढांचे जैसे कि दरवाजों, खिड़कियाँ, तख्तो इत्यादि का विनिर्माण और मरम्मत घर अथवा सेतु के निर्माण के लिए करता है।

असम की मुखौटे बनाने की परंपरा : असम में मुखौटा बनाने की एक लंबी परंपरा है। हालाँकि बांस आमतौर पर पसंद का काच्चा माल होता है, निचले असम में समुदायों द्वारा लकड़ी के, मुखौटे का उपयोग सदियों से किया जाता है और अभी भी दारांग जिले के खुलिया भौना और राभा समुदाय के भारी गण मुखौटे राज्य की सत्रीय कलाओं के लिए आंतरिक हैं, जो पंद्रहवीं और सोलहवीं शताब्दी में श्रीमंट शंकरदेव के नेतृत्व वाले भक्ति आंदोलन (जिसे नव-वेष्णववाद भी कहा जाता है) के हिस्से के रूप में विकसित हुआ। सत्रीय परंपरा में पहले खनिकर (मुखौटा निर्माता) माने जाने वाले शंकरदेव ने एक स्तरीकृत समाज के लोगों के बीच वेष्णववाद की विचार धारा की स्थापित करने के लिए नामघर (सामुदायिक प्रार्थना हॉल) में भौना का नाट्य प्रदर्शन शुरू किया। उन्होंने पौराणिक अलौकिक पात्रों के विभिन्न भावों को पकड़ने के लिए एक प्रमुख घटक के रूप में अंकिया नट (भौना के एक अभिनय नाटक) में मुख (मुखौता) की शुरुआत की मुख्य भौना का एक महत्वपूर्ण

हिस्सा हैं, जो दर्शकों को नैतिक और धार्मिक शिक्षा प्रदान करते हुए प्रदर्शन की जीवंत करते हैं।

जैसा कि रामचरण ठाकुर ने गुरुचरित में उल्लेख किया गया है, शंकरदेव ने 1468 में अपने पहले नाटक चिह्न यात्रा के साथ मुखौटों का उपयोग करना शुरू किया। उन्होंने इस नाटक के लिए ब्रह्मा, गरुड़ और हारा के मुखौटो तैयार किए। इस परंपरा की उनके शिष्यों जैसे द्वैतारी ठाकुर ने जारी रखा, जिन्होंने नृसिंहा यात्रा सहित अपने नाटकों में मुखौटो का इस्तेमाल किया। मुखौटो का प्रकार कुछ तरह पाया गई है - मुख मुख या मूर मुख, बोर मुख या सु मुख, लुतुकाई या लुतुकोरी या सुति सुमुख आदि।

आभूषण : असम में सोने की धुलाई और आभूषण बनाने की महत्वपूर्ण प्राचीन कला थे। स्वर्ण कला का सबसे पहला उल्लेख अर्थशास्त्र में मिलता है, लेकिन व्यापक पौमाने पर आभूषण बनाने का काम अहोम शासन के दौरान हुआ था। कामरूप, गोलपारा, बारपेटा और शिवसागर में सुनार और सोने के व्यापारी फले-फुले लेकिन जोरहाट शहर और बाहरी तामचीनी के काम के लिए सोने और चांदी के शिल्प का केन्द्र बन गए।

असम के मिट्टी के बर्तनों का कुटीर शिल्प कला : असम में अनिवार्य रूप से दो पारंपरिक कुम्हार समुदाय है - कुमार और हीरा, जिनकी जड़ें कई सिहियों पहले से खोजी जा सकती हैं। कुमारों द्वारा अपनाई जानेवाली प्रक्रिया प्राचीन काल से एक समान रही है। वे मिट्टी खोदते है जिसे वे पोटने है और अपने हाथों, पैरों या पत्थर या लकड़ी के मैलेट से गुंथते है और विभिन्न बर्तनों को बनाने के लिए कुम्हार के पहिये का उपयोग करते है जिन्हें बाद में भट्टा में जलाया जाता है। एक परिष्कृत स्पर्श के लिए कुछ अनटेंसिल पारंपरिक रूपांकनो के साथ हाथ से पेंट किए जाते हैं।

असम की निचली ब्रह्मपुत्र घाटी के सोलपारा, कामरूप और बारपेटा जिलों में हीरा कुम्हार वितरित किए जाते हैं। वे अपने हाथों से मिट्टी की आकृतियों ढालने की सदियों पुरानी पारंपरिक पद्धति का पालन करते है। उन्हें आंशिक रूप से धूप में सुखाने देने के बाद वे मिट्टी को भट्टे में जनाले और रंगने से पहले अंतिम वस्तुओं में पीटते है। पुरुष मिट्टी और ईंधन इकट्ठा करने का कठिन श्रम करते है, वे भट्टो का निर्माण करते है और परिवहन करते है और तैयार वस्तुओं को बाजारों में बेचते हैं।

माजुली में, मिट्टी के बर्तनों को पीटा हुआ मिट्टी से बनाया जाता है और ड्रिफ्टवुट फायर भट्टों में जलाया जाता है, जैसा कि 4000 साल पहले प्राचीन हड़प्पा सभ्यता के दौरान किया गया था। सबसे अधिक निर्मित जैसे बर्तन, घड़े, प्लेट, अगरबत्ती और मिट्टी के दीपक के साथ-साथ कुछ आधुनिक डिजाइन के गहने हैं।

कला और हस्तशिल्प से सम्बंधित कुटीर शिल्पकला असम सदैव विख्यात रहा है। हथकरया, रेशम, बेंत और बांस की वस्तुएं, गलीची की बुनाई, कांह शिल्प, पीटल आदि धातुओं के शिल्प कला प्रमुख कुटीर शिल्प का सदैव विख्यात है। महान स्वामी विवेकानन्द ने एक बार सच कहा था की, “कश्मीर तक अगला सुन्दर राज्य केवल असम ही हैं।” असम के कुटीर शिल्प कलाकारों को उनके तकनीकी कौशल में सुधार के लिए प्रशिक्षण प्रदान करने की भी व्यावस्था की जानी चाहिए। हमारे पढ़े-लिखे लोगों को भी कुटीर शिल्पकला के विकास पर ध्यान देना चाहिए। हमारे शिक्षित बेरोजगार भी बिना रोजगारोन्मुख हुए कुटीर शिल्प कला में संलग्न हो सकते है। अभी तक इस कला में केवल अशिक्षित लोग ही लगे हुए है। पढ़े-लिखे लोग इस काम में शामिल होने पर अपनी बुद्धि से और अच्छी कारीगरी का प्रस्तुत कर सकते हैं। ❖

इतिहासकार आचार्य रामचन्द्र शुक्ल

✍ एन. निशा चनु

स्नातक प्रथम छमाही

आचार्य रामचन्द्र शुक्ल हिन्दी आलोचक, कहानीकार, निबन्धकार, साहित्येतिहासकार, कोशकार, अनुवादक, कथाकार और कवि थे। उनके द्वारा लिखी गई सर्वाधिक महत्वपूर्ण पुस्तक हैं 'हिन्दी साहित्य का इतिहास', जिसके द्वारा आज भी काल निर्धारण एवं पाठ्यक्रम निर्माण में सहायता ली जाती है। हिन्दी में पाठ आधारित वैज्ञानिक आलोचना का सूत्रपात भी उन्हीं के द्वारा हुआ। हिन्दी निबन्ध के क्षेत्र में भी शुक्ल जी का महत्वपूर्ण योगदान है। भाव, मनोविकार सम्बंधित मनोविश्लेषणात्मक निबन्ध उनके प्रमुख हस्ताक्षर हैं। शुक्ल जी ने इतिहास लेखन में रचनाकार के जीवन और पाठ को समान महत्व दिया। उन्होंने प्रासंगिकता के दृष्टिकोण से साहित्यिक प्रत्ययों एवं रस आदि की पुनर्व्याख्या की।

उनकी जीवन परिचय : आचार्य रामचन्द्र शुक्ल का जन्म सन् 1884 ईस्वी में बस्ती जिले के अगोना नामक गाँव में हुआ था। इनकी माताजी का नाम विभाषी था और पिता पं० चंद्रबली शुक्ल की नियुक्ति सदर कानुनगो के पद पर मिर्जापुर में हुई तो समस्त परिवार वहीं आकर रहने लगा। जिस समय शुक्लजी की अवस्था नौ वर्ष की थी, उनकी माता का देहान्त हो गया। मातृ सुख के अभाव के साथ-साथ विमाता से मिलने वाले दुःख ने उनके व्यक्तित्व को अल्पायु में ही परिपक्व बना दिया। अध्ययन के प्रति लगनशीलता शुक्ल जी में बाल्यकाल से ही थी। किन्तु इसके लिए उन्हें अनुकूल वातावरण न मिल सका। मिर्जापुर के लंदन मिशन स्कूल से सन् 1901 में स्कूल फाइनल परीक्षा उत्तीर्ण की। उनके पिता की इच्छा थी कि शुक्ल जी कचहरी में जाकर दफ्तर का काम सीखें, किन्तु शुक्ल जी उच्च शिक्षा प्राप्त करना चाहते थे। पिताजी ने उन्हें वकालत पढ़ने के लिए इलाहाबाद भेजा पर उनकी रूचि वकालत में न होकर साहित्य में थी। अतः

परिणाम यह हुआ कि वे उसमें अनुत्तीर्ण रहे। शुक्लजी के पिताजी ने उन्हें नायब तहसीलदारी की जगह दिलाने का प्रयास किया, किन्तु उनकी स्वाभिमानी प्रकृति के कारण यह संभव न हो सका।

1903 से 1908 तक 'आनन्द कादम्बिनी' के सहायक संपादक का कार्य किया। 1904 से 1908 तक लंदन मिशन स्कूल में ड्राइंग के अध्यापक रहे। इसी समय से उनके लेख पत्र-पत्रिकाओं में छपने लगे और धीरे-धीरे उनकी विद्वता का यश चारों ओर फैल गया। उनकी योग्यता से प्रभावित होकर 1908 में काशी नागरी प्राचारिणी सभा ने उन्हें हिन्दी शब्दसागर के सहायक संपादक का कार्यभार सौंपा जिसे उन्होंने सफलतापूर्वक पूरा किया। श्याम सुन्दरदास के शब्दों में शब्दसागर की उपयोगिता और सर्वांगपूर्णता का अधिकांश श्रेय पं० रामचन्द्र शुक्ल को प्राप्त है। वे नागरी प्रचारिणी पत्रिका के भी संपादक रहे। 1919 में काशी हिंदु विश्वविद्यालय में हिन्दी के प्राध्यापक नियुक्त हुए जहाँ बाबू श्याम सुन्दर दास की मृत्यु के बाद 1937 से जीवन अंतिम काल तक विभाशाध्यक्ष का पद सुशोभित किया। 2 फरवरी, सन् 1941 को हृदय की गति रूक जाने से शुक्ल जी का देहांत हो गया।

कृतियाँ : शुक्लजी की कृतियाँ तीन प्रकार की हैं।

मौलिक कृतियाँ :

◆ **आलोचनात्मक ग्रंथ :** सूर, तुलसी, जायसी पर की गई आलोचनाएँ, काव्य में रहस्यवाद, काव्य अभिव्यंजनावाद, रसमीमांसा आदि शुक्लजी की आलोचनात्मक रचनाएँ हैं।

◆ **निबन्धात्मक ग्रन्थ :** उनके निबन्ध चिंतामणि नामक ग्रंथ के दो भागों में संग्रहीत हैं। चिंतामणि के निबन्धों के अतिरिक्त शुक्लजी ने कुछ अन्य निबन्ध भी लिखे हैं, जिनमें

मित्रता, अध्ययन आदि निबन्ध सामान्य विषयों पर लिखे गये निबन्ध हैं। मित्रता निबन्ध जीवनोपयोगी विषय पर लिखा गया उच्चकोटि का निबन्ध है जिसमें शुक्लजी की लेखन शैलीगत विशेषतायें झलकती हैं। क्रोध निबन्ध में उन्होंने सामाजिक जीवन में क्रोध का क्या महत्व है, क्रोधी की मानसिकता- जैसे समबन्धित पेहलुओ का विश्लेषण किया है।

◆ **ऐतिहासिक ग्रन्थ** : हिन्दी साहित्य का इतिहास उनका अनूठा ऐतिहासिक ग्रन्थ है।

अनूदित कृतियाँ : शुक्लजी की अनूदित कृतियाँ कई हैं। 'शशांक' उनका बंगला से अनुवादित उपन्यास है। इसके अतिरिक्त उन्होंने अंग्रेजी से विश्वप्रपंच, आदर्श जीवन, मेगस्थनीज का भारतवर्षीय वर्णन, कल्पना का आनन्द आदि रचनाओं का अनुवाद किया। आनन्द कुमार शुक्ल द्वारा "आचार्य रामचन्द्र शुक्ल का अनुवाद कर्म" नाम से रचित एक ग्रन्थ में उनके अनुवाद कार्यों का विस्तृत विवरण दिया गया है।

सम्पादित कृतियाँ : सम्पादित ग्रन्थों में हिन्दी शब्दसागर, नागरी प्रचारिणी पत्रिका, भ्रमरगीत सार, सूर, तुलसी जायसी ग्रंथावली उल्लेखनीय है।

वर्ण्य विषय : शुक्लजी ने प्रायः साहित्यिक और मनोवैज्ञानिक निबंध लिखे हैं। साहित्यिक निबंधों के 3 भाग किए जा सकते हैं -

(क) **सैद्धान्तिक आलोचनात्मक निबंध** : 'कविता क्या है', 'काव्य में लोक मंगल की साधनावस्था', 'साधारणीकरण और व्यक्ति वैचित्र्यवाद' आदि निबंध सैद्धान्तिक आलोचना के अन्तर्गत आते हैं। आलोचना के साथ-साथ अन्वेषण और गवेषणा करने की प्रवृत्ति भी शुक्ल जी में पर्याप्त मात्रा में है। 'हिन्दी साहित्य का इतिहास' उनकी इसी प्रवृत्ति का परिणाम है।

(ख) **व्यावहारिक आलोचनात्मक निबंध** : भारतेंदु

हरिश्चन्द्र, तुलसी का भक्ति मार्ग, मानस की धर्म भूमि आदि निबंध व्यावहारिक आलोचना के अंतर्गत आते हैं।

(ग) **मनोवैज्ञानिक निबंध** : मनोवैज्ञानिक निबंधों में करुणा, श्रद्धा, भक्ति, लज्जा, ग्लानि, क्रोध, लोभ और प्रीति आदि भावों तथा मनोविकारों पर लिखे गए निबंध आते हैं। शुक्लजी के ये मनोवैज्ञानिक निबंध सर्वथा मौलिक हैं। उनकी भांति किसी भी अन्य लेखक ने उपर्युक्त विषयों पर इतनी प्रौढ़ता के साथ नहीं लिखा। शुक्लजी के निबंधों में उनकी अभिरूचि, विचारधारा अध्ययन आदि का पूरा-पूरा समावेश है। वे लोकादर्श के पक्के समर्थक थे। इस समर्थन की छाप उनकी रचनाओं में सर्वत्र मिलती है।

भाषा : शुक्लजी के गद्य-साहित्य की भाषा खड़ी बोली है और उसके प्रायः दो रूप रूप मिलते हैं :-

◆ **क्लिष्ट और जटिल** : गंभीर विषयों के वर्णन तथा आलोचनात्मक निबंधों में भाषा का क्लिष्ट रूप मिलता है। विषय की गंभीरता के कारण ऐसा होना स्वाभाविक भी है। गंभीर विषयों को व्यक्त करने के लिए जिस संयम और शक्ति की आवश्यकता होती है, वह पूर्णतः विद्यमान है। अतः इस प्रकार को भाषा क्लिष्ट और जटिल होते हुए भी स्पष्ट है। उसमें संस्कृत के तत्सम शब्दों की अधिकता है।

◆ **सरल और व्यवहारिक** : भाषा का सरल और व्यवहारिक रूप शुक्लजी के मनोवैज्ञानिक निबंधों में मिलता है। इसमें हिन्दी के प्रचलित शब्दों का अंग्रेजी के अतिप्रचलित शब्दों का भी प्रयोग हुआ है। भाषा को अधिक सरल और व्यवहारिक बनाने के लिए शुक्लजी ने तड़क-भड़क अटकल-पच्चू आदि ग्रामीण बोलचाल के शब्दों को भी अपनाया है। तथा नौ दिन चले अढ़ाई कोस, जिसकी लाठी उसकी भैंस, पेट फूलना, काटों पर चलना आदि कहावतों व मुहावरों का भी प्रयोग निस्संकोच होकर किया है। ❖

स्वतंत्रता संग्राम में असम की भूमिका

✍ दिक्षिता शर्मा

प्रथम छमाही

प्रस्तावना :

भारत के स्वतंत्रता संग्राम में जिस प्रकार भारत के अन्य राज्यों ने अपनी भागीदारी दी उसी प्रकार असम ने भी अपनी भागीदारी दी थी। असम भारत का उत्तर पूर्वी राज्य है। भारत के बटवारे के बाद से 1950 में असम की एक राज्य का दर्जा दिया गया। ब्रिटिश शासन के दौरान ब्रिटिश सरकार ने असम में कई कंपनियाँ खोलने के लिए लोगों को जमीन दी थी। स्वतंत्रता की चाहत रखनेवाले असम के कई सेनानियों ने इंडियन नेशनल कांग्रेस के बड़े नेताओं के साथ काम करना शुरू किया था ताकि वह भारत की आजादी में योगदान दे सकें।

स्वाधीन शब्द का अर्थ है लोक या किसी के अधीन नहीं होना। एक देश या किसी जाति यदि अन्य एक देश या जाति के अधीन रहने के बाद जब मुक्ति मिलता है। तब वही देश या जाति मुक्त होने के निर्दिष्ट दिन को स्वाधीनता दिवस मानता है। भारतवर्ष ने 15 अगस्त 1947 सन् को स्वाधीनता लाभ किया था। उसी कारणवशतः 15 अगस्त तारीख को स्वाधीनता दिवस मानाया जाता है।

तात्पर्य :

भारतवर्ष बहुत वर्ष से ब्रिटिश शासन के अधीन में था। ब्रिटिश शासन के कबल से मुक्ति प्राप्त करने के लिए बहुत वर्ष से भारतीय लोगों ने विद्रोह किया था। महात्मा गांधी के नेतृत्व पर अहिंसा और असहयोग आन्दोलन के द्वारा स्वाधीनता आन्दोलन किया था। दुसरी ओर नेताजी सुभाष चन्द्र बोस ने भी 'आजाद हिंद' फौज गठन करके युद्ध आरम्भ किया था। गांधीजी, जवाहरलाल नेहरू, जयप्रकाश, गफूर खान आदि इन लोगों के अधीक कष्ट करने से ही अंततः ब्रिटिश ने भारतवर्ष को स्वाधीनता घोषित करना पड़ा। असम में भी बहुत लोगों ने

अपने प्राण आहुति दिये थे। उनमें से पियोली फुकन, कनकलता, मणिराम दीवान, भोगेश्वरी फुकनानी, तिलक डेका, कुशल कोंवर, तरुणराम फुकन, नबीन चन्द्र बारदोलोई आदि थे। कुशल कोंवर को फांसी दी गयी थी। तरुणराम फुकन और नबीन चन्द्र बारदोलोई को आदि नेता लोगों के कारावास मिला था। 14 अगस्त 1947 सन को रात 12 बजने के ठिक पश्चात स्वाधीनता घोषणा होते ही 15 अगस्त के दिन थे दिवस अर्थात स्वाधीनता दिवस मानाया जाता है।

(क) पियोली फुकन : पियोली फुकन, वास्तव में, भारत के स्वतंत्रता संग्राम की कहानी में एक अनूठा चरित्र है। वह कुख्यात बदन बोरफुकन का पुत्र था जो 18 वीं शताब्दी में अहोम राजा को गद्दी से हटाने के लिए म्यांमार से सेना के सैनिकों को लाया था। बोरफुकन के इस कदम ने असम में ब्रिटिश शासन का मार्ग प्रशस्त किया।

लोगों को म्यांमार सेना की अमानवीय यातना से बचाने के लिए द्वीपवासी असम में उतरे, और कु ही समय में प्रशासन की बागडोर अपने हाथ में ले ली। उस समय का भारतीय अभिजात वर्ग ब्रिटिश शासकों के आगे झुक गया। अधिकांश ने सूट का पालन किया, लेकिन फुकन का नहीं। हालांकि शारीरिक रूप से विकलांग, बैसाखी पर गतिशील नेता यंदाबू संधि के बाद अंग्रेजों के खिलाफ लोगों के विद्रोह का आयोजन करनेवाले पहले व्यक्ति थे। जनता के अदम्य साहस, दृढ़ विश्वास और समर्थन के साथ, फुकन ने एक साहसी योजना बनाई - ब्रिटिश शासकों के आग्नेयास्त्रों के गोदाम को उड़ाने के लिए। सबकुछ योजना के अनुसार चल रहा था, जब तक कि अंग्रेजों ने गुप्त सूचना पर कारवाई करते हुए फुकन को गिरफ्तार नहीं कर

लिया।

एक कठिन परीक्षण के बाद 26 जुलाई 1830 को पियोली फुकन को उनकी वीरतापूर्ण देशभक्ति के लिए अंग्रेजों ने फाँसी पर लटका दिया था।

(ख) मणिराम दीवान : मणिराम दीवान का असली नाम मणिराम दत्ता बरभंडार बरुआ था। मणिराम दत्ता बरभंडार बरुआ का जन्म 27 अप्रैल, 1806 को शिवसागर जिले के चेरिंग में एक कायस्तो परिवार में हुआ था। मणिराम के पूर्वज स्वर्गीय सुहंगमुंग या दिहिंगिया राजा (1497-1539) के दिनों में कन्नौज से असम आए थे। मणिराम के पिता मुक्तियार रामदत्त ने अहोम राजा कमलेश्वर सिंह के दुलाकाशरिया बरुआ के रूप में सेवा की। मणिराम की माता कौहल्या बरभुयान वंश की पुत्री थी।

मणिराम दीवान ने बाद में असम में भी अंग्रेजों के खिलाफ 1857 के राष्ट्रव्यापी सिपाही विद्रोह को फैलाने में महत्वपूर्ण भूमिका निभाई। दीवान के नेतृत्व में ही सभी लोग असम में अंग्रेजों के खिलाफ विद्रोह शुरू करने के लिए एक साथ आए। उस समय, मणिराम दीवान की सलाह पर पियोली बरुआ एन असम में अंग्रेजों के खिलाफ विद्रोह शुरू करने के लिए एक साथ आए। उस समय, मणिराम दीवान की सलाह पर पियोली बरुआ ने असम में भारतीय सिपाहियों को सहायता प्रदान करने और हथियार इकट्ठा करने के कार्य में अग्रणी भूमिका निभाई है। टेंक के साथ-साथ बहादुर गाँव बुद्ध, फरमुद अली, दुतीराम बरुआ, मायाराम नजीर, महिधर मक्तियार आदि सभी ने असम में ब्रिटिश-विरोधी विद्रोह में भी हाथ उठाया। लेकिन दूर्भाग्य से दीवान द्वारा लिखा गया एक पत्र कोलकाता से अंग्रेजों के खिलाफ विद्रोही रणनीति के बारे में बरामद किया गया था। परिणामस्वरूप, अंग्रेजों के खिलाफ विद्रोह समाप्त हो गया और ब्रिटिश अधिकारियों ने मणिराम दीवान को गिरफ्तार कर लिया, जिन्होंने अंग्रेजों के खिलाफ जागरण शुरू करने की कोशिश की और उन्हें अलीपुर जेल में डाल दिया।

मणिराम दीवान बाद में सभी परीक्षणों को पूरा करने के लिए 1857 के अंत में कोलकाता से जहाज द्वारा जोरहाट आए। परीक्षण शिवसागर के प्रधान सहायक चार्ल्स हॉलरॉइड द्वारा आयोजित किया गया था। मुकदमा खत्म होने के बाद मणिराम दीवान और पियोली बरुआ को देशद्रोह के आरोप में मौत की सजा सुनाई गई थी। मणिराम दीवान और पियोली बरुआ को 26 फरवरी, 1858 को जोरहाट शहर की मध्य मंजिल पर सार्वजनिक रूप से फाँसी दी गई थी। देश की आजादी के लिए विद्रोह की आग जलाकर सिपाही विद्रोह में मणिराम दीवान असम के पहले शहीद बने।

(ग) कनकलता बरुवा : असम के प्रथम शहीद कनकलता

बरुवा को माने जाते हैं। कनकलता का जन्म 22 दिसम्बर 1928 सन् में दरंग जिले के बरड़ावारी के गहपुर नामक स्थान में हुआ था। कनकलता छोटे बच्चे से ही देश प्रेम के प्रति अपने मन में प्रेमभाव का उदय हुआ था। 1930 सन् को महात्मा गांधी जी के नेतृत्व में समग्र भारत के साथ साथ असम में भी 'आईन अमान्य' आन्दोलन का आरंभ हुआ था। वह अपने देश से अपने मातृभूमि से प्रेम करती थी। इसीलिए कनकलता ने देश को ब्रिटिश शासन के अधीन से स्वाधीनता पाने के लिए अपने प्राण तक बलीदान देने के लिये सज्य थी। 1942 सन् में 'करो या फिर मरो' यह नारा देकर एक संस्था का उद्भव हुआ। उस संस्था का नाम है भारत त्याग आन्दोलन। उसी समय तेजपुर के नेतृत्व लिया था ज्योतिप्रसाद अग्रवाला। 18 साल उम्र की कनकलता ने 20 सितम्बर 1942 सन् में हाथ में तिरंगा लेकर आन्दोलन करने के लिए गहपुर थाना के सामने से गुजरे तब गहपुर थाना के चिपाही ने कनकलता पर गोली चलाई। गोली चलाते वक्त वह गोली आकर कनकलता की छाती में लगी और वहा पे कनकलता शहीद हो गई।

(घ) भोगेश्वरी देवी फुकन : भारत की एक क्रांतिकारी महिला थी जिन्होंने 1942 ई. के भारत छोड़ो आन्दोलन के समय 70 वर्ष की वृद्धावस्था में असम में नौगाँव जिले के बेहरामपुर कस्बे में अंग्रेजों के विरोद्ध विद्रोह का नेतृत्व किया। उन्होंने कस्बे की महिलाओं का संगठन बनाया तथा उन्हें घर की चहारदीवारी से बाहर आन्दोलन में शामिल होने के लिए प्रोत्साहित किया उनके नेतृत्व में विद्रोहियों ने अंग्रेजों द्वारा सील किए गए कांग्रेस कार्यालय का सील तोड़ा और कार्यालय पर अपना अधिकार कर लिया।

13 सितम्बर को विजयादशमी के दिन समारोह में एकत्रित भीड़ पर पुलिस दल ने अचानक आकर लाठियाँ बरसानी शुरू कर दी। यह समाचार सुनते ही कस्बे की महिलाओं का नेतृत्व करती हुई भोगेश्वरी देवी तिरंगा हाथ में लेकर अंग्रेज सेना के सामने जा पहुँची। अंग्रेज कप्तान फिस ने उग्र होती भीड़ को देखकर गोली चलाने का आदेश दे दिया। क्षुद्र भोगेश्वरी देवी ने झपटकर झण्डे के डंडे से फिस पर हमला कर दिया। घायल फिस ने भोगेश्वरी देवी को गोलियों से छलनी कर दिया और वह महान वीरगना 1942 में वीरगति को प्राप्त हो गई।

(ङ) कुशल कोंवर : कुशल कोंवर का जन्म 21 मार्च 1905 में हुआ था। वह एक शाही परिवार से थे। जलियांवाला बाग की घटना का असर पूरे भारत में हुआ और इस घटना को देखते हुए असहयोग आन्दोलन की शुरुआत हुई जिसमें कुशल कोंवर ने भी भाग लिया उन्होंने इस आन्दोलन का नेतृत्व सरुपथर क्षेत्र से किया और वहा की कांग्रेस पार्टी के अध्यक्ष बने। उन्हें

रेल की पटरी से स्लीपरों को हटाने के लिए दोषी माना गया और फांसी की सजा दी गई। जब की इस घटना में कुशल का कोई हाथ नहीं था। उन्हें 15 जून की शाम को फांसी दे दी गई। कुशल देश के लिए शहीद हुए।

(च) गोपीनाथ बोरदोलोई : गोपीनाथ बोरदोलोई भारतीय स्वतंत्रता सेनानी और राजनीतिज्ञ थे। यह वह व्यक्ति थे जिन्हें भारत के आजाद होने के बाद असम के पहले मुख्यमंत्री बनने का सौभाग्य प्राप्त हुआ। गोपीनाथ बोरदोलोई गांधीजी की अहिंसावादी विचारधारा से अधिक प्रभावित थे। अपने लोगों और अपने राज्य के लिए उनके निष्ठा को देखते हुए उस समय के राज्यपाल जयराम दास दौलतराम ने उन्हें लोकप्रिय की उपाधी दी। भारत में इनके योगदान के लिए इन्हें भारत रत्न से सम्मानित किया गया है।

(छ) तरुणराम फुकन : तरुणराम फुकन असम के एक प्रमुख नेता थे। उनका जन्म 22 जनवरी 1877 में हुआ था। वह लोकप्रिय रूप से देशभक्त के रूप में जाने जाते थे।

तरुणराम फुकन 1920 तक असम एसोसिएशन नाम के एक राजनीतिक संगठन के एक प्रमुख सदस्य थे। फुकन ने 1921 में भारतीय राष्ट्रीय कांग्रेस की असम शाखा बनाने में महत्वपूर्ण भूमिका निभाई। वे इसके पहले अध्यक्ष चले गए। जब असहयोग आन्दोलन शुरू किया गया था, फुकन ने इसमें प्रमुख भूमिका निभाई और उन्होंने महात्मा गांधी के संदेश को लेकर असम के विभिन्न हिस्सों का दौरा किया। 1921 में असहयोग आन्दोलन के सिलसिले में उन्हें एक साल के कठोर कारावास की सजा सुनाई गई थी।

फुकन 1926 में भारतीय राष्ट्रीय कांग्रेस के पांडु सत्र की स्वागत समिति के अध्यक्ष बने। उन्होंने गुवाहाटी के नगर बोर्ड और स्थानीय बोर्ड के अध्यक्ष के रूप में भी कार्य किया और समाज के वंचित वर्गों के उत्थान के लिए कई कार्यक्रम किए। उन्होंने गुवाहाटी में एक कोढ़ी शरण की स्थापना की। वे एक महान वक्ता होने के साथ-साथ एक प्रसिद्ध लेखक भी थे। उन्होंने 1927 में अपने गोलपारा सत्र में असम के एक प्रमुख साहित्यिक संगठन, असम साहित्य सभा के अध्यक्ष के रूप में कार्य किया। उन्होंने 1928 में असम छात्र सम्मेलन के अध्यक्ष के रूप में भी कार्य किया। उन्होंने गुवाहाटी में पहली साइकिल और पहली मोटर कार भी खरीदी।

1921 में, असम प्रांतीय कांग्रेस कमेटी का गठन किया गया, जिसका मुख्यालय गुवाहाटी में था और कुलधर चालिहा इसके अध्यक्ष थे। फुकन राष्ट्रपति बने। पुनर्गठित एपीसीसी ने फुकन, गोपीनाथ बोरदोलोई, बिमला प्रसाद चालिहा, चन्द्रनाथ शर्मा, कृष्णनाथ शर्मा और कनक चन्द्र शर्मा को एआईसीसी के सदस्यों के रूप में चुना। इस नई समिति ने जनता के बीच

असहयोग के संदेश का प्रचार करने के लिए 1921 में महात्मा गांधी को असम में आमंत्रित किया और आमंत्रित किया महात्मा गांधी इस यात्रा ने कांग्रेस कार्यकर्ताओं को असहयोग आन्दोलन चलाने और स्वदेशी के सिद्धांतों को लागू करने के लिए जबरदस्त प्रोत्साहन दिया।

अखिल भारतीय कांग्रेस कमेटी के सत्र की मेजबानी एपीसीसी ने 1926 में पांडु, गुवाहाटी में की थी, जिसकी अध्यक्षता एस. श्रीनिवास अयंगर और राष्ट्रीय नेताओं जैसे मोतीलाल नेहरु, सरदार बल्लव भाई पेटल, डॉ. राजेन्द्र प्रसाद, मदन मोहन मालवीय, मुहम्मद अली ने की थी। शौकत अली, सरोजिनी नायडू, एस सत्यमूर्ति, अबुल कलाम आजाद और अन्य ने सत्र में भाग लिया।

(ज) नबीन चन्द्र बोरदोलोई : नबीन चन्द्र बोरदोलोई का जन्म 30 अक्टूबर, 1875 को उत्तरी गुवाहाटी, असम में हुआ था। असम लौटकर, नबीन चन्द्र बोरदोलोई ने सार्वजनिक मामलों में सक्रिय रुचि ली। वे 1913 में गुवाहाटी में अर्ल लॉ कॉलेज की स्थापना में शामिल थे। उन्होंने कुछ समय के लिए उस कॉलेज में व्याख्याता के रूप में कार्य किया। 1919 में प्रसन्न कुमार बरुआ के साथ नबीन चन्द्र बोरदोलोई इंग्लैंड गए और मोंटेग्यू-चेम्सफोर्ड सुधारों में असम के मामले को शामिल करने के लिए संयुक्त संसदीय समिति के सामने रखा। 1920 में नबीन चन्द्र बोरदोलोई ने भारतीय राष्ट्रीय कांग्रेस के नागपुर अधिवेशन में भाग लिया जलीवानवाला बाग त्रासदी के बाद बोरदोलोआ भारतीय स्वतंत्रता संग्राम में शामिल हो गए। उन्होंने अपना कानून अभ्यास छोड़ दिया और असहयोग आन्दोलन में भाग लिया।

1921 में, नबीन चन्द्र बोरदोलोई को गिरफ्तार कर लिया गया और अठारह महीने के लिए जेल भेज दिया गया। 1929 में उन्हें फिर से गिरफ्तार किया गया और दूसरी बार जेल भेजा गया। 1934 में नबीन चन्द्र बोरदोलोई भारतीय विधान सभा के लिए चुने गए। वे विपक्ष के प्रवक्ता थे उनकी अथक गतिविधियों ने उन्हें कर्मवीर की उपाधि दी। 1936 में नबीन चन्द्र बोरदोलोई का निधन हो गया।

उपसंहार :

15 अगस्त 1947 सन् को भारत में स्वाधीनता दिवस मानाया जाता है। तब से ही भारतवर्ष दो खंडों में विभक्त हो गया था - पाकिस्तान और भारत। नेतालोंगों के आदर्श की रक्षा करने हेतु हमें सु-नागरिक के रूप में देश के काम में हाथ-बटाना चाहिए। तभी एक सु-नागरिक व्यक्ति कहलायेंगे। इसीलिए छात्र अवस्था से ही हमें शिक्षा-दीक्षा लाभ करके भारत माता के सेवा के लिए हमें दृढ़ प्रतिज्ञा लेना चाहिए। ❖

लोक-संस्कृति की अवधारणा

✍ निशिता ठाकुरीया

पंचम छमाही

‘लोक-संस्कृति’ “फोकलोर” का ‘पर्यायवाची’ शब्द है। ‘फोकलोर’ ने दो शब्दों से मिलाकर बनाया है। जैसे कि (1) फोक और (2) लोर। ‘फोक’ शब्द की उत्पत्ति ऐंग्लो सेक्सन शब्द ‘Folc’ से मानी जाती है। जर्मन भाषा में इसे ‘volk’ कहते हैं। “डॉ. बार्कर” ने ‘फोक’ शब्द को व्याख्या करते हुए लिखा है कि ‘फोक’ से सभ्यता से दूर रहनेवाली किसी पूरी जाति का बोध होता है परन्तु इसका यदि विस्तृत अर्थ लिया जाय तो किसी सुसंस्कृत राष्ट्र के सभी लोग इस नाम से पुकारे जा सकते हैं। किसी देश की लोक-संस्कृति का महत्व उस देश के जीवन में निविर्वाद है। उसका अपना स्वतंत्र प्रवाह होता है, जो निरंतर प्रभावित हुआ करता है और जो बड़ी कठिनता और युगों के प्रयत्न से किंचित् परिवर्तित किया जा सकता है। उसमें स्थायित्व का तत्व अधिक होता है और परिवर्तनशीलता की प्रवृत्ति बहुते कम है। लोक-संस्कृति लोक अर्थात् जनसामान्य की संपत्ति होती है। समाज का अधिक शिक्षित वर्ग अपनी ऊँची संस्कृति के नशों में शीघ्रता से आगे बढ़ता जाता है और वह परिवर्तन के चक्कर में भी अधिक रहता है। संस्कृति के क्षेत्र में भी उसे प्रयोग करना अच्छा लगता है, जिसका अवश्यंभावी परिणाम संस्कृति का शीघ्रता से रूप-परिवर्तन होता है, पर लोक-संस्कृति का प्रभाव मंद होता है, साथ ही निरंतरता को स्थायित्व देनेवाला था। महाकवि से आरंभ करके हमारे साहित्य में, जो संस्कृति का एक प्रमुख विधायक अंग है, अब तक प्रयोग हो चुके हैं।

डॉ. कृष्णदेव उपाध्याय के मतानुसार ‘फोकलोर’ के लिए ‘लोक-संस्कृति’ शब्द का प्रयोग नितान्त उपयुक्त एवं समीचीन है। लोक-संस्कृति के अन्तर्गत जनजीवन से सम्बन्धित जितने आचार-विचार, विधि-निषेध, विश्वास, प्रथा, परम्परा, धर्म,

मुद्राग्रह, अनुष्ठान आदि हैं वे सभी आते हैं। अतः ‘लोक-संस्कृति’ शब्द ‘फोकलोर’ के व्यापक तथा विस्तृत अर्थ को प्रकाशित करने में सर्वथा है। कोई भी परिभाषा या नवनिर्मित शब्द अव्याप्ति दोष से रहित होना चाहिए। ‘फोकलोर’ के अर्थ में ‘लोक-संस्कृति’ का प्रयोग इन दोषों से मुक्त है। हिन्दी में ‘लोकसंस्कृति’ “चिरपरिचित” शब्द है। इसके उच्चारण मात्रा से ही जनजीवन का चित्र, उनकी संस्कृति की झाँकी हमारे आँखों के सामने उपस्थित हो जाती है। उनके अनुस्वार, कुछ लोग यह कहते हैं कि ‘लोक-संस्कृति’ शब्द ‘फोक-कल्चर’ का पर्याय हो सकता है, लेकिन, ‘फोकलोर’ का नहीं हो सकता। परन्तु, “डॉ. उपाध्याय” के सिद्धान्तानुसार ‘फोक-कल्चर’ तथा ‘फोकलोर’ में कोई विशेष अन्तर नहीं है।

कुछ विद्वानों के अनुसार में ‘भारतीय लोक-संस्कृति शोध संस्थान’ की स्थापना की है जिसके तत्त्वावधान में गत दो वर्षों से ‘अखिल भारतीय लोक-संस्कृति सम्मेलन’ आयोजित किया जा रहा है। इन विद्वानों ने भी ‘फोकलोर’ के लिए ‘लोक-संस्कृति’ शब्द का प्रयोग करना ही उचित समझा है। हिन्दी के सुप्रसिद्ध विद्वान ‘डॉ. हजारी प्रसाद’ “द्विवेदी” जी ने भी ‘फोकलोर’ के अर्थ में ‘लोक-संस्कृति’ शब्द को ग्रहण करने का सुझाव उपस्थित किया है। इस प्रकार ‘डॉ. उपाध्याय’ की “लोक-संस्कृति” को ‘डॉ. हजारी प्रसाद’ “द्विवेदी” का भी समर्थन प्राप्त है। सभी दृष्टियों से विचार करने पर ‘फोकलोर’ के व्यापक अर्थ को प्रकाशित करनेवाला एकमात्र शब्द ‘लोक-संस्कृति’ ही ठहरता है। हिन्दी में ‘लोकवार्ता’ शब्द ने जो अव्यवस्था और गड़बड़ी पैदा कर दी है वह ‘लोक-संस्कृति’ शब्द के प्रयोग से सदा के लिए नष्ट हो जायेगी तथा लोक साहित्य एवं लोक-संस्कृति के पार्थक्य को सरलता से समझा

जा सकेगा।

सहज, सरल और अकृत्रिम रूप-माधुर्य अपने सम्मोहनकारी प्रभाव से सहृदयी को रससिक्त बनाए बिना नहीं रहता है। संस्कृति किसी देश और जाति की आध्यात्मिक धार्मिक, साहित्यिक और बौद्धिक साधना का फल होती है। उसका वास्तविक संबंध जीवन की आंतरिक आवश्यकताओं से हैं, सभ्यता बाह्य प्रयत्नों का फल है और बाह्य आवश्यकताओं की पूर्ति में ही उसकी सफलता है। सभ्यताभिमानी पश्चिमी जागर, अपनी सांस्कृतिक प्रेरणाओं के लिए या तो पुरातन यूनान और रोम का मुखपेक्षी होती है या प्राचीन भारतीय संस्कृति का गुण गानकर अपनी आध्यात्मिक भूख मिटाता है। सभ्यता और संस्कृति के अंतर की भांति 'नागरिक संस्कृति' और 'लोक-संस्कृति' का अंतर एक जैसी ही है। शास्त्रीय संगीत का राग-रागिनियों के सुक्ष्म भेदों का आनन्द-स्पर्श उसे नहीं प्राप्त होता, तब वह बिरहा, चैता, फगुआ, चौताल जैसे मुक्त सुरों का आविष्कार कर डालता है। इस प्रकार शिक्षित वर्ग से भिन्न संस्कृति का विकास अशिक्षित वर्ग द्वारा होता है। उसे ही 'लोक-संस्कृति' कहते हैं। संख्या की दृष्टि से लोक-संस्कृति का यह नाम बड़ा ही समीचीन प्रतीत होता है क्योंकि लोग अथवा समाज का जितना प्रतिनिधित्व यह करती है उतना 'नागरिक संस्कृति' नहीं। लोक-संस्कृति का क्षेत्र कम व्यापक और सीमित होता है।

किसी देश की नागरिक संस्कृति केवल एक होती है जबकि देश के विभिन्न भागों की लोक-संस्कृति केवल एक तरह में भिन्न-भिन्न होती हैं। वैदिक काल से लेकर अब तक पूरा संस्कृत वाङ्मय और मध्यकालीन तथा आधुनिक शिष्ट साहित्य, दार्शनिक चिंतन, आध्यात्मिक तथा धार्मिक साधना, ललित कलाओं के क्षेत्र की विविध उपलब्धियों समष्टि रूप में भारतीय संस्कृति के नाम से अभिहित होती हैं पर लोक-संस्कृति के नाम पर हर प्रादेशिक क्षेत्र की अपनी विशेषताएँ हैं। उनके गीत उनकी लोककथाएँ उनकी नृत्य-शैली, सबमें भिन्नता मिलेगी। जब से हमारा देश स्वतंत्र हुआ है तब से हमारे जातीय के उपेक्षित अंग फिर से मान्यता प्राप्त होने लगे हैं। उनके पुनरुद्धार, विस्तार और संरक्षण के प्रयत्न राष्ट्रीय स्वर पर हो रहे हैं। इन चिर-

उपेक्षित अंगों में 'लोक-संस्कृति' भी एक है। आजकल, लोक-संस्कृति का प्रदर्शन लज्जा की बात नहीं समझी जाती है, पर कुछ ही समय पहले यह असभ्यता, पिछड़ापन, गँवारपन और यहाँ तक कि फूहड़पन का विषय मानी जाती थी। तब अधिक 'उन्नत' और अधिक 'सभ्य' समाज में 'पॉप म्यूजिक' का प्रचलन था, यूरोपीय संगीत का सम्मान था और यदि बहुत नीचे उतरें तो कथकली या मणिपुरी नृत्य देख लिया था और यदि भारतीय संगीत सुनना ही है तो शास्त्रीय संगीत सुन भी लिया था। आज की स्थिति में तो सांस्कृतिक कार्यक्रम 'लोक-संस्कृति' के अभाव में सफल नहीं समझा जाता है। हमारे सबसे महत्वपूर्ण राष्ट्रीय पर्व 'गणतंत्र दिवस' के समारोह का मुख्य आकर्षण उसमें प्रदर्शित लोक-संस्कृतियों की अनुपम झांकियाँ ही होती हैं, जिन्हें देखने के लिए विदेशों के सत्ताधारी भी खिंचकर चले आते हैं। हमारे सभ्य समाज से दूर जंगलों में वास करनेवाली आदिम जातियों की 'संस्कृति' को भी अब स्वीकार किया जाने लगा है। क्यों न हो? उनकी भी युगों-युगों की साधनाएँ और उपलब्धियाँ हैं - उनकी भी विशेषताएँ हैं और इसपर 'भारत-भारती' के भंडार के अभिन्न अंग के रूप में पहचानी जाने लगी हैं। लोक-संस्कृति की चर्चा कुछ समय में अधिक होने लगी थी। लेकिन, इसी विषय पर आनेवाली दिन पुस्तकें देखने को मिलते हैं और कई कई स्थानों में लोक-संस्कृति शोध संस्थान भी स्थापित हो गए हैं। लोक-संस्कृति पर अधिक बल देने से प्रादेशिकता या स्थानीयता की भावना को प्रश्रय मिल सकता है, जो की भावात्मक एकीकरण के कार्य में लगे हुए देश के लिए घातक है। देश का कल्याण इसी में है और लोक-संस्कृति का मान भी उसके संरक्षण का ही प्रयत्न है। लोक-संस्कृति को तीन श्रेणियों में विभाजित किया गया है। जैसे कि -

- क) लोक मान्यताएँ (अंधविश्वास, मूढ़ाग्रह आदि)
 - ख) रीति-रिवाज (त्योहार, रहन-सहन, खान-पान आदि)
 - ग) लोक साहित्य (गीत, कथा, गाथा, नाटक, कहावतें आदि)
- इस में कहा गया है कि - इन सभी वर्गीकरण को ध्यान में देखा जाय तो लोक संस्कृति के एक अंग के रूप में 'लोक-साहित्य' को भी रखा जा सकता है। ❖

राजभाषा की संवैधानिक स्थिति

✍ सविता विश्वास

पंचम छमाही

हम सभी जानते हैं कि हिन्दी हमारे स्वतंत्रता संग्राम से बहुत गहराई से जुड़ी हुई है। महात्मा गांधी के जन-आन्दोलन के साथ-साथ हिन्दी से संपर्क भाषा के रूप में संपूर्ण भारत के दूर-दराज के इलाकों तक पहुँच गई। उस समय विभिन्न राजनैतिक संगठनों, धर्मों, संप्रदायों के सामने केवल एक ही उद्देश्य था, स्वतंत्रता की प्राप्ति। इस महान उद्देश्य के सामने भाषायी संकीर्णता तथा क्षेत्रीयता महत्वहीन हो गई थी। परंतु स्वतंत्रताप्राप्त होते ही जब संविधान निर्माताओं के समक्ष स्वतंत्र देश की एक राजभाषा का निर्णय करने का समय आया तो इस विषय पर कई मतभेद उभर कर सामने आने लगे। स्वतंत्र भारत के संविधान सभा की पहली बैठक 9 दिसंबर, 1946 को हुई और लगातार दो ढाई वर्ष तक संविधान निर्माण का कार्य चलता रहा। संविधान सभा में राजभाषा पर तीन दिन तक लंबी बहस के पश्चात 14 सितंबर, 1949 को स्वतंत्र भारत के संविधान में हिन्दी का सर्वसम्मति से राजभाषा का स्थान दे दिया गया। इसलिए हम प्रत्येक वर्ष 14 सितंबर को हिन्दी दिवस मनाते हैं। संविधान के भाषा 17 के अध्याय के एक की धारा 343(I) के अनुसार संघ की भाषा हिन्दी माना है। संघ के राजकीय प्रयोजनों के लिए प्रयोग होने वाले अंकों का रूप भारतीय अंकों का अन्त राष्ट्रीय रूप है। किन्तु इसी धारा के अन्तर्गत यह पार्वन कर दिया गया है कि संविधान प्रारम्भ के 15 वर्ष की कलावधि के लिए उन सब राजकीय काम-काज के लिए अंग्रेजी भाषा का प्रयोग होगा। जिसके लिए वह पहले से प्रयोग होती रही।

भारतीय संविधान 26 जनवरी 1950 को कार्यकारी हुआ। 15 वर्ष की अन्तर्गत 26 जनवरी 1965 को समाप्त हो गई किन्तु

राजनीतिक दवावों के चलते सरकार के आगे बड़ा दिया। परिणाम अतः अंग्रेजी का प्रयोग राजकीय कार्यालय में अभी भी प्रयोग हो रहा है। अनुच्छेद 343 से 351 तक राजभाषा संबंधी विशेष प्रावधान दिए गए हैं, जो इस प्रकार हैं -

अनुच्छेद 343(1) :- भारत संघ की राजभाषा देवनागरी लिपि में होगी। संघ के सरकारी कार्यों में भारतीय अंकों के अंतराष्ट्रीय रूपों का प्रयोग होगा। 343 (2) - संविधान लागू होने से (26 जनवरी 1950) 15 वर्ष (26 जनवरी 1965) तक अंग्रेजी भाषा सरकारी कार्यों में अंग्रेजी के स्थान पर हिन्दी तथा भारतीय अंकों के अंतराष्ट्रीय रूप के स्थान पर देवनागरी रूप में प्रयोग को आदेश द्वारा प्राधिकृत कर सकते हैं। 343 (3) - संसद 26 जनवरी 1965 अर्थात् 15 साल के बाद भी अंग्रेजी भाषा या देवनागरी अंकों के प्रयोग को विधि द्वारा विनिर्दिष्ट प्रयोजनों में जारी रख सकेगी।

अनुच्छेद 344 :- संविधान के प्रारंभ से 5 और 10 वर्षों की समाप्ति पर राष्ट्रपति, हिन्दी के विकास और प्रयोग की स्थिति का जायजा लेकर उसके आगामी प्रयोग को निश्चित करने के लिए आयोग का गठन करेंगे? 343(4) - आयोग की सिफारिशों पर विचार करने के लिए 30 सदस्यों की संसदीय समिति (जिसमें लोकसभा के 20 राज्यसभा के 10 सदस्य होंगे) गठित की जाएगी। समिति अपनी रिपोर्ट राष्ट्रपति को देगी। तदनुसार राष्ट्रपति आदेश जारी करेंगी।

अनुच्छेद 345 :- राज्यों के विधान मंडल अपने राज्य में सरकारी प्रयोजनों के लिए स्थानीय भाषा/भाषाओं या हिन्दी को अंगीकार करेंगे। जब तक विधि द्वारा ऐसा उप बंध नहीं किया जाता, तब राज्य के सरकारी प्रयोजनों के लिए अंग्रेजी

भाषा का प्रयोग पूर्ववत् जारी रहेगा।

अनुच्छेद 346 :- संघ के शासकीय प्रयोजनों के लिए उस समय प्रयुक्त/प्राधिकृत भाषा ही राज्य और संघ तथा राज्यों के बीच संपर्क भाषा रहेगी। यदि दो या अधिक राज्य अपनी आपसी सहमति से पत्राचार में हिन्दी का प्रयोग करना चाहें तो कर सकते हैं।

अनुच्छेद 347 :- यदि किसी राज्य के जनसमुदाय द्वारा बोली जाने वाली भाषा को शासकीय मान्यता प्रदान करने की मांग की जाती है तो राष्ट्रपति उस भाषा को राज्य के सभी या कुछ एकशासकीय प्रयोजनों के लिए मान्यता देने के आदेश देंगे।

अनुच्छेद 348 :- जब तक कोई व्यवस्था न की जाए तब तक उच्चतम न्यायालय तथा उच्च न्यायालय की कार्यवाही अंग्रेजी में होगी। केन्द्र और राज्यों के सभी अधिनियमों/विधेयकों/अध्यादेशों/आदेश/नियम/विनियम/ उपविधियों के प्राधिकृत पाठ अंग्रेजी भाषा में होंगे। साथ ही राज्य का राज्यपाल, राष्ट्रपति की अनुमति से राज्य के उच्चन्यायालय की कार्यवाही में हिन्दी अथवा राज्य की राजभाषा का प्रयोग प्राधिकृत कर सकेगा (निर्णय/आज्ञप्ति/आदेश के लिए नहीं)।

अनुच्छेद 349 :- संविधान में प्रारंभ से 15 वर्ष की अवधि के दौरान उच्चतम/अच्चन्यायालयों की कार्यवाही अंग्रेजी के अलावा अन्य किसी भाषा में करने अथवा शासकीय प्रयोजनों में प्रयुक्त भाषा के लिए कोई संशोधन लोकसभा/राज्यसभा में राष्ट्रपति की पूर्वानुमति से ही लाया जाएगा।

अनुच्छेद 350 :- कोई भी व्यक्ति अपनी व्यथा के निवारण के लिए संघ या राज्य के किसी भी पदाधिकारी को संघ या राज्य में उस समय प्रयुक्त राजभाषा में अभ्यावेदन दे सकता है, 350(क) भाषायी अल्पसंख्यकों के लिए प्राथमिक स्तर में मातृभाषा में शिक्षा देने की व्यवस्था की जाए। 350(ख) एक विशेष पदाधिकारी की नियुक्ति।

अनुच्छेद 351 :- हिन्दी भाषा का प्रसार, विकास करने, उसे भारत की सामाजिक संस्कृति के तत्वों की अभिव्यक्ति का माध्यम बनाने की जिम्मेदारी केन्द्रीय सरकार की होगी। इसलिए राजभाषा हिन्दी अपना शब्द भंडार मुख्यतः संस्कृत और गौणतः आठवीं अनुसूची में सम्मिलित अन्य भारतीय भाषाओं से ग्रहण कर अपने आपको समृद्ध करेगी।

संसद में प्रयोग होने वाली भाषा :

अनुच्छेद 120 :- भाग 17 में किसी बात के होते हुए थी, किन्तु अनुच्छेद 348 के उपबन्धों के अधीन रहते हुए संसद में कार्य हिन्दी में या अंग्रेजी में किया जाएगा। परन्तु, यथास्थिति

राज्यसभा का सभापति या लोकसभा का अध्यक्ष अथवा उस रूप में कार्य करने वाला व्यक्ति किसी सदस्य को जो हिन्दी या अंग्रेजी में अपनी पर्याप्त अभिव्यक्ति नहीं कर सकता, अपनी मातृ भाषा में सदन को संबोधित करने की अनुज्ञा दे सकेगा। जब तक संसद विधि द्वारा अन्यथा उप बंध न करें तब तक इस संविधान के प्रारंभ से 15 वर्ष की कालावधि की समाप्ति के प्रश्चात यह अनुच्छेद ऐसे प्रभावी होगा मानो कि या अंग्रेजी में ये शब्द उसमें ये लुप्त कर दिए गए हैं।

विधान मंडल में प्रयोग होने वाली भाषा :

अनुच्छेद 210 :- भाग 17 में किसी बात के होते हुए भी, किन्तु अनुच्छेद 348 के उपबन्धों के अधीन रहते हुए, राज्य के विधान-मंडल में कार्य राज्य की राजभाषा में या हिन्दी में या अंग्रेजी में किया जाएगा। परन्तु यथास्थिति, विधानसभा का अध्यक्ष या विधान सभा का सभापति अथवा ऐसे में कार्य करने वाला व्यक्ति किसी सदस्य को, अपनी मातृ भाषा में सदन को संबोधित करने की अनुज्ञा दे सकता (यह अनुच्छेद जम्मू कश्मीर पर लागू नहीं है)। जब तक राज्य का विधान मंडल विधि द्वारा अन्यथा उपबन्ध न करें तब तक इस संविधान में प्रारंभ से पंद्रह वर्ष की कालावधि की समाप्ति के प्रश्चात यह अनुच्छेद ऐसे प्रभावी होगा मानो कि अंग्रेजी में ये शब्द उसमें से लुप्त कर दिए गए हैं। परन्तु हिमालय प्रदेश, मणिपुर, मेघालय और त्रिपुरा के राज्य विधान मंडलों में यह खंड इस प्रकार प्रभावी होगा मानो कि उसमें आने वाले “पंद्रह वर्ष” शब्दों के स्थान पर “पच्चीस वर्ष” शब्द रख दिए गए हैं।

संविधान की आठवीं अनुसूची में सम्मिलित भाषाएँ -
(1) असमिया, (2) उड़िया, (3) उर्दू, (4) कन्नड़, (5) कश्मीरी, (6) गुजराती, (7) तमिल, (8) लेतुगु, (9) पंजाबी, (10) बँगला, (11) मराठी, (12) मलयालम, (13) नेपाली, (14) कोंकणी, (15) संथाली, (16) बोड़ो, (17) डोंगरी, (18) मैथिली आदि की स्थान मिला है।

हमारे देश भारत बहुभाषी राष्ट्र है। हिन्दी ही विभिन्न भाषाएँ बोलने वाले व्यक्तियों का सम्पर्क सूत्र है। हिन्दी को संघ की राजभाषा घोषित करने का सबसे प्रबल आधार भी यही है। संविधान के लागू होने के साथ साथ 26 जनवरी, 1950 से संविधान की धारा 343 के अनुसार हिन्दी भारत संघ की राजभाषा बनी। इस प्रकार हिन्दी आज हमारी सम्पर्क भाषा ही नहीं, लोक-स्वीकृति के आधार पर ‘राष्ट्रभाषा’ और भारतीय संघ की ‘राजभाषा’ भी है। इसलिए हम 14 सितंबर को हिन्दी दीवस मानाते हैं। ❖

संचार माध्यमों में हिन्दी की भूमिका

प्रिया देवनाथ

स्नातक पंचम छमाही

संचार की सभी माध्यमों में हिन्दी ने मजबूत पकड़ बना ली है। चाहे वह हिन्दी के समाचार पत्र हो, रेडियो हो, दूरदर्शन हो, हिन्दी सिनेमा हो, विज्ञापन हो, सर्वत्र हिन्दी छापी हुई है। वर्तमान समय में हिन्दी के वैश्विक सदंर्भ प्रदान करने में उसके बोलनेवालों की संख्या, हिन्दी फिल्में पत्र-पत्रिकाएँ, विभिन्न हिन्दी चैनल, विज्ञापन, हिन्दी का विश्वस्तरीय साहित्य तथा साहित्यकार आदि का विशेष योगदान है। इसके अतिरिक्त हिन्दी को विश्वभाषा बनाने में इंटरनेट की भूमिका भी अत्यन्त महत्वपूर्ण है। कुछ विशेषज्ञों का मानना है कि सन २११२ में हुए उदारीकरण के बाद हिन्दी प्रेस और अन्य माध्यम हिन्दी पूरे देश में छाने लगे।

आज हिन्दी अभिव्यक्ति का सबसे सख्त माध्यम बन गई है। हिन्दी चैनल की संख्या लगातर बढ़ी रही है। बाजार की स्पर्धा के कारण ही सही, अंग्रेजी चैनलों का हिन्दी में रूपान्तरण किया गया है। इस समय हिन्दी में भी एक लाख से ज्यादा लोग सक्रिय हैं। अब सैकड़ों पत्र-पत्रिकाएँ इंटरनेट पर उपलब्ध हैं। हिन्दी के वैश्विक स्वरूप को संचार माध्यमों में भी देखा जा सकता है। संचार माध्यमों में हिन्दी के वैश्विक रूप गढ़ने में पर्याप्त योगदान दिया है। भाषाएँ संस्कृति की वाहक होती हैं। और संचार माध्यमों में प्रसारित कार्यक्रमों से समाज के बदलते सच की हिन्दी के बहाने ही उजागर किया गया। डिजिटल दुनिया में हिन्दी की मांग अंग्रेजी की तुलना में पाँच गुणा ज्यादा तेज है। अंग्रेजी की तुलना में पाँच गुणा तेजी से बढ़ रही है। भारत में हर पाचवा इंटरनेट प्रयोगकर्ता हिन्दी का उपयोग करता है। देश में जहाँ हिन्दी सामग्री की डिजिटल मीडिया में सपट 94 प्रतिशत की दर से बढ़ी है, वही अंग्रेजी सामग्री को

खपत के वल 19 प्रतिशत की दर से ही बढ़ी है। आज स्मार्टफोन के रूप में हर हाथ में एक तकनीकी डिवाइस मजुद है और उसमें हिन्दी। सभी आपरेटिंग सिस्टमों में हिन्दी में संदेश भेजना, हिन्दी सामग्री को पढ़ना, सुनना या देखना लगभग उतना ही आसान है जितना अंग्रेजी की सामग्री को। हालाकि कम्प्यूटरों में भी हिन्दी का व्यापक प्रयोग हो रहा है और इंटरनेट पर भी। लेकिन मोबाइल ने हिन्दी के प्रयोग को अचानक जो गति दे दी है उसकी कल्पना सभी पाँच साल पहले तक किसीने नहीं की थी। इंटरनेट पर भारतीय भाषाओं की सामग्री की वृद्धि दर प्रभावशाली है। अंग्रेजी के 19 प्रतिशत वार्षिक के मुकाबले भारतीय भाषाओं की सामग्री 90 प्रतिशत की रफ्टार से बढ़ रही है। दुसरी ओर भारतीयों में हिन्दी के प्रति रुझान बढ़ा है। भारत में 50 करोड़ से ज्यादा लोग हिन्दी बोलते हैं। जब कि करीब 21 प्रतिशत भारतीय हिन्दी में इंटरनेट का प्रयोग करना चाहते हैं। भारतीय युवाओं के स्मार्टफोन में औसतन 32 एप होते हैं, जिसमें 8-9 हिन्दी के होते हैं। भारतीय युवा यूट्यूब पर 93 प्रतिशत हिन्दी पीड़ियों देखते हैं। सितम्बर 2021 में आयी एक रपट के अनुसार (कु) हिन्दी का सर्वश्रेष्ठ माइक्रोलोगिंग साइट बन गया है।

हिन्दी मीडिया के निम्न घटक हैं -

1. प्रिण्ड मीडिया/प्रेस
2. रेडियों
3. दूरदर्शन
4. फिल्म
5. वीडियों
6. इंटरनेट
7. विज्ञापन

1. **प्रिण्ट मीडिया/प्रेस** : पत्रकारिता भारतीय लोकतन्त्र का एक सशक्त आधार स्तम्भ है - प्रेस से इसका प्रत्यक्ष संबंध है। समाचार पत्र इसका प्रमुख अंग है। समाचार पत्र हमेशा से एक चुनोतीभरा काम रहा है इसलिए संचार माध्यमों में यह सर्वाधिक प्रभावी और सशक्त माध्यम है।

खीचे ना कमानी की, न तलवार निकाली
जब तीप मुकाबिल ही तो अखबार निकाली
आजादी की लड़ाई में तो इसके योगदान से इनकार किया ही नहीं जा सकता है। आज हमारी सुबह अखबार से ही शुरू होती है। इसके साथ ही साप्ताहिक, पाक्षिक, मासिक, वार्षिक पत्रकाएँ भी अपना क्षेत्र अत्यंत विस्तृत कर चुकी है। ताजा समाचार के साथ ही हम समाचार पत्रों में साहित्य, राजनीति, खेलकुद, आर्थिक और वैज्ञानिक अनुसन्धानों से जुड़ी तमाम खबड़ों में व चर्चीई पाते हैं। अलग-अलग विषय के लिए पृष्ठ कॉलम निर्धारित होते हैं। साप्ताहिक समाचार-पत्रों में समाचार के साथ ही उसकी वैचारिक पृष्ठभूमि भी प्रस्तुत की जाती है। फीचर, लेखन, स्तम्भ आदि के साथ ही वैचारिक लेखों का इनमें महत्वपूर्ण स्थान होती है। सहारा समय, खण्डे आब्जेक्टर जैसे प्रमुख साप्ताहिक पत्र हैं।

प्रिण्ट मीडिया में पत्रिकाएँ भी अपना विशेष स्थान रखती हैं। पत्रिकाएँ भी मासिक, त्रयमासिक, वार्षिक प्रकाशित होती हैं। आजकल वागर्थज्ञानोदम, जैसे मासिक पत्रिका है, वही आलोचना, दस्तावेज जैसी त्रयमासिक पत्रिकाएँ हैं। इसके अतिरिक्त हैण्डबिल, पीस्तर, हीडिंग, विज्ञापन, भी संचार माध्यम में प्रिण्ट-मीडिया के अन्तर्गत ही आते हैं। लोकसभा, विधानसभा के चुनाव में नहीं, छत्रसंघ के चुनाव में इनका बहुतायत प्रयोग होता है।

2. **रेडियों** : रेडियों जनसंचार का ऐसा द्रुतगामी माध्यम है, जो एक ही समय में स्थान और दुरी में लाधकर अन्यत्र पहुँच जाता है। यह ग्रन्थ माध्यम है। भारतीय प्रसारण सेवा में एक नए युग की शुरुवात 30 अगस्त 1935 की हुई। 1936 में इसे आल इण्डिया रेडिओं कहा गया। इस पर ज्ञानवर्धक, मनोरञ्जन, खेलकुद से जुड़े सभी कार्यक्रम प्रसारित होते हैं। विविध भारती सेवा ने तो लोगों में रेडियों को सर्वाधिक लोकप्रिय बना दिया। रेडियों पर प्रसारित कार्यक्रमों की अभी भी गरिमा है। यही कारण है कि मूढन्य साहित्यकारों ने रेडियों पर अपनी सेवाएँ दी हैं।

सबसे महत्वपूर्ण बात यह है कि इसका कोई दुष्प्रभाव नहीं है। इसलिए रेडियों की आयोगिता आज भी निर्विवाद है।

3. **दूरदर्शन** : टेलिविजन अर्थात् दूरदर्शन परिवार का एक अंग बना गया है। रेडियों के सीमित दायरे की अतिक्रमिता करता दूरदर्शन आज एक मूलभूत आवश्यकता बन गया है। इसने श्रोता ही नहीं, दर्शक भी जुटाए। समाचार ही था फिर क्रिकेट, दर्शक सीधे घटना से खेल से रुबरु होते हैं। फिर चाहे अमेरिका में ट्रेज सेंटर का हमला ही या मुंबई की आतंकवादी गतिविधि दर्शक सीधे उसको घर बैठकर देख सकता हैं। विश्व में कही बेटे हुए व्यक्ति से वीडियों काफ्रेसिंग हम कर सकते हैं। टी वी पत्रकारिता ने तो आज जैसे क्रांति ही ला दी हैं। पीड़ित व्यक्ति पुलिस के पास न जाकर दूरदर्शन चैनल वालों के पास जाता हैं। क्योंकि उसे मालुम है कि मीडिया उसकी सहायता करेगी। खेजी पत्रकारिता भी दूरदर्शन कर रहा है। आप दिन स्टिंग आ परेशन करके पत्रकार एक से एक घटना का पर्दाफाश कर रहा है। दूरदर्शन में लोगों को विश्वसनीयता बढ़ा है। सन् 1976 में सूचना एवं प्रसारण मंत्रालय ने दूरदर्शन के लिए कुछ लक्ष्य निर्धारित किए थे। दूरदर्शन पर समाचार, साहित्यिक, शैक्षिक, कृषि, खेलकुद, फीचर, फील्में, सजीव प्रसारण, सामाजिक कार्यक्रम, बच्चों से सम्बंधित कार्टून फिल्में, धारावाहिकों का प्रसारण, आर्थिक समाचार, राजनैतिक कार्यक्रम प्रसारित होते रहते हैं। दूरदर्शन समाचारों में दृश्यत्मकता उसे विश्वसनीय और प्रामाणिक बनाती है। इन समाचारों की भाषा-संरचना सरल और संक्षिप्त होती हैं। उसमें नाटकीयता का गूणन हो तो दृश्यत्मकता प्रभावित होती हैं।

4. **फिल्म** : फिल्म जनसंचार का सबसे सशक्त माध्यम है। यह ऐसा श्रव्य-दृश्य माध्यम है, जिसमें संचार प्रक्रिया तत्कालिक प्रक्रिया होती हैं। फिल्में जनता के बीच विचार-विषय वस्तु और घटनाओं की पृष्ठभूमि को बड़े ही सहज और क्रमबद्ध तरीके से रोचक बनाकर प्रस्तुत करती हैं। यह माध्यम विश्वसनीय भी है और व्यापक भी। पटकथा, संवाद, अभिनय, संगीत, नृत्य फोटोग्राफी ये किसी फिल्म की सफलता निर्णायक तत्व होते हैं। फिल्में दो प्रकार की होती हैं। फॉर्मूला फिल्म जो केवल मनोरंजन के उद्देश्य से बनाई जाती है - मारधार, लटकों-झटकों के बाद हेप्पी एण्ड तक पहुँच जाता हैं। दुसरी उद्देश्यपूर्ण कलात्मक फिल्में जो जनता के बीच समाज का आईना लेकर प्रस्तुत होती है। जैसे राजनीति, सत्याग्रह, जैसी फिल्में। नारी सशक्तीकरण को लेकर बनाई गई तेजस्विनी या लज्जा जैसी फिल्में, सत्यजीत रे, महेश भट्ट, श्याम बेनेगल, प्रकाश झा, गोविन्द निटलानी ऐसे ही फिल्म निर्देशक हैं। सन् 1948 में भारतीय फिल्मस डिवीजन की स्थापना की गई। भारतीय

सीनेमेटोग्राफ-अधिनियम 1952 के अंतर्गत फिल्म सेंसर बोर्ड का गठन किया गया जो प्रसारणपूर्व फिल्मों की प्रमाण-पत्र जारी करता है। आज लगभग एक फिल्म में यह तकलीफ अपनाई जा रही है।

5. वीडियो : वीडियो ने विकसित संचार-माध्यम के रूप में अपना स्थान बना लिया है। दवाला काण्ड, तहल का काण्ड जैसे घोटाली का पर्दाफाश इसी माध्यम से हुआ है। वीडियो पत्रकारिता एक साहसपूर्ण क्रांतिकारी कदम है। वीडियो पत्रकारिता में श्रव्य, दृश्य और पठनीयता तीनों का समावेश है इसलिए इसका प्रभाव बहुत तेजी से बढ़ रहा है। वीडियो तकनीक इस प्रकार निर्मित की गई है ताकि उसमें ज्ञान से शुन्य व्यक्ति भी सरलता से उसका प्रयोग कर सके। शिक्षा, मनोरंजन के क्षेत्रों में भी इसका भरपूर उद्योग होता है।

जैसे कि प्रत्येक तकनीक के साथ होता है कि उसके सद्प्रयोग के साथ ही दुरुप्रयोग की उदाहरण भी उपस्थित होते हैं। वीडियो के साथ भी ऐसा ही है। अवश्यक बच्चों बंद कक्ष में बैठकर वी. सी. आर के माध्यम से ब्लू फिल्मों का आनन्द उठाते हैं। ये फिल्में उनके मन की विकृतियों से भर देती हैं। समान में आए दिन जो व्यभिचार की घटनाएँ ही रही हैं। वह ऐसी ही विकृत मानसिकता की देन हैं। सुचनात्र में हमें विकल्प तो बहुत दिए हैं लेकिन उपयोग करनेवाले तो हम ही हैं। आज की पीढ़ी है। दुरुप्रयोग से बच जाए तो यह विधा मोहक, शिक्षाप्रद रुचिकर और वैश्विक जानकारियों से परिपूर्ण है।

6. इंटरनेट : इंटरनेट का तात्पर्य ही है - सुचनाओं का संजाल। इंटरनेट वस्तुतः विश्व के कम्प्यूटरों का एक समूह है जो परस्पर सुचनाओं का आदान-प्रदान करती हैं। इसलिए इसे **International Highway** भी कहा जाता है। यह शिक्षा, राजनीति, खेल, चिकित्सा, कला, साहित्य सबको अपने में समावेशित किए हुए है। यह विश्वस्तरीय नेटवर्क है। टेली सर्जरी के माध्यम से दूर बैठा हुआ रोगी अमेरिका के डॉक्टर द्वारा अपनी सर्जरी करा सकता है। टेलिमेडिसिन के द्वारा कितने लोग लाभान्वित होते हैं। चिकित्सा के क्षेत्र में इंटरनेट ने एक मानव स्थापित किया है।

शिक्षा से जूड़े लोग नए-नए अनुसन्धानों से परिचित होते हैं। यही नहीं, बल्कि, साहित्यिक वेबसाइट पर हम अध्ययन साहित्य पढ़ सकते हैं। विश्व के तमाम पुस्तकालय इंटरनेट से जुड़े हैं। प्रत्येक विद्यालय "वाई-फाई" सिस्टम लगाए हुए हैं जिनसे बच्चों की अपडेट नॉलेज प्राप्त हो सके। घर बैठे हपम बैंक में हम पैसा जमा कर सकते हैं, निकाल सकते हैं। आज के

युग के सबसे कीमती चीज है - समय। इंटरनेट के माध्यम से हमारा समय बचता है। जिसका उपयोग हम अपने अन्य काम प्रयोग कर सकते हैं। पी. सी. में हमारी सारी दुनिया सीमट आई है। विभिन्न 'साईट' यहाँ उपलब्ध हैं। जिसका हम आवश्यकतानुसार उपयोग कर सकते हैं।

7. विज्ञापन : विज्ञापन शब्द संस्कृत शब्द (भाषा) का है जिसकी व्युत्पत्ति 'वि' उपसर्ग 'ज' धातु णिच् और ल्युट प्रत्यय के संयोग से हुई है। इसका तात्पर्य है सुचना देना। विज्ञापन आज के बाजारवाद के रोड़ है। आज जनसंचार माध्यमों में विज्ञापन शक्तिशाली भूमिका का निर्वाह कर रहा है। विज्ञापन का स्वरूप बाजार के रुख के अनुसार बदलता है। अलग अलग प्रसार माध्यमों से किए जाने वाले विज्ञापन अलग-अलग प्रकार के होते हैं। वे अपने प्रभाव भी वैसे ही डालते हैं। अतः व्यापार, उत्पादन सेवा तथा व्यवसाय आदि की प्रकृति तथा आवश्यकता के अनुसार विज्ञापन का स्वरूप भी बदलता रहता है। विज्ञापन की दुनिया में हिन्दी भाषा की अपनी अलग ही पहचान है। ध्यानव्य है कि विज्ञापन की वाप्त छोटे हो, सरल हो, सभी वर्ग उसे समझान में सक्षम हो। मुहावरे, सुक्त, कथन का प्रयोग हो। विज्ञापन की हिन्दी जनभाषा है। विज्ञापन की भाषा की रूप में भी हिन्दी अपनी भूमिका का निर्वाह कर रही है।

आन्तराष्ट्रीय रूप में हिन्दी की स्थिति

आन्तराष्ट्रीय भाषा के रूप में हिन्दी की स्थिति का निम्नलिखित रूप में प्रस्तुत करने की प्रयास करेंगे।

14 सितम्बर 1949 की संविधान सभा ने एकमत से हिन्दी की राजभाषा का दर्जा देने का निर्णय लिया और सन् 1950 में संविधान के अनुच्छेद 343 (1) के द्वारा हिन्दी के देवनागरी लिपि को राजभाषा का दर्जा दिया गया। हिन्दी भाषा के प्रचार के लिए सन् 1953 से 14 सितम्बर की हिन्दी दिवस के रूप में मनाया जाने लगा।

आज हिन्दी मात्र एक देश (भारत) की ही भाषा नहीं है। यह एक आन्तराष्ट्रीय अनुशासन और मानवीय समरसता की भाषा भी है। विश्व भर में भाषा संबन्धी जानकारी देने वाली सर्वाधिक विश्वस्त पुस्तक एथेनेलॉग के ताजा संस्करण के अनुसार संसार में इस समय ६९५१ भाषाएँ बोली जाती हैं। न्युयार्क में किए गए भाषा सम्बन्धी ताजा अध्ययन वाइटल साइन रिपोर्ट में कहा गया है कि इक्कीसवीं सताब्दी के अंत तक इनमें से ९० प्रतिशत की भाषाओं के अपने मूल को खो देने की आकांशा है। अनेकानेक अपरिहार्य कारणों से लोग स्वतः अपनी भाषाओं से

दूर होते जा रहे हैं और एक दिन इन्हें सर्वथा भूल जाएँगी। ज्ञातव्य है कि जो १० प्रतिशत भाषाएँ बचेगी, उनमें हिन्दी तो होगी ही। आज भारत के जनगणना-आयुग्य को ताजा रपट के अनुसार हिन्दी छियालीस बोलियों की परिवार हैं।

यदि थोड़ी देर के लिए विश्व में हिन्दी की भावी स्थान की बात छोड़कर उसकी वर्तमान स्थिति-गति और महत्त पर ही नजर दौड़ाए तो हमारे सामने बेहद उत्साहवर्धक आकड़े उपस्थित होते हैं। उदाहरणार्थ - विश्व के १/० में हिन्दी की स्वर-लहरियाँ, देशी-विदेशी लोगों के बीच भारतीय सभ्यता और संस्कृति के प्रति अपनत्व भाव जगा रही हैं। यह बात दुसरी है कि युनेस्को को नो भाषाओं (अरबी, अंग्रेजी, चीनी, फ्रेंच, रूसी, स्पेनिश, हिन्दी इटालवी, पुर्तगाली) में सम्मिलित होते हुए भी हमारी अपनी सरकारी उपेक्षा के कारण वह अभी तक संयुक्त राष्ट्र संघ की अधिकारिक यह भाषाओं (चीनी, स्पेनिश, अंग्रेजी, रूसी, अरबी, फ्रेंस) में अपना नाम जुड़वाने का गौरव नहीं प्राप्त कर सकी है। विश्व के समस्त हिन्दी प्रेमीयों को वस यही सत्कामना है कि हिन्दी को येन देन प्रकीरण शीघ्रतिशीघ्र संयुक्त राष्ट्रसंघ में अधिकारिक भाषा के रूप में स्थायी मान्यता मिल जाए। संविधान सभा में 14 सितम्बर 1949 को संघ की राजभाषा

के रूप में देवनागरी लिपि में लिखित हिन्दी को अंगीकार किया था। स्वतंत्र के समय विश्व में भाषाओं के प्रयोक्तओं की संख्या की आधार पर हिन्दी के पाचवे स्थान पर थी। सन् 1980 तक आते आते हिन्दी को प्रयोक्तायो की संख्या बढ़ी तथा चीनी और अंग्रेजी के पश्चात हिन्दी तीसरे स्थान पर आ गई है। सन् 2000 तक हिन्दी, अंग्रेजी के पीछे छोड़कर दुसरे स्थान पर आ गई। चीनी प्रथम स्थान पर बनी रही। हिन्दी जगत ने विश्व जनगणना के आकड़े देकर यह सिद्ध किया है कि यही हिन्दी जानने वाले में उर्दु जानने वाली की संख्या को जोड़ लिया जाए, तो हिन्दी प्रयोक्तओं की संख्या चीनी को तुलना में कही अधिक हो जाएगी।

भारत से बाहर भी हिन्दी भाषा की प्रचार-प्रसार, आशातीत है, जो हिन्दी भाषा का सट्ट प्रवाहकर्ता सतर्क हैं। एक वह देश है, जहाँ भारतीय मूल के लोग बसे हुए हैं। मारीशस, सुरीनाम, फोजी, सिनिदाद, गयाना आदि जहाँ आज भी भोजपुरी के पूटवाली हिन्दी का प्रयोग मिल जाता है। इंग्लैण्ड, अमेरीका, दक्षिणी अफ्रीका, कानाडा, मलाया, सिंगापुर आदि में प्रवासी भारतीय ने धार्मिक कार्यकलापों एवं अन्य रीति-रिवाजों के लिए हिन्दी भाषा का प्रयोग बनाए रखा है। ❖

प्रेमचंद के उपन्यासों की मूल संवेदना

✍ बिजय भक्ता
स्नातक षष्ठ छमाही

मुंशी प्रेमचंद जी का जन्म 31 जुलाई 1880 को वाराणसी जिले (उत्तर प्रदेश) के लमही गाँव में एक कायस्थ परिवार में हुआ था। उनकी माता का नाम आनन्दी देवी तथा पिता का नाम मुंशी अजायबराय था जो लमही में डाकमुंशी थे। उनका वास्तविक नाम धनपत राय श्रीवास्तव था। प्रेमचंद जी की आरम्भिक शिक्षा फारसी में हुई।

‘उपन्यास सम्राट’ मुंशी प्रेमचंद जी के उपन्यासों भारतीय जीवन और समाज का विस्तृत चित्रण हुआ है। प्रायः भारतीय समाज की कोई भी प्रवृत्ति अछूटी नहीं रही। अन्य किसी उपन्यासकार में भारतीय समाज और भारतीय जीवन का ऐसा व्यापक चित्रण नहीं मिलता है। प्रेमचंद युगद्रष्टा साहित्यकार थे। उनके आविर्भाव से ही हिन्दी में एक नये युग का सूत्रपात होता है। वे एक सजग व सचेत कहानीकार थे। जहाँ एक ओर भारत की प्राचीन उपदेश प्रधान शल्य-परंपरा से परिचित थे, इनके उपन्यासों में जो नारी संवेदना देखने को मिलती है। शायद किसी दूसरे उपन्यासकार के लेखन कार्य में नहीं मिलेगी। वह अपने युग के ‘उपन्यास सम्राट’ भी कहे जाते हैं।

भारतीय समाज में महिलाओं पर अत्याचार होने का कोई नई बात नहीं है, जहाँ पुरुष वर्चस्व को बरगारार रखने के लिए हमेशा महिलाओं के स्वाभिमान और उनके जीवन की आहुति दी जा

रही हैं। वह कभी अपने हो रहे दुर्व्यवहार और अत्याचार के विरोध में अपनी आवाज नहीं उठाया पाई क्योंकि कहीं न कहीं वह यह जानती थी कि रास पुरुष प्रधान समाज में उनकी बात कोई नहीं बुझेगा, इसलिए जीवन को अपनी नियति मानती हुई वह सब कुछ साहन करना ही अपना और अपने परिवार के लिए बेहतर समझती थी।

प्रेमचंद के उपन्यासों में नारी संवेदना पर गहरा चिंतन किया गया है। उनके उपन्यासों में नारी संवेदना के साथ-साथ नारी सनस्थाओं को भी उजागर किया गया है। प्रेमचंद के उपन्यास आदर्शोन्मुखी यथार्थवाद पर आधारित उपन्यास कहे जाते हैं। क्योंकि उनसे दिखाया गया है कि किसप्रकार हमारे समाज में नारियों को कदम-कदम पर विभिन्न समस्याओं को झेलना पड़ता है। उनके प्रमुख उपन्यासों में नारी की संवेदना और समस्या दोनों का मार्मिक रूप से चित्रण किया गया है।

मुंशी प्रेमचंद जी के प्रमुख उपन्यास इस प्रकार हैं -

1. सेवासदन
2. प्रेमाश्रम
3. रंगभूमि
4. निर्मला
5. गबत
6. कर्मभूमि
7. गोदान

अब हम इन उपन्यासों में जो वास्तविक संवेदना रूप हैं, उसको हम प्रामाणिक तथा वास्तविक संवेदना रूप को प्रस्तुत करेंगे।

1. सेवासदन : सेवासदन उपन्यास में 'सुमन' की संवेदना को दर्शाया है, वह एक सुन्दर व सुशील लड़की थी। परंतु दहेज न देने के कारण उसकी शादी एक अछड़े उम्रके व्यक्ति के साथ की जाती है। जिसके कारण उसे अपना जीवन नरक लगने लगता है और यही कारण उसे एक दिन गलत रास्ते पर जाने के लिए मजबूर कर देता है। गरीबी से तंग आकर और अपने से अधिक उम्र के व्यक्ति से शादी का होना उसे वैश्यावृत्ति जैसे दलदल में फँसने पर मजबूर हो जाती है। तब वह भोली नामक वैश्या के संपर्क में आ जाती है और उसे अपने दिल की बात कहती है। जो सुमन को अपने साथ वैश्यावृत्ति में रख लेती है।

प्रेमचंद के उपन्यासों में जहाँ नारी अपनी इच्छा पूरी करने के लिए थोड़ी स्वार्थी हो जाती है, वही नारी बहुत संवेदनाशील भी होती है। अनेक बाधाओं का सामना करके जालया अपने परिवार को मुसीबतों से निकालती है। इस तरह अपने उपन्यासों

में प्रेमचंद ने नारी संवेदना, के मार्मिक रूप से वर्णन किया गया है।

2. प्रेमाश्रम :- प्रेमाश्रम उपन्यास जमींदारी शोषण का श्रेष्ठ उपन्यास है। इस उपन्यास का आधार है - किसान और जमींदार का संबंध। प्रेमचंद ने इसमें किसानों के जीवन की पूरी कथा न कहकर सिर्फ दूसरे वर्ग के लोगों के साथ उनके संबंध स्थापित किए हैं। वास्तव में इस उपन्यास के केन्द्र में किसान के महत्व को प्रतिष्ठित किया गया है। प्रेमाश्रम में एक और ज्ञानशंकर, प्रेमशंकर, गायत्री, कमलानंद आदि जमींदार वर्ग के पात्र हैं, उनकी समस्याएँ हैं, उनकी कथा है, इसमें गाँवों का कृषक समान, उनकी समस्याएँ, शोषण-यंत्र की विविध गतिविधि आदि को प्रेमचंद ने संवेदना रूप में प्रस्तुत किया है। प्रस्तुत उपन्यास में जमींदार, हाकिम, कारिदा, चपरासी, पुलिस, वकील एवं डॉक्टर आदि सभी ने किसान का खुलकर शोषण किया है। एक जागरूक और यथार्थवादी रचनाकार होने के नाते प्रेमचंद ने कारिदा, मुस्तान और चपरासी आदि सभी को किसानों के शोषण के लिए जिम्मेदार ठहराया है। मूलतः 'प्रेमाश्रम' उपन्यास में किसानों के शोषण के मार्मिक चित्रण हुआ है।

3. रंगभूमि : रंगभूमि उपन्यास में नौकरशाही तथा पूँजीवाद के साथ जनसंघर्ष का ताण्डव, सत्य, निष्ठा और अहिंसा के प्रति आग्रह, ग्रामीण जीवन तथा स्त्री दुर्दशा का भयावह चित्र इस उपन्यास में अंकित हुआ है। परतंत्र भारत की सामाजिक, राजनीतिक, धार्मिक और आर्थिक समस्याओं के बीच राष्ट्रीयता की भावना से परिपूर्ण यह उपन्यास कपि के राष्ट्रीय दृष्टिकोण को बहुत उँचा उठाया है।

रंगभूमि उपन्यास से युगीन ग्रामीण जीवन का एक मार्मिक चित्र प्रस्तुत किया गया है। इस उपन्यास में समस्याओं को केवल चित्रण मात्र ही नहीं है बल्कि उस जन-जागरण की ओर भी संकेत किया गया है, जिसकी चिंगारी देशी, रियासतों और अंग्रेज शासित प्रांतों में सुगबुगाने लगी थी। शोषित जनता अन्याय का विरोध करने लगे थी और बाहरी लोग भी जागृति का बीड़ा उठाकर सुधार-कार्य करने लगे थे।

4. निर्मला : निर्मला उपन्यास में प्रेमचंद ने दहेज समस्या व अनमोल विवाह की समस्या को प्रमुख रूप से उठाया है। आकस्मिक रूप से निर्मला के पिता की हत्या हो जाने पर उसका मंगेतर ने निर्मला से नाता तोड़ लेता है। अतः धन भाव में निर्मला का विवाह तीन पुत्रों के पिता चालीस वर्षीय दुहाज मुंशी तोताराम के साथ हो जाता है। यद्यपि निर्मला में भारतीय

नारी के गुणों के साथ-साथ मानवता भी हैं। वह अपने सौतेले पुत्रों से सच्चा स्नेह करती हैं। फिरभी मुंशी तोताराम निर्मला के इस निश्छल व्यवहार को शंका की दृष्टि से देखते हैं। इस प्रकार प्रेमचंद जी ने इस उपन्यास में दिखाया है कि किसतरह नारी पर अंधविश्वास कर उसपर अत्याचार करते हैं। इस उपन्यास में प्रेमचंद ने उसी पर अंधविश्वास का मार्मिक चित्रण किया गया है।

5. **गबत** : गबन उपन्यास में प्रेमचंद ने मध्यवर्ग की आड़म्बरपूर्ण जीवनशैली का चित्रण किया है। मध्यवर्ग की युवतियाँ सोने के आभूषणों पर अपने प्राण देती हैं। इसके कारण बहुत से परिवार आर्थिक संकटों में फँस जाते हैं। इसके साथ-साथ उन्होंने समाज के जाति-पाति के भेदभाव, धर्म के नाम पर किए जानेवाले आड़म्बरों का भी चित्रण किया गया है। इस उपन्यास में कविवर प्रेमचंद जी ने दिखाया है कि किसतरह मध्यवर्ग के लोग विभिन्न समस्याओं का सन्मुखीन होना पड़ता है। विशेष प्रकार से स्त्रीओं को कदम-कदम पर मुसीबतों का सामना करना पड़ता है।

6. **कर्मभूमि** : कर्मभूमि उपन्यास में भी प्रेमचंद ने नारी की संवेदना को दर्शाया है। उन्होंने नारी की मार्मिक दशा का वर्णन किया है। इस उपन्यास में मुन्नी की संवेदना का मार्मिक वर्णन किया गया और वह अपने पर किस प्रकार अंग्रेजों द्वारा उसका बलत्कार किया जाता है। और वह अपने आपको समाज के सामने नहीं आने देना चाहती, क्योंकि उसकी सबसे अमूल्य वस्तु को दो अंग्रेजों द्वारा चुरा लिया गया था। उन गौरों का वर्णन करते हुए प्रेमचंद जी कहते हैं कि यह उस श्रेणी के गौरे थे जो अपनी आत्मा को शराब और जुए के हाथों बेच देते हैं। बल्कि फास्ट क्लास में सफर करते हैं, होटल वालों को धोखा देकर उड़ जाते हैं और जब सबकुछ बस नहीं चलता, तो बिगड़े हुए शरीफ बनकर भीख मांगते हैं। एकदिन उन दोनों अंग्रेजों को सहसा एक भिखारिन ने छुरी निकाल कर लक पर वार किया। छुरी उसके मुँह पर आ रही थी। उसने घबरहात में मुँह पीछे हटाया तो छाती में घूस गयी। वह तो तांगों पर ही हाय-हाय करने लगा। शेष दोनों गौरे तांगों से उतर पड़े और हुंकार पर आकर प्राणरक्षा करना चाहते थे कि भिखारिन दूसरे गौरे पर

भी वार कर दिया। और दोनों अंग्रेजों को मार दिया। इस तरह मुन्नी ने अपनी खोई इज्जत का बदला लिया। इस तरह कर्मभूमि उपन्यास में प्रेमचंद जी ने मुन्नी की दुःखत संवेदनाशीलता को प्रकट किया है।

7. **गोदान** : प्रेमचंद ने अपने उपन्यास 'गोदान' में नारी की संवेदनाशीलता को प्रकट किया है। इस उपन्यास में उन्होंने अनमोल विवाह की समस्या और विधवा विवाह आदि की मार्मिक चित्रण किया है। इस उपन्यास में नारी को विभिन्न बाधाओं का सामना करना पड़ा था। छुआछुत व जात-पात के कारण भी स्त्रीओं के ऊपर बहुत अत्याचार किया गया था। बड़े लोग केवल एक खिलोना मानते थे और उसके साथ दूरव्यवहार करते थे। इस प्रकार प्रेमचंद जी ने इस उपन्यास में नारी की संवेदना का चित्रण किया है।

अतः हम कह सकते हैं कि गरीब कृषक तथा महिलाओं पर हर समय शोषित होता है। उन सभी को विभिन्न समस्याओं को झेलना पड़ता है। जो यहाँ प्रेमचंद जी ने सुन्दर रूप से वर्णन किया है। एक पुरुष प्रधान देश में हमेशा से ही नारीओं को कमजोर दिखाने में लगे रहते हैं। परतंत्र भारत की सामाजिक, राजनीतिक, धार्मिक और आर्थिक दिशाओं में गरीब किसानों को विभिन्न मुसीबतों का सामना करना परता था। मध्यवर्गी किसानों पर जमींदार द्वारा हमेशा से शोषण होता आ रहा है। सबसे ज्यादा अत्याचार तो स्त्रीओं पर हुआ था।

मुंशी प्रेमचंद के सभी उपन्यास सामाजिक परिवर्तन और गरीब किसानों के शोषण, वैश्यावृत्ति, बाल विवाह जैसे सामाजिक बुराइयों के प्रति उनके उत्साह को दर्शाते हैं। विधवाओं की समस्याएँ अध्ययन और आलोचना के लिए विषय हैं। उनकी उम्र राजनीतिक उथल-पुथल और तेजी से सामाजिक-आर्थिक बदलावों का युग थी। जिसमें प्रेमचंद की प्रतिभा का उदय और फूल दिखाई दिया। जब प्रेमचंद ने लिखना शुरू किया तो वे प्रचलित सामाजिक और राजनीतिक अशांति से असंतुष्ट थे। एक लेखक के रूप में उनका उद्देश्य समाज को रहने के लिए एक बेहतर बनाना था। इसलिए वे सामाजिक मुद्दों और सामाजिक नैतिकता पर चर्चा करते हैं, जो समकालीन समाज के लिए नया है। इस प्रकार प्रेमचंद अपने के प्रतिनिधि लेखक बने रहे। प्रेमचंद जी के उपन्यासों के संवेदन बहुत ही मार्मिक था। ❖

समकालीन साहित्यिक पत्रकारिता : अवधारणा और महत्व

✍️ द्वीपान्दिता रहा

स्नातक षष्ठ छमाही

पत्रकारिता आधुनिक सभ्यता का एक प्रमुख व्यवसाय है, जिनमें समाचारों का एकत्रीकरण, लिखना, जानकारी एकत्रित करके पहुँचाना, सम्पादित करना और सम्यक प्रस्तुतीकरण आदि सम्मिलित हैं। आज के युग में पत्रकारिता के भी अनेक माध्यम हो गये हैं, जैसे - अखबार, पत्रिकायें, रेडियो, दूरदर्शन, वेब-पत्रकारिता आदि।

पत्रकारिता का यदि बेंजा, टुच्चा, स्वार्थपरक और व्यावसायिक इस्तेमाल न किया जाए तो कहा जा सकता है कि वह आज के इस आपाधापी वाले पिरवेश में सांस्कृतिक मूल्यों की संरक्षिका-सुरक्षिका तो है ही, मनुष्य-मनुष्य के बीच तेजी से क्षरण-छीज और सूख रहे सौहार्द की जोड़ने का पुल भी है। यह परम्परा साहित्य, कला, मानवीय मूल्य और आदर्श आदि - इन सबकी पहरूआ है। झूठ पड़ते जा रहे सामाजिक सम्बन्ध और सरोकार, पाँव पसारते राजनीतिक विद्रूप, चरमराती व्यावस्था, दम तोड़ते न्याय तंत्र और अर्थ तंत्र, आत्मपरक हो बेमानबन गए मानवीय रिश्ते तथा अन्याय तरह की विडम्बना और त्रासदियों को समय-समय पर यह विषय बना सामाजिक जागरूकता पैदा करती है। इस तरह से पत्रकारिता के अपने दायरे में ढेरों दाय हैं। लोकहित साधन और लोकरुचि का परिष्कार करना इसका मूल शंखनाइ है। सामाजिक यथार्थ की अवहेलना से यह ठिठकती है, उसकी जगह मानवीय मूल्यों के उत्थान की नई-नई सम्भावनाओं को टटोलती है। बढ़ती अराजकता और स्वेच्छाचारिता को उनकी औकात बताती है। इसी तरह, कभी-कभी जब प्रतिपक्षी पार्टियों का सफाया हो जाता है तो यह विधानसभाओं और लोकसभा में विपक्ष की भूमिका में जाती है। यह है - पत्रकारिता का अवदान, महत्व एवं उपादेयता। स्वतंत्रता आन्दोलन में इसने अंग्रेजों के दाँत खट्टे किए तो आपातकाल ने अतिवादी शक्तियों से लाभ लिया।

कुल मिलाकर यह लोगों को सूचित करती है, घटनाओं के रीँ-रेशो को प्याज के छिलके की तरह छीलकर लोगों के समक्ष निर्भीकता और बेबाकी से रखती है, मार्गदर्शक की भूमिका में जाती है। कार्टूनों, चित्रों आदि के माध्यम से विशेष तथ्यों की ओर लोगों का ध्यान खींचती है। सुप्रसिद्ध पत्रकार श्रीविष्णु राव पराडकर ने समाचार-पत्र के दो मुख्य धर्म माने हैं - “एक तो समाज का चित्र खींचना और दूसरे उसे सदुपदेश देना।” सी. जी. मूलर के विचारानुसार सामाजिक ज्ञान का व्यवसाय ही पत्रकारिता है।

ये साहित्यिक पत्रकारिता का इतिहास काफी पुराना है, किसी भी देश की सामाजिक, राजनैतिक, आर्थिक और सांस्कृतिक गतिविधियों को जानने के लिए उस देश की पत्रिकाओं और समाचार पत्रों की भूमिका को नजर अंदाज नहीं किया जा सकता, चूँकि साहित्य और पत्रकारिता दोनों एक दूसरे से अभिन्न रूप से जुड़े हुए हैं, यही कारण है कि जब भी आवश्यकता को सामाजिक और राजनीतिक उद्देश्य के तहत अपनाया।

हिन्दी में साहित्यिक पत्रकारिता की शुरुआत भी इसी तथ्य की सामने रखकर भारतेन्दु हरिश्चन्द्र, प्रतापनारायण मिश्र, बालमुकुन्द गुप्त आदि ने की और बाद में चलकर आचार्य महावीर प्रसाद और प्रेमचंद ने उसका विकास किया। उल्लेखनीय है कि साहित्यिक पत्रकारिता की परंपरा भारतेन्दु युग से प्रारंभ होती है। भारतेन्दु के सम्पादन में प्रकाशित वैसे तो 25 पत्रिकाओं का उल्लेख मिलता है। जिनमें खास तौर पर कवि वचन सुधा (1867-68), हरिश्चन्द्र मैगजिन (1873-74) और हरिश्चन्द्र पत्रिका (1871) की चर्चा की जाती हैं। इन पत्रिकाओं के प्रकाशन के पीछे संपादक का उद्देश्य पाठकों को राजनीतिक विषयों की जानकारी देना था। जनता को देश की स्थिति के प्रति सजग करना तथा पुरानी रूढ़ियों को ध्वस्त कर नई चेतनाएँ जगाने

का काम उक्त पत्रिकाएँ करती थी। भारतेन्दु काल की अन्य कोई पत्रिकाओं का प्रकाशन भी इसी उद्देश्य से किया जाता था।

स्वदेशी आन्दोलन के दौरान इन पत्रिकाओं की महत्वपूर्ण भूमिका पर प्रकाश डालते हुए डॉ. रामविलास शर्मा ने एक जगह लिखा है “कांग्रेस ने अभी स्वदेशी आन्दोलन विधिपूर्वक न आरंभ किया था, न बंग-भंग आन्दोलन ने जन्म लिया था। केवल हिन्दी के भारतेन्दु ने स्वदेशी आन्दोलन का सूत्रपात बहुत पहले कर दिया था।” कहने की आवश्यकता नहीं कि भारतेन्दु ने ‘कवि वचन सुधा’ के 23 मार्च 1874 के अंक में स्वदेशी वस्त्रों पहनने पर जोर दिया था और विलायती कपड़ों का विरोध किया था। साथ में चलकर इस मुहिम को आगे बढ़ाने का काम आचार्य महावीर प्रसाद द्विवेदी जी ने अपनी पत्रिका ‘सरस्वती’ के भारतीय स्वाधीनता संघर्ष में पत्रकारिता की भूमिका अप्रतिम रही है। स्वाधीनता के बाद अब भारत के सामाजिक-सांस्कृतिक नव निर्माण की ओर पत्रकारिता सक्रिय है। देश की आर्थिक परियोजनाओं में आमजन को भागीदार बनाने तथा सामाजिक कुरीतियों के विरुद्ध जन-चेतना जागृत करने में पत्रकारिता की महत्वपूर्ण भूमिका है। इसके अतिरिक्त पत्रकारिता जन-जन को उसके कर्तव्यबोध का अहसास कराकर राष्ट्र की गौरवमयी परम्पराओं को भी उजागर करती है। पत्रकारिता का क्षेत्र अत्यंत व्यापक है। शिक्षा, विज्ञान, राजनीति, जन-कल्याण, धर्म-दर्शन, साहित्य-संस्कृतिक आदि विविध क्षेत्रों की गतिविधियाँ पत्रकारिता के माध्यम से ही प्रचारित-प्रसारित होती हैं। साम्प्रदायिक सौन्दर्य तथा राष्ट्रीय एकता और समन्वय की दिशा में पत्रकारिता का महत्वपूर्ण स्थान है। हैरम्ब मिश्र के हिसाब से पत्रकारिता का फलक अत्यंत विशाल एवं व्यापक है जिनमें जीवन का हर क्षेत्र समाया हुआ है। इसका मूल लक्ष्य ही अन्याय का उद्घाटन, दोषों का परिहार करना, असहाय और पीड़ितों की रक्षा एवं सहयोग करना तथा जनता का पथ-प्रदर्शन करना है।

आजादी के पहले हिन्दी की जो साहित्यिक पत्रिकाएँ प्रकाशित हो रही थी उनमें सबसे महत्वपूर्ण पत्रिका ‘सरस्वती’ थी, जिसके कई महत्वपूर्ण अंक निकले। चूँकि वह हिन्दी की जातीय पत्रिका थी इसलिए द्विवेदी जी उसके संपादन में काफी रूचि लेते थे। उन्होंने अपने एक पत्र में स्वीकार भी किया था कि हिन्दी की एकमात्र प्रतिष्ठित पत्रिका ‘स्वरस्वती’ थी। मन मेरा उधर ही लगा था।

समकालीन जनमत, वसुधा समकालीन सृजन, अलाव, अभिव्यक्ति अक्सर वर्तमान साहित्य, कृति और प्रसंग, सम्बोधन, साम्य समकालीन चूनौती, कथन, जनपथ, अभिनव कदम तथा नया पथ जी आज के जमाने में जबकि बाजारवाद का गहरा

प्रभाव कई पत्रिकाओं पर भी देखने में आ रहा है। छोटी और प्रगतिशील पत्रिकाओं के संयादकों को इसके प्रति विशेष रूप से सजग रहने की जरूरत है। इस दिशा में वे ही पत्रिकाएँ ज्यादा कारगर साबित हो सकती हैं जो सामान्य अंकों में भी विशिष्ट वैचारिक सामग्री प्रस्तुत करने की दिशा में प्रयत्नशील होंगी।

बदलते वक्त के साथ बाजारवाद और पत्रकारिता के अंतर्संबंधों ने पत्रकारिता की विषय-वस्तु तथा प्रस्तुति शैली में व्यापक परिवर्तन किए। चूँकि यह एक ऐसा कलात्मक सेवा कार्य है जिसमें सामयिक घटनाओं को शब्द एवं चित्र के माध्यम से पत्रकार रोज दर्ज करते चलते हैं तो इसे एक तरह से दैनिक इतिहास लेखन कहा जाएगा। यह काम ऊपरी तौर पर बहुत आसान लगता है लेकिन यह इतना आसान होता नहीं है। अपनी पूरी स्वतंत्रता के बावजूद पत्रकारिता सामाजिक और नैतिक मूल्यों से जुड़ी रहती है। उदाहरण के लिए साम्प्रदायिक ढंगों का समाचार से आग न भड़के। वह सच्चाई जानते हुए भी ढंगों में मोर गए या घायल लोगों के समुदाय की पहचान नहीं करता। बलात्कार के मामलों में वह महिला का नाम या चित्र नहीं प्रकाशित करता है ताकि उसकी सामाजिक प्रतिष्ठा को कोई धक्का न पहुँचे। पत्रकारों से अपेक्षा की जाती है कि वे पत्रकारिता की आचार संहिता का पालन करें ताकि उनके समाचारों से बेवज और बिना ठासे सबूत के किसी की व्यक्तिगत प्रतिष्ठा को नुकसान न हो और न ही समाज में अराजकता और अशांति फैले। सामाजिक सरकारों को व्यवस्था की दहलीज तक पहुँचाने और प्रशासन की जनहितकारी नीतियों तथा योजनाओं को समाज के निचले तबके तक ले जाने के दायित्व का निर्वाह ही सार्थक पत्रकारिता है।

पत्रकारिता को लोकतंत्र का चौथा स्तंभ भी कहा जाता है। समय के साथ पत्रकारिता का मूल्य बदलता गया है। इतिहास पर नजर डाले तो स्वतंत्रता के पूर्व की पत्रकारिता का मुख्य उद्देश्य स्वतंत्रता प्राप्ति ही लक्ष्य था। स्वतंत्रता के लिए चले आन्दोलन और स्वतंत्रता संग्राम में पत्रकारिता ने अहम और सार्थक भूमिका निभाई है। आज इंटरनेट और सूचना के जरिए कोई भी जानकारी पलक झपकते ही उपलब्ध कराई जा सकती है। पत्रकारिता वर्तमान समय में पहले से कोई गुना सशक्त, स्वतंत्र और प्रभावशाली हो गया है।

अतः पत्र-पत्रिकाओं की माध्यम से युग-प्रवृत्तियों का प्रवर्तन हुआ है, विभिन्न विचारधाराओं का उन्मेष हुआ है और विशिष्ट प्रतिभाओं की खोज हुई है। वस्तुतः साहित्य और पत्रकारिता परस्पर पूरक और पर्याय जैसे हैं। शायद इसलिए लोग पत्रकारिता को “जल्दी में लिखा हुआ साहित्य” और साहित्य को “पत्रकारिता का श्रेष्ठतम रूप” भी कहते हैं। ❖

महादेवी वर्मा जी के काव्यगत विशेषताएँ

✍ नयनज्योति राभा
स्नातक षष्ठ छमाही

आधुनिक हिन्दी साहित्य इतिहास में महादेवी वर्मा जी का अनुठा स्थान है। प्रसाद, निराला और पंत के साथ महादेवी वर्मा की गणना भी छायावादी चार स्तंभों में गिना जाता है। हिन्दी साहित्य जगत में महादेवी वर्मा का प्रवेश अवश्य ही इन महारथियों के बाद में हुआ पर अपनी गंभीर और एकनिष्ठ साधना तथा मनोरम अभिव्यक्ति प्रणाली के द्वारा शीघ्र ही उन्होंने अपनी विशिष्टता प्रमाणित कर दी। महादेवी वर्मा रहस्यवाद और छायावाद की कवयित्री थी, अतः उनके काव्य में आत्मा-परमात्मा के मिलन, विरह तथा प्रकृति के व्यापारों की छाया स्पष्ट रूप से दृष्टिगोचर होती है। वेदना और पीड़ा-महादेवी वर्मा जी की कविता के प्राण रहे। उनका समस्त काव्य वेदनामय है। छायावादी अन्य कवियों की रचनाओं की भांति महादेवी जी के काव्यों में थी - प्रकृति चित्रण का बहुल्य है। प्रस्तुत कार्यभार में हम “महादेवी वर्मा के इन्ही काव्यिक विशेषताओं पर प्रकाश डालते हुए ‘धीरे धीरे उतर क्षितीज से बसंत रजनी’ कविता के भावार्थ” को प्रस्तुत करने का प्रयास करेंगे-

महादेवी वर्मा जी की काव्यगत विशेषताएँ : महादेवी छायावादी कवियों में ओरो से भिन्न अपना विशिष्ट और निराला स्थान रखती है। इस विशिष्टता के दो कारण हैं - एक तो उनका कोमल हृदय नारी होना और दूसरा अंग्रेजी और बांगला के रोमांटिक और रहस्यवादी काव्य से प्रभावित होना। अपनी सफल काव्य शैली के द्वारा ही उन्होंने बहुविध लाक्षणिक प्रयोग कर सुक्ष्मतम भावों को भी मूर्तिमत्ता प्रदान की है। उपमा, रूपक आदि अलंकारों का प्रयोग उन्होंने बड़े स्वाभाविक ढंग से किया है। शब्द अलंकारों की छठा सर्वत्र दिखाई पड़ती है। महादेवी वर्मा जी के काव्यगत विशेषताओं को निम्नलिखित रूप में प्रस्तुत करने का प्रयास किया गया है-

(1) **प्रकृति चित्रण :** अन्य रहस्यवादी और छायावादी कवियों के समान महादेवी जी ने भी अपने काव्य में प्रकृति के सुन्दर चित्र प्रस्तुत किये हैं। उन्हें प्रकृति में अपने प्रिय का आभास मिलता है और उससे उनके भावों को चेतना प्राप्त होती है। वे अपने प्रिय को रिझाने के लिए प्रकृति के उपकरणों से अपना श्रृंगार करती है। इस संदर्भ में ‘धीरे धीरे उतर क्षितीज से बसंत रजनी’ कविता के पंक्तियों को देख सकते हैं -

“राशि के दर्पण में देख देख, मैंने सुलझाए तिमिर केश।
गूँथे चुन तारक पारिजात, अबनुठन कर किरणों अशेष।”

छायावाद और प्रकृति का अन्योन्याश्रित संबंध रहा है। महादेवी जी के अनुसार - ‘छायावाद की प्रकृति, घट-कूप आदि से भरे जल की एकरूपता के समान अनेक रूपों से प्रकट एक महाप्राण बन गई। स्वयं चित्रकार होने के कारण उन्होंने प्रकृति के अनेक भव्य तथा आकर्षक चित्र साकार किए हैं। महादेवी जी की कविता को कोण है है - एक तो उन्होंने चेतनामयी प्रकृति का स्वतंत्र विश्लेषण किया है।’

“कनक से दिन मोटी सी रात, सुनहली सांझ गुलाबी प्रात
मिटाता रंगता बारंबार कौन जग का वह चित्रधार?”

अथवा

“तारकमय नव बेणी बंधन शीश फूल पर शशी की नूतन
रश्मि वलय सित अवगुंठन धीरे धीरे उतर क्षितीज से
आ बसंत रजनी।”

दूसरा प्रकृति को भाव जगत का अंग मानकर उन्होंने मुख्यतः रहस्य साधना का चित्रण किया है। कवयित्री के अनंत के दर्शन के लिए क्षितीज के दूसरे छोर को देखने की जिज्ञासा है -

“तोड़ दो यह क्षितीज मैं भी देख लूँ उस ओर क्या है?
जा रहे जिस पथ से युगलकल्प छोर किया है?”

उन्होंने समस्त भावनाओं और अनुभूतियों की अभिव्यक्ति

प्रकृति के माध्यम से की है। 'सांध्यगीत' में वे अपने जीवन की तुलना सांध्य गगन से करती है -

“प्रिय सांध्य गगन मेरा जीवन यह क्षितिज बना धुंधला विराग नव अरुण अरुण मेरा सुहाग छाया-सी काया वीत राग।”

(2) **विरह वेदना का चित्रण** : बस्तुतः महादेवी वर्मा जी वेदनाभाव की कवयित्री हैं। उन्होंने स्वयं ही स्वीकार किया है कि दुःख मेरे - निकट जीवन का ऐसा काव्य है जो संसार को एक सूत्र में बाँधने की क्षमता रखता है। हमारे अखंड सुख चाहे हमें मनुष्यता की पहली सीढ़ी तक भी न पहुँचा सके, किन्तु हमारा एक बूंद आँसू भी जीवन को अधिक मधुर, अधिक उर्वर बनाए बिना नहीं गिर सकता है। महादेवी वर्मा की विशेष शिक्षा-दीक्षा और संस्कारों ने इस वेदना का उदात्तीकरण कर दिया और उन्होंने अपनी व्यक्तिगत पीड़ा को सृष्टि के मूल में व्याप्त वेदना संपृक्त कर उसे अपने जीवन दर्शन के रूप में अपनाया। कवयित्री को इस वेदना-धन पर सात्विक अभिमान है। महादेवी जी की सृजन प्रक्रिया विशुद्ध भावात्मक रही है। वे छायावाद का मूल दर्शन सर्वात्मवाद को मानती हैं और प्रकृति को उसका साधन मानती हैं - 'छायावाद ने मनुष्य हृदय और प्रकृति के उस संबंध में प्राण डाल दिए जो प्राचीनकाल से बिंब प्रतिबिंब के रूप में चला आ रहा था। जिसके कारण मनुष्य को प्रकृति अपने दुःख में उदास और सुख में पुलकित जान पड़ती थी।' महादेवी जी की कविताएँ अनुभूति से परिपूर्ण हैं, पंत और निराला की कविताएँ दार्शनिकता के बोझ से दबसी गई हैं, किन्तु महादेवी जी के काव्य में ऐसी बात नहीं। वह सर्वत्र भावना प्रधान है। महादेवी जी ने अपने प्रेमपात्र के लिए 'प्रिय' संबोधन दिया है। महादेवी जी की वेदानुभूति संकल्पात्मक अनुभूति की सहज अभिव्यक्ति है। 'मिलन का नाम मत लो, मैं विरह में चिर हूँ कहकर वे इसी विरह को जीवन की साधना मानती हैं। उन्होंने पीड़ा की महत्ता को घोषित नहीं की उसका सुखद पक्ष भी स्पष्ट किया है। उनके सुख का कोई स्वतंत्र अस्तित्व नहीं है। जब दुःख अपनी अंतिम सीमा तक पहुँच जाता है तब वही दुःख सुख का रूप धारण कर लेती है।

“चिर ध्येय यही जलने का ठंडी विभूति हो जाना है पीड़ा की सीमा यह दुःख का चिर सुख हो जाना”

छायावादी कहे जाने वाले कवियों में महादेवी जी ही रहस्यवाद के भीतर रहीं हैं। उस अज्ञात प्रियतम के लिए वेदना ही उनके हृदय का भावकेन्द्र है - जिससे अनेक प्रकार की भावनाएँ, छुट छुटकर झलक मारती रहती हैं। वेदना से इन्होंने अपना स्वाभाविक प्रेम व्यक्त किया है, उसी के साथ वे रहना चाहती

है। उसके आगे मिलनसुख को भी वे कुछ नहीं गिनती। वे कहती हैं कि - 'मिलन का मत लो नाम मैं विरह में चिर हूँ। इस वेदना को लेकर इन्होंने हृदय की ऐसी अनुभूतियाँ सामने रखी हैं जो लोकोत्तर हैं।' कहाँ तक वे वास्तविक अनुभूतियाँ हैं और कहाँ तक अनुभूतियों की रमणीय कल्पना है, यह नहीं कहा जा सकता। उन्होंने दुःख को मधुर भाव के रूप में स्वीकार किया है जिसमें वह अलौकिक प्रिय के लिए दीप बनकर जलना चाहती है -

“मधुर-मधुर मेरे दीपक जल
युग युग प्रतिदिन प्रतिक्षण प्रतिपल,
प्रियतम का पथ आलोकित कर।”

उनके अनुसार दुःख जीवन का ऐसा काव्य है जो समस्त विश्व को एक-सूत्र-में बाँधने की क्षमता रखता है। उनका दुःख यष्टिपरक न होकर समष्टिपरक रहा है। उन्होंने कहा है व्यक्तिगत सुख विश्ववेदना में घुलकर जीवन को सार्थकता प्रदान करता है और व्यक्तिगत दुःख विश्व सुख में घलकर जीवन को अमरत्व प्रदान करता है।

(3) **रहस्यवादी भावना** : छायावादी काव्य में एक आध्यात्मिक आवरण तथा छाया रही है। अतः रहस्यवाद छायावादी कविता के प्रवृत्ति विशेष के लिए प्रयुक्त किया गया। महादेवी जी के अनुसार 'रहस्य का अर्थ वहा से होता है जहाँ धर्म की इति है। रहस्य का उपासक हृदय में सामंजस्यमुलक परमतत्व की अनुभूति करता है और वह अनुभूति परदे के भीतर रखते हुए दीपक के समान अपने प्रशांत आभास से उसके व्यवहार को स्निग्धता देती है।' महादेवी जी की रुचि सांसारिक भोग की अपेक्षा आध्यात्मिकता की ओर अधिक दर्शित होती है। रहस्यानुभूति की पाँच अवस्थाएँ उनके काव्य में लक्षित होती हैं। जिज्ञासा, अस्था, अद्वैतभावना, प्रणयानुभूति बिरहानुभूति। महादेवी जी में उस परमतत्व को देखने की, जानने की निरंतर जिज्ञासा रही है। वह कौतूहल से पुछती है -

“कौन तुम मेरे हृदय में
कौन मेरी कसक में नित मधुरता भरता अलक्षित?”

उनकी अज्ञात प्रियतम के प्रति आस्था केवल बौद्धिक न होकर रागात्मक है -

“मूक प्रणय से मधुर व्यथा से स्वप्नलोक कैसे आह्वान
वे आए चुपचाप सुनाने तब मधुमय मुरली की तान।”

आत्मा और परमात्मा के अद्वैतत्व के लिए 'बीन और रागिनी' का प्रतीक उनकी अभिनव कल्पना एक सुन्दर उदाहरण है।

(4) **भाषा शैली** : महादेवी जी का कुछ प्रारंभिक कविताएँ ब्रजभाषा में हैं, किन्तु बाद का सम्पूर्ण रचनाएँ खड़ी बोली में हुई हैं। महादेवी जी की खड़ीबोली संस्कृत मिश्रित है। वह मधुर कोमल और प्रवाहपूर्ण है। उसमें कहीं भी नीरसता और कर्कशता नहीं। वैसे महादेवी जी की भाषा सरल है, किन्तु सूक्ष्म भावनाओं के चित्रण में वह संकेतात्मक होने के कारण कहीं कहीं अस्पष्ट भी हो गयी हैं। शब्द चयन अत्यंत सुन्दर है, किन्तु भाषा में कोमलता और मधुरता लाने के लिए कहीं कहीं शब्दों का अंग-भंग अवश्य मिलता है। जैसे - आधार का अधार, अभिलाषाओं का अभिलाषे आदि। महादेवी जी की शैली में निरंतर विकास होता रहा है। 'नीहार' में उनकी शैली प्रारंभिक अवस्था में है। इस प्रारंभिक अवस्था की शैली में - भाव कम है, शब्द अधिक। 'नीस्ता' की शैली में भाव और भाषा की समानता है। 'दीपशिखा' की रचना में उनकी शैली प्रौढ़ हो गयी है और थोड़े शब्दों में बहुत कुछ कहने की क्षमता आ गयी है। भावों का मूर्त रूप देने में महादेवी जी अत्यंत कुशल थी। उन्होंने अपनी कविताओं में प्रतीकों और संकेतों का आश्रय अधिक लिया है। अतः उनकी शैली कहीं-कहीं कुछ जटिल और दुरूह हो गयी है और पाठक को कविता का अर्थ समझने में कुछ परिश्रम करना पड़ता है।

(5) **छंद, रस, अलंकार, शिल्प और प्रतीको का प्रयोग** : महादेवी वर्मा की कविता वियोग-शृंगार प्रधान है। वियोग के जैसे रहस्यमय चित्र उन्होंने अंकित किए हैं, वैसे अत्यंत दुर्लभ है। करुण रस की व्यंजन भी उनके काव्य में हुई है। उनके काव्य में सभी छंद मात्रिक है। और वे अपने आप में पूर्ण हैं। उनमें संगीत और लय का विशेष रूप से समावेश है। अलंकार योजना अत्यंत स्वाभाविक है और अलंकारों का प्रयोग भावों को तीव्रता प्रदान करने में सहायक सिद्ध हुआ है। समानोक्ति, उपमा, रूपक, अलंकारों की अधिकता है। शब्दालंकारों की ओर महादेवी जी की विशेष रुचि नहीं प्रतीत होती फिर भी क्योंकि अनेक गीत उनकी अव्यहृत साहित्य साधना के परिणाम है, अतः कला गीतों के सभी शैलिक गुणों से युक्त है। उनके काव्य में छायावादी

कविता के शैलिक गुणों से युक्त है। उनके काव्य में छायावादी कविता के शिल्प विधान का सफल रूपद्रस्तव्य है। गीतिकाव्य के तत्व अनुभूति प्रवणता, आत्माभिव्यक्ति, संक्षिप्तता, भावान्वित, गेयता आदि उनके काव्य में पूर्णतः दर्शित होते हैं। उन्होंने स्वयं कहा है, 'सुख-दुख की भावावेशमयी अवस्था का विशेष गिने चुने शब्दों में वर्णन करना ही गीत है' अभिव्यक्ति की कल्पनात्मकता, लाक्षणिकता, स्थूल के स्थान पर सूक्ष्म उपमानों का ग्रहण, कोमलांत पदावली, कल्पना का वैभव, चित्रात्मकता, प्रतीक विधान, बिंब योजना आदि कलातत्त्वों का उनकी कविता में पूर्ण अभिनिवेश है। उनकी शिल्प प्रतिभा अनुपम है। उनके अंतस का कलाकार कला के प्रति सर्वदा सचेष्ट रहा है। उदाहरण के लिए -

“निशा को धो देता राकेश चाँदनी में जब अलकें खोल
कली से कहता यों मधुमास बता दो मधुमदिरा का मोल।”
बिम्बात्मकता -

“मोटी-सी रात कनक से दिन
गुलाबी प्रात सुनहली साँझ।”

‘दीप’ महादेवी के काव्य का महत्वपूर्ण प्रतीक है। इसके अतिरिक्त बिन और रागिनी, दीप और छाया, धन और दामिनी, रश्मि और प्रकाश उनके काव्य में बार बार आए हैं। डॉ. नागेन्द्र के शब्दों में “महादेवी के काव्य में हमें छायावाद का अभिमिश्रित रूप मिलता है। तितली के पंखों, फूलों की पंखुरियों से चुराई हुई कला और इन सबसे ऊपर स्वप्न-सा बुना हुआ एक वायवीय वातावरण - ये सभी तत्व जिसमें घुले-मिले रहते हैं वह है महादेवी की कविता”। ❖

विशेष :

1. प्रस्तुत कविता में प्राकृतिक सौन्दर्य का उत्कृष्ट वर्णन हुआ है।
2. प्रस्तुत कविता में प्रकृति का मानवीकरण हुआ है।
3. प्रस्तुत कविता में संस्कृत शब्दों का भरपुर प्रयोग हुआ है।

প্রতিবেদন

সভাপতিৰ প্ৰতিবেদন

প্ৰতিবেদনৰ বাটচ'ৰাতেই যিসকল মহান তথা বৰেণ্য ব্যক্তিৰ অশেষ ত্যাগ আৰু পৰিশ্ৰমেৰে 'সোণাপুৰ মহাবিদ্যালয়' নামৰ এই মহান যাউতিযুগীয়া শিক্ষানুষ্ঠান গঢ় লৈ অক্ষকাৰত নিমজ্জিত হৈ থকা সোণাপুৰ অঞ্চলৰ অক্ষকাৰ আঁতৰাই গোটেই অঞ্চলটোত জ্ঞানৰ পোহৰ বিতৰণ কৰাৰ প্ৰয়াস কৰিছিল সেইসকল স্বনামধন্য নমস্য ব্যক্তিলৈ মোৰ আন্তৰিক শ্ৰদ্ধা তথা কৃতজ্ঞতা জ্ঞাপন কৰিলোঁ। মহাবিদ্যালয়ৰ প্ৰতিষ্ঠাকালৰ পৰা জড়িত যিসকল ব্যক্তি আমাৰ মাজৰ পৰা হেৰাই গ'ল সেইসকল মহান ব্যক্তিৰ আত্মাৰ চিৰশাস্তি কামনাৰে শ্ৰদ্ধাজলি অৰ্পন কৰিছোঁ।

সোণাপুৰ মহাবিদ্যালয়ৰ ২০২১-২২ বৰ্ষৰ ছাত্ৰ একতা সভাৰ বিনা প্ৰতিদ্বন্দ্বিতাৰে সভাপতি হিচাপে নিৰ্বাচিত হোৱাৰ বাবে মই মহাবিদ্যালয়ৰ সমূহ ছাত্ৰ-ছাত্ৰী তথা শিক্ষাগুৰুসকলৰ ওচৰত চিৰকৃতজ্ঞ। ছাত্ৰ একতা সভাৰ সভাপতি হিচাপে যিমান গৌৰৱ অনুভৱ কৰোঁ, তাতকৈ বেছি সোণাপুৰ মহাবিদ্যালয়ৰ এগৰাকী ছাত্ৰ হিচাপে বেছি গৌৰৱ অনুভৱ কৰোঁ। ছাত্ৰ একতা সভাৰ সমূহ বিষয়ববীয়াৰ লগতে মহাবিদ্যালয়ৰ সকলো অনুষ্ঠানতে সক্ৰিয় অংশগ্ৰহণেৰে যি অভিজ্ঞতা অৰ্জন কৰিছোঁ সেয়াই জীৱনৰ পথ প্ৰদৰ্শন কৰিব।

এই ছেগতে মই মহাবিদ্যালয়ৰ প্ৰতিগৰাকী অধ্যাপক-অধ্যাপিকা, কৰ্মচাৰীলৈ মোৰ আন্তৰিক শ্ৰদ্ধা জনালোঁ। লগতে ছাত্ৰ একতা সভাৰ সমূহ বিষয়ববীয়া আৰু সকলো ছাত্ৰ-ছাত্ৰীলৈ কৃতজ্ঞতা অৰ্পন কৰিলো আৰু মোৰ প্ৰতিবেদনৰ সামৰণি মাৰিলোঁ।

জয়তু সোণাপুৰ মহাবিদ্যালয়

জয়তু সোণাপুৰ মহাবিদ্যালয় ছাত্ৰ একতা সভা

সিমান্ত বংহাং

সভাপতি

সোণাপুৰ মহাবিদ্যালয় ছাত্ৰ একতা সভা

২০২১-২২

উপ-সভাপতিৰ প্ৰতিবেদন

প্ৰতিবেদনৰ আৰম্ভণিতে যিসকল মহান ব্যক্তিৰ ত্যাগ, কষ্টৰ বিনিময়ত সোণাপুৰ মহাবিদ্যালয় প্ৰতিষ্ঠা হৈছিল তেওঁলোকক শ্ৰদ্ধা নিবেদন কৰি মহাবিদ্যালয়ৰ অধ্যক্ষ, উপাধ্যক্ষ, শিক্ষাগুৰু আৰু কৰ্মচাৰীবৃন্দ সকলোলৈকে আন্তৰিক শ্ৰদ্ধা জনালোঁ। সোণাপুৰ মহাবিদ্যালয়ৰ ২০২১-২২ বৰ্ষৰ ছাত্ৰ একতা সভাৰ উপ-সভাপতিৰ দৰে গুৰুত্বপূৰ্ণ পদ এটাত থাকি ছাত্ৰ-ছাত্ৰীক সেৱা আগবঢ়োৱাৰ সুবিধা প্ৰদান কৰাৰ বাবে মহাবিদ্যালয়ৰ ছাত্ৰ সমাজৰ ওচৰত মই চিৰকৃতজ্ঞ।

উপ-সভাপতি হিচাপে দায়িত্ব লোৱাৰে মোৰ সাধ্য অনুসৰি ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলৰ স্বাৰ্থত কাম কৰিবলৈ প্ৰয়াস কৰিছিলোঁ। কিন্তু ইমান কম সময়ৰ ব্যৱধানত সকলোবোৰ কাম কৰাও বহু সময়ত সম্ভৱ হৈ নুঠে। তাৰবাবে মই এই প্ৰতিবেদনৰ জৰিয়তে শিক্ষাগুৰু আৰু ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ ওচৰত ক্ষমা বিচাৰিছোঁ।

দায়িত্ব লোৱাৰে পৰা আৰম্ভ কৰি মোৰ কাৰ্যকালৰ শেষলৈকে প্ৰতিটো মুহূৰ্ততে সহায় সহযোগ কৰা মহাবিদ্যালয়ৰ শ্ৰদ্ধাৰ শিক্ষাগুৰু, ছাত্ৰ একতা সভাৰ সদস্যবৃন্দ আৰু বন্ধুবৰ্গলৈ আন্তৰিক কৃতজ্ঞতা জ্ঞাপন কৰিলোঁ। শেষত সোণাপুৰ মহাবিদ্যালয়ে প্ৰগতিৰ দিশত জিলিকি উঠক, তাকেই কামনা কৰি প্ৰতিবেদনৰ সামৰণি মাৰিলোঁ।

জয়তু সোণাপুৰ মহাবিদ্যালয়।

জয়তু সোণাপুৰ মহাবিদ্যালয় ছাত্ৰ একতা সভা।

তনু কলিতা

উপ-সভাপতি

২০২১-২২ বৰ্ষ

সাধাৰণ সম্পাদকৰ প্ৰতিবেদন

নমস্কাৰ,

প্ৰতিবেদনৰ পাতনি মেলাৰ প্ৰাক্‌মুহূৰ্ত্ত সোণাপুৰ মহাবিদ্যালয়ৰ আৰম্ভণিৰে পৰা যিসকল বীৰ পুৰুষৰ আপ্ৰাণ চেষ্টা আৰু ত্যাগৰ ফলত সোণাপুৰ মহাবিদ্যালয়খন গঢ় লৈ উঠিছিল। সেইসকল মহানপুৰুষৰ লগতে শিক্ষাগুৰুসকলক মোৰ ফালৰ পৰা আন্তৰিক শ্ৰদ্ধা জ্ঞাপন কৰিছোঁ।

মই নিজকে ভাগ্যবান বুলি ভাবিছোঁ কাৰণ মই এনেকুৱা এখন মহাবিদ্যালয়ত শিক্ষা লাভ কৰিব সুবিধা পাইছোঁ যিখন মহাবিদ্যালয়ৰ গৰিমাৰ কথা মই শব্দত প্ৰকাশ কৰি শেষ কৰিব নোৱাৰিম।

সোণাপুৰ মহাবিদ্যালয়ৰ ২০২১-২২ বৰ্ষৰ ছাত্ৰ একতা সভাৰ সাধাৰণ নিৰ্বাচনত মই ৬৯৫ ভোটত জয়ী হওঁ। বিগত বছৰৰ ৰেকৰ্ড ভংগ কৰি মই নতুন ৰেকৰ্ড কৰিলোঁ। এই সাধাৰণ সম্পাদক পদত জয়ী হোৱাৰ ক্ষেত্ৰত যিসকল সহপাঠী, বন্ধু-বান্ধৱী, ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়ে সহায়-সহযোগিতা আগবঢ়াইছিল তেওঁলোকৰ লগতে শ্ৰদ্ধাৰ অধ্যক্ষ, উপাধ্যক্ষ মহোদয়, অধ্যাপক-অধ্যাপিকামণ্ডলী আৰু কৰ্মচাৰীবৃন্দক ধন্যবাদ তথা কৃতজ্ঞতা জ্ঞাপন কৰিলোঁ।

০৪/১২/২০২১ তাৰিখে ছাত্ৰ একতা সভাৰ সাধাৰণ সম্পাদক হিচাপে শপত গ্ৰহণ কৰি কাৰ্যভাৰ লৈ মহাবিদ্যালয়ৰ কামসমূহলৈ পাতনি মেলিলোঁ।

০৫/১২/২০২১ প্ৰথম কাৰ্যসূচী হিচাপে মই আমাৰ মহাবিদ্যালয় NCC কেডেটসকলৰ লগত লগ হৈ আমাৰ মহাবিদ্যালয়ৰ প্ৰাঙ্গণৰ লগতে মহাবিদ্যালয়ৰ গেটলৈ চাফ-চিকুন কৰি মহাবিদ্যালয়খন সুন্দৰ পৰিৱেশ কৰিছিলোঁ।

১০/০১/২০২২, Engineering Projects (India) Ltd. উত্তৰ-পূব ক্ষেত্ৰীয় কাৰ্যালয়, গুৱাহাটীৰ দ্বাৰা আয়োজিত পৰম্পৰাগত লোকনৃত্য আৰু নৃত্য-নাটিকা অনুষ্ঠানত, আমাৰ মহাবিদ্যালয়ৰ পৰা লৈ যোৱা লালিলাং দলীয় নৃত্যটি পৰিবেশন কৰি ৰাইজৰ মন জয় কৰি প্ৰথম পুৰস্কাৰ লাভ কৰি মহাবিদ্যালয়লৈ সুনাম কঢ়িয়াই আনে।

০৭/০১/২০২২ তাৰিখে গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়ৰ উদ্যোগত অনুষ্ঠিত হোৱা ফুটবল খেলত মহাবিদ্যালয়ৰ ছাত্ৰসকলে প্ৰথম স্থান লাভ কৰি মহাবিদ্যালয়লৈ সুনাম কঢ়িয়াই আনিছে।

১২/০১/২০২২ তাৰিখে আমি ভোগালী বিশ্বৰ সময়ত আমাৰ মহাবিদ্যালয়ত থকা Sonaharvestত দিকচাক গাঁৱৰ মহিলাসকলৰ লগত লগ হৈ পিঠা, নাৰিকলৰ লাডু, তিলৰ লাডু, মুড়ি লাডুৰ লগতে অন্যান্য বস্তুৰ আমি এখন ভোগালী মেল আয়োজন কৰি সফলভাৱে সম্পূৰ্ণ কৰিলোঁ।

২৬/০১/২০২২, গণতন্ত্ৰ দিৱস। প্ৰত্যেক বছৰৰ দৰে এই বছৰো আমাৰ মহাবিদ্যালয় প্ৰাঙ্গণত গণৰাজ্য দিৱস উদ্‌যাপন কৰা হয়। পুৱা ৯ বজাত অধ্যক্ষ মহোদয় আৰু উপাধ্যক্ষ মহোদয়ৰ সহযোগত ৰাষ্ট্ৰীয় পতাকা উত্তোলন কৰা হয়। তাৰ পিছত NCC Army Wings আৰু Air Wingsৰ কেডেটসকলে ড্ৰীল প্ৰদৰ্শন কৰে।

৫ ফেব্ৰুৱাৰীত মহাবিদ্যালয়ত বিদ্যাৰ অধিষ্ঠাত্ৰী শ্ৰীশ্ৰীসৰস্বতী দেৱীৰ পূজা উলহ-মালহেৰে উদ্‌যাপন কৰা হয়।

৬ ফেব্ৰুৱাৰীত ভাৰতবৰ্ষৰ জনপ্ৰিয় কণ্ঠশিল্পী লতা মংগেশকাৰৰ মৃত্যু হয়। তেখেতৰ আত্মাৰ চিৰশান্তি লাভ কৰিবৰ বাবে শ্ৰদ্ধাঞ্জলি অৰ্পণ কৰা হয়।

৭ মাৰ্চ, ২০২২ তাৰিখে সোণাপুৰস্থিত SSB Campৰ কৰ্তৃপক্ষ মহাবিদ্যালয় আহি Defenceৰ বিষয়ে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীক বহুখিনি তথ্য জানিবলৈ দিয়ে।

১৪ মাৰ্চত মহাবিদ্যালয়ৰ গণিত বিভাগৰ অধ্যাপক ড° চিনাম ইবটন সিং ছাৰ মহাবিদ্যালয়লৈ আহি থাকোতে দুজন ল'ৰা চাইকেল ৰাইড কৰি আহি থকা দেখি ছাৰে সিহঁতক কলেজলৈ মাতি আনিব দিয়ে আৰু মাতি আনি দুয়োজনকে মহাবিদ্যালয়ৰ তৰফৰ পৰা সম্বৰ্দ্ধনা জ্ঞাপন কৰা হয়।

৪ মাৰ্চ, আমাৰ মহাবিদ্যালয়ৰ ২০১৯-২১ ছাত্ৰ একতা সভাৰ সভাপতি শ্ৰীপ্ৰেমজিৎ ইনজেল দাদাক ছাত্ৰ একতা তৰফৰ পৰা সম্বৰ্দ্ধনা জ্ঞাপন কৰা হয়। তেখেতে মহাবিদ্যালয়ৰ ডেকাচাং বনোৱাত আগভাগ লৈ বহুত কষ্টৰ মাজত ডেকাচাংখন সম্পূৰ্ণ কৰি দিয়ে।

৮ মাৰ্চ, আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় নাৰী দিৱস উপলক্ষে সোণাপুৰ মহাবিদ্যালয়ৰ মহিলা কোষৰ দ্বাৰা স্বাস্থ্য আৰু পৰিষ্কাৰ-পৰিচ্ছন্নতাৰ সজাগতা শিবিৰ তথা স্বাস্থ্য পৰীক্ষা শিবিৰ অনুষ্ঠিত কৰা হয়। এই অনুষ্ঠানত উপস্থিত থাকে হেল্থ চিটি হস্পিটেলৰ ডাঃ কল্পনা চৌধুৰী, ডাঃ বিকাশ চৌধুৰী, ডাঃ গ্ৰেচি মৰাণ, ডাঃ অৰিন্দম দেৱৰ লগতে দিকচাং গাঁৱৰ সন্মানীয় উৰ্মিলা ৰাহাং উপস্থিত থাকে। মহাবিদ্যালয়ৰ অধ্যক্ষ, উপাধ্যক্ষ, শিক্ষক-শিক্ষয়িত্ৰীৰ লগতে ছাত্ৰ একতা সভাৰ সকলো সদস্য এই অনুষ্ঠানত উপস্থিত থাকি সফলতাৰে সম্পূৰ্ণ কৰে।

১৩ এপ্ৰিল, ২০২১-২২ বৰ্ষৰ ছাত্ৰ একতা তৰফৰ পৰা প্ৰাক্ ৰঙালী বিহু পতা হয়। অনুষ্ঠানত বিহু নৃত্যৰ লগতে সাংস্কৃতিক অনুষ্ঠান আৰু এখন নাটক প্ৰদৰ্শন কৰা হয়।

প্ৰতিবছৰৰ দৰে এইবছৰো ৩১তম বাৰ্ষিক মহাবিদ্যালয় সপ্তাহ ২৫ এপ্ৰিলৰ পৰা ২৯ এপ্ৰিল, ২০২২লৈ ২৫ দিনীয়া বৰ্ণাঢ্য কাৰ্যসূচীৰে ৯:০০ বজাত অধ্যক্ষ, উপাধ্যক্ষ মহোদয়ৰ সহযোগত পতাকা উত্তোলনেৰে আৰম্ভ কৰি ৯:৩০ বজাত স্মৃতি তৰ্পন কৰা হয়, তৰ্পক শ্ৰীযুত উপেন বৰা, প্ৰতিষ্ঠাপক সম্পাদক, সোণাপুৰ মহাবিদ্যালয়। ১০:০০ বজাত খেল উদ্বোধন কৰা হয়, উদ্বোধক শ্ৰীযুত দীপক দাস, খেল উদ্বোধন কৰি বৰ্ণাঢ্য সাংস্কৃতিক শোভাযাত্ৰা উলিওৱা হয়।

২৯ এপ্ৰিল, মহাবিদ্যালয়ত বাঁটা বিতৰণী সভা তথা মুকলি সভা অনুষ্ঠিত কৰা হয়। উক্ত সভাত উপস্থিত থাকে সোণাপুৰ মহাবিদ্যালয়ৰ অধ্যক্ষ ড° দেৱব্ৰত খনিকৰ, অধ্যক্ষ, বিশিষ্ট অতিথি শ্ৰীযুত জয়ন্ত দাস, অধ্যক্ষ, অসম ৰাজ্যিক অনুসূচিত জাতি উন্নয়ন নিগম, অসম চৰকাৰ, সন্মানীয় মুখ্য অতিথি ড° শৰৎ বৰকটকী, অধ্যক্ষ, নগাঁও মহাবিদ্যালয় (অট'নমাছ) তথা অসম কলেজ অধ্যক্ষ পৰিষদৰ সভাপতি। অসমৰ জনপ্ৰিয় কণ্ঠশিল্পী শ্ৰীদীপাঘিতা ডেকাৰ গীতৰ এই গীতৰ শৰাই অনুষ্ঠানেৰে সামৰণি মৰা হয়।

১৩—১৫ মে' ২০২২, 18th All Assam Amateur Muay Thai Championship-2022 সোণাপুৰ মহাবিদ্যালয়ৰ ইনড'ৰ ষ্টেডিয়ামত অনুষ্ঠিত কৰা হয়।

২৩ মে', ২০২২, সোণাপুৰ মহাবিদ্যালয়ৰ পুথিভঁড়াল আৰু NDLI Club ৰ উদ্যোগত USER Awareness Program অনুষ্ঠিত কৰা হয়। এই অনুষ্ঠানত উপস্থিত থাকে মহাবিদ্যালয়ৰ অধ্যক্ষ, উপাধ্যক্ষ লগতে শিক্ষক-শিক্ষয়িত্ৰী, ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ লগতে সমল ব্যক্তি হিচাপে শ্ৰীফুলস্মিতা নাথ (Project Officer of North East NDLI, IIT)।

২৫ মে', ২০২২, সোণাপুৰ মহাবিদ্যালয় শিক্ষক গোটৰ তৰফৰ পৰা Ph.D. Degree লাভ কৰা বাবে ড° স্বপ্না মেধী অভিনন্দন জনোৱা হয়, এই সভাতে তেখেতক ছাত্ৰ একতা সভাৰ তৰফৰ পৰা তেখেতক সম্বৰ্দ্ধনা জনোৱা হয়।

৫ জুন, ২০২২, Pollution Control Board Assam (PCBA) আৰু Assam Science Technology and Environment Control (ASTEC) সহযোগত সোণাপুৰ মহাবিদ্যালয়ৰ উদ্যোগত বিশ্ব পৰিবেশ দিৱস উদ্যাপন কৰা হয়।

১২ জুন, ২০২২, সোণাপুৰ মহাবিদ্যালয়ৰ প্ৰাক্তন ছাত্ৰ-ছাত্ৰী সন্মিলন অনুষ্ঠিত কৰা হয়। এই সন্মিলনতে নতুন কমিটি গঠন কৰা হয়।

২১ জুন, ২০২২, সোণাপুৰ মহাবিদ্যালয়ৰ NCC ইউনিটৰ উদ্যোগত মহাবিদ্যালয়ৰ ইনড'ৰ ষ্টেডিয়ামত ৰাষ্ট্ৰীয় যোগ দিৱস অনুষ্ঠিত কৰা হয়।

১৫ জুলাই, ২০২২, সোণাপুৰ মহাবিদ্যালয়ৰ NCC আৰু NSS ইউনিটৰ উদ্যোগত আজাদী কা অমৃত মহোৎসৱৰ লগত সংগতি ৰাখি Chief Minister's Institutional Plantation Programme (CMIPP) অনুষ্ঠিত কৰা হয়। মহাবিদ্যালয়ৰ কাষতে লাগি থকা গাঁওখনত সকলোৰে ঘৰে ঘৰে গৈ ভাৰতবৰ্ষৰ জাতীয় পতাকাৰ লগতে এজোপা গছপুলি প্ৰদান কৰা হয়।

২৬ জুলাই, ২০২২, দেশৰ পঞ্চদশ ৰাষ্ট্ৰপতি হিচাপে কাৰ্যভাৰ গ্ৰহণ কৰা সন্মানীয় মহামহিম ৰাষ্ট্ৰপতি শ্ৰীমতী দ্ৰৌপদী মুৰ্মু ডাঙৰীয়ানীলৈ শুভেচ্ছা জনাবলৈ ছাত্ৰ-ছাত্ৰী লগত তুলিকা দাস বাইদেউ লগত মিলি শংকৰদেৱ কলাক্ষেত্ৰলৈ গৈ শুভেচ্ছা তথা অভিনন্দন জ্ঞাপন কৰা হয়।

৪ আগষ্ট, ২০২২, মহাবিদ্যালয়ৰ উচ্চতৰ মাধ্যমিক প্ৰথম বৰ্ষত নামভৰ্তি কৰা ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলক একোটাকৈ কলম দি অভিনন্দন জনোৱা হয়।

১৫ আগষ্ট, ২০২২, ভাৰতবৰ্ষৰ স্বাধীনতা দিৱস পালন কৰা হয় মহাবিদ্যালয় NCC (Army/Air) লগত ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ সহযোগত।

যোৱা ২৯/০৯/২০২২ তাৰিখে সোণাপুৰ মহাবিদ্যালয়ৰ ছাত্ৰ একতা সভাৰ নিৰ্বাচন অনুষ্ঠিত হৈ গ'ল। ২০২১-২২ চনৰ ছাত্ৰ একতা সভাৰ সাধাৰণ সম্পাদক হিচাপে বহু সপোন বুকুত বান্ধি লৈ তথা কিছু পৃথক চিন্তাৰে আৰম্ভ কৰা মোৰ এবছৰীয়া কাৰ্যকাল অন্ত পৰিল। এই এবছৰীয়া কাৰ্যকালটোত কিমানদূৰ সাফল্য হ'ব পাৰিলো সেইটো আপোনালোকৰ দৃষ্টিত আপোনালোকে বিচাৰ কৰিব। মোৰ দ্বাৰাই যিমানখিনি সম্ভৱ মহাবিদ্যালয়ৰ হকে সেইখিনি কাম কৰিবলৈ যত্ন কৰিছো। এই এবছৰীয়া কাৰ্যকালটোত প্ৰত্যেকটো কাৰ্যসূচী চলাই নিয়াৰ লগতে দিহা-পৰামৰ্শ দিয়া আৰু বিভিন্ন ধৰণৰ কাম-কাজত সহায়-সহযোগিতা কৰা মহাবিদ্যালয়ৰ অধ্যক্ষ ড° দেৱব্ৰত খনিকৰ ছাৰ, উপাধ্যক্ষ ড° বিপুল বৰা ছাৰ আৰু মোৰ তত্ত্বাৱধায়ক চিনাম ইবটন সিং ছাৰ লগত ২০১৯-২১ চনৰ সাধাৰণ সম্পাদক সমীৰ সিং দাদাক আৰু মহাবিদ্যালয়ৰ সমূহ শিক্ষাগুৰু তথা মহাবিদ্যালয়ৰ অনাশিক্ষক আৰু বিষয়ববীয়াৰ লগতে ছাত্ৰ একতা সভাৰ সমূহ সদস্য আৰু মহাবিদ্যালয়ৰ সমূহ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীক অশেষ ধন্যবাদ জ্ঞাপন কৰিলোঁ।

শেষত সোণাপুৰ মহাবিদ্যালয়ৰ সৰ্বাঙ্গীন উন্নতি কামনা কৰিলোঁ।

জয়তু সোণাপুৰ মহাবিদ্যালয়।

জয়তু সোণাপুৰ মহাবিদ্যালয় ছাত্ৰ একতা সভা।

ধন্যবাদেৰে—

জুবিন ৰাভা

সাধাৰণ সম্পাদক

সোণাপুৰ মহাবিদ্যালয় ছাত্ৰ একতা সভা

২০২১-২২ বৰ্ষ

সহকাৰী সাধাৰণ সম্পাদকৰ প্ৰতিবেদন

প্ৰতিবেদনৰ আৰম্ভণিতে যিসকল বৰেণ্য ব্যক্তিৰ অশেষ ত্যাগ আৰু পৰিশ্ৰমেৰে 'সোণাপুৰ মহাবিদ্যালয়' নামৰ এক শিক্ষানুষ্ঠান গঢ় লৈ অন্ধকাৰত নিমজ্জিত হৈ থকা বৃহৎ সোণাপুৰ অঞ্চলৰ অন্ধকাৰ আঁতৰাই গোটেই অঞ্চলটোত জ্ঞানৰ পোহৰ বিতৰণ কৰাৰ প্ৰয়াস কৰিছিল সেইসকল স্নানামধন্য নমস্য ব্যক্তিলৈ মোৰ আন্তৰিক শ্ৰদ্ধা তথা কৃতজ্ঞতা জ্ঞাপন কৰিলো। লগতে মহাবিদ্যালয়ৰ প্ৰতিষ্ঠাকালৰ পৰা জড়িত যিসকল ব্যক্তি আমাৰ মাজৰ পৰা হেৰাই গ'ল সেইসকল মহান ব্যক্তিৰ আত্মাৰ চিৰশান্তি কামনাৰে শ্ৰদ্ধাঞ্জলি অৰ্পন কৰিলোঁ।

২০২১-২২ বৰ্ষৰ মহাবিদ্যালয়ৰ ছাত্ৰ একতা সভাৰ সাধাৰণ নিৰ্বাচনত প্ৰতিদ্বন্দ্বিতাৰে সহকাৰী সাধাৰণ সম্পাদক হিচাপে নিৰ্বাচিত কৰাৰ বাবে মই মহাবিদ্যালয়ৰ সমূহ ছাত্ৰ-ছাত্ৰী আৰু মোৰ পূজনীয় শিক্ষাগুৰুসকললৈ ধন্যবাদ জ্ঞাপন কৰিছো। দায়িত্বভাৰ গ্ৰহণ কৰিয়েই মই মহাবিদ্যালয়ৰ বহুতো কাম হাতত লওঁ। শিক্ষানুষ্ঠানত অনুষ্ঠিত হৈ অহা বিভিন্ন উৎসৱসমূহৰ ভিতৰত সৰস্বতী পূজা, মহাবিদ্যালয় সপ্তাহ, নৱাগত আদৰ্শ সভা, শিক্ষক দিৱস, বিহু ইত্যাদি পালন কৰো।

মোৰ এবছৰীয়া কাৰ্যকালত সহায় কৰা সমূহ বন্ধু-বান্ধৱীলৈ মোৰ আন্তৰিক ধন্যবাদ জ্ঞাপন কৰিলো। অজানিতে কৰা ভুলৰ বাবে ক্ষমা বিচৰাৰ লগতে বিভিন্ন সময়ত উপদেশেৰে সহায় কৰাৰ বাবে মোৰ পূজনীয় শিক্ষাগুৰুসকলৰ ওচৰত চিৰকৃতজ্ঞ হৈ ৰ'লো। সদৌ শেষত সোণাপুৰ মহাবিদ্যালয়ৰ সৰ্বাংগীন উন্নতি কামনা কৰি মোৰ প্ৰতিবেদনৰ সামৰণি মাৰিলোঁ।

জয়তু সোণাপুৰ মহাবিদ্যালয়

জয়তু সোণাপুৰ মহাবিদ্যালয় ছাত্ৰ একতা সভা

চিন্ময় দাস

সহঃ সাধাৰণ সম্পাদক

সোণাপুৰ মহাবিদ্যালয় ছাত্ৰ একতা সভা

২০২১-২২

সাহিত্য আৰু আলোচনী বিভাগৰ প্ৰতিবেদন

প্ৰতিবেদনৰ আৰম্ভণিতে সোণাপুৰ মহাবিদ্যালয়ৰ প্ৰতিষ্ঠাকালৰ পৰা জড়িত থকা প্ৰত্যেকজন মহান তথা পূজনীয় ব্যক্তিলৈ মোৰ শ্ৰদ্ধা আৰু কৃতজ্ঞতা জ্ঞাপন কৰিছো, যিসকলে অশেষ ত্যাগ আৰু পৰিশ্ৰমেৰে এই জ্ঞানৰ মন্দিৰ স্থাপন কৰিছিল।

জয়জয়তে সোণাপুৰ মহাবিদ্যালয়ত ২০২১-২২ বৰ্ষত অনুষ্ঠিত হৈ যোৱা ছাত্ৰ একতা সভাৰ সাধাৰণ নিৰ্বাচনত সাহিত্য আৰু আলোচনী সম্পাদক পদত সেৱা আগবঢ়োৱাৰ সুযোগ দিয়াৰ বাবে শ্ৰদ্ধাৰ শিক্ষাগুৰু আৰু মহাবিদ্যালয়ৰ প্ৰত্যেকগৰাকী ছাত্ৰ-ছাত্ৰীক অশেষ ধন্যবাদ জ্ঞাপন কৰিলোঁ।

ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলৰ সুপ্ত প্ৰতিভাসমূহ প্ৰতিযোগিতাৰ মাজেৰে গম পোৱা যায়। সেয়েহে প্ৰত্যেক বছৰে মহাবিদ্যালয়ত মহাবিদ্যালয় সপ্তাহ অনুষ্ঠিত কৰা হয়। দায়িত্বভাৰ গ্ৰহণ কৰাৰ পিছত এয়াই আছিল মোৰ প্ৰথমটো কাম। পাঁচদিনীয়া কাৰ্যসূচী হাতত লৈ দিনাংক ২৫-০৪-২০২২ ৰ পৰা ২৯-০৪-২০২২লৈ ৩১তম মহাবিদ্যালয় সপ্তাহ অনুষ্ঠিত কৰা হয়। কিন্তু তাৰ আগতে ২৩-০৪-২০২২ তাৰিখ শনিবাৰে মহাবিদ্যালয়ৰ প্ৰাচীৰ পত্ৰিকাৰ লগতে প্ৰত্যেকটো বিভাগৰ প্ৰাচীৰ পত্ৰিকাসমূহ উন্মোচন কৰা হয়। পৰৱৰ্তী দিনকেইটাত বিভিন্নধৰণৰ প্ৰতিযোগিতা অনুষ্ঠিত কৰা হয়। যেনে— নীলা খামৰ চিঠি, কবিতা আবৃত্তি, চিত্ৰাংকন, ফটোগ্ৰাফী, গ্ৰন্থ সমালোচনা, থিতাতে লিখা কবিতা/প্ৰবন্ধ/অণুগল্প, কাহিনী ইত্যাদি। প্ৰতিযোগিতাসমূহ চলাই নিয়াত সহায় কৰাৰ বাবে মই মোৰ তত্ত্বাধায়ক ড° দীপজ্যোতি ডেকা ছাৰ আৰু ড° গীতিমা কলিতা বাইদেউৰ লগতে পংকজ কুমাৰ পাৰৈ ছাৰ, মণিমালা দাস বাইদেউ, ৰমী দলৈ বাইদেউ, ডালিমী পাঠক বাইদেউ, সংগীতা চৰকাৰ বাইদেউ, মিনাক্ষী বৰুৱা বাইদেউ, গৌৰী ডেকা বাইদেউ সকলোকে প্ৰতিযোগিতাসমূহত বিচাৰকৰ আসন গ্ৰহণ কৰাৰ বাবে ধন্যবাদ জ্ঞাপন কৰিলোঁ। আগৰ বছৰৰ দৰেই এই বছৰো মহাবিদ্যালয় সপ্তাহত শ্ৰেষ্ঠ সাহিত্যিকৰ বঁটা প্ৰদান কৰা হয় আৰু শ্ৰেষ্ঠ সাহিত্যিকৰ বঁটা লাভ কৰে ইংৰাজী বিভাগৰ ছাত্ৰী সীমা কলিতাই। প্ৰতিযোগিতাসমূহত অংশগ্ৰহণ কৰা প্ৰত্যেকগৰাকী ছাত্ৰ-ছাত্ৰীকে মই ধন্যবাদ জনাইছোঁ।

এই ছেগতে সোণাপুৰ মহাবিদ্যালয়ৰ অধ্যক্ষ ড° দেৱব্ৰত খনিকৰ ছাৰ, উপাধ্যক্ষ ড° বিপুল বৰা ছাৰ, ছাত্ৰ একতা সভাৰ সামগ্ৰিক তত্ত্বাধায়ক ড° চিনাম ইৰটন সিং ছাৰ, সাহিত্য আৰু আলোচনী বিভাগৰ তত্ত্বাধায়ক ড° দীপজ্যোতি ডেকা ছাৰ আৰু ড° গীতিমা কলিতা বাইদেউক অশেষ কৃতজ্ঞতা জ্ঞাপন কৰিলোঁ।

এনেদৰে সফলতা-বিফলতাৰ মাজেৰে হাঁহি-কান্দোনক স্বাভাৱিক পৰিণতি বুলি তাকে সাবটি আমি জীৱনৰ বাটত অগ্ৰসৰ হওঁ। শেষত কাৰ্যভাৰ চলাই নিয়াত হৈ যোৱা অনিচ্ছাকৃত দোষ-ত্ৰুটিৰ বাবে মই ক্ষমা বিচাৰিছোঁ। সদৌ শেষত মহাবিদ্যালয়ৰ সবাংগীন উন্নতি কামনা কৰি প্ৰতিবেদন মোখনি মাৰিলোঁ।

জয়তু সোণাপুৰ মহাবিদ্যালয়

জয়তু সোণাপুৰ মহাবিদ্যালয়ৰ ছাত্ৰ একতা সভা।

ধন্যবাদেৰে—

গায়ত্ৰী ৰংপি

সাহিত্য আৰু আলোচনী বিভাগৰ সম্পাদক

সোণাপুৰ মহাবিদ্যালয় ছাত্ৰ একতা সভা

২০২১-২২ বৰ্ষ

তৰ্ক আৰু আলোচনা-চক্ৰ সম্পাদকৰ প্ৰতিবেদন

প্ৰতিবেদনৰ বাটচ'ৰাতেই যিসকল মহান তথা বৰেণ্য ব্যক্তিৰ অশেষ ত্যাগ আৰু পৰিশ্ৰমেৰে সোণাপুৰ মহাবিদ্যালয় নামৰ এই মহান জ্ঞানৰ মন্দিৰ গঢ়ি তুলিছে, সেইসকল মহান ব্যক্তিলৈ মোৰ শ্ৰদ্ধা আৰু কৃতজ্ঞতা জ্ঞাপন কৰিছোঁ, লগতে সোণাপুৰ মহাবিদ্যালয়ৰ প্ৰতিষ্ঠাকালৰ লগত জড়িত মহান ব্যক্তি যিসকল আমাৰ মাজৰ পৰা হেৰাই গ'ল তেখেতসকলৰ আত্মাৰ চিৰশান্তি কামনা কৰি শ্ৰদ্ধাজলি অৰ্পণ কৰিলোঁ।

জয়জয়তে সোণাপুৰ মহাবিদ্যালয়ত ২০২১-২২ বৰ্ষত অনুষ্ঠিত হৈ যোৱা ছাত্ৰ একতা সভাৰ সাধাৰণ নিৰ্বাচনত তৰ্ক আৰু আলোচনা-চক্ৰ বিভাগত সেৱা আগবঢ়োৱাৰ সুযোগ দিয়াৰ বাবে শ্ৰদ্ধাৰ শিক্ষাগুৰু আৰু মোৰ দ্বিতীয় গৃহসদৃশ মহাবিদ্যালয়ৰ সমূহ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীক অশেষ ধন্যবাদ জ্ঞাপন কৰিলোঁ।

কাৰ্যকালৰ আৰম্ভণিতে ইংৰাজী ১১-১২-২০২১ তাৰিখে উষা ফাউণ্ডেচনৰ উদ্যোগত আৰু আভ্যন্তৰীণ গুণগত মান নিৰূপন কোষ, দক্ষিণ কামৰূপ মহাবিদ্যালয়, মিৰ্জাত অনুষ্ঠিত হোৱা সদৌ অসম ভিত্তিত কুইজ প্ৰতিযোগিতাত মহাবিদ্যালয়ৰ দুগৰাকী ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়ে অংশগ্ৰহণ কৰে। দিনাংক ২৫-০২-২০২২ তাৰিখে মোৰ শ্ৰদ্ধাৰ শিক্ষক তত্ত্বাৱধায়ক ড° মৃদুস্মিতা মহন্ত বাইদেউৰ সহযোগত মহাবিদ্যালয়ত অনলাইন মাধ্যমে এটি 'তৰ্ককলাৰ কৰ্মশালা' অনুষ্ঠিত কৰা হয়। কৰ্মশালাটিত মুখ্য বক্তা হিচাপে উপস্থিত থাকে অসমৰ এগৰাকী প্ৰখ্যাত তৰ্কিক আৰু 'গভৰ্ণমেণ্ট ম'ডেল কলেজ, দেইথৰ'ৰ (Govt. Model College Deithor) সমাজ শাস্ত্ৰ বিভাগৰ সহকাৰী অধ্যাপক শ্ৰীযুত প্ৰিয়াংকু হাজৰিকা ছাৰ। দিনাংক ২১-০৩-২০২২ তাৰিখে গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয় আইন মহাবিদ্যালয় ছাত্ৰ একতা সভা ২০২১-২২ বৰ্ষই অনুষ্ঠিত কৰা "কৃষ্ণকান্ত সন্দিকৈ সোঁৱৰণী" জিলাভিত্তিক তৰ্ক প্ৰতিযোগিতাত মহাবিদ্যালয়ৰ দুগৰাকী ছাত্ৰই অংশগ্ৰহণ কৰে।

দিনাংক ২৫-০৪-২০২২ৰ পৰা ২৯-০৪-২০২২লৈ সোণাপুৰ মহাবিদ্যালয়ত ৩১তম সোণাপুৰ মহাবিদ্যালয় 'মহাবিদ্যালয় সপ্তাহ' অনুষ্ঠিত কৰা হয়। মহাবিদ্যালয় সপ্তাহত মোৰ বিভাগ অৰ্থাৎ তৰ্ক আৰু আলোচনা-চক্ৰ বিভাগৰ অন্তৰ্গত বহুসংখ্যক প্ৰতিযোগিতা অনুষ্ঠিত কৰা হয়। এই বছৰ প্ৰতিযোগিতাসমূহত অংশগ্ৰহণকাৰী ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ সংখ্যাও যথেষ্ট পৰিমাণে পৰিলক্ষিত হয়। তৰ্ক আৰু আলোচনা-চক্ৰ বিভাগৰ প্ৰতিযোগিতাসমূহ চলাই নিয়াত বিশেষভাৱে সহায় কৰাৰ বাবে মই মোৰ শিক্ষক তত্ত্বাৱধায়ক ড° মৃদুস্মিতা মহন্ত বাইদেউ আৰু শ্ৰীযুত প্ৰণৱ সূত্ৰধৰ ছাৰৰ লগতে হিমাংশু শৰ্মা ছাৰ, দিবাকৰ ভট্টাচাৰ্য ছাৰ, ৰাছল দলৈ ছাৰ, সংগীতা চৰকাৰ বাইদেউ, নৰনীতা দাস বাইদেউ, মান্যতা বৰ্মন বাইদেউ, মিতুশ্ৰী বৰ্মন বাইদেউ, শিল্পীৰাণী বৰুৱা বাইদেউ, হিমা ৰাজবংশী বাইদেউ, ড° স্পনা মেধি বাইদেউ আদি সকলোকে প্ৰতিযোগিতাসমূহত বিচাৰক হিচাপে আসন গ্ৰহণ কৰাৰ বাবে ধন্যবাদ জ্ঞাপন কৰিলোঁ আৰু সমূহ অংশগ্ৰহণকাৰী ছাত্ৰ-ছাত্ৰীক ধন্যবাদ জ্ঞাপন কৰিলোঁ। এই শ্ৰেষ্ঠ তৰ্কিকৰ বাঁটা পাবলৈ

সক্ষম হয় মহাবিদ্যালয়ৰ ইংৰাজী বিভাগৰ ছাত্ৰ প্ৰসেনজিৎ সিংহাই।

গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়ত অনুষ্ঠিত হোৱা লোক মন্তন ২০২২ৰ লগত সংগতি ৰাখি অনুষ্ঠিত কৰা আন্তঃ মহাবিদ্যালয় কুইজ প্ৰতিযোগিতাত মহাবিদ্যালয়ৰ তিনিগৰাকী ছাত্ৰই অংশগ্ৰহণ কৰি মহাবিদ্যালয়লৈ সুনাম কঢ়িয়াই আনে।

গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয় 'যুৱ মহোৎসৱ' ২০২১-২২ বৰ্ষৰ শুৱালকুছি বুধৰাম মাধৱ সত্ৰাধিকাৰ মহাবিদ্যালয়, শুৱালকুছিত অনুষ্ঠিত হোৱা 'জোনেল' প্ৰতিযোগিতাসমূহত মহাবিদ্যালয়ৰ কেইবাগৰাকী ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়ে অংশগ্ৰহণ কৰে।

মোৰ কাৰ্যকালত তৰ্ক আৰু আলোচনা-চক্ৰ বিভাগৰ দায়িত্বৰ উপৰি মই এটি বিশেষ দায়িত্বৰ লগত জড়িত হওঁ, সেইটো হৈছে মহাবিদ্যালয়ত নৱ স্থাপিত হোৱা 'চনাহাৰ্ভেষ্ট' (Sonaharvest)ৰ ছাত্ৰ তত্ত্বাৱধায়ক হিচাপে। 'চনাহাৰ্ভেষ্ট'ৰ লগত সংগতি ৰাখি মই বহুতো কাৰ্যকলাপ হাতত লওঁ, তাৰে প্ৰথম কাৰ্যটি হৈছে 'ভোগালী মেলা'। তদুপৰি বছৰজোৰা কাৰ্যসূচীত বহুতো ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়ে 'চনাহাৰ্ভেষ্ট'ৰ যোগেদি অধ্যয়নৰত অৱস্থাত উপাৰ্জনৰ দিশ এটা পাবলৈ সক্ষম হয়। এই কাৰ্যসূচীসমূহত মোক বিশেষভাৱে সহায় কৰাৰ বাবে মই শিল্পীৰাণী বৰুৱা বাইদেউ, ড° স্বপ্না মেধি বাইদেউ আৰু মণিমালা দাস বাইদেউক অশেষ ধন্যবাদ জ্ঞাপন কৰিলোঁ।

ইয়াৰ জৰিয়তে সোণাপুৰ মহাবিদ্যালয়ৰ অধ্যক্ষ ড° দেৱব্ৰত খনিকৰ ছাৰ, উপাধ্যক্ষ ড° বিপুল বৰা ছাৰ, ছাত্ৰ একতা সভাৰ সামগ্ৰিক তত্ত্বাৱধায়ক ড° চিনাম ইৰটন সিং ছাৰ, তৰ্ক আৰু আলোচনা-চক্ৰ বিভাগৰ তত্ত্বাৱধায়ক ড° মৃদুস্মিতা মহন্ত বাইদেউ আৰু শ্ৰীযুত প্ৰণৱ সূত্ৰধাৰ ছাৰলৈ মই অশেষ কৃতজ্ঞতা জ্ঞাপন কৰিলোঁ। সোণাপুৰ মহাবিদ্যালয় ছাত্ৰ একতা সভা ২০২১-২২ বৰ্ষৰ সমূহ সদস্যক মই আন্তৰিক ধন্যবাদ জ্ঞাপন কৰিলোঁ। এনেদৰে সফলতা-বিফলতাৰ মাজেৰে হাঁহি-কান্দোনক স্বাভাৱিক পৰিণতি বুলি তাকে সাবাটি আমি জীৱনৰ বাটত অগ্ৰসৰ হওঁ। অন্তত কাৰ্যভাৰ চলাই নিয়াত হৈ যোৱা অনিচ্ছাকৃত দোষ-ত্ৰুটিৰ বাবে মই ক্ষমা প্ৰাৰ্থনা কৰিছোঁ। সদৌ শেষত মহাবিদ্যালয়ৰ সবাংগীন উন্নতি কামনা কৰি প্ৰতিবেদন মোখনি মাৰিলোঁ।

জয়তু সোণাপুৰ মহাবিদ্যালয়

জয়তু সোণাপুৰ মহাবিদ্যালয়ৰ ছাত্ৰ একতা সভা।

ধন্যবাদেৰে—

অভয় বোস

তৰ্ক আৰু আলোচনা-চক্ৰ বিভাগৰ সম্পাদক

সোণাপুৰ মহাবিদ্যালয় ছাত্ৰ একতা সভা

২০২১-২২ বৰ্ষ

খেল বিভাগৰ সম্পাদকৰ প্ৰতিবেদন

প্ৰতিবেদনৰ আৰম্ভণিতে যিসকল ব্যক্তিৰ চেষ্টাত সোণাপুৰ মহাবিদ্যালয়ৰ জন্ম হৈছিল তেওঁলোকৰ প্ৰতি শ্ৰদ্ধা নিবেদন কৰিলোঁ। খেলবিভাগৰ গুৰু দায়িত্ব অৰ্পন কৰাৰ বাবে মহাবিদ্যালয়ৰ অধ্যক্ষ, উপাধ্যক্ষকে মুখ্য কৰি শিক্ষাগুৰু আৰু বন্ধুবৰ্গক কৃতজ্ঞতা জ্ঞাপন কৰিলোঁ।

সমাজৰ বৌদ্ধিক বিকাশৰ লগতে শাৰীৰিক বিকাশ সাধন মহাবিদ্যালয়ৰ অন্যতম লক্ষ্য। খেল-ধেমালিৰ মাজেৰে তেনে এক চিন্তাধাৰাই মহাবিদ্যালয়ৰ সমূহছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ সৈতে চৰ্চাত ব্ৰতী হৈছিলোঁ আৰু কিছু কৃতকাৰ্যও হৈছিলোঁ।

দায়িত্বভাৰ গ্ৰহণ কৰাৰ পিছতেই ০৭-০১-২০২২ তাৰিখে আন্তঃমহাবিদ্যালয় ফুটবল প্ৰতিযোগিতাত মহাবিদ্যালয়ৰ ল'ৰাৰ ফুটবল দলটোয়ে অংশগ্ৰহণ কৰে।

২৩-০৪-২০২২ তাৰিখৰ পৰা ২৯-০৪-২২ তাৰিখলৈকে মহাবিদ্যালয়ৰ বহু আকাংক্ষিত ৩১তম মহাবিদ্যালয় সপ্তাহ আয়োজন কৰা হয়। ইয়াৰ লগত সংগতি ৰাখি ক্ৰীড়া বিভাগৰ প্ৰতিযোগিতাসমূহত অনুষ্ঠিত কৰা হয়। ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ অংশ গ্ৰহণৰ সংখ্যাই আমাক উৎসাহিত কৰিছিল। এই ছেগতে মই তেওঁলোকক ধন্যবাদ জ্ঞাপন কৰিলোঁ। প্ৰতিযোগিতাসমূহ পৰিচালনা কৰাৰ ক্ষেত্ৰত দিহা-পৰামৰ্শৰে আমাক আগুৱাই নিয়া শ্ৰদ্ধাৰ তত্ত্বাৱধায়ক শ্ৰীযুত প্ৰদীপ কুমাৰ দে ছাৰক আন্তৰিক কৃতজ্ঞতা জ্ঞাপন কৰিলোঁ।

২৮-০৮-২০২২ তাৰিখৰপৰা ০২-০৯-২০২২ তাৰিখলৈ আন্তঃডিমেৰীয়া আঞ্চলিক ছাত্ৰসমূহৰ দ্বাৰা আয়োজিত যুৱ মহোৎসৱত ক্ৰীড়া প্ৰতিযোগিতাসমূহত মহাবিদ্যালয়ৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলে অংশগ্ৰহণ কৰি সুনাম অৰ্জন কৰিবলৈ সক্ষম হয়। মহাবিদ্যালয়ৰ ক্ৰিকেট দলটোৱে শ্ৰেষ্ঠ দল হিচাপে বিবেচিত হয় আৰু শ্ৰেষ্ঠ খেলুৱৈৰ সন্মান লাভ কৰে স্নাতক মহলাৰ ছাত্ৰ প্ৰণয় কুমাৰ দে আৰু শেখৰ দাসে।

সদৌ শেষত মোৰ কাৰ্যকালত অজানিতে বৈ যোৱা ভুলৰ ক্ষমা প্ৰাৰ্থনা জনালোঁ আৰু সোণাপুৰ মহাবিদ্যালয়ৰ নাম জাকতজিলিকা হৈ থাকক, তাকেই ভগৱানৰ ওচৰত প্ৰাৰ্থনা জনাই প্ৰতিবেদনৰ মোখনি মাৰিলোঁ।

জয়তু সোণাপুৰ মহাবিদ্যালয়।

জয়তু সোণাপুৰ মহাবিদ্যালয় ছাত্ৰ একতা সভা।

মিণ্টু দৰ্জী

খেল বিভাগৰ সম্পাদক

২০২১-২২ বৰ্ষ

সমাজসেৱা বিভাগৰ প্ৰতিবেদন

প্ৰতিবেদনৰ আৰম্ভণিতে সোণাপুৰ মহাবিদ্যালয়ৰ আৰম্ভণিৰে পৰা জড়িত থকা পূজনীয় ব্যক্তিৰ লগতে শিক্ষাগুৰুসকলক মোৰ আন্তৰিক শ্ৰদ্ধা জ্ঞাপন কৰিছোঁ। ১৯৯১ চনতে স্থাপিত ঐতিহ্যমণ্ডিত সোণাপুৰ মহাবিদ্যালয়ৰ ‘সমাজসেৱা বিভাগ’ৰ সম্পাদক হিচাপে এটি গুৰুত্বপূৰ্ণ পদত অধিষ্ঠিত হ’বলৈ পাই মই নিজেই গৌৰৱান্বিত হৈছোঁ।

মহাবিদ্যালয়ৰ বিভিন্ন কাৰ্যক্ৰম তথা অনুষ্ঠানৰ আগত আৰু পিছত NCC Unit, NSS Unit আৰু ছাত্ৰ একতা সভাৰ সদস্যসকলৰ সহযোগত মহাবিদ্যালয়ৰ চৌহদত “স্বচ্চ ভাৰত অভিযান”ৰ কাৰ্যসূচী হাতত লোৱা হয়। মহাবিদ্যালয়খন পৰিষ্কাৰ কৰি ৰখাটো প্ৰত্যেকগৰাকী ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰে কৰ্তব্য। “সোণাপুৰ মহাবিদ্যালয়ত ডাষ্টবিনৰ অভাৱ দূৰ কৰিম”— এইটো আছিল সমাজসেৱা বিভাগৰ সম্পাদক পদত প্ৰতিদ্বন্দ্বিতা কৰোঁতে মোৰ এটা নিৰ্বাচনী প্ৰতিশ্ৰুতি। আৰু এই প্ৰতিশ্ৰুতিটো পূৰণ কৰিবলৈ আমি সোণাপুৰ মহাবিদ্যালয়ৰ ছাত্ৰ একতা সভাই প্ৰথমৰে পৰাই দাবী জনাই আহিছিলোঁ। অৱশেষত ছাত্ৰ একতা সভাৰ দাবী পূৰণ হ’ল।

জীৱনৰ প্ৰধান আৰু প্ৰথম উদ্দেশ্য অধ্যয়নৰ উপৰি সমাজসেৱা বিভাগৰ সম্পাদকৰ গুৰুভাৰ বহন কৰি সাধ্যানুসাৰে সীমিত অভিজ্ঞতা, ক্ষমতা আৰু উদ্দেশ্যৰে অৱশেষত নতুন নিৰ্বাচনৰ পিছত নিজ পদৰ পৰা অব্যাহতি লাভ কৰোঁ।

আমাৰ কাৰ্যকালৰ ভিতৰত বিভিন্ন কাম-কাজত সততে বহুমূলীয়া সময় নষ্ট কৰি দিহা-পৰামৰ্শ তথা উৎসাহ যোগোৱা প্ৰত্যেকগৰাকী শিক্ষাগুৰুক শ্ৰদ্ধাৰে কৃতজ্ঞতা জ্ঞাপন কৰিছোঁ আৰু ছাত্ৰ একতা সভাৰ প্ৰতিগৰাকী সদস্যলৈ বিশেষভাৱে ধন্যবাদ জ্ঞাপন কৰিছোঁ। সদৌ শেষত সোণাপুৰ মহাবিদ্যালয়ৰ সৰ্বাংগীন উন্নতি কামনা কৰিলোঁ।

জয়তু সোণাপুৰ মহাবিদ্যালয়

জয়তু সোণাপুৰ মহাবিদ্যালয়ৰ ছাত্ৰ একতা সভা।

ধন্যবাদেৰে—

সুভম দাস

সমাজসেৱা সম্পাদক

২০২১-২২ বৰ্ষ

ছাত্ৰী জিৰণী কোঠাৰ সম্পাদিকাৰ প্ৰতিবেদন

জয়জয়তে প্ৰতিবেদনৰ পাতনিতৈ সোণাপুৰ মহাবিদ্যালয়ৰ প্ৰতিষ্ঠানগ্ৰৰ পৰা জড়িত মহান মনিষীসকলক ভক্তিভৰা সেৱা নিবেদন কৰিলোঁ। ২০২১-২২ বৰ্ষৰ ছাত্ৰ একতা সভাৰ ছাত্ৰী জিৰণী কোঠাৰ সম্পাদক হিচাপে দায়িত্ব ভাৰ গ্ৰহণ কৰোঁ। এই ছেগতে মোক এই সুবিধা দিয়াৰ বাবে মহাবিদ্যালয়ৰ অধ্যক্ষ ডঃ দেৱব্ৰত খনিকৰ ছাৰ, উপাধ্যক্ষ ডঃ বিপুল বৰা ছাৰকে মুখ্য কৰি মহাবিদ্যালয়ৰ সমূহ শিক্ষাগুৰু আৰু বন্ধুবৰ্গলৈ আন্তৰিক কৃতজ্ঞতা জ্ঞাপন কৰিলোঁ।

দায়িত্ব লোৱাৰে পৰা ছাত্ৰ একতা সভাৰ অন্য বিষয়ববীয়াৰ সৈতে মহাবিদ্যালয়ৰ সকলো অনুষ্ঠানতে সক্ৰিয় অংশ গ্ৰহণ কৰিছিলোঁ। ২৩-০৪-২০২২ তাৰিখৰ পৰা ২৯-০৪-২০২২ তাৰিখলৈকে মহাবিদ্যালয় সপ্তাহ অনুষ্ঠিত কৰা হৈছিল। ২৭-০৪-২০২২ তাৰিখে জিৰণী কোঠাৰ প্ৰতিযোগিতাসমূহ অনুষ্ঠিত কৰা হৈছিল। প্ৰতিযোগিতা আৰম্ভ কৰিছিল মহাবিদ্যালয়ৰ অধ্যক্ষ মহোদয়ে। ছাত্ৰীৰ অংশগ্ৰহণকাৰী সংখ্যা অতিকৈ সন্তোষজনক আছিল, যিয়ে আমাক উৎসাহিত কৰিছিল। এই ক্ষেত্ৰত আমাক দিহা-পৰামৰ্শৰে আগুৱাই নিয়া বিভাগীয় তত্ত্বাৱধায়ক শ্ৰদ্ধাৰ সৱিত্ৰী তুমুং বাইদেউক আন্তৰিক কৃতজ্ঞতা জ্ঞাপন কৰিলোঁ। মোৰ কাৰ্যকালৰ সময়ত মোৰ সাধ্য অনুসৰি বিভাগীয় কামবোৰ কৰিবলৈ প্ৰয়াস কৰিছিলোঁ, কিছু ক্ষেত্ৰত সফলও হৈছে।

অজানিতে ৰৈ যোৱাৰ ভুল ভ্ৰটিৰ ক্ষমা বিচাৰি আমাৰ প্ৰতিবেদনৰ কলমটো সামৰণি মাৰিলোঁ। পৰিশেষত, সোণাপুৰ মহাবিদ্যালয়ৰ সৰ্বাংগীণ উন্নতি কামনা কৰিলোঁ।

জয়তু সোণাপুৰ মহাবিদ্যালয়।

জয়তু সোণাপুৰ মহাবিদ্যালয় ছাত্ৰ একতা সভা।

শ্ৰীমতী তৰালী ঠাকুৰীয়া

ছাত্ৰী জিৰণী কোঠাৰ সম্পাদিকা

২০২১-২২ বৰ্ষ

সোণাপুৰ মহাবিদ্যালয়ৰ শিক্ষক-শিক্ষয়ত্ৰীবৃন্দ

প্ৰথম শাৰী (বাওঁফালৰ পৰা ক্ৰমে) : ড° বিমান পাটোৱাৰী, তুলসী মজুমদাৰ, বন্দনা বৰঠাকুৰ, ড° বিপুল বৰা, ড° দেৱেন্দ্ৰত খনিকৰ, ড° প্ৰশান্ত শইকীয়া, ড° ৰুণু কলিতা, ক্ষীৰদা মালী, ড° কৰবী দেৱী, ড° মণিবাম কলিতা, ড° নিজৰা হাজৰিকা, ড° ধৰ্মৰাম ডেকা

দ্বিতীয় শাৰী (বাওঁফালৰ পৰা ক্ৰমে) : প্ৰদীপ কুমাৰ দে, সাধী ভৌমিক, সুভাষ বড়ো, ড° চিনাম ইবটন সিং, ড° মোচুমী ভাগৱতী, ডলী ঠাকুৰীয়া, ড° ববী দাস, ড° অনন্দ দাস

তৃতীয় শাৰী (বাওঁফালৰ পৰা ক্ৰমে) : ডালিমী পাঠক, কৃতিকপা দাস, শিল্পীবাণী বৰুৱা, মানাতা বৰ্মন, বৰ্ণালী বৈশ্য, গৌৰী ডেকা, পুৰবী ফাংচ, সিপালী টেকা, পৰিস্থিতা দত্ত, মিনাকী বৰুৱা, হেনা দিব্ৰাগেডে, নিতুশী বৰ্মন, হিমা বাজবংশী, কমি দলৈ, তুলিকা দাস, স্বপ্না মেধী, মণিমলা দাস, হিমাংশু শৰ্মা, ড° দীপজ্যোতি ডেকা
চতুৰ্থ শাৰী (বাওঁফালৰ পৰা ক্ৰমে) : ড° গীতিমা কলিতা, বিৰিণা লহকৰ, প্ৰিয়া দাস, সুজাতা বাহাং, পূজাশ্ৰী নাথ, সংগীতা সবকাৰ, বাহুল দলৈ, সবজিৎ সোনোৱাল, দিবাকৰ ভট্টাচাৰ্য্য, বিকাশ বড়ো, প্ৰনৱ সূত্ৰধাৰ

সোণাপুৰ মহাবিদ্যালয়ৰ অনাশিক্ষক-শিক্ষয়ত্ৰীবৃন্দ

প্রথম শাৰী (বাওঁফালৰ পৰা ক্ৰমে) : নৈক্ষতা কোঁৱৰ, মহেন্দ্ৰ দাস, পংকজ কুমাৰ পাৰ্বে, সোণ দেউৰী, ড° দেৱব্ৰত খনিকৰ (অধ্যক্ষ), ড° বিপুল বৰা (উপাধ্যক্ষ), বাবুল গাৰো, অৰ্চনা শৰ্মা, প্ৰেম কুমাৰ হাজোৱাৰী
 দ্বিতীয় শাৰী (বাওঁফালৰ পৰা ক্ৰমে) : পূৰ্ণিমা গোৱালা, অনিতা বড়ো, ৰীতামণি ডেকা, চন্দ্ৰ দলৈ, চণ্ডী বড়ো, জ্ঞানী মেধি, অকন টুমুং, লংকেশ্বৰ বড়ো, উমেশ চৌধুৰী, সঞ্জীৱ পাটব, মৃদুল কুমাৰ শৰ্মা, মণি বাচফোৰ

সোণাপুৰ মহাবিদ্যালয়ৰ ছাত্ৰ একতা সভা

প্রথম শাৰী (বাওঁফালৰ পৰা ক্ৰমে) : সুভম দাস, মিষ্টু দৰ্জী, জুবিন বাভা, ড° দেৱব্ৰত খনিকৰ (অধ্যক্ষ), ড° বিপুল বৰা (উপাধ্যক্ষ), সীমান্ত বংহাং, চিন্ময় দাস, সুভম দেৱনাথ
 দ্বিতীয় শাৰী (বাওঁফালৰ পৰা ক্ৰমে) : গায়ত্ৰী ৰংপি, অভয় বোস, মধুমিতা ডেকা, তৰালী ঠাকুৰীয়া

আলোচনী সম্পাদনা সমিতি

প্রথম শাৰী (বাওঁফালৰ পৰা ক্ৰমে) : মিনাক্ষী বৰুৱা, ড° নিজৰা হাজৰিকা, ড° গীতিমা কলিতা, ড° দেৱব্ৰত খনিকৰ (অধ্যক্ষ),
ড° বিপুল বৰা (উপাধ্যক্ষ), ড° দীপজ্যোতি ডেকা, পূজাশ্ৰী নাথ, সৰ্বজিৎ সোনোৱাল
দ্বিতীয় শাৰী (বাওঁফালৰ পৰা ক্ৰমে) : অভয় বোস, গায়ত্ৰী বংপি, তৰালী ঠাকুৰীয়া

ছাত্ৰ একতা সভাৰ সদস্যসকলৰ সৈতে শিক্ষক-তত্ত্বাবধায়কসকল

প্রথম শাৰী (বাওঁফালৰ পৰা ক্ৰমে) : ড° গীতিমা কলিতা, ড° ৰুণু কলিতা, ড° আনন্দ দাস, প্ৰদীপ কুমাৰ দে,
ড° চিনাম ইবটন সিং, ড° দেৱব্ৰত খনিকৰ, ড° বিপুল বৰা, সুভাষ বড়ো, বন্দনা বৰঠাকুৰ, তুলসী মজুমদাৰ,
ড° দীপজ্যোতি ডেকা, হিমাংশু শৰ্মা

দ্বিতীয় শাৰী (বাওঁফালৰ পৰা ক্ৰমে) : সুভম দেৱনাথ, সুভম দাস, মিন্টু দৰ্জী, চিন্ময় দাস, মধুস্মিতা ডেকা, জুবিন বাভা,
সীমান্ত বংহাং, গায়ত্ৰী বংপি, অভয় বোস, তৰালী ঠাকুৰীয়া

মহাবিদ্যালয়ৰ গৌৰৱ

শৈক্ষিক দিশত কৃতিত্ব অৰ্জন কৰা ছাত্ৰ-ছাত্ৰী

সুনিতা ফাংচ
উঃ মাঃ কলা শাখা
সৰ্বোচ্চ নম্বৰপ্ৰাপ্ত

জনি এক্লা
উঃ মাঃ বাণিজ্য শাখা
সৰ্বোচ্চ নম্বৰপ্ৰাপ্ত

পল্লবী দত্ত
শিক্ষা বিভাগ
স্নাতক, CGPA-8.61

নব দাস
বাণিজ্য বিভাগ
স্নাতক, CGPA-8.61

মহাবিদ্যালয় সপ্তাহত কৃতিত্ব অৰ্জন কৰা ছাত্ৰ-ছাত্ৰী

সীমা কলিতা
শ্ৰেষ্ঠ সাহিত্য তথা
শ্ৰেষ্ঠ অংশগ্ৰহণকাৰী প্ৰতিযোগী

দ্বীপজ্যোতি দাস
শ্ৰেষ্ঠ গায়ক

প্ৰসেনজিৎ সিংহ
শ্ৰেষ্ঠ তাৰ্কিক

অৰূপ তাঁতী
শ্ৰেষ্ঠ সমাজসেৱক

সুমন দব
শ্ৰেষ্ঠ খেলুৱৈ (ল'ৰা)

ডিব্জিটবিয়া ৰাজগড়
শ্ৰেষ্ঠ খেলুৱৈ (ছোৱালী)

চিন্ময় দাস
মিষ্টান্ন সোণাপুৰ

ৰচিকা গগৈ
মিচ সোণাপুৰ

মহাবিদ্যালয়ৰ বিভিন্ন কাৰ্যসূচীৰ আলোকচিত্ৰ

ছাত্ৰ দীপজ্যোতি দাসলৈ শ্ৰেষ্ঠ গায়কৰ বঁটা

স্বাধীনতা দিবস উদ্বাধন

আন্তর্জাতিক নারী দিবস

নবজিত আদবনি সভা

আন্তর্জাতিক মাতৃভাষা দিবস

মহাবিদ্যালয়ৰ বাকবিত বঙালী বিহুৰ কাৰ্যসূচী

প্ৰাক্তন ছাত্ৰ-ছাত্ৰী সন্মিলন

ষ্টাৰ চিমেণ্টৰ সৈতে মহাবিদ্যালয়ৰ 'MoU' স্বাক্ষৰ

মহাবিদ্যালয়ৰ বিভিন্ন কাৰ্যসূচীৰ আলোকচিত্ৰ

অসমীয়া বিভাগৰ উদ্যোগত বক্তৃতা অনুষ্ঠান

ৰাষ্ট্ৰীয় আলোচনা চক্ৰ

শিক্ষার্থী বিনিময় অনুষ্ঠান

'World Wetlands Day' উদ্‌যাপন

ৰাষ্ট্ৰীয় আলোচনা চক্ৰ

ড° ধনজিৎ মেধি স্মাৰক বক্তৃতা অনুষ্ঠান

গ্ৰন্থ উন্মোচনী সভা

'Career Counselling' অনুষ্ঠান

মহাবিদ্যালয়ৰ বিভিন্ন কাৰ্যসূচীৰ আলোকচিত্ৰ

সবলতাৰ দিন উদ্‌যাপন

'Sona Harvest' উদ্বোধন

অবসৰকালীন সম্বৰ্ধনা

Ideathon ব কাৰ্যসূচী

দিক্‌চাকত সামাজিক উন্নয়নৰ কাৰ্যসূচী

Assam Startup ব কাৰ্যসূচী

বাদুংদুপ্লাত মহাবিদ্যালয়ৰ শিল্পীৰ 'ভূমিকন্যা' প্ৰদৰ্শন

APSC উত্তীৰ্ণ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীলৈ মহাবিদ্যালয়ৰ জন্মপাতি

মহাবিদ্যালয়ৰ বিভিন্ন কাৰ্যসূচীৰ আলোকচিত্ৰ

প্ৰতিষ্ঠা দিবসৰ কাৰ্যসূচী

সৌন্দৰ্য আৰু সু-স্বাস্থ্যৰ শিক্ষা

বিশ্ব পৰিবেশ দিবস

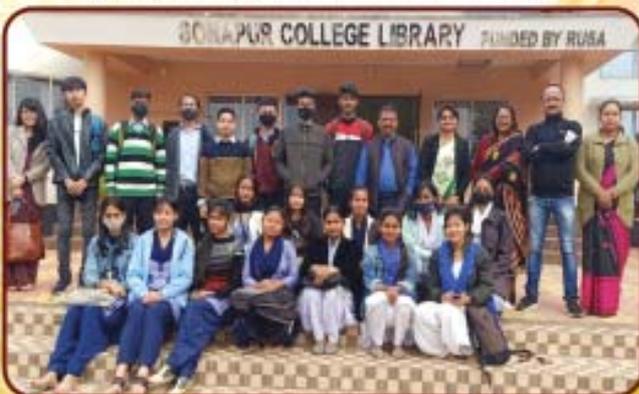
স্বচ্ছতাৰ দিশত এখোজ

মহাবিদ্যালয় সপ্তাহ উপলক্ষে সাংস্কৃতিক শোভাযাত্ৰা

মহাবিদ্যালয় সপ্তাহ উপলক্ষে সাংস্কৃতিক অনুষ্ঠান

বেলতলা মহাবিদ্যালয় ছাত্ৰ-ছাত্ৰী আৰু শিক্ষক

স্বচ্ছ ভাৰত অভিযান কাৰ্যসূচী

বং তুলিকাৰে...

